T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

PRİŞTİNELİ NÛRÎ DİVANI VE İNCELENMESİ

Esra EGÜZ

2501060126

Tez Danışmanı
Prof. Dr. A. Azmi BİLGİN

İstanbul 2009

Esra EGÜZ

Priştineli Nûrî Divanı ve İncelenmesi

ÖZ

Priştineli Begzâde Nûrî, XVIII. yüzyıl divan şairlerindendir. Aslen Priştineli olan, fakat ömrünün bir kısmını İstanbul'da geçiren Nûrî, devrinde çok tanınan bir şair olmamakla beraber, gerek nazım şekli gerekse içerdiği şiir sayısı açısından zengin bir Divan'a sahiptir. Bu tezde öncelikle Priştineli Nûrî'nin hayatı, yaşadığı devir ve edebî kişiliği hakkında bilgi verilerek, Divan'ı şekil ve muhteva yönünden tahlil edilmiştir. Bu inceleme kısmının ardından, Millet Kütüphanesi ve İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde birer nüshası bulunan divanın tenkitli ve transkripsiyonlu metni verilmiş ve Divan, günümüz Türkçesiyle nesre çevrilmiştir.

Bu çalışma ile şimdiye kadar ne kendi ne de divanı ile ilgili bir çalışma kaleme alınan Priştineli Begzâde Nûrî'nin klasik Türk edebiyatındaki yerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Esra EGÜZ

Nuri of Prishtina’s Diwan and Its Textual Analysis

ABSTRACT

Begzade Nuri of Prishtina is one of the diwan poets in XVIIIth century. Though Nuri of Prishtina, who is hail from Prishtina but live in Istanbul for a while of his life, was not known very well at his age, he has a diwan that is included many poems written various forms. In this thesis firstly it has been given information about life, age and literary personality of Nuri of Prishtina, then his diwan has been analysed in terms of form and content. After the analysis it has been given the criticed and transcripted text of diwan whose two copies are in Millet Kütüphanesi and İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi and the diwan has been translated into prose with modern Turkish.

With this study, it has been aimed at defining place of Begzade Nuri of Prishtina in the classical Turkish literature that there is no study about him and his diwan until now.

ÖNSÖZ

Tezkire ve edebiyat tarihlerinde hakkında bilgi bulunmayan, yalnızca kataloglarda divanından söz edilen Priştineli Nuri'nin Divan'ı üzerine hazırladığımız bu tez beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde şairin hayatı ve edebî kişiliği üzerinde duruldu. Bugüne kadar hayatıyla ilgili hemen hemen hiç bilgi bulunmadığı için özellikle tezi hazırlarken her türlü kaynağa müracaat ederek hayatı hakkında bilgi vermek istedik. Kendi divanından ve az sayıda da olsa bazı arşiv belgelerinden yararlanarak Priştineli Begzâde Nûrî'nin hayatını belli ölçüde ortaya koymaya çalıştık.

İkinci ve üçüncü bölümde Divan, şekil ve muhteva yönünden incelendi. Şekil yönünden yapılan incelemede öncelikle Divan'da kullanılan nazım şekilleri ve bu nazım şekilleriyle yazılan şiir sayısı verildi. Ardından şiirlerde kullanılan vezinler tablo halinde verilerek Divan'daki belli başlı vezin kusurları gösterildi. Kafiye ve redif bahsinde de şairin kullandığı kafiye ve rediflerin sayıları ile kafiye kusurları üzerinde duruldu. Divan'daki bazı imla hususiyetleri ele alındı. Ayrıca kelime köklerinin ve eklerin imlası ile tespit ettiğimiz müstensih hataları belirtilerek tezde imla konusunda izlenilen yol hakkında bilgi verildi.

Muhteva yönünden yapılan incelemede ise eski Türk edebiyatçılarının kullandığı divan tahlillerindeki klasikleşmiş metot esas alınarak Divan'daki konular Din ve Tasavvuf, Cemiyet, İnsan ve Tabiat gibi alt başlıklar altında incelendi. Ancak biz şiirlerde kullanılan tüm kavramları geçtiği şiir ve beyit numaralarını da parantez içinde göstererek ilgili yerlerde ayrıntılı olarak vermeye çalıştık ve böylece şairin bu konulara bakış açısının yanı sıra, söz konusu kavramlarla ilgili olarak yaptığı benzetmeleri bu tahlillerin içerisine yansıttık.

Tezin dördüncü ve beşinci bölümlerini ise, biri İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi (TY, nr. 348)'nde, diğeri Millet Kütüphanesi (Ali Emirî, Manzum, nr. 470)'nde bulunan, Priştineli Nuri Divanı'nın karşılaştırmalı metni ve günümüz Türkçesine aktarılması oluşturdu.

Divan'ın her iki nüshası da gazellerle başlamasına rağmen, tezde klasik divan sıralamasına uyularak önce kasidelere, daha sonra sırasıyla tarih, müseddes,

muhammes, tahmis, gazel, kıta, beyit, müfred, mısra, lügaz ve manzum mektuplara yer verilerek metin yeniden tasnif edildi. Tezde yalnızca şiirlerin nazım şekillerine göre sıralanmasına müdahale edildi; fakat şiirlerin sırasında herhangi bir düzenlemeye gidilmedi. Zaman zaman beyit yerine müfred, müfred yerine beyit olarak adlandırılmış şiirler, olması gereken bölümlere yerleştirildi. Her iki nüshada da gazeller bölümünde bulunmayıp ayrıca yazılan beş gazelse gazeller bölümünün sonunda ayrı olarak numaralandırıldı ve tahlilde de bu şekilde gösterildi.

Bu çalışmanın her safhasında benden yardımlarını esirgemeyen, tezimi kontrol ederek bana yol gösteren saygıdeğer hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Azmi Bilgin’e, özellikle nesre çevirilerim konusunda büyük yardımını gördüğüm, yalnız ilmî olarak değil manevî olarak da bana destek olan hocam Prof. Dr. Kemal Yavuz’a, değerli vakitlerini ayırarak tezimle ilgili sorunları çözmemde yardımcı olan başta Prof. Dr. Muhammet Nur Doğan olmak üzere Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı’ndaki hocalarıma, destekleri ve yardımları için aileme ve araştırma görevlisi arkadaşlarıma teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM

PRİŞTİNELİ BEGZÂDE NÛRÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE DİVANI

İKİNCİ BÖLÜM

DİVANIN ŞEKİL YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİVANIN MUHTEVA YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DİVANIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

II. CİLDİN İÇİNDEKİLER

BEŞİNCİ BÖLÜM

DİVANIN NESRE ÇEVİRİSİ

TABLOLAR LİSTESİ

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	a	ص	ṣ
ب	b, p	ض	ż, ḍ
پ	p	ط	ṭ
ت	t	ظ	ẓ
ث	s̱	ع	‘
ج	c	غ	ġ
چ	ç	ف	f
ح	ḥ	ق	ḳ
خ	ḫ	ك	k, ñ, g
د	d	ل	l
ذ	ẕ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ü, ū, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	ى	y, i, ī
ش	ş		

KISALTMALAR LİSTESİ

a.e.	:Aynı eser
a.g.e.	:Adı geçen eser
a.g.m.	:Adı geçen makale
b.	:Beyit
bkz.	:Bakınız
BOA	:Başbakanlık Osmanlı Arşivleri
bs.	:Baskı
c.	:Cilt
d.g.	:Diğer gazeller
g.	:Gazel
haz.	:Hazırlayan
hz.	:Hazreti
İÜ	:İstanbul Üniversitesi
k.	:Kaside
kt.	:Kıta
lg.	:Lügaz
M	:Millet Kütüphanesi nüshası
m.k.	:Manzum kaime
mes.	:Mesnevi
mıs.	:Mısra
muh.	:Muhammes
mus.	:Musammat
MÜ	:Marmara Üniversitesi
müf.	:Müfred
müs.	:Müseddes
nr.	:Numara
s.	:Sayfa
SBE	:Sosyal Bilimler Enstitüsü
sy.	:Sayı

tah.	:Tahmis
tar.	:Tarih
Ü	:İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi nüshası

GİRİŞ

Priştineli Begzâde Nûrî, XVIII. yüzyıl şairlerindendir. “Siyasî ve sosyal hayattaki çözülmenin iyice açığa çıktığı bu asırda edebiyat ve sanatın merkezi İstanbul olmakla birlikte, Edirne, Bursa, Diyarbakır gibi merkezlerde ve maddî ve manevî boyutlarıyla Türk varlığını bünyesinde hâlâ barındıran Balkanlar’da edebî hayat bütün canlılığı ile devam etmiştir.”[1]

Gibb’in “Geçiş Dönemi” diye adlandırdığı bu dönemde[2], divan edebiyatında millîleşme, mahallîleşme temayülleri artmıştır.

Şarkı, bu dönemde yaygın olarak kullanılan bir nazım şeklidir. Özellikle halka yaklaşma ve mahallîleşme, bu türün gelişimine katkı sağlamıştır.[3] Farslarda bulunmayan ve Türklere özgü olan bu nazım şekli, Nedim’den Şeyh Galip’e kadar pek çok divan şairi tarafından beğenilerek kullanılmıştır. Şarkı bu yönüyle geçiş döneminin bir sembolü olarak değerlendirilmektedir.[4] Halk edebiyatına yaklaşma da yine bu dönemin millîleşme ve mahallîleşme akımından kaynaklanmaktadır. Örnek verecek olursak; halk edebiyatına ait bir nazım şekli olan “türkü” bu dönemde divan şairleri tarafından da kullanılmıştır.

Bu dönemde manzum tarihlerde gözle görülür bir artış söz konusudur. Manzum tarihlerin konu çerçevesi genişlemiş, pek çok tarihî ve sosyal vaka ile ilgili manzum tarih düşürülmüştür.

“Bu dönem edebiyatı, daha çok bir nazire edebiyatı görünümündedir.”[5] Bu dönemde XVI. ve XVII. yüzyıllarda yaşamış pek çok divan şairinin şiirlerine

---

[1] Şentürk, Ahmet Atilla- Kartal, Ahmet, **Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, İstanbul, Dergâh Yayınları, 2006, s. 425.
[2] E. J. Wilkinson Gibb, **Osmanlı Şiir Tarihi**, c. 4, Ankara, Akçağ Yayınları, 1999, s. 269.
[3] Faruk K. Timurtaş, **Tarih İçinde Türk Edebiyatı**, 2. bs., İstanbul, Boğaziçi Yayınevi, 1990, s. 307.
[4] “Şarkıya, geçiş döneminin önemli bir nazım şekli diyorum, çünkü Sultan Ahmed’in tahta çıkışından birkaç yıl önce şiire takdim edilmiş olmakla birlikte daha sonra gerçekleştirilecek olan büyük değişikliğin cisimleşmiş bir şekli ve bir sembolü olmuştur.” Gibb, **a.g.e.**, s. 272.
[5] Şentürk- Kartal, **a.g.e.**, s. 425.

nazireler yazılmıştır. Nazire yazma geleneği Nedim gibi büyük sanatçılar tarafından da sürdürülmüştür. Bunun yanı sıra tahmislerin sayısı da aynı şekilde artmıştır. Yine Nedim'in özellikle Râsih ve Neşatî'nin birer gazeline yaptığı tahmis dikkate değer bulunmaktadır. "Nazireciliğin gelişmesinde, şairleri birbirine kaynaştırmada, onları sık sık şiir ve edebiyat toplantılarında bir araya getiren Sadrazam İbrahim Paşa'nın da katkısı olduğu kuşkusuzdur.".[6]

XVIII. yüzyıl edebiyatı, nesir ile yazılmış eserler bakımından da zengindir. Bu yüzyılda din ve hukuk ilmiyle ilgili eserler sayı bakımından diğer yüzyıllara göre daha fazladır.[7] Bunun yanı sıra tezkire yazıcılığı da bu asırda gelişimini devam ettirmiştir. Mucîb, Safâyî, Salim, Beliğ, Râmiz, Silahdâr ve Safvet, yazdıkları tezkirelerle dönemin edebiyatına kaynaklık etmişlerdir.

XVII. yüzyılda artan dil şuuru XVIII. yüzyılda da kendini gösterir. Günlük konuşma dili, atasözü ve deyimler, hatta bazen Arapça ve Farsça kelimelerin halk arasında bozulmuş şekilleri olan galatlar şiire girmeye başlar.[8]

Bu dönemde üzerinde durulması gereken üç üslup vardır. Bunlar, Hint üslubu yani Sebk-i Hindî, mahallî tarz ve hikemî tarzdır.

Hint üslubu anlamına gelen Sebk-i Hindî'nin, ilk mümessilleri ve tam olarak ne zaman ortaya çıktığı konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bu üslubun ilk olarak XVI. yüzyılda ortaya çıktığı söylense de, bu tarihten önce yazılmış eserlerde de Sebk-i Hindî'nin pek çok özelliğine rastlamak mümkündür.[9] Fakat genel görüş, Sebk-i Hindî'nin XVI. yüzyılda İran'da ortaya çıktığından yanadır. Sâib-i Tebrizî, Bîdil-i Dehlevî, Şevket-i Buharî, Urfî-yi Şirazî gibi şairler tarafından ustalıkla

---

[6] "XVIII. Yüzyıl Divan Edebiyatına Toplu Bakış", **Büyük Türk Klasikleri**, c. 6, İstanbul, 2004, s. 197.
[7] Hammer, **Büyük Osmanlı Tarihi**, c. 8, İstanbul, Üçdal Neşriyat, 1991, s. 333.
[8] "Nedim başta olmak üzere hemen bütün şairler, günlük konuşma dilini sade ve canlı bir biçimde atasözleri, deyimler hatta bazen Arapça ve Farsça kelimelerin halk ağzında bozulmuş şekilleriyle kullanırlar." Mine Mengi, **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, Ankara, Akçağ Yayınları, 1994, s. 203.
[9] "…Sebk-i Hindî daha önceki dönemlerin üslûplarında da birçok unsuru görülebilecek bir üslûptur." Halil Toker, "Sebk-i Hindî (Hind Üslûbu)", **İlmî Araştırmalar**, sy. 2, İstanbul, 1996, s. 145.

kullanılan bu üslup Türk edebiyatında XVII. yüzyıldan itibaren etkisini göstermeye başlar.[10]

Bilindiği gibi şiirin iki ana ögesi lafız ve manadır. Hint üslubunda olabildiğince az lafızla, çok mana ifade edilmeye çalışılır. Bu nedenle yoğun olarak kullanılan edebî sanatların da yardımıyla anlam katmanları oluşturulur ve ortaya girift bir anlatım çıkar. Karmaşık mazmun ve anlatımlar kullanılarak şiir, zihnî bir çalışma haline getirilir.[11] Manayı kuvvetlendirmek için hayal gücüne ve edebî sanatlara başvurulur. Özellikle mübalağa, istiare, tezat, teşhis, kinaye, telmih gibi sanatlar sıklıkla kullanılarak hem az sözle çok şey anlatılmış hem de tek bir anlam yerine iç içe anlam katmanları meydana getirilmiş olur. Şiire ahenk katmak içinse kafiye ve özellikle de redif sıkça kullanılır.[12]

"Sebk-i Hindî gazelinin şekil açısından en büyük özelliği, beyitlerin müstakil olmaları ve anlatılmak istenenin sadece tek bir beyitte verilmesidir."[13] "Huşk-i ter" gibi karşıt iki kelimenin birbiriyle tamlama yapılması veya "gûş-ı çeşm" gibi iki farklı duyuya ait iki kelimeden tamlama oluşturulması da Sebk-i Hindî'nin özelliklerindendir.[14] Muhteva olarak baktığımızdaysa, bu üslupla beraber şiirin muhtevasının genişlediğini görürüz. Öğüt ve hikmet yollu söyleyişler şiire girer. "Bu akımda muhayyile kuvvet kazandığı için daha çok insanın iç âlemi, insan ruhu ve heyecanları şiirin konusu olur."[15] İnsan psikolojisine eğilmeyle beraber ıstırap ve tasavvuf, ana temalar haline gelir. Genel olarak şiirlerde realist, fakat kötümser bir havanın estiğini söylemek mümkündür.

Sebk-i Hindî'nin dili, terkipli ve ağırdır. Tıpkı daha sonra Servet-i Fünun dönemi edebiyatında görüleceği gibi, yeni bir hayal, yeni bir düşünce, yeni bir mana

---

[10] "…Sebk-i Hindî, XI.-XVII. yüzyılda Türk edebiyatına girerek şairler arasında yayılmıştır." Toker, **a.g.m.**, s. 147.

[11] "Bu üslubun özellikleri bilmeceyi andıran karmaşık mazmun ve anlatımlar, hayal oyunları, güçlükle anlaşılır, beklenmedik ve alışılmamış benzetmeler, sentetik bir şiir dili, kısaca şiiri büsbütün zihnî bir çalışma ürünü yapan tutumdur." Fahir İz, **Eski Türk Edebiyatında Nazım**, c. 2, Ankara, Akçağ Yayınları, 2000, s. LIII.

[12] "Bu üslûbda söz sanatlarına fazla değer verilmediği ve kullanılmadığı için şiirlerde aheng azalmıştır. Bu eksikliği şairler, seçtikleri kelimelerin ince ahengi ve musikisiyle ve özellikle zengin kafiyeler ve rediflerle gidermeğe çalışmışlardır. Bu bakımdan bu üslûb şiirlerinde redif çok kullanılmıştır." Haluk İpekten, **Nâilî, Hayatı, Sanatı, Eserleri**, Ankara, 2004, s. 66.

[13] Toker, **a.g.m.**, s. 149.

[14] bkz. Cafer Mum, "Sebk-i Hindî'de Beyit Yapısı, Paradoksal İmajlar ve Çoklu Duyulama", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları I: Sözde ve Anlamda Farklılaşma: Sebk-i Hindî**, İstanbul, 2006, s. 131-134.

[15] Mustafa İsen, "Divan Şiirinde Bir Akım: Sebk-i Hindî", **Yönelişler**, sy. 1, 1981, s. 8.

ortaya çıkarmak isteyen şairler, bunu daha önce kullanılan kelimelerle yapmanın uygun olmayacağı fikrine varmışlardır. Yapılan yenilikleri, onlara uygun olarak yeni bir dille ve söyleyişle ifade etmek o yenilikleri daha çarpıcı hale getirecek, daha etkili kılacaktır. Sebk-i Hindî şairleri de böyle düşünerek şiirlerinde yeni ve zarif bir söyleyiş kullandılar. Onlar, bu yeni dili ortaya çıkarmak için hem halkın günlük dilde kullandığı kelimeleri hem de eski tabirleri bir arada kullanma yolunu seçtiler.[16] Bu anlayış, dilin daha zarif, fakat daha ağır bir hale gelmesine sebep oldu. Türk edebiyatı açısından bakacak olursak, bunun XV. yüzyılda Aydınlı Visalî, XVI. yüzyılda Edirneli Nazmî ve Tatavlalı Mahremî, XVII. yüzyılda ise Nâbî'nin gayretiyle sadeleşmeye başlayan şiir diline darbe vurduğunu ve konuşma diliyle yazı dili arasındaki mesafeyi artırıcı bir rol oynadığını söyleyebiliriz. Fakat aynı zamanda halkın kullandığı kelime, deyim ve atasözlerinin kullanılması, sadeleşme hareketinde olumlu rol oynamıştır.

Bazı araştırmacılar tarafından Hint üslubunu edebiyatımıza ilk tanıtan ve bu tarzın ilk örneklerini verenin Nef'î olduğu söylenir.[17] Fakat Hint üslubunun özelliklerinden biri ya da birkaçı XVII. yüzyıldaki tüm şairlerde görülür. "Ancak, bütün özelliklerini şiirlerinde gördüğümüz bu üslûbun gerçek temsilcileri başta Nailî-i Kadim olmak üzere Şehrî, İsmetî, Neşatî ve Fehim-i Kadim'dir."[18]

XVIII. yüzyılda ise Sebk-i Hindî'nin Türk edebiyatındaki en büyük temsilcisi Şeyh Galip'tir. Halepli Edib de, Hint üslubunda şiir yazan bir başka XVIII. yüzyıl şairidir. Hemen her Sebk-i Hindî şairinde görülen örneklendirme yoluyla anlatım, onun şiirlerinde sıklıkla karşımıza çıkar.[19] Nedim'in şiirlerinde bile Sebk-i Hindî'nin etkisini görmek mümkündür.

---

[16] "Önce halkın günlük konuşmasındaki çarşı-pazar kelimeleri ve tabirleri alındı. Bunlar o zamana kadar şiire sokulmayan kelimelerdi. İkinci olarak eski üslupta kullanılan kelimeler seçildi ve amaca uygun olanlar eskisi gibi şiirdeki yerlerini korudular. Böylelikle daha önceki dilden farklı bir Sebk-i Hindî dili meydana geldi." İsen, **a.g.m.**, s. 8.

[17] "Nef'î, İran şairlerinin Örfî'nin etkisiyle Sebk-i Hindî denilen, İran edebiyatının Sek-i Horâsânî ve Sebk-i Irâkî adlarıyla tanınan üslûplarından sonra meydana çıkan Hind üslûbunu edebiyatımıza ilk tanıtan, örneklerini ilk defa şiirlerine en güzel şekilde sokan şâirimiz olmuştur." Fatma Tulga Ocak, "Nef'î ve Eski Türk Edebiyatımızdaki Yeri", **Ölümünün Üç Yüz Ellinci Yılında Nef'î**, Ankara, 1991, s. 18.

[18] Cem Dilçin, "Divan Şiirinde Gazel", **Türk Dili Dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)**, Ankara, 1986, s. 178.

[19] bkz. Mum, **a.g.m.**, s. 124.

XVII. yüzyılda Nâbî tarafından en iyi örnekleri verilen ve bu sebeple "Nâbî ekolü" adıyla anılan hikemî üslupta tefekkür ön plandadır. İfade de, kullanılan dil de daha sade ve anlaşılırdır. Bu üslupta yazılmış şiirlerde nasihat-âmiz, ahlakî ve didaktik yön ağır basar. Fakat bazı araştırmacılara göre Sebk-i Hindî ve hikemî tarz aslında birbirinden farklı üsluplar değildir. Bu düşünceye göre, Sebk-i Hindî'nin yekpare bir özellik göstermemesi ve aynı üslubun temsilcileri arasında birtakım farklılıkların olması, hikemî tarz ile Sebk-i Hindî'nin farklı üsluplar olduğu düşüncesini doğurmuştur.[20] Bu düşünceyi savunan araştırmacılara göre, Nâbî'nin ve takipçilerinin, şiirlerinde hikmet ve mesellere sıklıkla yer veren Sebk-i Hindî şairi Sâib'i örnek almaları da onların aslında Sebk-i Hindî'yi benimsediklerinin en büyük göstergesi olarak görülmektedir.[21]

XVIII. yüzyılın etkili akımlarından biri de mahallîleşme akımıdır. Türkü ve şarkı nev'inin divan şairlerince kullanılmaya başlanması, dilde sadeleşme, atasözü ve deyimlerin şiirde sıklıkla kullanılması, Nedim gibi büyük şairlerin dahi hece vezniyle şiir söylemeleri gibi birçok olay bu akımın tesiriyle olmuştur. Divan şiirindeki klasik âşık ve sevgili tipinin değişmesinde de mahallîleşmenin rolü büyüktür. Divan edebiyatının özelliklerinden biri olan idealizasyonda yumuşama ve klasik sevgili tipinde de farklılaşma gözlenir. Sevgili için her şeye katlanan ve onun tüm eziyetlerine boyun eğen, hatta bu eziyetlerden zevk alan âşık, artık sevgilinin cefasından, cevrinden bıkıp şikâyet etmeye başlar. İdeal sevgili tipinde de birtakım değişiklikler olur. Klasik şiirdeki siyah saçlı, siyah gözlü sevgilinin yanı sıra sarışın, renkli gözlü sevgili de şiirde yer almaya başlar. Bu dönem şiirlerinde kadın daha somut ve daha gerçekçi olarak karşımıza çıkar.

Bu üslup, divan şiirinin şahıslarına etki ettiği gibi, bu şiirin konu edindiği coğrafyaya da etki etmiştir. Şairler, İran coğrafyası yerine Türk coğrafyasını

---

[20] "Sebk-i Hindî'nin yekpare bir özellik göstermemesi, kendi içinde çeşitliliğe sahip olması ve aynı üslubun temsilcisi olan şairler arasında da birtakım farklılıkların var olması gerçeği, Nâbî tarafından temsil edilen hikemî tarzın Sebk-i Hindî'den farklı bir üslup olduğu şeklindeki yaklaşımları yeniden tartışmamızı gerektirmektedir." Mum, **a.g.m.**, s. 120.

[21] "O halde Hint üslûbunun en başarılı şairi ve hatta bazı araştırmacılara göre kurucusu kabul edilen Sâ'îb'le özdeşleşen birinci ekolünün Türk edebiyatındaki temsilcileri sayılabilecek şairler kimlerdir? Tabii ki Nâbî (ö. 1712) ve takipçileri." Ali Emre Özyıldırım, "Sebk-i Hindî'nin Türk Edebiyatındaki Seyri Üzerine Notlar", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları I: Sözde ve Anlamda Farklılaşma: Sebk-i Hindî**, İstanbul, 2006, s. 146.

görmeye ve şiirlerinde millî coğrafyaya yer vermeye başlamışlardır. Bunun yanı sıra mesnevilerde de yerel konular işlenmeye başlanmıştır. Özellikle Sâbit'in mesnevileri yerel unsurlara yer vermesi açısından ayrı önem taşımaktadır.

XVIII. yüzyıl, büyük divan şairlerinin yetiştiği son yüzyıldır. Bu yüzyıla damgasını vuran şairlerden biri hiç şüphesiz Nedim'dir. Asıl adı Ahmed olan Nedim (ö. 1730), İstanbul'da doğmuştur. İyi bir medrese eğitimi alarak müderris olan şairin yıldızının parlaması ve üne kavuşması ise Damad İbrahim Paşa'nın sadrazamlığı zamanına denk gelir. Sadrazamdan büyük lütuflar gören Nedim, onun sohbet arkadaşı olur ve sadrazam tarafından kurulan tercüme heyetlerinde bulunur. Bu vesileyle **Müneccimbaşı Tarihi**, **Aynî Tarihi** gibi pek çok eserin Türkçeye çevrilmesinde görev alır. Devrinde "Nedim-i tâze-zeban" olarak adlandırılan Nedim,[22] divan şiirine gerek muhteva gerek ses ve ahenk olarak yeni bir soluk getirmiştir. O, İstanbul Türkçesiyle yazdığı şiirlerinde İstanbul'u açık ve kapalı mekânlarıyla, sosyal hayatıyla, güzelleriyle canlı bir şekilde ele alıp adeta resmetmiştir. Son derece samimi bir söyleyişle yazdığı şiirlerindeki ahenk ve müzikalite özellikle dikkat çeker. Onun şiirlerinde Mahallîleşme akımının etkilerini de görmek mümkündür. Şarkı ve türkü nazım şekillerini kullanması, şiirlerinde halk söyleyişlerine yer vermesi, temiz bir İstanbul Türkçesi kullanması bu etkinin sonucudur. Nedim, kendi devrinde de daha sonraki devirlerde de etkisini sürdürmüş ve örnek alınan bir şair olmuştur. Raşid, Seyyid Vehbi, Neylî, Haşmet ve Fıtnat Hanım gibi bazı şairler hem onu hem de Nabî'yi örnek alırken[23], Çelebizade Âsım, Şeyhülislam İshak, Benli İzzet, Seyyid Mehmed Pertev gibi şairler de Nedim'i örnek alıp onun yolundan gitmişlerdir. Ancak son iki şair daha çok Hoca Neşet mektebine bağlıdır.

1699 yılında İstanbul'da doğan Koca Râgıb Paşa (ö. 1763) da devrin önemli şairlerindendir. III. Osman ve III. Mustafa'nın saltanatı esnasında sadrazamlık yapan şair, sadece başarılı bir devlet adamı değil, aynı zamanda devrin önde gelen bir

---

[22] Sâlim Efendi, **Tezkiretü'ş-şuarâ**, haz. Adnan İnce, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, 2005, s. 60.
[23] "XVIII. Yüzyıl Divan Edebiyatına Toplu Bakış", **Büyük Türk Klasikleri**, c. 6, İstanbul, 2004, s. 242.

şairidir. Sanatı ve sanatçıyı desteklemiş, Laleli'de kendi adına bir kütüphane inşa ettirmiştir. Şiirleri Nâbî tarzında olan şairin, hikemî, didaktik bir söyleyişi vardır. Atasözü ve deyimlerden sıklıkla yararlandığı gibi, bugün atasözü gibi kullanılan birçok sözün de gerçek sahibidir. Son derece anlaşılır bir ifadeye sahiptir. Kasidelerinde daha çok Nef'î'nin, gazellerindeyse Nâbî ve Sâib-i Tebrizî'nin etkisini gördüğümüz şair, Fıtnat Hanım, Haşmet, Şeyh Gâlib, Sünbülzâde Vehbî, Keçecizâde İzzet Molla gibi şairler üzerinde etkili olmuştur.[24] **Divan**'ının yanı sıra **Münşeat**, **Aruz Risalesi**, **Mecmua-i Râgıb** gibi eserleri vardır.[25]

Kânî (ö. 1724), Tokat'ta doğmuş ve öğrenim görmüştür. Şiirlerinde daha çok mizahî bir üslup kullanır. Zeki ve hazırcevap bir kişiliğe sahiptir. **Divan**'ının yanı sıra **Münşeat**, **Letaif**, **Hirre-nâme** ve **Benâm-ı Havariyyun Bürûc-ı Fünun** adlı eserleri vardır.[26]

Seyyid Vehbi (ö. 1736) İstanbul'da doğmuş, iyi bir eğitim alarak çeşitli yerlerde kadılıklarda bulunmuştur. "Kasidede Nef'î'yi, gazelde Nâbî'yi örnek alan Seyyid Vehbî, Nedim'in ortaya çıkmasıyla onun izinde de gazeller yazmıştır."[27] Osmanzâde Tâib tarafından vekil seçilmiş ve Vekaletnâme adlı bir manzume kaleme alarak devrinin edebiyat âlemini değerlendirmiştir. Sade ve açık bir şiir diline sahiptir. III. Ahmed'in şehzadelerinin sünnet düğünü için yazdığı **Surnâme**'si, **Sulhiyye**'si, **Kırk Hadis Tercümesi** ve **Divan**'ı vardır.

Haşmet (ö. 1768) İstanbul'da doğmuş ve medrese eğitiminin ardından müderris olmuştur. 1768 yılında sürgünde bulunduğu Rodos Adası'nda ölmüştür. Nâbî tarzında bir söyleyişe sahiptir. Kasidelerinde ise Nef'î etkisi gözlenir.[28] Divan'ında gerek kendi devrinde gerekse daha önce yaşamış birçok şairin şiirlerine

---

[24] Hüseyin Yorulmaz, **Koca Ragıb Paşa**, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1998, s. 40-46.
[25] **a.e.**, s. 53-54.
[26] Daha geniş bilgi için bkz. Muhittin Eliaçık, **Tokatlı Kani Divanı'nın Tenkitli Metni (Hayatı, Kişiliği, Vazifeleri, Eserleri, Dili, Sanatı ve Üslubu)**, İÜ SBE Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1992.
[27] Şentürk-Kartal, **a.g.e.**, s. 444.
[28] "Kasidelerinde Nef'î'nin üstatlığını kabul ettiğini, şiirlerini duyunca canlanacağını söyler." Mehmet Arslan, İ. Hakkı Aksoyak, **Haşmet Külliyatı**, Sivas, Dilek Matbaacılık, 1994, s. 21.

yazdığı nazireler bulunmaktadır. Divan'ının dışında **Surnâme**, **Senedü'ş-şuarâ**, **İntisâbü'l-mülûk** gibi eserleri de vardır. Tezkirelerde ismi geçmese de bazı kaynaklarda **Şehadet-nâme** adlı bir eserinin olduğundan da söz edilir.[29]

Fıtnat Hanım (ö.1780) aynı zamanda şair olan Şeyhülislam Mehmed Esad Efendi'nin kızıdır. Hem Koca Râgıb Paşa tarzında, hem Nedim tarzında şiirleri mevcuttur. Özellikle gazellerinde başarılı olan şairin bu tarzda yazdığı şiirlerde göze çarpan iki unsur hikmet ve aşktır.[30] Şiirlerinde sade bir dil kullanan şairin **Divan**'ında 48 tarih manzumesini barındırması açısından da dikkat çekicidir.

Sünbülzâde Vehbî (ö.1809) Maraş'ta doğmuştur. Vehbî adı ona kendisi gibi şair olan Seyyid Vehbi tarafından verilmiştir.[31] Hacegânlık, kadılık gibi vazifelerden sonra İran'a elçi olarak gitmiş, fakat dönüşünde gözden düşmüş; hatta Ömer Paşa'nın onu I. Abdülhamid'e şikâyet etmesi nedeniyle hakkında idam fermanı çıkarılmıştır.[32] İstanbul'da saklanan şair I. Abdülhamid'e sunduğu **"Kaside-i Tannâne"** sayesinde padişahın kendisi hakkında tekrar tahkikat yaptırmasını sağlamış ve neticede affedilmiştir.[33] 113 beyitten oluşan **Kaside-i Tannâne** ve 84 beyitten oluşan **Kaside-i Tayyâre** ünlü kasidelerindendir. Vehbî, hem divanıyla hem mesnevileriyle tanınan bir şahsiyettir. Şairin şiirlerine genel olarak baktığımızda, onun mahallî unsurlara sıkça yer verdiğini, kullandığı mahallî dil dolayısıyla da Sâbit'ten etkilendiğini görürüz.[34] **Divan**'ının dışında oğlu Lutfî'ye verdiği öğütlerden oluşan **Lutfiyye**'si ve **Şevk-engîz** adlı bir mesnevisi, **Tuhfe** adında Farsça ve **Nuhbe** adında Arapça manzum sözlüğü ile **Münşeat**'ı bulunmaktadır.[35]

---

[29] Eserleri hakkında geniş bilgi için bkz. **a.e.**, s.45-52.
[30] Halil Çeçen, **Fıtnat Hanım Hayatı, Sanatı ve Divanı (İnceleme Metin)**, Ankara, Bizim Büro Basımevi, 2008, s. 36.
[31] Süreyya Ali Beyzadeoğlu, **Sünbülzâde Vehbî (Hayatı-Edebî Şahsiyeti-Dîvânının Tenkitli Metni ve İncelenmesi)**, İÜ SBE Doktora tezi, İstanbul, 1985, s. 2.
[32] Bkz. **a.e.**, s. 8.
[33] Şentürk-Kartal, **a.g.e.**, s. 445.
[34] Beyzadeoğlu, **a.g.e.**, s. 31.
[35] Bkz. **a.e.**, s. 59-73.

Şeyhülislam Esad (ö. 1753), 1685 yılında İstanbul'da doğmuştur. "Üç dilde şiir söyleyip, yazı yazan, lûgat, tefsir ve musikîde söz sahibi bir şahsiyettir."[36] Aynı zamanda şair Fıtnat Hanım'ın babası olan şairin pek çok konuda eseri vardır. Bunların en önemlileri **Divan'**ı, **Lehcetü'l-lugat**'ı, **Atrâbü'l-âsâr fî Tezkireti Urefâ'l-edvâr**'ıdır.

Bu devrin ikinci yarısında Hoca Neşet ayrı bir yol tutar. Etrafında pek çok şair vardır. Yazdığı mahlasnâmelerle onları yönlendirir. Galip'ten Şeyh Müştak'a kadar, İzzet ve Seyyit Mehmet Pertev de dâhil pek çok şair onun yönlendirmesi ile edebiyat alanına girer.

Bir XVIII. yüzyıl şairi olan Priştineli Nûrî'nin şiirlerinde de gerek kendinden önce yaşayan şairlerin, gerekse aynı dönemde yaşadığı şairlerin etkisi görülür. Aynı dönemde yaşadığı şairler içinde en çok etkilendiği şair Koca Râgıb Paşa'dır. Şiirlerinin büyük bir kısmı âşıkâne sayılabilecek türde olsa da, pek çok beyitte hikmetli söyleyişlere rastlanır. Zaten şairin asıl başarısı da bu hikemî şiirlerinde görülür.

Bu çalışmada kaynaklarda hayatı hakkında çok kısıtlı bilgi bulunan Priştineli Nûrî'nin hayatı şiirlerinden yola çıkılarak aydınlatılmaya çalışılacak ve onun elimizdeki tek eseri olan Divan'ının metni ve nesre çevirisi sunularak Divan'ı şekil ve muhteva yönünden incelenecektir.

[36] Muhammet Nur Doğan, **Şeyhülislâm Es'ad Efendi ve Divanının Tenkitli Metni**, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1997, s. 16.

I. BÖLÜM
PRİŞTİNELİ BEGZÂDE NÛRÎ'NİN HAYATI, KİŞİLİĞİ VE DİVANI

1.1. HAYATI VE KİŞİLİĞİ

1.1.1. Doğum Tarihi ve Doğum Yeri

Tezkirelerde Priştineli Nûrî'nin ne kendisine ne de şiirlerine dair bir bilgiye rastlanmaktadır. Onun hakkında kısıtlı da olsa bilgi bulabileceğimiz kaynaklar, Tuhfe-i Nâilî ile Yazma Divanlar Katalogu'dur. Tuhfe-i Nâilî'de,

Hayâtına dâ'ir tezkirelerde bir gûne ma'lûmât yokdur. H. 1200, M. 1785 târihinde hayâtda idi.

Himmetinle dest-gîr ol pîrim İsmâil Dede
Dergehine sıdk u ihlâsla itdim ilticâ

Dîvânı Emîrî Efendi kısmında, Millet Kütüphânesi'nde numara 470. Dîvânı, Üniversite Kütüphânesi'nde numara 348. Dîvânından alındı.

bilgisi verilmektedir.[1] Yazma Divanlar Katalogu'nda ise,

"Priştineli Bey zâde Nurî hakkında mehazlerde kayıt ve malumat yoktur. Eserinin baş tarafında yazılı Divan-ı Nurî eş-şehîr bi-Beyzâde Priştinevî ibaresinden Priştineli Bey zâde şöhretiyle tanındığı, 71. yaprağındaki İslambol'dan oğluma firistâde manzum kâimedir başlığından da İstanbulda yaşamış olduğunu ve oğluna manzum bir mektup yolladığı, 76. yaprağındaki bazı delillerden (H. 1200-1785) tarihlerinde yaşadığı ve

Himmetinle destgîr ol pîrim İsmâil Dede
Dergehine sıdk u ihlâs ile ettim ilticâ

beytinden Priştineli Şeyh İsmail Dede'ye derviş olduğu anlaşılmıştır. Nuri'nin yüksek bir şair olmadığı sözlerinden belli olmaktadır."

[1] Mehmet Nâil Tuman, **Tuhfe-i Nâilî: Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri**, c. II, haz. Cemâl Kurnaz- Mustafa Tatcı, Ankara, Bizim Büro Yayınları, 2001, s. 1112.

bilgisi vardır.[2]

Divanda bulunan tarih manzumeleri ve Millet Kütüphanesi'nde bulunan nüshanın hatimesindeki tarihe bakarak şairin yaşadığı devre dair şöyle bir tahminde bulunmak mümkündür:

Priştineli Nûrî Divanı'nda sekiz tarih manzumesi bulunmaktadır. İlki, şairin şeyhi Seyyid İsmail Dede'nin ölümüne düşülen tarihtir. Bu tarih H. 1179/ M. 1765 yılını verir. Şairin kızı Züleyha H. 1188/ M. 1774, Divan kâtibi Mustafa H. 1189/ M. 1775, Derviş Osman ise H. 1191/ M. 1777 yılında ölmüştür. Şair H. 1195/ M. 1780, H. 1196/ M. 1781 ve H. 1200/ M. 1785 yıllarında yapılan üç çeşme için de tarih düşmüştür. Şairin oğlu Ömer Sâkıb'ın doğumu için düşürdüğü tarih de H. 1200/ M. 1785 tarihini verir. Buna göre şairin yaklaşık olarak M. 1730-1745 tarihleri arasında doğmuş olması muhtemeldir.

Şairin doğum yeri Priştine'dir. Bunu hem şairin Begzâde Nûrî-i Priştinevî olarak tanınmasından hem de genel olarak Divan'ından anlamak mümkündür.

1.1.2. Ailesi

Şairin ailesine dair bilgileri de yine Divan'ının sayfaları arasından tespit etmek mümkündür. Divan'daki tarihlerden yola çıkarak şairin Züleyha adında bir kızının olduğunu ve H. 1188/ M. 1774 yılında henüz yedi yaşına basmadan vefat ettiğini, H. 1200/M. 1785 yılında ise Ömer Sâkıb adlı bir oğlunun doğduğunu öğreniyoruz. Bunun yanı sıra Divan'daki manzum bir kaime vasıtasıyla da Râşid isminde bir oğlu olduğundan haberdar oluruz.[3]

Şiirlerinden anlaşıldığı kadarıyla şair, İstanbul'da ikamet etmektedir; fakat ailesinin bütün fertleri Priştine'dedir.

---

[2] **İstanbul Kütüphanelerindeki Türkçe Yazma Divanlar Katalogu**, c. III, fasikül II, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1967, s. 852-853.

[3] Başbakanlık Devlet Arşivleri'nde Priştineli Beyzadeoğlu Raşid ismi geçmekle beraber bahsedilen kişinin Priştineli Nûrî'nin oğlu olup olmadığı konusunda kesin bir şey söylemek mümkün değildir. Arşiv belgelerinde Beyzadeoğlu Raşid olarak bahsedilen kişi pek çok suç işlemiş ve eşkıyayı başına toplayıp tahrik ettiği ve iki defa Vulçıtrın'a hücum edip halka zulmettiği için Üsküp Kalesi'ne sürgün edilmiş bir kimsedir. bkz. **BOA**, Cevdet Zaptiye, Dosya no: 3, Gömlek no: 138.

1.1.3. Öğrenimi

Priştineli Nûrî'nin aldığı eğitim hakkında kesin bir bilgimiz olmamakla beraber şairin Divan'ında yer alan şu beyitler onun düzenli bir eğitim almadığı izlenimini uyandırır:

Pîş-i üstâdda henüz biz ders sarfdan almadık
Ma'rifet kesb itdigim yok i'timâd eyle baña
(g. 1/3)

Mekteb-i 'âlemde aslâ ma'rifet kesb itmedim
Bildigim ihlâsdır ancak hakîkat bî-riyâ
(g. 1/5)

'Âlim degiliz sûret-i ma'nâda egerçi
Tefsîr-i hakâyık ile keşşâf-ı cihânız
(g. 173/2)

Ders almamışız gerçi kavâ'id-i 'ulûmdan
Gencîne-i esrâra hidâyet ile kânız
(g. 173/3)

1.1.4. Tarikatı

Priştineli Nûrî, Divan'ında şeyhinin İsmail Dede olduğunu zikreder:

Himmetiñle dest-gîr ol pîrim 'İsmâ'îl Dede
Dergehine sıdk u ihlâs ile itdim ilticâ
(k. 5/9)

Ayrıca yine İsmail Dede'nin ölümüne yazdığı **"**Târîhü'l-irtihâl Sa'dî es-Seyyid 'İsmâ'il Priştinevî" başlıklı bir tarih manzumesi vardır. Gerek Balkanlarda gerek Anadolu'da tasavvufu konu edinen eserlerde İsmail Dede'nin ismine ve tarikatı ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşamadık. Fakat Balkanlarda Bektaşîliğin yaygın olması[4] ve şairin divanının tasavvufî açıdan zengin bir divan olmamasına rağmen Hz. Ali'ye yazılmış muhammes ve müseddes nazım şeklinde iki kaside

[4] Adil Seyman, **Balkanlarda Alevi Bektaşilik**, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, MÜ SBE, İlahiyat Anabilim Dalı, İslam Mezhepleri Tarihi Bilim Dalı, İstanbul, 2006, s. 99.

içermesi ve şairin şeyhinin “Dede” lakabını kullanması göz önüne alınınca, şairin Bektaşî olması ihtimalinin bulunduğu söylenebilir.

1.1.5. Mahlası

Şairin mahlası Nûrî’dir. Şair bu mahlası büyük ihtimalle Nûreddin olan isminin kısaltması olduğu için tercih etmiştir. Fakat Divan’ın Millet Kütüphanesi (M) nüshasında bazı şiirlerde “Vasfî” mahlasına da rastlanır. Şairin mahlasını değiştirmesi ya da iki mahlas kullanması ihtimali olmakla beraber bu, müstensihin hatasından kaynaklanan bir durum da olabilir.

Millet Kütüphanesi (M) nüshasında g. 1, g. 2, g. 3, g. 69, g. 272, g. 276, g. 279 ve g. 283’te Vasfî mahlası varken, aynı şiirlerin Üniversite (Ü) nüshasında Nûrî mahlası kullanılmıştır. Yalnız M nüshasında olan g. 271, g. 273, g. 275, g. 278, g. 280 ve g. 282’nin makta beyitlerinde de Vasfî mahlası vardır. M nüshasında g. 1, g. 2 ve g. 3’te Vasfî’nin altına “Nûrî” şeklinde düzeltme yapıldığı görülür. Fakat diğer gazellerde böyle bir düzeltme yoktur.

Tezde söz konusu gazellerdeki Vasfî mahlası Nûrî olarak değiştirilmiş ve bu durum dipnotlarda belirtilmiştir.

1.1.6. İstanbul’daki Hayatı

Şair birtakım sebeplerden ötürü Priştine’den İstanbul’a göç etmek zorunda kalmıştır. H. 1197/ M. 1782 yılına ait bir arşiv belgesinde onun Priştine ayanından olduğu fakat cezalandırılmaktan korktuğu için firar ettiğine dair bir bilgi bulunmaktadır.[5]

Şair İstanbul’da bir türlü istediği huzura kavuşamamış ve vatanı Priştine’nin hasretiyle yanmıştır. Onun pek çok şiirinde vatanına duyduğu özlemi görmek mümkündür. O, bu haliyle sadece bir bölge ile sınırlı olsa da Namık Kemal’den önce vatan konusunu dile getiren bir şair olarak başlangıç niteliğindedir. Divan’ında toplam 27 defa vatan kelimesini kullanmıştır. Hatta Divan’ındaki üçüncü müseddes bütünüyle vatan konusuna ayrılmıştır:

---

[5] **BOA**, Cevdet Maliye, Dosya no: 709, Gömlek no: 28938.

Ne ‘aceb dil-keş olur kûy-ı dil-ârâ-yı vatan
Şevk-engîz-i hayâldir baña me’vâ-yı vatan
İtdi tenvîr dil-i fürkat-keşi ma‘nâ-yı vatan
Şimdi bildik ne imiş hubb-ı mezâyâ-yı vatan
Sînemi mahzen-i şevk eyledi sevdâ-yı vatan
Çeşmi nâ-mahrem-i h˘âb itdi temâşâ-yı vatan
(müs. 3/1)

Şair birçok beyitte de İstanbul’da mutlu olmadığını, burada gurbette olduğunu ifade eder:

Vatandan eyledi dûr beni devrân
Gam-ı fürkatle ahvâlim perîşân

Vilâyetden çü vâki‘ oldu hicret
Baña müstevlî oldu haylî külfet
(m.k. 2/12-13)

Sorarsañ bendeñi kimdir hele lutfuñla bir kerre
Diyârımdan cüdâ düşmüş mukîm-i cây-i hicrânım
(g. 254/4)

Eyledik Priştine’den çün hicret
Meskenim oldu diyâr-ı gurbet

Geldik İstanbul’a olduk dâhil
Olmadı mîve-i ümmîd hâsıl

Ola maksûd diyü itdik ârâm
Yedi ay oldu ikâmet itmâm

Kaldı nâ-kâm yine baht-ı nâ-sâz
Hîç müfîd olmadı envâ‘-ı niyâz

Gurbet ü kürbete oldum mu‘tâd

Vasl ile eylesin Allâh imdâd

(m.k. 4/12-16)

Priştineli Nûrî vatanından ayrılıp İstanbul'a gelmesine sebep olan olaylar için kendisini suçlar:

Çekdigim kendi kusûrum eseri
Kimseniñ yok bu husûsda haberi

İdemem kimseye isnâd kat'â
Kimseniñ yokdur medhali aslâ

(m.k. 4/28-29)

Cürmümü 'afv ide Allâhu Gafûr
Vasl ile eyleye tekrâr mesrûr

(m.k. 4/33)

Divan'ındaki şiirlerden ismini tespit edemesek de Priştineli Nûrî'nin bir hâmisinin olduğu kesindir. Şair, hâmisine yazdığı bazı şiirlerde ondan lütuf ve ihsan gördüğünü ve onun sayesinde dertten, sıkıntıdan, hatta can korkusundan kurtulduğunu ifade eder. Aşağıdaki müseddesten anladığımıza göre, işlediği suçun cezasından da yine hâmisi sayesinde kurtulmuştur:

Keremkârâ halâs itdin beni âlâm-ı hicrândan
Rehâ-yâb eylediñ lutf u keremle kahr-ı devrândan
Kulun magzûb iken itdin halâs endîşe-i cândan
Keremle hisse-yâb oldum muhassal h˘âh-ı ihsândan
Harâb-âbâd iken itdin 'imâret kalb-i vîrânı
Beni mümtâz-ı akrân eyledin lutfen kerem kânı

(müs. 2/4)

Şairin İstanbul'da ne işle meşgul olduğuna dair elimizde açık bir bilgi yoktur. Yalnızca bir arşiv belgesinde kendisinden Priştine emini olarak bahsedildiği görülür.[6] Divan'ında da şairin mesleğine ilişkin herhangi bir bilgiye rastlanmaz. Aşağıdaki beyit, şairin mutasarrıflık yaptığı fikrini uyandırsa da, şiirin bir başkası için yazılmış olması da muhtemeldir:

Nâ'il oldum elime girdi berât-ı 'aşkıñ
Mutasarrıf olalı ağlamak oldu baña kâr
(g. 67/3)

Yine Divan'ında bulunan bir lügazda, terazi olmasa, işinden geri kalacağını ifade eder:

Cüdâ olsa başı anıñ bedenden
Kalırsın Nûriyâ sen de işiñden
(lg. 1/7)

Divan'ından ve başka belgelerden onun İstanbul'da ne işle meşgul olduğuna dair kesin bir bilgiye ulaşamasak da, kesin olan tek şey şairin İstanbul'da maddî anlamda çok sıkıntı çektiğidir. O, Divan'ında oturduğu evi şöyle tasvir eder:

Bir hâne ki her cânibi gırbâle misâldir
Her bir tarafı hâtır-ı 'irfân gibi vîrân

Bir hâne-i zulmetkede kim vasfı ne kâbil
Çâr penceresi olmasa dirdim aña zindân

Târîk o kadar leyle-i zulmet gibi mutlak
Dokunduğu yok sahnına hûrşîd-i dırahşân

Âsâyiş-i hâtır mı gelir Nûrî'ye hergiz
Bu hâne-i tengîde ne mümkin ola şâdân

---

[6] H. 1200 yılına ait bu belgenin "Priştine Emini Begzâde Nureddin Beg"e hitaben yazıldığı görülür. bkz. **BOA**, Cevdet Askeriye, Dosya no: 1077, Gömlek no: 47438.

(d.g. 4/8-11)

Divan'ına genel olarak bakıldığında da onun İstanbul'da kendini gurbette hissettiğine ve Priştine'ye dönmek istediğine ilişkin pek çok beyit bulunmaktadır.

1.1.7. Ölümü

Şairin ölüm tarihi bilinmemektedir. En son kaleme aldığı tarih manzumesi H. 1200/ M. 1785 yılına tarihlenir. Ayrıca Divan'ın Millet Kütüphanesi'ndeki nüshasında ilk manzum kaimede *"Nâzım-ı merhûm İstanbul'dan mahdûmu Râşid Bey tarafına firistâde eyledigi manzûm kâ'ime"* şeklinde bir başlık bulunması, şairin bu nüshanın istinsah tarihi olan H. 1247/ M. 1831 yılından önce vefat ettiğini gösterir.

1.1.8. Kişilik Özellikleri

Priştineli Nûrî, Divan'ını İstanbul'da yani vatanı olan Priştine'den uzakta, gurbette kaleme almıştır. İstanbul'da ailesinden ve arkadaşlarından uzakta vatan hasretiyle sıkıntı çekmektedir. Kendi ifadesiyle İstanbul'da "mîve-i maksûd"unu elde edememiştir, sabırla Priştine'ye döneceği günü bekler. Ama o çektiği bütün bu sıkıntılara rağmen ümidini kaybetmez:

Dest irişmez şecer-i mîve-i maksûda dime
Bekleriz sâyesini tâ düşer inşâ'allâh

Bahr-ı girdâb-ı firâkda dönerek keştî-i dil
'Âkıbet sâhil-i vasla çıkar inşâ'allâh

(g. 338/5-6)

Nûrî endîşe-i fürkat ile magmûm ise de
Şâd olur vasl ile bir gün güler inşâ'allâh

(g. 339/5)

Üzüntülerin, sıkıntıların gün gelip geçeceğini, yok yere üzülmenin yersiz olduğunu bilir:

Bu fürkat böyle kalmaz ‘âkıbet dünyâda vuslat var
Gam u endîşe gâlib herkese ammâ meserret var
(g. 109/1)

O, başına gelenleri kader olarak görür ve kimsenin aynı halde kalmayacağını söyler:

Lîk takdîr-i ezelde Mevlâ
Eylemiş levha-i sırda imlâ

Budur âyîni cihânıñ dâ’im
Kimse bir hâl ile olmaz kâ’im
(m.k. 4/31-32)

Buna rağmen bazen karamsarlığa kapılıp gurbette yalnız kaldığını dile getirerek, dostlarına kendisini arayıp sormadıkları için sitem eder:

Garâbet bunda ammâ âşinâlar oldu bîgâne
Sorar yok Nûrî-i mehcûru garîb yerlerde kalmışdır
(g. 143/5)

Dilâ vatanda hezâr âşinâ vü nâ-âşinâ
Heme bîgânelik eyler garâbet işte budur

Bu hâlde pürsiş-i hâtır gibi vefâ olmaz
Hukûk-ı ‘ahd-i kadîme ri‘âyet işte budur
(g. 153/3-4)

Tasavvufî özellik taşıyan az sayıdaki şiirinde ise onu günahları için tövbe eden, dünyaya bağlandığı için pişman olan bir kimse olarak görürüz:

Bî-vefâ dünyâ baña reh-zen olup itdi zebûn
Kurtuluş yok n’eyleyim terk-i hevâ ister göñül
(g. 234/6)

Gice gündüz kârım ancak cürm ü ‘isyân ü günâh
Bendegân içre dahı yok Nûrî gibi rû-siyâh

Sen meded itmez iseñ dârıñda ahvâlim tebâh
Eyle imdâd merkezimden yâ ‘Alî oldum cüdâ
Dest-gîr ol lutfuñ ümmîd eylerim subh u mesâ
(muh. 1/9)

1.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

1.2.1. Şiir ve Şair Hakkındaki Görüşleri

Başta Fuzulî olmak üzere pek çok divan şairi, şiir yazmak için öncelikle ilim öğrenmenin gerekliliği üzerinde durur. Priştineli Nuri de şiir yazmak için öncelikle ilim öğrenmek gerektiği düşüncesindedir. Ona göre şair, öncelikle sarf ve nahiv ilimlerini bilmelidir:

Nazm u eş‘âra gerek her kanda ‘ilm ü ma‘rifet
Şâ‘ire elbette elzem nahv ü sarf bilmek dilâ
(g. 1/4)

Fakat ilim bilmek de tek başına yeterli değildir. Şiir yazmak için Allah’ın yardımına da ihtiyaç vardır. İsterse dilsizi bile konuşturan Allah, şiire liyakat verir:

Hamd ile bu nazmı tertîb idelim biz ibtidâ
Bî-zebân olsa da âdem söyledir feyz-i Hudâ

Yog-iken bu ‘abd-i kemterde bıdâ‘atden eser
Virdi bu nutka liyâkat ol cenâb-ı kibriyâ
(g. 1/1-2)

Priştineli Nûrî şiirde aşk maceralarının anlatılmasını uygun görür; fakat ona göre şikâyetin şiirde yeri yoktur:

Añlanır keyfiyyetim ammâ sarîr-i hâmeden
Mâcerâ-yı ‘aşk ile eş‘ârımız dîvân olur
(g. 80/ 5)

Silk-i nazma lâyık olmaz iştikâ itme dilâ

Hâmûş ol Nûrî yeter sen rişte-i da‘vâyı kes

(g. 183/5)

Priştineli Nuri Divanı’nda, şairin kendi şiirine dair görüşleri fazla yer tutmaz. O, kendi şiirini çok yüceltmez, hatta pek çok şairden farklı olarak daha Divan’ındaki ilk gazelde, okuyuculardan kendisinin şiirlerini ayıplamamalarını ister:

Nazm u eş‘ârım gören ‘ayb itmesin lutf eylesin

Söyleyen zâhirde Nûrî söyleden kimdir eyâ

(g. 1/6)

O, aslında şair olmadığını, gurbet acısıyla şiir yazmaya başladığını söyleyerek şairlik iddiasında bulunmadığını ifade eder:

Bende yok nazm-ı liyâkat ammâ

Derd-i hicrân beni itdi gûyâ

(m.k. 4/39)

Şâ‘ir degiliz Nûrî güzâf saña yaraşmaz

Erbâb-ı ma‘ârif kuluyuz biz de gedâyız

(g. 176/5)

Ona göre kendisi hüner göstermeye haddi olmamasına rağmen, divan tertip etmiştir:

‘Arz-ı kâlâ-yı hüner haddim degilken kimseye

Nûriyâ nazmıñ da tertîb üzre dîvân oldu hep

(g. 28/5)

Manzum mektubunda hâmisine bazı gazeller gönderdiğini; fakat bu gazellerin ona layık olmadığını yanlıştan, noksandan ibaret olduğunu ifade eder:

Başka bir kâğıda manzûm imlâ

Saña ba‘zı gazel itdim ihdâ

Sehv ü noksândan ‘ibâret eş‘âr
Taraf-ı eşrefe itdim tesyâr
(m.k. 4/40-41)

Bununla birlikte şairin, kullandığı mazmunlar hakkında yukarıdaki kadar alçakgönüllü davranmadığını görürüz. Şair kendini hakikat denizinden mazmun incileri çıkaran bir dalgıç gibi görür:

Çıkarsa çok degildir Nûrî gavvâs-veş dür-i mazmûn
Hakîkat bahrınıñ biz mevce-i galtânıyız cânâ
(g. 7/ 5)

Bir beytinde taze olarak nitelediği mazmunlarını, bir başka beytinde güzel bir kumaştan dikilmiş iftihar verici bir elbise olarak vasıflandırır:

Söylemezdim tâze mazmûn olsa bende ihtiyâr
Tûtî-âsâ söyledik âyine-i ruhsârıdır
(g. 88/ 3)

Zâde-i tab‘ıña bu kâle-i zîbâ yetişir
Nûriyâ câme-i fâhir gibidir mazmûn hep
(g. 29/ 5)

Onun şiirleri bir çeşit arzıhaldir, o bu şiirleriyle aslında kendi halini anlatır:

Güzel tesvîd olundu bir gazeldir ‘arz-ı hâl-gûne
Alır bir gözle baksañ hasb-ı hâle pek muvâfıkdır
(g. 65/ 6)

Ser-be-zânû-yı melâlet Nûrî nâ-kâm hâlini
Yazsa da nazm eylese bir defter-i dîvân olur
(g. 82/ 5)

Görüldüğü gibi Priştineli Nûrî, genel olarak şiirle ilgili görüşlerde bulunsa da kendi şairliği konusunda mütevazı davranıp asıl işinin şairlik olmadığını, gurbet ve ayrılık acısının ona şiir söylettiğini ifade etmektedir.

1.2.2. Dil ve Üslup

Priştineli Nûrî'nin şiir dili gayet sadedir. Üçlü ve dörtlü terkipler yok denecek kadar azdır, beşli terkibi 139. gazelinin ikinci beytinde yalnızca bir defa kullanmıştır. Halk söyleyişlerine ve deyimlere çokça yer verir.

Priştineli Nûrî'nin Divan'ında pek çok âşıkâne şiir bulunur. Zaten kendisi de eserini "Eser-i hâme-i muhabbet-i Begzâde" olarak tanımlar. Onun âşıkâne şiirlerinde genellikle sevgiliye kavuşamayan ve gurbette sıkıntı ve keder içinde kalan âşığın hali anlatılır. Fakat bu şiirleri şairin hayatı ile paralellik kurarak ele aldığımızda, aslında gurbette sevgilisinden ayrı kalan âşığın Priştineli Nûrî; sevgilinin de ya şairin vatanı olan Priştine ya da onun Priştine'de bulunan ailesi ve dostları olduğu sonucu ortaya çıkar. Pek çok beytinde ayrılıktan şikâyet eden; fakat yine de bu ayrılığın nihayet bulacağına ve kavuşmanın gerçekleşeceğine dair ümidini yitirmeyen Nûrî'nin eseri bu bakımdan bir nevi onun arzıhalidir:

Güzel tesvîd olundu bir gazeldir 'arz-ı hâl-gûne
Alur bir gözle baksañ hasb-ı hâle pek muvâfıkdır

(g. 65/6)

Priştineli Nûrî'nin Divan'ında kavuşmanın gerçekleştiğine dair gazeller de bulunmaktadır. Şairin bütün Divan'ında aslında kendi hayat hikâyesini anlattığı ve bunu kendi ifadesiyle de belirttiği dikkate alınırsa[7], kavuşma ile ilgili şiirlerinden yola çıkılarak sonunda onun vatanı olan Priştine'ye dönmüş olabileceği ihtimalinin olduğu söylenebilir:

Maraz-ı fürkate ümmîd-i devâ olmaz iken
Gaybdan derd-i gama eyledi Allâh dermân

Hâtıra gelmez idi bir dahı ümmîd-i visâl
İştimâl üzre ider hâtırı ye's ü hırmân

---

[7] bkz. m.k. 4/39.

Çün ferah geldi gam-ı hicri ferâmûş idelim
Nûrî bir vasl ile gel fürkati eyle nisyân

(g. 290/3-5)

Müjde ey hâtır-ı nâ-şâdıma vuslat geldi
Gitdi hengâm-ı gumûm vakt-i meserret geldi

Hâzır ol kâle-i şevk almağa şimden soñra
Saña ey dil hele sermâye-i behcet geldi

(g. 360/1-2)

Nûrî'nin âşıkâne şiirlerinin yanı sıra hikemî ve öğüt içerikli şiirleri de vardır. Hatta zaman zaman hikmet niteliğinde olan beyitleri âşıkâne gazellerin arasına da serpiştirir. O, bu tarz şiirlerinde Nâbî ve Koca Râgıb Paşa ekolünü takip eder:

Dürr gibi künc-i sadefde kalsa da ehl-i hüner
Meskeninden çıkdığı anda hele kıymet bulur

(g. 145/4)

Yağsa bârân gibi her dem katarât-ı nîsân
Bir zamân bahr-ı siyâhda dür ü mercân olmaz

Hâr karîn olmağ-ıla berg-i güle feyz almaz
Bed-asıl şâha karîn olsa da insân olmaz

İtse tedbîr ne kadar mürşid-i kâmil Nûrî
Hele kem-mâye olan 'ârif-i iz'ân olmaz

(g. 171/5-7)

Sûfî esmâ ile gel halka kerâmet satma
Hırka-pûş olmağ-ıla peyk-i hidâyet gelmez

Zîb ü zînet ile olmaz hele taklîd kibâr
'Abkarî elbiseden kimseye rif'at gelmez

(g. 172/4-5)

İstinâd eyleme bil haddiñi şâha zîrâ
Tab‘-ı sultânda devâm üzre muhabbet olmaz
(g. 174/7)
Ehremen mühr-i Süleymân ile hükm eyleyemez
Sâde hâtemle kişi ‘âleme sultân olmaz
(g. 179/6)
İlticâ eylemeyen sâyeñe ‘izzet bulmaz
Düşmeyen hâk-i reh-i zillete rif‘at bulmaz
(g. 177/1)
İtme ta‘cîl sâbir ol evkâta merhûn çün umûr
Hayra peyveste olur sabr ile her iş giderek
(g. 232/2)
Kıyâs itsin zevâl-i devletiñ bâlâ-nişîn bundan
Gurûba meyl ider her günde hûrşîd evc-i a‘lâdan
(g. 282/6)
Hüzn [ü] şâdî tev’emândır ‘usruñ elbet yüsrü var
‘Âkıbet bir gün derûna getirir giryân ferah
(g. 50/4)
Hîç müfîd olmaz hezâr tedbîr iderse ger beşer
Vakti gelmezden mukaddem itme fikr-i bî-me’âl
(g. 242/3)
Pek de düşme ardına sâye-misâl elbet kaçar
Devlet-i dünyâ içün girme dilâ efkâra hîç
(g. 44/5)

Tâb-ı hûrşîdi begenmez gibi nâ-dân-ı zamân
Ne dimezler saña fikr eyle bu yârân-ı zamân

Ayağın kurtaramaz halkıñ elinden âdem
Beyzanıñ fevkına kulp takmada rindân-ı zamân
(g. 286/1-2)

Şairin değişik konuları işlediği gazelleri de bulunmaktadır. Aşağıda ilk iki beytini verdiğimiz gazel bütünüyle şehirli güzeller hakkındadır ve gazelde şairin şehirli güzeller hakkındaki menfi görüşleri yer alır:

Şehr mahbûbu dilâ mihr-i dırahşân ise de
Anlara dil viremem ger şeh-i hûbân ise de

Ne kadar hüsn ü letâfet ile mümtâz olsa
Hele hercâyî olur âfet-i devrân ise de

(g. 333/1-2)

Priştineli Nûrî belli bir alana ait terimlerden birden fazla anlamı olanları bir beyitte kullanarak iham-ı tenasüb sanatından faydalanır. Aşağıdaki gazelde berat, mutasarrıf, miralay, defter, liva, mahsul gibi birbiriyle ilişkili kelimelerin bir arada kullanıldığı görülür. Millet Kütüphanesi'nde bulunan nüshada bu terimlerin üstü kırmızı ile çizilmiştir:

Nâ'il oldum elime girdi **berât**-ı 'aşkıñ
Mutasarrıf olalı ağlamak oldu baña kār

Meskenim şimdi **livâ**-yı gam-ı hicrân oldu
Kişver-i yâre hayâlim **sefer** eyler her bâr

'Aşk **il**inde baña **mahsûl** gamıñdır kalacak
Aldı **dest**iñden **açık hisse**dir ammâ ne **tutar**

(g. 67/3-4-5)

Divan'da bulunan iki kaside ise tamamen musiki terimleri kullanılarak yazılmıştır. Musiki terimleri ile yazılan ve "**Kâr-ı nâtık**" olarak adlandırılan bu manzumeleri, bestekârlar maharetlerini göstermek veya makamları öğretmek

amacıyla bestelerler.[8] Buradan şairin musikiyle yakından ilgilendiği sonucunu çıkarabiliriz. Priştineli Nûrî Divanı'nda hem Üniversite nüshasında hem de Millet Kütüphanesi nüshasında ikinci kasidedeki musiki terimlerinin üzerine kırmızı bir çizgi çekilmiş ve bu kelimelerin musiki terimi olduğu belirtilmiştir. Üçüncü kasidede böyle bir işaretleme yapılmamakla beraber biz tespit ettiğimiz terimleri metinde koyu harflerle gösterdik:

Görenler **Isfahânî** sürmedir dir çeşm-i mestinde
Sabâ iklîmine vardı **sadâ**-yı hüsn-i dîdârı

Edâ-yı **bûselik**le behre-yâb itmezse **'uşşâk**ı
Çıkar **evc**-i '**Irak**'a muttasıl üftâdeniñ zârı

Nühüftdür gamzesinde **h˘âb**-ı nâz îmâ ider dilber
Yegâh 'arz-ı cemâl eylerse çok mu 'âşıka bâri
(k. 2/2-3-4)

Dilâ bu bir degildir baña fürkat **pencgâh** oldu
Beyâtî perdesinde **ber-efşân** eşkim nisâr olsun

Düyek darbeyn-i hicrân hey meded kaddim **kemân** itdi
Enîn-i âh-ı fürkat gâh **'arazbâr**da hezâr olsun
(k. 3/25-26)

Divan'da ayrıca manzum mektup olarak yazılmış şiirler de bulunmaktadır. Bunlardan ilki, şairin oğlu Râşid'e yazdığı bir mektuptur. İkinci mektup, şairin başından geçen bir kayık kazasını anlatır; üçüncü ve dördüncü mektuplarda da yine şairin kendi hayatına ve çektiği sıkıntılara yer verdiğini görürüz. Şairin oğluna gönderdiği manzum mektup Vehbî'nin Lutfiyye'si[9] ve Nâbî'nin Hayriyye'si[10] ile benzer özellikler taşır. Elbette Lutfiyye ve Hayriyye müstakil eserlerdir ve gerek

---

[8] Ş. Pınar Varol, **Kâr-ı Nâtıklar**, Ege Üniversitesi SBE Temel Bilimler Anabilim Dalı, yüksek lisans tezi, İzmir, 1993, s. 273.
[9] Sümbülzâde Vehbi, **Lutfiyye**, metin, sadeleştirme ve açıklamalar: Süreyya Ali Beyzadeoğlu, İstanbul, Bedir Yayınevi, 1994.
[10] Mahmut Kaplan, **Hayriyye-i Nâbî (İnceleme-Metin)**, Ankara, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 1995.

konu çeşitliliği gerekse hacim açısından Nûrî'nin manzum mektubuyla kıyaslanamazlar; fakat neticede üçünde de bir babanın oğluna verdiği öğütler bulunmaktadır. Bu açıdan baktığımızda belli konularda aynı öğütlerin verildiğini görürüz:

Nûr-ı 'aynım bana sermâye-i behcet Râşid
Eyledim ben seni Allâh'a emânet Râşid
Nûrî, m.k. 1/1

V'ey gözüm nûrı sürûr-ı kalbim
Ömrümün vârı huzûr-ı kalbim
Vehbî, b. 20

Mûcib-i 'izz ü şerefdir okuyup yazmaklık
'İlm ü fazl ile bulur her kişi rif'at Râşid
Nûrî, m.k. 1/10

'İlm ü 'irfân sebeb-i rif'atdür
Âlim olmak ne büyük devletdür
Vehbî, b. 44

Gûş-ı hûşuña kabûl eyle bu pendi dinle
Gitmesin yok yere bu pend ü nasîhat Râşid
Nûrî, m.k. 1/13

İtmek içün sana âvîze-i gûş
Olmak içün sana sermâye-i hûş
Nâbî, b. 94

1.2.3. Edebî Kişiliğine Etki Eden Şairler

Makâlî ve Veysî'nin birer gazelini tahmis eden Priştineli Nûrî, Koca Râgıb Paşa'nın şiirlerine de nazireler yazmıştır. Onun hikemî tarzdaki şiirlerinde Koca Râgıb Paşa'nın etkisi büyüktür.[11] Aşağıdaki beyitlerde de bunu görmek mümkündür:

Nûriyâ dâ'iye-i câha düşen nâdim olur
Kimse hîç bâb-ı tevekkülde peşîmân olmaz
Nûrî, g. 179/7

Râgıbâ debdebe vü haşmet olandır nâdim
Sâlik-i râh-ı kanâ'atda peşîmân olmaz
Râgıb Paşa, g. 72/7

Olmasa kuvvet-i kudsiyyesi ahkâm idemez
İns ü cinn mühr-i Süleymân ile sultân olmaz
Nûrî, g. 155/5

Feyz-i Hak'dır eseriñ bâisi esbâb degil
Dest-i cinnîde nigîn mühr-i Süleymân olmaz
Râgıb Paşa, g. 72/2

Ma'ârif kesb ise maksûd bu kayd-ı mâsivâdan geç
Kanâ'at mesleginde 'aşk ile gel merd-i meydân ol
Nûrî, g. 238/2

Cihân âlâyişinden dest-şûy ol râhat istersen
Kanâ'at dâmenin elden bırakma ni'met istersen
Râgıb Paşa, g. 102/1

Üftâdeleriñ bilmedi vuslat neye dirler
Mihnet-zedegân görmedi şefkat neye dirler
Nûrî, g. 147/1

[11] Hüseyin Yorulmaz, **Koca Râgıb Paşa Dîvânı (Araştırma ve Metin)**, İÜ SBE yüksek lisans tezi, İstanbul, 1989.

Dil-hastelerin bilmedi sıhhat neye dirler
Dârû-yı ifâkatle ‘inâyet neye dirler
Râgıb Paşa, g. 34/1

Priştineli Nûrî’nin Râgıb Paşa’nın bir gazeline nazire yazdığı görülür:

Kâbiliyyet cür‘asın nûş eyleyen rağbetlenir
Dûş-ı isti‘dadı bir gün gül gibi hil‘atlenir

Gerçi erbâb-ı sühen kâmınca devr itmez felek
Lîk mâni‘ olsa da devrinde ol rif‘atlenir

Ehl-i dil bî-ihtiyâr fâş itse muzmer rāzını
Yine tab‘-ı gevher-i gencînesi ‘izzetlenir

Mihnet-i dünyâ ile kesb-i merâtib eyleyen
Evc-i ikbâlde müdâm hûrşîd gibi şöhretlenir

Fakr kisve irtikâb itse de ehl-i dil yine
Kıssa-i Yûsuf’da ma‘lûm gün-be-gün ‘izzetlenir

Mâni‘ olmaz reşk ile hussâd hele ikbâle hîç
Mutlakâ ehl-i tevâzu‘ reşk ile ni‘metlenir

Nûrî tab‘ım iltifât itsin de nutk-ı Râgıb’a
Vasf iderken nazm-ı pâkini zebân lezzetlenir
Nûrî, g. 151

Tıfldır gitdikçe ol meh-rû gelür âfetlenür
Gün-be-gün artar fürûg-ı hüsni mâhiyyetlenür

Her ne rütbe dest-peymâ-yı taleb bî-tâb olur
Künc-i istignâ-güzînân ol kadar râhatlenür

Nâkıs olmaz feyz-i zâtı telhî-i eyyâmdan
Bâde telh oldukça artar neş'esi kuvvetlenür

Lâl olur elbet zebân-ı hâme-i pîçîde-mûy
Kılca gamdan tab'-ı erbâb-ı suhan 'illetlenür

Kâse-i lebrîz-i fagfûr olsa da virmez sadâ
Servet-efzâyiş bulunca agniyâ hissetlenür

Râgıb olsun iltifât itsün de bir 'âlî-himem
Şi'r-i pâkim gör nice Tâliblenür Şevketlenür

Râgıb Paşa, g. 30

Âşıkâne şiirlerinde ise Bâkî[12], Nedim[13], Şeyhülislam Yahya[14], Necatî[15], Usulî[16], Fuzulî[17] gibi büyük divan şairlerinin etkisi görülür:

Hemân bir ismi kaldı 'âlem içre câm-ı Cemşîd'iñ
Bu 'asrıñ şimdi biz âyîne-i rahşânıyız cânâ

Nûrî, g.7/2

Cihânı câm-ı nazmum şi'r-i Bâkî gibi devr eyler
Bu bezmün şimdi biz de Câmî-i devranıyuz cânâ

Bâkî, g. 13/5

Zâhid beni men' eylemez oldu mey-i 'aşkdan
Hoş geldi aña meykedeniñ câm-ı safâsı

Nûrî, g. 353/5

---

12 Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, Ankara, Atatürk, Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, 1994.
13 Muhsin Macit, **Nedîm Divanı**, Ankara, Akçağ Yayınları, 1997.
14 Rekin Ertem, **Şeyhülislâm Yahyâ Divanı**, Ankara, Akçağ Yayınları, 1995.
15 Ali Nihad Tarlan, **Necatî Beg Divanı**, Ankara, Akçağ Yayınları, 1992.
16 Mustafa İsen, **Usûlî Divanı**, Ankara, Akçağ Yayınları, 1990.
17 Kenan Akyüz-Süheyl Berken-Sedit Yüksel-Müjgan Cunbur, **Fuzûlî Divanı**, Ankara, Akçağ Yayınları, 1990.

Hoş geldi bana mey-gedenün âb u hevâsı
Vallâhi güzel yirde yapılmış yıkılası
Bâkî, g. 508/1

Kalmadı bir zerre cem‘iyyet dil-i üftâdede
Derd-i ‘aşkıñla şehâ ‘aklım perîşân oldu hep
Nûrî, g. 28/2
Aşka düşdüm cân u dil müft-i cüvânân oldu hep
Sabr u tâkat masraf-ı çâk-ı girîbân oldu hep
Nedim, g. 9/1

Şehâ ‘îd-i şerîfde mekr-i ağyâr ile mahzûnum
Sunarlar sâ‘id-i sîmîne a‘dâ merhabâ dirler
Nûrî, g. 72/2
Yakın olmaz güzeller âşık-ı bî-sabr u ârâma
El öpmek arzu etsek ırakdan merhabâ derler
Ş. Yahyâ, g. 85/2

Söylemek yâre ne hâcetdir eyâ derd-i gamı
Râz-ı ‘aşkdan hele aldı haberi döne döne
Nûrî, g. 328/3
Şâm-ı zülfünle gönül Mısr’ı harâb oldu diye
Sana iletti kebûter haberi döne döne
Necâtî, g. 472/3

İntizârıñla hele hîç sabra tâkat kalmadı
Şem‘-i şeb-ârâ gibi her lahza sûzânım meded
Nûrî, g. 60/2
Geldi teşvîş-i belâ canda ferâgat kalmadı
Yagmalandı cân u dil rahtı vü râhat kalmadı
Bî-mecâl oldu gönül hîç sabra tâkat kalmadı
El-aman ey seng-dil zâlim elinden el-amân

Usûlî, mus. 5/3

Gam-ı ‘aşk bende zâhir oldugu ‘âr itdigimdendir
Perîşân oldugum bülbül gibi zâr itdigimdendir
Nûrî, g. 141/1
Kaçan rüsvâ olurdum kan yudup sabr idebilseydim
Melâmet çekdigim bî-hûde efgân itdigimdendir
Fuzûlî, g. 103/5

Şu‘le bahş eylerse ger necm-i hidâyet Nûriyâ
Nûr-ı vechiñ seyr idenler şems-i rahşân istemez
Nûrî, g. 164/7
Zulmet-i zülfün giriftârı dem urmaz nûrdan
Tâlib-i şem‘-i ruhuñ hûrşîd-i rahşân istemez
Fuzûlî, g. 115/2

‘Arz idip şem‘-i ruhun meclise virdi revnak
Oldu pervâne-i dil hüsnüñe hayrân bu gice
Nûrî, g. 319/3
Şem‘-veş mahrem-i bezm eyledi ol mâh beni
Yanacaktır yine hicr oduna varım bu gece
Fuzûlî, g. 245/2

Var ey bâd-ı sabâ râz-ı nihânım yâre izhâr it
Benim derd-i derûnum söyle dildârı haberdâr it
Nûrî, g. 38/1
Sabâ agyârdan pinhân gamını dildâra izhâr it
Habersiz yârimi hâl-i harâbımdan haber-dâr it
Fuzûlî, g. 42/1

Priştineli Nûrî, Fuzulî’nin Leyla ve Mecnun mesnevisinde Mecnun’un dilinden yazılan bir gazele de nazire yazmıştır[18]:

Öyle bir Mecnûn-ı vaktim ki bilmezim dünyâ nedir
Mest-i câm-ı ‘aşk-ı yârim mey nedir sahbâ nedir
Nûrî, g. 77/1

Eyle ser-mestem ki idrâk etmezem dünyâ nedür
Men kimem sâkî olan kimdür mey-i sahbâ nedür
Fuzûlî, Leyla ve Mecnun

1.2.4. Divanda Bulunan Atasözleri ve Deyimler

Priştineli Nûrî Divanı’nda deyimlerle atasözleri de yer bulur; fakat deyimlere nispetle atasözlerine daha az yer verilmiştir.[19] Priştineli Nûrî, bu atasözlerinin bir kısmını “mesel” veya “mazmun” olarak adlandırmıştır. Şairin mesel olduğunu özellikle belirttiği kalıp ifadeler şunlardır:

-Lezzet-i aşk hâlet-i fürkatdedir.

Lezzet-i ‘aşk hâlet-i fürkatde dir halk-ı cihân
Nûriyâ dildârı görmek başka ‘âlemdir baña
(g. 15/ 5)

-Envâr-ı aşk akdem ma’şûka, sonra uşşâka düşer.

Düşer envâr-ı ‘aşk ma‘şûka akdem soñra ‘uşşâka
Hakîkatdir bu mazmûn şübhesiz tahkîk meseldir bu
(g. 313/ 4)

Ayrıca şairin “mazmun” olarak nitelediği bir bazı sözler de şiirde yer bulur:

-Ferah, şâdî tagayyür kesb eder.

Ferah şâdî tagayyür kesb ider Nûrî bu dünyâdır
Ne söylersen de söyle hasbıhâl ammâ bu mazmûndur

---

[18] Fuzulî, **Leyla ve Mecnun**, haz. Muhammet Nur Doğan, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2002, s. 474.

[19] Deyim ve atasözlerini tespit konusunda yararlanılan kaynaklar şunlardır: Ali Tanyeri, **Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler**, Ankara, Akçağ Yayınları, 1999; Ömer Asım Aksoy, **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, I Atasözleri Sözlüğü**, İstanbul, İnkılâp Yayınevi, 1988; Ömer Asım Aksoy, **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, II Deyimler Sözlüğü**, İstanbul, İnkılâp Yayınevi, 1988.

(g. 139/ 7)

-Gam âhiri surdur.

Sakın Nûrî cihânda olma mahzûn
Bu dünyâdır olur gam âhiri sûr

(g. 133/ 9)

Bunların yanı sıra “deliden akıllı haber alınır”, “eski düşman dost olmaz”, “su aktığı yerden akar”, “ayrılık olmasa kavuşmanın zevki olmaz”, “kazaya rıza gerek” gibi veciz sözleri de şiirinde kullanır:

Dil-i dîvâne ne söylerse de ‘ârif diñler
Nûriyâ gâh alınır pek deliden uslu haber

(g. 117/ 5)

İ‘timâd eyleme â‘dâ-yı kadîme zinhâr
Eski düşmende dahı zerre sadâkat olmaz

(g. 181/ 2)

Kâr-ı ‘âlem ârâsın revnakı azdâd iledir
Olmasa fürkat eger lezzet-i vuslat olmaz

(g. 181/ 4)

Çeşmesârında fesâd oldugu ‘asrıñ zâhir
Lîk su akdığı yerden akar inşâ’allâh

(g. 338/ 4)

Çâre yok göklere uçsan da rızâdan gayrı
Böyledir ‘âleme ahkâm-ı kader şân-ı kazâ

(g. 16/ 5)

Divan, deyimler açısından daha zengindir. Nûrî Divanı’nda geçen deyimler şunlardır:

(Ak) Gün görmek: g. 260/5

Ağızda gezmek: lg. 5/7

Ağzını aramak: g. 216/9.

Ağzının tadını vermek: g. 216/8

Âhı yerde kalmak: g. 375/5

Aklı başında: g. 120/3

Aklı gitmek: g. 306/6

Aklını almak: g. 165/4, g. 321/3, g. 341/1

Alır gözle bakmak: g. 65/6, g. 178/3

Allah aşkına: g. 107/4

Alnı açık yüzü ak: g. 199/4

Aman vermemek: tar. 1/8, g. 382/3

Ardına düşmek: g. 44/5, g. 344/4

Ay başı: g. 306/3

Ayağa düşmek: g. 248/4

Ayağı yere basmamak: g. 284/4

Ayağını çekmek: g. 123/5, g. 308/2

Ayağını kurtaramamak: g. 286/2

Ayakta komak: g. 245/3

Baş açık: g. 382/1

Baş eğmek: g. 54/4, g. 154/2

Başa bela: g. 176/3

Başa çıkmak: g. 216/5

Başın için: g. 248/3

Başına gün doğmak: g. 255/4

Başına kalmak: g. 359/4

Başını alıp gitmek: g. 260/2

Bayram etmek: g. 215/4

Binde bir: g. 252/4, m.k. 4/11

Bir avuç: g. 307/5

Bir ayak üzre: lg. 5/9, g. 197/2, g. 346/2

Bir bir: g. 38/2, g. 214/5

Can bulmak: g. 380/7

Can oynamak: lg. 2/3

Can pazarı: g. 88/5

Can vermek: g. 118/4, g. 157/5, g. 190/3, g. 369/4

Cana dokunmak: g. 395/1

Canına geçmek/ kâr etmek: g. 180/1, g. 277/4, g. 315/6, b. 19

Cigere işlemek: tah. 2/3

Çile çekmek: g. 230/4

Çok görmek: g. 21

Dem vurmak/ urmak: g. 68/3

Derdine düşmek: g. 180/2

Dikiş tutmak: g. 363/4

Dil uzatmak: g. 43/3, g. 197/5

Duasını okumak: g. 222/5

Dünyaya değişmemek: m.k. 1/22

El açmak: müs. 1/7

El almak: g. 245/3

El çekmek: g. 108/5, g. 137/3, g. 157/4, g. 199/2, g. 226/2, g. 297/3, g. 308/5, g. 346/5, b. 5

El kanadıyla uçmak: g. 306/5

El uzatmak: g. 137/3, g. 348/1, g. 358/4

El vermek: g. 332/5

El yumak: m.k. 2/21

Elden çıkmak: müs. 3/2, g. 376/4

Elden ele düşmek: g. 24/1

Elden ele gezmek: lg. 1/5

Elden gitmek: g. 330/3

Ele girmek: g. 61/5, g. 67/3, g. 98/5, kt. 4

Eli değmemek: g. 84, g. 353/7

Eli ermemek: g. 170/3, g. 260/1

Elinden almak: g. 247/3

Elinden kurtulmak: g. 216/6

Fark etmek: g. 71/4, g. 178

Fırsatı fevt etmemek: g. 246/6

Gam çekmek: g. 20/5, g. 120/5, g. 224/5, g. 340/1, g. 358/4, g. 373

Gam yemek: g. 265/3, g. 331/2

Gice gündüz: muh. 1/9, g. 348/2, m.k. 4/23

Gönlü açılmak: g. 162/2

Gönlü akmak: g. 12/3

Gönül düşürmek: g. 165, g. 268/4, g. 318/4

Gönül vermek: g. 259/1, g. 259/4, g. 266/5

Göz dikmek: g. 314/8, g. 348/2

Göz göre: g. 98/7, g. 289/1

Gözü aydın olmak: g. 320/5

Gözü yollarda kalmak: g. 125/2

Gözüne karasu inmek: g. 314/8

Gözyaşı dökmek: g. 284/3

Gün doğmak: g. 255/4

Günden güne: g. 148/5, g. 278/1, g. 357/3

Haber almak: g. 5/3, g. 39/3, g. 107/2, g. 117/5, g. 147/4, g. 302/5, g. 328/3, müf. 10

Haber vermek: g. 38/4, g. 93/5, g. 188/7, g. 301/4, g. 308/1, g. 350/5, b. 15

Hâk ile yeksan olmak: d.g. 4/4

Haram olmak: g. 310/5

Hasret çekmek: g. 210/1, g. 244/5, g. 306/3

Hatır gönül bilmemek: g. 152/3

Hatıra gelmek: g. 290/4, g. 340/5, g. 363/5

Hayr etmemek: g. 40/8

Hazır olmak: g. 78, g. 360/2

Helal olmak: g. 187/6

Her ne kadar: g. 338/2

Hesabı yok: g. 195/7

Hesap olmamak: g. 156/7, g. 254/3

İpliği pazara çıkmak: g. 118/3

İş kesmek: g. 353/2

İşve kesmek: g. 150/9

Kan dökmek: g. 310/6

Kan eylemek: g. 79/7

Kan olmak: g. 83/2

Kana boyanmak: g. 332/2

Kanı yere düşmemek: g. 371/4

Kanına girmek: g. 204/3, g. 258/3, g. 345/3

Kanından geçmek: g. 302/7

Kanını aramak: g. 265/2

Kanını içmek: lg. 4/7

Kendini bilmemek: g. 13/4, g. 332/5, g. 371/5

Kıl kadar: g. 201/3, g. 217/2

Kılıcının ekmeği: g. 67/1

Kulak vermek: g. 199/3

Kulp takmak: g. 286/2

Kuş kapmak: m.k. 2/24

Meşk karalamak: g. 124/4

Mum yakıp aramak: g. 319/2

Ne çare: g. 112/5, g. 259/4, g. 362/5, g. 380/4, m.k. 2/18

Ne çiçektir bilmek: g. 210/3

Rast gelmek: k. 2/7

Reng etmek/ eylemek: tah. 2/2, g. 24/7, g. 25/1, g. 216/6

Selam almak: g. 144/4

Selam etmek: m.k. 1/30

Sevdaya düşmek: g. 71/4, g. 187/5, g. 227/2, g. 310/7

Sevdaya uğratmak: tah. 1/5

Söz dinlemek: g. 75/5, m.k. 1/18

Söz düşmemek: g. 321/5

Söz kestirmek: g. 369/5, g. 380/8

Söz olmamak: g. 368/1

Sözde durmamak: tah. 2/1, tah. 2/2, g. 271/3, g. 373/3

Sözü geçmemek: g. 98/3

Su gibi akmak/ meyletmek: g. 12/3, g. 165/2

Su gibi mal saçmak: tar. 5/3

Taş üstünde taş koymamak: g. 164/2

Tel kırmak: k. 3/22

Toz koparmak: g. 330/4

Var ise: g. 10/4, g. 11/3, g. 121/1, g. 127/5, g. 170/5, g. 358/2, g. 360/5, g. 365/2

Yabana atmak: kt. 2

Yabanda komak: g. 326/1

Yaka yırtmak: g. 246/4

Yakayı kurtarmak: tah. 2/5

Yanıp yakılmak: g. 3/7, g. 123/2, g. 274/5, g. 346/3

Yer etmek: g. 229/4, g. 367/5

Yer tutmak: g. 282/2

Yeri var: g. 92/7

Yok yere: tah. 2/1, g. 170/2, g. 203/4, g. 227/5, g. 369/5, m.k. 1/13

Yola düşmek: g. 30/2

Yüz bulmak: g. 226/2

Yüz çevirmek: g. 60/5, g. 199/2

Yüz sürmek: g. 76/2, g. 193/1, g. 210/5, g. 302/3, g. 317/5

Yüz vermek: g. 190/4

1.3. DİVANI

Priştineli Nûrî Divanı'nın iki nüshası bulunmaktadır. Bunlardan biri İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü'nde 348 numara ile kayıtlı olan nüshadır. Rika yazıyla yazılmış bu nüsha 81 varaktan meydana gelir. İkinci nüsha ise Millet Kütüphanesi Ali Emirî (Manzum) Bölümü'nde 470 numara ile kayıtlıdır. 87 varak tutarındaki bu eser, nesih yazıyla kaleme alınmıştır. Eserin lügazlar kısmında ve hatimesinde şecerî yazı bulunması dikkati çeker. Priştineli Muhammed Emin Recâî Müftizâde tarafından 1785 yılında istinsah edilmiştir. Divan'ın sonunda Recâyî'ye ait şiirler ve Revânî'nin İşret-nâme'si de yer alır.

İKİNCİ BÖLÜM
DİVANIN ŞEKİL YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

2.1. NAZIM ŞEKİLLERİ

Priştineli Nûrî Divanı'ndaki şiirlerin 6'sı kaside, 393'ü gazel, 7'si mesnevi, 21'i kıta, 42'si beyit, 2'si mısra, 2'si muhammes, 2'si tahmis ve 5'i müseddes nazım şekliyle yazılmıştır. Divan her iki nüshada da gazellerle başlar; fakat tezde klasik divan sırasına uyularak kasideler başa alınmıştır.

2.1.1. Kaside

Nûrî Divanı'nda kaside nazım şekliyle yazılan ve tezin Kasideler bölümünde yer alan beş şiir vardır. Bunlardan birincisi ve dördüncüsü methiye tarzında kaleme alınmıştır. İkinci ve üçüncü kaside, musiki makamlarıyla yazılmış orijinal kasidelerdir. Beşinci kaside ise şairin pîri İsmail Dede'ye yazdığı bir kasidedir. Bu kasidelerin beyit sayıları sırasıyla 15, 13, 31, 11 ve 10'dur.

Kasidelerden ilk dördü Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün, beşincisi Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün vezniyle yazılmıştır. İlk dört kasidede redif, beşinci kasidede ise sadece kafiye kullanılmıştır. Redif kullanılan kasidelerin birinde redif tek kelimeyle, birinde iki kelimeyle, diğer ikisinde de ekle yapılmıştır.

Bunların dışında Manzum Kaimeler bölümünde ele aldığımız ilk mektup, kaside nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün veznindeki bu kaside 30 beyitten oluşmaktadır. Bu kasidede de tek kelimeden oluşan redif kullanılmıştır.

2.1.2. Gazel

Priştineli Nûrî Divanı'nda Gazeller bölümünde incelediğimiz 387 gazel yer almaktadır. Divandaki gazellerden iki yüz doksan yedisi 5 beyitlidir. Geri kalan yetmişi 7 beyit, sekizi 9 beyit, üçü 6 beyit, dördü 11 beyit, ikisi 8 beyit, biri 4, biri 12 ve biri de 13 beyit tutarındadır.

Bu gazellerin 246'sı Remel, 132'si Hezec, 6'sı Müctes, 2'si Muzari ve 1'i de Hafif bahrinde yazılmıştır. Gazellerde en çok kullanılan vezin, Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün

Fâ’ilâtün Fâ’ilün veznidir. Bu vezinle yazılmış 158 gazel vardır. İkinci sırada ise Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün vezni yer alır. 99 gazelde bu vezin kullanılmıştır. 84 gazelde Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün, 26 gazelde Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün, 7 gazelde Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün, 6 gazelde Mefâ’îlün Fe’ilâtün Mefâ’îlün Fe’ilün, 3 gazelde Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün, 2 gazelde Mef’ûlü Fâ’ilâtün Mefâ’ilü Fe’ûlün, 1 gazelde Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün, bir gazelde de Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün vezni kullanılmıştır.

387 gazelin 51’inde yalnızca kafiye tercih edilirken, geri kalan gazellerin tamamında redif kullanılmıştır. Bu rediflerin 117’si tek kelimeyle, 104’ü ek ve kelimeyle, 78’i sadece ekle, 37’si ise birden fazla kelimeyle yapılmıştır.

Ayrıca Lügazlar bölümünde ele aldığımız ikinci lügaz ve Tarihler bölümünde ele aldığımız 1, 2, 3, 5 ve 6. tarih manzumesi de gazel nazım şekliyle yazılmıştır. Söz konusu lügazın vezni Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün kalıbındadır ve 7 beyitten müteşekkildir. Tarih manzumeleri ise sırasıyla 9, 5, 5, 4, 5 ve 9 beyitten oluşmaktadır. Bu tarihlerden dördü Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün, biri Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün, biri de Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün vezni ile yazılmıştır. Gazel şeklinde yazılmış lügaz ve tarihlerde kafiye kullanılmıştır.

2.1.3. Mesnevi

Divanda mesnevi nazım şekli ile kaleme alınmış yedi şiir bulunmaktadır. 1, 3, 4 ve 5. lügazlar ile 2, 3 ve 4. manzum mektuplar bu nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Bu lügazlar sırasıyla 7, 10, 7 ve 9; manzum mektuplar ise sırasıyla 34, 16 ve 44 beyitten oluşmaktadır. Mesnevi nazım şekliyle yazılmış lügazlardan ikisi Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün, biri Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün, biri de Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün vezniyle yazılmıştır. Manzum mektuplardan ikisi Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün, biri Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün veznindedir.

2.1.4. Kıt’a

Divanda yirmi bir kıt’a vardır. Bunlardan yirmisi Kıt’alar bölümünde ele alınan kıtalardır. İki beyitten oluşan bu kıt’aların dokuzu aruzun Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün, altısı Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün, ikisi Fe’ilâtün

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün, ikisi Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün, biri Mefâ’îlün Fe’ilâtün Mefâ’îlün Fe’ilün kalıbı ile yazılmıştır.

Kıt’a nazım şekli ile yazılmış bir şiir ise Lügazlar bölümünde dördüncü lügazda karşımıza çıkar. Dört beyitten meydana gelen bu kıta Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün veznindedir.

2.1.5. Beyit

Divanın beyitler bölümünde incelediğimiz yirmi bir şiir vardır. Bunlardan altısı Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün, beşi Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün, dördü Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün, ikisi Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün, üçü Mefâ’îlün Fe’ilâtün Mefâ’îlün Fe’ilün ve biri de Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün veznindedir.

Ayrıca Divan’da yine beyit nazım şekliyle yazılmış 18 adet müfred vardır. Bunlardan yedisi Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün, üçü Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün, dördü Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün, üçü Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün, biri Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün veznindedir.

Ayrıca yedinci ve sekizinci lügaz da beyit şeklindedir. Bu lügazların ilki Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün, ikincisi ise Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün kalıbıyla yazılmıştır.

2.1.6. Mısra

Priştineli Nûrî’nin divanında yalnızca mısra şeklinde yazılmış yalnızca iki şiir vardır. Bunların her ikisi de aruzun Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün kalıbı ile yazılmıştır.

2.1.7. Muhammes

Divanda iki mütekerrir muhammes vardır. Bunlardan ilki Hz. Ali’ye yazılmış bir kaside hüviyetindedir. Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün yazılmış bu muhammes dokuz bentten oluşur. İkinci muhammes ise, yine aynı vezinle yazılmış beş bentten meydana gelir.

2.1.8. Tahmis

Priştineli Nûrî, Makalî’nin ve Veysî’nin birer gazelini tahmis etmiştir. Bu gazellerden biri Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün, diğeri ise Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün veznindedir.

2.1.9. Müseddes

Divanda beş mütekerrir muhammes vardır. Bu müseddeslerden ikisi 7, ikisi 5 ve biri de 6 bentten oluşur. Beş müseddesten ikisi Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün, ikisi Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün ve biri de Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün vezinleriyle yazılmıştır.

2.2. VEZİN

Toplam on bir vezinde yazılmış şiirlerin bulunduğu divanda, en çok kullanılan üç vezin Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün, Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün ve Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün vezinleridir. (bkz. tablo 1)

İmale ve zihaflar her şairde olduğu gibi Nûrî’de de görülür. Zihaflar özellikle şairin mahlasının geçtiği son beyitte yoğundur ve Nûrî mahlasının nispet i (î)’si genelde açık okunmuştur:

Nûriyâ menzil-i ikbale şitab itme sakın
Korkarım kim dolaşır pâyiñe daman-ı kazâ
(g.16/ 7)

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün vezniyle yazılmış aşağıdaki beyitte ise dört tane imale vardır:

Murâdıñ cevr ise bu ‘işvelerden
Dağıtma ‘aklımı itme perîşân
(g. 289/ 2)

Türkçe kelimelerde imale yapıldığı da görülür. Aşağıdaki beyit, Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün veznindedir ve Türkçe bir kelime olan “kara” kelimesinin ilk hecesinde imale vardır.

Şâne-âsâ kâkül-i cânânda kaldı Nûrî dil
Hîç hayâlimden ne mümkindir gide ol kara kaş
(g. 190/ 7)

Medli okumalar da şiirde yaygındır:

Ol tabib-i nâz-perverden hele me’mûl degil
İtmezim kat‘â ümîd andan devâ gelmez baña
(g. 19/ 2)

Göñül şûrîdelikle müjdelersiñ müştehâr olduñ
Seni yâd eyler ‘âlem ‘andelîb-i zâr söylenmez
(g. 161/3)

Sonunda nun harfi olan hecelerde med yapılması hoş karşılanmasa da, Nûrî Divanı’nda bu uygulamaya rastlanır. Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün vezniyle yazılmış aşağıdaki beyitte mîzân kelimesinin ikinci hecesi bir buçuk 1.5 hece değerinde okunmuştur:

Dîde-i insâf gibi mîzân olmaz ‘âkile
Vezn-i ‘âlem mutlakâ bil ser-te-ser ‘ibretledir
(g. 154/ 3)

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün vezni, şiirin herhangi bir dizesinde “Fâ’ilâtün…Fa’lün” olabilir. Nûrî Divanı’nda Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün vezniyle yazılmış şiirlerin birçoğunda bu durum görülür:

Olmasa kuvvet-i kudsiyyesi ahkâm idemez
İns ü cinn mühr-i Süleymân ile sultân olmaz
(g. 155/ 5)

Tablo 1: Divan’da Kullanılan Vezinler

Vezin	**k.**	**mes.**	**muh.**	**müs.**	**tah.**	**g.**	**kt.**	**b.**	**mıs.**	**Top.**
Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün	**1**	**1**	**2**	**2**	**-**	**162**	**9**	**9**	**2**	**188**
Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün	**4**	**-**	**-**	**1**	**1**	**98**	**6**	**14**	**-**	**124**
Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün	**1**	**2**	**-**	**2**	**1**	**84**	**2**	**9**	**-**	**101**
Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**25**	**2**	**3**	**-**	**30**
Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün	**-**	**4**	**-**	**-**	**-**	**7**	**-**	**2**	**-**	**13**
Mefâ’îlü Fe’ilâtün Mefâ’îlü Fe’ilün	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**1**	**2**	**-**	**3**
Mefâ’îlün Fe’ilâtün Mefâ’îlün Fe’ilün	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**6**	**-**	**1**	**-**	**7**
Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**1**	**-**	**1**	**-**	**2**
Mef’ûlü Fâ’ilâtün Mefâ’ilü Fe’ûlün	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**2**	**-**	**-**	**-**	**2**
Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**1**	**-**	**-**	**-**	**1**
Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**3**	**1**	**-**	**-**	**4**
Toplam	**6**	**7**	**2**	**5**	**2**	**393**	**21**	**41**	**2**	

2.3. KAFİYE VE REDİF

Priştineli Nûrî Divanı'nda her harf ile yazılmış gazel bulunmaktadır. Elif harfiyle 25, be/pe harfiyle 8, te harfiyle 7, se ile 3, cim/çim harfi ile 4, ha ile 3, hı ile 1, dal ile 11, zel ile 2, re ile 90, ze ile 27, sin ile 3, şın ile 6, sad ile 2, dad ile 1, tı ile 1, zı ile 2, ayn ile 2, gayn ile 2, fe ile 4, kaf ile 8, kef ile 21, lam ile 12, mim ile 30, nun ile 35, vav ile 5, he ile 33, ye ile 34 gazel vardır. Görüldüğü gibi en fazla re harfi, en az ise hı, dad ve tı harfleriyle gazel yazılmıştır. Fakat Divan'da sad harfiyle biten gazellerin arasında bulunan "hulûs" redifli bir gazel yanlışlıkla tı harfiyle biten gazelden sonra yazılmıştır. Tezde bu hata düzeltilmiş ve bu gazel sad harfiyle biten gazellerin arasına yerleştirilmiştir.

Divan'daki şiirlere kafiye ve redif açısından baktığımızda, altı kasidenin beşinde redif, birinde sadece kafiye kullanıldığını görürüz.

Gazel şeklinde yazılmış şiirlere baktığımızda, 393 şiirin 57'sinde yalnızca kafiye, 336'sında ise redif kullanıldığı göze çarpar. Bu rediflerin 117'si tek kelimeyle, 104'ü ek ve kelimeyle, 78'i sadece ekle, 37'si ise birden fazla kelimeyle yapılmıştır. Arapça ve Farsça kelimelerle yapılan redifler bulunsa da, divandaki şiirlerde redif, çoğunlukla Türkçe kelimelerle oluşturulmuştur.

Divan'daki bazı şiirlerde, çeşitli kafiye kusurlarına rastlanır. Örneğin 29. gazelde revi harfi olan b harfinin son beyitte p harfine dönüştüğü görülür. Şiirin kafiyesi "aceb/ sebeb/ neseb/ şeb/ taleb/ hep" şeklindedir. Revi harfinin mahreç yakınlığı olan bir başka harfe dönüşmesi, "ikfâ" olarak adlandırılan kafiye kusuruna sebep olmuştur.[1]

Divan'da yaygın olarak görülen bir kafiye kusuru ise "îtâ"dır. Özellikle Farsça –ân eki birçok şiirde art arda kullanılmıştır.

4 ve 6. gazeller gibi bazı gazellerde ise Farsça bir hitap eki olan –â eki almış kelimelerin, bu sesi aslî olarak bünyelerinde barındıran kelimelerle kafiye yapıldığını görürüz. Fakat şair, bunu aynı gazel içinde tekrarlamadığı için bunun büyük bir kafiye kusuru olduğu söylenemez.

[1] M. A. Yekta Saraç, **Klasik Edebiyat Bilgisi-Biçim, Ölçü, Kafiye**, İstanbul, 3F Yayınevi, 2007, s. 274.

Dil-i sevdâ-zedeñ hicriñle cânâ
İder feryâd seherde bülbül-âsâ

Olan Mecnûn gibi ‘aşkıñla kâmil
Görür her kanda baksa rûy-ı Leylâ
(g. 6/1-2)

Bazı gazellerde de -e/-a datif eki almış bir kelimeyle bu sesi aslî olarak içinde barındıran kelimelerin birbirleriyle kafiye yapıldığı görülür. 3, 32, 230 ve 314. gazeller gibi bazı gazellerde bunun örneklerine rastlamak mümkündür:

Tûtiyâdır ‘ayn-ı câna hâk-i pây-i dil-rübâ
Al getir hâk-i derinden çeşm-i intizâra çek

Eylemese ger tabîb-i ma‘nevî dermân saña
Derd-i bîmâr-ı gamı sen de dil-i bî-çâre çek
(g. 230/2-3)

Bunun yanı sıra iyelik eki almış bir kelimeyle ek fiil almış bir kelime de zaman zaman kafiye yapılmıştır:

Eşkim gibi başdan ayağa düşmüşüm ey yâr
Kaldır beni lutfuñ ile sultânım efendim

Şâd eyle visâliñle hemân Nûrî-i zârı
Derd-i elem-i hicr ile hayrânım efendim
(g. 248/ 4-5)

Şeb-tâ-be-seher hicr-ile giryânım efendim
Seyl olmadadır eşk-i firâvânım efendim
(g. 250/ 1)

Ek fiil almış bir kelime ile iyelik ekinin üzerine akkuzatif eki almış bir kelimenin kafiye yapıldığı da görülür:

Kâkül-i zencîr-i yâre yine bend olduñ göñül
Sen dahı uslanmadıñ gitdiñ ‘aceb dîvânesin

Kim olurdu hasret-i cânân ile hamyâze-keş
Zehr-i gamla itmese amîhte yâr peymânesin
(g. 298/ 2-3)

Divan’daki bir gazelde ise, kafiye tamamen bozulmuştur. “Sözün” redifli gazelde kafiye “yâr/ bâr/ envâr/ intizâr/ bidâr/ didâr/ esrârdır/ihtisâr” şeklindedir:

Hâzin-i gencîne-i ‘ilm ü ma‘ârifsin hele
Kimse inkâr idemez çün kenz-i esrârdır

Nûrîyâ ‘arz-ı hulûsdur çün bu mazmûndan merâm
İ‘tizâr-ı hâl idip gel eyle ihtisâr sözüñ
(g. 228/ 6-7)

259. gazelin dördüncü beytinde geçen “bana” kelimesinde ise imla harfi, med harfi yerine geçmiştir. Bu da bir kusurdur.[2]

Tahammül eylemek güç sabrı müşkil bir cefâ-cûya
Kazâ ile göñül virdim ne çâre ben baña itdim

Tehî kaldım hele dîvâne-veş sermâyeden Nûrî
Meşakkatle nisâb-ı zihnimi cümle hebâ itdim
(g. 259/4-5)

Ayrıca bir gazelde aynı kafiyenin iki kez tekrarlandığı da görülür. 103. gazelde “canımdır”, 151. gazelde “izzetlenir”, 260. gazelde “idelim”, 295. gazelde “çerâg” ve 301. gazelde de “canımdan” kelimeleri iki kez kullanılmıştır.

---

[2] **a.e.**, s. 277.

2.4. DİVANIN İMLÂ HUSUSİYETLERİ

Priştineli Nûrî Divanı'nda imla konusunda tutarsızlıklar görülmektedir. Eklerdeki tutarsızlıkların bir kısmı aşağıda belirtilmiştir:

M nüshasında g. 57/5'de "eylesin" şeklinde bir kullanım mevcutken yine aynı nüshada g. 43/5'te "eylemesün" şeklinde bir kullanım vardır. G. 40/1'de geçen "çeksin" kelimesi, M nüshasında "çeksin", Ü nüshasında "çeksün" şeklindedir.

-dık/-dik partisipi de yine aynı şekilde hem düz hem yuvarlak olarak ikili şekilde kullanılmıştır. M ve Ü nüshasında g. 208/3 "çekdügi" şeklinde yazılmışken, M nüshasında g. 271/5 "itdigin", g. 269/4 "virdigim", Ü nüshasında g. 45/2'de "gördigin" şeklinde bir kullanım vardır. Yani iki nüsha arasında farklılıklar olduğu gibi aynı nüsha içinde de farklılıklar göze çarpmaktadır.

M nüshasında g. 222/1'de "süreriz" kelimesi yine "süreriz" şeklinde harekelenmiştir. Fakat hem Ü hem de M nüshasında g. 25/1'de "bilürüz" şeklinde bir kullanım vardır.

M nüshasında bulunan g. 173/3'te "kânız" kelimesi yine "kânız" şeklinde ve g. 173/2 de "degiliz" şeklinde harekeli olmasına karşın, aynı nüshada g. 176'nın tüm kafiyeleri "vefâyuz, deryâyuz, Hudâ'yuz, belâyuz, kazâyuz, gedâyuz" şeklinde vav harfiyle yazılmıştır.

Ü nüshasında g. 16/2 "irişir" şeklinde bir kullanım varken, yine aynı nüshada "bilinür" şeklinde geniş zaman ekinin ünlü uyumuna girmediği bir kullanım karşımıza çıkar.

M nüshasında g. 247/1'de "misün" şeklinde vav'lı bir kullanım vardır; fakat hemen bir gazel sonra g. 248/2'de aynı kelime "misin" şeklinde ye ile yazılmıştır.

M nüshasında g. 13/5'te "itdim", g. 20/4'te "itdim", "bilmedim" ve g. 40/2 "anladım" kelimelerinin imlasında dal harfinden sonra ye harfi kullanılmıştır.

M nüshasında g. 340/4 "yerim" ve g. 340/6 "berberim", Ü nüshasında g. 360/1 "nâ-şâdıma" kelimeleri harekeli şekilde yazılarak I. teklik şahıs iyelik eki uyuma sokulmuştur.

Örneklerden anlaşılacağı gibi eklerde karışık bir kullanım olduğundan ve metnimiz XVIII. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendiğinden dolayı biz tezimizde ekleri yazarken ünlü uyumunu gözettik.

Bunların dışında kelime kök ve gövdelerinin yazımında da ikili kullanışlar dikkati çeker. Divanda yer-yir, kendi-kendü kelimeleri ile etmek-itmek, yemek-yimek, durmak-turmak, dokunmak-tokunmak fiilleri karışık bir şekilde kullanılmıştır.

Bazı kelimelerde sonu kaf harfiyle bitmesi gereken -lık ekinin kef ile bittiği görülür. g. 68/1'de "ankalık", g. 141/2'de "cüdâlık", g. 268/2'de "rânâlık", g. 325/2'de "âşinâlık" kelimelerinde -lık eki, tıpkı -lik eki gibi kef harfi ile yazılmıştır. Fakat biz tezimizde bu kelimeleri kaf harfi ile yazdık.

Ayrıca Divan'da sıklıkla rastlanan bir husus da tamlama ye'lerinin sadece uzun ünlü ile biten kelimelerden sonra değil, zaman zaman ünsüz ile biten kelimelerden sonra da gösterilmesidir. M nüshasında g. 46/3 mahiyyet-i cânân, g. 190/1 kemend-i gam, g. 243/1 iklîm-i melâhat, g. 349/5 hâtır-ı hussâd; Ü nüshasında g. 202/4 ruhsâr-ı yâr; hem Ü hem M nüshasında g. 211/4 dil-i pervâne, g. 320/7 tabib-i tevfik, g. 89/3 müjgân-ı tîr bunlardan sadece birkaçıdır.

Akkuzatif ekleri ise zaman zaman hemze ile gösterilmiştir. Ü nüshasında g. 3/5 üftâdeyi, g. 153/5 Hudâ'yı, g. 220/5 ve g. 223/5 Nûrî'yi ve g. 51'in bütün kafiyeleri; M nüshasında g. 152/2 bî-çâreyi, g. 340/3 goncayı, g. 354/3 nev-goncayı, her iki nüshada g. 240/3 işveyi, g. 352/3 üftâdeyi, g. 283/1 goncayı, g. 283/2 pervaneyi, g. 283/5 meh-pâreyi, g. 225/2 kimseyi kelimelerinde bu durum mevcuttur. Ayrıca hem hemze hem ye ile gösterilen akkuzatif ekleri de bulunmaktadır. Ü nüshasında g. 230/1 şeydâyı, g. 144/5 vîrâneyi, g. 300/4 dünyâyı kelimeleri buna örnek olarak verilebilir.

Divan’da zaman zaman müstensihin dalgınlığından kaynaklanan harf hataları da bulunmaktadır. Bu hatalardan en çok tekrarlananı ha ve hı harfleri ile sağır kef (nazal n) ve nun (n) harflerinin karıştırılmasıdır.

Zaman zaman Divan’ın her iki nüshasında da akkuzatif ekinden önce gelen *n* sesi yerine *nazal n* ya da *nazal n* olması gereken yerde normal *n* yazıldığı dikkate çarpar. Tez hazırlanırken iki nüshadan birinde doğru kullanım varsa bu doğru kullanım tercih edilmiş; fakat her iki nüshada da yanlışlık varsa bu yanlışlıklar tarafımızdan düzeltilmiş ve düzelttiğimiz kısımlar aşağıda gösterilmiştir.

1. *nazal n* yerine *n* ile yazılan; fakat metinde *nazal n* olarak düzelttiğimiz kelimeler şunlardır:

k. 4/1 cenâbıñdan, k. 4/9 devletiñde, k. 5/2 envârıñ, k. 5/5 kabriñe, g. 5/9 dergehiñ, muh. 1/3 şânıñda, muh. 1/5 kabriñde, muh. 1/9 dârıñda, müs. 1/5 nûruña, müs. 1/7 dergâhıñ, müs. 2/5 devletiñde, devlet-meâbıñ, müs. 4/1 kârıña, müs. 4/2 derdiñi, müs. 5/2 isterseñ, tah. 2/3 nâsûruñ, g. 5/2 kûyuña, g. 6/1 sevda-zedeñ, g. 9/3 mûlarıñı, g. 13/1 vuslatıñdan, g. 16/3 hâliñe, g. 16/5 uçsañ, g. 23/5 sorarsañ, g. 29/4 vaslıñı, g. 32/1 vaslıña, g. 32/4 gîsûlarıñ, g. 38/3 bulursañ, g. 46/2 dilerseñ, g. 46/3 râzıñı, isterseñ, g. 47/1 başıñda, g. 47/5 çeşmiñ, g. 51/1 gelmediñ, g. 53/5 idiñe, g. 61/1 ebrularıñdır, g. 62/5 zârıñ, g. 67/5 destiñden, g. 67/9 bendeleriñden, g. 69/5 rûyuña, g. 76/5 müştâkıñ, g. 79/4 sâyeñde, g. 79/6 ruhuñda, g. 87/4 didigiñ, g. 89/4 vaslıña, g. 91/4 aşkıña, g. 91/5 bezmiñden, g. 92/1 üftâdeligiñden, g. 92/5 âteş-zedeniñ, g. 92/7 kalırsañ, g. 94/2 visâliñden, g. 95/5 kapıldıñ, g. 96/1 üftâdeñi, g. 102/2 bâğıñ, g. 105/4 sorarsañ, g. 105/5 bezmiñ, g. 106/3 çeşmiñ, g. 115/3 ebrûlarıñ, g. 116/3 yoluñda, g. 117/2 seng-diliñ, g. 122/5 âlemiñ, g. 125/5 söyleseñ, g. 127/2 Hak’ıñ, g. 132/4 bezmiñde, g. 134/3 müştâkıña, g. 139/7 söylerseñ, g. 143/3 sorarsañ, g. 146/4 bilirsiñ, g. 149/4 âlemiñ, g. 174/7 haddiñi, g. 179/3 beşeriñ, g. 187/2 yüzüñde, g. 193/2 bulursañ, g. 196/1 cemâliñde, g. 200/1 firâkıñ, g. 204/3 girseñ, g. 207/5 hâliñi, g. 208/2 yâriñ, g. 214/1 üftâdeñi, g. 215/4 vaslıñda, g. 216/4 peykânıñ, g. 216/8 andelibânıñ, g. 218/1 yâriñi, g. 220/1 rûyuña, g. 226/2 gîsûlarıñdan, kâkülüñden, g. 233/6 mesmû‘uñuz, g. 235/1 vaslıñda, g. 236/5 düşerseñ, g. 238/1 iseñ, g. 241/5 bîmârıña, derdiñe, g. 244/2 gülüñden, g. 245/4 kaşıñ, g. 245/6 isterseñ, g. 248/1 sitemiñ, g. 248/2 eylemediñ, g. 254/4 sorarsañ, g. 257/1 mestiñde, g. 258/2 femiñ, g. 262/2 adıñ, g. 263/10 vaslıña, g. 266/1 cemâliñ, g. 271/3 sözüñde, g. 274/3 dirseñ,

meclisiñde, g. 280/5 nâ-şâdıñı, g. 283/1 hoş-bûlarıñ, g. 284/1 düşdüñ, g. 284/2 düşdüñ, g. 284/3 düşdüñ, dökdüñ, g. 284/4 düşdüñ, g. 284/5 düşdüñ, g. 286/2 halkıñ, g. 292/4 ağyârıñ, g. 293/2 vaslıñdan, g. 294/3 itmediñ g. 294/4 sormadıñ, mehcûruñu, g. 294/5 itmediñ, g. 300/1 müjeñ, g. 303/1 görseñ, g. 304/1 aşkıña, g. 304/3 şümârıñdan, g. 307/4 eylemediñ, g. 307/5 öldürürseñ, g. 314/6 vaslıñdan, g. 315/6 fettânıñda, g. 316/4 femiñ, g. 322/1 üftâdeñi, g. 322/4 gamıñ, g. 330/5 cevriñ, g. 337/3 bülbülânıñ, g. 342/2 ruhsârıñı, g. 343/2 kadriñi, g. 343/5 kadriñi, g. 344/2 gördügüñ, g. 349/5 cevriñden, g. 350/4 ararsañ, g. 354/7 yâriñ, g. 356/1 vardıñ, gördüñ, g. 356/2 gördüñ, g. 356/3 gördüñ, g. 356/4 gördüñ, g. 356/5 gördüñ, g. 361/1 olmadıñ, g. 361/2 olmadıñ, g. 361/3 olmadıñ, sorsañ, g. 361/4 olmadıñ, g. 361/5 olmadıñ, g. 369/3 bezmiñde, g. 370/3 kâkülüñden, g. 373/5 dirseñ, g. 374/4 iderdiñ, g. 376/2 sorarsañ, g. 376/5 rûyuñu, g. 380/4 aşkıñdan, d.g. 1/6 ikbâliñi, d.g. 2/4 meclisiñde, d.g. 2/5 fazlıñda, kt. 20 reftârıñdan, güftârıñdan, ruhsârıñdan, b. 2 virdiñ, b. 7 maksûduñu, b. 14 cevriñden, b. 19 zebânıñ, b. 20 severseñ, müf. 5 vaslıñ, müf. 13 deriñ, kullarıñıñ, müf. 15 vaslıñdır, müf. 16 söyleyiñ, lg. 1/7 işindeñ, lg. 3/7 iderseñ, lg. 4/2 virseñ, lg. 4/4 virmezseñ, m.k. 1/13 hûşuña, m.k. 1/17 severseñ, m.k. 2/7 cenâbıña, m.k. 2/9 cânibiñe, m.k. 3/4 cenâbıña, m.k. 3/6 sorarsañ, m.k. 4/4 hâtırıñ, m.k. 4/9 sorarsañ, m.k. 4/22 nâsıñ.

2. *n* yerine *nazal n* ile yazılan; fakat metinde *n* olarak düzelttiğimiz kelimeler şunlardır:

k. 1/4 cemâlin, k. 1/5 hüsnün, g. 1/14 yüzün, k. 2/5 mûların, tah. 1/5 visâlin, tah. 2/1 vaslın, tah. 2/5 kâmın, g. 1/6 gören, g. 2/2 âşiyânın, g. 3/2 kendin, g. 4/1 gülsitânın, g. 14/5 canına, g. 11/1 nûr-ı vechin, g. 11/3 cevrin, g. 17/3 yüzün, g. 20/1 kûyunda, g. 20/3 hicrânına, g. 21/5 kûyuna, g. 28/3 tâbına, g. 31/ 1 ruhsârın, gülnârın, g. 31/2 anber-bârın, g. 31/3 tarrârın, gözlerin, g. 31/4 sürmedârın, g. 31/5 güftârın, g. 39/5 şânından, g. 40/1 uşşâkına, g. 40/2 kalbinde, g. 44/5 ardına, g. 45/1 meslegin, g. 57/4 lutfundan, g. 59/2 şânına, g. 61/4 yüzün, g. 67/7 kaydın, g. 68/5 âşiyânın, g. 68/7 bahsin, g. 75/5 sözün, g. 76/1 şerîfinde, g. 76/2 münîfinde, g. 77/6 visâlin, g. 81/2 ikbâlin, g. 81/4 dâmenin, g. 86/5 sözün, g. 91/3 kâkülün, g. 92/6 kûyuna, g. 93/1 hüsnünde, g. 97/5 kûyunda, cevrin, g. 99/1 ruhsârın, g. 99/5 derûnun, g. 102/5 anlar, g. 109/2 hüsnüne, g. 118/3 ipligin, g. 118/4 cânın, g. 120/1 fürkatinden, g. 128/5

dâmenin, g. 142/3 ağzın, g. 145/4 meskeninden, g. 150/4 suyun, g. 150/7 mûyuna, g. 154/4 kibrin, g. 157/4 elin, g. 157/5 cânın, g. 160/2 kûyunda, g. 168/1 dendânına, g. 175/5 kılın, g. 178/1 nigâhından, g. 190/3 vaslın, g. 194/2 yüzün, g. 197/2 ruhsârın, g. 197/3 hüsnün, g. 197/4 rûyundan, g. 197/5 cismin, g. 198/1 derûnun, g. 198/3 cismin, kendin, g. 198/4 mahiyyetin, g. 199/2 elin, g. 200/2 pâyine, g. 205/2 yüzün, g. 208/2 rûyunda, g. 216/8 dadın, g. 217/1 minnetin, g. 217/2 minnetin, g. 217/3 minnetin, g. 217/4 minnetin, g. 217/5 minnetin, g. 222/4 yüzün, g. 226/2 elin, g. 235/4 n’eydigin, g. 236/4 rahatın, g. 238/1 hâlin, g. 238/4 menzilin, g. 239/2 güzerinde, g. 245/7 bârın, g. 249/3 cemâlin, g. 252/1 yoluna, g. 252/2 pâyine, g. 252/5 cevrin, g. 258/2 pâyine, g. 258/5 şânına, g. 273/5 tâbın, g. 276/2 yüzün, şebin, g. 276/5 kalbine, g. 279/5 kasdın, g. 280/3 yanında, g. 282/2 kalbinde, g. 282/3 libâsın, g. 291/2 kûyunda, g. 291/4 vaslın, g. 302/3 pâyine, g. 302/4 handânından, g. 306/4 dâmenin, g. 306/6 virdin, g. 308/5 sözlerin, g. 310/5 yüzün, g. 317/5 yüzün, g. 319/3 ruhun, g. 320/6 âşıkına, g. 323/4 şânında, g. 326/3 vaslına, g. 331/2 imtinânın, g. 333/1 anlara, g. 333/4 anı, g. 333/7 anları, g. 340/3 kûyuna, g. 340/4 yanında, g. 341/2 yüzün, g. 341/5 ruhun, g. 344/3 kendin, g. 347/3 humârın, g. 348/3 tâbına, g. 349/2 kûyunda, g. 354/5 kûyuna, g. 357/1 aşkına, g. 368/1 hüsnüne, g. 368/4 pâyine, dâmânına, g. 376/2 menzilin, g. 378/11 cânın, g. 379/2 yüzün, d.g. 3/4 cürmün, b. 12 selâmın, m.k. 1/18 sözün, m.k. 1/22 anlarla, m.k. 2/21 boyunda.

Geniş zamanın ikinci teklik şahıs çekimi ve bildirme eklerinde de ikili kullanım görülse de, tezde her iki kullanım da doğru kabul edilerek bu konuda bir düzeltmeye gidilmemiştir. Örneğin “itmez misin” redifli 221. gazelde imla “itmez misiñ” şeklindedir ve bu şiir kef harfi ile biten şiirlerin içindedir; fakat yine aynı redifle yazılan 276. gazelde imla “itmez misin” şeklindedir ve bu gazel de nun harfi ile biten şiirlerin içindedir. Biz bu kullanımların her ikisini de doğru kabul ederek gazellerin sıralamasında bir değişikliğe gitmedik.

Ayrıca “düşdün” redifli 284. gazel, metinde nun ile yazılmış ve Divan’da nun harfiyle biten şiirlerin içine konulmuştur. Biz tezde bu kelimeyi doğru şekli olan “düşdüñ” şeklinde yazdık; fakat gazelin sırasını değiştirip kef harfi ile biten şiirlerin arasına koymadık. Aynı şekilde “minnetin” redifli 217. gazelde “minnetiñ” imlası

değiştirilerek “minnetin” şeklinde yazıldı; fakat Divan’ın asıl metnine sadık kalınarak şiirin sırası değiştirilmedi ve bu gazel de kef harfi ile biten gazellerin arasında kaldı.

Divan’da ha ve hı harflerinin birbiriyle karıştırıldığına da rastlanır. Bu yanlışlıklar da aşağıdaki şekilde düzeltilmiştir:

1. *ha* yerine *hı* ile yazılan; fakat metinde *ha* olarak düzelttiğimiz kelimeler şunlardır:

hayrân: k. 1/1, tah. 1/3, g. 7/3, g. 10/5, g. 41/1, g. 77/5, g. 113/3, g. 319/3, g. 360/4, g. 361/2; hikmet: g. 41/4; mecrûh: g. 79/5; hâ’il: g. 17/5, g. 359/5; hıfz: m.k. 2/3; hâl: g. 52/3; hisse: k. 3/18, k. 3/31, k. 5/2, müs. 2/4; hayret: g. 128/1, g. 197/2, g. 234/3, g. 249/5, g. 332/5, g. 335/2, g. 359/5, g. 363/3, kt. 20; ahmer: g. 212/3; hırmân: g. 118/4, g. 290/4; lahza: g. 221/3.

2. *hı* yerine *ha* ile yazılan; fakat metinde *hı* olarak düzelttiğimiz kelimeler şunlardır:

âhir: g. 301/1; haste: g. 15/2, g. 166/4, g. 187/7, g. 271/4, g. 312/5, g. 314/6, g. 354/4; haber: g. 310/2, g. 361/3; hayâl: müs. 3/1, g. 231/5, g. 275/1, g 302/3; hat: g. 9/1, g. 115/3, g. 335/2, g. 376/6; fahr: g. 238/4; zahm: tah. 2/3, g. 12/4, g. 42/3, g. 44/7, g. 129/3, g. 130/3, g. 139/3, g. 140/1, g. 224/2, g. 295/2, g. 302/1, g. 312/4; taht: g. 211/2; hazân: g. 167/2; hacâlet: g. 233/5; mahzen: müs. 3; hurrem: g. 294/3, g. 319/4, g. 377/1, kt. 14, kt. 20, m.k. 2/32; hulyâ: g. 282/2; hânkâh: g. 170/4.

Bunların dışında Divan’da kendü (g. 16/6, g. 27/4, g. 245/7, g. 278/3, g. 323/6), kanlu (g. 76/4, g. 136/1, g. 140/2, g. 190/5, g 216/7), karşu (g. 79/5, g. 251/1), ayru (g. 272/1), kapu (g. 278/5) gibi kelimeler tezde metnin genelinde uyguladığımız usule bağlı kalmak için kendi, kanlı, karşı, ayrı, kapı olarak yazılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
DİVANIN MUHTEVA YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

3.1. DİN VE TASAVVUF

3.1.1. DİN

3.1.1.1. Allah (Hak, Mevlâ, Hudâ, Bârî, Kibriyâ, Gafûr, Kird-gâr, Yezdân, Rab, Vâsi, Hallâk, Üstâd-ı Ezel, Hattât-ı Ezel, Sabûr, Mecîd)

Kâinatta istenilen her şeyi yerine getirir, dilekleri kabul eder (g. 232/3).

Allah'a dua edilirse belalar uzaklaşır (g. 312/2).

Allah'ın bereketiyle gül bahçesi sulanmasa, ümit gülü açılmaz (g. 314/4).

Kerem sahibidir (m.k. 1/5).

İnsanı zorluklardan kolayca kurtarır (m.k 2/28).

İnsan ne kadar gayret etse de Allah'ın yardımı olmadan bu hiçbir işe yaramaz (m.k. 2/23, g. 179/5).

İnsan onun emriyle beka ülkesine doğru yol alır (tar. 3/3).

Kişiye kimse yardım etmese, herkes ona karşı ittifak etse de, Allah'ın yardımı insana yeter (g. 73/4).

Her şey ondan izler taşır (g. 6/3).

Onun kapısı sığınılacak bir yerdir (g. 73/1).

Onun feyzi insanlara yol gösterir, rehberlik eder (g. 73/2).

Her şey onun takdiri neticesindedir, her işin faili odur (g. 127/1, g. 179/4).

Allah lütfuyla insanları sevindirir (g. 160/5).

İyi ya da kötü her iş Allah'tandır, yücelik de alçaklık da ondan gelir (g. 179/3, g. 232/5).

Ona doğrulukla tevekkül etmek ve her işi ona bırakmak lazımdır (g. 242/4, 232/4).

O, insanlara yardım eder (g. 364/3).

Ondan başkasına minnet etmemek gerekir (müf. 1).

O, kulunu belalardan korursa, kul yedi deryaya da düşse eceli gelmeden boğulmaz (m.k. 2/27).

O, ezelde sır levhasına her şeyi yazmıştır, her şey kaderimizde yazılıdır (m.k. 4/31, m.k. 4/30).

Aşk yolunda hakikati görenlere yol gösterir (g. 6/4).

Onun yardımına erişmek isteyen, kalbini dünyanın kötülüklerinden temizlemelidir (g. 282/1).

Kulu belalardan kurtaran odur (m.k. 2/30, m.k 2/29).

Hz. Ali onun aslanıdır (muh. 1/6).

Hz. Muhammed onun habibidir (müs. 1/2).

O ebedidir, zeval bulmaz (tar. 2/2).

O, feyziyle dilsizi bile söyletir (g. 1/1).

Söze liyakat verir (g.1/2).

İnsanlarda onun nuru vardır (g. 176/2).

Onun arşı da nazar ettiği yer de kalptir (g. 192/3).

Sevgilinin yüzünde onun eserini seyretmek mümkündür (g. 371/1).

Kimse onun yazdığı kazanın önüne geçemez (g. 206/6).

Bu âleme gelen herkes onun emriyle yine âhirete gider (tar. 1/8).

Ezel hattatıdır (g. 69/5).

O olmasa, salik ne kadar kelime-i tevhit getirse de halet bulamaz (g. 172/3).

Ezel üstadıdır, âşığın kalbinin arsasına aşk binasının temelini o atmıştır (g. 182/1).

3.1.1.2. Melekler (Ferişte)

Sevgili melek gibi güzeldir (g. 2/1, g. 66/2, g.190/1, g. 212/1, g. 270/4).

Melek yaratılışlı, güzel huylu anlamında kullanılır (bk. tar. 3/4).

-Cebrâil (Cibrîl)

Cebrail, Hz. Ali için Lâ fetâ illâ Alî lâ seyf illâ zü'l-fekâr demiştir. (müs. 1/3).

3.1.1.3. Dinî Kitaplar

-Mushaf

Sevgilinin yüzü Mushaf gibidir, Allah onun yüzüne ben ve ayva tüyleri ile yazı yazmıştır (g. 208/2, g. 266/1).

3.1.1.4. Âyetler ve Hadisler

3.1.1.4.1. Âyetler

Resm-i hiddetle hemân *Seyf* âyetin ağyâra aç (g. 46/6).

Şimdi hattât-ı ezel *Nûr* âyetin tahrîr ider (g. 69/5).

Yazılmış âyet-i *Nûr* safha-i ruhsârına cânâ (g. 187/2).

Kıssa-i Yûsuf'da ma'lûm gün-be-gün 'izzetlenir (g. 151/5).

Keyfe yuhyi'l-arza mazmûn-ı şerîfi zâhir (g. 142/2)

Kangı sermestdir dimiş kim gamzesinden *lâ-tehaf* (g. 202/1).

Mest ü mecnûndur diyenler gamzesinden *lâ-tehaf* (g. 203/2).

Lutf u kahrından cihânın *lâ-tehaf* 'âşıklara (g. 164/5).

Gicesi *nûrun 'alâ nûr* māh-i tābān istemez (g. 164/5).

3.1.1.4.2. Hadisler

Fakru fahrî menzilinde 'ârif-i ma'nâ olan (g. 164/3).

'*Aref*den ma'nîdâr ol *fakru fahrî* menzilin cây it (g. 238/4).

3.1.1.5. Peygamberler

-Hz. Yusuf

Zindana düşmüş, fakat sonra saltanata erişmiştir (g. 90/5, g. 118/2).

Onu satın almak isteyen müşterilerin gözleri terazide kalmıştır (g. 118/3).

Ayrılıkla Ken'an ilinde kalmıştır (g. 118/1).

Sevgili, güzellik açısından Yusuf'a benzetilir (g. 376/4, g. 297/5, g. 88/5, k. 1/6).

Günden güne izzet ve yücelik bulmuştur (g. 151/5).

Tüm dünya onun güzelliğine düşkündür (g. 157/3).

Züleyha, onun giysisinin eteğini tutmuş ve yırtılmasına sebep olmuştur (g. 157/4).

-Hz. Yakup

Yeri külbe-i ahzandır, sürekli ağlar (g. 376/4).

-Hz. Süleyman

Onun mührü kötü insanların veya cinlerin eline geçse de, kimse onun gibi hükmedemez (g. 179/6, g. 330/3, g. 155/5).

-Hz. İbrahim (Halil)

Kâbe'yi imar etmiştir, şair de sevgilisinden kendi gönlünü tamir etmesini ister (g. 241/2).

-Hz. İsa

Nefesi ile hayat verir (g. 142/2).

Nefesi, dertlere dermandır (g. 366/5).

İğne, onun yolunu kesmiştir (g. 372/5).

Ondan aşk feyzi alınmaz (g. 102/1).

Hz. İsa, sevgilinin cefakâr olmasına razı değildir (g. 378/5).

-Hz. Muhammed (Ahmed, Mustafa, Sultân-ı Kevneyn, Resûl, Sırr-ı Âlem, Fahr-ı Âlem, Habîb-i Kibriyâ)

Mahşerde insanlara şefaat edecektir (tar. 3/4).

Ondan yardım dilenir (muh. 1/2).

O, Hz. Ali'nin sözünü geri çevirmez (muh. 1/2).

Hz. Ali'nin çocukları, onun sülalesindendir (muh. 1/7).

Hz. Ali için "*Lahmüke lahmi*" (senin etin benim etimdendir) buyurmuştur (muh. 1/4).

Âlemlerin övüncüdür (muh. 1/6).

Hz. Ali, onun şanlı vârisidir (muh. 1/6).

Hz. Muhammed sırr-ı âlemdir (muh. 1/3).

Hz. Ali onun dostudur (müs. 1/2).

-Hz. Âdem

Hz. Âdem hiç gemiye binmemiştir (lg. 2/6).

3.1.1.6. Çehar-yâr

-Hz. Ali (Murtaza)

Müminlerin emiri ve evliyaların baş tacıdır (muh. 1/1, müs. 1/1).

Keramet kaynağıdır, onun ayağının toprağı hal ehlinin gözleri için nurlu bir sürmedir (muh. 1/1).

İlim şehrinin kapısıdır (muh. 1/3, müs. 1/7).

Ondan başka yiğit yoktur (muh. 1/3).

Hz. Muhammed onun için *"Lahmüke lahmi"* (senin etin benim etimdendir) demiştir (muh. 1/4, müs. 1/4).

Onda velilik nuru ve kutsal bir güç vardır (muh. 1/5).

Hz. Muhammed'in şanlı vârisidir (muh. 1/6).

Hayber fatihidir (muh. 1/6).

Hayber’in kapısını kırmıştır (müs. 1/4).

Allah’ın aslanıdır (muh. 1/6).

Manevi bir tabip gibidir, dertlerin dermanıdır (muh. 1/6, müs. 1/2, müs. 1/6).

Onun tüm evladı, Hz. Muhammed’in soyundandır (muh. 1/7).

Hidayet yolunun rehberi ve bağışlama kaynağıdır (müs. 1/1).

Hakikat hazinesine vâkıftır, Hak sırrını bilir (müs. 1/1).

Hz. Muhammed’in sevdiği biridir, Allah katında sırların mahremidir (müs. 1/2).

Allah’ın hazinesinin madeni ve sırların hazinedarıdır (müs. 1/2).

Hz. Cebrail, onun için *“Lâ fetâ illâ ‘Alî lâ seyf illâ zü’l-fekâr”* (Ali’den başka yiğit, zülfikardan başka kılıç yoktur.) demiştir (müs. 1/3).

Evliyaların rehberidir (müs. 1/4).

Onun nurlu türbesine padişahlar bile baş eğip saygı gösterir (müs. 1/5).

Ona gönül bağlayanlar, hep isteklerine ulaşırlar (müs. 1/5).

Cömertlik kaynağıdır (müs. 1/6).

Zülfikar adlı kılıcıyla savaşır (g.190/2).

3.1.1.7.On İki İmam

Her biri bir evliyadır ve onların ruhları paktır (muh. 1/7).

3.1.1.8. Kazâ ve Kader

3.1.1.8.1. Kazâ

Sevgilinin meclisinde onun mumu yanar ve sevgilinin güzelliğinde de onun yakıcı ateşi gizlidir (g. 16/1).

Düşkün âşıkların gönüllerine kadar ulaşır (g. 16/2).

Onun âdeti kimi zaman ayrılık kimi zaman da vuslat vermektir (g. 16/3).

Ne kadar tedbir alınsa da onun hükmünü icra etmesinin önüne geçilemez. (g. 16/4).

Ona rıza göstermekten başka çare yoktur (g. 16/5).

Onun terazisi olmasaydı, kimse kendi değerini anlamaz, kendini bilmez (g. 16/6).

İkbale ulaşmak için koşanların ayağına, onun eteği dolaşır (g. 16/7).

Kalbe gelen sitem ve zulüm okları, onun yayından çıkar (g. 140/1).

Makasa benzer (g. 92/4).

Keskin bir mızrak gibidir (g. 176/4).

Ona boyun eğmeyen ve kendi tedbir almaya kalkışan kişi selâmet bulamaz (g. 177/5).

Sevgilinin kirpikleri kaza okları gibidir (g.187/6, g. 12/1).

Sevgilinin bakışı kaza okları gibidir (g. 203/2, g. 216/2, g. 241/3).

Sevgilin kaşları kaza yayına benzer (g. 266/4).

Sevgilinin bakışı kaza hançeri gibidir (g. 345/3).

3.1.1.8.2. Kader

Kader kitabı insanın alnına ne yazmışsa o gelir, tedbir alarak bunu bozmak mümkün değildir (g. 265/4).

Sevgilinin kaşları, kader yayı gibidir (g. 12/1).

Kader yayından çıkan oklara, kimse karşı koyamaz, o oklar düşkün âşığın gönlüne kadar erişir (g. 16/2).

Ona çare göstermekten başka yol yoktur (g. 16/5).

3.1.1.9. Âhiret ve İlgili Mefhumlar

3.1.1.9.1. Âhiret (Ukbâ, Bekâ Mülkü)

Âşık, âhirete ulaşınca onun mezarına aşk şehidi yazılır (g. 299/6).

Hakk'ın emriyle oraya göçülür (tar. 3/3).

Âhiret beka mülküdür (tar. 1/2).

3.1.1.9.2. Kıyâmet (Mahşer, Haşr)

Orada Hz. Muhammed insanlara şefaat eder (tar. 3/4).

Zahidin gözü kıyamette bile açılmaz (g. 168/5).

3.1.1.9.3. Amel Defteri

Şair, amel defterinde iyi bir amel olmadığını düşünür (g. 234/4).

3.1.1.9.4. Cennet ve İlgili Mefhumlar

-Cennet (Firdevs, Adn, Cinân)

Sevgiliye kavuşmak, cennetin zevklerinden daha lezizdir (g. 64/1).

Züleyha ve Zehra da cennetdedir (tar. 2/2).

-Tûbâ

Gölgesi muteberdir (g. 372/2).

Sevgilinin boyu tuba gibi uzundur (g. 105/1, g. 278/1, g. 309/5).

-Kevser, Zülâl

Sevgiliye kavuşma şerbeti, kevserden daha lezzetlidir (g. 63/3).

Sevgiliye kavuşmak zülâl suyu gibi lezzetlidir, tatlıdır (g. 263/10, g. 57/3).

Sevgilinin şeker gibi sözleri zülâl suyu gibidir (g. 278/2).

Çeşmeden akan suların da zülâle benzetildiği görülür (bk. tar. 5/5, tar. 7).

3.1.1.9.5. Cehennem (Dûzah)

Sevgiliden ayrı kalmak, cehennem ateşine benzer (g. 337/2).

3.1.1.9.6. Ezel, Bezm-i Elest

-Ezel (Hattat-ı Ezel, Tevfik-ı Ezel, Feyz-i Ezel, Aşk-ı Ezel, Mir'at-ı Ezel, Takdir-i Ezel)

Ta ezelde sunulan aşk kadehi insana halet verir (g. 351/4).

Muhabbet hissi insana ezelde verilir (m.k. 3/5, g. 166/2, g. 179/2, g. 256/3, g. 314/1, g. 324/1, g. 351/4).

Allah ezelde insanın kaderini sır levhasına yazmıştır (m.k. 4/31, g. 69/5).

Ezel hattatı Allah'tır (g. 69/5).

Lekesiz gönül aynası, ezel aynasının ta kendisidir (g. 191/6).

-Elest (Câm-ı Elest)

Elest kadehinden içip sarhoş olanların kalbi lekesiz ve parlaktır (g. 6/5).

3.1.1.10. Diğer İtikadî Mefhumlar

3.1.1.10.1. Ölüm ve Ölü

-Ecel (Erkâm-ı Ecel)

Ecel gelmeden, yedi derya bile insanı boğamaz (m.k. 2/27).

Kişiyi âhirete götüren bir rüzgâr gibidir (tar. 2/3).

Ömür defterine çekilen bir rakam gibidir (tar. 3/2).

3.1.1.10.2. Ruh, Ervâh

Sevgili ruh-ı revân olarak nitelenir (g. 51/3).

Kuşa benzer (tar. 2/1).

3.1.1.10.3. Peri

Sevgilinin yüzü peri gibidir (g. 112/2, g. 124/3, g. 143/4, g. 272/5, g. 328/1, . 2/13, tah. 1/4, tah. 1/5, tah. 2/1).

3.1.1.10.4. Şeytan, Ehremen

Ehremen, Süleyman'ın mührüne sahip olsa da, onunla hükmedemez (g. 179/6, g. 330/3).

Tedbir muskası ile uzaklaştırılabilirler (d.g. 1/3).

3.1.1.11. Din ile İlgili Mefhumlar

3.1.1.11.1. Îmân, Mü'min, Kâfir

-Îmân

Allah varken başkasına iman edilmez (g. 179/4).

İmanı olan kişi, âşığın döktüğü kanlı gözyaşlarına acımalıdır (g. 216/7).

-Mü'min

Hz. Ali, müminlerin emiridir (muh. 1/1, müs. 1/1).

-Kâfir

Rakip kâfirdir (g. 218/4, g. 300/5, g. 380/8, g. 382/4).

Muğbeçe kâfirdir (g. 378/2, g. 378/3, g. 378/12).

Sevgilinin kâkülü dini kara bir kâfire benzer (b. 33).

3.1.1.11.2. Put, Haç, Nâkûs

-Put (Büt)

Sevgili Çin putlarından daha güzeldir (g. 177/2).

Sevgili Çin putları gibi güzeldir (g. 378/8).

-Haç (Çelîpâ)

Sevgilinin kaşları haç gibidir (g. 378/12).

-Nâkûs

Şairin inlemeleri çana benzer (g. 378/12, g. 375/2).

3.1.1.11.3. Kilise (Büthâne-i Tersâ)

Sevgilinin yüzü, kilisedeki mumlar gibi parlaktır (g. 378/13).

Mescit de kilise de aşkın tecellí ettiği yerlerdendir (g. 85/2).

3.1.1.12. İbadet ile İlgili Mefhumlar

3.1.1.12.1. Namaz ve İlgili Mefhumlar

-Namaz

Kavuşma sabahı kılınacak namaza el değmez (g. 34/3).

-Mihrâb

Mihrap ve mescit de kilise de aşkın tecellí ettiği yerlerdendir (g. 85/2)

3.1.1.12.2. Oruç (Savm) ve İlgili Mefhumlar

Sevgili, âşığa hasret orucu çektirir (g. 306/3).

Âşık, ayrılık orucu tutarak ibadet eder (g. 55/5).

3.1.1.12.3. Kâbe ve İlgili Mefhumlar

İhlâs, Kâbe gibidir, çalışarak o Kâbe'nin yoluna girebilir (g. 73/2).

Sevgilinin bulunduğu yer, âşığın Kâbe'sidir (g. 79/7).

Gönül, Kâbe'dir, kimi zaman sevgili bu Kâbe'yi harap eder (g. 211/3, g. 214/2, g. 370/4, b. 20).

Âşık, sevgiliye kavuşma Kâbe'sine ermek ister (g. 326/3).

3.1.1.12.4. Günah (Cürm)

Şair, sürekli günah işlediği düşüncesindedir ve günahlarının affedilmesi için dua eder (muh. 1/9, g. 204/5, d.g. 3/2, m.k. 4/33).

Sevgiliye kavuşmayı istemek büyük bir suçtur (g. 89/4).

3.1.2. TASAVVUF

3.1.2.1. Âşık

-Âşık

Zahit âşığın halinden haberdar değildir (g. 75/4).

Âşık, dünyanın lütfundan da kahrından da korkmamalıdır (g. 164/6).

-Ehl-i dil

Felek, gönül sahiplerinin sevinmesini istemez, onlara hep cefa eder (g. 90/4, g. 138/6, g. 167/5, g. 350/2, k. 3/28, müs. 4/3).

Gönül sahipleri, elinde olmayarak gizlediği sırrını söylese de izzet ve yücelik bulur (g. 151/3).

Onlar, yoksul kıyafetleri giyse de, tıpkı Yusuf kıssasında anlatıldığı gibi gün geçtikçe izzet ve ululuk kazanırlar (g. 151/5).

Onlar, eziyet ve zulümden kurtulamaz (g. 287/3).

İstediklerine kavuşmak için dünyaya minnet etmezler, onlar sadece Allah'a minnet ederler müf. 1).

-Erbâb-ı rumûz

Gizli sırları bilenler, gamdan kurtulamazlar (g. 167/5).

-Ehl-i aşk

Aşk feyzinin kıvılcımından nasiplenebilmek için aşk ehlinin tekkesine iltica etmek gerekir (g. 182/7).

-Ehl-i hal, Erbâb-ı hal

Gurur ve kibir şarabıyla sarhoş olan kimseler hal ehliyle arkadaşlık etmez (b. 13).

Hz. Ali'nin ayağının toprağı hal ehlinin gözlerine sürmedir (muh. 1/1).

Hal ehli, hicran çilesi çekerek yücelir, izzet bulur (g. 22/3).

-Ehl-i hakikat, Erbâb-ı hakikat

Hakikati bilen insanlar, pervane gibi ateşe düşüp yanmayana âşık demekten ar ederler (g. 119/8).

Hakikat mumu, dört unsurun fanusunda gizlidir, erbâb-ı hakikat ise bu fanusa aşk pervanesi olmuştur (g. 85/8).

Bu devirde onları bilen kalmamıştır, unutulmuşlardır (kt. 16).

Şairin dostlarının çoğu onlardandır (m.k. 1/24).

-Sâlik-i aşk

Sâlik-i aşk olan dünyada unvan, şan şöhret istemez (g. 164/1).

-Erbâb-ı hulûs, Ashâb-ı hulûs, Ahbâb-ı hulûs, Vâkıf-ı sırr-ı hulûs

Erbâb-ı hulûs, ebediyen yaşar (g. 192/1).

Onlar dalkavukluk yapmazlar (g. 192/7).

Rütbeleri kalplerinden belli olur; zira onların gönülleri Allah'ın nazargâhıdır (192/3).

Onlar yarım işaretle bile, kişinin meramını anlarlar (g. 169/6).

İhlâs sırrına sahip olanlar, sırlarını herkese söylemezler (g. 192/7).

-Vâkıf-ı esrâr

Aşk şarabının kitabını sırlara vakıf olan birine açmak gerekir (g. 46/1).

3.1.2.2. Dünya

-Dünya

Dünya vefasızdır ve insanın yolunu keser (g. 234/6).

Allah'ın tecellísine ulaşmak isteyen, kalbini dünyanın pisliğinden temizlemelidir (g. 282/1).

Dünyanın temelinde fesat vardır (g. 286/4).

Dünyada güvenli, asayişli hiçbir yer yoktur (kt. 14).

Dünyanın lezzeti, öldürücü bir zehir gibidir (g. 313/2).

Âşık, sevgilinin bir kılını dünyaya değişmez (g. 14/4, g. 175/5).

Dünyanın talihi, saadeti için efkâra düşmemek gerekir (g. 44/5).

Dünyanın mihnetine alışkın olanlar bunu ikbal diye adlandırırlar (g. 48/5).

Aşktan çılgına dönen kimse dünya nedir bilmez (g. 77/1).

Dünyada sadece ayrılık değil, vuslat da vardır (g. 109/1).

Dünyada hiçbir şey kalıcı değildir, sevgilinin güzelliği de geçicidir (g. 115/5).

Gönül Züleyha'sı, dünyanın makamına mevkiine değer vermez; çünkü âlemi süsleyen güzelin zindanda kaldığını bilir (g. 118/2).

Dünyanın düzeni kalıcı değildir, kişi kimi zaman aziz olur, kimi zamansa hor (g. 133/1).

Dünyada çekilen gamın kederin sonunda mutluluk vardır (g. 133/9, g. 139/7).

Sevgilinin amber kokulu hattı, âşık için dünya kadar değerlidir (g. 136/4).

Dünyanın mihneti ile mertebe kazanan kişi, ikbalin zirvelerine çıkıp güneş gibi şöhret kazanır (g. 151/4).

Allah aşkıyla dolu olan kişi, dünyada başka bir unvan istemez (g. 164/1).

Sevgilinin fettan gözleri, dünyayı fesada verir (g. 216/2).

Dünyada harap olan her şey sonunda imar edilir (g. 381/3).

Şairin kızı Züleyha, dünyanın süsüne meyletmemiştir (tar. 2/5).

-Âlem

Mekteptir; şair bu mektepte marifet kazanmamıştır (g. 1/5).

Âlem pazarında sevgilinin güzellik kumaşına paha biçilemez (g. 12/5)

Sevgilinin göz ucuyla bakışı, âşık için âlemdeki en büyük övünçtür (g. 2/4).

Bütün âlem bir tarafa, felek bir tarafa olsa yine de kimse felekle baş edemez (g. 11/5).

Temiz yaradılışlı olanlar, eteklerini âlemin kirli suyuna bulaştırmaz (g. 81/4).

Âlem, mamur değildir (g. 85/7).

Bu âlemin saadeti kalıcı değildir (g. 87/4).

Âlem dışarıdan çok neşeli görünür, ama herkesin bir kederi vardır (g. 92/2).

Bu âlemde ağlamanın sonundan sevinç gelir (g. 114/4).

Âşığın gözyaşları, âlemi sele verir (g. 125/5).

Sevgili, âlemde güzelliğiyle seçkindir (g. 132/1, g. 157/1, g. 297/1).

Âlemde hâl sabit değildir (g. 133/2).

Âlem, âriflerin gönlü gibidir, kimse mutlu değildir (g. 143/3).

Âlemin büyük kavgası, âşıkla rakip arasındadır (g. 149/4).

Âlemin nizamı, adalet ve şefkatledir (g. 154/1).

Âlemde her şey ibretledir (g. 154/3).

Gül bahçesi olmadan, âlem gönül bülbülüne kafes gibi olur (g. 163/3).

Âlemde dikeni olmayan gül yoktur (g. 163/4).

Âlemdeki hiçbir iş sebeplere bağlı değildir, Allah’ın yardımı olmayınca hiçbir işi yapmaya imkân olmaz (g. 179/5).

Sadece Süleyman’ın yüzüğüyle âleme sultan olunmaz (g. 179/7).

Âlemin revnakı, zıtlıklardadır (g. 181/4).

Âlem, gül bahçesi gibidir (g. 195/2, g. 234/7, g. 261/4).

Âriflerin gönlünde âlemin düşüncesi yer bulmaz (g. 282/2).

Âlemde mutluluk yoktur (kt. 14).

İki dünyada da huzur isteyen kişi, âlemin işini terk etmelidir (müf. 7).

Âlem tekkesine gelen herkes şüphesiz ki gider (tar. 1/8).

-Devrân

Sürekli döner (g. 87/4, g. 311/5).

Devran, âşığı vuslat ile sevindirmez (müs. 3/3, g. 82/3).

Devran, âşığı sevgilinin meclisinden uzaklaştırır (g. 239/3, g. 323/1, kt. 13).

Devran, şairi vatandan uzaklaştırmıştır (g. 322/2, m.k. 2/12).

-Cihân

Hz. Ali'ye bağlanan gönüller, istediklerine kavuşur (müs. 1/5).

Cihanın övüncü Hz. Muhammed'dir (müs. 1/7).

Zevk ve safa içinde olanlar bile cihanın gamından ve kederinden kurtulamazlar (müs. 4/2).

Dünyanın halini hayal edip uzlet köşesine çekilmek gerekir (g. 238/1).

Cihan mülkü fanidir (g. 238/3).

Cihanda kimse bir halde karar kılmaz (m.k. 4/32).

3.1.2.3. Kutb

Sadi Efendi zamanın kutbudur (tar. 1/1).

3.1.2.4. Sâlik, Mürşid, Pîr

-Sâlik

Allah aşkına salik olan dünyada başka unvan istemez (g. 164/1).

Allah'ın yardımı olmasa, tevhit getirmekle salike halet gelmez (g. 172/3).

-Mürşid

Âlemde kötü görünen her şeyi bırakmak, kişiye mürşit olarak yeter (g. 45/2).

-Pîr

Şair, doğruluk pîrine yönelmiştir (g. 73/1).

Ârif olan ihlâs pîrine yönelmelidir (g. 128/3).

Şair, aşk pîrine sadakatle bağlıdır (g. 166/2, g. 169/5).

Aşk pîrinin dergâhına varmak, Allah'ın takdiridir (g. 206/6).

Gönül aşk pîrinden rehberlik yapmasını ister (g. 234/3).

Şairin pîri İsmail Dede'dir (k. 5/9).

3.1.2.5. Dergâh, Tekye, Hânkâh

-Dergâh (Dergeh)

Şair Hz. Ali'nin dergâhına el açar (müs. 1/7).

Dergâh, şairi gam geçidinde eli boş koymaz, ona yardım eder (g. 364/5).

Nûrî, İsmail Dede'den himmet edip elinden tutmasını ister (k. 5/9).

Nûrî, Hz. Ali'nin dergâhına iltica etmiştir (müs. 1).

Bütün işleri Allah'ın dergâhına bırakmak gerekir (g. 232/4).

-Tekye

Âlem tekkesine gelen herkes şüphesiz ki gider (tar. 1/8).

Aşk bir tekkedir (g. 73/1).

Samimiyet ve doğruluk tekkesinde hakikat eteğini tutmak gerekir (g. 128/5).

Şair, endişe tekkesinde aşk pirine yönelmiştir (g. 169/5).

-Hânkâh

Aşk ehlinin hânkâhına sığınmak gerekir (g. 182/7).

Nûrî, ayrılık gamının hânkâhında figan etmektedir (g. 329/5).

3.1.2.6. Uzlet, İ'tikâf, Vird, Erbaîn, Çille, İcâzet

-Uzlet, İ'tikâf

Dünyanın halini düşünüp uzlet köşesinde gizlenmek gerekir (g. 238/1).

Nûrî, uzlet köşesinde gizlidir (g. 254/5).

Zâhit boşuna itikâfa çekilir; çünkü insanı sevgiliye ulaştıran şey şaraptır (g. 203/3, g. 203/4).

-Vird

Âşık, Allah'ın Sabûr ismini vird eder (g. 170/4).

Âşık, geceden sehere kadar Ali'nin adını diline vird edinmiştir (g. 377/4).

Sabah akşam onun devleti, saadeti için dua eder (kt. 1, m.k. 4/7).

Şair, Hz. Ali övgüsünü diline vird edinmiştir (müs. 1/7).

-Erbaîn

Onlar hicran hankâhında erbainler çekerek, Sabûr ismini zikrederler (g. 170/4).

-Çille

Hal ehli, hicran çilesi çekerek yücelir, izzet bulur (g. 22/3).

Aşk pîrinin yanında 'endîşe' tekkesinde ayrılık çilesini tamamlayanlar artık icazet bekler (g. 169/5).

-İcâzet

Aşk pîrinin yanında 'endîşe' tekkesinde ayrılık çilesini tamamlayanlar artık icazet bekler (g. 169/5).

Bülbül, icazet almadan gülistanı okur (g. 216/8).

3.1.2.7. Bekâ

Âhiret, beka mülküdür (tar. 1/2, tar. 3/3, tar. 8).

3.1.2.8. Akıl, Hûş

Aşk derdiyle akıl perişan olur, dağılır (g. 28/2).

Can, akıl ve gönül, aşk ateşine yanmıştır (g. 74/2).

İkbal kadehinden bir yudum alarak kibre kapılanlar akıllarını ve şuurlarını kaybederler (g. 81/1).

Sevgilinin yan bakışı âşığın aklını dağıtır (g. 91/2, g. 165/4, g. 289/1).

Sevgilinin kâkülü aklı dağıtır (g. 91/3, g. 150/7).

Sevgiliye âşık olanlar ondan ayrılınca Mecnun gibi çöllere düşüp akıllarını kaybederler (g. 97/4).

Aklı başında olan gelecek kaygısı yaşamaz (g. 120/3).

Sevgili, işveleriyle âşığın aklını dağıtır (g. 289/2, g. 341/1).

Sevgilinin yürüyüşü, âşığın aklını alır (g. 321/3).

Aklı olan, sevgiliye kavuşma hayalleri kurmaz (g. 354/6).

Aklı olan, sevgiliyi uzaktan seyretmelidir; çünkü yakından seyreden divane olup geri döner (g. 378/4).

Aşk kadehi, âşığın aklını alır (g. 34/4).

Aşk kadehiyle sarhoş olanın mahşere kadar aklı başına gelmez (g. 168/4).

3.1.2.9. Âşinâ

Aşk haletine yabancıları âşinâ etmemek gerekir (g. 13/3).

Zâhit, aşk derdine âşinâ değildir (g. 344/2).

3.1.2.10. Esrâr, Sır, Gayb

-Esrâr

Kalpteki aşk nüshası, sırların bulunduğu bir hazinedir (g. 166/1).

Hakikat sırları gönülde gün gibi âşikârdır (g. 191/7).

Sevgilinin yüzünün mektebinde sırlar nüshası görünür (g. 208/2).

Sevgilinin sözü, sırlar hazinesidir (g. 228/6).

Hz. Ali, Allah katında sırların mahremidir (müs. 1/2).

Aşk nüshası, sırlara vâkıf olan birine açılmalıdır (g. 46/1).

Ehremenler, hikmet sırlarını bilmeden saltanat zannında bulunurlar (g. 68/2).

Zâhit, Hak sırrının esrarını bilmez (g. 85/6).

Gönül, sır kitaplarının bulunduğu bir kütüphanedir (g. 85/9).

Hattın esrarını zâhit bilip tasvir edemez (g. 121/5).

-Sır

İhlâs sırrını bilenler, bu sırları herkesle paylaşmaz (g. 192/7).

Allah her şeyi ezelde sır levhasına yazmıştır (m.k. 4/31).

La'l gibi dudağın özelliğini fark edenler, yakut ve mercanın minnetini fikir ipliğine çekmez (g. 217/4).

Aşk sırrı yabancılara açılmaz (g. 344/2).

Hz. Muhammed sırr-ı âlemdir (muh. 1/3).

Hz. Ali Hak sırrını bilir (müs. 1/1).

Hz. Ali Hak sırrının hazinedarıdır (müs. 1/2).

Hz. Muhammed sırrının özü, Hz. Ali'de görünür (müs. 1/3).

-Gayb

Sevgilinin sözü gayb perdesinden yüzünü gösterir (g. 228/5).

3.1.2.11. Kanâat, Tevekkül

-Kanâat

İhtiyarlara mahsus hırsla dolu olanlar, Karun'un hazinesine de sahip olsalar kanaat etmezler (g. 172/6).

Aşkla kanaat yoluna girmek gerekir (g. 238/2).

-Tevekkül

Hakk'a doğrulukla tevekkül etmek gerekir (g. 242/4).

Gönül avare gezmeyip o kapıya mensup olmalı ve tevekkül kılmalıdır (g. 326/2).

Daima tevekkül kapısında bulunmak gerekir, çünkü o tükenmeyen bir hazinedir (g. 81/7).

Tevekkül kapısına giden hiç kimse pişman olmaz (g. 179/7).

3.1.2.12. Himmet

Himmet eliyle gam ve keder düğümleri çözülür (kt. 4).

İsmail Dede'nin himmetinin kapısı açıktır (k. 5/7).

Nûrî, İsmail Dede’den himmet edip elinden tutmasını ister (k. 5/9).

Şair, Hz. Ali’den kendisine himmet etmesini ister (müs. 1).

Hz. Ali’nin himmet kapısı kimsesizlere açıktır (müs. 1/5).

Nûrî, ayrılık tuzağından ve sıkıntı kaydından kurtulmak için himmet feyzi bekler (g. 169/3).

Himmet rüzgârı, gonca gibi düğümlenmiş gönülleri açar (g. 264/4).

3.1.2.13. Kerâmet, Kerâmât

Hz. Ali keramet kaynağıdır (muh. 1/1, muh. 1/5, müs. 1/1).

İsmail Efendi keramet menbaıdır (tar. 1/3, k. 5/1).

Sufi, esma ile halka keramet satar (g. 172/4).

İsmail Efendi’nin kerametleriyle bütün âlem nurla, ışıkla dolmuştur (k. 5/7).

3.1.2.14. Ârif

-Ârif

Minnet edip de kimseye el açmaz (g. 81/5).

Aşkın anlamını bilir (g. 205/1).

Ârif, bilmezlenip her bildiğinden vazgeçmiş kişidir (g. 45/1).

Uzlet köşesinde gizlenip, viran yerlerde oturur (g. 238/1).

Başına gelen iyi ya da kötü şeyleri başkasından bilmez (g. 127/3).

Feleğin ettiği eziyetler dolayısıyla ona incinmez (g. 242/5).

-Dil-i İrfân (Hâtır-ı İrfân, Kalb-i İrfân)

Hep kederlidir ve yıkıktır (g. 143/3, g. 85/7, g. 337/1, g. 346/7, g. 352/4).

Onda dünya endişesinden eser yoktur (g. 282/2).

3.1.2.15. Rind, Zâhid, Sûfî

-Rind

Zamanın rintleri yumurtanın tepesine kulp takmaktadırlar (g. 286/2).

Sevgilinin sitemi, rintlerin meclisini acılaştırır (g. 51/1).

-Zâhid

Zâhit riyâkârdır (g. 45/2).

Aşkın ne olduğunu bilmez (g. 75/4, g. 121/3, g. 132/5, g. 146/4, g. 155/3, g. 235/4, g. 279/3, g. 344/2).

Zâhit, Hak sırlarından habersizdir (g. 85/6).

Zâhit, ilim sahibi olabilir; ama irfan sahibi değildir. Gönlünde aşk olmadığı için şevk ve muhabbet de yoktur (g. 174/2).

O, sıtmanın verdiği harareti, aşkın harareti olarak göstermeye çalışır (g. 121/4).

Zâhit meyhaneye gitmez (g. 123/5, g. 85/3, g. 182/2, g. 182/3, g. 182/4, g. 230/4, g. 308/5, g. 353/5).

O, boşuna itikâfa çekilir; çünkü insanı sevgiliye ulaştıran şey şaraptır (g. 203/3, g. 203/4).

Onun aşk konusundaki nasihatleri, âşığa fayda etmez (g. 175/3).

Zâhit gaflet uykusundadır, kıyamette bile bu uykudan uyanmaz (g. 168/5).

Zâhit katı yüreklidir (g. 58/3).

-Sûfî

Kendini Hallac-ı Mansur sanır; ama onun gibi Allah aşkı için ölüme gitmeye razı olmaz (g. 44/ 6).

Sofu o haliyle iffetten dem vurur (g. 68/ 3).

O, sadece kıyafetle Müslüman olunacağını sanır (g. 155/4, g. 172/4).

Allah'ın isimlerini zikrederek halka keramet satar; ama hırka giymekle hidayete erişilmeyeceğinin farkında değildir (g. 172/4).

Onun iç yüzü belli değildir (k. 3/21).

3.1.2.16. Nefs

Hep kötülük isteyen nefis, insanın yakasına yapışıp esir eder (g. 234/2).

3.1.2.17. Takvâ

Aşkı bilmeyen zâhit, ilim ve takva ile bunu anlayamaz (g. 155/3).

3.1.2.18. Mutasavvıflar

-Hallâc-ı Mansûr

Sûfî, ben Mansur'um der; ama onun gibi Allah aşkıyla ölüme gitmeye razı olmaz (g. 44/ 6).

Kimse Mansur gibi Ene'l-Hak bahsini edemez (g. 85/5).

-İsmail Dede

Zamanın kutbudur (tar. 1/1).

Keramet kaynağıdır, bir süre irşat makamında bulunmuştur (tar. 1/3).

Nûrî, onun dergâhına sığınmıştır ve onun himmetini ister (k. 5/9).

O, ilim ve fen madenidir, Hak sırrını bilir (tar. 1/4).

Tevhit makamını nurlandırmıştır (tar. 1/5).

Yâ Hak diyerek vefat etmiştir (tar. 1/6).

Otuz yaşına gelmeden vefat etmiştir (tar. 1/7).

Onun himmet kapısı hep açıktır, kerametiyle âlemi nura gark etmiştir (k. 5/9).

Onun mezarını ziyaret eden, onun feyzinden hisse alır (k. 5/2).

Mezarının toprağı göze sürmedir (k. 5/1).

Ölmüş gönüller onun lütfuyla taze hayat bulur, ayrılık ve ıstırap derdinin devası da ondadır (k. 5/3).

-Bayazid-i Bestâmî, İbrahim Edhem

Şair, zahitle Bayezid'e, Edhem'e erişse bile ne tuhaftır ki bana hâlâ hevâdan, boş isteklerden vazgeçmemiş derler (müf. 6)

3.2. CEMİYET

3.2.1. ŞAHISLAR

3.2.1.1. Tarihî Şahsiyetler

3.2.1.1.1. Şairler

-Koca Râgıb Paşa

Onun pak şiirlerini vasfeden dil lezzetlenir (g. 151/7).

-Makâlî

Şair, Makâlî'nin bir şiirini tahmis etmiştir (tah. 1).

-Veysî

Şair, Veysî'nin bir şiirini tahmis etmiştir (tah. 2).

3.2.1.2. Tarihî ve Efsanevî Şahsiyetler

-Dârâ

Dârâ'nın saltanatla sonunun ne olduğunu düşünmek gerekir (g. 6/6).

Bencillik elbisesini samimi bir şekilde terk eden kimse için, fakirlik tacı ile Dârâ'nın tacı arasında fark yoktur (g. 282/3).

Sevgili, güzellik ülkesinin Dârâ'sı gibidir (g. 186/5).

-İskender

Gönül, karanlıklar vadisinde İskender gibi su arar (g. 314/2).

-Kahraman

Sevgilinin gözleri Kahraman gibidir (g. 376/1).

-Cemşid, Cem

Âlemde Cemşid'in kadehinin sadece adı kalmıştır (g. 7/2).

Âlemin kâse kâse zehri, aklıyla vedalaşmış mestane âşığa Cemşid'in kadehi gibi gelir (g. 15/3).

Bu meclisin mestleri, hakikat kadehini Cem'den almazlar (g. 102/1).

Kişi, isterse Cemşid'in kadehini ele geçirsin; felek, zehirli kadehi ile sarhoş eder (g. 347/3).

-Kârun

Hırslı insanlar, Karun'un hazinesine sahip olsalar bile kanaat etmeyip daha fazlasını isterler (g. 172/6).

-Hâtem-i Tayy

Hâtem-i Tayy'ın nimeti çoktur (g. 230/3).

3.2.1.3. Masal Kahramanları

-Leylâ ve Mecnun

Âşık, Leylâ ve Mecnun hikâyesini okudukça aşkı daha da artar (g. 325/4).

Mecnun, baktığı her yerde Leylâ'yı görür (g. 6/2, g. 13/4).

Mecnun, baktıkça kendini Leylâ gibi görür (g. 3/2).

Aşk Mecnun'u yabancılara hâlini anlatmaz; ama bağrına Leylâ'nın suretini çizer (g. 69/2).

Gönül, ayrılık mektebinde Ferhat ve Mecnun kıssalarını ezberleyip aşk dersinde allame olmuştur (g. 138/2).

Mecnun aşk üstadıdır, Nûrî onu kendine üstat olarak görür (g. 56/3, g. 8/5, g. 26/3, g. 139/4, g. 210/1, g. 223/3, g. 240/3, g. 292/3, g. 345/7).

Nûrî'nin gönül derdi Mecnun efsanesi değildir (g. 266/3).

Sevgili, Leylâ gibidir; âşığını Mecnun'a çevirmiştir (g. 95/1, g. 240/3).

Mecnun çöle düşmüştür (g. 97/4).

Mecnun'un adı Kays iken Mecnun olmuştur (g. 205/3, g. 299/5,bg. 350/3).

Onun adını Mecnun’a çıkaran Leylâ’nın saçlarıdır (g. 299/5).

Aşk Mecnun’unun başına kuşlar yuva yapsa buna şaşılmaz (g. 306/2).

Mecnun’un devesi ipsiz dolaşır (g. 131/3).

-Ferhat ile Şirin

Gönül, ayrılık mektebinde Ferhat ve Mecnun kıssalarını ezberleyip aşk dersinde allame olmuştur (g. 138/2).

Gönül ehli, aşk derdine Ferhat kıssasından aşinadır (g. 287/3).

Âşık, kendini Ferhat’la özdeşleştirir (g. 166/3, g. 54/2, g. 56/1, g. 251/4, g. 256/2, g. 284/2, g. 349/3).

Sevgili, Şirin gibidir (g. 56/1).

Âşığın aşk macerası Ferhat ve Şirin hikâyesine benzemez; zira taş kesen ırgat aşk derdinin onun kadar bilemez (g. 342/5).

Aşk fermanı Ferhat’ın adına yazılmıştır (g. 347/5).

Aşk, Ferhat’ı dağlara salmıştır (g. 205/3).

3.2.1.4. Diğer Şahıslar

-Hâfız

O, güzellik ikliminin padişahıdır (g. 195/1).

Onda letafet kokusu yoktur (g. 195/3).

Gönül çekicidir, onda muhabbet sırrının çekiciliği vardır (g. 195/4).

Onun güzelliğinin yazısı, hakikati gören insanların kalbine zerre kadar rekaket, tutukluk vermez (g. 195/5).

Onun âşıklarının haddi hesabı yoktur (g. 195/7).

O, âşığa sadakat göstermez (g. 195/8).

O, âşığa lütuf ve iyilikte bulunmaz (g. 195/9).

-Ali

Gül yüzlü, inci dişli, yay kaşlı ve servi boyludur (g. 377/2).

Ali’nin gönül çeken boyu varken, kimse dönüp de yasemine bakmaz (g. 377/3).

-Râşid

Nûrî’nin gözünün nuru ve sevinç sermayesi olan oğludur (m.k. 1/1).

Zihni açık ve zeyrektir (m.k. 1/4, m.k. 1/5, m.k. 1/17).

-Züleyhâ

Şairin küçük yaşta ölen kızıdır, şair onun mekânının cennet olmasını diler (tar. 2).

-Ömer Sâkıb

Şairin oğludur, şair tarafından doğumuna tarih düşülmüştür (tar. 6).

-İsmail Dede

Şairin şeyhidir (k. 5/9, tar. 1).

-Derviş Osman

Âşıklar şehidi olarak vasfedilir, ölümüne tarih düşülmüştür (tar. 8).

-Mustafa Efendi

Divan kâtibidir (tar. 3).

-Hallâc-ı Mansûr

Sûfî, ben Mansur'um der; ama onun gibi Allah aşkıyla ölüme gitmeye razı olmaz (g. 44/ 6).

Kimse Mansur gibi Ene'l-Hak bahsini edemez (g. 85/5).

-Bayezid-i Bestâmî, Edhem

Şair, zahitle Bayezid'e, Edhem'e erişse bile ne tuhaftır ki bana hâlâ hevâdan, boş isteklerden vazgeçmemiş derler (müf. 6).

-Zehra

Şair, kızının cennette Züleyha ve Zehra ile dost olmasını diler (tar. 2/2).

-Âdem ve Havva

Hz. Âdem ve Havva hiç gemiye binmemiştir (lg. 2/6).

3.2.1.5. Eserler

-Gülistan, Bostan, Baharistan

Gönül, sevgilinin güzelliğinin gül bahçesine bülbül olmuştur; şevkle geceden sabaha kadar Bostan'dan beyitler okur.(g. 371/2).

Bülbül, icazet almadan Gülistan okur (g. 216/8).

Gönül bülbülü, sevgilinin Baharistan'ında hasretle yakasını yırtar (g. 371/3).

-Mantıku't-tayr

Çimenlikteki kuşlar, Mantıku't-tayr'ı ezberden okurlar; bülbül de onların hocalarıdır (g. 119/5).

3.2.2. KAVİMLER

-Tâtâr

Sevgilinin hışımlı yan bakışı yağmacı Tatarlara benzer, onlar gibi acımasızdır, sevgilinin sabrını tüketir (g. 215/2).

Sevgilinin kirpiklerinin askerlerine dayanmak güçtür (g. 304/4).

-‘Acem

Nargilenin nesli Acem’dir (lg. 5/2).

Sevgilinin aslı Acem’dir (k. 2/12).

Sevgilinin kaşları Acem hattıyla yazılmış tuğra gibidir (k. 3/8).

-Habeşî

Sevgilinin hattı, Habeş askerlerine benzer (g. 9/1).

-Kürdî

Kürdî sevgili naz ve niyazın usulünü bilmez, onun tavrı hep muhaliftir (k. 3/14).

Âşık, sevgilinin saçlarını sümbüle benzetse, Kürdî sevgili bu sırrı yabancılara söyler (k. 2/5).

-Bulgarî

Âşık, Bulgar tabiatlı rakibin sevgiliye yaklaşmamasını ister (k. 3/23).

3.2.3. ÜLKELER VE ŞEHİRLER

-Rûm (Anadolu)

Nargile, nazlanarak Rum ülkesine gelmiştir (lg. 5/3).

Sevgilinin güzelliğinin ülkesi, Rum diyarı gibidir (g. 9/1).

-Priştine

Priştine’nin genç güzelleri cahil de olsalar sevilirler (g. 333/6).

Priştine’nin havası ve suyu güzel olmasa, güzelleri de bu kadar gönül çekici olmazdı (g. 353/6).

Priştine’nin güzelleri nazlı olmasalardı, Priştine’de bu kadar aşk hali görülmezdi (kt. 3).

Priştine’de Nûrî’nin pek çok dostu vardır (m.k. 1/18).

Nûrî, Priştine’den ayrılınca gurbeti mesken tutmuştur (m.k. 4/12).

Önceden mutluluk yeri olan Priştine, düşman askerleri tarafından viran edilmiştir (m.k. 4/20).

-Üsküp

Üsküp ayanı onun hayranıdır (k. 1/15).

-Hicaz

Sevgili, çaresiz âşıklarını Hicaz memleketine kovar (k. 2/9).

-Isfahan

Sevgilinin gözlerindeki sürmeler Isfahan sürmesi değildir (k. 3/9).

Nargile Isfahan'dan gelmiştir (lg. 5/2).

Sevgiliyi görenler, onun gözlerindekini Isfahan sürmesi sanırlar (k. 2/2).

-İstanbul (İslambol)

Nûrî, İstanbul'da ikamet etmektedir (m.k. 2/14).

-Çin

Çin'in putları bile, sevgili gibi güzel bir surete sahip değillerdir (g. 177/2).

Gönül, vuslat umarak Çin'e ve Maçin'e kadar gider (g. 342/1).

Sevgili, Çin putları gibi güzeldir (g. 378/8).

-Hıtay

Sevgilinin amber kokulu hattı, onun Hıtay gibi olan güzellik ülkesinde, misk saçar (g. 136/5).

-Nişabur

Rakip, Nişabur'dan ya da Çin'den gelmiştir (k. 3/24).

-Kerbelâ

Abdülhamid, yaptırdığı çeşmeyle Kerbela'daki susuzların ruhunu şad etmiştir (tar. 5/3).

3.2.4. NEHİRLER, DENİZLER, DAĞLAR

3.2.4.1. Nehirler

-Kızılırmak

Âşığın gözyaşları Kızılırmak'a dönmüştür (g. 375/3).

-Ceyhun

Âşığın gözyaşları nehir olmuştur ve bu nehrin kaynağı da Ceyhun'dur (g. 139/5).

3.2.4.2. Denizler

-Bahr-ı Siyah

Her an Nisan yağmuru da yağsa, Bahr-ı Siyah'ta inci ve mercan oluşmaz (g. 171/5).

Nûrî, kayıkla giderken Karadeniz'e düşmüştür (m.k. 2/19).

3.2.4.3. Dağlar

-Kaf Dağı

Ayrılığa bin Kaf Dağı dayanamaz (g. 203/5).

3.2.5. İÇTİMAÎ HAYAT

3.2.5.1. İçtimaî Tabakalaşma

3.2.5.1.1. Sultan ve Çevresi

-Sultan (Şeh, Şâh, Pâdişâh, Sultân, Hünkâr)

Padişaha çok güvenmemek gerekir, çünkü sultanların tabiatında devamlı sevgi olmaz (g. 174/7).

Altından taç takar (g. 342/3).

Bazen kullar da sultana istiğna eder (g. 3/1).

İnsan ve cin, Süleyman'ın mührüyle sultan olmaz (g. 155/5, g. 179/6).

Sultanlar her zaman kendilerine itaat eden kullarının olmasından hoşlanırlar (g. 196/5).

Hayır da şer de Allah'tandır, sultanın kapısına gidip halini anlatmak fayda etmez (g. 232/5).

Dünyaya sultan olunsa da ele bir şey geçmez; çünkü dünya mülkü fanidir (g. 238/3).

Mayası kötü olan insanlar, padişaha yakın olmakla insan olmazlar (g. 171/6).

Padişah herkese adaletli davranmalıdır (g. 214/4).

Onun adına kös çalınır (k. 3/5).

Dertler ve sıkıntılar ona arz edilir (g. 193/5).

3.2.5.1.2. Resmî ve Gayrı-resmî Görevler ve Meslekler

-Kâtib-i Dîvan

Divanda, divan kâtibi Mustafa Efendi'nin ölümüne düşülmüş tarih vardır (tar. 3).

-Serdar, Leşker

Fermanla olunur; âşık, aşk memleketinin serdarıdır (g. 187/3).

Gam askerleri, gönül memleketinde yer etmemesi için âşık âhının topuyla o orduyu dağıtmak ister (g. 229/4).

Sevgilinin kirpiklerinin askerine dayanmak güçtür (g. 304/4).

-Cellât

Sevgilinin gamzesi cellât gibidir vefa etmez (g. 39/4, g. 40/3, g. 62/1).

-Peyk

Seher peyki sevgiliye âşığın halini söylemelidir (g. 75/3, kt. 10).

Âşık, hayal peykinde sevgilinin mahallesine gidip haber getirmesini ister (g. 125/3, g. 338/7, kt. 11).

Sufi gibi yalnızca hırka giymekle hidayet peyki gelmez (g. 172/4).

-Tabib

Hz. Ali, manevi dertlerin tabibidir (muh. 1/6, müs. 1/6).

Nabza bakarak cevap verir (g. 47/4).

Tabip, her derde deva vardır ama ayrılık hastalığının devası yoktur der (g. 353/4).

Sevgili, tabiptir (g. 19/2, g. 44/4, g. 64/4, g. 80/3, g. 111/3, g. 134/2, g. 150/8, g. 180/2, g. 187/7, g. 235/2, g. 241/5, g. 247/5, g. 273/3, g. 279/5, g. 289/4, g. 293/5, g. 312/5, g. 336/5, g. 355/3, g. 365/4, g. 375/1).

Manevi tabip derman etmezse, çaresiz gönül gam derdini çekmek zorunda kalır (g. 229/3).

-Müşteri (hırîdâr), Bâyi

Yusuf gibi güzel yüzlüye tüm âlem müşteridir, satıcı bu pazarla ilgilenmez (g. 88/5).

Çirkin alma deseler de o, müşteridir (g. 24/2).

Gönül, hata edip sevgiliye kavuşmaya müşteri olmuştur (g. 89/4).

Yusuf'un müşterilerini ipliklerini pazara çıkarmışlardır (g. 118/3).

-Gavvâs

Nûrî, dalgıç gibi mazmun incisi çıkarır (g. 7/5).

-Sayyâd

Sevgilinin bakışı avcıdır (g. 296/3).

-Üstâd

Nûrî, üstattan ders almamıştır (g. 1/3).

Sevgili, cefa üstadıdır (g. 18/2).

Mecnun, aşk ilminin üstadıdır (g. 56/3).

Âşık, sevgiliye eziyet ilmini öğreten üstattan feryat eder (g. 62/2).

Allah, ezel üstadıdır, âşığın kalbinin arsasına aşk binasını o kurmuştur (g. 182/1).

Gönül, aşk ilmini üstatsız olarak tahsil edip olgunlaşmıştır (g. 206/3, g. 287/4).

Sevgilinin cefakârlığı doğuştan gelir, onun cefa öğrenmek için üstada ihtiyacı yoktur (g. 304/5).

Aşk üstadına kul olmak lazımdır (g. 313/1).

-Mutrib

Zalim feleğin çalgıcısı âşığı bî-karar eder (g. 152/1).

Zalim feleğin çalgıcısı cana kulak vermese, gönül tamburu sevgilinin eziyetleri yüzünden figan etmezdi (g. 199/3).

Seyrana çıkarken hoş nağmeler çıkaran bir çalgıcı götürülür (g. 262/3).

Sevgili, tatlı nefesli bir çalgıcıdır (g. 291/4).

Zevk ve sefa zamanı olan ilkbaharda çalgıcı, âşıkların meclisine gelip neva eylemelidir (kt. 18).

Bir gönlü keder kaplayınca, çalgıcının nağmesi de orgun sesi de ona yardım edemez (b. 8).

Çalgıcı da, sevgilinin boyunu seyretmelidir (k. 3/12).

3.2.5.1.3. Diğer Tipler

-Anne

Soğuk hava, goncaların annesidir (g. 168/7).

Sevgilinin cevri, ona annesinden geçmiştir (g. 304/5).

-Baba

Gülün ve gül bahçesinin babası kıştır; kış olmasa onlar da olmaz (g. 168/7).

Züleyha'nın babası Nûrî'dir (tar. 2/5).

Peder, çocuğunun iyiliğini ister (m.k. 1/19).

-Çocuk

Gönül, çocuktur (g. 27/3).

Sevgili, yeni yetişmiş bir çocuktur (g. 49/4, g. 118/5, g. 231/1).

Sevgili, yeni yetişmiş bir çocuktur, âşığın halini bilmez (g. 49/4).

Sevgili yeni yetişmiş bir çocuktur, âşık onu fikrinin kucağından indirmez (g. 118/5).

Gönül, sevgilinin işvesini daha çocukken görmüştür (g. 222/2).

Sevgilinin yan bakışı çocuk iken bile afet-i devrandır (g. 241/3).

Sevgilinin yan bakışı eziyet etmeye alışkın olsa da, âşık çocukken ondan insanlık, mertlik görmüştür (g. 257/2).

-Gelin (Arûs)

Geline benzeyen dünyaya gönül vermemek gerekir (g. 182/6).

-Cüvân

Sevgili, civandır (g. 297/1).

-**Nedîm**

Rakip, sevgilinin meclisinde nedim olmuştur (g. 105/5).

-**Hizmetkâr**

Âşık, sevgiliye hizmet eder (g. 257/5).

Kadeh tek ayak üzerinde hizmet etmek için döner durur (g. 346/2).

-Refîk

Âşığın dert ortağı bir arkadaşı yoktur (g. 60/4, g. 153/2, g. 206/7).

Ayrılık yolunda miskin olana kimse dost olmaz (g. 342/1).

-Sâki

Aşk ve muhabbet sâkisi saf bir kadeh sunmadan, gönül levhası gam pasından arınamaz (g. 203/3).

Gaddar feleğin sâkisi âşığa zehirle dolu bin ayrılık kadehi sunar (g. 207/3).

Mecliste sâki olmadan gelen şarap, sefa ehli için illettir (g. 367/3).

Nûrî, nazlı sâkinin sarhoşudur (g. 7/4).

Gül yüzlü sâki, verdiği sözde durmazsa, meyhanedeki şarabı acılaştırmış olur (g. 51/3).

-Sarhoş (Mest, Mestân, Sermest, Lâ-ya‘ḳıl)

Sevgilinin gözleri mesttir (k. 2/2, g. 8/1, g. 34/4, g. 83/3, g. 91/2, g. 122/2, g. 123/3, g. 132/3, g. 137/1, g. 178/2, g. 224/4, g. 257/1, g. 259/2, g. 268/6, g. 283/1, g. 329/3, g. 346/4, g. 376/1, g. 382/3).

Elest kadehiyle sarhoş olanların kalbi saf ve parlak olur (g. 6/5).

Âşık, akla veda etmiş bir mesttir (g. 15/3).

Âşığın gönlü aşk şarabıyla sarhoştur (g. 27/1, g. 51/1, g. 75/1, g. 77/1, g. 89/4, g. 104/1, g. 156/3, g. 227/2, g. 249/4, g. 351/3, g. 371/5, g. 373/2).

Nûrî, yabancıların kahrından ve zehir dolu kadehin cefasından sürekli olarak sermesttir (tah. 1/3).

Bütün âlem aşk şarabıyla sarhoştur (g. 34/1, g. 95/4).

Âşık, sarhoşken sırlarını açığa çıkarır (g. 34/2).

İkbal yudumuyla sarhoş olanlar, gaflete düşer (g. 81/1).

Mescit, mihrap ve kilise, aşk sarhoşlarının tecellí ettikleri viran yerlerdendir (g. 85/2).

O meclisin mestleri hakikat kadehini Cem’den almazlar (g. 102/1).

Âşık, aşk şarabından değil, sevgilinin mest gözlerinden dolayı sarhoştur (g. 123/3).

Sarhoşlardaki hoş hararet, mutluluk ümidinden kaynaklanır (g. 143/2).

Aşk şarabıyla sarhoş olanlar, mahşere kadar akıllanamaz (g. 168/4).

Zahit, aşk meclisine erişebilmek için, aşk şarabından içip sarhoş olmalıdır (g. 182/4).

Sevgilinin yan bakışından korkma diyen kişi, sarhoştur (g. 202/1, g. 203/2).

Sevgilinin dudağının kadehi herkesi sarhoş eder (g. 211/5).

Âşık, ayrılığın zehirli şarabıyla sarhoştur (g. 251/3).

Tüm yeryüzünün kulağı, sarhoşların naralarıyla doludur (g. 299/3).

Sevgilinin mest dudaklarından iyi bir haber alınmaz (g. 301/5).

Zahidin meyhanedeki sarhoşları hoş görmesi gerekir (g. 308/5).

Sevgili, mest bir şekilde âşığa gelmiştir (g. 346/1).

Nergis, mesttir (g. 348/2).

Meyhanenin halini ancak sarhoşlar anlar (g. 381/1).

Gurur ve kibirle sarhoş olanlar, hal ehliyle arkadaşlık etmez (b. 13).

-Berber

Hicran saçlarını tıraş eder (g. 212/2).

O zalim sevgili, âşığın berberi olsaydı, üzüntü ve gam, keder saçları böyle uzayıp da onun başına kadar çıkmazdı (g. 340/6).

-Kasap

Kasap gibi olan sevgilinin satır gibi yaralayıcı, öldürücü cevrinden korkmak lazımdır, o, âşıklarını kurban bayramında kuzu keser gibi keser (g. 378/9).

3.2.5.2. Eğlence Hayatı

3.2.5.2.1. Bezm, Meyhâne

-Bezm (Bezm-i vuslat, Bezm-i ülfet, Bezm-i agyâr, Bezm-i cihan, Bezm-i gam, Bezm-i safa, Bezm-i cemiyyet-i irfan, Vefa bezmi, Bezm-i canan)

Âşık, sevgilinin kimin meclisinde ülfet ettiğini merak eder (g. 1/10).

Sevgili, âşığı kavuşma meclisinden uzaklaştırır (k. 3/19).

Rakibin meclisi sakildir (k. 3/21).

Dünya bir meclis gibidir; âşık, rakibin bu mecliste hep ağlayıp inlemesini ister (k. 3/30).

Âşığın işi gam meclisinde âh etmektir (muh. 2/5).

Safa ve mutluluk meclisinin sonunda ayrılık vardır (müs. 4/1).

Felek, âriflerin meclisini perişan edip dağıtır (müs. 4/4).

Sevgili, vefa meclisine gelip âşığı sevindirmez (g. 8/4).

Âşığın ömrü gam meclisinde geçer (g. 11/4).

Sevgilinin meclisi âşık için mutluluk dolu bir yerdir (g. 12/6).

-Meyhâne (Bade-i meyhâne, Der-i meyhâne-i aşk, Der-i meyhâne, meykede)

Sâkinin sözünde durmaması, meyhanedeki içkiyi acılaştırır, tadını bozar (g. 51/4).

Aşk meyhanesinin kapısı, muhabbet yuvasıdır (g. 85/3).

Meyhanenin kapısından ayak çekmemek gerekir (g. 123/5).

Meyhanede riya yoktur (g. 182/3).

Meyhaneden başka sevinç ve neşe yeri yoktur, sarhoşlardan başka kimse oranın nasıl bir yer olduğunu anlamaz (g. 381/2).

Zâhit, meyhanede bir kadeh şarap içince, âşığı aşktan men etmez olur (g. 353/5).

3.2.5.2.2. Bayram, Nevruz

-Bayram (‘Îd, ‘Îd-i salib, ‘Îd-i şerif, ‘Îd-i adhâ)

Âşık, sevgilinin hilal kaşını görünce bayram eder (g. 215/4, g. 270/5, g. 61/1).

Kavuşma bayramında canı kurban etmek gerekir (g. 215/4).

Sevgili, bayramda bile yüzünü göstermez (g. 225/5, g. 61/4, tah. 1/4).

Âşık, sevgilinin Hıristiyanların bayramında (îd-i salib) geleceğini ümit eder (g. 378/7).

Bayram gelince bütün âlem mutlu olur, ama ayrılığa düşmüş âşık bayramda bile durmadan feryat eder (g. 53/1).

Bayram, sevgiliyi görmek içindir, yoksa dert sahipleri, yani âşıklar bayramı murat etmez (g. 53/3).

Bütün dünya değerli bir kumaşa benzeyen bayram için mezada girseler de, âşık için sevgili olmadan bayramın hiçbir değeri yoktur (g. 53/4).

Gurbette olduğu için kimse Nûrî’nin bayramını kutlamamaktadır (g. 53/5).

Ayrılık orucu tutan Nûrî, bir gün vuslat sayesinde bayram etmek ister (g. 55/5).

Bayramda insanlar birbirine selam verir, ama sevgili yine de âşığa selam vermez (g. 61/1, g. 84/2).

Bayramda güzeller birbirine güzelliklerini gösterirler (g. 61/2).

Sevgili, bayramda güzel giysiler giyer (g. 61/5, g. 178/3).

Âşık, rakibin hileleri yüzünden bayramda bile üzgündür (g. 72/2).

Nûrî dışında herkes kavuşma sayesinde bayram etmiştir (g. 94/5).

Âşık, kurban bayramında sevgiliden onu sevindirmesini diler (g. 105/2).

-Nevruz

Sevgili, âşığına nevruz yüzü göstermez (tah. 1/4).

Âşık, sevgilinin gönlünün nevruzda açılmasını diler (k. 2/11).

Nevruz ruhlara ferah verir (k. 3/2).

Sevgilinin gül bahçesine hasret kalan âşık, bir an önce nevruzun yani baharın gelmesini ister (g. 167/1).

3.2.5.3. Muhtelif İçtimaî Haller

3.2.5.3.1. Haberleşme (Mektup, Nâme)

-Mektup

Âşık, sevgiliye halini mektupla anlatamaz (g. 70/1).

Sevgilinin mektubunda nezaket vardır (g. 76/4).

Sevgilinin mektubu, vefa gül bahçesindeki gül yaprağı gibidir (263/3).

Sevgilinin mektubu, muhabbet güllerindendir (g. 263/4).

Sevgilinin mektubu, vefa hazinesinden çıkan bir inci gibidir (g. 263/9).

-Nâme (Meveddet-nâme, Muhabbet-nâme, Hasret-nâme)

Sevgilinin gönderdiği mektup kavuşmanın yarısı sayılır (g. 76/3).

Âşık, sevgiliye muhabbetname yazmaktan hiç usanmaz (g. 305/1, 2).

3.2.5.3.2. Mekteb, İlim

-Mekteb

Bülbül, gül bahçesi mektebinin hocasıdır (g. 119/5).

Âşık, ayrılık mektebinde Ferhat ve Mecnun hikâyesini ezberleyerek âlim olmuştur (g. 138/2).

Sevgilinin yüzünde sır kitapları vardır (g. 208/2).

Âlem bir mekteptir (g. 1/5).

-İlim

Zâhit ilim ile aşkı anlayamaz (g. 155/3).

Zâhit ilim sahibi olsa da irfan sahibi değildir (g. 174/2).

Sevgili cefa ilminde ustadır (g. 304/5).

Aşk metni, hakikat ilmini bilmeye yardımcı olur (g. 313/5).

İlim ve irfan ebedi bir devlettir, saadettir (m.k. 1/7).

Boş arzu ve heveslere kapılmak, ilim ve hüner kazanmaya engel olur (m.k. 1/9).

Herkes ilim ve fazilet ile yükselir (m.k. 1/12).

İlmin kapısı Hz. Ali'dir (muh. 1/3, müs. 1/7).

Seyyid İsmail Efendi ilim ve fennin kaynağıdır (tar. 1/4).

Şiir yazabilmek için ilim ve marifet bilmek gerekir (g. 1/4).

3.2.5.4. İnşaî Unsurlar

-Ev (Hâne, Beyt, Mesken), Konak, Kasr, Kâşâne, Külbe

Gönül, eve benzer (g. 37/3, g. 211/ 2, g 211/3, g. 287/5, g. 379/2, g. 282/2, g. 200/1, g. 327/2).

Gönül, Allah'ın evidir (g. 153/5).

Âşığın kalbi hüzünler evidir (g. 376/4, g. 204/4, g. 118/1).

Ayrılıkla gül bahçesi bile gam kulübesi olur (g. 185/2).

Âşık, ayrılık kulübesindedir (g. 20/3, g. 21/4, g. 23/5, g. 33/3, g. 35/5, g. 50/5, g. 61/3, g. 207/4, g. 249/1, müs. 3/3).

Âşık, gam ve hüzün kulübesinde kalır (g. 116/5, g. 117/3, g. 134/3, g. 221/4, g. 267/4, g. 309/1, g. 340/4, g. 360/3, k. 1/13, muh. 2/1).

Âşık, hasret kulübesindedir (g. 294/2, g. 355/2, g. 96/5).

Can bir kulübedir, sevgilinin yüzünü örtüsüz olarak görmek için seher vakti bu evden muhabbet penceresi açmak lazımdır (g. 46/2).

Gönül evinde sevgilinin aşkının parlaklığından bir mum yanar (g. 200/1).

Ârifler gönül evlerine keder tozu koymazlar (g. 282/2).

Âşığın viran kalbine sevgili gelmez (g. 355/2, g. 344/5).

Âşığın kalbinde hiç sevinç belirtisi yoktur, o evin damından bile hüzün akar (d.g. 4/5).

Kalp, vefa misafirinin evidir (g. 37/3).

Âşık, hasret yerinde ikamet eder (g. 166/1).

Şairin meskeni, gurbet diyarlarıdır (m.k. 4/12, g. 67/4).

Hüner ehli, meskeninden çıktığı anda kıymet bulur (g. 145/4).

-Âsiyâb, Dolap

Muhabbet suyu olmasa, muhabbet dolabı dönmez (g. 37/1).

Felek değirmeni, âşığın gözyaşının seli sayesinde döner (g. 30/1).

-Hamam

Şairi bir hamamcının evinde kalmaktadır (d.g. 4/7).

-Sedd, Hazine (Genc, Gencîne), Zindan, Mahzen, Virane, Kale (Hısn)

Keder seddi, âşığın neşe meclisine girmesine engel olur (g. 364/1).

Allah'ın hazinesinin bekçisi Hz. Ali'dir (müs. 1/2).

Sevgili, kavuşma hazinesini başkalarına verir (tah. 2/1).

Aşk kitabı, göğüste, kalpte saklı bir sırlar hazinesidir (g. 116/1).

Hüner sahipleri inci gibi istiridyenin içinde de kalsalar oradan çıktıkları anda rağbet görürler (g. 145/4).

Gönül sahipleri bilmeden sırlarını açığa çıkarsalar da, yine de onların mücevher gibi tabiatları ululuk kazanır (g. 151/3).

Hırslı, tamahkâr insanlar Karun'un hazinesine de sahip olsalar yine kanaat etmezler (g. 172/6).

Hz. Muhammed, ilim ve marifet kaynağıdır (g. 228/6).

Sevgiliden gelen mektup, vefa hazinesinden gelen inci gibidir (g. 263/9).

Âşığın kalbinde aşk hazinesi saklıdır (g. 350/4).

Saltanat sahibi olmak için Hz. Yusuf gibi zindana düşmek gerekir (g. 90/5).

Dünyayı süsleyen güzellik (Hz. Yusuf) zindandadır (g. 118/2).

Sevgilinin olmadığı meclis, âşık için gam zindanıdır (g. 184/5).

Şairin kaldığı ev zindan gibidir (d.g. 4/9).

Sevgilinin güzellik aynası, nur mahzenidir (g. 116/1).

Âşığın gönlü viranedir (g. 144/5, g. 211/2, g. 298/5, g. 323/2, g. 345/4, g. 346/7, g. 355/2, g. 370/4, g. 381/3).

Allah aşkının yoluna giren kişi, viran bir evden başka bir şey istemez (g. 164/1).

Şair kendi evini harabeye benzetir (g. 344/5).

Âriflerin gönlü viranedir (g. 352/4).

Sevgilinin âşığa bakması, onun harap gönlünü tamir eder (d.g. 1/2).

Âlem, tıpkı âriflerin gönlü gibi aşk viranesidir (g. 85/7).

Gönül kalesi, gam askerleri yüzünden bir an bile kurtulamaz (d.g. 1/3).

-Çeşme, Tâk, Mezar taşı

Sevgilinin gönderdiği mektup, muhabbet çeşmesinden akan Kevser suyu gibidir (g. 263/10).

Asrın çeşmesine fesat karışmıştır (g. 338/4).

Âşığın gözyaşının çeşmesi hayret dağında gizlidir (g. 103/3).

Âşığın gözyaşı çeşme gibi akar (g. 105/4, g. 136/1).

Âşığın gözyaşının çeşmesi gam dağındaki Ceyhun nehridir (g. 139/5).

Âşığın gözyaşı kanlı çeşme gibidir (g. 136/1).

Sevgilinin Kahraman'a benzeyen gözünün yeri kirpik tâkıdır (g. 376/1).

Âşığın mezar taşına aşk şehidi olduğu yazılır (g. 299/6).

-Eşik (Âsitân)

Şairin şeyhi İsmail Dede'nin himmetinin eşiği daima açıktır (k. 5/7).

-**Kapı (Bâb, Der), Duvar, Pencere (Revzen)**

Evliyaların kapısı hiçbir zaman kapalı değildir (k. 5/6).

Hz. Ali ilmin kapısıdır (muh. 1/3, müs. 1/7).

Hayber'in kapısını Hz. Ali kırmıştır (müs. 1/4).

Hz. Ali'nin himmetinin kapısı herkese açıktır (müs. 1/5).

Muhabbet kapısı, hakikat yapısıdır (g. 37/3).

Sığınılacak yer, Allah'ın kapısıdır (g. 71/1).

Her zaman tevekkül kapısında ikamet etmek gerekir (g. 81/7).

Minnet kapısı olmasaydı, kimse kimseye baş eğmezdi (g. 154/2).

Tevekkül kapısına giden kişi pişman olmaz (g. 179/7).

Muhabbet yuvası, aşk meyhanesinin kapısıdır (g. 85/3).

Şair, ayağını meyhanenin kapısından çekmez (g. 123/5).

Meyhane kapısında, riya yoktur (g. 182/3).

Sevgilinin kapısının toprağı, can gözüne sürmedir (g. 229/2).

Sultanın kapısında derdini anlatmanın hiçbir yararı olmaz (g. 232/5).

Sevgiliye kavuşmak isteyen kişi, onun kapısında ney gibi inlemelidir (g. 291/5).

Ümit kapısı, saadet ile açılır (kt. 4)

Ayrılık acısıyla âşık, duvar gibi cansız bir hal alır (g. 101/3, g. 378/10, tah. 1/5).

Âşığın iki gözü pencere gibi yollara bakar (g. 263/6).

Seher vakti, sevgilinin yüzünü örtüsüz olarak görmek isteyen kişi, can kulübesinden muhabbet penceresi açmalıdır (g. 46/2).

-Tandır, Fırın (Tennûr)

Kalbini aşk ateşinin yandığı buhurdan gibi bir tandır haline getiren kimseler, o yanık gönlü ve amber kokuları saçan saçları görsünler (g. 101/2).

Sevgili, âşığın gönül tandırındaki ateşi kavuşma ile söndürmezse, bütün âlem ateşle dolar (g. 188/5).

Âşık, ayrılık tandırında yanıp kebap olmuştur (g. 213/4).

-Âşiyân

Vahşi bir hümaya benzeyen sevgilinin yuvasını kimse bilmez (g. 2/2).

Kara karga gül bahçesinde yuva kurup, bülbülü kovarak âşıklık taslar (g. 68/5).

Bülbül, gül bahçesinde yuva kursa bile onu kimse oradan uzaklaştırmaz (237/3).

Aşk Mecnun'unun başında kuşların yuva yapmasına şaşılmaz (g. 306/2).

Sevgili, hüma gibi gönül çölüne yuva yapmıştır (g. 380/7).

-Gemi (Sefîne, Fülk), Kayık

Gönül gemisi, ayrılık derdiyle girdaba düşmüştür (g. 135/4).

Âşık, gönül gemisinin kavuşma sahiline çıkmasını temenni eder (g. 339/1).

Şair, kayığa binmiş ve bir kayık kazası atlatmıştır (m.k. 2).

-Hastane (Dârü'ş-şifâ)

Aşkın verdiği delilikle gönlü hasta olanlara tedavi fayda etmez, hastanede derman olsa bile oraya gitmeye nazlanırlar (g. 3/6).

Sevgiliye âşık olanlar, hastanede bile iyileşmez (g. 354/4).

Sevgilinin mahallesi taze hayat veren bir hastane gibidir (g. 380/7).

3.2.5.5. Yiyecek ve İçecek Maddeleri

3.2.5.5.1. Tatlılar

-Şeker (Sükker, Şirin)

Gönül papağanı, sevgilinin güzelliğinin Mısır'ında şekerden nasiplenemezken, bütün sinekler ona kavuşmanın şekerinden tatmaktadır (g. 183/2).

Sevgilinin sözleri şekerden tatlıdır (g. 201/2, g. 165/1).

Rakibin sunduğu bal bile, âşık için zehirdir (g. 15/4).

Sevgiliye kavuşma bal gibi tatlıdır (g. 51/4, g.104/3).

Vuslat baldan tatlıdır (g. 63/3).

Âşığın gönlünü papağan haline getiren sevgilinin tatlı dilidir (g. 103/1).

O tatlı nefesli çalgıcıya kavuşmak isteyen, o sevgilinin kapısında ney gibi inlemelidir (g. 291/4).

Sevgilinin dudakları şeker gibidir (g. 349/3).

Sevgilinin gönderdiği mektubun satırları, sevgilinin boyu gibi hoş ve tatlıdır (g. 366/6).

Sevgiliden gelen mektup şeker gibi tatlıdır (263/5).

-Bal (Şehd, Asel)

Sinek, sofu gibi iffetten dem vururken, eşek arısı da şekeri koklayarak ona arkadaşlık eder (g. 68/3).

Dünya öldürücü bir zehre benzer; o, binlerce karıncayı ve sineği öldüren katil bir bal gibidir (g. 313/2).

3.2.5.5.2. Diğer Yiyecekler

-Kebâb

Âşık, ayrılık ateşiyle kebaba döner (g. 33/2, g. 255/2, g. 370/5, g. 374/2).

Eğer pervane sürekli yanmaktan hoşnut olmasaydı, geceleri mecliste kalbini yakıp kebaba çevirmezdi (g. 194/4, g. 213/4).

Âşık, rakibin kalbinin kıskançlıkla kebap olmasını ister (g. 275/3).

-Piyâz

Yaradılışında lale gibi vefa kokusu olmayan sevgiliyi verirlerse, piyaza bile almamak gerekir (g. 25/6).

-Yumurta (Beyza)

Zamanın rintleri yumurtaya bile kulp takar (g. 286/2).

-Elma

Elma, sevgilinin dudakları gibi renklidir (g. 24/1, g. 24/7).

Al elma ne kadar gösterişli olsa da almamak gerekir (g. 25/4).

3.2.5.5.3. İçecekler

-Şarap (Bâde, Mey, Mül)

Bütün dünya aşk şarabıyla sarhoştur (g. 34/1).

Şişedeyken şarapla suyun farkı yoktur (g. 40/7).

Âşıkları en ziyade sarhoş eden, sevgilinin aşkının şarabıdır (g. 156/3).

Sevgilinin dudaklarının hayali, âşıkların meclisine şarap olur (g. 275/1).

İrfan şarabını bulan, gam ve tasaya uğramaz (tah. 2/5).

Aşk şarabının kadehi, saf şaraptan daha üstündür (g. 27/1)

Gül yüzlü sâkinin sözünde durmaması meyhanedeki şarabı acılaştırır (g. 51/3).

Kimsenin bilmediği fakat görülmesi gereken asıl hikmet, herkesi sarhoş eden aşk kadehinin kırmızı şarap olup olmadığıdır (g. 95/4).

Âşığı, sevgiliye kavuşturan şey şaraptır (g. 203/4).

Gam zehrinin panzehiri şaraptır (g. 233/5).

Bir kadeh mey kişiyi dünyaya sultan eder (tah. 2/5).

Âşığın gönlü, aşk şarabından tövbe etmez (g. 27/1).

Âşığı sarhoş eden, şarap değil, sevgilinin mahmur gözleridir (g. 123/3).

Âşığın gönlü, aşk şarabıyla sarhoştur (g. 351/3).

Meyhanenin havası zahide hoş geldiğinden beri, zahit âşığı aşk şarabından men eylemez olmuştur (g. 353/5).

Şarabın verdiği kırmızılıkla sevgilinin yanağı, açılmış güle döner (g. 370/1).

Mecliste saki olmayınca, şarap o meclisteki sefa ehlinin kadehi için beladır, illettir (g. 367/3).

-Şerbet

Kavuşma şerbeti, âşığa can vererek derman olur (g. 134/2, g. 241/5, g. 365/5).

Kavuşma şerbeti, ayrılık derdini uzaklaştırır (müs. 1/6).

Kavuşma şerbeti kevserden daha lezzetlidir (g. 63/2).

Sevgilinin, âşığın hatırını sorması, o hastaya şerbetten bile daha iyi gelir (g. 64/4).

Kavuşmanın lezzetli şerbeti olmayınca, hasret ateşiyle her türlü melalet, üzüntü hazırdır (g. 78/2).

3.2.5.5.4. Diğer Maddeler

-İlaç (Devâ, Dermân, Şifâ)

Ayrılık derdinin dermanı lütuf ve iyiliktir (k. 5/3).

Aşk derdine tutulmuş kişiye hiçbir deva kâr etmez (g. 13/1).

Aşk derdinin tek ilacı sevgiliye kavuşmadır (g. 13/2, g. 171/2, g. 241/5, g. 247/5, g. 281/4, b. 27).

Sevgiliden âşığa deva gelmez (g. 19/2, g. 20/3, g. 44/4, g. 180/2, g. 273/3).

Âşık, sevgiliden onun ayrılık yarasına deva olmasını ister (g. 150/8, g. 187/7, g. 235/2).

Sevgilinin aşkına tutulan kişi, deva istemez (g. 166/4).

Âşık, Allah'tan onun isyan derdine deva olmasını ister (g. 234/1).

Sevgilinin ayrılık hastasının halini sormaması, onun haline deva mıdır bilinmez (g. 271/4).

Âşığa deva sevgiliden gelir (g. 312/5, g. 320/7).

Her derdin devası vardır; ama ayrılık derdinin dermanı yoktur (g. 353/4).

Aşk, devasız bir derttir (g. 356/4).

Hz. Ali, manevi bir doktordur, dertlerin dermanıdır (muh. 1/6).

Sevgili, derde dermandır (tah. 2/4, g. 80/3, g. 162/5, g. 267/5, g. 289/4, g. 322/4, g. 336/5).

Aşka tutulanlar, derman istemez (g. 3/6, g. 164/6, g. 166/4).

Âşığın derdinin dermanı, kavuşmadır (g. 82/4, g. 134/2, g. 171/2, g. 241/5, g. 247/5, g. 309/4, g. 365/4).

Sevgilinin işveli bir şekilde âşığa bakması, onun âşığın derdine derman olacağının işaretidir (g. 111/3).

Manevi tabip derman etmezse, gam derdini çekmek gerekir (g. 229/3).

Allah, gam derdine gaipten derman bulur (g. 290/3).

Sevgili, âşığın derdine derman olmadan gider (g. 293/5, g. 355/3).

Sevgili, kavuşma sayesinde âşığın yaralarını sarmazsa, hiç kimse iyilik ümidiyle derman aramasın (g. 337/5).

Âşık, sevgilinin yan bakışıyla ölse de sevgili ona derman olmaya gelmez (g. 378/3).

Âşığa, sevgiliye kavuşmadan başka şifa yoktur (g. 13/1).

Sevgilinin amber kokulu saçları hasta âşığa şifa olur (g. 31/2).

Âşık, Allah’tan onun isyan derdine deva olmasını ister (g. 234/1).

Sevgilinin gönderdiği mektup, Hz. İsa’nın nefesi gibi şifa verir (g. 366/5).

-Tiryâk

Gam zehrinin panzehiri şaraptır (g. 253/5).

-Merhem

Sevgili, âşığın gönül yarasına iyilik ve lütuf merhemi sürmez (g. 129/3).

Sevgilinin cefa kılıcı, âşığın gönlünde yeni yeni yaralar açar, âşık bu yaraların ona merhem mi olduğunu bilmemektedir (g. 130/3).

Ayrılık yarasının devası vuslat merhemidir (g. 171/2).

-Zehir (Zehr, Sem)

Âşık, rakibin zehirli kadehinin cefasıyla sarhoştur (tah. 1/3).

Âlemin zehri bile âşık için Cem’in kadehi gibidir (g. 15/3).

Ayrılık zehriyle damlası, kadehi acılaştırır (g. 51/2).

Devrin eziyeti, cefası zehir gibidir (g. 150/1).

Gaddar feleğin âdeti âşığa zehir ile bin ayrılık kadehi sunar (g. 207/3).

Gam zehrinin panzehiri şaraptır (g. 253/5).

Âşık, ayrılığın zehirli kadehiyle sarhoştur (g. 251/3).

Dünya lezzetleri, öldürücü bir zehir gibidir (g. 313/2).

Kişi, isterse Cemşid'in kadehini ele geçirsin; felek, zehirli kadehi ile onu sarhoş eder (g. 347/3).

Sevgilinin söylediği sözler zehir gibi acıdır (b. 19).

Rakibin sunduğu şeker kâsesi bile âşık için zehirdir (g. 15/4).

3.2.5.6. Kıymetli Taşlar ve Madenler

3.2.5.6.1. Kıymetli Taşlar ve Madenler

-Altın (Altun, Zer)

Âşığın altını ve gümüşü olsaydı, gözyaşını harcamazdı (g. 340/1).

Sevgili, güzellik ülkesinin sultanıdır ve bütün dünya ondan emir alır, onun altın taç takmasına gerek yoktur (g. 342/3).

Sevgilinin bir bakışı külü bile altına çevirir (g 369/2).

Sevgili, âşığın bitmez tükenmez yaralarımı görmekten zevk alır; o, âşığın yaralarını yeni kılıcının kabzası için güzel ve altından bir süs olarak görür (g. 380/5).

Dostların değeri saf altın gibidir (m.k. 1/25).

-Gümüş (Sîm)

Âşığın altını ve gümüşü olsaydı, gözyaşını harcamazdı (g. 340/1).

Sevgilinin kolları gümüş gibi beyazdır (g. 72/2, g. 278/3).

Sevgilinin gerdanı, gümüş külçesine benzer (k. 1/2).

-Güher, Gevher

Gevher, yıllarca kara toprağın altında da kalsa, toprağa yakın diye değerinden bir şey kaybetmez (g. 155/6).

Hiçbir şey sevgilinin dudağı kadar gevher saçamaz (g. 168/1).

Ahbapların her biri vefa hazinesi ve gevher madenidir (m.k. 1/21).

Feleğin şişesi, aşk incisindendir; dünyayı aydınlatan güneşse aşk yüzüklerinin yapıldığı yere benzer (g. 85/1).

Âşığın gözyaşlarının seli birçok eşsiz gevher getirir (g. 102/3).

Sevgili, güzellik gevheridir (g. 145/3).

Gönül sahipleri, iradeleri olmadan gizli sırlarını açıklasalar, yine de onların mücevher gibi tabiatları ululuk kazanır (g. 151/3).

Gönül levhası, tozsuz ayna gibi temiz olmalıdır; eşsiz bir inci gibi olan samimiyet ancak o kalpte bulunur (g. 192/2).

Aşk bir gevherdir, ayrılık karanlığında bu cevheri düşüren âşık, ancak ay yüzlü bir sevgili olursa onu tekrar bulabilir (g. 234/5).

Âşığın gözyaşı gevhere benzer (g. 252/2, g. 372/6, kt. 8).

Sevgilinin mektubu vefa hazinesinden çıkan bir gevher gibidir (g. 263/9).

Âşık, tıpkı dalgıç gibi gevheri bilmeyenlerin eline düşürmez (g. 268/5).

-Cevher, Cevâhir

Taş kalpliler, kavuşma cevherinin ne demek olduğunu bilmezler (g. 217/5).

Aşk cevheri, âşığın kalbinde gizlidir (g. 350/4).

Sevgilinin güzelliği parlak bir cevher gibidir (k. 1/2).

Âşık, sevgilinin kavuşma cevherini talep eder (g. 29/4).

Dünyayı aydınlatan güneşin parlaklığı, aşkın eşsiz cevherinin ışığından kaynaklanır (g. 74/4).

Âşığın aşk cevherinin metaı sevgilide emanettir (g. 108/2).

Sevgilinin güzellik terazisinde kıymeti cevherle denktir (k. 1/7).

-La‘l

Sevgilinin dudağı la‘l gibidir (g. 10/1, g. 168/1, g. 277/2).

Âşığın gözyaşı la‘l gibi kırmızıdır (g. 124/3, kt. 8).

Sevgilinin dudağı içinde la‘l renkli şarap olan bir kadeh gibidir, bu kadeh herkesi sarhoş eder (g. 211/5).

Sevgilinin la‘le benzeyen dudaklarının sırrını fark edenler, yakut veya mercanı fikirlerinin ipine dizmez, minnet edip de onlara bakmazlar (g. 217/4).

Sevgilinin saf la‘le benzeyen dudağının hayali, âşıkların meclisinin şarabı olur (g. 275/1).

-Yakut

Sevgilinin dudakları kırmızı yakuttan daha latiftir (g. 201/5).

Âşık, ayrılık sebebiyle yakut bir yüzük gibi kana bulanmıştır (g. 332/2).

-Elmâs

Sevgili cefa ve eziyet elması ile âşığın kalbini yaralar (g. 124/3).

Söz, hakikatin pahada ağır elmasıdır (g. 178/5).

-Mercân

Sevgilinin dudakları mercan gibi kırmızıdır (g. 201/4).

Sevgilinin la'le benzeyen dudaklarının sırrını fark edenler, yakut veya mercanı fikirlerinin ipine dizmez, minnet edip de onlara bakmazlar (g. 217/4).

Sürekli olarak nisan yağmuru da yağsa kara denizde inci ve mercan zuhur etmez (g. 171/5).

-İnci (Dür)

Şair dalgıç gibi hakikat denizinden mazmun incisi çıkarır (g. 7/5).

Yeryüzü, aşk limanındaki bir inci tanesi gibidir (g. 74/1).

Feleğin şişesi, aşk incisindendir (g. 85/1).

Aşk incisi âşığın gözyaşlarından çıkar (g. 102/3).

Sürekli olarak nisan yağmuru da yağsa kara denizde inci ve mercan zuhur etmez (g. 171/5).

Gönül saflığı, ihlâs inci gibi değerlidir (g. 191/7).

Sevgilinin dişleri Necef incisi gibidir (g. 201/4).

Sevgilinin dişleri inci gibidir (g. 202/3, g. 377/2).

Âşığın gözyaşları inci gibidir (g. 372/6).

-Sedef (Sadef)

Sevgilinin dişleri sedefin içindeki inci gibidir (g. 202/3).

Âşığın gözyaşları sedefin içindeki inci gibidir (g. 372/6).

3.2.5.6.2. Güzel Kokular

-Abîr

Sevgilinin saçlarının kokusu, âşıkların burnunu hoş misk kokuları ile doldurur (g. 89/2).

-Anber

İyilik ve ihsanların kokusu amber gibi hoştur (k. 4/3).

Sevgilinin saçları amber gibidir (g. 10/4, g. 18/4, g. 93/2, g. 101/2, g. 297/1, g. 310/3, g. 324/5).

Sevgilinin saçları gönlü hasta âşığa şifadır (g. 31/2).

Vuslat kokusu, amber kokusundan daha güzeldir (g. 63/1).

Sevgilinin hattı amber gibidir (g. 95/1, g. 136/4).

Gönül micmerindeki katıksız amber serkeştir (g. 186/4).

Sevgilinin kâkülleri amberden daha hoştur (g. 201/3).

Sevgilinin amber saçan kâkülünün kokusunu alan kişi, darmadağın saçların minnetini çekmez (g. 217/2).

Sevgilinin misk gibi siyah yazıyla yazıp gönderdiği mektup, âşığın bekleme dimağını amber kokularıyla doldurur (g. 263/1).

Sevgilinin mektubu âşığın canını güzel kokularla doldurur ve hasret burnuna amber kokulu öd ağacının kokusunu getirir (g. 263/2).

Sevgilinin amber kokulu saçları âşıkların gönüllerini avlayan bir tuzaktır (g. 299/5).

-Müşg

Sevgilinin saçları misk kokuludur (g. 63/4, g. 310/3).

Şairin kalemi miske benzer (g. 75/1).

Sevgilinin saçlarının kokusu, âşıkların burnunu hoş misk kokuları ile doldurur (g. 89/2).

Sevgilinin güzelliğinin Hıtay ülkesi, misk saçan bir meta gibidir (g. 136/4).

-Gül-âb

Sevgilinin güzelliğinin gülü utancından terlediğinde, o terler alnından dökülüp âşığın can şişesine gül suyu olur (g. 275/2).

3.2.5.6.3. Diğer Süs Eşyaları

-Sürme (Tûtiyâ, Vesme)

Sevgilinin geçtiği yolların tozu âşığın can gözüne sürmedir (g. 229/2, g. 281/5).

O sevgilinin kaşlarındaki siyah boya karadüzen gibidir (k. 3/15).

-Ayna (Âyîne, Mir'ât)

Gönül bir ayna gibidir (g. 262/2).

Şair kendini dönemin parlak aynası gibi görür (g. 7/2).

Sevgilinin ayna gibi parlak yüzü, âşığı papağan gibi söyletir (g. 88/3).

Âşığa neden kalbinin aynası pasla dolmuştur diye soranlar, önce sevgilinin yüzünün levhasındaki bakır renkli yazıyı görmelidir (tah. 1/2).

Sevginin dünyayı aydınlatan güneşi ışık salınca kalp aynası güneş gibi parlar (g. 37/2).

İhlâsın eşsiz incisi yalnızca kalbi ayna gibi tertemiz olanlarda bulunur (g. 192/2).

Âşığın gönlü gam ve keder pasıyla kapanmıştır (g. 350/1).

Güneşi sevgilinin yüzünün aynasından ışık alır (g. 285/1).

Sevgilinin yüzü ayna gibi saftır (g. 112/2).

Sevgilinin yüzünün aynası sırlarla doludur (g. 101/1).

Keder, gönül aynasını paslandırır (kt. 15, g. 253/3).

Nice insanın kalbi parlak ayna gibiyken, pek çok insanın da gönül aynası kimsesizlik taşlarıyla kırılmıştır (g. 133/7).

Sevgili, âşığın gönül aynasını cefa ederek kırar (g. 8/2, g. 129/5, g. 190/6).

Sevgilinin güzelliğinin ışığını görenler, onun için gönülleri aydınlatan, gönüller açan ayna derler (g. 72/1, g. 266/1).

Şair sevgilinin aynasının levhasına canını verir (g. 112/5).

Sevgilinin güzelliğinin aynası nurlar mahzenidir (g. 116/1).

Lekesiz gönül aynası, ezel aynasının ta kendisidir (g. 191/6).

Sevgilinin tabiatı parlak bir ayna gibidir (g. 233/4).

Sevgilinin gönderdiği mektup ihlâs, samimiyet aynasıdır (g. 263/7).

Ayna, sevgilinin yüzünü görünce kendinden utanır, bu yüzden sevgilinin kendini aynayla karşılaştırmaması gerekir (g. 342/2).

İnayet rüzgârı esince gönül aynasında toz kalmaz (d.g. 2/9).

-Tarak (Şâne)

Sabah rüzgârı sevgilinin saçlarını tarar (g. 5/4, g. 31/4, g. 137/3, g. 348/1).

Sevgilinin kıvrım kıvrım saçlarına tarak yaraşır (g. 32/4).

Sevgili saçlarını taradığı zaman âşığın aklı başından gider (g. 91/3).

Âşığın kalbi tıpkı tarak gibi sevgilinin saçlarına takılı kalmıştır (g. 190/7).

Âşık, tarağın sevgilinin saçından elini çekmesini ister (g. 226/2, g. 324/5, g. 346/5, g. 358/4).

Tarak bile sevgilinin darmadağın saçlarını görünce hayrete düşmüştür (g. 335/2).

-Yüzük (Hâtem), Fass-ı yâkût

Şeytanlar, hikmet sırlarını bilmeden saltanat zannında bulunarak, yüzük sahibi olduklarını söyleyerek sultanlık taslar (g. 68/2).

Şeytanın sadece Süleyman'ın mührüyle hüküm sahibi olamayacağı gibi, yüzükle de kişi âleme sultan olmaz (g. 179/6, g. 330/3).

Âşık yakuttan yapılmış yüzük taşı gibi kana boyanmıştır (g. 332/2).

3.2.5.7. Günlük Hayatta Kullanılan Eşyalar

-Çerâğ

Âşık, çerağ gibi yanar (k. 2/1).

Âşığın kalbi çerağ gibidir (g. 67/2, g. 200/1).

Dünyayı aydınlatan güneşin mumu, ışığını aşkın mücevherinin ışığından alır (g. 74/4).

Gönül, gam meclisinde muhabbet mumu yakar (g. 199/1).

Sevgilinin yanağı, gönül pervanesine mum olur (g. 295/1).

-Meş'ale

Sevgilinin aşkı âşığın kalbinde meşale gibi yanar, alev dolu bu meşalenin kıvılcımları göklere kadar çıkan silsileler yaratır (g. 131/1).

-Kandîl

Sevgilinin yanağı, gönül pervanesine mum olur (g. 295/1).

Sevgilinin yanağının kandili, kilisenin mumları gibi yanar (g. 378/13).

-Şem'

Pervane gibi olan âşık, sevgilinin yüzünün mumuna yanmaktan çekinmez (g. 3/7, g. 123/2).

Âşık, muhabbet mumuna yanan pervanedir (g. 7/1, g. 344/1).

Kaza ışığının mumu sevgilinin bulunduğu meclistedir (g. 16/1).

Sevgilinin güzelliği geceyi süsleyen mum gibidir (g. 32/3, g. 222/4).

Âşık, gam kulübesinde mum fitili gibi yanar (g. 33/3).

Âşık her an mum gibi yanar (g. 60/2).

Hakikat mumu, unsurların fanusunda gizlidir; hakikat erbabı da onun aşkına pervanedir (g. 85/8).

Âşığın gönlü, sevgilinin güzelliğinin mumuna pervanedir (g. 89/5, g. 132/4, g. 137/5, g. 186/2, g. 211/4, g. 211/5, g. 227/1, g. 251/1, g. 319/3).

Pervane, sevgilinin yanağının mumunun ateşini seyrederek can verir (90/2).

Yanık gönüllü âşıklar, sevgilinin meclisinin mumundan ayrılmazlar; çünkü yanan pervaneler mumun ayağının dibine düşer (g. 91/5).

Geceyi süsleyen mumun dikbaşlılık etmesine şaşılmaz (g. 92/4).

Sevgilinin yüzünün mumu, dolunay gibi ışık saçar (g. 99/1).

Mum, sevgilinin güzelliğinin parlaklığına pervane olup yanarak sabaha çıkmamıştır (g. 197/1).

Mum, sevgilinin yüzünün parlaklığını gördükten sonra hayretten tek ayak üzerinde yanmaya başlar (g. 197/2).

Mum, sevgilinin güzelliğini görüp hiç ağlayıp inlemeden göğsünü baştan aşağı yakar (g. 197/3).

Mum, dolunaya benzeyen sevgilinin yüzünü görünce utancından başını önüne eğer (g. 197/4).

Mum, bütün bedenini yakmasına rağmen hiç ağlayıp feryat etmez, hal böyleyken onun sürekli inleyen bülbüle dil uzatmasına şaşılmaz (g. 197/5).

Mum, ayrılık ateşinin yol açtığı ıstırabı bildiği için, sevgilinin meclisindeyken kalbindeki ateşi gösterir (g. 198/1).

Güzellik mehtabı olan sevgili, âşığa güzelliğini gösterdikçe mum hiç canını esirgemeden kül olana kadar yanmak ister (g. 198/2).

Mum, her zaman aşk fitili ile gövdesini baştan başa yakarak kendini âşığın yanık yüreğiyle kıyaslar (g. 198/3).

Mum, o meclisteki ateşin içyüzünü hiç kimse anlamadığı için, kederlenir ve ağlayarak yanar (g. 198/4).

Nûrî, mum yumuşak tabiatı sayesinde hep feyz bulur ve bu özelliğiyle irfan meclisine marifet saçar (g. 198/5).

Gönül, gam meclisinde muhabbet mumu yakar (g. 199/1).

Âşık, sevgilinin yanağının mumuna pervanedir (g. 239/3, g. 283/2, g. 298/1, g. 348/3, g. 351/1, g. 362/1).

Meclisteki ikbal mumu ne kadar artsa da, her topluluk sonunda dağılır (g. 243/2).

Âşık, sevgilinin meclisinin mumundan ayrı düşmüş bir pervanedir (g. 249/1).

Sevgilinin meclisinde bulunmayı isteyen kimse, kalbinin mumunu cefa meclisinde yakmalıdır (g. 291/3).

Aşk mumuna yanmayı pervaneden öğrenmek gerekir (g. 308/3).

Âşık hasretle mum yakıp sevgiliyi arar (g. 319/2).

Mum, her gece güzelliğini gösterip pervaneyi yakmasaydı, sürekli kendi güzelliğinin ışığında yanmazdı (g. 323/6).

Âşık, pervaneyle beraber sevgilinin güzelliğinin mumuna yanar (g. 332/3).

Âşığın gönlü, sevgilinin yüzünün parlaklığını seyretmek için yanıp kül olur (g. 346/3).

Sevgilinin yanağının kandili, kilisenin mumları gibi yanar (g. 378/13).

-Perde (Hicâb)

Sevgilinin yüzünü örtüsüz, perdesiz olarak görmek isteyen kişi, can evinden muhabbet penceresi açmalıdır (g. 46/2).

-Kâse

Saadet kâsesi, kibir nedeniyle hasar görür (g. 81/2).

Şairin ikbal kâsesine taş dokunmuş ve onu kırmıştır (d.g. 5/3).

Aşk şarabı ile sarhoş olanlar için âlemin kâse kâse zehri, Cem'in kadehi gibidir (g. 15/3).

Rakibin sunduğu şeker kâsesi bile, âşık için zehirdir (g. 15/4).

-Şişe

Şişedeyken şarapla saf suyun arasındaki fark belli olmaz (g. 40/7).

Sevgilinin güzelliğinin gülü utancından terlediğinde, o terler alnından dökülüp âşığın can şişesine gül suyu olur (g. 275/2).

Baygın bakışlı güzellere gönül verenlerin gönül şişesi kırılır (g. 329/3).

Felek, şairin ikbal şişesini kırmıştır (d.g. 5/5).

-Mînâ

Lekesiz gönül şişesi, ezel aynasının ta kendisidir (g. 191/6).

Ayrılık tozu, gönül şişesine keder verir (g. 253/3).

Güzeller herkese lütufta bulunup aşk şarabı içirmelerine rağmen, âşığa o kadehten içirmezler (g. 373/2).

Felek kubbesi, âşığın ateşler saçan âhı nedeniyle kıvılcımlarla dolmuştur (g. 376/8).

-Câm

Âşık, cefa ve eziyet zehrinden dolayı devamlı sarhoştur (tah. 1/3).

Elest kadehinden sarhoş olanların kalbi tertemiz olur (g. 6/5).

Cemşid'in kadehinin âlemde sadece adı kalmıştır (g. 7/2).

Kavuşma kadehine susamış olan yanık gönül için kavuşma kadehi Kevser suyundan bile daha lezzetlidir (g. 63/2).

Kavuşma kadehi şekerden daha tatlıdır (g. 63/3).

Âlemi sarhoş edenin sâki mi yoksa şarap kadehi mi olduğu belli değildir (g. 71/1).

Âşık, aşk kadehiyle sarhoş olmuştur (g. 77/1, g. 156/3, g. 249/4).

Kimsenin bilmediği fakat görülmesi gereken asıl hikmet, herkesi sarhoş eden aşk kadehinin kırmızı şarap olup olmadığıdır (g. 95/4).

Bu meclisin sarhoşları, hakikat kadehini Cem'den almazlar (g. 102/1).

İşve kadehi, neşe vermeden önce sarhoşluk çektirir (g. 150/5).

Kavuşma kadehinin lezzeti gafletledir (g. 154/5).

Aşk kadehinin bir damlasıyla sarhoş olanlar, ne kadar çabalasa da kıyamete kadar akıllanmaz (g. 168/4).

Aşk ve sevgi sâkisi saf bir kadeh sunmadan, gönül levhasındaki gam pasları temizlenmez (g. 203/3).

Felek sâkisinin âdeti, âşığa zehir ile bin ayrılık kadehi sunmaktır (g. 207/3).

Muhabbet kadehine müptela almak kolaydır (g. 227/2).

Zâhit, âşığın feryadını ayıplamak yerine, kendi de bu kadehten bir kez çekmelidir (g. 230/4).

Âşık, kavuşma kadehini görememiştir (g. 251/3).

Âşık, sevgiliden kavuşma kadehini sunmasını ister (g. 275/1).

Âşık, sevgilinin onu vefa kadehiyle mutlu etmesini ister (g. 295/5).

Kişi, isterse Cemşid'in kadehini ele geçirsin; felek, zehirli kadehi ile onu sarhoş eder (g. 347/3).

Aşk kadehi âşığa ta ezelden başka bir hal vermiştir (g. 351/4).

Zâhide meyhanenin saf kadehi hoş geldiği için, âşığın aşk şarabından içmesini engellemez olmuştur (g. 353/5).

-Sâgar

Aşk şarabı ile sarhoş olanlar için âlemin kâse kâse zehri, Cem'in kadehi gibidir (g. 15/3).

Aradaki dostluk ipi kopunca, şarap kadehi rakibin başında kırılır (g. 23/4).

Sarhoşlar mutluluk ümidiyle şarap içerler, ama o ümit de şarap kadehinde kalmıştır (g. 143/2).

Güzeller herkese lütufta bulunup aşk şarabı içirmelerine rağmen, âşığa o kadehten içirmezler (g. 373/2).

-Gırbâl

Şairin evinin her tarafı kalbur gibi delik deşiktir (d.g. 4/8).

-Çan (Ceres)

Âşık, sevgilinin kapısında çan gibi ağlayıp inler (g. 183/1).

-Dizgin (Zimâm, 'İnân)

Âşık, sabır ve tahammül dizginini elinden kaptırmıştır (g. 153/2, müs. 3/2).

-Kafes

Bülbülün kafese girmesin sebebi sözdür (g. 42/5, g. 318/4).

Bahar mevsimi, sevinç sebebi olduğu halde, gül bahçesi yoksa dünya âşığın gönlümün bülbülüne kafes gibi gelir (g. 163/3).

-Anahtar (Miftâh)

Kavuşma kilidi, Allah'ın yardımının anahtarıyla açılır (kt. 4).

-Kilit (Kufl)

Kavuşma kilidi, Allah'ın yardımının anahtarıyla açılır (kt. 4).

-Süpürge (Çârûb)

Âşık, kirpiklerini sevgilinin geçeceği yolda süpürge yapar (k. 1/12, g. 239/2, g. 270/1, g. 309/2).

Hayal süpürgesi sevgilinin geçeceği yolda kalır, sevgilinin naz etekleri yüzünden onun ayağına bile yüzünü süremez (g. 302/3).

Saba rüzgârı, sevgilinin geçeceği yolu süpürür (g. 320/6).

Kavuşma süpürgesi, ayrılık tozlarını temizler (g. 339/2).

-İplik (Rişte, Silk)

Sevgiliye âşık olanın canının ipliği bir gün pazara çıkar (k. 1/7).

Sevgilinin bir kılı bile âşığın yaralı gönlünün yırtığını dikmeye yarayan bir iptir (g. 14/4).

Eğer aradaki dostluk ipi kopmuş olmasaydı, şarap kadehi rakibin başında kırılmazdı (g. 23/4).

Aşk ipini pazara çıkarmak gereksizdir, çünkü onu kimse bir pula satın almaz (g. 45/5).

Yusuf yüzlü sevgiliye herkes müşteri olsa da, satıcılar bu pazarla ilgilenmez, çünkü bu can pazarıdır (g. 88/5).

Sevgili, âşığın canını bin türlü eziyetle koparır (g. 98/1).

Âşığın canı ve gönlü sabır ipiyle bağlanmıştır (g. 131/2).

Âşığın ümit ipini kesmemesi gerekir (g. 159/5, g. 312/4, g. 373/4).

İddialaşma ipini kesmek gerekir (g. 183/5).

Âşık, sevgilinin niza ipini kesmesini ister (g. 216/5).

Gül, bülbülün canının ipinden şiraze yapar (g. 236/7).

Makam ve mevki daima kalıcı değildir, izzet ve yücelik ipi bir gün elden kaçar (g. 243/3).

Sevgilinin iğne gibi kirpikleri, âşığın canının ipini koparır (g. 252/3).

Gönül, muradına erişemediği zaman ümitsizlikle çılgın gibi yakasını yırttığı için ümit ipliğine bağlanmıştır (g. 315/5).

Rakibe sır verilirse o âşığın sırlarının ipliğini pazara çıkarır (g. 317/2).

Âşık, sevgiliden aradaki dostluk ipini kesmemesini ister (g. 335/1).

Âşığın bahtının ipi bağlıdır (d.g. 4/2).

Kavuşma ipi ele girince, keder düğümü çözülür (kt. 4).

Sevgili, kalpteki samimiyet ipini sağlamlaştırarak, aşk şirazesini yeniler (b. 1).

Sevgi ve dostluk ipinin ucu gönüllere kadar ulaşmıştır; ümit ipini kesmemek gerekir, zira o da samimiyete, gönül saflığına bağlanmıştır (b. 9).

Seyyid İsmail Efendi Allah'ın ipinden tutmuştur (tar. 1/5).

Şikâyet konusu, şiir ipliğine dizmeye layık bir konu değildir (g. 183/5).

Sevgilinin la'le benzeyen dudaklarının sırrını fark edenler, yakut veya mercanı fikirlerinin ipine dizmez, minnet edip de onlara bakmazlar (g. 217/4).

-Makas (Mıkrâz)

Geceyi süsleyen mumun dikbaşlılık etmesine şaşılmaz; onun başı kaza makasına ulaşır (g. 92/4).

Sevgili, eline eziyet ve cefa makası alır (g. 112/3).

Sevgili, eline makası aldığı zaman, gören sanki Hz. Ali'nin zülfekarla savaştığını sanır (g. 190/2).

Âşığın sabır kumaşı, ayrılık makasıyla kesilmiştir (g. 252/3).

- İğne (Sûzen)

Sevgilinin iğne gibi kirpikleri, âşığın canının ipini koparır (g. 252/3).

Sevgilinin yan bakışı iğne gibi yüreği deler (g 315/6).

Sevgilinin iğne gibi yürek delen bakışları olmasaydı, âşık da aşk ile Hz. İsa gibi göğe çıkardı (g. 372/5).

-Tîşe

Gönül ehli, cefa ve eziyet tîşesinden kurtulamaz (g. 287/3).

-Zincir (Zencîr)

Âşığın gönlü sevgilinin kâkülünün zincirine tutulmuştur (g. 123/1, g. 127/1, g. 298/2, g. 369/1, g. 370/3, kt. 2).

Sevgili, âşığı aşk derdinin zincirine çeker (g. 357/1).

Zinciri olmayan âşığa divane denmez; kâkül, aşk belasının şartıdır (g. 367/4).

Deliler zincirini sürüyerek yürür (lg. 1).

İkitelliye zincir bağlanır (k. 3/16).

Âşığın gönlü, ayrılık zincirine tutulmuştur (g. 4/3).

Sevgilinin saçları bela zinciridir (g. 9/3).

Gönül, zinciri olmayan bir divanedir (g. 123/1).

Sevgilinin saçları nice akıllıları çılgına çevirip onları zincire bağlar (g. 245/1).

Âşığın gönlü, sevda zincirine bağlanmıştır (g. 269/2).

-Kemend

Sevgili, saçlarının kemendini âşığa atar (g. 9/3).

Aşk kemendi âşığın canına bağlanmıştır (g. 14/5).

Âşığın gönlü, sevgilinin aşk kemendine yakalanmıştır (g. 91/4, g. 136/2, g. 221/5, g. 223/3).

Sevgili kemendiyle gönül avlar (g. 122/1, kt 2).

Sevgilinin saçlarının kemendine yakalanan kişiye akıllı denmez, o artık delidir (g. 139/2).

Sevgilinin aşk kemendine tutulanlar bir daha asla kurtulamaz (g. 180/4, g. 304/1).

Âşığın saçları gam kemendine dönse de, sevgili onun saçlarını kesmez (g. 190/1, g. 212/2).

Sevgilinin saçının kemendinden kurtuluş yoktur (g. 269/2).

-Pota (Pûte)

Gönül, hayret fikrinin potasında erimiştir (g. 128/1).

Sevgilinin gümüş gibi beyaz kolunu görmek isteyen, önce aşk potasında erimelidir (g. 278/2).

3.2.5.8. Ölçü Aletleri

-Mîzân

Kibirli insanlar mutlaka alçaklık ve hakirlik toprağına düşerler; onlar terazinin ağır basan kefesinde de olsalar, yükseklerden ta toprağa kadar inerler (g. 282/5).

Sevgilinin güzellik terazisindeki değeri cevahirle, mücevherle denktir (k. 1/7).

Arada kazanın adaletli terazisi olmasa, kimse kendi değerini bilemez (g. 16/6).

Yusuf'a talip olan herkesin gözü, terazide kalmıştır (g. 118/3).

Akıllı insanlar için insaf gözü gibi bir terazi olamaz (g. 154/3).

Âşık, can parasını vermeden rağbet terazisinin ortaya konmasını ister (g. 157/5).

3.2.5.9. Oyun Araçları

-Oyuncak (Bâzîçe)

Feleğin oyunu yüzünden âşığın feryadı ta gökyüzüne çıkar (müs. 4/2).

Sevgilinin saçları, âşığın miskin gönlüne pek çok oyun eder (g. 323/2).

Sevgili oyun ederek âşığın gönlünü alır (g. 341/5).

3.2.5.10. Giyim-Kuşam

3.2.5.10.1. Kumaş Çeşitleri

-Abkarî

Sevgilinin güzelliği, dünya pazarında bulunan paha biçilemeyecek kadar güzel ve değerli abkarî kumaşa benzer (g.12/5).

3.2.5.10.2. Giyim Eşyaları ve İlgili Unsurlar

-Etek (Dâmen, Dâmân, Zeyl)

Gülün eteği dikenin pençesine takılmıştır (g. 26/4).

Temiz yaradılışlı olanlar eteğini dünyanın kirine bulaştırmaz (g. 81/4).

Âşığın eli, sevgiliye kavuşma eteğine erişmez (g. 106/4, g. 170/3, g. 260/1, g. 324/3).

Âşık, sevgilinin eteğinden elini çekmez (g. 108/5, g. 199/2).

Samimiyet ve doğruluk tekkesinde hakikat eteğini tutmak gerekir (g. 128/5).

Rakip, sevgilinin eteğinden ayrılmaz (g. 129/5, g. 326/4).

Dikenin tırnakları goncanın eteğini yırttığı için, bülbül sabah akşam figan eder (g. 135/5).

Âşığın ümidinin Züleyha'sı, yırtılıncaya kadar onun eteklerini tutar (g. 157/4).

Âşık, vuslat için cahillerin eteklerine yüz sürmeye alışmıştır (g. 210/5).

Âşığın gönlü, tıpkı gülün üzerindeki çiy gibi sevgilinin eteğine yük olur (g. 258/2).

Bahçıvan, goncanın eteğini dikenin elinden kurtarmak için çok ot yolar (g. 306/4).

Âşık, sevgilinin eteğine yüzünü sürebilse bayram eder (g. 317/5).

Âşık, namus eteği yırtılmış güzelleri değil, eteği temiz olanları tercih eder (g. 333/5, g. 333/7).

Diken, sevgilinin mahallesinde onun eteğini tuttuğu için, gönül bülbülü ayrılıkla feryat eder (g. 349/2).

Sevgilinin cefasından yakasını kurtarmak isteyen, sevgilinin eteğine düşüp yalvarsınlar (tah. 1/3).

Sevgilinin eteği tıpkı Züleyha gibi âşıkların elinde kalır (k. 1/5).

Âşık, bir gün sevgilinin eteğine erişebileceği ümidindedir (müs. 5/3).

Âşığın eteğini bela dikeni tutmuştur (g. 5/2).

İkbal için koşanların eteğine kazanın eteği dolanır (g. 16/7).

Bayram eteğine el kolay kolay ulaşmaz (g. 61/5).

Âşığın gözyaşları, eteğinin köşesine geçer (g. 90/3).

Cefa etse de sevgilinin eteği, âşığın elinden kurtulmaz (g. 216/6).

Sevgili, rakiple dost olduğu için, eteği dikenin elinde kalmıştır (g. 225/6).

Bülbüle dikenden hiç zarar gelmez, onun eteği incinip rencide olmaz (g. 237/4).

Sevgilinin eteğinin işvesi nedeniyle hayal süpürgesi onun ayağına yüz süremez (g. 302/3).

-Libâs

Felek terzisi, kabiliyet sahiplerine giysi vermez; ey Nûrî marifet sahiplerinin vücudunda elbise yoktur (g. 138/7).

Güzeller, bayramda bayramlık giysileriyle dolaşmaya çıkarlar (g. 178/3).

Meyhanede şüphe ve ikiyüzlülüğün ağırlığı ile giyilmiş elbiseler yoktur (g. 182/3).

Bencillik elbisesini samimi bir şekilde terk eden kimse için, fakirlik tacı ile Dara’nın tacı arasında fark yoktur (g. 282/3).

-Hil‘at

Kabiliyet yudumundan için rağbet kazanır, beğenilir; onun yetenekleri bir gün gül gibi takdir edilir, hilatlanır (g. 151/1).

İstidad omzunu doğru tutan kişiye, felek terzisi kutlulukla hilat giydirir (müf. 2).

-Külâh, Taç (İklîl)

Bencillik elbisesini samimi bir şekilde terk eden kimse için, fakirlik tacı ile Dara’nın tacı arasında fark yoktur (g. 282/3).

-Peçe (Nikâb)

Sevgili, kâkülünü yüzüne peçe yapar (g. 144/1, g. 220/1).

Kâkülleri bile sevgilinin güneş gibi yüzüne örtü olmaz (g. 156/1).

Sevgilinin (Hz. Muhammed'in) sözü, gayb örtüsünün arkasından yüzünü gösterir (g. 228/5).

Felek, isteklerin geçekleşmesine dair ümidin yüzüne, ümitsizlik örtüsü çeker (muh. 2/2).

-Yaka (Girîbân)

Âşığın gönlü, bülbül gibi yakasını yırtar (g. 97/2, g. 315/5, g. 336/4, g. 371/3).

Bülbül yakasını yırtarak bağırır (g. 99/4, g. 354/1).

Nefsi, şairin yakasını esir etmiştir (g. 234/2).

Seher rüzgârı, vuslat ile yakasını yırtmasaydı, hiç kimse ayrılık gecesinden kavuşma sabahına çıkamazdı (g. 318/5).

Âşığın yakası yırtılıp eteğine kadar inmiştir (g. 363/4)

-**Hırka, Peşmîne**

Mecnun aşk yolunda hırkasını da elbisesini paramparça etmiştir (g. 350/3).

Sofu sadece hırka giymekle hidayete eremez (g. 172/4).

3.2.5.11. Yazı İle İlgili Araç ve Gereçler

-**Kâgıd**

Bütün ağaçlar kalem ve bütün yapraklar kâğıt olsa, yine de ayrılık halini anlatmaya yetmez (b. 17).

-**Nüsha**

Sevgili, işve nüshasını göstermek ister (g. 27/3).

Aşk şarabının kitabını sırları bilen birine açmak gerekir (g. 46/1).

Gönül, aşk nüshalarının bulunduğu bir aşk kütüphanesidir (g. 85/9).

Gönülde bulunan aşk nüshası, sırlar hazinesidir (g. 116/1).

Zâhidin aşk nüshasından haberi yoktur (g. 121/3).

Sevgilinin yüzünün mektebinde sırlar nüshası vardır (g. 208/2).

Gonca, güzelliğinin yapraklarını bir yere getirir, gül bülbülün canının ipliğiyle ona şiraze yapar (g. 236/7).

-Varak, Evrâk

Sevgi ve merhamet sayfaları sevgilinin eline geçse, sevgili onları dize dize edip koparır (g. 98/5).

Bütün ağaçlar kalem ve bütün yapraklar kâğıt olsa, yine de ayrılık halini anlatmaya yetmez (b. 17).

Nûrî halini ipekten âbâdî kâğıtlara yazarak anlatır (g. 305/5).

-Levh

Sevgilinin yanağının levhasında bakır renkli yazı, hat vardır (tah. 1/2).

Âşık, sevgilinin aynasının levhasına can nakdini verir (g. 112/5).

Sevgilinin ay gibi parlak yüzünün üzerindekileri siyah tüy değil; felek hattatının, mehtap levhasına karaladığı meşktir (g. 124/4).

Âşığın kalbinin levhası, insanların eziyetlerine nişan olur (g. 167/4).

Gönül levhası, ayna gibi saf olmalıdır (g. 192/2).

Aşk sâkisi saf bir kadeh sunmadan, gönül levhası gam pasından kurtulamaz (g. 203/3).

Kader kâtibi alna ne yazdıysa o olur (g. 265/4).

Allah'ın takdir levhasına yazmadığı şey olmaz (m.k. 4/30).

Allah ezelde sır levhasına yazmıştır (m.k. 4/31).

-Defter

Allah'ın ömür defterine ecel rakamı çekmesiyle insan ölür (tar. 3/2).

Gönlün baş kalemi, sevgilinin güzelliğinin defterinde yazar (g. 67/6).

Nûrî, sevgilinin kullarını yazdığı defterin dışındadır (g. 67/9).

Nûrî, halini yazsa bir defter, divan olur (g. 82/5).

Vefanın adı sadece defterlerde kalmıştır (g. 143/1).

Şairin amel defterine hiç iyi bir amel girmemiştir (g. 234/4).

Âşık, sevgilinin onu tekrar kullarının defterine yazmasını ister (müf. 13).

Âşık, sevgiliden ayrılık defterinin ne tuttuğunu hesaplamasını ister (mıs. 1).

-Kitap

Gönül, aşk kitabını sevgiliye açmalıdır (g. 46/1).

-Kalem, Hâme

Gönlün baş kalemi, sevgilinin güzelliğinin defterinde yazar (g. 67/6). Âşık, kalemi kırılsa da acizlik göstermez (g. 305/2).

Şair elinde misk gibi siyah kalemle halini anlatır (g. 75/1).

Kalemin yazarken çıkardığı seslerden şairin ne halde olduğu anlaşılır (g. 80/5).

Kirpikler, aşk derdini yazan kalemlerdir (g. 138/1).

-Şîrâze

Gül, bülbülün canının ipinden şiraze yapar (g. 236/7).

Sevgili, kalpteki samimiyet ipini sağlamlaştırarak, aşk şirazesini yeniler (b. 1).

3.2.5.12. Silah ve İlgili Malzeme

-Kılıç (Tîg)

Âşığın gönlü sevgilinin ettiği eziyet ve sitemlerin kılıcıyla baştan başa yarayla dolmuştur (g. 129/3, g. 130/3).

Âşığın âhı ateşler saçan bir kılıç gibidir (g. 230/5).

Sevgilinin öfkeli yan bakışı kılıca benzer (g. 259/2, g. 314/9, g. 356/3).

Sevgilinin kirpikleri ateşler saçan bir kılıçtır (g. 277/3).

Dil, kılıç gibidir, onu durduk yere çekmemek gerekir (g. 369/5).

Sevgiliye kavuşma mahallesi, âşığın kılıcının ekmeğidir, onu hak ederek kazanmıştır (g. 67/1).

-Hançer

Dil, hançere benzer (g. 39/3, g. 380/8).

Sevgilinin kirpikleri hançer gibidir (g. 208/3).

Âşığın hançeri olsaydı, rakip ona yan bakmaya cesaret edemezdi (g. 340/5).

- Ok (Tîr, Nâvek)

Sevgilinin ciğer delen oku, savulamayan bir kazadır (tah. 1/4).

Sevgilinin kirpikleri ok gibidir (tah. 2/4, g. 89/3, g. 99/2, g. 140/1, g. 187/6, g. 202/1, g. 216/3, g. 224/1, g. 266/4, g. 277/3, g. 300/1, g. 302/1, g. 306/5, g. 369/1, g. 371/4).

Sevgilinin yan bakışı ok gibidir (g. 39/3, g. 79/5, g.83/2, g. 173/4, g. 186/1, g. 216/4, g. 218/6, g. 227/4, g. 295/2).

Sevgilinin kirpiklerinin okunun peykânı, âşığın kalbinde kalmıştır (g. 99/2).

Âh, ok gibidir (g. 102/4, g. 269/5).

Gönle gelen sitem okları, kaza yayından çıkar (g. 140/1).

Sevgili yokken, gül bahçesindeki otlar bile âşığı ok gibi yaralar (g. 162/2).

Âşığın göğsü insanların cefa oklarına nişangâh olmuştur (g. 167/4).

Âşığın gönlü, rakibin oklarına hedef olur (g. 202/2).

Sevgilinin yan bakışı, kaza okudur (g. 203/2, g. 216/2, g. 241/3).

Sevgili, âşığın yanından ok gibi hızlı bir şekilde geçip gider (g. 307/4).

Âşık, sevgiliden kendisini ok gibi yabana atmamasını ister (kt. 2).

Sevgilinin dili ok gibidir (b. 19).

-Yay (Kemân)

Sevgilinin kaşları kemana benzer (g. 39/3, g. 79/5, g. 83/2, g. 89/3, g. 115/3, g. 117/4, g. 173/4, g. 203/2, g. 216/4, g. 218/6, g. 227/4, g. 269/5, g. 306/5, g. 307/4, g. 377/2, kt. 2).

Âşığın gönlü eziyetleri nedeniyle sevgilinin elinde kalsa da, o sevgilinin her cefasına tahammül etmek gerekir (g. 40/5).

Sevgilinin kaşları, kaza okunu atan yaydır (g. 187/6).

Rakibin kalbine pervasızca âh okunu atanlar, gayret ve himmet yayını şairin elimden almazlar (g. 102/4).

-**Top**

Âşık, gönül ülkesini işgal eden gam askerlerinden korunmak için âhının topunu ateşler (g. 229/4).

-Kargı, Mızrak, Süngü (Nîze)

Sevgilinin eziyetinin ve cefasının mızrak gibi âşığı yaralar (g. 99/2, g. 218/6).

Şair kendini düşmanın gözüne kazanın keskin mızrağı olarak görür (g. 176/4).

Sevgilinin kirpikleri mızrak gibidir, âşığı yaralar (g. 356/3)

-Sancak (Livâ)

Âşığın meskeni ayrılık derdinin sancağıdır (g. 67/4).

-Tâc

Bütün dünya güzellik ülkesinin yüce padişahı olan sevgiliden emir almaktayken onun altından taç takmasına gerek bile yoktur (g. 342/3).

-**Taht**

Sevgilinin gönül ülkesinde taht kurmasına şaşılmaz (k. 1/6).

Sevgilinin hayali âşığın gönül tahtında padişahtır (g. 222/1).

Sevgili, âşığın gönül tahtında oturur (g. 309/2).

Âşık, gönül tahtında adaletle hükmedecek bir sultan ister (g. 320/2).

Şeytan, Süleyman'ın tahtında hükmedemez (g. 330/3).

3.2.5.13. Musikî Aletleri

-Kudûm

Âşık, kavuşma şevkinin kudümüyle hemen baharın gelmesini ister (k. 3/3).

-Şah-mansur

Şah-mansurun güzelliğinin sesi tüm dünyaya yayılmıştır (k. 3/4).

-Kûs

Âşık, işve kösünün çalınmasını ister (k. 3/4).

-Karadüzen

Sevgilinin kaşları kara düzen gibidir (k. 3/15).

-İkitelli

İki telliye zincir bağlanır (k. 3/16).

-Şeş-târ

Âşık, bir kere şeştarın sesinin dinlenmesini ister (k. 3/18).

-Tanbur

Âşık, feleğin de tamburun telleri gibi bir kararda olmamasını ister (k. 3/27).

-Erganun

Felek hiç org ve saz ile yegâh makamının zevkini vermez, onun kastı hep gönül sahiplerinedir; onların halinin perişan olmasını ister (k. 3/28).

-Def

Âşık, rakibin def gibi göğsünü dövmesini ister (k. 3/30).

-Ney

Zahit eğer aşkın gizli işaretlerinden zerre kadar haberdar olsa, utanmadan ney gibi devamlı inlerdi (k. 3/20).

Âşık ney gibi inler (g. 23/5, g. 149/2, g. 159/2, g. 160/2, g. 166/2, g. 182/2, g. 183/4, g. 204/2, g. 240/1, g. 248/3, g. 249/2, g. 272/1, g. 381/5).

Gönül bülbülü sevgilinin mahallesinde ney gibi ağlayıp inler (g. 28/1).

Yürek yakan inleyişin neyden mi bülbülden mi geldiği belli değildir (g. 71/3).

Âşığın ayrılık tekkesindeki figanı neye eşlik eder (g. 329/5, g. 341/1).

-Tulum

Âşık, rakibin tulum gibi sürekli ağlayıp inlemesini ister (k. 3/30).

3.2.5.14. Taşıma Araçları

-Gemi (Keşti, Sefîne), Kayık, Bâd-bân

Âşıklar, yelkensiz bir gemi gibi döner (tar. 1/2).

Gönül gemisi, ayrılık ve hasret girdabından kavuşma kıyısına çıkmak ister (g. 285/2, g. 338/6).

Bir ağır yük gemisi gelip şairin bindiği kayığı ikiye bölmüştür (m.k. 2).

3.2.5.15. Âdet ve Gelenekler

Sevgilinin bakışı muska gibidir (g. 40/1).

Gönül aşk kitabını iyiye yorarak, hayırlı bir falla sevgiliye açmalı (g. 46/1).

Tabip, nabza göre ilaç verir (g. 47/4).

Bayramda, insanlar birbirinin bayramını kutlar (g. 53/5).

Bayramın geldiği, hilalden belli olur (g. 61/1, g. 215/4).

Bayramda bayramlık giysiler giyilir (g. 61/5, g. 178/3).

Âşık, vücuduna dövme yaptırır (g. 69/2).

Âşık, peri yüzlü sevgiliyi sihirle büyülemek için birkaç dua bilir (g. 143/4).

Âşığın mezar taşına aşk şehidi olduğu yazılır (g. 299/6).

Kilisede mum yanar (g. 378/13).

Yas tutup feryat ederken baş açılır (g. 382/1).

3.3. İNSAN

3.3.1. UMUMÎ OLARAK İNSAN

-Âdem

İnsan dilsiz de olsa, Allah'ın feyziyle konuşur, söyler (g. 1/1).

İnsan can düşmanıyla yakınlık kuramaz (g. 40/9).

İnsan kimi zaman mutlu olur kimi zaman kederlenir (g. 83/5).

İnsanın başına ne gelirse Hak'tan gelir, insan ne lütfetmeye ne de kahretmeye muktedirdir (g. 174/5).

Sevgili, güzelliğiyle gururlanıp âşığa insan demez (g. 212/4).

Sevgili, bin adamdan birini beğenmez (g. 252/4).

İnsan, halkın elinden ayağını kurtaramaz (g. 286/2).

“Sada-yı kubbe”nin sözü edepsiz bir adama benzer (lg. 3/6).

İnsanı yücelten şey ilimdir (m.k. 1/6).

İnsan ölmeye yakın olunca kurtulmak için hemen gayrete gelir (g. 2/22).

Sevgiliye âşık olmayan adamdan sayılmaz (g. 130/1).

Anlayış sahibi olmayan insanın lisanında da açıklık olmaz; o kişi hüner kumaşı gösterse de o kumaşın hiçbir güzelliği yoktur (g. 174/1).

-Anne (Ana)

Soğuk, goncaların annesidir (g. 168/7).

-Çocuk (Tıfl)

Sevgilinin yan bakışı, küçükken bile âfet-i devrandır (g. 41/4).

Âşık, daha çocukken sevgilinin işvesini görmüştür (g. 222/2).

Âşık, daha çocukken sevgilinin bakışında mertlik görmüştür (g. 257/2).

-Yaşlı (Pîr)

Yaşlılığın verdiği hırsla dolu olanlar hiçbir şeye kanaat etmez (g. 172/6).

3.3.2. GÜZELLİK

-Bağ

Sevgilinin güzelliği bağa benzer (g. 12/3, g. 28/1).

Sevgilinin güzellik bağındaki gülleri cahiller koparır (g. 98/3).

Sevgili, güzellik bağının goncasıdır (g. 149/1).

-Gülzâr, Gülistân, Gülşen

Sevgilinin güzelliğinin gül bahçesindeki güller çok latiftir (g. 106/2).

Sevgilinin güzelliğinin gül bahçesindeki gonca varken, kimse gül bahçesinin minnetini çekmez (g. 217/3).

Âşık, sevgilinin güzelliğinin gül bahçesine bülbül olmuştur (g. 116/2, g. 134/5, g. 149/5).

Bülbül, güzelliğin gül bahçesinde büyüyüp yetişmiştir (g. 241/2).

Nergis, sevgilinin güzelliğinin gül bahçesini seyreder (g. 314/8).

-Gül, Gonca

Sevgilinin güzelliği güle benzer (g. 88/1, g. 257/3, g. 367/1).

Sevgilinin güzelliği gonca gibidir (g. 275/2).

-Tarla (Kişt-zâr, Mezrû'a)

Sevgilinin güzelliği, mahsulü işve olan bir tarladır (g. 295/4).

Âşığın gözü, sevgilinin güzelliğinin tarlasında bir su başıdır (kt. 5).

-Baharistân

Sevgilinin güzelliği bahar mevsimi gibidir (g. 371/3).

-Devlet

Sevgilinin güzellik devletinde âşığın ağlaması reva değildir (g. 115/5).

Sevgili, güzellik devletinde hiç adalet etmez (g. 221/3).

-Kişver

Sevgili güzellik ülkesinin padişahıdır (k. 3/6).

Sevgilinin güzellik ülkesini hatt ordusu sarmıştır (g. 9/1).

Sevgili, güzellik ülkesinde serkeştir (g. 186/5).

Sevgilinin güzellik ülkesinde ona benzer kimse yoktur (g. 214/4).

-Mısr

Sevgili, güzellik ülkesinin sultanıdır (g. 157/3).

Gönül, sevgilinin Mısır ülkesine benzeyen güzelliğinde şekerden nasiplenememiştir (g. 183/2).

Sevgili, Mısır ülkesine benzeyen güzellik ülkesinde Hz. Yusuf'tan nişan vermiştir (g. 297/5).

-Hıtay

Sevgilinin güzelliği Hıtay ülkesine benzer (g. 136/4).

-Defter, Yaprak (Evrâk), Âyet, Mushaf

Gönül, sevgilinin güzellik defterine yazar (g. 67/6).

Gonca, güzellik yapraklarını bir araya getirip bülbülün canının ipini de ona şiraze eder (g. 236/7).

Sevgilinin yüzünde güzellik âyeti yazılıdır (g. 69/4).

Sevgilinin güzelliği Mushaf'a benzer (g. 208/2, g. 266/1).

-Berât, Menşûr

Sevgilinin yüzündeki siyah tüyler, onun güzelliğinin beratının unvanıdır (g. 80/4).

Sevgilinin yüzündeki tüyler, onun güzellik beratına halel getirmez, onlar o beratın derkenarıdır (g. 136/3).

Sevgilinin güzelliğinin şöhretli beratı, yüzündeki kudret nakşıdır (g. 371/1).

Sevgilinin güzelliği azametli bir ferman gibidir (g. 149/3).

-Cevher

Âşık, sevgilinin güzelliğinin cevherinin daima parlamasını ister (k. 1/2).

-Kumaş (Kâlâ), Metâ‘

Sevgili güzellik kumaşını arz eder (1/5).

Sevgilinin güzelliği, dünya pazarında bulunan paha biçilemeyecek kadar güzel ve değerli bir kumaşa benzer (g. 12/5).

Tüm dünya sevgilinin güzellik kumaşına talip olmuştur (g. 27/2).

Sevgilinin güzellik metaı pazara çıkmıştır (g. 24/6).

Sevgilinin güzellik metaını almak için can parasını vermek gerekir (g. 118/4).

-Terazi (Mîzân)

Sevgilinin güzelliği güzellik terazisinde tartılsa, cevherle eşdeğerdir (k. 1/7).

-Dükkân

Sevgili, güzellik dükkânında işve ve naz gösterir (k. 1/9).

-Güneş (Âfitâb)

Âşık, sevgilinin güzelliğinin güneşinin ışığına hayrandır (g. 7/3).

-Şem‘

Sevgilinin güzelliği geceyi süsleyen mum gibidir (g. 32/3).

Gönül kuşu, sevgilinin güzelliğinin mumuna pervanedir (g. 89/5).

Sevgilinin güzelliğinin mumu tüm dünyaya parlaklık verir (g. 211/4).

Âşık, sevgilinin güzellik mumuna pervanedir (g. 215/5).

-Mir’ât

Sevgilinin güzelliğini görenler onun safa aynası olduğunu söylerler (g. 72/1).

3.3.3. SEVGİLİ

-Yusuf, İsa, Süleyman, Halil

Sevgili, Yusuf gibi güzeldir (k. 1/6, g. 88/5, g. 157/3, g. 376/4).

Sevgili, Mısır’a benzeyen güzellik ülkesinde Hz. Yusuf’tan izler taşır (g. 297/5).

Sevgili Hz. İsa gibi her derde dermandır (g. 366/5).

Sevgili, güzellik ülkesinin Süleyman'ıdır (g. 243/1).

Halil'e benzeyen sevgili, âşığın gönül Kâbe'sini tamir etmez (g. 214/2).

-Peri (Peri ruhsâr, Peri-rû, Peri-peyker)

Sevgilinin yüzü peri gibi güzeldir (k. 2/13, tah. 1/4, tah. 1/5, tah. 2/1, g. 112/2, g. 124/3, g. 143/4, g. 272/5, g. 328/1).

-Melek (Melek-simâ, Melek-peyker)

Sevgili melek yüzlüdür (g. 2/1, g. 66/2, g. 190/1, g. 212/1, g. 270/4).

-Şem'

Sevgilinin yüzü mum gibi parlaktır (g. 90/2, g. 99/1, g. 222/4, g. 319/2, g. 319/3).

Âşık, sevgilinin güzelliğinin/ güzel yüzünün mumuna pervanedir (g. 3/7, g. 32/3, g. 89/5, g. 123/2, g. 137/5, g. 186/2, g. 211/4, g. 215/5, g. 227/1, g. 239/3, g. 251/1, g. 283/2, g. 298/1, g. 346/3, g. 348/3, g. 351/1, g. 362/1, g. 378/13).

-Beğ, Padişah, Sultan, Şâh, Şeh, Efendi, Hünkâr, Server

Âşık sevgilisine "beg" diye hitap eder (g. 262/5, m.k. 4/8, g. 84/5, g. 92/3).

Âşık, sevgilisine padişah olarak hitap eder (k. 1/12, k. 3/31, g. 4/5, g. 12/5, g. 13/5, g. 20/5, g. 28/2, g. 30/4, g. 54/3, g. 62/1, g. 64/5, g. 65/3, g. 67/2, g. 72/2, g. 78/5, g. 96/4, g. 97/4, g. 97/5, g. 100/1, g. 100/3, g. 104/5, g. 105/2, g. 105/5, g. 106/2, g. 115/1, g. 124/1, g. 126/4, g. 129/1, g. 136/1, g. 186/3, g. 208/5, g. 211/3, g. 213/3, g. 214/2, g. 214/5, g. 216/3, g. 218/2,g. 235/5,g. 245/2, g. 248/3, g. 257,/1, g. 266/1, g. 266/3, g. 270/2, g. 271/1, g. 274/5, g. 276/4, g. 278/2, g. 294/4, g. 302/7, g. 304/5, g. 305/4, g. 315/6, g. 341/5, g. 352/3, g. 362/5, g. 369/3, g. 370/1, g. 372/2, g. 374/3, kt. 2, müf. 8).

Sevgili, güzellik/ güzeller padişahıdır (k. 3/6, g. 9/5, g. 21/3, g. 36/5, g. 49/2, g. 50/5, g. 92/7, g. 93/1, g. 94/2, g. 98/1, g. 120/5, g. 122/3, g. 132/1, g. 157/1, g. 157/3, g. 170/3, g. 178/3, g. 187/4, g. 189/3, g. 195/1, g. 214/4, g. 217/1, g. 221/3, g. 225/3, g. 252/4, g. 260/3, g. 268/2, g. 270/3, g. 272/2, g. 309/1, g. 316/1, g. 319/1, g. 320/6, g. 322/1, g. 342/3, g. 355/2, g. 360/3).

Sevgili, âşığın gönül tahtında oturan bir padişahtır (g. 22/1, g. 211/2).

Sevgili, cihan padişahıdır (g. 75/5, g. 180/1, g. 196/5, g. 301/5, g. 311/4).

Padişah olan sevgilinin eziyet etmesi kanundur (g. 120/5).

Sevgili adaletsiz bir padişahtır (g. 127/5, g. 252/5, g. 276/5, g. 287/1).

Âşık, sevgilisine sultan olarak hitap eder (k. 1/6, k. 4, muh. 1/4, g. 3/3, g. 4/2, g. 14/4, g. 48/4, g. 60/5, g. 65/4, g. 70/1, g. 105/5, g. 106/4, g. 108/5, g. 134/1, g. 148/4, g. 156/3, g. 157/3, g. 160/3, g. 184/4, g. 185/5, g. 188/6, g. 204/5, g. 209/4, g. 247/2, g. 248/4, g. 250/2, g. 252/5, g. 254/2, g. 255/5, g. 263, g. 264, g. 265/1, g. 267/1, g. 270/2, g. 271/2, . 272/2, g. 272/4, g. 274/2, g. 275/4, g. 276/3, g. 277/2, g. 278/5, g. 302/6, g. 307/1, g. 309/2, g. 316/3, g. 320/2, g.322/5, g. 336/1, g. 345/4, g. 362/3, g. 363/5, g. 366/1, g. 371/4, g. 375/4, g. 377/3, kt. 12, b. 2, mıs. 1, m.k. 2/1).

Âşık, sevgiliye “efendim” diye hitap eder (k. 2/1, g. 23/5, g. 65/4, g. 105/3, g. 184/1, g. 204, g. 248, g. 250, g. 270/4, g. 277/5, g. 278/1, g. 342/4, g. 345/3, g. 363/1, d.g. 3/1, d.g. 3/3, kt. 4, kt. 6, b. 22, m.k. 2/1, m.k. 3/10).

Sevgili hünkârdır (g. 94/1, g. 193/5, g. 292/2).

Sevgili serverdir (g. 310/3).

-Can

Âşık, sevgilisine “can” diye hitap eder (g. 4/3, g. 6/1, g. 7, g. 8, g. 9, g. 14, g. 23/2, g. 26/3, g. 41/4, g. 58/2, g. 58/5, g. 59/4, g. 97/3, g. 103/4, g. 103/5, g. 108/3, g. 115/4, g. 119/2, g. 129/1, g. 156/1, g. 185/1, g. 187/2, g. 188/3, g. 200/4, g. 204/3, g. 216/5, g. 216/7, g. 220/3, g. 220/4, g. 236/8, g. 247/4, g. 257/4, g. 263/11, g. 265/1, g. 267/5, g. 269/2, g. 270/1, g. 270/5, g. 278/3, g. 294/5, g. 307/2, g. 310/6, g. 322/2, g. 325/1, g. 327/2, g. 327/3, g. 342/4, g. 350/1, g. 371/4, g. 374/2, g. 375/5, g. 376/1, g. 377/1, g. 381/4, g. 381/5, b. 2, müf. 5, m.k. 2/6, m.k. 2/31, m.k. 3/15).

-Tabib, Çâre-resân

Sevgili tabip gibidir, ama âşığa deva etmez (g. 19/2, g. 44/4, g. 180/2, g. 273/3, g. 279/5, g. 293/5, g. 355/3, g. 375/1).

Âşığın ilacı, tabip gibi olan sevgilisinin onun hatırını sormasıdır (g. 64/4).

Âşık, sevgilinin onun derdine derman olmasını ister ve ümit eder (g. 80/3, g. 111/3, g. 187/7, g. 235/2, g. 267/5, g. 289/4, g. 312/5, g. 336/5).

Âşık, sevgiliden kavuşma ile onu iyileştirmesini ister (g. 134/2, g. 150/8, g. 241/5, g. 247/5).

Sevgili, âşığa kavuşma şerbeti içirerek onun derdine derman olan bir tabiptir (g. 365/4).

Sevgili âşığın derdine çaredir (g. 162/5).

-Gonca

Sevgili, goncaya benzer (k. 1/14, tah. 1/2, g. 65/3, g. 77/2, g. 87/1, g. 117/1, g. 165/2, g. 195/3, g. 236/9, g. 250/6, g. 268/7, g. 284/3, g. 302/4, g. 319/4, g. 320/1, g. 322/3, g. 333/4, g. 336/3, g. 340/3, g. 347/4, g. 354/3, g. 368/4, m.k. 2/3).

Sevgili, güzellik goncasıdır (k. 2/1, g. 132/2, g. 149/1, g. 217/3, g. 283/4).

Sevgili, işve gül bahçesinde açmış bir goncadır (g. 247/4).

-Gül (Verd)

Sevgili, güle benzer; âşık sevgilisine "gül" diye seslenir (k. 3/1, müs. 3/7, g. 4/1, g. 19/1, g. 23/1, g. 25/7, g. 36/2, g. 46/5, g. 47/3, g. 51/5, g. 60/3, g. 65/2, g. 66/5, g. 83/1, g. 93/3, g. 107/5, g. 134/5, g. 163/4, g. 165/1, g. 180/5, g. 194/2, g. 195/2, g. 201/2, g. 239/5, g. 241/1, g. 246/4, g. 247/3, g. 252/1, g. 272/1, g. 284/1, g. 284/3, g. 292/5, g. 310/1, g. 314/1, g. 316/4, g. 325/2, g. 327/3, g. 329/1, g. 333/4, g. 355/4, g. 356/1, g. 365/1, g. 356/5, g. 359/1, g. 362/3, g. 366/6, g. 372/1).

Sevgili güzellik bağının gülüdür (g. 149/1, g. 105/1, g. 157/2, g. 201/1, g. 264/5).

-Fidan

Sevgili yeni yetişmiş bir fidandır (g. 12/3, g. 28/1, g. 65/3, g. 114/1, g. 149/1, g. 362/2, g. 372/1).

Sevgili taze bir gül fidanıdır (müs. 3/7, g. 36/2, g. 194/2, g. 359/1).

Sevgili işve bağının fidanıdır (g. 212/3, g. 247/4).

Sevgili taze bir servi fidanıdır (g. 245/7).

Sevgili güzellik bağının taze fidanıdır (g. 356/2).

-Serv

Sevgili salınan bir serviye benzer (k. 1/11, k. 3/1, tah. 1/1, g. 39/2, g. 87/1, g. 224/5, g. 241/4, g. 252/2, g. 320/1, g. 354/3, g. 365/5).

Sevgilinin boyu servi gibidir (g. 103/2, g. 105/1, g. 115/1, g. 278/1, g. 309/5, g. 356/2, g. 377/2).

Sevgili, güzellik bağının işveli servisidir (g. 132/2, g. 321/3).

Sevgili, kendi ağırlığını bile taşıyamayacak kadar taze bir servidir (g. 245/5).

-Çiçek

Sevgili, çiçek gibidir (g. 210/3).

-Ay (Mâh, Meh)

Sevgili parlak ay gibidir (k. 1/3, g. 17/3, g. 19/1, g. 29/3, g. 30/3, g. 31/3, g. 33/2, g. 39/5, g. 43/2, g. 60/1, g. 72/1, g. 80/1, g. 86/2, g. 107/1, g. 124/5, g. 125/1, g. 129/2, g. 134/3, g. 140/5, g. 157/1, g. 159/1, g. 175/4, g. 184/4, g. 197/3, g. 197/4, g. 219/3, g. 222/3, g. 225/5, g. 245/4, g. 247/1, g. 249/3, g. 254/1, g. 255/4, g. 263/8, g. 266/5, g. 269/4, g. 270/5, g. 273/1, g. 273/5, g. 276/2, g. 284/5, g. 288/2, g. 288/3, g. 297/2, g. 297/4, g. 299/7, g. 308/1, g. 316/1, g. 319/5, g. 320/5, g. 332/4, g. 333/5, g. 336/2, g. 344/4, g. 353/3, g. 353/6, g. 355/1, g. 359/5, g. 365/3, kt. 3, kt. 8).

Sevgili, güzellik ayıdır (g. 144/1, g. 198/2, g. 250/3, g. 307/3).

Âşık, ay yüzlü bir sevgili ister (g. 234/5, g. 235/3).

Aya benzeyen acımasız sevgili, âşığa hasret orucu tutturur (g. 306/3).

-Güneş (Hûrşîd, Âfitâb)

Sevgili parlak güneşe benzer (k. 1/3, g. 11/1, g. 12/2, g. 60/1, g. 104/2, g. 107/2, g. 125/1, g. 129/4, g. 225/5, g. 247/1, g. 267/2, g. 274/1, g. 276/1, g. 288/3, g. 301/4, g. 308/2, g. 309/3, g. 334/4, g. 355/1, kt. 8, mıs. 2).

Sevgili, güneş gibi yüzünü herkese gösterir (g. 66/2).

Sevgili, âlemi süsleyen güneş gibidir (g. 3/4, g. 282/4).

-Yıldız (Necm)

Sevgili parlak bir yıldız gibidir (g. 134/4, g. 189/2, g. 281/2, g. 288/2, g. 320/4, g. 355/5).

-Genç (Cüvân), Çocuk (Tıfl)

Sevgili, gençtir (g. 297/1).

Sevgili, çocuktur, âşığın halinden anlamaz (g. 49/4, g. 118/5, g. 231/1).

Sevgili, çocukken bile afet-i devrandır (g. 241/3).

Âşık daha çocukken sevgilinin işvesini görmüştür (g. 222/2).

Âşık, daha çocukken sevgilinin bakışında mertlik görmüştür (g. 257/2).

-Gevher, Saflık kaynağı (Kân-ı nezâfet)

Sevgili, güzellik cevheri, incisidir (g. 145/3).

Sevgili saflık menbaıdır (g. 360/6).

-Avcı

Sevgili, gönül avlar (g. 3/5, g. 219/1, g. 296/2).

-Anka

Sevgili, anka gibi nazlanmanın doruklarında uçar (g. 273/4).

Sevgilinin hüner doruklarında anka gibi mertebesi vardır (g. 372/4).

-Hüma

Sevgili hümaya benzer (g. 251/5, muh. 1/2).

Sevgili, yuvasını kimsenin bilmediği bir hüma gibidir (g. 2/2).

Sevgili hüma gibidir, âşığa av olmaz (g. 19/5, g. 341/2).

Sevgili, naz kanadıyla uçan hüma gibi âşığın gönlünde yuva kurar (g. 380/6).

Sevgili, kimseye av olmayan vahşi bir hümadır (g. 382/2).

-Sâki

Sevgili nazlı bir sâkidir (g. 7/4).

Sevgili, gül yüzlü bir sâkidir (g. 51/3, g. 245/3, g. 346/2).

-Kâfir, Sanem, Büt

Sevgili kâfirdir (g. 378/12).

Sevgili âşığa kâfir gibi eziyet eder (g. 378/3).

Sevgili puta benzer (tah. 1/5).

Sevgili Çin putları gibi güzeldir (g. 378/8).

-Göz Nuru, Âlî-neseb, Âlî-nijâd, Nâzenîn

Sevgili, âşığın gözünün nurudur (g. 104/2, g. 257/2).

Sevgilinin soyu yücedir (g. 29/2, g. 57/4).

Sevgili nazlıdır, nazenindir (g. 93/3, g. 227/3, g. 262/3, g. 269/3, g. 299/2, g. 321/1).

-Şîrîn, Leylâ

Sevgili, Şirin'e benzetilir (g. 56/1).

Sevgili, Leylâ'ya benzetilir (g. 95/1, g. 240/3).

-Mîrâlây-ı Cefâ, Zâlim, Sitem-kâr, Gaddar, Mekkâr

Sevgili cefa miralayıdır, o cefa etmeyi iyi bilir (g. 67/8).

Sevgili zalimdir (g. 91/4, g. 206/4, g. 327/3).

Sevgili sitemkârdır (g. 231/3, g. 268/2, g. 292/3).

Sevgili gaddardır (tah. 2/2, g. 303/2).

Sevgili hilecidir (k. 2/7, tah. 2/2).

-Kasap

Sevgili âşıklarını kasap gibi kurban eder (g. 378/9).

3.3.4. SEVGİLİDE GÜZELLİK UNSURLARI

3.3.4.1. Saç (Gîsû, Zülf, Mû)

3.3.4.1.1. Şekil Bakımından

-Rişte, Bend

Sevgilinin saçları, âşığın yaralı gönlünü dikecek olan bir iptir (g. 14/4).

Sevgilinin âşıkları, onun saçlarına bağlanırlar (g. 32/4).

-Zincir (Zencîr)

Sevgilinin saçları, âşığa bela zinciri olup dolaşır (g. 9/3).

Sevgilinin saçının bir teli bile âşığa zincir olur (kt. 2).

-Sünbül

Sevgilinin saçları sümbül gibidir (k. 2/5, k. 3/7, g. 71/4).

-Dâm

Sevgilinin saçları âşık gönüllerin tuzağıdır (g. 299/5).

-Kemend, Kayd

Sevgili, saçlarını dağıtarak âşıklarına kement atar (g. 9/3).

Sevgilinin saçının kemendine düşen akıllı değildir, mecnundur (g. 139/2).

Aklını sevgilinin saçının kaydına düşürenler bir daha ondan kurtulamaz (g.150/7, g. 370/3).

-Bela

Sevgilinin saçları, âşığın başına bela getirir (g. 327/1).

-Perişan, Pîçîde

Sevgilinin saçları darmadağındır (g. 32/4, g. 217/2, g. 268/4, g. 335/2, g. 302/2, g. 327/1).

- Meşk

Sevgilinin yüzündekiler saç değildir; onlar felek hattatının mehtap levhasına karaladığı meşktir (g. 124/4).

3.3.4.1.2. Renk Bakımından

-Gece (Leyle)

Sevgilinin saçları gece gibi siyahtır (g. 139/2).

3.3.4.1.3. Koku Bakımından

-Anber

Sevgilinin saçları amber gibidir(g. 31/2, g. 101/2, g. 299/1, g. 324/5).

Sevgilinin amber gibi saçları hasta âşığı iyileştirir (g. 31/2).

-Misk (Müşg, Abîr)

Sevgilinin saçları misk kokuludur (g. 63/4, g. 89/2).

-Sünbül

Sevgilinin saçları sümbül gibidir (k. 2/5, k. 3/7, g. 71/4).

Gül ve sümbül sevgilinin saçını kıskansa da onun saçlarının yerini tutamazlar (g. 43/1, g. 59/3).

3.3.4.2. Kâkül, Turra

3.3.4.2.1. Şekil Bakımından

-Kayd, Kemend, Bağ, Bend

Sevgilinin kâkülü, âşık için büyük bir bağdır (g. 26/3, g. 370/3, g. 374/3).

Sevgilinin kâkülü aşkından deliye dönmüş âşık için aşk belasının bağıdır (g. 367/4).

Sevgilinin kâkülünün kemendinden kurtuluş yoktur (g. 269/2).

Sevgilinin kâkülü, âşığın gönlüne kement atar (kt. 2).

Sevgilinin kâkülünün sevdası âşığın gönül kuşunun ayağına bağ olur (g. 200/2).

Sevgilinin perçemi akıllıları bile zincire bağlar (g. 245/1).

-Fitne

Sevgilinin kâkülleri fitne çıkarır (g. 83/3, g. 91/3).

-Zincir (Zencîr)

Sevgilinin kâkülleri âşığın gönlünün zinciridir (g. 127/1, g. 298/2, g. 369/1).

Sevgilinin saçları, delilik zinciridir, delilerin vurulduğu zincirdir (g. 245/1).

-Nikâb

Sevgili, kâkülünü yüzüne nikap, örtü eder (g. 144/1, g. 220/1).

Sevgilinin kâkülleri bile yüzünü örtmeye yetmez (g 156/1).

-Sünbül

Sevgilinin kâkülü sümbüle benzer (g. 165/2).

-Serkeş

Sevgilinin kâkülü serkeştir (g. 186/1, g. 189/7).

-Perişan

Sevgilinin kâkülü dağınıktır (g. 189/7, g. 220/1, g. 241/1).

-Dâm

Sevgilinin kâkülleri âşığa tuzaktır (g. 219/1, g. 296/2, g. 318/4).

Sevgilinin kâkülü bela tuzağıdır (g. 296/3).

3.3.4.2.2. Koku Bakımından

-Şebboy (Şeb-bû)

Sevgilinin kâkülleri şebboya benzer (g. 14/1).

-Anber

Sevgilinin kâkülleri amber gibidir (g. 10/4, g. 217/2, g. 201/3, g. 297/1, g. 310/3).

-Sünbül

Sevgilinin kâkülü sümbüle benzer (g. 165/2).

3.3.4.3. Alın (Cebîn)

-Ay (Mâh, Meh)

Sevgilinin alnı ay gibi parlaktır (g. 61/5, g. 80/1, g. 95/2, g. 145/1, g. 273/5, g. 299/1, g. 352/2).

3.3.4.4. Kaş (Ebrû)

-Hilâl

Sevgilinin kaşları hilal gibidir (k. 4/4, g. 215/4, g. 245/4, g. 306/3).

Sevgilinin hilal kaşları bayram geldiğinin habercisidir (g. 61/1, g. 270/5, g. 276/3).

-Yay (Kemân)

Sevgilinin kaşı yay gibidir (g. 39/3, g. 79/5, g. 83/2, g. 89/3, g. 115/3, g. 117/4, g. 173/4, g. 187/6, g. 203/2, g. 216/4, g. 218/6, g. 227/4, kt. 2).

-Kavs-i kader, Kavs-i kaza

Sevgilinin siyah kaşları kader yayıdır (g. 12/1).

Sevgilinin siyah kaşları, kaza yayıdır (g. 266/4).

-Haç (Çelîpâ)

Sevgilinin kaşları haç gibidir (g. 378/12).

-Karadüzen

Sevgilinin kaşları karadüzendir (k. 3/15).

-Tuğra, Hatt-ı kudret, Nakş-ı zîbâ

Sevgilinin kaşları tuğraya benzer (k. 3/8, g. 93/1, g. 149/3, g. 187/4).

Sevgilinin alnındaki kaşları kudret yazısıdır (g. 115/3).

Sevgilinin kaşları süslü ve ince bir nakış gibidir (g. 115/3).

3.3.4.5. Göz (Çeşm, Dîde)

-Mest, Mestâne, Mahmûr, Bîmâr (Hasta), Kâfir

Sevgilinin gözü mesttir (k. 2/2, g. 34/4, g. 83/3, g. 91/2, g. 122/2, g. 123/3, g. 132/3, g. 178/2, g. 224/4, g. 257/1, g. 283/1, g. 329/3, g. 346/4, g. 376/1, g. 382/3, g. 382/4).

-Âfet

Sevgilinin gözleri âfettir (g. 165/4, g. 226/1).

-Âhû, Fettân

Sevgili âhû gözlüdür (k. 3/9, g. 106/3, g. 132/1, g. 190/1, g. 202/3, g. 213/5, g. 225/1, g. 297/1, g. 324/7, g. 341/3, g. 348/2).

Sevgilinin gözleri fitneler çıkarır (k. 1/10, g. 216/2, g. 218/1, g. 224/1, g. 289/1, g. 315/6).

-Nergis

Sevgilinin gözleri nergis gibidir (g. 193/2, g. 268/6, g. 302/5, g. 310/3).

-Kahraman

Sevgilinin gözleri efsanevî İran şahsiyeti Kahraman'a benzer (g. 376/1).

-Hunîn

Sevgilinin gözü kanlıdır (g. 100/5).

-Şehbâz

Sevgilinin gözleri alıcı kuş gibidir (g. 3/5, g. 19/5, g. 152/2, g. 229/3, g. 236/5, g. 380/6).

-Siyah, Kömür

Sevgili siyah gözlüdür (g. 137/1, g. 268/6).

Sevgili kömür gibidir (müf. 4).

-Sürmedâr

Sevgilinin gözleri sürmelidir (g. 31/4).

3.3.4.6. Gamze (Yan Bakış)

-Ok (Tîr)

Sevgilinin bakışı ok gibidir (g. 39/3, g. 79/5, g. 83/2, g. 216/4, g. 218/6, g. 358/5).

Sevgilinin bakışı kaza okudur (g. 203/2, g. 216/2, g. 241/3).

Sevgilinin bakışı âşığa sitem okları atar (g. 227/4).

-Kılıç (Seyf, Tîg, Şemşîr), Hançer

Sevgilinin bakışı kılıç gibi keskindir (g. 44/7, g. 259/2, g. 314/9, kt. 2).

Sevgilinin bakışı, ateşler saçan bir kılıçtır (g. 356/3).

Sevgilinin bakışı kaza hançeridir (g. 345/3).

-Tatar

Sevgilinin bakışı, yağmacı Tatarlara benzer, âşığın sabrını perişan eder (g. 215/2).

-Şehbâz

Sevgilinin bakışı alıcı kuşa benzer (g. 122/2).

-Gaddar, Gammaz

Sevgilinin bakışı gaddardır (g. 52/1, g. 165/4, g. 190/4, g. 280/1).

Sevgilinin bakışı gammazdır (g. 341/4).

-Nikriz

Sevgilinin bakışı nikrizdir (k. 3/9).

-Fettân

Sevgilinin bakışı fitneler çıkarır (tah. 2/4, g. 45/3, g. 91/7, g. 196/3, g. 226/1, g. 327/2, g. 329/2, g. 333/7, g. 335/4).

-Cellâd

Sevgilinin bakışı cellâttır (g. 39/4, g. 40/3, g. 62/1).

-Vâdi-i nahvet, tegâfül

Sevgilinin bakışları gurur, kibir vadisidir (g. 87/2, g. 224/4).

Sevgilinin bakışı tegafülden ibarettir (g. 178/1).

-Neşter

Sevgilinin bakışı, âşığın gönlüne neşter gibi saplanır (g. 112/2).

-İşve-bâz, Pür işve

Sevgilinin işveli bakışları vardır (g. 122/1, g. 376/1).

-Kanlı (Hûnîn)

Sevgilinin bakışları kanlıdır (g. 152/3).

-Serkeş

Sevgilinin bakışı serkeştir, inatçıdır (g. 186/1).

-Ser-tîz

Sevgilinin bakışı çok keskindir (g. 216/3).

-Hileci (Mekkâr)

Sevgilinin bakışları hilecidir (g. 303/1).

- İğne (Sûzen)

Sevgilinin bakışı iğne gibidir (g. 315/6, g. 372/5).

3.3.4.7. Kirpik (Müje, Müjgân)

-Ok (Tîr, Nâvek, Tîr-i kazâ)

Sevgilinin kirpiği ok gibidir (tah. 2/4, g. 89/3, g. 99/2, g. 140/1, g. 186/1, g. 202/1, g. 216/3, g. 224/1, g. 266/4, g. 277/3, g. 295/2, g. 300/1, g. 302/1, g. 306/5, g. 369/1, g. 371/4).

Sevgilinin kirpiği kaza okudur (g. 12/1, g. 187/6).

-Peykân

Sevgilinin kirpiklerinin peykânı âşığın canına geçer (g. 315/6).

-Hançer, Neşter

Sevgilinin kirpiği hançere benzer (g. 208/3).

Sevgilinin kirpikleri neşter gibidir (g. 46/7, g. 139/3, g. 190/4).

-Mızrak (Nîze)

Sevgilinin kirpikleri mızrağa benzer (g. 356/3).

-Asker, Tâtâr

Sevgilinin kirpikleri Tatar askerlerine benzer (g. 304/4).

-İğne (Sûzen)

Sevgilinin kirpiğinin iğnesi, âşığın can ipini koparır (g. 252/3).

-Tâk

Sevgilinin Kahraman'a benzeyen gözleri, kirpiklerinin tâkındadır (g. 376/1).

3.3.4.8. Yüz ve Yanak (Cemâl, Çehre, Dîdâr, Rûy, Tal'at, Vech; Ruh, Ruhsâr, 'İzâr)

-Güneş (Hûrşîd, Şems, Âfitâb, Gün)

Sevgilinin yüzü güneş gibi parlaktır (g. 3/4, g. 4/1, g. 7/1, g. 11/1, g. 12/2, g. 104/2, g. 256/4, g. 275/5, g. 276/1).

Sevgili, güzellik burcunun güneşidir (k. 1/3).

Sevgili güneş gibi dünyaya yüzünün nurunu gösterir (g. 11/1).

Güneşe özelliğini sevgilinin yüzü verir (g. 104/1).

Sevgilinin yüzünü seyredenler, bir daha parlak güneşe bile bakmak istemezler (g. 164/7).

Sevgilinin yanağı güneş gibidir, âşığın gözlerini kamaştırır (g. 156/2).

Sevgilinin yanağının güneşi, gül bahçesini tutuşturur (g. 188/1).

Sevgili gün yüzünü göstermeyerek, âşığın her gününü akşama çevirir (g. 219/3).

Âşığın tek isteği sevgilinin gün yüzünü seyretmektir (g. 274/1, g. 276/2, g. 308/2).

-Ay (Mâh, Meh, Bedr-i kemâl), Mehtab

Sevgilinin yüzü ay gibidir (k. 1/3, k. 17/3, g. 60/1, g. 72/1, g. 80/1, g. 86/2, g. 106/1, g. 140/3, g. 184/4, g. 187/1, g. 197/4, g. 245/5, g. 297/5, g. 310/5, g. 342/2, g. 359/5, kt. 8).

Sevgilinin yanağı ay gibi parlaktır (g. 156/5).

Sevgilinin yüzü mehtaba benzer (g. 124/4, g. 285/1).

-Gül, Gül-i sad berg

Sevgilinin yüzü gül gibidir (k. 1/14, g. 31/2, g. 32/2, g. 35/2, g. 61/4, g. 95/1, g. 101/1, g. 105/1, g. 108/1, g. 110/3, g. 130/2, g. 156/1, g. 190/1, g. 194/2, g. 223/5, g. 235/1, g. 267/3, g. 291/1, g. 293/3, g. 297/1,g. 365/1, g. 376/5, g. 377/2).

Sâkînin çehresi gül gibidir (g. 51/3, g. 245/3, g. 346/2).

Sevgilinin yanağı gül gibidir (k. 3/1, tah. 1/1, g. 24/7, g. 50/3, g. 66/5, g. 89/2, g. 104/3, g. 106/1, g. 161/2, g. 163/5, g. 185/1, g. 196/2, g. 202/3, g. 217/3, g. 231/1, g. 259/1, g. 261/4, g. 303/3, g. 317/1, g. 321/4).

Sevgilinin yanağı yüz yapraklı gül gibidir (g. 14/2, g. 316/4).

-Gonca

Sevgilinin yüzü gonca gibidir (g. 14/1, g. 130/2).

Sevgilinin yanağı gonca gibidir (g. 213/3, g. 278/1, g. 370/1, kt. 20).

-Gülistan, Gülşen, Gülhâne

Sevgilinin yüzü gül bahçesi gibidir (g. 3/3, g. 65/3, g. 236/8, g. 277/1, g. 278/2, g. 285/3, g. 330/1, g. 370/1, g. 371/2).

-Lâle

Sevgilinin yanağı lale gibidir (g. 119/3).

-Ateş (Nâr)

Sevgilinin yüzü ateş gibidir (g. 295/1).

Sevgilinin yüzünde kazanın yakıcı ateşi gizlidir (g. 16/1).

Sevgilinin yanağı ateş; âşığın gönlüyse pervanedir (g. 165/3).

Sevgilinin yanağının kıvılcımlarının aksi, ateşi bile utandırıp terletir (g. 188/3).

-Mum (Şem‘), Kandîl

Sevgilinin yüzü mum gibidir (g. 3/7, g. 222/4, g. 227/1, g. 251/1, g. 283/2, g. 351/1).

Sevgilinin yanağı mum gibidir (g. 32/3, g. 90/2, g. 99/1, g. 123/2, g. 137/5, g. 239/3, g. 298/1, g. 319/3, g. 346/3, g. 348/3, g. 356/1, g. 362/1).

Sevgilinin yanağı, kilisedeki mumlar gibi yanar (g. 378/13).

Sevgilinin yanağı kandil gibi parlaktır (g. 79/6, g. 295/1, g. 378/13).

-Ayna (Âyine, Mir’at)

Güneş bile parlaklığını sevgilinin ayna gibi yüzünden alır (g. 285/2).

Sevgilinin yüzünün aynası nur mahzenidir (g. 116/1).

Sevgilinin yüzü saflık aynasıdır (g. 266/1).

Sevgilinin yanakları ayna gibidir, âşık papağan gibi onun yüzünü seyrederek konuşmaya, şiir söylemeye başlar (g. 88/3).

Sevgilinin yüzü ayna gibi saftır (g. 112/2).

-Peri

Sevgilinin yüzü peri gibidir (tah. 1/5).

Sevgilinin yanağı peri gibidir (tah. 1/4, g. 272/5).

-Mekteb

Sevgilinin yüzü, içinde sırlar nüshasının bulunduğu bir mekteptir (g. 208/2).

-Yusuf

Sevgilinin yüzü Yusuf gibidir (g. 88/5, g. 157/3, g. 376/4).

-Kızıl elma

Sevgilinin yanakları kızıl elma gibi kırmızıdır (g. 24/7).

-Yalın

Sevgili yalın yüzlüdür, onun yüzü ateş gibi parlaktır (müf. 4).

3.3.4.9. Ben (Hâl)

-Berât

Sevgilinin yüzünün levhasına Nur âyeti yazılmıştır ve "Biz insanı en güzel surette yarattık" beratı, yüzündeki benleri ve ayva tüylerini meydana getirmiştir (g. 187/2).

-Yazı

Allah, sevgilinin güzelliğinin Mushaf'ında ben ve ayva tüylerini yaratmıştır (g. 208/2).

3.3.4.10. Hat

-Kâfir

Sevgilinin hattı, dini kara bir kâfire benzer (müf. 18).

-Âyet

Sevgilinin yüzündekiler ayva tüyleri değildir, ezel hattatı onun yüzüne Nur âyetini yazmıştır (g. 69/5).

Hayal hattatı, sevgilinin ay gibi yüzüne Neml âyetini yazmıştır (g. 245/5).

Yazı (Hat)

Sevgilinin yeni çıkan hatları acemice yazılmış bir yazı gibidir (g. 101/1).

Allah, sevgilinin güzelliğinin Mushaf'ında ben ve ayva tüylerini yaratmıştır (g. 208/2).

Hat, sevgilinin güzelliğinin Mushaf'ında gönül açıcı yazıdır (g. 266/1).

-Unvân, Berât

Sevgilinin yüzündeki hatlar, onun güzellik fermanının unvanıdır (g. 80/4).

Sevgilinin yüzünün levhasına Nur âyeti yazılmıştır ve “Biz insanı en güzel surette yarattık” beratı, yüzündeki benleri ve ayva tüylerini meydana getirmiştir (g. 187/2).

-Müşg, Anber

Sevgilinin hattı amber gibidir (g. 93/2, g. 95/1, g. 136/4).

Sevgilinin hattı onun güzelliğinin Hıtay ülkesinin misk saçan bir metaıdır (g. 136/4).

-Der-kenâr

Sevgilinin yüzündeki tüyler, onun güzellik beratının derkenarıdır (g. 136/3).

-Jengâr

Sevgilinin hattı bakır rengindedir (tah. 1/2).

3.2.4.11. Ağız (Dehan, Dehen, Fem)

-Gonca

Sevgilinin ağzı gonca gibidir (g. 36/3, g. 42/1, g. 61/4, g. 86/4, g. 94/3, g. 199/2, g. 258/2, g. 277/1, g. 288/1, g. 293/3, g. 316/4, g. 317/1).

-Gül

Sevgilinin ağzı gül gibidir (g. 84/4, g. 103/1).

3.2.4.12. Dudak (Leb, La‘l)

-Gonca

Sevgilinin dudağı gonca gibi kırmızı ve küçüktür (g. 20/1, g. 246/1, g. 277/2, kt. 9).

-Gül

Gül bahçesi bile sevgilinin dudağı ile övünür (g. 335/3).

-Şeker, Şirin

Sevgilinin dudağı şeker gibi tatlıdır (g. 165/1, g. 349/3).

-La‘l, Mercân

Sevgilinin dudağı la‘l gibi kırmızıdır (g. 10/1, g. 168/1, g. 217/4).

Sevgilinin dudağı mercan gibi kırmızıdır (g. 201/4).

-Elma, Gülnâr

Sevgilinin dudağı elma gibi kırmızıdır (g. 24/1).

Sevgilinin dudağı nar çiçeği gibidir (g. 277/2, g. 280/3).

-Mestân

Sevgilinin dudağı mesttir (g. 302/5).

-Şarap

Sevgilinin dudağının kadehi herkesi sarhoş eder (g. 211/5).

Sevgilinin dudağının hayali, âşıklar meclisinin şarabıdır (g. 275/1).

3.3.4.13. Çene (Zekan)

-Çâh

Sevgilinin çenesi şekil itibariyle kuyuya benzetilir (g. 42/2, g. 45/4).

-Fikr-i Mecaz

Çene çukuru, fikr-i mecaz şeklinde ele alınır (g. 45/4).

3.3.4.14. Gerdân

-Gümüş

Sevgilinin gerdanı gümüş külçesine benzer (k. 1/2).

3.3.4.15. Boy (Kamet, Kad, Endâm)

-Serv

Sevgilinin boyu servi gibidir (g. 115/1, g. 241/4, g. 245/7, g. 278/1, g. 309/1, g. 321/3, g. 356/2, g. 377/2).

-Fidan (Nahl, Nihâl)

Sevgilinin boyu, fidan gibidir (g. 12/3, g. 28/1, g. 35/1, g. 36/2, g. 103/2, g. 105/1, g. 106/2, g. 114/1, g. 115/1, g. 149/1, g. 212/3, g. 245/7, g. 247/4, g. 356/2, g. 362/2, g. 372/1, müs. 3/7).

Sevgilinin boyu güzellik fidanıdır (g. 108/1).

-Tûbâ

Sevgilinin boyu cennet ağacı tûbâ gibidir (g. 105/1, g. 278/1, g. 309/1).

-Şirin-edâ

Sevgilinin boyunun tatlı bir edası, tavrı vardır (g. 366/6).

-Yasemin

Sevgilinin boyu yasemin gibidir (g. 377/3).

3.3.4.16. Diş (Dendân)

-İnci (Dür, Dürr-i Necef, Dürr-i sadef, Dürr-i şehvâr)

Sevgilinin dişleri inci gibidir (g. 168/1, g. 202/3, g. 377/2).

Sevgilinin dişleri Necef incisi gibidir (g. 201/4).

3.3.4.17. Endam, Beden, Vücûd

-Gül

Sevgilinin endamı gül gibidir (g. 10/3, g. 120/1, g. 208/1, g. 239/5, g. 262/1, g. 291/1, g. 334/1, g. 340/5, g. 344/1, g. 359/1, g. 382/1).

Sevgilinin bedeni gül gibidir (g. 145/2, g. 225/6, g. 231/3).

Sevgilinin vücudunun hâsılı letafet gülüdür (g. 108/1).

3.3.4.18. Kol (Sâ'id)

-Sîmîn

Sevgilinin kolu gümüş gibi beyazdır (g. 72/2, g. 278/3).

3.3.5. SEVGİLİ İLE İLGİLİ DİĞER UNSURLAR

3.3.5.1. Bûse

Sevgilinin busesi gül gibidir (kt. 17).

3.3.5.2. Söz (Kelâm, Güftâr, Nutk, Elfâz)

-Şeker

Sevgilinin sözü şeker gibidir (g. 31/5, g. 34/5, g. 94/3, g. 104/3, g. 165/1, kt. 17).

Sevgilinin sözü şekerden daha latif, daha tatlıdır (g. 201/2).

Sevgilinin her bir sözü çifte çekilmiş şekerden lezizdir (g. 63/5).

Sevgilinin sözü şekerler saçar (g. 278/2).

-Tûtî

Sevgili papağan gibi söz söylemeye başlayınca âşık mutlu olur (g. 321/2).

Güzeller papağan gibi güzel konuşurlar (g. 333/3).

Sevgili söz söylemeye başlayınca papğan bile şaşkınlık içinde kalır (kt. 20).

-Kenz-i esrar, Nikâb-ı gaybdan dîdâr gösteren, Gaflet uykusundan bîdâr eden, Cân-bahş

Sevgilinin sözü sırlar hazinesidir (g. 228/6).

Gayb örtüsünden yüz gösterir (g. 228/4).

Sevgilinin sözü, insanı gaflet uykusundan uyandırır (g. 228/4).

Sevgilinin sözleri âşığa can verir (g. 168/2).

-Sermaye-i can, Resm-i muhabbet nişanı, Nakdîne-i mihr ü vefa, Pertev-i envâr

Sevgilinin letafetten ibaret sözleri âşığın can sermayesi, sevgi ve şefkat nakdidir (g. 103/4).

Sevgilinin sözleri muhabbet göstergesidir (g. 228/1).

Sevgilinin sözleri âşığın kalbini güneş gibi aydınlatan bir nurdur (g. 228/3).

-Zehr-âb

Sevgilinin sözleri zehir gibi acıdır (b. 19).

-Âb-ı zülâl

Sevgilinin sözleri kevser suyu gibidir (g. 278/2).

-Ayn-ı hikmet

Sevgilinin sözleri hikmet kaynağıdır (d.g. 2/4).

-Hazır-cevâb

Söz söyleme konusunda papağan bile sevgiliyle yarışamaz, sevgili nükteli sözler söyleyen bir hazırcevaptır (g. 156/6).

3.3.5.3. Yürüyüş (Reftâr, Reviş)

-Servi

Sevgilinin yürüyüşü servi gibidir (tah. 1/1, g. 87/1, g. 103/2, g. 309/5, g. 321/3, g. 354/3, g. 356/2, kt. 20).

-Bîgâne

Sevgilinin yürüyüşü yabancı gibidir (g. 265/1).

3.3.5.4. Kûy (Mahalle)

-Ka‘be

Sevgilinin mahallesi, âşığın Kâbe’sidir (g. 79/7).

-Gül Bahçesi (Gülistân, Gülşen)

Sevgilinin mahallesi gül bahçesi gibidir (g. 5/2, g. 20/1, g. 97/2, g. 101/5, g. 200/4, g. 213/3, g. 340/3, g. 349/2).

-Hastane (Dârü’ş-şifa)

Sevgilinin mahallesi âşığa yeni bir hayat veren şifa evidir, hastanedir (g. 380/7).

3.3.5.5. Ayağı Toprağı (Hâk-i pây, Gûbâr)

-Sürme (Tûtiyâ)

Sevgilinin ayağının toprağı can gözüne sürmedir (g. 230/2, g. 281/5).

-İksîr

Sevgilinin ayağının toprağı iksir gibidir (g. 369/2).

-Tâc

Âşık, sevgilinin ayağının toprağını başına tâc eder (g. 47/2).

3.3.5.6. Ter (Arak)

-Şebnem

Sevgilinin yüzündeki terler, gülün üzerindeki şebnem gibidir (g. 32/2, g. 130/2).

-Gül suyu (Gül-âb)

Sevgilinin alnındaki terler, âşığın can şişesi için gül suyudur (g. 275/2).

3.3.5.7. Gölge (Sâye)

-Tûbâ

Sevgili âşığa kavuşma meyvesini verirse, gölgesi tûbâ gibi olur (g. 372/2).

-Yuva (Mekân)

Âşığın gönül kuşu, sevgilinin gölgesinde yuva kurmak ister (g. 79/4).

3.3.5.8. Selâm (Merhabâ)

Sevgili âşığa merhaba demez, selam vermez (g. 61/3, g. 84/2, g. 94/5, g. 276/4, g. 316/1).

Rakip ve sevgili rahatça selamlaşır (g. 72/2, g. 100/2).

Âşık, uzaktan merhabaya razı olmaz (g. 105/3).

Sevgiliye uzaktan merhaba demek gerekir, yakından onun güzelliğini seyreden kimse deli olur (g. 378/4).

3.3.5.9. Muhabbet

Muhabbet bir mum gibidir, âşık bu mumun pervanesidir (g. 7/1, g. 199/1, g. 344/3).

Muhabbet denize benzer (g. 27/5).

Muhabbet su dolabı gibidir (g. 37/1).

Muhabbet dünyayı aydınlatan güneşe benzer (g. 37/2).

Muhabbet kapısı, hakikat yapısıdır (g. 37/3).

Muhabbet bir çimenliktir (g. 39/2).

Can kulübesinden muhabbet penceresi açmak gerekir (g. 46/2).

Muhabbet yuvası, aşk meyhanesinin kapısıdır (g. 85/3).

Muhabbet, gül bahçesine benzer (g. 106/5, g. 161/1, g. 263/4).

Muhabbet bir şaraptır (g. 168/4, g. 227/2).

Muhabbet bir çeşmedir (g. 263/10).

Muhabbet bir köşktür, sağlamlaştırılması gerekir (g. 313/3).

Aşk Mecnun'u için muhabbet Leyla'dır (g. 351/2).

3.3.5.10. Hande

-Gül

Sevgilinin gülüşü gül gibidir (g. 86/4, g. 303/3).

3.3.5.11. Naz

-At (Semend)

Âşık, sevgilinin naz atı ile gelmesini ister (k. 1/11).

-Ülke (Milk)

Sevgili, naz ülkesini berat ile almıştır (g. 67/8).

-Elbise (Câme)

Sevgilinin naz elbisesi gül rengindedir (g. 139/1).

-Vâdi

Sevgilinin naz vadisi âşığın gönlüne safa verir (g. 270/3).

-Berât

Âşık, sevgilinin naz hattının beratı gelmeden, onun mum gibi etrafı aydınlatmasını ister (g. 295/4).

-Evc

Sevgili naz doruklarındadır, âşığa yüz göstermez (g. 341/2).

-Kanat (Cenâh)

Sevgili, naz kanadıyla uçar (g. 380/6, g. 382/2).

3.3.6. ÂŞIK

-Bülbül (Andelib, Hezâr)

Âşık, ağlayıp feryat eden bir bülbüle benzer (k. 2/1, tah. 1/2, g. 4/2, g. 18/4, g. 55/1, g. 106/5, g. 136/5, g. 141/1, g. 163/5, g. 196/2, g. 207/2, g. 223/5, g. 239/5, g. 261/1, g. 283/4, g. 299/4, g. 374/1, g. 376/2).

Sevgili bülbüle benzeyen âşık yerine, dikene benzeyen rakibi tercih eder (g. 325/2).

Âşık tıpkı bülbül gibi gülü dikenin elinden alamaz (g. 292/5).

Âşık, gül gibi sevgiliye bülbül olmuştur (g. 3/4, g. 7/1, g. 149/5).

Âşık, bülbül gibi söyler (g. 10/5).

Âşık kendini bülbülden üstün görür (g. 23/1, g. 135/5, g. 139/4).

Bülbül âşığın akranıdır (g. 43/5).

Âşık da bülbül gibi perişandır (g. 93/3).

Sevgili, âşığın bülbül gibi ağlamasını ister (g. 117/1).

-Pervane

Âşık pervanedir (g. 7/1, g. 119/7, g. 137/5, g. 215/5, g. 239/3, g. 251/1, g. 370/5, g. 378/13).

Pervane gibi aşk ateşine düşmeyene âşık denmez (g. 119/8).

-Bîmâr, Hasta, Garîb, Üftâde, Bî-çâre, Nâ-çâr, Nâ-kâm, Nâ-şâd, Nâlân, Zâr, Giryân, Giryâne, Girye-nâk, Ney, Şûrîde, Perîşân, Zebûn, Âvâre, Kul, Bende, Gedâ, Şerm-sâr, Mezmûm, Bed-nam Hatâ-kâr

Âşığın gönlünün ve ayrılık halinin hastaya benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.6.1.

Âşık hastadır (g. 19/2, g. 64/4).

Âşık gariptir (k. 4/8, g. 153/1).

Âşık düşkündür (k. 1/8, k. 2/3, mıs. 2, g. 3/2, g. 31/5, g. 66/2, g. 87/5, g. 93/5, g. 121/2, g. 124/5, g. 146/2, g. 147/1, g. 214/1, g. 220/4, g. 231/6, g. 233/5, g. 245/3, g. 268/7, g. 292/2, g. 297/2, g. 297/5, g. 315/4, g. 322/1, g. 324/7, g. 325/5, g. 336/4, g. 345/2, g. 357/4).

Âşık çaresizdir (k. 2/9, kt. 3, g. 124/1, g. 254/2, g. 258/5).

Âşık muradına erişememiştir (müs. 5/4, g. 55/5, g. 71/5, g. 73/5, g. 82/5, g. 156/7, g. 214/5, g. 255/5, g. 257/5, g. 264/2, g. 288/5, g. 304/5, g. 354/7).

Âşık mutsuzdur (g. 72/5, g. 76/5, g. 77/6, g. 96/5, g. 104/5, g. 220/3, g. 221/5, g. 361/5).

Âşık, sevgili yüzünden ağlar (g. 86/4, g. 87/5, g. 105/5, g. 109/3, g. 134/5, g. 225/2, g. 225/7, g. 247/5, g. 248/5, g. 249/3, g. 250/1, g. 251/2, g. 254/5, g. 261/1, g. 261/5, g. 271/5, g. 288/2, g. 289/5, g. 294/3, g. 294/4, g. 310/7, g. 316/5, g. 317/5, g. 327/5, g. 342/4, g. 354/7, g. 361/2).

Âşık, ney gibi inler (g. 160/2, g. 166/2, g. 248/3, g. 249/2, g. 267/1, g. 271/1, g. 315/7, g. 329/5, g. 341/1, g. 381/5).

Âşık perişandır (g. 2/5, g. 20/2).

Âşık da bülbül gibi perişandır (g. 93/3, g. 268/1).

Âşık düşkündür (g. 162/5).

Âşık âvâredir (g. 97/4, g. 317/5, g. 354/6).

Âşık, sevgilinin kulu, kölesidir (müf. 13, g. 3/1, g. 20/1, g. 67/9, g. 196/5, g. 257/, g. 277/5, g. 332/4).

Âşık utangaçtır (g. 265/5).

Âşık yerilen ve kınanandır (g. 302/7).

Âşığın adı kötüye çıkmıştır (g. 219/2).

Âşık hata etmiştir (g. 204/5).

-Ehl-i dil, Erbâb-ı hâl, Ehl-i vefâ, Muhabbet bezminin gûyendesi, Gûyâ, Tûtî

Âşık, gönül ehlidir (k. 3/28, g. 90/4, g. 138/6, g. 151/3, g. 167/5, g. 350/2).

Âşık kendini hal ehli olarak görür (g. 22/3).

Âşık vefa sahibidir (g. 203/5).

Âşık muhabbet meclisinin söyleyicisidir (g. 86/5).

Âşık aşk derdiyle söyler (g. 93/5).

Âşık, sevgilinin ayna gibi yüzü karşısında papağan gibi söyler (g. 88/3)

-Erbâb-ı gam, Magmûm, Erbâb-ı derd, Mihnet-zede, Ceyş-i gam mahsuru, Derd-mend, Mukîm-i künc-i hicrân, Mukîm-i cây-i hicran, Mehcûr, Garîb-i der-vatan, Fürkat-keş, Mübtela, Giriftâr, Esîr, Dil-figâr, Dil-şikeste, Bî-kes, Müştâk, Hasret-keş

Âşık gam ve dert sahibidir (g. 48/3, g. 53/3, g. 339/5).

Âşık hep sıkıntı çeker (g. 147/1).

Âşık gam askerlerince kuşatılmıştır (g. 169/2).

Âşık dertlidir (g. 254/2, g. 289/4).

Âşık ayrılık köşesini mesken tutmuştur (tah. 1/3).

Âşık ayrılık yerini mesken tutmuştur (g. 254/4).

Âşık ayrılık çekmektedir (g. 50/5, g. 143/5, g. 160/5, g. 236/9, g. 294/4, g. 322/5).

Âşık gurbettedir (g. 274/4).

Âşık, sevgiliye müpteladır (k. 1/7, k. 3/6, müs. 5/4, g. 91/4, g. 266/5, g. 271/4, g. 376/1).

Âşık aşk müptelasıdır (g. 100/4, g. 115/5).

Âşık, sevgiliye tutkundur (g. 329/2).

Âşık ayrılığa müpteladır (g. 273/3, g. 294/1).

Âşığın ayrılık ve hasret tuzağında esir olmasıyla ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.8.6 ve 3.3.8.7.

Âşık, sevgilinin aşkına esirdir (g. 54/3, g. 221/5, g. 271/2).

Âşığın kalbi yaralıdır (müs. 3/4, g. 361/4).

Âşığın kalbi kırıktır (k. 4/8).

Âşık kimsesizdir (g. 113/4, g. 254/2, g. 272/3).

Âşık sevgiliye müştaktır, onu özler (g. 134/3, g. 276/2).

Âşık hasret çeker (g. 149/2).

-Mest, Mestân, Sermest, Hayran, Divâne, Meftûn, Şeydâ, Âşinâ, Muhlîs, Dâmen-gîr

Âşık cefanın zehirli kadehiyle sarhoştur (tah. 1/3).

Âşık nazlı sevgilinin kadehiyle sarhoştur (g. 7/4).

Âşık ayrılık şarabıyla sarhoştur (g. 251/3).

Âşık mesttir (g. 15/3, g. 308/5, g. 345/6).

Âşık hayrandır (g. 7/3, g. 220/3, g. 374/4).

Bütün dünya sevgilinin hayranıdır (g. 225/1).

Âşık aşk şarabıyla sarhoştur (g. 89/4, g. 249/4, g. 371/5).

Âşık sevgilinin dudağıyla sarhoş olur (g. 211/5).

Âşık divanedir (g. 251/4, g. 259/5, g. 344/4, g. 351/2, g. 367/4, g. 378/4).

Âşık sevgiliye tutkundur (k. 1/15, g. 378/11).

Âşık şeydâdır, çılgındır (g. 23/5, g. 30/5, g. 65/7, g. 100/1, g. 152/5, g. 162/5, g. 227/3).

Âşık, aşina olmasına rağmen sevgili ona yabancıymış gibi davranır (g. 8/1).

Âşık sevgilinin samimi âşığıdır (g. 322/5, g. 350/5, m.k. 3/5).

Âşık, sevgilinin eteğine yapışır (müf. 17).

-Mecnun, Ferhâd

Âşık, kendini Mecnun'a benzetir (g. 6/2, g. 8/5, g. 13/4, g. 26/3, g. 77/1, g. 95/1, g. 97/4, g. 210/1, g. 223/3, g. 292/3).

Âşık, hayal sahrasına düşmüş bir mecnundur (g. 120/2).

Sevgilinin âşıkları Mecnun gibi çöllere düşmüştür (g. 124/5).

Sevgiliye mecnun olanlar hastanede bile şifa bulamazlar (g. 354/4).

Âşık, Ferhat'la aynı ocaktandır (g. 166/3).

-Gavvâs, Dâne

Âşık, dalgıç gibi aşk girdabında inci toplar (g. 268/5).

Âşık, aşk tuzağında bir tanedir (g. 251/5).

-Mirlivâ-yı aşk, Serdar, Merd-i meydân-ı firâk

Âşık, aşk mirlivasıdır (g. 347/5).

Âşık, aşk memleketinin serdarı, komutanıdır (g. 187/3).

Âşık, ayrılık meydanının yiğididir (g. 230/5).

-Kebâb

Âşık, ayrılık fırınında kebap olmuştur (g. 213/4).

Âşık ayrılıkla kebap gibi yanar (g. 374/2).

-Kâlıb-ı bî-rûh

Âşık cansız bir ceset gibidir (g. 96/3, g. 130/4).

-Zerre, Kuzu

Şöhreti güneş gibi parlayan sevgilinin, zerre gibi değersiz âşığına bakmakla güzelliğinin parlaklığı azalmaz (g. 372/3).

Âşık, sevgilinin kurban etmek istediği bir kuzudur (g. 378/9).

3.3.6.1. Gönül (Dil, Hâtır, Kalb)

Mısr, Mülk, Kişver, Şehr

Sevgili, âşığın gönül ülkesinde taht kurar (k. 1/6).

Gönül mülkü sevgilinin cevriyle yıkılmıştır (g. 225/3).

Âşığın gönül ülkesinde gam askerleri yerleşmiştir (g. 229/4).

Gönül bir şehre benzetilir (g. 131/3).

-Gedâ

Âşığın gönül dilencisi, sevgiliden iyilik bekler (g. 148/2).

-Deli (Dîvâne, Meczûb, Mecnun)

Gönül divanedir (g. 25/2, g. 51/4, g. 66/4, g. 91/4, g. 117/5, g. 142/4, g. 175/3, g. 211/1, g. 227/1, g. 280/2, g. 298/2, g. 323/1, g. 345/7, g. 362/5, g. 375/4, kt. 5).

Âşığın meczup gönlü sevda çekmekten usanmaz (g. 175/3).

Âşığın gönlü mecnundur (g. 66/4, g. 113/3, g. 127/1, g. 376/2).

Âşığın gönlü Mecnun gibi ayrılık vadisinde koşar (g. 240/3).

Leyla gibi olan sevgili, âşığın gönlünü Mecnun eder (g. 95/1).

Âşığın gönül Mecnun'u sevda zincirine bağlanmıştır (g. 269/2).

Sevgilinin saçı âşığın deli gönlüne zincir olmuştur (g. 369/1).

-Şeydâ, Şûrîde

Âşığın gönlü şeydâdır, çılgın bir âşıktır (tah. 2/4, g. 4/1, g. 9/5, g. 10/1, g. 12/6, g. 65/2, g. 77/2, g. 95/1, g. 103/1, g. 115/2, g. 139/1, g. 147/4, g. 230/1, g. 242/4, g. 243/5, g. 310/2, g. 329/1, g. 353/2, g. 366/2, g. 371/2, g. 380/1).

Âşığın gönlü şûrîdedir, perişandır (g. 89/1, g. 119/3, g. 152/5, g. 241/1, g. 360/4).

-Âvâre, Garîb, Nâ-kâm

Gönül âvâredir (g. 10/2, g. 55/3, g. 326/2, g. 349/1).

Gönül ayrılık yüzünden garip kalmıştır (müs. 3/2, g. 320/4).

Âşığın gönlü, muradına erememiştir (muh. 2/1, muh. 2/2, müs. 3/2, g. 127/2, g. 206/5, g. 320/4, g. 324/5, g. 349/3, g. 366/7, g. 379/3).

-Müştâk

Âşığın gönlü sevgiliye özlem duyar (g. 76/5, g. 105/3).

-Şikeste

Âşığın kalbi kırıktır (g. 153/5).

-Miskin, Hâkister

Sevgilinin saçları, âşığın miskin gönlünü kandırır (g. 323/2).

Sevgili, âşığın gönlünü küle döndürür (g. 352/4).

-Zâr, Nâlân

Âşığın gönlü daima ağlar (g. 8/4, g. 9/2, g. 43/1, g. 50/1, g. 65/7, g. 67/2, g. 106/3, 119/2, g. 119/7, g. 157/4, g. 177/3, g. 189/4, g. 196/1, g. 269/1, g. 274/3, g. 320/5, g. 345/2, g. 360/3, g. 365/3, g. 366/4, g. 378/1).

-Mahzûn, Ahzân, Gam-nâk

Âşığın gönlü hep mahzundur (g. 105/2, g. 130/4, g. 160/5, g. 242/2, g. 250/3, g. 293/1, g. 379/3, kt. 7).

-Perîşân

Sevgiliyi beklemekten âşığın hatırı perişan olur (g. 318/1).

-Bî-çâre, Nâ-çâr

Âşığın gönlü çaresizdir (muh. 2/5, müs. 3/6, g. 57/2, g. 69/1, g. 118/6, g. 120/3, g. 137/2, g. 136/2, g. 152/2, g. 161/5, g. 218/7, g. 222/1, g. 229/2, g. 230/3, g. 324/3).

-Nâ-şâd

Âşığın gönlü kederlidir (müs. 5, tah. 1/5, g. 62/4, g. 65/4, g. 75/2, g. 79/2, g. 88/2, g. 106/4, g. 111/1, g. 118/1, g. 123/1, g. 126/1, g. 183/3, g. 185/5, g. 194/5, g. 213/2, g. 220/2, g. 221/2, g. 280/5, g. 287/2, g. 294/3, g. 296/4, g. 301/4, g. 304/1, g. 309/1, g. 346/5, g. 351/3, g. 360/1, g. 366/1, b. 2).

-Âzürde

Sevgilinin amacı, âşığın kalbini kırmaktır (g. 303/5).

-Fürkat-keş, Hicrân

Gönül ayrılık çekmektedir (müs. 3/1, g. 32/1).

-Sevdâ-zede, Üftâde

Âşığın gönlü, sevdalıdır (g. 6/1).

Âşığın gönlü düşkündür (müs. 3/2, g. 3/5, g. 4/3, g. 12/1, g. 16/2, g. 28/2, g. 35/3, g. 40/1, g. 97/1, g. 118/2, g. 218/1, g. 219/1, g. 241/2, g. 260/2, g. 295/3, g. 317/4, g. 352/3, g. 382/3, kt. 12).

Âşığın gönlü sevgilinin güzelliğine düşkündür (g. 89/1).

-Kemter

Âşık, değersiz kalbinin güneş gibi sevgilinin yanında zerre olarak kalmasını ister (g. 7/3).

-Mecrûh, Nâsûr

Âşığın gönlü yaralıdır (g. 12/1, g. 67/6, g. 79/5, g. 129/3, g. 204/2, g. 380/2, d.g. 3/3).

-Mahcûb

Sevgilinin utangaç gönlü, kavuşma yolunda onun yolunu keser (g. 17/5, g. 116/4, g. 175/2).

-Mihnet-keş

Âşığın gönlü sürekli mihnet ve sıkıntı çeker (g. 35/4).

-Beste

Âşığın gönlü sabır ipiyle bağlıdır (g. 131/2).

-Hâhiş-ger

Âşığın istekli gönlü hiç kanaat etmez (g. 174/8).

-Hasta (Bîmâr), Güçsüz (Nâ-tüvân)

Âşığın gönlü hastadır (g. 44/4, g. 64/4, g. 134/2, g. 159/3, g. 166/4, g. 187/7, g. 279/5, g. 293/5, g. 320/7, g. 356/4, g. 380/7).

Gönül ayrılık derdiyle hastadır (müs. 1/6, g. 14/2, g. 15/1, g. 20/3, g. 124/1, g. 241/5, g. 271/4, g. 281/4, g. 312/5, g. 314/6, g. 322/4, g. 365/4, g. 375/1).

Âşığın gönlü aşk deliliğiyle hasta olmuştur (g. 3/6, g. 354/4).

Âşığın gönlü zayıftır (g. 380/1).

-Av (Şikâr)

Âşığın gönlü sevgilinin alıcı kuş gibi bakışının avıdır (g. 136/2).

-Tıfl

Âşığın gönlü çocuk gibidir (g. 27/3).

-Kâbe

Âşığın gönlü tecellí evi olan Kâbe’dir (g. 211/3, b. 15).

Âşığın gönül Kâbe’si sevgilinin eziyetinin eliyle harap olmuştur (g. 214/2, g. 370/4).

-Hâne, Beyt, Binâ, Beyt-i Ahzân, Beyt-i Huda

Gönül binası ancak sevgilinin lütfu sayesinde yapılır (g. 148/2).

Âşığın gönül evinde hiç mutluluk yoktur, gam askerleri orayı viran etmiştir (g. 83/4).

Sevgili, âşığın gönül evindeki canı gibidir (g. 103/4).

Âşığın gönül evini sevgilinin parlak yüzü aydınlatır (g. 86/2).

Âşığın gönül evinde aşk ateşinin mumu yanar (g. 200/1).

Âşığın gönül evi tamire muhtaçtır (g. 211/2).

Âşığın gönül evi ayrılık sebebiyle yıkılmıştır (g. 287/5).

Sevgilinin bakışı, âşığın gönül evini baştan başa harap eder (g. 327/2).

Âşığın gönül evinin çatısından hüzün akar (d.g. 4/5).

Âşığın gönül evine sevgilinin dudağının hayali gelince, can bedenden çıkar (tah. 2/4).

Âriflerin gönül evinde keder tozuna rastlanmaz (g. 282/2).

Âşığın kalbi, hüzünler evidir (g. 376/4).

Gönül, Allah'ın evidir (g. 153/5).

-Külbe

Âşığın gönül kulübesinde vefa konuğu vardır (g. 37/3).

-Vîrâne, Vîrân

Âşığın gönlü viranedir (k. 1/13, müs. 2, g. 49/5, g. 70/2, g. 144/5, g. 189/1, g. 196/4, g. 211/2, g. 250/7, g. 298/5, g. 323/1, g. 345/4, g. 346/7, g. 355/2, g. 370/4, g. 381/3, d.g. 1/2).

-Arsa

Âşığın kalbinin arsası aşk binasının temeli olmuştur (g. 182/1).

Âşığın gönlü boş bir arsa gibidir (g. 148/1).

-Serây, Kâşâne

Sevgili, âşığın gönül sarayını yıkar (g. 148/1, g. 298/5, g. 304/1).

Gönül sarayını mesken edinen taş üstünde taş koymaz (g. 164/2).

Gönül köşktür (g. 188/6, g. 211/3).

-Kütübhâne

Gönül, içinde sır kitaplarının bulunduğu bir aşk kütüphanesidir (g. 85/9).

-Ateşkede

Sevgilinin gönlü ateşkedeye, yani Mecûsîlerin ateş tapınağına dönmüştür (g. 119/2).

-Taht

Âşık, gönül tahtına sevgilinin gelip oturmasını ister (g. 309/2, g. 320/2).

Sevgilinin hayali âşığın gönül tahtında oturur (g. 22/1).

-Beyâbân

Sevgili, âşığın gönül çölünde hüma gibi yuva yapmıştır (g. 380/6).

-Kale (Hısn)

Âşığın gönül kalesini gam askerleri kaplamıştır (d.g. 1/3).

-Kuş (Murg, Bülbül Andelîb), Tûtî, Ankâ

Gönül kuşa benzer (g. 3/5, g. 79/4, g. 89/5, g. 116/2, g. 152/2, g. 193/5, g. 200/2, g. 219/1, g. 291/2, g. 296/2, g. 318/4, g. 382/3).

Âşığın gönlü bülbül gibidir (g. 14/2, g. 22/2, g. 28/1, g. 44/2, g. 82/1, g. 88/1, g. 97/2, g. 114/2, g. 115/2, 116/2, g. 163/3, g. 163/5, g. 180/5, g. 213/3, g. 234/7, g. 268/7, g. 285/3, g. 293/3, g. 297/3, g. 302/4, g. 330/2, g. 347/4, g. 349/2, g. 354/1, g. 355/4, g. 359/1, g. 365/1, g. 371/3, g. 372/1, g. 382/1, d.g. 4/1).

Âşığın gönül papağanı sevgilinin Mısır'a benzeyen güzellik ülkesinde şekerden nasiplenemez (g. 183/2).

Sevgili, âşığın gönül papağanını söyletir (g. 263/11).

Âşığın gönlü sevgilinin saçının tuzağına esir olan bir ankâya benzer (g. 296/2).

-Hz. Yakub, Hz. Züleyha, İskender

Yusuf yüzlü sevgiliyi kaybettiği için âşığın kalbinin Yakub'u gözyaşı dökerek hüzünler evinde oturur (g. 376/4).

Âşığın gönül Züleyha'sı dünyadaki makam ve mevkiye önem vermez; çünkü âlemi süsleyen güzelin zindanda olduğunu bilir (g. 118/2).

Gönül karanlıklar ülkesinde İskender gibi dolaşır (g. 314/2).

Âşığın gönlü tıpkı Züleyha gibi kavuşma eteğinden elini çekmez (g. 157/4).

-Gülşen, Gonca, Şebnem, Su

Âşığın gönlünün gül bahçesi hasret soğuğu nedeniyle açılmaz (g. 126/5).

Âşık gönül goncasının açılmasını ister (g. 184/5, g. 281/1, g. 339/3, g. 366/2, kt. 19).

Sevgiliden esen feyiz, bereket rüzgârıyla âşığın gönül goncasının düğümü açılır (g. 264/4).

Âşığın gönlü, şebnem gibi sevgilinin gül yüzüne düşkündür (g. 267/3, g. 268/7).

Âşığın gönlü su gibi sevgiliye doğru akar (g. 12/3).

-Gemi (Fülk, Keşti)

Âşığın gönül gemisi ayrılık acısıyla girdaba düşer (g. 135/4).

Âşığın gönül gemisi hasret ve ayrılık girdabında ayrılık çekmektedir, kavuşma sahiline çıkmak ister (g. 285/2, g. 338/6).

Âşığın gönül gemisi, keder dalgalarının seli altında kalmıştır (g. 339/1).

-Micmer, Tennûr, Ateş

Âşığın gönlü micmer gibi yanar (g. 186/4, g. 293/2).

Âşığın gönlü ayrılık ateşiyle fırın gibi yanar (g. 189/5).

Âşığın gönül ateşi kıvılcımlar çıkarır (g. 167/2).

-Pervane

Gönül, sevgilinin yüzünün mumuna pervanedir (g. 3/7, g. 32/3, g. 89/5, g. 115/2, g. 123/2, g. 186/2, g. 211/4, g. 283/2, g. 295/1, g. 298/1, g. 319/3, g. 346/3, g. 351/1, g. 362/1, g. 165/2).

Âşığın gönül pervanesi, gül bahçesindeki bülbüle göre aşkta daha üstündür; çünkü bülbül yakasını yırtarak feryat eder (g. 99/4).

Gönül pervanesi, aşk ateşinin ortaya çıkmasına neden olur (g. 79/3).

Gönül, sevgilinin meclisindeki muma pervanedir (g. 132/4).

Âşığın gönül pervanesi sürekli yanar (g. 250/5).

Âşığın pervane gönlü, kendini aşk ateşinde yakar (g. 344/3, g. 345/5).

-Müşteri

Gönül, kavuşma metaına müşteridir (g. 89/4).

-Ayna (Âyîne, Mir'ât)

Âşık, sevgiliden onun gönül aynasını kırmamasını ister (g. 262/2).

Sevgilinin attığı taşlar, âşığın gönül aynasını kırar (g. 129/4, g. 190/6).

Gönül aynası gam pasıyla kapanmıştır (tah. 1/2, g. 253/3, g. 350/1, kt. 15).

İnayet rüzgârı esince, gönül aynasında toz kalmaz (d.g. 2/9).

Gönül aynası sevgilinin aksini göremez (g. 129/4).

Gönül aynası, sevgi ve muhabbet güneşiyle aydınlanır (g. 37/2).

-Tarak (Şâne)

Âşığın gönlü tarak gibi sevgilinin saçında kalır (g. 190/7).

-Şişe (Mînâ)

Ayrılık tozu âşığın gönül şişesine keder verir (g. 253/3).

Gözleri mest güzellere gönül veren âşığın gönül şişesi kırılır (g. 329/3).

-Kebâb

Âşığın gönül tamburu ney gibi inler (g. 199/3).

Âşığın gönlü hasret ateşiyle yanıp kebap olur (g. 255/2).

-Sermâ-zede

Âşığın gönül düğümü soğuk yemiştir, açılmaz (d.g. 4/2).

-Safha

Âşığın gönül safhasında hiç huzur yoktur (g. 292/4).

-Tanbur, Ney, Neyzen, Perde-dâr

Gönül tamburu ney gibi figan eder (g. 199/3).

Âşığın gönlü ney gibi inler durur (g. 38/4).

Gönül neyzen gibi inler (k. 3/17).

Gönül, âşığın âhının nağmesine perde-dâr olur, makam tutar (k. 3/13).

-Mestâne, Teşne

Âşığın gönlü aşk şarabıyla sarhoştur (g. 27/1, g. 51/1, g. 104/1, g. 227/2).

Âşığın gönlü kavuşma suyuna susamıştır (g. 263/10).

-Başına sultan, Allâme

Gönül, başına buyruktur (g. 240/5).

Âşık, ayrılık mektebinde Ferhat ve Mecnun kıssalarını ezberleyip aşk ilminde âlim olmuştur (g. 138/2).

-Berg-i hazan

Gönül, ayrılık rüzgârıyla hazan yaprağı gibi savrulup gider (g. 285/4).

Rüzgâr âşığın kederli gönlünü sonbahar yaprağı gibi dağıtır (g. 126/1).

-Sâye

Âşığın gönlü, gölge gibi hasret yolunda kalır (g. 317/4).

3.3.7. ÂŞIĞIN VÜCUT AKSÂMI İLE İLGİLİ HUSUSLAR

3.3.7.1. Beden (Cism)

-Bî-cân, Nâ-tüvân

Âşık cansız bir beden gibidir (g. 51/2).

Sevgili olmadığı zaman, âşığın bedeni zayıf ve cansız düşer (g. 58/2).

-Mum (Şem‘), Pervane

Âşık, bedenini mum gibi yakar (g. 197/5).

Âşık, cismini eritip pervaneye döner (g. 370/5).

3.3.7.2. Can

-Bülbül

Âşığın can bülbülü sevgilinin mahallesinin gül bahçesine varmak ister (g. 5/2).

-İp (Rişte)

Sevgili, âşığın canının ipliğini pazara çıkarır (k. 1/7).

Sevgili, âşığın canının ipini koparır (g. 98/1).

Gül, bülbülün can ipliğiyle güzellik kitabına şiraze yapar (g. 236/7).

Sevgilinin kirpiklerinin iğnesi âşığının canının ipini koparır (g. 252/3).

-Külbe

Âşık, sevgiliye can kulübesinden muhabbet penceresi açmalıdır (g. 46/2).

-Para (Nakd)

Can, para gibidir (g. 157/5).

Âşık, sevgili için can nakdini verir (g. 112/5, g. 190/3, g. 378/11).

Sevgilinin güzellik metaını almak isteyen kişi, bunun karşılığında can nakdini vermelidir (g. 118/4).

Sevgili, ancak can nakdi verilerek avlanır (g. 369/4).

-Şişe

Sevgilinin alnından damlayan terler, âşığın can şişesine gül suyu olur (g. 275/2).

3.3.7.3. Baş, Saç (Mû)

Kuşlar âşığın başında yuva yapar (g. 306/3).

Âşığın gam saçları başına çıkar (g. 340/6).

Sevgilinin aşkı kâkül gibi âşığın başında kalmıştır (g. 359/4).

Âşığın saçları ona gam kemendi olmuştur (g. 212/2).

3.3.7.4. Yüz

-Toprak (Hâk)

Âşık, sevgiliye kavuşmak içi yüzünü toprak eder (g. 253/1).

-Ak

Âşığın alnı açık yüzü aktır (g. 199/4).

3.3.7.5. Göz (Çeşm, Dîde)

-Pencere (Revzen)

Âşığın gözleri pencere gibi yollara bakar (g. 263/6).

-Uykusuz (Hâbdan bî-behre)

Âşık, sevgiliden ayrıldığı için gözüne uyku girmez (g. 65/1, g. 261/2, m.k. 3/10).

-Pür-nem, Nem-nâk

Âşığın gözleri hep nemlidir (g. 102/3, kt. 7).

-Çeşme, Su başı

Âşığın gözü sürekli kanlı gözyaşı akıtan bir çeşmedir (g. 136/1).

Âşığın gözü, sevgilinin güzelliğinin tarlasında bir su başıdır, ama ondan sadece gözyaşı hâsıl olur (kt. 5).

3.3.7.6. Gözyaşı (Sirişk, Eşk, Girye)

-Yağmur (Bârân), Su, Sel (Seyl, Seyl-âb), Tufan

Âşığın gözyaşları yağmur gibi akar (g. 300/3).

Âşığın gözyaşlarının suyu, göğsündeki ayrılık ateşini dindirir (g. 314/7, g. 335/5).

Âşığın gözyaşlarının suyu, sevgilinin bakışının kılıcına su vererek onu keskinleştirir (g. 314/9).

Âşığın gözyaşlarının suyu, sevgilinin taş kalbine hiç tesir etmez (g. 314/11).

Aşk bağının gülleri, suyu şebnemden değil, âşığın gözyaşından alır (g. 102/2).

Âşığın gözyaşı sel gibi akar (g. 35/3, g. 41/2, g. 103/3, g. 111/2, g. 126/3, g. 139/5, g. 190/5, g. 216/7, g. 250/1, g. 288/5,g. 328/5, g. 359/3).

Âşığın gözyaşı seli tufan yaratır (g. 97/1, g. 98/2, g. 125/5, g. 189/6).

Felek değirmeni, âşığın gözyaşının seliyle döner (g. 30/1).

-Nehir, Enhâr, Akarsu (Âb-ı revan, Cûy), Deniz (Bahr-ı umman, Yemm), Ceyhun, Kızılırmak

Âşığın gözyaşı nehir gibidir (g. 87/3, g. 103/3, g. 105/4, g. 136/1, g. 139/5, g. 215/3).

Âşığın gözyaşı akarsu gibidir (g. 372/6, g. 375/3).

Sevgili, âşığın gözyaşının denize dönmesine neden olur (g. 41/2).

Âşığın gözyaşı deniz gibidir (g. 140/4).

Âşığın gözyaşının kaynağı Ceyhun'dur (g. 139/5).

Âşığın gözyaşının kaynağı Kızılırmak'a benzer (g. 375/3).

-Oluk (Mîzâb)

Âşığın gözünden oluk gibi yaşlar akar (g. 30/1, g. 124/3, g. 380/1).

-Ebr-i bahar

Âşığın gözyaşı bahar bulutları gibi sürekli yaş döker (g. 114/1).

-Dalga (Mevce-i deryâ, Latme-i derya, Mevc-i ummân)

Âşığın gözyaşı denizdeki dalgalara benzer (g. 90/3, g. 215/3, g. 216/7, g. 337/4, g. 372/6, kt. 8).

Âşığın gözyaşı okyanustaki dalgalar gibi çoktur (g. 102/3, g. 289/3).

-Gevher, Dür, Gevher-efşân

Âşık sevgilinin yoluna gözyaşı incisini döker (g. 252/2, g. 372/6).

Âşığın gözyaşı tıpkı denizin dalgaları gibi gevher saçar (g. 102/3, kt. 8).

-Şebnem, Jâle

Âşığın gözyaşı şebnem gibi sevgilinin yoluna saçılır (g. 252/1).

Âşığın çiy tanesi gibi olan gözyaşları gül gibi sevgilinin eteğine yük olur (g. 258/2, g. 368/4).

Gülün üzerindeki şebnem değil, âşığın gözyaşıdır (g. 261/3, g. 284/3).

Âşığın çiy gibi gözyaşının yeri, sevgilinin gül yüzüdür (g. 376/5).

-Kan (Hûnîn, Kanlu), Kanlu Çeşme

Âşığın gözyaşları kan gibi kırmızıdır (g. 35/5, g. 111/2, g. 120/1, g. 141/4, g. 160/4, g. 162/1, g. 190/5, g. 283/3, g. 310/6).

Âşığın gözyaşları kanlı çeşme gibi akar (g. 136/1).

-La'lîn, Şarap

Âşığın gözyaşı, içinden la‘l gibi kırmızı yaşlar akan bir oluğa benzer (g. 124/3).

Âşığın gözyaşı la‘l renklidir (kt. 8).

Aşk şarabı âşığa ta ezelde verilmiştir, kadehler âşığın gözyaşlarıyla dolmuştur (g. 351/4).

-Nakd, Nakdîne

Âşık, sevgili için gözyaşı nakdini döker (g. 75/2, g. 156/7, g. 213/1, g. 261/3, g. 275/4).

Sevgili, âşığın gözyaşı nakdini çürütür (tah. 2/2).

-Şâhid, Güvâh

Gözyaşı, aşkın en büyük delilidir (g. 22/4, g. 381/4).

3.3.7.7. Kirpik (Müje, Müjgân)

-Süpürge (Çârûb, Çârûb-keş)

Âşığın gözleri, sevgilinin geçeceği yolun süpürgecileridir (k. 1/12, g. 239/2, g. 270/1, g. 309/2).

-Kalem (Hâme)

Âşığın kirpikleri gam ve dert yazmaya yarayan kalemlerdir (g. 138/1).

3.3.7.8. Sîne

-Ateş (Nâr), Kül (Remed)

Âşığın göğsü ateş gibi yanar (g. 277/4, m.k. 4/17).

Ayrılık ateşi âşığın göğsünü küle çevirir (g. 58/1).

-Kebâb

Âşık ayrılık ateşiyle yanıp kebap olur (g. 33/2, g. 374/2).

Pervane göğsünü yakıp kebap eder (g. 194/4).

-Fırın (Tennûr), Micmer

Âşığın göğsü fırın gibi yanar (g. 101/2).

Âşığın göğsü micmer, buhurdan gibi yanar (g. 101/2).

-Mahzen

Vatan aşkı âşığın göğsünü özlem mahzenine döndürür (müs. 3).

-Hamam Ocağı (Külhan)

Âşığın gönlü ayrılıkla külhan gibi yanar (g. 23/1).

-Nişângâh, Hedef, Siper, Levha

Âşığın göğsü sevgilinin keman kaşlarına nişangâh olur (g. 83/2, g. 89/3).

Âşığın göğsü insanların sitem ve eziyet oklarına nişangâh olur (g. 167/4).

Âşığın göğsü rakibin oklarına hedef olur (g. 202/2).

Âşığın göğsü sevgilinin kirpiklerine siper olur (g. 300/1).

Âşığın göğsü levha gibidir (g. 167/4).

-Şem'

Sevgilinin meclisine ulaşmak isteyen kişi, cefa meclisinde göğsünün mumunu yakmalıdır (g. 291/3).

-Fass-ı Yâkût

Âşığın göğsü yakut yüzük gibi kana boyanmıştır (g. 332/2).

3.3.7.9. Dil (Zebân)

-Hançer

Âşık hançer gibi diliyle rakibin sözünü keser (g. 380/8).

3.3.8. MADDÎ VE MANEVÎ HALLER

3.3.8.1. Hastalık (İllet, Maraz), Delilik (Cünûn)

Âşık ayrılık hastalığına tutulmuştur (g. 290/3, g. 336/5, g. 353/4).

Âşık, aşkından dolayı delirmiştir (g. 3/6).

Âşık ayrılık nedeniyle deliye döner (g. 119/2, g. 375/4).

Sevgili olmadan akıl sahiplerinin sözleri bile delilik sevdasına yol açar (g. 162/3).

Sevgilinin kâkülü, âşık için delilik zinciridir (g. 245/1).

3.3.8.2. Âh, Feryâd, Figân, Nâle

-Âh (Mezmûm, Dûd, Ateş-nâk, Ateş, Şerer, Nâr, Bülbül, Ney, Tîr, Tîg, Berk-ı hatîf, Top, Deste-i sünbül)

Âşıklar arasında âh etmek hoş karşılanmaz, kötülenir (g. 5/8).

Âşığın âhının dumanı feleğe kadar çıkar (g. 30/3, g. 347/2).

Sevgili, âşığın âhının dumanından sakınmalıdır (g. 188/7).

Âşığın âhı ateş gibidir (g. 47/3, g. 48/2, g. 138/1, g. 185/3, g. 246/1, g. 300/5, g. 301/2, g. 375/5, g. 380/4).

Âşık, bülbül gibi âh eder (g. 213/1, kt. 10).

Âşık ney gibi âh ederek inler (g. 100/1, g. 159/2).

Âh oka benzetilir (g. 102/4, g. 269/5).

Âşık, ateşler saçan bir kılıca benzeyen âhını, rakibe çeker (g. 230/5).

Âşığın âhı şimşek gibi parıltılar çıkararak göklere ulaşır (g. 189/2).

Âh topa benzer, âşık âhının topunu, gam askerlerinin üzerine salar (g.229/4).

Âhın dumanı sümbül demetine benzer (g. 359/2).

-Feryâd, Figân, Efgân (Nâkûs, Bülbül, Ney, Güvâh, Hüccet, Ateş)

Âşığın feryadının çanı göklere erişmiştir (g. 375/2).

Âşık, bülbül gibi feryat eder (k. 2/1, tah. 1/2, g. 6/1, g. 18/5, g. 44/2, g. 60/3, g. 79/1, g. 95/3, g. 107/5, g. 125/4, g. 149/5, g. 246/1, g. 267/3, g. 291/2, g. 297/3, g. 349/2, g. 354/1, g. 372/1, g. 382/1).

Âşık, ney gibi feryat eder (g. 23/5, g. 65/4, g. 149/2, g. 183/4, g. 199/3, g. 329/5, g. 337/3, d.g. 5/1).

Âşığın feryat edip inlemesi, onun aşkını delilidir (g. 22/4, g. 204/2).

Âşığın figanı ateş gibi yakıcıdır (g. 275/3).

-Nâle, Nâliş (Ney, Neyzen, Şeb-gîr, Nâkûs)

Âşık, ney gibi inler (k. 3/20, g. 26/1, g. 38/4, g. 49/4, g. 65/4, g. 72/4, g. 166/2, g. 182/2, g. 189/4, g. 315/7, g. 329/5, g. 378/12).

Âşık, neyzen gibi inler (k. 3/17).

Âşık, bülbül gibi inler (g. 55/1, g. 261/1, g. 354/1).

Âşığın inlemeleri geceyi tutar (g. 345/2).

3.3.8.3. Yara (Dâğ, Zahm)

-Merhem

Sevgilinin açtığı yeni yaralar, onun yaralarına merhemdir (g. 130/3).

-Mâh

Dikkatle bakılırsa ayın, âşığın yaralarını gösterdiği görülür (g. 30/3).

Ayın üzerindeki lekeler, âşığı yaralarından başka bir şey değildir (g. 99/3).

-Lâle

Âşığın yaraları lâlenin ortasındaki siyahlık gibidir (g. 199/1, g. 220/2, g. 249/2, g. 380/4, g. 3815).

-Kılıcın Üzerindeki Altın Süs, Zînet

Sevgili, âşığın yaralarını yeni kılıcın kabzası için güzel ve altından bir süs olarak görür (g. 380/5).

Âşığın yaraları göğsündeki süsler gibidir (g. 380/2).

3.3.8.4. Gam, Gussa, Belâ

-'Ukde, Zehr, Zulmet, Şeb, Leyle, Kemend, Zencîr, Jeng, Gubâr, Nîş, Hâr

Gam ve keder, düğüme benzetilir; âşık bu düğümün çözülmesini ister (müs. 5/1, kt. 4).

Kavuşma kadehi, bilmeyen kişi için gam dolu bir zehirdir (g. 154/5).

Gam zehrine şarabı panzehir etmek gerekir (g. 253/5).

Sevgili, kadehine gam zehri katar (g. 298/3).

Âşığın yediği, gam zehridir (g. 265/3).

Âşık, ayrılığın yol açtığı gam zehriyle hasta olmuştur (g. 322/4).

Âşık, gam karanlığında dolaşmaktadır (g. 169/4, g. 260/5).

Parlak güneş, kavuşma ümidinin zirvesinde doğmasa, âşık kıyamete kadar gam karanlığında kalırdı (g. 318/6).

Âşık, ayrılık ve gam gecesinde kederle doludur (g. 366/7).

Gamın karanlık gecesi çekilince, saadet güneşi doğar (d.g. 2/10).

Âşığın saçları gam kemendi de olsa sevgili onları tıraş etmez (g. 190/1, g. 212/2).

Âşık aşk gamının zincirine tutulmuştur (g. 357/1).

Gönül levhası, gam pasından kurtulamaz (g. 203/3, g. 350/1).

Gönül aynasını gam pasından temizlemek gerekir (g. 253/3).

Gam tozlarının parlak gönlü perdelemesine izin vermemek gerekir (g. 331/1).

Sevgiliyle sohbet edilince ayrılık gamının tozu silinir (g. 339/2).

Âşık, rakibin gam iğnesi yüzünden keder içindedir (g. 292/5).

Âşık, sevgilinin gam dikeninden yakınır (g. 371/4).

Âşığın eteğine bela dikeni dolanmıştır (g. 5/2).

Goncanın eteği bela dikenine takılmıştır (g. 306/4).

Âşık, bela dikeninin gül bahçesine sarılmasını istemez (g. 358/3).

-Livâ, Mahsûl, Tarîk

Âşığın mekânı, ayrılık gamının sancağıdır (g. 67/4).

Âşığın elinde sadece gam mahsulü vardır (g. 67/5).

Âşığın gam yolunda arkadaşı yoktur (g. 153/2).

-Âşinâ, Hem-dem

Gam, âşığın eski arkadaşıdır (g. 73/5, g. 88/2).

Âşık gamla kederle dosttur (g. 15/1).

-Leşker, Ceyş

Âşığın gönül ülkesini gam askerleri işgal etmiştir (g. 83/4).

Âşık gam askerlerinin gönül ülkesine girmesini engellemek için âhının topuyla onları dağıtmak ister (g. 229/4).

Gönül kalesi gam ordusundan bir an bile rahat bulamaz (d.g. 1/3).

Âşık gam ordusu tarafından muhasara altına alınmıştır (g. 169/2).

-Külbe, Hân-kâh, Vâdî, Sahn, Bezm, Kûh, Kuh-sâr, Zindân, Girdâb, Teng-nâ

Sevgili olmayınca gül bahçesi âşık için gam kulübesi olur (g. 116/5, g. 185/2).

Sevgili, âşığın gam kulübesinde neler çektiğini sormaz (g. 117/3, g. 335/2).

Âşık gam kulübesinde mihnet çeker (g. 146/2, g. 204/4, g. 340/4).

Âşık gam kulübesinde hasret çeker (g. 360/3).

Âşık ayrılık gamının tekkesinde feryat eder (g. 329/5).

Gam vadisinde âşığın hiç arkadaşı yoktur (g. 206/7).

Âşık gam vadisinde rehbersiz kalmıştır (g. 340/2).

Âşık gam meydanındadır, sürekli gam çeker (g. 163/1, g. 261/1).

Gam meclisinde olan âşığın hiç dert ortağı yoktur (g. 66/3, g. 183/4).

Gönül, gam meclisinde muhabbet mumu yakar (g. 199/1).

Âşık gam dağlarında âh çekip ağlar (g. 54/2).

Âşığın gözyaşının kaynağı gam dağındaki Ceyhun suyudur (g. 139/5).

Sevgilisini göremeyen âşık, gam dağında ağlar (g. 298/4).

Sevgilinin bulunmadığı bir meclis, âşık için gam zindanıdır (g. 184/5).

Âşık, aşk gamının girdabına düşmüştür (g. 268/5).

Âşık ayrılık acısının dar geçidinde esirdir (g. 360/7, g. 364/5).

-Gîsû

O sevgili, âşığa berber olup onun gam saçlarını kesmediği, onun üzüntüsüne çare olmadığı için âşığın gam saçları başına kadar çıkmıştır (g. 340/6).

-Tufân

Âşık ayrılık denizinde gam tufanına sabreder (g. 379/5).

Bela tufanının zerresi bile parlak güneşe erişemez (g. 330/4).

-Ok

Bela okunun peykânı âşığın ciğerine işler (tah.2/3).

-Zincir (Zencîr)

Sevgilinin saçları âşığa bela zinciri olur (g. 9/3).

-Dalga (Emvâc)

Mihnet denizine giren bela dalgalarına sabretmelidir (g. 238/5).

-Tuzak (Dâm)

Sevgilinin kâkülü âşık için bela tuzağıdır (g. 296/3).

-Karga (Zâg)

Sevgilinin yanağındaki keder belirtisi, gül bahçesinin üzerindeki bela kargası gibidir (g. 330/1).

3.3.8.5. Cevr, Cefâ

-Yara (Dâğ, Zahm), Zehr, Elmas

Âşığın gönlü sevgilinin cevrinin yarasıyla baştan başa yaralanmıştır (g. 12/4).

Sevgilinin kirpikleri âşıkta cefa yaraları açar (g. 295/2).

Sevgilinin eziyetinin zehri âşığın gönlünü acılaştırır (g. 51/4).

Sevgili, eziyet elmasıyla âşığın gönlünü yaralar (g. 124/3).

-Mızrak (Nîze), Ok (Sehm, Tîr), Kılıç (Tîg), Tîşe, Makas (Mıkrâz), Neşter, Satır (Sâtûr), Taş (Seng), Külüng

Âşık, sevgilinin eziyetinin ve cefasının mızrağından şikâyet etmez (g. 99/2).

Sevgilinin elinde cefa mızrağı vardır (g. 218/6).

Âşık, sevgilinin cefa oklarından kurtulamaz (g. 122/3, g. 167/4).

Sevgilinin eziyet kılıcı âşığı yaralar (g. 130/3, g. 314/9).

Sevgilinin elinde cefa makası vardır (g. 112/3).

Gönül sahipleri, zulüm ve eziyet külüngünden kurtulamaz (g. 287/3).

Sevgili eziyet neşteriyle âşığın kalbini yaralar (g. 309/4).

Kasap gibi olan sevgilinin eziyet satırından korkmak gerekir (g. 378/9).

Sevgili, âşığa cefa taşları atar (g. 8/2).

Sevgilinin eziyet taşları, âşığın gönül aynasını kırar (g. 129/4, g. 190/6).

-Dest, Âdet, Âyin Fenn, İlm, Kanun, Miralay

Sevgilinin eziyet eli, âşığın gönlünü yıkar (g. 148/1, g. 214/2, g. 349/5, b. 15).

Âşık, sevgilinin eziyet elinden dolayı ağlar (g. 324/5).

Eziyet etmek, güzellerin âdetidir (g. 91/7, g. 159/1, g. 299/7).

Sevgili eziyet ilmini bilir (g. 62/2, g. 304/5).

Sevgili cefayı kanun haline getirmiştir (g. 120/5, g. 218/2).

Sevgili cefa miralayıdır (g. 67/8).

-Bezm

Sevgilinin meclisine ulaşmayı isteyen, cefa meclisinde mum gibi yanmalıdır (g. 291/3).

3.3.8.6. Hasret

-Yol (Reh), Külbe, Cây, Gûşe, Kûh, Vâdî, Tuzak (Dâm), Girdâb

Âşık hasret yolundadır (müs. 3/4, g. 254/5, g. 288/5, g. 317/4, g. 361/2).

Âşık hasret kulübesindedir (g. 96/5, g. 294/2, g. 355/2).

Âşığın meskeni, hasret yeridir (g. 166/1).

Âşık hasret köşesindedir (g. 220/3, g. 327/3).

Âşığın yeri hasret dağıdır (g. 256/2).

Âşık hasret dağında hiçbir mahsul veremez (g. 166/5).

Âşığın gönlü hasret vadisinde gezer (g. 376/2).

Sevgili, âşığı hasret tuzağına esir eder (g. 214/3, kt. 12).

Âşığın gönlü hasret girdabına yakalanmıştır (g. 285/2).

-Karanlık (Zulmet), Gece (Şeb), Soğuk (Serd), Ateş (Nâr)

Âşık, sevgiliden onu hasret karanlığında bırakmamasını ister (g. 29/3).

Âşığın gönlü hasret gecesinde garip ve istediğini elde edememiş bir şekilde kalmıştır (g. 320/4).

Âşığın gönül goncası hasret soğuğu yüzünden açılmaz (g. 126/5, g. 339/3).

Âşığın kalbi hasret ateşiyle yanar (g. 57/3, g. 61/2, g. 78/2, g. 78/5, g. 188/2, g. 255/2, g. 352/1).

Hasret ateşi âşığı yakıp kül eder (g. 186/4).

Hasret ateşi, âşığın yanık gönlünün herkes tarafından bilinmesine sebep olur (kt. 7).

-Oruç (Savm)

Sevgili, âşığa hasret orucu tutturur (g. 306/3).

-Çeşm, Dîde, Meşamm, Dimâğ

Âşığın hasret gözünden sürekli gözyaşı akar (g.30/1, g. 66/3, g. 113/1, g. 141/4).

Âşığın hasret gözü hep uyanıktır (g. 65/1).

Âşığın hasret gözü sabaha kadar yıldızları sayar (g. 126/2).

Sevgiliden gelen haber, âşığın hasret dimağına güzel kokular getirir (g. 153/7, g. 263/2).

Sevgili, âşığın hasret gözünden kaybolmuştur (g. 293/5).

3.3.8.7. Ayrılık (Fürkat, Firâk, Hicr, Hicrân)

-Akşam (Şâm), Gece (Şeb, Leyle), Karanlık (Deycûr, Zulmet)

Ayrılık akşamı bir türlü kavuşma sabahına çıkmaz (müs. 3/5, g. 347/1).

Ayrılık akşamı uzun geceler gibi uzar (g. 167/6, g. 207/1).

Ayrılık gece gibidir (g. 33/1, g. 40/1, g. 55/4, g. 275/5, g. 366/7).

Âşığın gönlü ayrılığın karanlık gecesinde gezer (g. 365/3).

Ayrılık gecesi ne kadar uzarsa uzasın bir gün güneş doğar, mutlaka kavuşma gerçekleşir (g. 231/7, g. 318/5, g. 338/2, b. 11).

Âşık ayrılık gecesinde saadet sabahını bekler (g. 169/1, g. 276/2).

Sevgili, âşığı ayrılık karanlığında bırakır (g. 273/5).

Âşık, sevgilinin kendisini ayrılık karanlığında bırakmamasını ister (g. 184/4, g. 255/4).

Âşık ayrılık karanlığında aşk cevherini düşürmüştür (g. 234/5).

Güneş gibi sevgili gelince ayrılık karanlığı son bulur (g. 309/3).

Kavuşma nuru, ayrılık karanlığını uzaklaştırır (g. 379/4).

-Zencîr, Tuzak (Dâm, Dâm-geh), Kayd, Bâr, Teng-nâ, Toz (Gerd, Gubâr), Hâkister

Âşığın gönlü ayrılık zincirinde kalmıştır (g. 4/3).

Âşık, ayrılık tuzağında esirdir (g. 41/3, g. 89/1, g. 128/2, g. 153/1, g. 169/2, g. 193/5, g. 220/5, g. 260/1, g. 337/1, g. 360/4).

Âşık ayrılık bağına bağlanmıştır (g. 214/3, g. 221/5).

Ayrılık yüküne bin Kaf dağı bile tahammül edemez (g. 203/5).

Âşık, ayrılığın dar geçidinde esirdir (g. 360/7).

Âşığın gönlündeki ayrılık tozları vardır (g. 253/3, g. 287/2).

Sevgiliyle edilen sohbet ayrılık tozunun süpürülmesini sağlar (g. 339/2).

Sevgili ona acımadığı için, âşık ayrılık külleri içinde kalsa yeridir (g. 92/7).

-Ateş (Nâr, Nâr-ı dûzah), Fırın (Tennûr), Yakıcı Rüzgâr (Semûm), Kış (Sermâ), Soğuk (Serd, Acûz-ı berd)

Âşık ayrılık ateşiyle yanar (müs. 3/3, müs. 3/7, müs. 4/4, müs. 5/5, g. 5/1, g. 32/5, g. 33/1, g. 33/2, g. 33/3, g. 39/1, g. 41/1, g. 58/1, g. 59/4, g. 65/4, g. 65/7, g. 113/1, g. 185/4, g. 188/5, g. 188/6, g. 189/1, g. 198/1, g. 199/1, g. 200/1, g. 209/4, g. 213/4, g. 223/1, g. 236/2, g. 240/2, g. 249/,1 g. 249/2, g. 250/4, g. 251/1, g. 255/1, g. 256/1, g. 277/4, g. 279/4, g. 288/4, g. 294/1, g. 302/1, g. 307/2, g. 310/4, g. 311/1, g. 311/2, g. 314/7, g. 318/7, g. 323/3, g. 327/1, g. 332/1, g. 335/5, g. 353/1, g. 359/2, g. 362/1, g. 370/5, g. 374/2, m.k. 1/26, m.k. 3/7, m.k. 4/17).

Herkesin gönlü ayrılık ateşiyle yanmıştır (g. 99/5).

Âşık, ayrılık ateşiyle gönlü yanmadan sevgilinin gelmesini ister (g. 293/2).

Âşık sabah akşam gözyaşı akıtmasa ayrılık ateşi onun kalbini yakardı (g. 126/3).

Âşık gönlüne ayrılık ateşi düşmesinden korkar (g. 90/1).

Ayrılık ateşi kadar yakıcı bir ateş yoktur (g. 171/1, g. 179/1).

Ayrılık ateşinin dumanı feleklere kadar çıkar (g. 250/4).

Ayrılık ateşi şimşek gibi gökyüzüne çıkar (g. 188/4).

Ayrılık ateşi cehennem ateşinden farksızdır (g. 337/2).

Âşık ayrılık fırınında yanıp kebap olur (g. 213/4).

Gönül ayrılığın yakıcı rüzgârıyla yanmıştır (g. 285/4).

Ayrılık kışı âşığı titretir (g. 104/5, g. 167/2).

Âşığın gönül bülbülü ayrılık soğuğu nedeniyle ağlar (g. 302/4).

Ayrılık kocakarı soğuğu gibidir (g. 264/3).

-Zehr, Şarap (Bâde), Çille, Bela, Diken (Hâr)

Ayrılık zehrinin yudumu âşığın kadehini acılaştırır (g. 51/2).

Sevgili âşığa ayrılık zehriyle dolu kadeh sunar (g. 207/3).

Âşık, ayrılığın zehirli içkisiyle sarhoştur (g. 251/3).

Âşık, ayrılık zehriyle hastalanmıştır (g. 322/4).

Âşık ayrılık çilesini çekip icazet bekler (g. 169/5).

Hal ehli, ayrılık çilesi sayesinde yücelik bulur (g. 22/3).

Ayrılık karmakarışık bir beladır (g. 150/1).

Ayrılık dikeni âşığın göğsünü deler (g. 288/1).

-Mekteb, Sahn, Meydan, Köşe (Gûşe, Künc), Bezm, Külbe, Semt, İl, İklîm, Cây, Yol (Reh), Vadi, Dağ (Tağ), Kûh, Kûh-sâr, Deniz (Bahr), Girdâb, Hânkâh, Sancak (Livâ)

Âşığın gönlü ayrılık mektebinde Ferhat ve Mecnun hikâyesini ezberlemiştir (g. 138/2).

Âşığın gül bahçesi ayrılık sahnesidir (g. 166/1).

Âşık ayrılık meydanının merdidir (g. 230/5).

Âşığın yeri ayrılık köşesidir (tah. 1/3, g. 22/2, g. 147/3, g. 210/1, g. 377/4, m.k. 3/6).

Âşık ayrılık köşesinde ağlayıp feryat eder (g. 53/1, g. 125/4, g. 250/6, g. 294/4, g. 334/4, d.g. 5/1).

Âşık, sevgili olmadan ayrılık köşesinde gezemez (müf. 3).

Ayrılık meclisine layık olmadan sevgiliye kavuşulmaz (g. 145/5).

Âşık ayrılık meclisinde ağlar (g. 361/2).

Âşık ayrılık meclisinde gam çekmeye alışmıştır (g. 274/4).

Âşık ayrılık kulübesinde ağlar (müs. 3/3, g. 20/3, g. 23/5, g. 50/5, g. 61/3, g. 207/4, g. 249/1).

Âşık mutluluk yerinden ayrılık semtine düşmüştür (g. 210/2).

Âşık ayrılık ilinde kalmıştır (g. 14/2, g. 26/1, . 35/3).

Felek, âşığı ayrılık memleketine gönderir (d.g. 5/1).

Âşık ayrılık yerinde ikamet eder (g. 254/4).

Âşığın gönlü ayrılık yolunda kalmıştır (müs. 3/2, g. 328/4).

Âşığın ayrılık yolunda neler çektiğini zâhit bilmez (g. 279/3).

Ayrılık yolundaki âşığa kimse arkadaş olmaz (g. 342/1).

Âşık ayrılık yolunda kebap gibi yanar (g. 374/2).

Âşık ayrılık vadisinde kalmıştır (g. 58/5, g. 90/4, g. 127/2, g. 129/2, g. 225/2, g. 251/4, g. 283/5, g. 323/1, g. 345/7, g. 363/5, b. 3, b. 9, m.k. 4/19).

Âşığın gönlü Mecnun gibi ayrılık vadisinde koşar (g. 240/3).

Âşık ayrılık dağında Ferhat gibi taş döver (g. 251/4).

Âşık ayrılık dağında inleyip ağlar (g. 284/2).

Sevgili, ayrılık dağında âşığı Ferhat eder (g. 349/3).

Âşık ayrılık denizinde gam tufanına karşı sabreder (g. 379/5).

Âşığın gönül gemisi ayrılık denizinin girdabına kapılmıştır (g. 338/6).

Âşık ayrılık tekkesinde çile çeker (g. 170/4).

Âşık ayrılık tekkesinde figan eder (g. 329/5).

Âşığın meskeni, ayrılık acısının sancağıdır (g. 67/4).

-Makas (Mıkrâz), Saç (Gîsû)

Âşığın sabır kumaşı ayrılık makasıyla kesilmiştir (g. 252/3).

Âşık, sevgiliden kendisinin ayrılık saçlarını kesmesini ister (g. 112/4, g. 212/2).

-Hastalık (Maraz, İllet), Uyku (Hâb)

Ayrılık, hastalık gibidir (g. 290/3, g. 336/5).

Devası olmayan tek hastalık, ayrılıktır (g. 353/4).

Sevgili, âşığı ayrılık uykusunda bırakır (g. 332/4).

-Oruç (Savm), Defter

Âşık ayrılık orucu tutar (g. 55/5).

Âşık, sevgiliden ayrılık defterinin ne kadar tuttuğunu hesaplamasını ve bu ayrılığa bir son vermesini ister (mıs. 1).

3.3.8.8. Kavuşma (Vuslat, Vasl, Visâl)

-Sabah (Subh), Sabah Namazı (Namaz-ı Subh), Nûr

Âşık ayrılık akşamının kavuşma sabahına çıkmasını ister (müs. 3/5, g. 276/2, g. 338/2, g. 347/1).

Âşık kavuşmanın sabah namazına erişemez (g. 84/3).

Güneşe benzeyen sevgili gelince, ayrılık karanlığı kavuşma sabahına döner (g. 309/3).

Sevgili, kavuşma sabahını getirir (g. 365/2, g. 379/3).

Seher rüzgârı kavuşma getirmese, kimse ayrılık gecesinde kavuşma sabahını göremezdi (g. 318/5).

Kavuşma nuru, ayrılık karanlığını uzaklaştırır (g. 379/4).

-Kadeh (Câm), Şarap (Sahbâ), Şeker (Sükkerîn), Nimet, Şerbet, Zülâl, Âb, Meyve (Mîve)

Âşığın yanık gönlü kavuşma kadehine susamıştır (g. 63/2, g. 275/1, g. 332/1).

Kavuşma kadehi, şekerden tatlıdır (g. 63/3).

Kavuşma kadehinin lezzeti, gafletledir (g. 154/5).

Âşık, sevgilinin aşk derdiyle gönlü hasta olmuş âşığına kavuşma kadehi sunmasını ister (g. 314/6).

Âşık kavuşma kadehinin yüzünü bile görmez (g. 251/2).

Âşık, sevgiliden kendisini şeker gibi kavuşma ile sevindirmesini ister (g. 51/4).

Âşık hariç herkes sevgiliye kavuşmanın şeker gibi tadından faydalanmaktadır (g 183/2).

Âşık kavuşma nimetinden nasiplenemez (g. 57/1).

Âşık kavuşma nimeti için el açıp dua eder (müf. 5).

Âşık kavuşma şerbeti ile ayrılık derdinden kurtarmak ister (müs. 1/6, g. 134/2).

Kavuşmanın lezzetli şerbeti olmayınca, âşık hasret ateşiyle yanar (g. 78/2).

Âşığın derdinin dermanı, kavuşma şerbetindedir (g. 241/5, g. 365/4).

Kavuşma şerbeti, kevserden daha tatlıdır (g. 63/2).

Âşığın gönlü kavuşmanın tatlı suyuna susamıştır (g. 263/10).

Âşığı yanık gönlünü ancak kavuşma suyu teskin eder (g. 338/3).

Âşık kavuşma meyvesini talep eder (g. 372/2).

-Semt, Yol (Râh), Mahalle (Kûy), Meclis (Bezm), Sahn, Gül, Gülistân, Gölge (Sâye), Rüzgâr (Bâd)

Gönül kavuşma semtine ulaşamaz (müs. 3/2).

Utangaç gönlü âşığa kavuşma yolunda engel olur (g. 17/5, g. 116/4).

Sevgiliye kavuşma mahallesi, âşığın hakkıdır (g. 67/1).

Âşığa kavuşma mahallesine erişmek cennet zevklerinden bile daha tatlıdır (g. 64/1).

Âşık kendini kavuşma meclisine layık görmez (g. 278/5).

Âşık kavuşma meclisinde bulunmak ister (g. 235/1, g. 235/5, g. 280/3, müf. 15).

Kavuşma meclisinden bahsedilince âşığa bir hal gelir (g. 113/3).

Kavuşma meclisinde de olunsa mutlaka her kavuşmanın sonu ayrılıktır (g. 114/3).

Sevgili, âşığı kavuşma meclisinden uzaklaştırır (g. 357/3).

Kavuşma meclisi uzun geceler gibi uzasa da âşık sevgiliyle sohbet etmekten hiç sıkılmaz (g. 372/7).

Âşık sevgiliye kavuşma mahallesinden uzak olduğu için ağlar (g. 288/5).

Sevgilinin yüzü kavuşma meclisinin güneşidir (g. 275/5).

Kavuşma meclisinde kanaat edilmez (g. 158/5).

Sevgili, âşığı kavuşma meclisinden uzaklaştırır (k. 3/19, g. 122/4, g. 144/3).

Âşığın utangaç gönlü, onun kavuşma meclisine ulaşmasını engeller (g. 175/2).

Ayrılık belasına layık olmayan, kavuşma meclisine yaklaşamaz (g. 145/5).

Sevgiliye kavuşma meydanını isteyen kişi, ney gibi inlemelidir (g. 291/4).

Âşık kavuşmanın hoş kokulu gülünden uzaktır (g. 141/2).

Sevgili, âşığı kavuşma gül bahçesinden uzaklaştırır (g. 152/5).

Salınan serviye benzeyen sevgili, kavuşma gölgesi vererek âşığın yanına gelir (g. 365/5).

Rakip, sevgilinin kavuşma gölgesinde mutludur (g. 58/5, g. 218/4).

Gönül goncasını ancak kavuşma rüzgârı açar (g. 339/3).

-Bayram (‘Îd), Pazar (Bâzâr), Mevsim, Bahar

Herkes kavuşma bayramı ederken, sevgili âşığa nazlanır ve selam bile vermez (g. 94/5).

Sevgiliye kavuşma bayramında canı kurban etmek gerekir (g. 215/4).

Âşık, sevgiliden kaşlarını hilal ederek kavuşma bayramını getirmesini ister (g. 276/3).

Rakip, sevgiliye kavuşma pazarını bozar (g. 243/4).

Sevgili, kavuşma pazarında âşıklara hile yapar (k. 1/8).

Âşık için kavuşma mevsiminin kirazı varken başka bir şekere gerek yoktur (g. 277/2).

Kavuşma baharının gelmesiyle âşığın gönül goncası açılır (kt. 19).

-Derman, Merhem, Cebîre-bend, Hazine (Genc), Cevher, Nakd, Nakdîne, Metâ‘, Koku (Bûy)

Kavuşma, âşığın derdinin dermanıdır (g. 13/2, g. 247/5, g. 281/4).

Ayrılık yarası kavuşma merhemiyle tedavi edilir (g. 171/2, g. 309/4).

Sevgili, âşığın yaralarını kavuşma ile sarmalıdır (g. 337/5).

Sevgili kavuşma hazinesini başkalarına verir (tah. 2/1).

Âşık kavuşma cevherini talep eder (g. 29/4).

Kalbi taşlaşmış olanlar kavuşma cevherinin değerini bilmez (g. 217/5).

Sevgili, âşıktan kavuşma nakdini esirger (g. 41/5).

Sevgiliye kavuşmak için âşığın kanını vermesi gerekir (g. 353/7).

Âşık kavuşma metaına talip olarak hata yapmıştır (g. 89/4).

Âşık kavuşma kokusunu almak ister (g. 293/2).

Kavuşma kokusu amberden daha güzeldir (g. 63/1).

-Ka‘be, Kâşâne

Âşık, sevgiliye kavuşma Kâbe’sine koşar (g. 326/3).

Kavuşma kâşânesi âşığın gül bahçesidir (g. 85/4).

-Deniz (Deryâ), Sâhil (Kenâr)

Su, kavuşma denizine doğru koşar (g. 314/3).

Su, nehre akmasa, kavuşma denizine ulaşamazdı (g. 314/5).

Âşık, ayrılık girdabındaki gönlünün kavuşma sahiline çıkmasını diler (g. 135/4, g. 285/2, g. 338/6).

Âşık, keder dalgasının seline kapılmış gönül gemisinin kavuşma sahiline çıkmasını ister (g. 339/1).

-İp (Rişte), Etek (Dâmen, Zeyl), Kumaş (Kâlâ)

Kavuşma ipi ele geçince gam ve keder düğümü çözülür (kt. 4).

Âşık, sevgiliye kavuşma eteğine erişemez (g. 106/4, g. 170/3, g. 260/1).

Âşık kavuşma eteğini elinden kaçırmıştır (g. 376/4).

Âşık kavuşma eteğinden elini çekmez (g. 157/4).

Âşık kavuşma kumaşına taliptir (k. 2/6).

-Kilit (Kufl), Kudûm

Allah'ın yardımının anahtarıyla kavuşma kilidi açılır (kt. 4).

Âşık, kavuşma kudümüyle baharın gelmesini ister (k. 3/3).

3.3.8.9. Aşk (Muhabbet, Sevdâ, Mihr)

-Mekteb

Âşık, ayrılık okulunda aşk dersini ezberlemiştir (g. 138/2).

-Kitâb, Nüsha

Aşk, kitaba benzetilir. Gönül, aşk kitabını iyiye yorarak sevgiliye açmalı; aşk şarabının kitabını da sırları bilen birine açmalıdır (g. 46/1).

Aşk kitabı, âşığın göğsünde bulunan bir sırlar hazinesidir (g. 116/1).

-Şirâze, Varak

Sevgili, aşk şirazesini yeniler (b. 1).

Sevgi ve şefkat yaprakları, sevgilinin eline geçse onları dize dize edip koparır (g. 98/5).

-Üstâd

Gönül, aşk üstadına kul olmalıdır (g. 313/1).

-Sır, Râz, Esrâr, Remz, Metn

Aşk sırrının saklanması mümkün değildir (g. 168/3).

Aşk sırrı yabancılara söylenmez (g. 344/2).

Âşık, aşk sırrını saklasa da sevgili bundan haberdar olur (g. 301/3, g. 328/3).

Âşık, aşk sırrını saklasa da, sevgili onu teşhir eder (g. 219/2, g. 269/4).

Aşk, gizli bir işarettir (k. 3/20).

Aşk metninin sözünü açıklamak zordur (g. 313/5).

-Envâr

Aşkın ışığı önce sevgiliye, sonra âşığa düşer (g. 313/4).

Gönül aşk nuruna yanar (g. 351/1).

-Mülk-i muris

Sevgi, sana miras kalan bir mal gibidir (g. 191/2).

-Bezm, Çemen-zâr, Gülhâne, Gülistân, Bağ

Aşk meclisine erişmek isteyen kişi, insanların teşhiri olmak zorundadır (g. 182/4).

Zahit, muhabbet meclisindeki ney seslerini duysa, âşığın gönlünün ne halde olduğunu anlardır (g. 182/2).

Şair, muhabbet meclisinin söyleyicisidir (g. 86/5).

Sevgili, muhabbet çimenliğindedir (g. 39/2).

Muhabbet gül bahçelerinin bülbülleri suskundur (g. 106/5).

Kavuşma köşkü, âşık için gül bahçesi gibidir; orası külhan gibi olsa bile sevgili ile beraberken aşkın gül evine döner (g. 85/4).

Muhabbet gül bahçesinde dikenin ettiği eziyetten bahsedilmez (g. 161/1).

Aşk bağının gülleri, suyu şebnemden değil, âşığın gözyaşından alır (g. 102/2).

-Vîrâne, Yuva (Me'vâ), Binâ, Kasr, Kapı (Bâb), Pencere (Revzen)

Âlem, âriflerin gönlü gibi aşk viranesidir (g. 85/7).

Aşk meyhanesinin kapısı muhabbet yuvasıdır (g. 85/3).

Aşk binasını sağlamlaştırmak gerekir, muhabbet kasrının sağlamlaştırılmaya ihtiyacı vardır (g. 313/3).

Muhabbet kapısı, hakikat yapısıdır (g. 37/3).

Can kulübesinden muhabbet penceresi açmak gerekir (g. 46/2).

-Niginhâne, Kütübhâne

Dünyayı aydınlatan güneş aşk yüzüklerinin yapıldığı bir ev gibidir (g. 85/1).

Gönül, içinde aşk kitaplarının bulunduğu bir aşk kütüphanesidir (g. 85/9).

-Deniz (Deryâ, Bahr), Girdâb

Aşk deniz gibidir (g. 27/5).

Gönül aşk girdabına düşmüştür (g. 268/5).

-Pûte

Sevgiliye kavuşmak isteyen kişi önce aşk potasında erimelidir (g. 278/3).

-Şarap, Mey, Bâde, Meyhâne

Aşk, şaraba benzetilir (g. 182/4, g. 353/5, g. 227/2).

Bütün dünya aşk şarabıyla sarhoştur (g. 34/1).

Aşk şarabı, gerçek şaraptan daha üstündür (g. 27/1, g. 345/1).

Âşık, sevgilinin sunduğu aşk şarabı ile sarhoştur (g. 34/4, g. 249/4, g. 351/3, g. 351/4, g. 371/5, g. 373/2).

Aşk şarabıyla sarhoş olan mahşere kadar akıllanmaz (g. 168/4).

Aşk meyhanesinin kapısı muhabbet yuvasıdır (g. 85/3).

-Su (Âb), Dolâb, Çeşme

Âşığın fıtratı aşk suyuyla beslenmiştir (g. 256/3).

Muhabbet su gibidir (g. 37/1).

Muhabbet dolabı, muhabbet suyu sayesinde döner (g. 37/1).

Sevgiliden gelen mektup, muhabbet çeşmesinden gelen Kevser suyudur (g. 263/10).

-Gevher, Gencîne, Nakdîne

Feleğin şişesi, aşk incisindendir (g. 85/1).

Âşık aşk cevherini ayrılık karanlığında düşürmüştür (g.234/5).

Aşk cevherinin bulunduğu hazine, âşığın kalbinde saklıdır (g. 350/4).

Sevgilinin her sözü âşığa sevgi ve vefa nakdi saçar (g. 228/1).

-Fermân, Menşûr

Gönül aşk fermanına boyun eğmeli, ona biat etmelidir (g. 326/1).

Aşk fermanı Ferhat'ın adına yazılmadan önce âşık onun mirlivasıdır (g. 347/5).

-Derd, Belâ, Gam

Tüm dünya aşk derdiyle sevgilinin hayranı olmuştur (g. 225/1).

Âşık, aşk derdine Ferhat kıssasından âşinâdır (g. 287/3).

Âşık, aşk derdinin müptelasıdır (g. 115/5, g. 375/1).

Aşk, beladır (g. 367/4).

Âşık aşk gamına tutulmuştur (g. 131/4, g. 141/1).

Âşık, aşk gamının zincirine tutulmuştur (g. 357/1).

-Cünûn, Cezbe

Aşk deliliktir (g. 3/6, g. 119/2, g. 162/3).

Sevda cezbe halidir (g. 142/4).

-Dâm, Bend, Kayd, Zencîr

Âşık, aşk tuzağında bir tanedir (g. 251/5).

Âşık, aşk bağına esir olmuştur (g. 378/3, g. 14/5).

Âşığın gönlü, sevda zincirine bağlanmıştır (g. 269/2).

-Hevâ

Âşıktaki aşk hevesi ona ta ezelde verilmiştir (g. 256/3).

-Güneş (Mihr)

Muhabbetin dünyayı aydınlatan güneşi kalp aynasını gün gibi parlatır (g. 37/2).

-Ateş, Nâr, Fitîl

Âşığın aşk ateşi ile gözyaşı birbirine karışmıştır (g. 47/5).

Âşığın gönlünden aşk ateşi eksik olmaz (g. 179/2).

Aşk ateşi canı, aklı ve gönlü yakar (g. 74/2).

Aşk fitili, âşığın bedeninin baştan sona yakar (g. 198/3).

Âşık, aşk ateşiyle yanar (g. 220/2, g. 256/1, g. 345/5).

Aşk ateşi, âşığın canındadır (g. 376/8).

Gönüldeki aşk ateşinin saklanması mümkün değildir (g. 306/1).

-Mum (Şem‘), Pervane

Gönül pervaneden aşk mumuna yanmayı öğrenmelidir (g. 308/3).

Gönül pervanesi, aşk mumuna yanar (g. 344/3).

Âşık, gam meclisinde muhabbet mumunu yakar (g. 199/1).

Âşık muhabbet mumunun pervanesidir (g. 7/1).

Hakikat ehli, aşk pervanesidir (g. 85/8).

-Gavgâ

Aşk kavgası insandaki tüm sevinç belirtilerini götürür (g. 205/4).

-Ateşten Gömlek (Oddan Pîrâhen)

Aşk, ateşten bir gömlektir (g. 23/2).

-Meş‘ale

Sevgilinin aşkı, âşığın göğsünde ateş gibi yanan bir meşaledir (g. 131/1).

-Gül

Sevgilinin mektubu, muhabbet gülüdür (g. 263/4).

Aşk gülü, âşığı bülbül gibi söyletir (g. 74/7).

-Vâdi, Kûh

Âşığın yolu, sevda vadisine çıkar (g. 131/2).

Aşk dağı boş değildir, elbet oranın da bir Ferhat’ı vardır (g. 206/5).

-Leylâ, Mecnûn

Aşk Leyla’sı Kays’ı Mecnun eder (g. 205/3).

Aşk Mecnun’u için muhabbet, Leylâ’dır (g. 351/2).

Aşk Mecnun’u kimi zaman Leylâ’dan bile çekinip uzaklaşır (g. 306/2).

-Sema‘

Söylemeyi bırakıp aşk semaına katılmak gerekir (k. 3/17).

-İl, Yol (Râh, Reh), Ocak

Aşk ilinde âşığa kalan tek mahsul gamdır (g. 67/5).

Aşk bir yoldur (g. 6/4, g. 86/1, g. 266/3, g. 274/1, g. 317/1).

Aşk yoluna giren, aklını kaybeder (g. 351/2).

Aşk ocağında âşığın deli gönlünün yoldaşı Mecnun’dur (kt. 5).

-Yara (Dâğ)

Âşığın göğsünde aşk yarasının fitili vardır (g. 8/3).

-Kemend, Ser-rişte

Âşık, aşk kemendinden kurtulamaz (g. 14/5, g. 221/5, g. 223/3, g. 304/1).

Sevgi ve dostluk ipinin ucu gönüllere kadar ulaşmıştır (b. 9).

-Fenn, Ebced

Bülbül, aşk ilminden habersizdir (g. 23/1).

Gönül aşk ilmini tahsil etmiştir (g. 206/3).

Gönül aşk ilminin arsasında maharet kazanmıştır (g. 287/4).

Gönül çocuğu, aşk ebcedine “Allah’ım kolaylaştır” diyerek başlar (g. 27/3).

3.3.9. RAKÎB (Ağyâr, Hussâd)

-Köpek (Kelb, Seg)

Rakip köpektir (g. 21/2).

Sevgili, rakibi sahraya git köpek diye kovunca âşık sevinir (g. 36/5).

-Karga (Zâg, Gurâb)

Kargaya benzeyen rakibin sevgilinin gül bahçesinde bulunması gariptir (g. 156/4, g. 200/4, g. 325/3).

-Yüzü kara (Rû-siyeh), Kötü görünüşlü (Bed-likâ), Kötülük isteyen (Bed-hâh), Melunluk yapan (Mel‘anet-pîşe),

Rakibin yüzü karadır (k. 3/30, g. 46/6, g. 105/5, g. 200/4, g. 220/4).

Rakip, kötü görünüşlüdür, âşığın sevgilisiyle arasını bozar (g. 5/5, g. 11/3, g. 52/2, g. 101/4, g. 219/4, g. 227/5, g. 279/1, g. 285/5, g. 375/5).

Rakip, her zaman âşığın kötülüğünü ister (g. 36/4, g. 218/4, g. 218/5, g. 259/3).

Rakip, sevgilinin kötülüğünü ister (g. 218/5).

Rakibin işi gücü melunluk etmektir (g. 163/4).

-Kâfir, Münâfık, Nifak sokan (Nifak-âmîz), Alçak (Dûn), Gaddâr

Rakip kâfirdir (g. 218/4, g. 300/5, g. 380/8, g. 382/4).

Rakip, sevgiliyle âşık arasına nifak sokan bir münafıktır (g. 62/3, g. 65/5).

Âşık, sevgiliden alçak rakiple dost olmamasını ister (g. 270/3).

Gaddar rakip sevgilinin meclisini fesada verir (g. 279/1).

-Düşman (Adû, Adû-yı cân, A'dâ), Erbâb-ı hased, Hile-kâr

Rakip, âşığın düşmanıdır (g. 17/2, g. 40/9, g. 58/5, g. 219/4, g. 340/7, g. 370/2).

Rakip, âşığa haset eder (g. 21/1).

Rakip, âşığa türlü hileler yapar (g. 259/3).

-Diken (Hâr)

Dikene benzeyen rakip, güle benzeyen sevgilinin yanından ayrılmaz (g. 129/5, g. 158/4, g. 163/4, g. 325/2, g. 349/2, g. 356/5).

Sevgilinin eteği, dikene benzeyen rakibin elinde kalmıştır (g. 225/5).

Âşık, gül gibi sevgiliyi dikene benzeyen rakibin elinden alamaz (g. 292/5, g. 330/2).

Hem dikene benzeyen rakiple hem de âşıkla dost olan sevgiliden uzak durmak gerekir (g. 343/3).

-Bulgarî tabiat

Âşık, Bulgar tabiatlı rakibin sevgiliye yaklaşmamasını ister (k. 3/23).

-Bulut (Sehâb)

Rakip, sevgilinin ay gibi parlak yüzünü gölgeleyen bir buluttur (g. 156/5).

3.4. TABİAT

3.4.1. KOZMİK ÂLEM

3.4.1.1. Felek (Eflâk, Çarh, Sipihr, Gerdûn)

-Kubbe, Tâk

Âşık, kalpsizlerin başına felek kubbesinin yıkılmasını ister (g. 182/5).

Âşığın âhı feleğin tâkına kadar ulaşır (g. 301/2).

-Hattât, Terzi (Hayyât), Çalgıcı (Mutrib)

Sevgilinin ay gibi parlak yüzünün üzerindekileri siyah tüy değil, felek hattatının, mehtap levhasına karaladığı meşktir (g. 124/4).

Sevgili, felek hattatından cefa meşk eder (g. 140/3).

Felek terzisi, kabiliyet sahiplerine giysi vermez (g. 138/7).

İstidad omzunu doğru tutan kişiye felek terzisi kutlulukla hilat giydirir (müf. 2).

Zalim felek çalgıcısı, âşığın gönlünün kararını bozar, altüst eder (g. 152/1).

Zalim felek çalgıcısı, âşığın ney gibi inlemesine neden olur (g. 199/3).

-Şîşe (Mînâ)

Feleğin şişesi, aşk incisindendir (g. 85/1).

Felek şişesi, âşığın ateşler saçan âhından dolayı kıvılcımlarla dolmuştur (g. 376/8).

-Sâkî, Külhânî

Gaddar feleğin sâkisi âşığa zehirle dolu bin kadeh sunar (g. 207/3).

Felek, külhancıya benzetilir (d.g. 4/7).

-Bî-mürüvvet, Gaddâr, Bî-karâr, Kîne-kâr, Alçak (Dûn), İnatçı (‘Anîd)

İnsanlıktan nasibini almamış felek, sürekli olarak eziyetleri artırır (muh. 2/3).

Gaddar felek kimseyi sevindirmez (müs. 4/5, g 207/3).

Gaddar felek âşığa eziyet eder (g. 135/3).

Âşık, sevgiliden değil, gaddar felekten şikâyet eder (g. 208/4).

Felek asla bir kararda olmaz, sürekli değişir (g. 150/6).

Felek kindardır (g. 126/2, g. 138/6, g. 170/5, g. 350/2).

Felek alçaktır (g. 209/5, g. 224/3, g. 242/5, g. 350/2).

İnatçı felek, âşığı hiç sevindirmez (muh. 2/3, g. 55/3).

-Değirmen (Âsiyâb)

Âşık, felek değirmenini gözyaşının seliyle döndürür (g. 30/1).

3.4.1.2. Yıldızlar (Necm)

-Sevgili

Sevgilinin yıldıza benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.3. Sevgili.

3.4.1.3. Burçlar

Sevgili, güzellik burcunun güneşidir (k. 1/3).

Sevgili, güzellik burcunun ayıdır (g. 307/3).

Şair, oğlunun güneş gibi eşref burcunda yer etmesini ister (tar. 6/8).

Ay gibi güzel sevgililer, akrep burcunda doğar (g. 124/2).

Akrep burcunda doğan dolunay serkeştir (g. 189/5).

Âşığın talihi şeref burcunda seyretmez (g. 260/4).

Sevgili, âşığın gönül burcuna doğan aydır (g. 263/8).

Yıldıza benzeyen sevgili, şeref burcunda ortaya çıkar (g. 281/2).

3.4.1.4. Gezegenler

3.4.1.4.1. Güneş (Âfitâb, Hûrşîd, Gün, Şems)

-Yüz

Sevgilinin yüzünün güneşe benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.4.8.

-Sevgili

Sevgilinin güneşe benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.3.

3.4.1.4.2. Ay (Mâh, Meh, Kamer)

-Yüz, Yanak, Alın

Sevgilinin yüzünün aya benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.4.8.

-Sevgili

Sevgilinin aya benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.3.

3.4.1.4.3. Hilâl

-Kaş

Sevgilinin kaşının hilale benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.4.4.

-Eksik, Noksan

Ay, noksanını bilip güzelliğiyle gururlanmasaydı, sevgilinin kaşı gibi hilal olmazdı (g. 245/4).

3.4.1.4.4. Dolunay (Bedr-i kemâl)

Sevgilinin yüzünün dolunaya benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.4.8.

3.4.1.5. Işık, Aydınlık (Ziya, Nur, Pertev)

Hz. Muhammed'in sözü gönlü nurlarla doldurur (g. 228/2).

Hz. Ali'de velilik nuru vardır (muh. 1/5).

Hz. Ali'nin nurlu türbesine padişahlar bile boyun eğer (müs. 1/5).

Hz. Ali'nin ayağının toprağı nurlu bir sürmedir (muh. 1/1).

Âlem, şairin şeyhi İsmail Dede'nin feyziyle ışıklanmıştır (k. 5/7).

İsmail Dede tevhid makamını ışıklandırır (tar. 1/5).

Şair, vefat eden kızına Allah'ın nur kisvesi giydirmesini ister (tar. 2/5).

Sevgilinin yüzü nur gibidir, güneş gibi ışıklıdır (g. 3/4, g. 80/1, g. 104/2, g. 115/2, g. 254/1).

Sevgilinin geldiği meclis nurla, ışıkla dolar (g. 184/4, g. 212/1, g. 309/3).

Sevgili gül bahçesine gül yanağıyla ışık verir (g. 89/2).

Sevgilinin etrafa ışıklar saçan bir güzelliği vardır (g. 7/3, g. 86/3, g. 115/2, g. 189/5, g. 222/4).

Kavuşma sabahı âşığın gönlünü nurlandırır (g. 379/3).

Kavuşma nuru ayrılık karanlığını uzaklaştırır (g. 379/4).

Kavuşma vakti gelince âşığın talihi güneş gibi ışıkla dolar (g. 379/4).

Şair, sevdiği kişilere gözümün nuru diye hitap eder (g. 104/2, g. 257/2, b. 13, m.k. 1/4, m.k. 4/9).

Sevdiklerinden mektup gelince şairin gönlü nurla dolar (g. 366/7).

Tecelli nuru ile kalbini parlatan kimsenin gecesi nur üstüne nurla dolduğundan o kişinin dolunaya ihtiyacı olmaz (g. 164/5).

Muhabbet güneşi ışık salınca gönül aynası parlar (g. 37/2).

Ezel feyzine mazhar olanlar, Allah'ın nuruna da sahiptir (g. 176/2).

Güneş, sevgilinin yüzünü gördüğü için nuruyla gökte şeref kazanmıştır (g. 202/4).

Parlak yıldızlara benzeyen sevgili gelince, âşığın kalbine ay nuru dolar (g. 281/2).

Bulut olunca ay ışığı görünmez (g. 156/5).

Güneş, aşk incisinin ışığıdır (g. 74/4).

Güneş ışık saldığı için seraba neden olur (g. 156/2).

Parlak güneşin ışığının tüm dünyayı kapladığı ortadadır (g. 171/4).

3.4.1.6. Karanlık (Zulmet)

Karanlık gecede sevgili ay gibi yüzünü gösterince o gece aydınlanır (g. 17/3).

Âşık sevgiliden kendisini hasret karanlığında bırakmamasını ister (g. 29/3).

Âşık, gam karanlığındadır (g. 169/4, g. 260/5, g. 318/6).

Âşık, ayrılık karanlığındadır (g. 234/5, g. 273/5, g. 309/3).

Ay gibi sevgiliye kavuşunca ayrılık gecesinde âşığın başına gün doğmuş olur (g. 255/4).

Gönül, karanlıklar vadisinde İskender gibi gezer (g. 314/2).

Karanlık gece olmasa ayın mahiyeti belli olmazdı (g. 315/2).

Kavuşma nuru, ayrılık gecesini uzaklaştırır (g. 379/4).

Şair, karanlık bir evdedir (d.g. 4/9-10).

3.4.1.7. Gölge (Sâye)

Âşıkta sevgilinin gölgesine varacak güç kalmamıştır (g. 39/2).

Dünya saadeti gölge gibidir, peşine düştükçe kaçar (g. 44/5).

Şair, tüm dünyanın, övdüğü kişinin lütfunun gölgesine sığınmasını ister (müs. 2/3).

Sevgili âşığa kavuşma meyvesini verirse, gölgesi Tûbâ gibi olur (g. 372/2).

Âşığın gönül kuşu, sevgilinin gölgesinde yuva kurmak ister (g. 79/4).

Salınan serviye benzeyen sevgilinin gölgesi görünmez (g. 224/5).

Âşık, geceleri sevgilinin gölgesini görmek ister (g. 293/4).

Âşığın gönlü gölge gibi hasret yolunda kalmıştır (g. 317/4).

Âşık, emel meyvesinin ağacının gölgesinin düşmesini bekler (g. 338/5).

Sevgilinin gelmesi, kavuşma gölgesinin düşmesi demektir (g. 365/5).

3.4.1.8. Şimşek (Berk)

Gökyüzünde görülen şimşek değil, ayrılık ateşinin göklere çıkmış halidir (g. 188/4).

Âşığın âhı şimşek gibi göklere erişmiştir (g. 189/2).

Gökyüzünde görülen şimşek değildir, âşığın gönlünden çıkan hasret ateşi gökyüzünde kıvılcımlar çıkarır (kt. 7).

3.4.2. ZAMAN VE ZAMANLA İLGİLİ MEFHUMLAR

3.4.2.1. Zaman (Rûzgâr, Devrân, Devr, Eyyâm)

Devir, şairin yurdundan ayrılmasına sebep olmuştur (k. 5/4).

Devir şairin aklını karıştırsa da, kâh iyi kâh kötü derken günler gelip geçer ve gül açılır (g. 113/5).

Devrin eziyeti zehir gibi acıdır (g. 150/1).

Gül vakti gelince rast söylemek gerekir (k. 3/2).

Devran, âşığı dert sahibi eder, güldürmez (k. 3/27, müs. 3/3).

Devran, âşığı sevgiliden ayırır (g. 82/3, g. 239/3, g. 323/1, kt. 13).

Devran sürekli döner (g. 87/4).

Devran elbet bir gün âşığın da isteğine göre döner (g. 311/5).

Devran, şairi vatanından ayırmıştır (g. 322/2, m.k. 2/12).

Şair uzun zamandır vatanından ayrıdır (k. 5/4).

Sevgili de devrana tâbidir (g. 352/5).

Sevgiliyle sohbet edildiği zamandan daha kutlu bir zaman yoktur (g. 64/2).

Sevgili olmadan geçen zaman mutlu bir zaman değildir (g. 130/1).

Felek, söz erbabının istediği gibi dönmez (g. 151/2).

Feleğin eziyet zamanında âşık muradına erişemez (muh. 2/2).

Şairin hâmisi onu devranın kahrından kurtarmıştır (müs. 2/4).

Şair, hâmisinin zamanında mutlu olmuştur (müs. 2/5).

Şair, devrin büyüklerinin onun hâmisinin kapısında kul olmasını diler (müs. 2/6).

Seyyid İsmail zamanın kutbudur (tar. 1/1).

Devrin cahilleri güneşin parlaklığını bile beğenmez (g. 286/1).

Kâh iyi kâh kötü derken günler gelip geçer (g. 113/5).

Kavuşma zamanı gelince bekleme ateştir (g. 150/3).

Zamanın rintleri yumurtaya bile kulp takar (g. 286/2).

Dünyanın esasında böyle bir fesat, karışıklık varken, bu zamanın viranının bayındır olması mümkün değildir (g. 286/4).

Şairin yaşadığı devirde sadakat unutulmuştur (kt. 16).

Zamanın kışı gitgide bahar olur (b. 10).

Devrin köşeye çekilip oturanları fırsat için zaman kollarlar (g. 286/3).

Âşığın günü ayrılıkla geçer (muh. 2/1).

Ayrılık günleri uzun geceler gibi uzar (müs. 3/5, g. 207/1).

Zevk ve neşe günleri çok çabuk geçer (müs. 4).

Ayrılık günleri âşığın saçlarından bile daha çoktur (g. 107/3).

Âşık vuslat umuduyla sevinç günlerini bekler (g. 169/1).

Kavuşma günü gelince âşık bayram eder (g. 324/4).

Âşığın gönül macerası kıyamete kadar gün safhasına da yazılsa bitmez (g. 177/3).

Felek elbet bir gün âşığa kavuşma gününü gösterir (g. 232/1).

Kavuşma günü vuslat zamanıdır (g. 264/2).

Eyyâm-ı bahar için bkz. 4. Bölüm 3.4.2.3.

3.4.2.2. Yıl (Sâl), Ay (Mâh)

Şair, sevgiliden bir yıldır haber almamıştır (g. 107/5).

Şair, bir yıldır âvâre gezmektedir (müs. 3/6).

Ay değil yıl da geçse sevgili gelmez (g. 19/1).

Seyyid İsmail Efendi otuz yılını dolduramadan Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur (tar. 1/7).

Şairin kızı Züleyha yedinci yılına girmeden âhirete gitmiştir (tar. 2/3).

Âşık, aylar yıllar boyu ayrılık tuzağında esirdir (g. 128/2).

Cevher yıllarca toprakta da kalsa kıymeti azalmaz (g. 155/6).

Kişinin yıllarca yücelik ve ululukla başı göğe de erse, dünyaya sultan da olsa dünya malının geçici olduğunu bilmelidir (g. 238/3).

Aylar yıllarca âşığın talihi tersine dönmüştür (g. 260/4).

Sürekli nisan yağmuru da yağsa Karadeniz'de inci ve mercan olmaz (g. 171/5).

3.4.2.3. Mevsimler (Fasl)

-Bahar (Evvel bahar, Mevsim-i berg ü bahâr, Fasl-ı gül, Mevsim-i gül, Nevruz mevsimi, Nev-bahâr)

Bahar, gül vaktidir (k. 3/2, g. 28/4, kt. 18).

Bahar gelince tüm dünya gül bahçesine döner (g. 28/4).

Âşık, bahar gelince sevgilinin yüzünü göstermesini ister (k. 1/14).

Baharla kavuşma vakti aynı zamana denk gelir (g. 281/1).

Bahar, gül, bülbül, sevda ve gezip tozma zamanıdır (g. 142).

Bahar gelince gül açılır (g. 82/1).

Bahar mutluluk zamanıdır, bahar gelince herkes mutlu olur (g. 33/5, g. 113/2, g. 114/2, g. 163/3, g. 247/2, g. 264/1, kt. 18).

Bahar vaktinde sevgili gül gibi açılır (k. 3/1).

Bahar alametleri görününce âşığın inlemeleri bülbül gibi artar (g. 55/1).

Bahar vakti de gelse âşık mutlu olmaz (g. 84/1, d.g. 4/1).

Baharla bayram aynı zamana denk gelse bile sevgili âşığa selam vermez (g. 84/2).

Bahar yaprağı, gül bahçesinde sevgilinin yüzünün güzelliğini görünce hayretinden gözleri nergis gibi açık kalmıştır (g. 119/1).

Bahar gelince âşığın gönlü de açılır (g. 126/5, kt. 19).

İlkbahar can dimağına güzel kokular bahşeder (g. 159/3).

Kışın sonu bahardır (b. 10).

Sevgiliden ayrılmış âşık için ilkbahar bile ateş gibi yakıcıdır (g. 185/2).

Bahar gelince bülbül yandığını iddia ederek âşıklara ağlamalarını, inlemelerini dinletir (g. 244/4).

Bahar gelince ayrılık soğuğu da son bulmuş olur (g. 264/3, kt.19).

Baharda âşığın isteğinin gülü açılır (g. 285/4).

Bahar rüzgârı goncayı açar (g. 290/2).

Bülbül, gül mevsiminde aşkın edebine riayet etmeyerek goncayla konuşur (g. 43/4).

Bülbül, bahar yapraklarının kafilesine rehberlik eder (g. 317/3).

Bülbüle bahar mevsimini getiren, açılmış güldür (g. 111/5).

Gönül bülbülü sevgili yoksa baharı bile istemez (g. 355/4).

Bülbül, bahar vaktinde hazin bir nağmeyle öterek pervaneyi ayıplar (g. 367/2).

Sevgilinin güzelliği bahar mevsimi gibidir (g. 371/3).

Nevruz mevsiminde ruhlar ferahlar, rahat bulur (k. 3/3).

-Sonbahar (Hazân)

Rüzgâr âşığın kederli gönlünü sonbahar yaprağı gibi dağıtır (g. 126/1).

Gönül, ayrılık rüzgârıyla hazan yaprağı gibi savrulup gider (g. 285/4).

Gönül, ayrılık soğuğunda hazan yaprağı gibi titrer (g. 167/2).

-Kış (Şitâ, Zemistân, Sermâ)

Bahar mevsimi bitince kış gelir (g. 167/1).

Kışın sonu bahardır (b. 10).

Gülün annesi kıştır, kış olmasa ne gül ne de gül bahçesi olur (g. 168/7).

Âşığın gönlü kış görmüştür, açılmaz (d.g. 4/2).

Âşık, ayrılık soğuğuyla titrer (g. 104/5, g. 167/2).

3.4.2.4. Gün ve Gün ile İlgili Unsurlar

Âşığın günü gam ve kederle geçmektedir (müs. 4/1).

Âşık ayrılık sebebiyle gece gündüz âh edip ağlar (müs. 5/5, g. 375/4).

Âşık gece gündüz sevgilinin yüzünü hayal eder (m.k. 4/10).

Hz. Muhammed mahşer gününde şefaat edecektir (tar. 3/4).

Gece gündüz Allah'a yalvarmak gerekir (g. 242/4).

Şair sabah akşam hâmisi için dua eder (kt. 1, m.k. 4/7).

Sevgiliye kavuşmak için ona sabah akşam yalvarmak gerekir (müf. 5).

Sevgili gelince ayrılık gecesi aydınlık bir güne döner (g. 17/3, g. 231/7, b. 11).

Âşığın günü ayrılıkla geçer (g. 35/4, g. 167/6).

Âşık, ayrılık günlerini hesap ederken yanılmaz (g. 75/2).

Bayram günü insanlar sevinir (g. 53/1).

Âşık kutlu kavuşma gününün gelmesini diler (g. 338/1).

Zâhidin gözü kıyamette bile uyanmaz (g. 168/5).

Âşık, ak, aydınlık bir gün görmemiştir, feleğin kendisine göstermesini ister (g. 55/4, g. 167/6).

Şair gece gündüz isyan ve günah içindedir (muh. 1/9).

Nergis gece gündüz kıskançlıkla sevgiliye göz diker (g. 348/2).

Fakirler gece gündüz ağlayıp inler (m.k. 4/23).

Daha günün yarısı dolmadan akşam erişir (müs. 4).

Âşık gece gündüz ağlar (g. 126/3).

Âşığın gönlü sabah akşam ateş içindedir (g. 185/4).

Su yerinde duramaz gece gündüz dolaşır (g. 314/1).

3.4.2.4.1. Sabah (Seher)

-Peyk

Âşık, seher postacısının sevgiliye kendisinin halini anlatmasını ister (g. 75/3, müf. 10).

-Kavuşma

Kavuşma sabaha benzetilir (müs. 3/5, g. 84/3, g. 276/2, g. 309/3, g. 318/5, g. 338/2, g. 347/1, g. 365/2, g. 379/3).

-Subh-ı sâdık, Subh-ı kâzib

Güneşin doğuşu gerçek sabahı yalancı sabahtan ayırır (müf. 11).

Şairin oğlunun doğum müjdesi ile gelen sevinçli haberi kutlamak için, hakiki sabah uğurlu bir şekilde yüzünü gösterir (tar. 5/4).

3.4.2.4.2. Gece (Şeb, Leyl)

-Saç (Zülf)

Sevgilinin saçları gece gibi siyahtır (g. 139/2).

-Ayrılık (Fürkat, Hicrân), Hasret, Gam

Ayrılık geceye benzer (müs. 3/5, g. 40/1, g. 55/4, g. 107/4, g. 167/6, g. 231/7, g. 275/5, g. 276/2, g. 318/5, g. 365/3, g. 366/7, b. 11).

Âşığın gönlü hasret gecesinde kalmıştır (g. 320/4).

Gam geceye benzetilir (d.g. 2/10).

3.4.3. DÖRT UNSUR (Anâsır-ı Erbaa)

Hakikat mumu, dört unsurun bulunduğu fanusta gizlidir (g. 85/8).

3.4.3.1. Su ve İlgili Unsurlar

3.4.3.1.1. Su (Âb)

Su, sevgilinin gül yüzünü seyretmeye hasrettir (g. 35/2).

Şişenin içindeyken şarap ve su arasında fark yoktur (g. 40/7).

Kavuşma şerbeti, Kevser suyundan daha lezzetlidir (g. 63/2).

Aşk bağının gülleri, suyu şebnemden değil, âşığın gözyaşından alır (g. 102/2).

Âşığın gözyaşının kaynağı Ceyhun suyudur (g. 139/5).

İlahi bereket kaynağından akan saflık suyunun insanın içine hakikatleri bahşetmesine şaşılmaz (g. 192/4).

Muhabbet çeşmesinden Kevser suyu akar (g. 263/10).

Priştine'nin suyu ve havası güzeldir (g. 353/6).

-Gönül, Âşık, Muhabbet, Aşk, Gayret

Âşığın gönlü su gibi sevgiliden yana akar (g. 12/3, g. 165/2).

Su, ta ezelden beri sevgilinin gül gibi yanağına meyletmiştir; bu yüzden gece gündüz avare bir şekilde dolaşır durur, hiçbir yerde duramaz (g. 314/1).

Su, kavuşma denizine ulaşabilmek için sürekli koşturur; bu yüzden daima kendini hasretle sevgiliye vurur (g. 314/3).

Su, kaynağından ayrılıp nehre akmasaydı, kavuşma denizine ulaşamayıp kıyamete kadar muradına eremezdi (g. 314/5).

Muhabbet dolabını döndüren muhabbet suyudur (g. 37/1).

Âşığın yaradılışı aşk suyuyla beslenmiştir (g. 256/3).

Âşığın yaradılışı gayret suyuyladır (g. 256/5).

-Söz

Âşık, sevgilinin sözlerini zülâle benzetir (g. 278/2).

3.4.3.1.2. Deniz (Bahr, Deryâ, Umman), Dalga (Mevc, Mevce), Girdâb

Şair, hakikat denizinin dalgasıdır (g. 7/5).

Muhabbet denizi cezbedicidir (g. 27/5).

Sevgili, âşığın gözyaşını denize döndürür (g. 41/2).

Mihnet denizine giren bela dalgasına da sabretmelidir (g. 238/5).

Deniz olmasa damla da olmazdı (g. 315/1).

Âşık gözyaşı denizinde boğulmuştur (g. 337/4).

Âşığın gönül gemisi ayrılık girdabında döner (g. 338/6).

Âşık, ayrılık denizinde gam tufanına sabreder (g. 379/5).

Damlaya bakarak deryanın nasıl olduğunu kıyas etmek gerekir (g. 6/3).

Âşık aşk denizine düşmüştür (g. 27/5).

Felek aşk denizinde boğulmuştur (g. 74/1).

Âşığın gözyaşının kaynağı çok büyük bir denizdir (g. 105/4).

Âşık aşk ile dolu denizdir (g. 176/1).

Su, kavuşma denizine doğru koşar (g. 314/3).

Su, nehre akmasa, kavuşma denizine ulaşamazdı (g. 314/5).

Allah kulunu korursa eceli gelmeden yedi deniz onu boğamaz (m.k. 2/27).

Bela dalgalarına sabreden kişi umman olursa ne de olsa nasibi bir yerden gelir (g. 238/5).

Âşığın gönül gemisi ayrılık gamıyla girdaba düşmüştür (g. 135/4, g. 338/6).

Âşığın gönlü aşk girdabına düşmüştür (g. 268/5).

Âşığın gönül gemisi hasret girdabındadır (g. 285/2).

Âşığın gözyaşının suya, denize, ummana benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.7.6.

Âşığın gözyaşının dalgaya benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.7.6.

3.4.3.1.3. Akarsu (Nehr, Cûy, Cûybâr)

-Gözyaşı

Âşığın gözyaşının akarsuya benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.7.6.

-Âşık

Akarsu sevgiliye âşık olduğu için onun yüzünü seyretmek için çöllere düşerler (g. 35/2).

3.4.3.1.4. Bulut (Ebr, Sehâb)

-Duman (Dûd-ı âh), Gölge (Sâye)

Gökteki siyah bulutlar âşığın âhının dumanıdır (g. 347/2).

Gökte bulut olunca ayın ışığı görünmez (g. 156/5).

-Gözyaşı

Âşık, bahar bulutu gibi sürekli ağlar (g. 114/1).

3.4.3.1.5. Yağmur (Bârân)

-Cefâ

Sevgili, âşığa yağmur gibi cefa taşı da atsa âşık ondan vazgeçmez (g. 190/6).

-Gözyaşı (Eşk)

Âşık, yağmur gibi gözyaşı döker (g. 300/3).

3.4.3.1.6. Şebnem (Jâle)

-Yük (Bâr), Gözyaşı (Eşk), Ter (Arak), Âb-ı safâ

Âşığın gözyaşının şebneme benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.7.6.

Sevgilinin terinin şebneme benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.5.6.

Aşk bağının gülleri, safa suyunu şebnemden almazlar (g. 102/2).

-Gönül (Dil)

Âşığın gönlünün şebneme benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.6.1.

3.4.3.2. Toprak ve İlgili Unsurlar

3.4.3.2.1. Toprak (Hâk)

Âşık, murg-ı bismil gibi toprağa düşmüştür (g. 49/3).

Pek çok kâmil insanın vücudu toprak olup çiğnenmiştir (g. 133/5).

Cevher toprakta kalsa da değeri azalmaz (g. 155/6).

Sevgili, âşığın toprak olmasını ister (k. 3/28).

Saba, toprağa yüz sürer (g. 193/1).

Âşığın gönlü gölge gibi toprakta kalır (g. 317/4).

Âşık, sevgilinin ayağının toprağını öpmek ister (g. 324/3).

Gönül, ayrılık yolunun toprağında kalmıştır (g. 328/4).

-Sürme

İsmail Dede’nin kabrinin toprağı göze sürmedir (k. 5/1).

Hz. Ali’nin ayağının toprağı gözlere ışık veren sürmedir (muh. 1/1).

Hz. Ali'nin kabrinin toprağında feyz vardır (muh. 1/5).

Şair, hâmisinin ayağının toprağının dünyanın gözüne cila olduğunu söyler (müs. 2/3).

Sevgilinin ayağının toprağı ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.5.5.

-Zillet

Alçaklık toprağına düşmeyen yükselemez (g. 177/1).

Kibirlenenler alçaklık toprağına düşer (g. 282/5).

-Âşık

Sevgiliye âşık olan bütün âlemin yolunun toprağı olur (g. 336/4).

3.4.3.2.2. Toz (Gerd, Gubâr, Zerre)

-Melâl, Gönül, Âşık

Melâl, keder toza benzetilir (m.k. 4/5, g. 135/2, g. 192/2, g. 331/1, g. 339/2, m.k. 2/9).

Gönül, güneş gibi sevgilinin yanında zerre gibi kalır (g. 7/3).

Sevgilinin zerre gibi olan âşığına bakması onun güzelliğinin parlaklığını azaltmaz (g. 372/3).

3.4.3.2.3. Dağ (Kûh, Kûhsâr), Taş (Seng), Mermer (Seng-hârâ)

-Gam, Hayret, Hasret, Aşk, Firâk

Âşık, gam dağında feryat eder (g. 54/2, g. 298/4).

Âşığın gözyaşının çeşmesi hayret dağındadır (g. 103/3).

Âşığın gözyaşının kaynağı gam dağındadır (g. 139/5).

Âşık, hasret dağında hiçbir şey elde edemeden kalır (g. 166/5).

Aşk dağı boş değildir, oranın da Ferhat'ı vardır (g. 206/5).

Âşığın gönlünün meskeni hasret dağıdır (g. 256/2).

Âşık, ayrılık dağında ağlayıp inler (g. 284/2, g. 349/3).

-Cefâ, Cevr, Sitem, Hizlân (Kimsesizlik), Gurur

Sevgili, âşığa cefa taşı atar (g. 8/2, g. 190/6).

Sevgilinin eziyet taşları âşığın gönül aynasını kırar (g. 129/4).

Pek çok insanın gönül aynası kimsesizlik taşlarıyla kırılmıştır (g. 133/7).

Âşık, insanların sitem taşlarına nişan olur (kt. 16).

Gurur taşı ikbal kadehini kırar (g. 81/2).

-Kalp

Sevgili taş kalplidir (g. 40/2, g. 117/2, g. 314/11).

Taş kalpliler kavuşma cevherinin kıymetini bilmezler (g. 217/5).

Sevgilinin kalbi mermer gibidir (g. 314/11).

3.4.3.2.4. Kara (Kenâr, Sâhil), Çöl (Sahrâ), Vâdi

-Vuslat, Aşk, Sevda, Hayal

Kavuşma sahile, karaya benzetilir (g. 135/4, g. 285/2, g. 338/6, g. 339/1).

Aşk çöle benzetilir (g. 74/6).

Âşık sevda vadisindedir (g. 131/2).

Âşık hayal çölüne düşmüştür (g. 120/2).

-Ayrılık (Fürkat, Hicrân), Gurbet, Gam, Hayret, Hasret

Âşık ayrılık vadisinde kalmıştır (g. 58/5, g. 90/4, g. 127/2, g. 129/2, g. 225/2, g. 240/3, g. 251/4, g. 283/5, g. 323/1, g. 345/7, g. 363/5, b. 3, m.k. 4/19).

Âşık gurbet vadisindedir (g. 113/4, g. 340/2).

Âşık gam vadisindedir (g. 206/7).

Âşık hayret vadisinde kimsesiz kalmıştır (g. 234/3).

Âşığın gönlü hasret vadisinde gezer (g. 376/2).

-Gurur (Nahvet), Nisyân (Unutma), Bîgâne, Naz

Sevgilinin bakışları gurur, kibir vadisidir (g. 87/2, g. 224/4).

Sevgili, gurur vadisindedir (g. 144/4, g. 271/1).

Sevgili, unutma vadisinde kalmaz, o âlemde hep yücelik bulur (g. 145/3).

Sevgili, yabancılık vadisindedir (g. 268/3).

Sevgili naz vadisindedir (g. 270/3).

3.4.3.3. Ateş ve İlgili Unsurlar

3.4.3.3.1. Ateş (Nâr, Od, Şerer, Şu‘le)

-Aşk, Âh, Gönül, Sîne, Ayrılık, Hasret, İntizâr (Bekleme), Sitem, Reşk (Kıskançlık), İştiyâk (Özlem), Gam, Kaza, Figan

Aşkın ateşe benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.8.9.

Âşığın kalbi ateş gibidir (g. 167/2, g. 188/1).

Rakibin kalbi kıskançlıkla ateşe dönmüştür (g. 370/2).

Âşığın âhının ateşe benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.8.2.

Göğsün ateşe benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.7.8.

Hasret ve ayrılığın ateşe benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.8.6. ve 3.3.8.7.

Bekleme ateştir (g. 8/3, g. 150/3, g. 185/5).

Âşık, sevgilinin siteminin, eziyetinin ateşiyle yanar (g. 248/1).

Âşık, rakibin kıskançlıkla gam ateşinde yanmasını ister (g. 275/3).

Hasetçi insanlar kıskançlık ateşiyle yanar (b. 6).

Âşık özlem ateşiyle yanar (g. 314/10, g. 330/5).

Âşık, sevgilinin yüzünün mumunun alevine pervanedir (g. 215/5).

Pervane, kendini muhabbet mumunun kıvılcımına yakar (g. 344/3).

Sevgilinin yüzünde kazanın yakıcı ateşi vardır (g. 16/1).

Âşığın figanı ateş gibidir (g. 275/3).

-Büyüklük (İclâl)

Şair, hâmisinin meclisinin büyüklük ve kudret ışığıyla aydınlanmasını ister (kt. 1).

-Gülistân, Yanak, Yüz, Meşreb, Nağme, Ses (Âvâze), Berg-i bahar, Kirpik

Gül bahçesi sevgilinin yüzünün güneşini görüp ateşlere yanmıştır (g. 188/1).

Pervane, sevgilinin yüzünün mumunun alevini seyrederek can verir (g. 90/2).

Sevgilinin yüzü ateş gibidir (g. 295/1).

Sevgilinin yüzünün mumu, ayın şulesi gibidir (g. 99/1).

Sevgilinin meşrebi ateş gibidir (g. 70/5, g. 188/7, müf. 4).

Pervane ateşzededir (g. 92/5).

Âşık ateş gibi nağmeler çıkarır (g. 185/3).

Bülbülün ötüşü ateş gibidir (g. 236/9).

Ayrılık sebebiyle bahar bile âşığa ateş olur (g. 185/2).

Sevgilinin kirpikleri ateş saçan bir kılıca benzer (g. 208/3, g. 277/3).

3.4.3.3.2. Duman (Dûd)

-Âh

Âşığın âhının dumana benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.8.2.

3.4.3.3.3. Kül (Hâkister)

-Fürkat

Sevgili ona acımadığı için, âşık ayrılık külleri içinde kalsa yeridir (g. 92/7).

-Gönül

Sevgili, âşığın gönlünü küle döndürür (g. 352/4).

3.4.3.4. Hava ve İlgili Unsurlar

3.4.3.4.1. Rüzgâr (Bâd, Sabâ)

-Şâne, Çârûb-keş (Süpürgeci)

Rüzgâr sevgilinin saçlarına taraklık eder (g. 137/3, g. 5/4, g. 31/4, g. 348/1).

Saba rüzgârı, sevgilinin geçeceği yolu süpürür (g. 320/6).

-Vuslat

Kavuşma rüzgârı, âşığın gönül goncasını güldürür (g. 339/3).

-Ecel, Hz. İsa demi, İnâyet

Ecel rüzgârı esince kişi ahrete doğru yol alır (tar. 2/3).

Bahar rüzgârı Hz. İsa'nın nefesi gibi can vericidir (g. 142/2).

İnayet, rüzgâra benzetilir (g. 169/6, d.g. 2/9).

3.4.4. HAYVANLAR

3.4.4.1. Kuşlar

-Baykuş (Bûm)

Devir, baykuşun ankalık ettiği tuhaf bir devirdir (g. 68/1).

-Bülbül (Andelîb, Hezâr)

Âşığın bülbüle benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.6.

Âşığın gönlünün bülbüle benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.6.1.

Bülbül, goncanın ağzından haber alamadığı için yakasını yırtar (g. 5/3).

Bülbülün kafese koyulmasının sebebi onun söylemesi, güzel güzel ötmesidir (g. 42/4, g. 318/4).

Bülbül, âşığın gönlüyle yarışamaz (g. 43/1, g. 161/3, g. 206/1, g. 236, g. 237, g. 244).

Bülbül, âşık olduğunu iddia eder; ama feryat edip durur (g. 43/3, g. 99/4).

Bülbülün acı acı bağırması goncayı memnun eder (g. 196/2).

Bülbül, âşıktan icazet almadan Gülistan'ı okur (g. 216/8).

Bülbül, âşığın figanını duyup ne diyeceğini unutmuştur (g. 306/6).

Âşığın âhı, bülbülü susturur (g. 299/4).

Bülbül gülden muhabbet kokusu aldığı için gül bahçesinde figan eder (g. 308/4).

Bülbül gül bahçesinin hocasıdır, ders okutur (g. 119/5, g. 315/3).

Bülbül baharda çiçeklere, yapraklara rehber olur (g. 317/3).

Bülbül figan etikçe, âşık da ağlamasını artırır (g. 185/3, g. 272/1, g. 321/1).

Gül, dikenin kucağında kaldığı için bülbül yakasını yırtar (g. 323/5, g. 362/4).

Âşığın can bülbülü sevgilinin mahallesinin gül bahçesine varmak ister (g. 5/2).

Bülbül aşk ilminden habersizdir (g. 23/1, g. 119/6).

Bülbül güle yakışır (g. 32/1).

Bülbülün feryadına sebep, çimenlikte olma arzusudur (g. 42/1).

Bülbülün yürek yakan inlemelerinin sebebi diken yarasıdır (g. 42/3, g. 52/4).

Bülbül, âşığın akranıdır, hem-zebanıdır (g. 43/5, g. 280/5).

Bülbülün nağmeleri gül bahçesini güzelleştirir (g. 49/1, g. 156/4).

Bülbül, gül bahçesine haset etmez (g. 59/1).

Bülbülde sabır yoktur (g. 94/4, g. 206/2).

Muhabbet gül bahçesinin bülbülleri sessizdir (g. 106/5).

Bülbül her fidana konup feryat eder (g. 107/5).

Bülbüle bahar mevsimini gül getirir (g. 111/5).

Bülbül, gülün yüzünü göstermesi üzerine feryat eder (g. 119/9).

Dikenin tırnağı, gülün eteğini yırttığı için bülbül sabah akşam feryat eder (g. 135/5).

Dikenin güle yakın olması, bülbülü dert ile söyletir (g. 318/3).

Bahar, bülbülün zamanıdır (g. 142/3).

Bülbül ağlayıp feryat etse de halini gül bahçesine anlatamaz (g. 193/4).

Mum, bülbülü sürekli âh edip bağırdığı için ayıplar (g. 197/5).

Bülbül, gülün aşkıyla yakasını yırtar (g. 226/3, g. 246/4).

Bülbülün meskeni gül bahçesi olduğu için o hiç ayrılık çekmez; ama buna rağmen feryat eder (g. 236/2, g. 236/9, g. 237/1, g. 237/3, g. 244/2, g. 244/3).

Goncadan uçmak için izin almadan uçup goncanın yapraklarını uçurur (g. 236/4).

Bülbülün eteğini diken incitmez (g. 237/3).

Bülbül, gülünden ayrı değildir (g. 244/2).

Âşığın feryadı bülbülü susturur (g. 261/5).

Bülbüller, sevgilinin gül gibi güzelliğini kıskanır (g. 264/5).

Bülbül, gülü dikenin elinden alamaz (g. 292/5).

Bülbülün âh edip inlemesi hep riyadır, ikiyüzlülüktür (g. 337/3).

Bülbül, bahar vaktinde hazin hazin öterek pervaneyi ayıplar (g. 367/2).

Kara karga bülbülün gamını çekemez (g. 373/1).

Bülbüller hal diliyle gül bahçesinde konuşur gezer (g. 381/2).

Bülbül, gülden haber getirir (kt. 9, b. 21).

-Karga (Gurâb, Zâg)

Kara karga gül bahçesinde yuva kurup bülbülü oradan kovar (g. 68/5).

Gül bahçesi bülbülün yeridir, oradan kargayı kovmak gerekir (g. 156/4).

Kara karga gül bahçesini mesken tutmuştur (g. 325/3).

Kötü huylu karga, gülü kıskanır (g. 59/1).

Devir, kötü huylu karganın çalgıcı gibi nağmeler söylediği bir devirdir (g. 68/1).

Kargaya benzeyen rakip, sevgilinin mahallesinin gül bahçesindedir (g. 200/5).

Sevgilinin yüzündeki keder izleri, gül bahçesine konan bir bela kargasına benzer (g. 330/1).

Kara karga bülbülün gamını çekemez (g. 373/1).

-Papağan (Tûtî)

Sevgili konuştuğu zaman âşığını papağan gibi söyletir (g. 63/5).

Âşık sevgilinin yüzünün aynasına bakarak papağan gibi konuşur (g. 88/3).

Sevgili papağan gibi güzel konuşur (g. 94/3, g. 321/2, g. 333/3).

Âşığın gönlünü papağan gibi söyleten, sevgilidir (g. 103/1, g. 263/11).

Papağan söz söyleme konusunda sevgiliyle yarışamaz (g. 156/6, kt. 20).

Âşığın gönül papağanı şekerden nasiplenememektedir (g. 183/2).

Sevgili papağan gibi dönerek cilve yapar (g. 328/1).

-Şehbâz

Hümaya benzeyen sevgiliyi avlamak isteyen, tabiatının alıcı kuşunu göklere salmalıdır (g. 291/5).

Âşığın tabiatının alıcı kuşu, kabiliyet kanadıyla uçsa da, anka gibi olan sevgiliyi avlayamaz (g. 372/4).

Sevgilinin gözlerinin şehbâza benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.4.5.

-Hüma, Ankâ

Devir, baykuşun ankalık ettiği tuhaf bir devirdir (g. 68/1).

Sevgilinin gözleri ankayı bile avlar (g. 229/3).

Gönül ankası, sevgilinin kâkülünün tuzağına düşer (g. 296/2).

Sevgilinin ankaya ve hümaya benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.3.

3.4.4.2. Dört Ayaklı Hayvanlar

-Âhû

Sevgilinin gözlerinin âhûya benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.4.5.

-Köpek (Seg, Kelb)

Rakibin köpeğe benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.9.

-Tilki (Rûbâh)

Devir öyle tuhaf bir devirdir ki, miskin tilki seyahat halini anlatır ve kendi zannınca hilesini açığa çıkararak bilgiçlik taslar (g. 68/4).

3.4.4.3. Böcekler, Sürüngenler

-Pervâne

Pervane bülbül gibi feryat edip inlemediği için aşkta tektir (g. 43/3, g. 308/3, g. 367/2, g. 381/2).

Hakikati bilen kişiler, hakikat mumuna aşk pervanesi olur (g. 85/8).

Pervane, sevgilinin yüzünün mumuna yanar (g. 90/2, g. 197/1).

Yakıcı ateşin ne olduğunu en iyi pervane bilir (g. 146/3).

Pervane yanmaktan mutlu olur (g. 194/4).

Sevgilinin meclisine kavuşmayı arzu eden kişi, pervane gibi cefa meclisinde yanmayı bilmelidir (g. 291/3).

Âşığın pervaneye benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.6.

Âşığın gönlünün pervaneye benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.6.1.

-Sinek (Meges)

Sinek, sofu gibi iffetten dem vurur (g. 68/3).

Dünya lezzetleri, binlerce sineği ve karıncayı öldüren zehirli bir bal gibidir (g. 313/2).

-Arı (Zünbûr)

Eşek arısı şekeri koklayarak sineğe arkadaşlık eder (g. 68/4).

-Karınca (Mûr)

Âşık, sevgiliye kavuşma eteğine ulaşamadığı için kendini karıncadan bile daha hakir bir hale koymuştur (g. 170/3).

Dünya lezzetleri, binlerce sineği ve karıncayı öldüren zehirli bir bal gibidir (g. 313/2).

-Yılan (Mâr)

Aslı kötü olan insan, dış görünüşü süslü olan yılan gibidir (b. 16).

3.4.5. NEBATLAR

3.4.5.1. Ağaçlar

3.4.5.1.1. Umumî Olarak Ağaç (Şecer, Eşcâr), Fidan (Nahl, Nihâl)

Emel ağacının meyvesine erişmek mümkün değildir diye düşünmemek gerekir (g. 338/5).

Bütün ağaçlar kalem ve bütün yapraklar da kâğıt olsa yine de ayrılık halini anlatmak mümkün değildir (b. 17).

3.4.5.1.2. Ağaç Çeşitleri

-Servi (Serv)

Sevgilinin boyunun serviye benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.4.15.

Servi, sevgilinin boyuna hasrettir (g. 35/1).

Servi, sevgilinin yürüyüşünü görüp kendinden utanır (kt. 20).

Devir öyle tuhaf bir devirdir ki, devedikeni serviyle boy ölçüşür (g. 68/7).

-Söğüt (Bîd)

Devir öyle tuhaf bir devirdir ki, söğüt doğruluktan dem vurur (g. 68/7).

3.4.5.2. Çiçekler

3.4.5.2.1. Umumî Olarak Çiçek

Sevgili çiçek gibidir (g. 210/3).

3.4.5.2.2. Çiçek Çeşitleri

-Gül (Verd), Gonca

Sevgilinin güle ve goncaya benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.3.

Sevgilinin yüzünün güle ve goncaya benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.4.8.

Sevgilinin ağzının güle ve goncaya benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.4.11.

Sevgilinin dudağının güle ve goncaya benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.4.12.

Sevgilinin endamının güle benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.4.17.

Sevgilinin güzelliğinin güle ve goncaya benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.2.

Âşığın gönlünün goncaya benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.6.1.

Vuslat güle benzetilir, âşık kavuşmanın hoş kokulu gülünden uzaktır (g. 141/2).

Sevgilinin mektubu, muhabbet gülüdür (g. 263/4).

Goncanın ağzından haber almak zordur (g. 5/3, g. 280/4).

Sevgilinin saçının bir teli, goncadan daha güzeldir (g. 63/4).

Goncanın meyli dikenedir (g. 129/5).

Bahar gelince goncalar ağızlarını açar (g. 142/3).

Goncanın annesi, soğuktur; kış olmazsa gonca da olmaz (g. 168/7).

Goncanın cevap verecek canı yoktur (g. 216/9).

Bülbül, bağırarak gülün uykusunu kaçırdığı için gonca nazlanır (g. 236/6).

Gonca, güzelliğinin yapraklarını bir araya getirir, bülbül de can ipini ona şiraze yapar (g. 236/7).

Goncanın açılmasını sağlayan sevgilinin hoş kokulu saçlarıdır (g. 283/1).

Ümit, istek goncaya ve güle benzer (g. 57/2, g. 169/6, g. 171/3, g. 285/4, g. 314/4, kt. 10).

Sevgilinin yüzündeki taze gonca bile âşığın rakibidir (g. 346/6).

Bu devirde şakayık, gülü beğenmez olmuştur (g. 68/6).

Mana, güle benzetilir, mana gülünden hakikat kokusu almak isteyenler dönüp de gül bahçesine bakmaz (g. 282/7).

Sevgilinin gülüşü gül gibidir (g. 86/4, g. 303/3).

Gülde vefa kokusu yoktur (g. 94/4).

Güllerin yeşil elbiseleri vardır (g. 104/4).

Gül güzeli yüzünü göstermese, bülbül de figan etmezdi (g. 119/9).

Âşık, sevgilinin bahtının gül gibi açılmasını ister (g. 262/1).

Sevgilinin mektubu, vefa gül bahçesinden gelen bir gül yaprağıdır (g. 263/3).

Sevgilinin gönderdiği mektubun sözleri gül gibidir (g. 366/6).

Sevgilinin mektubu gül gibi rağbet görür (kt. 9).

Aşk gülü, âşığı bülbül gibi söyletir (g. 74/7).

Dikensiz gül yoktur (g. 356/5).

-Diken (Hâr)

Rakibin dikene benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.9.

Âşığın can bülbülü sevgilinin gül bahçesine kavuşmak ister, ama bela dikeni onun eteğini tutup bırakmaz (g. 5/2).

Gülün eteği dikenin pençesine tutulmuştur (g. 26/4, g. 80/2).

Dikenin tırnağı, goncanın eteğini yırtar (g. 135/5).

Ayrılık dikeni âşığın göğsünü deler (g. 288/1).

Goncanın eteğini bela dikeni tutmuştur (g. 306/4, g. 358/3).

Sevgilinin âşığa ettiği sitemler ve eziyetler dikene benzetilir (g. 358/4).

Sevgili âşığa gam dikeni sunar (g. 371/4).

-Lâle

Lalenin kokusu yoktur (g. 25/6).

Sevgilinin yanağının laleye benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.4.8.

Âşığın yaralarının laleye benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.8.3.

-Nergis

Sevgilinin gözlerinin nergise benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.4.5.

Nergisin gözleri açıktır (g. 119/1).

Nergisi hayran eden, sevgilinin mest gözleridir (g. 283/1).

Nergis, sevgilinin güzelliğinin gül bahçesine göz diktiği için gözlerine kara su inmiştir (g. 314/8).

Nergis, kıskançlıkla sevgilinin güzel yüzüne göz diker (g. 348/2).

-Sünbül

Sevgilinin saçının sümbüle benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.4.1.

Âşığın âhının sümbüle benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.8.2.

Bahar gelince sümbül perişan olur, dağılır (g. 142/3).

-Şebboy (Şeb-bû)

Sevgilinin saçının şebboya benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.4.1.

-Isırgan, Devedikeni (Hâr-ı mugaylan)

Devir, ısırganın kendisini gül sandığı bir devirdir (g. 68/6).

Bu devirde devedikeni serviyle boy ölçüşür (g. 68/7).

-Şakâyık

Bu devirde şakayık, gülü beğenmez olmuştur (g. 68/6).

-Yasemin

Sevgilinin boyu yasemin gibidir (g. 377/3).

3.4.5.3. Meyveler

3.4.5.3.1. Umumî Olarak Meyve (Mîve)

Âşık, emel, istek meyvesine ulaşmak ister (g. 169/7, g. 338/5).

Âşık, kavuşma meyvesine erişmek ister (g. 372/2).

İstanbul'da şairin ümit meyvesi hâsıl olmamıştır (m.k. 4/13).

3.4.5.3.2.Meyve Çeşitleri

-Elma (Alma)

Elma sevgilinin dudağına benzer (g. 24/1).

Sevgilinin yanakları kırmızı elmaya benzer (g. 24/7).

Kırmızı elma gösterişlidir, ama bahar vaktine yetişmez (g. 25/4).

Elmanın her ne kadar tazelikle şöhreti olsa da, o dostların elinde oynamaya alışmıştır (g. 25/3).

Tatlı elma, rengiyle insanı kandırır (g. 24/7).

3.4.6. BAĞ, BAHÇE

3.4.6.1. Bağ

Güzelliğin bağa benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.2.

Aşk bağının gülleri, suyu şebnemden değil, âşığın gözyaşından alır (g. 102/2).

Sevgili, işve bağının fidanıdır (g. 212/3).

Bahçıvan, goncanın eteğini dikenden kurtarabilmek için ıstırap bağında çok ot yolmuştur (g. 306/4).

3.4.6.2. Çemen, Çemenzâr

Sevgili, güzellik çimenliğindedir (g. 39/2).

3.4.6.3. Gülistân, Gülşen, Gülzâr

Güzelliğin gül bahçesine benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.2.

Sevgilinin mahallesinin gül bahçesine benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.5.4.

Muhabbetin gül bahçesine benzetilmesi ile ilgili olarak bkz. 3. Bölüm 3.3.8.9.

Sevgili yokken gül bahçesi bile âşığın gözüne külhan gibi gelir; ama sevgili ile külhan bile gül bahçesi olur (g. 17/1, g. 116/5).

Goncalar gülmez, gül bahçesi nazlanır (g. 94/4).

Gül bahçesi bir mektep, bülbül de bu mektebin hocasıdır (g. 119/5, g. 351/3).

Gül bahçesine güzellik veren bülbülün feryadıdır (g. 156/4).

Gül bahçesi yoksa dünya, gönül bülbülüne kafes gibi gelir (g. 163/3).

Âşığın gül bahçesi, ayrılık meydanıdır (g. 166/1).

Dünyanın gül bahçesine parlaklık ve güzellik veren şey ihlâs suyudur (g. 192/5).

Gül bahçesine Allah’ın feyziyle su gitmese, ümit goncası açılmazdı (g. 314/4).

Sevgili, safa gül bahçesindedir (g. 340/3).

Dünya gül bahçesinde dikensiz gül yoktur (g. 356/5).

Şair, hâmisine ihlâs gül bahçesinin hoş kokulu gülü diye hitap eder (d.g. 2/3).

Sevgili letafet gül bahçesindeki bir güldür (g. 93/3).

Âşığın gönlünün gül bahçesi hasret soğuğu nedeniyle açılmaz (g. 126/5).

Diken olmasa gül bahçesinde letafet olmaz (g. 158/4).

Sevgilinin gül bahçesindeki bülbüller suskundur (g. 161/2).

Âşık, dünya gül bahçesindeki ümit gülünün açılmasını bekler (g. 169/6).

Sevgili, dünya gül bahçesine letafet verir (g. 195/2).

Sevgilinin gül bahçesine bülbül olmak gerekir (g. 208/1).

Gül bahçesi sevgiliyi görmeye hasrettir (g. 35/1).

Sevgilinin güzelliği gül bahçesini süsler (g. 104/4).

Gül bahçesi, sevgilinin yanağının parlaklığından yanar (g. 188/1).

Âşığın gönül bülbülü, âlemin gül bahçesinde olmayan mutluluğu ister (g. 234/7).

Bülbülün meskeni gül bahçesidir (g. 236/2).

Sevgili, işve gül bahçesinin goncasıdır (g. 247/4).

Sevgilinin gül yüzü dünya gül bahçesine taze bir parlaklık verir (g. 261/4).

Kargalar gül bahçesini mesken tutup bülbül gülle yabancı olur (g. 325/3).

Gül bahçesi, sevgilinin dudağıyla övünür (g. 335/3).

Sevgilinin yüzünün goncası gül bahçesini güldürür (kt. 20).

Bahar gelince bütün âlem gül bahçesine döner (g. 28/4).

Sevgili gül bahçesine gül yanağından koku bahşeder (g. 89/2).

Emel gül bahçesindeki ümit yaprakları dağılmıştır (g. 141/3).

Sevgilinin mektubu, vefa gül bahçesinden gül yaprağıdır (g. 263/3).

3.4.6.4. Lâlezâr

Sevgilinin güzelliğinin parlaklığından çimenlik lale bahçesine döner (g. 95/2).

3.4.6.5. Tarla (Kiştzâr)

Sevgilinin güzelliği, mahsulü işve olan bir tarladır (g. 295/4).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
DİVANIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

4.1. KASİDELER

1

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1. O meh-tāb-ı zamānıñ ḫalḳ-ı ʿālem oldu ḥayrānı
N'ola vaṣṣāf-ı ḥüsnü ben de olsam görmeden anı

2. Müdām tābende olsun cevher-i ḥüsnü o cānānıñ
Muḥaṣṣal külçe-i sīmīne beñzer çifte gerdānı

3. Mis̱āl olsa ʿaceb mi rūy-ı dilber māh-i tābāna
Melāḥat burcunuñ bī-şekk odur ḫūrşīd-i raḫşānı

4. Gülistānda gül-i nev-ġoncaya kim iltifāt eyler
Cemālin seyr idenler yād ider mi verd-i ḫandānı

5. O yār-i ʿişvekār kālā-yı ḥüsnün ʿarż ider ammā
Züleyḫā-veş ḳalır ʿuşşāḳ elinde ṣoñra dāmānı

6. ʿAceb mi Mıṣr-ı dilde taḫtgāh eylerse sulṭānım
Henüz eṣnāf içinde ẓāhir oldu Yūsuf-ı s̱ānī

7. Cevāhirle müsāvī ḳıymeti mīzān-ı ḥüsn içre
Çıḳar bāzāra bir gün mübtelānıñ rişte-i cānı

8. Niçe üftādeye külāh ider bāzār-ı vaṣlında
Hemān bir taḳye ḳapmaḳdır o yāriñ şöhret ü şānı

---

(1)
Ü 63b, M 69b

9. Hele ‘işve-fürūş-ı nāz imiş dükkān-ı ḥüsnüñde
Nis̱ār eyler öñünde mübtelālar naḳd-i pinhānı

10. Kimiñle hem-nişīn-i bezm-i ülfetdir baña söyle
O taḳrīb ile da‘vet idelim o çeşm-i fettānı

11. H̱ırām-ı nāz ile gelse bu semte eylese teşrīf
Görürdü görmeyenler ne imiş serv-i ẖırāmānı

12. O şāhıñ reh-güẕārında idem müjgānımı çārūb
Semend-i nāz ile bu semte ger eylerse cevlānı

13. H̱uṣūṣā külbe-i aẖzāna mihmān olsa da görsem
H̱arāb-ābād iken derḥāl yapardı ḳalb-i vīrānı

14. Bu hengām-ı bahārda gül yüzün göstermege bāri
Çiçek bāzārına gelse o ġonca yoḳ mu imkānı

15. Dırāz itme zebānıñ Nūrī ādāb-ı süẖen şarṭdır
Anıñ meftūnudur senden ziyāde Üsküp a‘yānı

2

Ḳaṣīde-i be-elfāẓ-ı Maḳāmāt
Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Melāḥat ġoncası yüz gösterip şād itdi gülzārı
Dem-ā-dem ‘andelīb-āsā fiġāndır ‘āşıḳıñ **kārı**

2. Görenler **Iṣfahānī** sürmedir dir çeşm-i mestinde
Ṣabā iḳlīmine vardı **ṣadā**-yı ḥüsn-i dīdārı

---

(2)
Ü 65b, M 71b
Ü ve M nüshasında üstü kırmızı ile çizilen musiki terimleri, metinde koyu harflerle yazılmıştır.
2. dīdārı: dildārı M.

3. **Edā**-yı **būselik**le behre-yāb itmezse **ʻuşşāḳ**ı
Çıḳar **evc**-i ʻ**Iraḳ**’a muttaṣıl üftādeniñ zārı

4. **Nühüft**dür ġamzesinde **ḫ˘āb**-ı nāz īmā ider dilber
Yegāh ʻarż-ı cemāl eylerse çoḳ mu ʻāşıḳa bāri

5. O yāriñ mūların tems̱īl iderdim **sünbüle** ammā
O **Kürdī** dilberi vāḳıf ider esrāra aġyārı

6. Ḫayālim **pençgāh**da ṭālib-i kālā-yı vuṣlatdır
Muḥayyerdir o **şehnāz** eylesin isterse bāzārı

7. Ḳaçar rāst gelse benden ol güzel **nāz ü niyāz** eyler
Uṣūlüyle hüner ṣayd eylemekdir öyle mekkārı

8. O yār-i **ʻişve**kār ẕātında **ṭāhir** bir güzel ammā
Vefā üzre degildir n’eyleyim bir laḥẓa **eṭvār**ı

9. Ne mümkin **rāḥatü’l-ervāḥ** ola ehl-i nevā **mücrim**
Ḥicāz iḳlīmine tebʻīd ider **ʻuşşāḳ**-ı nā-çārı

10. **Segāh** feryādına raḥm eyleyip **beste-nigār** olmaz
ʻArażbār perdesinden herkese keşf itme esrārı

11. **Hümāyūn** ḫāṭırı olsun küşāde vaḳt-i **nev-rūz**da
Rehāvī naġmesiyle eyle tatyīb ṭabʻ-ı dildārı

12. ʻAceb **māhūr**da meyl itmez **nihāvend** tāzesi ammā
ʻAcemdir söylemek ḥācet degildir **māye**-i yāri

13. **Ḥüseynī**ye irişdi nāle-i dil-sūz yine Nūrī
Cihānı rūşen itdi ol perīniñ tāb-ı ruḫsārı

---

3. edā-yı: ārāyī Ü.

10. perdesinden: virdi senden Ü.

3

Mūsīḳār-ı gūne kār-ı nāṭıḳ üslūbunda ta'bīrāt ile ḳaṣīdedir

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Açılsın gül gibi gülşende dilber **'işve**kār olsun
Bahār eyyāmıdır serv-i **revān**ım **gül-'iẕār** olsun

2. Çemen seyrine çıḳsın 'andelībān **naġme**-sāz olsun
Bu **dem** gül **devr**idir **rāst** söyle devrāna medār olsun

3. Bu **nev-rūz** mevsiminde **rāḥatü'l-ervāḥ** muḳarrerdir
Ḳudūm-i **şevḳ**-ı vuṣlatla hemān evvel **bahār** olsun

4. O **şeh nāz** iderek yüz gösterir **'uşşāḳ**ına bir gün
Ḥiṣār semtinde **gülzār**-ı melāḥat berg ü bār olsun

5. **Ṣadā**-yı **ḥüsn ü ān**ı ṭutdu dehri **şāh-mansūr**uñ
Çalınsın **kūs**-ı **'işve** ḥüsn ile şöhret-**şi'ār** olsun

6. O **şāh**ıñ kişver-i ḥüsnü **ṣabā** iḳlīmine **beste**
Giriftdārım ferāġat idemem cevri hezār olsun

7. O gīsū-yı **dil-āviz sünbüle** hem-ser dimek şāyān
'Araḳ-rīz olmasın ruḫsārı her **dem** tābdār olsun

8. **'Acem** ḫaṭṭıyla gūyā ḳaşları ṭuġrā-yı ra'nādır
Nihāvendin gelip gitdi **ḥicāz**a nā-civār olsun

9. Degildir **Iṣfahānī** sürmeler āhū-yı çeşminde

---

(3)
Ü 66a
Yalnızca Ü nüshasında bulunan bu kasidede musiki terimlerinin üstü çizilmemiştir. Fakat biz tespit edebildiğimiz kadarıyla musiki ile ilgili ibareleri metinde koyu harflerle yazdık.

Nühüftdür ġamze-i **nikrīz**i yārıñ āşikār olsun

10. **Humāyūn** ṭab‘ ile yār **çārgāh**a raġbet eyler mi
Müdām ister **segāh faṣl**ında ‘āşıḳ girye-zār olsun

11. **Maḳām**-ı i‘tibārda **nāz** ile ṭavr-ı ḥayf ister
Rehāvī istimā‘ itmez **ġazāl**da **naġme**kār olsun

12. Degildir **şu‘be**-i yārıñ ḳāmeti bir naḫl-i nev-peydā
Temāşā ḳıl bu **naḳşı** sen de **muṭrib şīvekār** olsun

13. **Ḥüseynī**ye degil evce çıḳar her **dem nevā**-yı āh
Hemān bu **naġme**-i **dil-sūz** ile dil **perde**dār olsun

14. O **Kürdī** dilberi **nāz** u **niyāz**da hīç **uṣūl** bilmez
Muḫālifdir anıñ eṭvārı **ḳānūn**a şümār olsun

15. **Ḳaradüzen** midir ebrūlarında vesme eyā
Anıñ **taḳsīm**-i fikrinde göñüller tār-mār olsun

16. **İkitelli** gibi gel **baġlama zencīr** mis̱āl **çenber**
Duyulsun **naġme**-i **senṭūr**-ı rāzı āşikār olsun

17. **Semā‘**-ı ‘aşḳa gir **ḫ˘ānende**lik reftārını terk it
Dügāhda **dem**-be-dem dil **neyzen**-āsā nāledār olsun

18. Hele bir kerre diñle **naġme**sin **şeş-tār**-ı **şarḳı**[nı]ñ
Muḫayyerdir aña dil-**bestekār**ān ḥiṣṣedār olsun

19. Beni teb‘īd iderse n’ola dilber bezm-i vaṣlından
Bu **zīr-efkende**lik ta‘bīri başḳa iftiḫār olsun

20. [E]ger mis̱ḳāl-i ẕerre **remz**-i ‘aşḳı bilse ger zāhid
Ney-āsā nāle eylerdi müdām isterse ‘ār olsun

21. **Şaḳil**dir bezm-i aġyārıñ bu **ṣūfiyān**e reftārı
Degildir ẕātı ẓāhir isterse sayḥadār olsun

22. Dūd-gerd u māye-i ʻaşḳı ne bilsin **tel** ḳırar bir gün
Hemān ṣabr eyle bir **dem** şer u **şūrī** müştehār olsun

23. O **Bulġārī** ṭabīʻat olmasın **pīşrev** didim yāre
Çaġırtma gelmesin yanıña bāri dil-fiġār olsun

24. **Nişābūr**'dan mı geldi yoḫsa aġyār **Frenkçīn**'den mi
Beni yārdan cüdā itdi revā mı kām**kār** olsun

25. Dilā bu bir degildir baña fürḳat **pencgāh** oldu
Beyātī perdesinde **ber-efşān** eşkim niṡār olsun

26. **Düyek ḍarbeyn**-i hicrān hey meded ḳaddim **kemān** itdi
Enīn-i āh-ı fürḳat gāh **ʻarażbār**da hezār olsun

27. Beni bu ḫaber-i fürḳatde devrān vaḳf-ı derd itdi
Felek de **tār**-ı **ṭanbūr** gibi dā'im **bī-ḳarār** olsun

28. Felek hīç **erġanūn sāz** ile ẕevḳ-ı **yegāh** virmez
Anıñ ḳaṣdı hemān ehl-i diledir ḫāksār olsun

29. Bu şeb **māhūr**da **mıżrāb**-ı sitem gördü hele aġyār
Bu luṭf ile beni şād itdi dilber ʻömrü var olsun

30. Ḳo dögsün sīnesin **def** gibi her **dem** rū-siyāh aġyār
Ṭūlum gibi anıñ bezm-i cihānda **kār**ı zār olsun

31. O **şeh nāz** ile bir gün **būselik**den ḥiṣṣemend eyler
Ḳarār it Nūrī **gerdāniyye** de **beste-nigār** olsun

4

Ḳaṣīde-i Hedāyā

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Keremkārā hedāyā-yı ‘ināyet geldi sulṭānım
Cenābıñdan bu iḥsān-ı mürüvvet geldi sulṭānım

2. H̱udā ‘ömrüñ mezīd itsin hezār iḳbāl ü devletle
Bu luṭfuñdan sürūr-ı bī-nihāyet geldi sulṭānım

3. Meşāmm-ı cāna degdi ‘ūd-ı ‘anber-būy-ı iḥsānıñ
Derūn-ı şevḳe envā‘-ı leṭāfet geldi sulṭānım

4. Feraḥ virdi hilāl-ebrū-yı cānān yalan itdirdi
O fikr ile neşāṭdan başḳa ḥālet geldi sulṭānım

5. İki altunlu lūle dilber-i dil-keş gibi maḥbūb
Vuṣūl bulduḳda kālā-yı meserret geldi sulṭānım

6. Bu hengām-ı melālde nev-be-nev şād eyledi luṭfuñ
H̱uṣūṣā bir nevāziş ile behcet geldi sulṭānım

7. Esīr-i dām-ı fürḳat ḥāline luṭfuñ olup şāmil
Beni taṭyīb içün elṭāf-ı himmet geldi sulṭānım

8. Ġarīb-i dil-şikeste sāyeñizde ẕevḳ-yāb oldu
Daḫı bu vech-ile ās̱ār-ı raġbet geldi sulṭānım

9. Bu ḥāletde keremkārā beni şād eylediñ tekrār
Du‘ā-yı devletiñde ḳalbe riḳḳat geldi sulṭānım

---

(4)
Ü 67a, M 72a
9. ḥāletde : ḥālinde Ü.

10. Ṡenā itmekde taḳṣīr eylemem bir laḥẓa sulṭānım
Kelāl gelmez du‘āda cāna leẕẕet geldi sulṭānım

11. Ferāmūş eyledim ālām-ı hicri iltifātıñla
Niṣāb-ı luṭf ile Nūrī’ye rif‘at geldi sulṭānım

5

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Merḥabā ey ma‘den-i feyż-i kerāmet merḥabā
Merḥabā ey ḫāk-i ḳabriñ sürme-i ‘ayn-ı cilā

2. Merḳad-ı envārıñı her kim ziyāret eylese
Ḥiṣṣemend-i feyż olur hīç iştibāh yoḳdur aña

3. Mürde-diller feyż-i luṭfuñla bulur tāze ḥayāt
Derd-i hicr-i ıżṭırāba sendedir bāṭın devā

4. Dest-gīr ol bu ġarīb ü mücrim eyler ‘arż-ı ḥāl
Merkezimden ḫayli demdir rūzgār itdi cüdā

5. Iżṭırāb-ı miḫnet-i ‘ālem zebūn itdi beni
İsti‘ānet iderek ḳabriñe geldim ben gedā

6. Keşf-i rāz itmek ne ḥācet bu ricāl-i zāhire
Bir zamān mesdūd degildir çünkü bāb-ı evliyā

7. Āsitān-ı himmetiñ meftūḥdur derbānı yoḳ
Revnaḳ-ı feyż-i kerāmātıñla ‘ālem pür żiyā

8. Şekve eylerdim felekden medd-i āh ü zār ile
‘Āşıḳān ‘indinde meẕmūm olmasa ḥarf-i nidā

---

(5)
Ü 73b, M 82a

9. Himmetiñle dest-gīr ol pīrim ʻİsmāʻīl Dede
Dergehiñe ṣıdḳ u iḫlāṣ ile itdim ilticā

10. Luḳme-i feyżiñle şād it derdmendim ḳıl kerem
Nūrī Ḳıṭmīr rīze-i feyżiñ seniñ eyler recā

4.2. TARİHLER

1

Tārīḫü'l-irtiḥāl Saʻdī es-Seyyīd ʻİsmāʻil Priştinevī
Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1. Ḥażret-i Saʻdī Efendi yaʻnī ol ḳuṭb-ı zamān
Çekdi dāmen mülk-i fānīden idip ʻazm-i cinān

2. Rıḥlet itdi çün beḳā mülküne ol ṣāḥib-kemāl
Keştī-i bī-bād-bān-āsā dönerdi ʻāşıḳān

3. Ṣulb-i pāki ol kerāmet menbaʻınıñ çün yine
Ḳā'im oldu mesned-i irşāda oldu bir zamān

4. Seyyid ʻİsmāʻīl Efendi maʻden-i ʻilm ü fünūn
Ẓāhir oldu feyż-i Ḥaḳḳ ile ebī sırrı ʻayān

5. Virdi revnaḳ mesned-i tevḥīdi itdi pür żiyā
Silk-i ehlullāha oldu münselik ol bī-gümān

6. Semʻine hātifden irdi çün ḫiṭāb-ı *irciʻī*
Eyledi Yā Ḥaḳ diyü ṣad şevḳ-ıla teslīm-i cān

---

(1) Sene 1179

Ü 72a

6. *irciʻī*: "Dön" (Fecr 89/27-30)

7. İrmeden sāl-i s̱elās̱īne o bedr-i feyż-i ʿaşḳ
Ḥasretā ol daḫı oldu çeşm-i ʿālemden nihān

8. Her gelen bu tekyegāh-ı ʿāleme lā-büdd gider
Böyledir taḳdīr-i Ḫallāḳ kimseye virmez amān

9. Biñ olur iḫrāc tārīḫden duʿā ḳıl Nūriyā
Rūḥ-ı merḥūma ilāhī cenneti eyle mekān

2

Merḥūme Züleyḫā'nıñ vefātına tārīḫdir
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1. İrişdi çün ḫiṭāb-ı *irciʿī* semʿ-i Züleyḫā'ya
Hemān-dem murġ-ı rūḥu itdi pervāz ʿarş-ı aʿlāya

2. Ḫudā-yı bī-zevāl raḥmetle āreste ide anı
Cinān içre enīs ola Züleyḫā ile Zehrā'ya

3. Henüz kim hefte sāle girmeden ol cennet ġonca
Vezān itdi aña bād-ı ecel ʿazm itdi ʿuḳbāya

4. Cenāb-ı Ḥaḳ teʿālā kisve-i nūr ile şād itsin
Ṣabīyye duḫterim meyl itmedi hīç zeyn-i dünyāya

5. İdip bir āh ile itmām tārīḫ vālidi Nūrī
Maḳām eyle ilāhī ʿadn-i aʿlāyı Züleyḫā'ya

---

(2) Sene 1188
Ü 72b
1. *irciʿī*: "Dön" (Fecr 89/28)

3
Tārīḫü'l-irtiḥāl Kātib-i Dīvān
Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Kātib-i Dīvān Efendi Muṣṭafā
Kethüdā-yı Ḥażret-i 'Alī Paşa

2. Defter-i icmāl-i 'ömrüne anıñ
Çekdi erḳām-ı ecel ḥükm-i Ḫudā

3. Ol ferīd-i dehr ol kān-ı kemāl
Emr-i Ḥaḳ ile idip 'azm-i beḳā

4. Ol ferişteh-ḫaṣlete bī-irtiyāb
Rūz-ı maḥşerde şefī'dir Muṣṭafā

5. Çıḳdı bir tārīḫ beşāret Nūriyā
Cennet-i firdevs maḳām olsun aña

4
Sa'ādet-girāy Sulṭān Çeşmesine tārīḫ
Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Ḥażret-i sulṭān-ı ekrem ol cenāb-ı nīk-ḫıṣāl
Ya'nī hem-nām-ı sa'ādet maẓhār-ı luṭf-ı Ḫudā

2. Bezl idip naḳdīne-i külli bu yolda ḫayr içün
Ḥasbete'n-lillāh aḳıtdı çeşmeler itdi binā

---

(3) Sene 1189
Ü 72b

(4) Sene 1195
Ü 73a

3. ‘Ömrü sermed devlet ü iḳbāli olsun müstedām
Teşnegān-ı dehrdān el ḳaldırıp eylese s̱enā

4. Fikr iderken tārīḫin çıḳdı yediler söyledi
Çeşme-i ‘ayn-ı ḥayātdan iç ṣuyu eyle du‘ā

5

Dīger çeşme-i sulṭān müşārün-ileyh tārīḫidir
Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Mefḫar-ı cümle selāṭīn ol cenāb-ı nīk-ḫıṣāl
Aḥsenü’l-ḫayra muvaffaḳ itdi anı ẕü’l-celāl

2. Ya‘nī ol sulṭān-ı hem-nām-ı sa‘ādet ḥabbeẕā
Devlet ü iḳbāliñ efzūn ide Rabb-i müte‘āl

3. Teşnegān-ı Kerbelā ervāḥını şād eyledi
Hasbete’n-lillāh bu ḫayra beẕl idip ṣu gibi māl

4. Eyledi ‘aṭşānı sīr-āb ‘ayn-ı iḥsānı anıñ
Menba‘-ı āb-ı ḥayāta oldu bu çeşme mis̱āl

5. Vācib oldu Nūriyā dört vech-ile tārīḫ dimek
Fī sebīlillāh aḳıtdı çeşme-i āb-ı zülāl

6

Tārīḫ-i Vilādet-i Oġlum ‘Ömer S̱āḳıb
Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Ḥabbeẕā itdi kerem ḥamd idelim Rabb-i Mecīd
Dil-i ümmīde irişdi yine bir şevḳ-ı cedīd

---

(5) Sene 1196
Ü 73a
(6) Sene 1200
Ü 76b, M 77a

2. Minnet Allāh’a ki bir ṣubḥ-ı meserret anda
Oldu bir necm-i münīr evc-i sa‘ādetde bedīd

3. Ya‘nī ferzend-i cemīl ḳıldı ‘ināyet Allāh
‘Ömr-i sermed ile dünyāda ola baḫtı sa‘īd

4. Geldi tehniyyet içün yümn ile ṣubḥ-ı ṣādıḳ
Oldu tebşīr-i vilādet ile ferḫunde nevīd

5. İsmi mu‘tāda görülmüşdür ‘Ömer ad oldu
Nām-ı a‘dādı ḳadar baḫş ide Ḥaḳ ‘ömr-i mezīd

6. Ṭāli‘i gün gibi hīç görmeye dünyāda zevāl
Eylesin ‘ömrünü iḳbāl ile Allāh cāvīd

7. ‘İlm ü fażl ile şeref-yāb anı itsin Mevlā
Ola ‘ālemde müdām fehm ü kiyāsetle reşīd

8. Daḫı sitāre-i iḳbāli żiyā-baḫş olsun
Burc-ı eşrefde ḳarār ide mis̱āl-i ḫūrşīd

9. Bir beşīr çıḳdı hemān söyledi Nūrī tārīḫ
Ola iḳbāl ü sa‘ādetle anıñ ‘ömrü medīd

7

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

Düşürdüñ bī- tevaḳḳuf Nūriyā sükker gibi tārīḫ
Zülāl-i çeşmesinden ‘āleme āb-ı ḥayāt geldi

---

(6)
4. ṣubḥ-ı ṣādık: ṣubḥ u ṣādıḳ Ü.
(7) Sene 1200
Ü 76b

8

Mücāẕib-i İlāhī Tārīḫ-i Dervīş ‘Oṡmān

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Tārīḫ-i Dervīş ‘Oṡmān fevtine geldi hemīn
Eyledi ‘azm-i beḳā ammā şehīdü’l-‘āşıḳīn

4.3. MÜSEDDESLER

1

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Yā emīrü’l-mü’minīn sulṭān-ı cümle evliyā
Rehber-i rāh-ı hidāyet menba‘-ı ‘ayn-ı ‘aṭā
Vāḳıf-ı kenz-i ḥaḳāyıḳ ‘ārif-i sırr-ı Ḫudā
Ma‘den-i feyż-i kerāmet yā ‘Alīü’l-Murtażā
Derdmendim bī-kesim imdād ü himmet ḳıl baña
Dest-gīr ol dergeh-i luṭfuña itdim ilticā

2. Faḫr-ı ‘ālem ol Ḥabīb-i kibriyānıñ yārisin
Ḳurb-ı Ḥaḳ’da yā ‘Alī sen maḥrem-i esrārısın
Genc-i Ḥaḳḳ’ıñ ma‘deni sırrıñ ḫazīnedārısın
Derdmendānıñ daḫı her ḥālde imdādkārısın
Derdmendim bī-kesim imdād ü himmet ḳıl baña
Dest-gīr ol dergeh-i luṭfuña itdim ilticā

3. Māye-i sırr-ı Muḥammed sende oldu āşikār
Feyż-i rūḥāniyyetiñle oldu ‘ālem tābdār

---

(8) Sene 1191

Ü 78a

(1)

Ü 64b, M 70b

3. nutḳ-ı yādigār: luṭf-ı yādigār M./ *Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā zü’l-fekār*. “Ali’den başka yiğit, zülfikardan başka kılıç yoktur.”

Ḥażret-i Cibrīl didi şānıñda nuṭk-ı yādigār
Lā fetā illā ʻAlī lā seyfe illā zü'l-fekār
Derdmendim bī-kesim imdād ü himmet ḳıl baña
Dest-gīr ol dergeh-i luṭfuña itdim iltica̅

4. Sensin ol sulṭān ʻAlī evliyālar rehberi
Ber-nümāyān kim şikest itdiñ o bāb-ı Ḥayber'i
Laḥmüke laḥmī didi saña dü ʻālem serveri
Baña sen eyle ʻināyet gezmeyim ben serseri
Derdmendim bī-kesim imdād ü himmet ḳıl baña
Dest-gīr ol dergeh-i luṭfuña itdim iltica̅

5. Bāb-ı feyż-i himmetiñ her bī-kese dā'im küşād
Ravża-i pür nūruña şāhān iderler inḳıyād
Ḳalmadı nā-kām cihānda saña rabṭ iden fu'ād
Çāre-sāz ol ṣıdḳ-ı iḫlāṣ ile itdim iʻtiḳād
Derdmendim bī-kesim imdād ü himmet ḳıl baña
Dest-gīr ol dergeh-i luṭfuña itdim iltica̅

6. Ey ṭabīb-i maʻnevī ey maʻden-i cūd u seḫā
Şerbet-i vuṣlatla derd-i fürḳati eyle cüdā
Bu dil-i bīmār-ı hicre sendedir bāṭın-ı devā
Feyż-i luṭf-ı himmetiñle ḥācetim eyle revā
Derdmendim bī-kesim imdād ü himmet ḳıl baña
Dest-gīr ol dergeh-i luṭfuña itdim iltica̅

7. Şehr-i ʻilmiñ bābı sensin iştibāh yoḳ yā velī
Ẕātıña faḫr-ı cihān buyurdu kim *Edrik* ʻAlī
Nādını vird-i zebān itdi çü Nūrī'niñ dili
El-amān ey yā velī dergāhıña açdım eli
Derdmendim bī-kesim imdād ü himmet ḳıl baña
Dest-gīr ol dergeh-i luṭfuña itdim iltica̅

---

4. *Laḥmüke laḥmī*: "Etin etimdir."

7. *Edrik*: "Yetiş!" Hz. Ali ile ilgili ilahilerde de geçen bir söz olup Hz. Muhammed'in zor bir durumda kalınca Hz. Ali'ye "Yetiş!" diye seslendiği rivayetine dayanır.

2

Ḳaṣīde-i Müseddes-i Nūrī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Ṭarīḳ-ı mecd ü iḳbālde delīliñ ‘avn-ı Rabbānī
Baġal-gīr rütbe-i devletde olsun feyż-i Yezdānī
Ḳuluñ ḥaḳḳında ibzāl eylediñ envā‘-ı iḥsānı
Çerāġ itdiñ yeñi başdan efendim bu s̱enā-ḫ˘ānı
Ḫarāb-ābād iken itdiñ ‘imāret ḳalb-i vīrānı
Beni mümtāz-ı aḳrān eylediñ luṭfen kerem kānı

2. Maḳām-ı i‘tibārda dā’im ol iḳbāl-i devletle
Ḫudā ‘ömrüñ mezīd itsin dem-ā-dem fer ü ḥaşmetle
Cihānda kām-yāb ol her zamān mecd ü sa‘ādetle
Ṣu‘ūd eyle ḳarīben mesned-i iclāle himmetle
Ḫarāb-ābād iken itdiñ ‘imāret ḳalb-i vīrānı
Beni mümtāz-ı aḳrān eylediñ luṭfen kerem kānı

3. Rikābıñ tābdār mānend-i ḫūrşīd pür żiyā olsun
Ġubār-ı ḫāk-i pāyiñ çeşm-i dünyāya cilā olsun
Ḥasedkārān nigāh-ı kec iderse nā-binā olsun
Cihānda sāye-i luṭfuñ maḥall-i ilticā olsun
Ḫarāb-ābād iken itdiñ ‘imāret ḳalb-i vīrānı
Beni mümtāz-ı aḳrān eylediñ luṭfen kerem kānı

4. Keremkārā ḫalāṣ itdiñ beni ālām-ı hicrāndan
Rehā-yāb eylediñ luṭf u keremle ḳahr-ı devrāndan
Ḳuluñ maġżūb iken itdiñ ḫalāṣ endīşe-i cāndan
Keremle ḥiṣṣe-yāb oldum muḥaṣṣal ḫ˘āh-ı iḥsāndan
Ḫarāb-ābād iken itdiñ ‘imāret ḳalb-i vīrānı
Beni mümtāz-ı aḳrān eylediñ luṭfen kerem kānı

---

(2)
Ü 77a, M 74b

5. Zamān-ı devletiñde olmuşum her vech-ile dil-şād
Hezār elṭāf u ikrāmıñla oldum luṭfuña mu‘tād
Du‘ā-yı devletiñ oldu baña her rūz u şeb evrād
Der-i devlet-me’ābıñdan kerem ḳıl eyleme āzād
Ḫarāb-ābād iken itdiñ ‘imāret ḳalb-i vīrānı
Beni mümtāz-ı aḳrān eylediñ luṭfen kerem kānı

6. Der-i devlet-ḳarārıñ bendegānı kām-rān olsun
Ekābir-i zamān gelsin ḳapıñda bendegān olsun
Baġal-gīriñ ayaġ üzre ḳamu ehl-i dīvān olsun
Bu yüzden Nūriyā ‘adl ü ‘adāletle ‘ayān olsun
Ḫarāb-ābād iken itdiñ ‘imāret ḳalb-i vīrānı
Beni mümtāz-ı aḳrān eylediñ luṭfen kerem kānı

3

Müseddes Ġazel-i Nūrī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Ne ‘aceb dil-keş olur kūy-ı dil-ārā-yı vaṭan
Şevḳ-engīz-i ḫayāldir baña me’vā-yı vaṭan
İtdi tenvīr dil-i fürḳat-keşi ma‘nā-yı vaṭan
Şimdi bildik ne imiş ḥubb-ı mezāyā-yı vaṭan
Sīnemi maḫzen-i şevḳ eyledi sevdā-yı vaṭan
Çeşmi nā-maḥrem-i ḫ˘āb itdi temāşā-yı vaṭan

2. Çıḳdı elden n’ideyim ṣabr-ı ‘inān-ı ārām
Reh-i fürḳatde göñül ḳaldı ġarīb ü nā-kām
Kimseye yoḳ dil-i üftāde ide ‘arż-ı merām
Yā ne mümkin ide dil semt-i viṣāle reh-nām
Sīnemi maḫzen-i şevḳ eyledi sevdā-yı vaṭan
Çeşmi nā-maḥrem-i ḫ˘āb itdi temāşā-yı vaṭan

---

(3)
Ü 70a, M 73a
1. eyledi: itdi M.

3. Ṣubḥ olunca iderim külbe-i fürḳatde fiġān
Yaḳdı ser-tā-be-ḳadem sīnemi nār-ı hicrān
Beni şād eylemedi vaṣl ile ḫayfā devrān
Buña bir çāre gerek yoḳ mu viṣāle imkān
Sīnemi maḫzen-i şevḳ eyledi sevdā-yı vaṭan
Çeşmi nā-maḥrem-i ḫ˘āb itdi temāşā-yı vaṭan

4. Reh-i ḥasretde meded hicr-keş-i yār oldum
Miḫnet-i derd-i firāḳdan daḫı bīmār oldum
Āh kim ye's-i viṣāle ile dil-efgār oldum
Elem-i fürḳat-i ġamla hele nā-çār oldum
Sīnemi maḫzen-i şevḳ eyledi sevdā-yı vaṭan
Çeşmi nā-maḥrem-i ḫ˘āb itdi temāşā-yı vaṭan

5. İrmedi ṣubḥ-ı viṣāle daḫı bu şām-ı firāḳ
Şeb-i yeldā gibi oldu heme eyyām-ı firāḳ
Ola mı vaṣla muḳārin 'aceb encām-ı firāḳ
Bī-mecāl eyledi āḫir beni ālām-ı firāḳ
Sīnemi maḫzen-i şevḳ eyledi sevdā-yı vaṭan
Çeşmi nā-maḥrem-i ḫ˘āb itdi temāşā-yı vaṭan

6. Ṣabrı güç ḥālimi 'arż eyleyemem dildāra
Bir yıl oldu dil-i bī-çāre gezer āvāre
Nice taḳrīr ideyim derd-i derūnum yāre
Yoḳ tesellī ne diyim şimdi dil-i nā-çāra
Sīnemi maḫzen-i şevḳ eyledi sevdā-yı vaṭan
Çeşmi nā-maḥrem-i ḫ˘āb itdi temāşā-yı vaṭan

7. Yāre ḥālim dimege ḳalmadı hīç tende mecāl
Derd-i hicrānı da bilmez o gül-i tāze-nihāl
Āteş-i fürḳat ise buldu derūnumda kemāl
İştimāl itdi dil-i Nūrī'yi ārzū-yı viṣāl
Sīnemi maḫzen-i şevḳ eyledi sevdā-yı vaṭan
Çeşmi nā-maḥrem-i ḫ˘āb itdi temāşā-yı vaṭan

4

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Derd-i fürḳat mi degil bezm-i ṣafā encāmı
Her neşāṭıñ olur elbet de keder fercāmı
Ḳor mu gerdūn viresin kārıña intiẓāmı
Ġuṣṣa vü ġamla 'ubūr itmede rūz u şāmı
Ne 'aceb tīz geçer ẕevḳ u sürūr eyyāmı
Olmadan nıṣf-ı nehārı irişir aḫşamı

2. Ne ḳadar ẕevḳ u ṣafāya daḫı olsañ mu'tād
Ġam u endūh-ı cihāndan olamazsın āzād
Budur āyīn-i felek derdiñi eyler müzdād
Tā-be-eflāk hele bāzīçe-i çarḫdan feryād
Ne 'aceb tīz geçer ẕevḳ u sürūr eyyāmı
Olmadan nıṣf-ı nehārı irişir aḫşamı

3. Bu sipihriñ revişi cevr ü sitem ehl-i dile
Dā'imā luṭf u kerem itmededir mübteẕele
Ehl-i dil aġlasa feryād ile şāyeste hele
Geldi ġam gitdi feraḥ bir daḫı mümkin mi gele
Ne 'aceb tīz geçer ẕevḳ u sürūr eyyāmı
Olmadan nıṣf-ı nehārı irişir aḫşamı

4. Çeşm-i 'irfānı felek cevr ile giryān eyler
Sīnesin āteş-i fürḳat ile sūzān eyler
Muttaṣıl ḥasret-i cānān ile ḥayrān eyler
Bezm-i cem'iyyet-i 'irfānı perīşān eyler
Ne 'aceb tīz geçer ẕevḳ u sürūr eyyāmı
Olmadan nıṣf-ı nehārı irişir aḫşamı

---

(4)
Ü 71a, M 73b

5. Yār ile ẕevḳ u ṣafā itmede her gāh aġyār
Derd-i hicrānı çeker ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ nā-çār
Kimi şād itdigi var vaṣl ile çarḫ-ı ġaddār
Nūrī evrād-ı zebān itdi bu beyti her bār
Ne ʿaceb tīz geçer ẕevḳ u sürūr eyyāmı
Olmadan nıṣf-ı nehārı irişir aḫşamı

5

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1. Niçe oldu luṭf ile baña vedād itdikleriñ
Daʿvete idip icābet inḳıyād itdikleriñ
Dā'imā resm-i vefāda ittiḫād itdikleriñ
Ḫāṭırımdan ʿuḳde-i ġamlar küşād itdikleriñ
Sen unutduñsa beni luṭfuñla yād itdikleriñ
Ben unutmam bu dil-i nā-şādı şād itdikleriñ

2. Gerçi terk itdiñ beni ammā ʿadāvet idemem
Çekerim hicriñ ne ḥāl ise şikāyet idemem
Līk ġayrı yāre vallāhi muḥabbet idemem
Eyle isterseñ cefālar ben ferāġat idemem
Sen unutduñsa beni luṭfuñla yād itdikleriñ
Ben unutmam bu dil-i nā-şādı şād itdikleriñ

3. Çekdirir felek baña derd ile hicrānıñ seniñ
Destime bir gün girer elbet de dāmānıñ seniñ
Muttaṣıl aġyārı şād itmek mi ihsānıñ seniñ
Ḫaṭırıñdan çıḳdı mı yār ahd ü peymānıñ seniñ
Sen unutduñsa beni luṭfuñla yād itdikleriñ
Ben unutmam bu dil-i nā-şādı şād itdikleriñ

---

(5)

Ü 71b, M 74a

3. çekdirir felek bana: çekdirir bana felek M.

4. Ḳaldı nā-kām hicr-ile ṣormaz mısın bu mübtelā
Şimdi hicriñle helāk itdiñ beni ey dil-rübā
Sen baña bir kez gelip itmez misin mihr ü vefā
Bu mudur şānıñ hemān cevr eylemek dā’im baña
Sen unutduñsa beni luṭfuñla yād itdikleriñ
Ben unutmam bu dil-i nā-şādı şād itdikleriñ

5. Rūz u şeb ḥasretle ey yār eylerim āh u fiġān
İntiẓārıñ çekerek oldum ża‘īf ü nā-tüvān
Āteş-i fürḳatden āzād eyle yandım el-amān
Nūrī evrād-ı zebān itdi bu beyti her zamān
Sen unutduñsa beni luṭfuñla yād itdikleriñ
Ben unutmam bu dil-i nā-şādı şād itdikleriñ

4.4. MUHAMMESLER

1

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Yā emīre’l-mü’minīn ser-tāc-ı cümle evliyā
Menba‘-ı ‘ayn-ı kerāmet yā ‘Alīyyü’l-Murtażā
H̱āk-i pāyiñ ehl-i ḥāle sürme-i nūr-ı żiyā
Eyle imdād merkezimden yā ‘Alī oldum cüdā
Dest-gīr ol luṭfuñ ümmīd eylerim ṣubḥ u mesā

2. İsti‘ānet eylerim sulṭān-ı kevneynden müdām
Maṭlabım ancaḳ şefā‘atle olam ben de be-kām
Ḥażret-i Aḥmed sözüñ redd eylemez seniñ hümām
Eyle imdād merkezimden yā ‘Alī oldum cüdā
Dest-gīr ol luṭfuñ ümmīd eylerim ṣubḥ u mesā

---

(1)
Ü 64a, M 70a

3. Es-selām ey şehr-i ʻilmiñ bābı sensin yā ʻAlī
Lā fetā illā ʻAlī şānıñda buyruldu velī
Bir ġazāda sırr-ı ʻālem didi *Edrik* ʻAlī
Eyle imdād merkezimden yā ʻAlī oldum cüdā
Dest-gīr ol luṭfuñ ümmīd eylerim ṣubḥ u mesā

4. Kimde vardır bu saʻādet kim saña virdi Ḫudā
Laḥmüke laḥmī didi saña resūl-i kibriyā
Ḥālime raḥm eyle sulṭānım beni itme fedā
Eyle imdād merkezimden yā ʻAlī oldum cüdā
Dest-gīr ol luṭfuñ ümmīd eylerim ṣubḥ u mesā

5. Tā-be-maḥşer gün gibi nūr-ı velāyet sendedir
Feyż alırlar ḫāk-i ḳabriñde saʻādet sendedir
Ḳuvvet-i ḳudsī ile cümle kerāmet sendedir
Eyle imdād merkezimden yā ʻAlī oldum cüdā
Dest-gīr ol luṭfuñ ümmīd eylerim ṣubḥ u mesā

6. Faḫr-ı ʻālem ol resūlüñ vāriṡ-i ẕī-şānısın
Fātiḫ-i Ḥayber şecāʻatde Ḫudā arslānısın
Sen ṭabīb-i maʻnevīsin derdleriñ dermānısın
Eyle imdād merkezimden yā ʻAlī oldum cüdā
Dest-gīr ol luṭfuñ ümmīd eylerim ṣubḥ u mesā

7. Cümle evlādıñ seniñ Āl-i Muḥammed Muṣṭafā
On iki sulṭān-ı ʻālem her biri bir evliyā
Bunlarıñ ervāḥ-ı pāki-y-çün beni itme fedā
Eyle imdād merkezimden yā ʻAlī oldum cüdā
Dest-gīr ol luṭfuñ ümmīd eylerim ṣubḥ u mesā

---

3. server-i ʻālem: sırr-ı ʻālem Ü./ *Edrik*: bkz. müs. 1/7/ *Lā fetā illā ʻAlī lā seyf illā zü'l-fekār*: bkz. müs. 1/3.

4. *Laḥmüke laḥmī*: "Etin etimdir."

8. İtme muḥtāc ‘abd-i ‘āciz derdmendi āḫara
Ġaybdan eyle i‘ānet yā ‘Alī bu ḥāżıra
Minnet üzre varmayım bāb-ı ricāl-i ẓāhire
Eyle imdād merkezimden yā ‘Alī oldum cüdā
Dest-gīr ol luṭfuñ ümmīd eylerim ṣubḥ u mesā

9. Gice gündüz kārım ancaḳ cürm ü ‘iṣyān ü günāh
Bendegān içre daḫı yoḳ Nūrī gibi rū-siyāh
Sen meded itmez iseñ dārıñda aḥvālim tebāh
Eyle imdād merkezimden yā ‘Alī oldum cüdā
Dest-gīr ol luṭfuñ ümmīd eylerim ṣubḥ u mesā

2

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Derd-i fürḳatle ‘ubūr itmekdedir eyyāmımız
Leyle-i yeldā gibi oldu dırāz her şāmımız
Külbe-i ġamda enīn eyler dil-i nā-kāmımız
Böyle hicr-i yār ile n’olsa gerek encāmımız
Āh kim hicrān elinden ḳalmadı ārāmımız

2. Vaṣl-ı yāre irmege dil eyledi çendān şitāb
Cevr-i devrinde sipihriñ olmadı dil kām-yāb
Rūy-ı ümmīd-i merāma çekdi ye’s ile niḳāb
Böyle hicr-i yār ile n’olsa gerek encāmımız
Āh kim hicrān elinden ḳalmadı ārāmımız

3. Baḫt-ı nā-sāza dilā hīç nīk-nām olmaz müfīd
Bu sipihr-i bī-mürüvvet cevrini eyler mezīd
Yoḳ ümīdim kim baña raḥm eyleye çarḫ-ı ‘anīd
Böyle hicr-i yār ile n’olsa gerek encāmımız
Āh kim hicrān elinden ḳalmadı ārāmımız

---

8. bu ḥāżıra: oldum cüdā Ü.

(2)

Ü 69a, M 72b

4. Böyle derd-i fürḳate mu‘tād olup n’olsam gerek
Çeşm-i giryānım görüp raḥm eylesin ins ü melek
Ḫavfım ancaḳ sürmesin bu derd-i ḥasret ḥaşre dek
Böyle hicr-i yār ile n’olsa gerek encāmımız
Āh kim hicrān elinden ḳalmadı ārāmımız

5. Āsumāna olsa peyveste ‘aceb mi zārımız
Yandı nār-ı hicr ile Nūrī dil-i nā-çārımız
Bezm-i ġamda muttaṣıl āh eylemekdir kārımız
Böyle hicr-i yār ile n’olsa gerek encāmımız
Āh kim hicrān elinden ḳalmadı ārāmımız

4.5. TAHMİSLER

1
Ġazel-i Maḳālī Taḫmīs-i Nūrī
Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Çemen seyrine çıḳsın nāz ile dildārı görsünler
Ṣalınsın servi-āsā ‘işve-i reftārı görsünler
Leṭāfet baḫş iderse gülşene gülzārı görsünler
Gidersin ‘işveyi güller o gül ruḫsārı görsünler
Ḳosun feryādı bülbüller bu āh ü zārı görsünler

2. Viṣāl ile beni şād itmedi ol ġonca-i ḫandān
‘Aceb mi ‘andelīb-i gülşen-āsā eylesem efġān
Ġam-ı hicr ile oldum ḳālıb-ı bī-rūḥ gibi ḥayrān
Neden pür jengdir ol āyīne-i ḳalbiñ diyen yārān
Anıñ levḥ-i ruḫuñda ol ḫaṭ-ı jengārı görsünler

---

(1)
Ü 69b, M 75a

3. Muḳīm-i künc-i hicrān olmuşum aġyār ḳahrından
Müdām sermest ü ḥayrānım cefā-yı cām-ı zehrinden
Ferāġat idemem bir dem hele ol yār seyrinden
Girībānım ḫalāṣ olsun diyenler dest-i cevrinden
Düşüp pāyine dāmānı gibi yalvarı görsünler

4. Baña göstermedi vuṣlatla dilber ʿīd u nev-rūzu
ʿAceb dil eyler ümīd görmege ol baḫt-ı fīrūzu
Çıḳardı hicr ile eflāke cānān āh-ı dil-sūzu
Ṣavulmaz bir ḳażādır nāvek-i tīr-i ciger-dūzu
Görünmez bir belādır ol perī-ruḫsārı görsünler

5. Niyāz itdikçe yāre uġradır ʿuşşāḳı sevdāya
Viṣālin vaʿde itdi ol perī-rū Nūrī şeydāya
Düşer mi şānına ṣalmaḳ dil-i nā-şādı ferdāya
Maḳālī ey ṣanem ʿaşḳıñla döndü bir heyūlāya
Anı seyr itmeyenler ṣūret-i dīvārı görsünler

2

Ġazel-i Veysī Taḫmīs-i Nūrī
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1. Yār gördükçe beni nāz ile reftār eyler
Vuṣlata vaʿde ider cevrini bisyār eyler
Sözde ṭurmaz bilirim yoḳ yere güftār eyler
Genc-i vaṣlın o perī illere iḳrār eyler
Bu ʿacebdir baña iḳrārını inkār eyler

2. Ṭurmadı sözde ne reng eyledi mekkārı görün
Beni aġlatdı vefā itmedi ġaddārı görün
Şimdi bīgānelik eyler baña ol yāri görün
Çürüdüp naḳd-i sirişkim o cefākārı görün

---

(2)
Ü 69b, M 75b

‘Āşıḳımdır dimege şimdi baña ‘ār eyler

3. Iżtırāb-ı ġamı ‘arż eyleme aġyāra dilā
Zaḫm-ı nāsūruñu keşf itme hele ḳıl iḫfā
Cehd ḳıl vāḳıf-ı ḥāl olmaya bir dem a‘dā
Yāre zaḫm-ı ġamı göstermek olurdu ammā
Ser-i peykān-ı belā çaḳ-ı cigere kār eyler

4. Ben ḳıyās eyler idim derdime dermān geliyor
Tīr-i müjgān ile ol ġamzesi fettān geliyor
Aġlama ey dil-i şeydā saña mihmān geliyor
Ḫāne-i ḳalbe ḫayāl-i leb-i cānān geliyor
Cān çıḳsın bedenimden o da bir ṭar eyler

5. Yaḳasın ḳurtarmaz pençe-i ḫulyāda ḳalan
Ġamdan āzād olamaz manṣıb ile kāmın alan
Ġuṣṣa görmez idi bāde-i ‘irfānı bulan
Veysīyā salṭanat-ı dehri n’ider ‘ārif olan
Bir ḳadeḥ mey kişiyi ‘āleme ḫünkār eyler

4.6. GAZELLER

1

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ḥamd ile bu naẓmı tertīb idelim biz ibtidā
Bī-zebān olsa da ādem söyledir feyż-i Ḫudā

---

4. Zehra Toska’nın Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığı Veysî Divanı’nda bu beyit şu şekilde geçer: *“Hâne-i câna hayâl-i leb-i cânân geliyor/ Cân çıksun bedenümden o da berdâr eyler”.* bkz. Zehra Toska, **Veysî Divânı Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği**, İÜ SBE Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1985, s. 195.

5. *“Veysîyâ saltanat-ı dehr n’ider âkil olana/ Bir kadeh mey kişiyi ‘âleme hünkâr eyler”.* **a.e.**, s. 195.

(1)
Ü 1b, M 1a

2. Yoġ-iken bu ʿabd-i kemterde bıḍāʿatdan es̱er
Virdi bu nuṭḳa liyāḳat ol cenāb-ı kibriyā

3. Pīş-i üstādda henüz biz ders ṣarfdan almadıḳ
Maʿrifet kesb itdigim yoḳ iʿtimād eyle baña

4. Naẓm u eşʿāra gerek her ḳanda ʿilm ü maʿrifet
Şāʿire elbette elzem naḥv ü ṣarf bilmek dilā

5. Mekteb-i ʿālemde aṣlā maʿrifet kesb itmedim
Bildigim iḫlāṣdır ancaḳ ḥaḳīḳat bī-riyā

6. Naẓm u eşʿārım gören ʿayb itmesin luṭf eylesin
Söyleyen ẓāhirde Nūrī söyleden kimdir eyā

2

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1. Ol melek-sīmā görünmez āşikār olmaz baña
Böyle istiġnā ile bildim ki yār olmaz baña

2. Āşiyānın kimse bilmez ol hümā-yı vaḥşiniñ
Dāma düşmez nāz-perverdir şikār olmaz baña

3. Ye's geldi ḫāṭır-ı nā-şāda cevrinden hele
Ḳaṭʿ-ı ümmīd itdim āḫir intiẓār olmaz baña

4. Nīm nigāh-ı yār ile faḫr u mübāhāt eylerim
Bundan aʿlā ʿālem içre iftiḫār olmaz baña

---

4. ḳanda: fende M. / naḥv ü ṣarf: ṣarf ü naḥv M. / elbette: elbet de M.
6. Nūrī: Vaṣfī M./ gören: metinde göreñ şeklinde verilmiştir.
(2)
Ü 1b, M 1a
3. ḫāṭır-ı nā-şāda: nā-şādına Ü.

5. Nūriyā ʻiṣmetle mecbūl ḫilḳatim şūrīdelik
‘Aşḳ ile şöhret-şiʻār olsam da ʻār olmaz baña

3

Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻilün

1. Nedir bu ʻişveler biñ nāz ile şāhāne istiġnā
Olur bir gün gedālar da ider sulṭāna istiġnā

2. Naẓar itdikçe Mecnūn ṣūret-i Leylā görür kendin
Bu yüzden gāh ider üftādeler cānāna istiġnā

3. Gülistān-ı cemāliñ bülbül-i şeydāsı sulṭānım
ʻAceb mi eylese dā’im gül-i ḫandāna istiġnā

4. Cemāliñ āfitāb-ı ʻālem-ārā gibi bir nūrdur
İderse çoḳ mudur ḥüsnüñ meh-i tābāna istiġnā

5. Ṣaḳın murġ-ı dil-i üftādeyi ṣayd itmesin ġamzeñ
Seniñ şeh-bāz-ı çeşmiñ eylemez hīç ḳana istiġnā

6. Cünūn-ı ʻaşḳ ile dil-ḫasteler tīmār nedir bilmez
İder dārü’ş-şifāda olsa da dermāna istiġnā

7. Çekinmez şemʻ-i rūyuñ tābıña yansa dil-i Nūrī
İder mi yanmadan yaḳılmadan pervāne istiġnā

---

(2)
5. Nūriyā: Vaṣfīyā M.
(3)
Ü 2a, M 1a
2. kendin: metinde kendiñ şeklinde verilmiştir.
6. Ü-.
7. Nūrī: Vaṣfī / çekinmez: metinde çekiñmez şeklinde verilmiştir.

4

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'ilün

1. Cemāliñ gülsitānın görmege müştāḳ dil-i şeydā
Dirīġ itme viṣāliñ luṭf ile gel ey gül-i ra'nā

2. Ḳaçan kim 'arż-ı dīdār eyleseñ gülşende sulṭānım
Fiġān eyler hezār 'uşşāḳıñ ol dem 'andelīb-āsā

3. Ḫalāṣ olmaz mı eyā bu dil-i üftāde ḥasretden
Ḳalır mı ḳayd-ı zencīr-i firāḳda her zamān cānā

4. Sebebdir añladım hep ḫ˘āhiş-i dil cevriñe yoḫsa
Ḳuṣūrsuz bir güzelsin sen degilsin bī-vefā ḥāşā

5. Teşebbüs̱-kerde-i dāmān-ı luṭfuñdur seniñ Nūrī
Şehā luṭfuñla itdiñ itme inkār va'de-i ferdā

5

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Dem-be-dem cevriñ füzūn itmekdesin ey bī-vefā
Āteş-i fürḳatle yaḳdıñ itmediñ inṣāf baña

2. Gülsitān-ı kūyuña varmaḳ diler cān bülbülü
Ṭutdu ammā n'eyleyim dāmānımı ḫār-ı belā

3. Bir ḫaber almaḳ degil āsān dehān-ı ġoncadan
Yaḳasın çāk itmek ister 'andelīb ṣubḥ u mesā

---

(4)
Ü 2a, M 1b
1.cemālin gülsitānıñ: cemāl-i gülsitānıñ M.
(5)
Ü 2a, M 1b
2. gülsitān-ı kūyuna: gülsitānıñ kūyuna M.

4. ‘Āşıḳa ‘arż-ı cemāliñ itmezsin ammā kim yine
Bī-tekellüf şāneler gīsūlarıñ bād-ı ṣabā

5. Şekve itme Nūriyā cevrinden ol cānāneniñ
Her ne itdiyse saña itdi raḳīb-i bed-liḳā

6

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

1. Dil-i sevdā-zedeñ hicriñle cānā
İder feryād seḥerde bülbül-āsā

2. Olan Mecnūn gibi ‘aşḳıñla kāmil
Görür her ḳanda baḳsa rūy-ı Leylā

3. Ḳamu eşyā begim ās̱ār-ı Ḥaḳ’dır
Ḳıyās it ḳaṭreden var cūy-ı deryā

4. Ḥaḳīḳat-bīn olanlar rāh-ı ‘aşḳda
Delīldir anlara tevfīḳ-ı Mevlā

5. Olan sermest müdām cām-ı Elest’den
Anıñ ḳalbi olur bī-şekk mücellā

6. Ġurūr itme ṣaḳın iḳbāl-i dehre
Ḫayāl it salṭanatla n’oldu Dārā

7. Sülūk it Nūrī kesb eyle ma‘ārif
Ola feyż-i ilāhī dilde peydā

---

(6)
Ü 2b, M 2a
1. dil-i sevdā-zeden: dil-i sevdā-zede M.

7

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Gülistān-ı cemāliñ bülbül-i nālānıyız cānā
Muḥabbet şem‘iniñ pervāne-i sūzānıyız cānā

2. Hemān bir ismi ḳaldı ‘ālem içre cām-ı Cemşīd’iñ
Bu ‘aṣrıñ şimdi biz āyīne-i raḫşānıyız cānā

3. Ḳo ḳalsın ẕerre-veş nāçiz dil-i kemter ġubārında
Żiyā-yı āfitāb-ı ḥüsnünüñ ḥayrānıyız cānā

4. Müfīd olmaz naṣīḥat kimseden peymāne-cū olmam
Hele biz sāḳī-i nāz-perveriñ mestānıyız cānā

5. Çıḳarsa çoḳ degildir Nūrī ġavvās-veş dür-i mażmūn
Ḥaḳīḳat baḥrınıñ biz mevce-i ġalṭānıyız cānā

8

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘ilün

1. Nigāh-ı ‘işvekārıñ gösterir mestānelik cānā
Revā mı āşināya cevr ile bīgānelik cānā

2. Küdūret virme mir’āt-ı derūnum oldu ṣad pāre
Baña seng-i cefā atmaḳ mıdır cānānelik cānā

---

(7)
Ü 2b, M 2a
1. nālānıyız: nālāneyiz M. / sūzānıyız: sūzāneyiz M.
2. raḫşānıyız: raḫşāneyiz M.
3. ḥayrānıyız: ḥayrāneyiz M.
4. mestānıyız: mestāneyiz M.
5. ġaltānıyız: ġalṭāneyiz M.

(8)
Ü 2b, M 2a

3. Bu nār-ı intiẓārıñ sīnede pinhān olur ṣanma
Fitīl-i dāġ-ı ʻaşḳıñ gösterir sūzānelik cānā

4. Ne var gelsen vefā bezminde şād itsen dil-i zārı
Yeter itdiñ baña biñ nāz ile fettānelik cānā

5. Ne'miz var beñzemez mecnūn-ı nā-kāma hele Nūrī
Degil mi āh u efġān itdigim divānelik cānā

9

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

1. Ceyş-i ḫaṭṭ kişver-i ḥüsnüñde buluşdu cānā
Ṣanki ceyş-i Ḥabeşī Rūm'a ḳarışdı cānā

2. Nigehiñ sevdigim olmuşdu ʻadū-yı dil-i zār
Ṣulḥ idip ġamzeleriñ şimdi barışdı cānā

3. Ṭaġıdıp mūlarıñı atma kemend ʻuşşāḳa
Baña zencīr-i belā oldu dolaşdı cānā

4. Yine bir revnaḳ-ı tāze hele buldu ḥüsnüñ
Çār ebrū-yı siyāh saña yaraşdı cānā

5. Şāh-ı ḥüsnüñle dil-i Nūrī-i şeydā çoḳdan
İki ḥasret-keş idi şimdi ḳavuşdu cānā

10

Mefʻūlü Mefāʻīlü Mefāʻīlü Feʻūlün

---

(9)
Ü 3a, M 2b

(10)
Ü 3a, M 2b

1. La'l-i leb-i cānāneye teşne dil-i şeydā
Çün teşneligim añladı ol yār-i dil-ārā

2. Açdı dil-i āvāre aña kāle-i rāzı
Sermāye-i ṣabrı ne 'aceb eyledi yaġma

3. Şerm itse cebīninden 'araḳ-rīz olur ammā
Ruḫsār ile endāmı olur gül gibi ra'nā

4. Var ise ṣabā itdi güẕer kākül-i yārdan
Pür itdi meşāmm-ı dil[i] 'anber gibi zīrā

5. Ol ḥüsn ile mümtāza cihān vālih ü ḥayrān
Nūrī daḫı olsa n'ola bülbül gibi gūyā

11

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Āh kim 'arż-ı cemāl itmez ne ḥikmetdir baña
Nūr-ı vechin gösterir dünyāya ol ḫūrşīd-liḳā

2. Böyle istiġnāsı çoḳ dildāra meyl itmek de güç
Ol cefā-cū faḫr ider şimdi disinler bī-vefā

3. Gün-be-gün cevrin mezīd itmekde ḥālim pek yamān
Var ise itdi nifāḳ beñzer raḳīb-i bed-liḳā
4. Gāh ġurbet gāh cefā-yı yār ile 'ālemde ben
Geçdi 'ömrüm bezm-i ġamda görmedim rūy-ı ṣafā

5. Bu sipihriñ Nūriyā maḫṣūṣ cefāsı muttaṣıl
Baḥs̱ olunmaz çarḫ ile ger olsa 'ālem bir yaña

---

5. M'de "ol ḥüsn ile mümtāza cihān" ifadesinin üstü çizilerek "ol ḥüsn ile mümtāz-ı cihāna" yapılmış.
(11)
Ü 3b, M 2b

12

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Çeşm [ü] müjgānıñ dil-i üftādeye yeter ḳażā
Ol siyāh ebrūlarıñ ḳavs-i ḳader olmuş aña

2. Tāb-ı ruḫsārıñ temāşā itmege yoḳdur mecāl
Ṭutalım ʻarż-ı cemāl eylersin ey ḫūrşīd-liḳā

3. Seyr iderken bāġ-ı ḥüsnüñ ṣaḥn-ı gülşende seḥer
Nev-nihālim aḳdı göñlüm ṣu gibi senden yaña

4. Zaḫm-ı cevriñle dil-i mecrūḥ ser-ā-pā yaradır
Lāyıḳ olmuşdur şikāyet itmege senden saña

5. ʻAbḳarī ḥüsnüñ şehā kālā-yı zībādır seniñ
Muttaṣıl bāzār-ı ʻālemde aña olmaz bahā

6. Cāygāh itmezdi kūyuñ bülbül-i şeydā gibi
Bu dil-i şeydāya bezmiñ olmasa cāy-i ṣafā

7. Mācerā-yı ʻaşḳ[ı] Nūrī ketm iderdi şübhesiz
Ney gibi hicriñle nālān olmasa ṣubḥ u mesā

13

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

---

(12)
Ü 3b, M 3a
1. ḳavs-i ḳader: ḳavs-i kavẓā Ü.
4. yaradır: pāredir Ü.
5. bāzār: pazar M.

(13)
Ü 3b, M 3a

1. Mübtelā-yı derd-i ʻaşḳım hīç devā olmaz baña
Vuṣlatıñdan ġayrı yoḳ bīmār-ı hicrāna şifā

2. İşbu derdiñ çāresin itdim taḥassüs ser-be-ser
Didiler ṣāfī cevāb kim vaṣl-ı dilberdir devā

3. Ḳāle gelmez söylemek müşkil bu rāzı herkese
Ḥālet-i ʻaşḳa hele bīgāne olmaz āşinā

4. Kendisin bilmez daḫı Mecnūn mudur Leylā mıdır
Görünür mecnūn-ı ʻaşḳa her ṭarafda dil-rübā

5. Ḳalmadı elde irādet ṣabr ile itdim vedāʻ
Nūrī ister pādişāhım ʻarż-ı ḥāl itmek saña

14

Meʻfāʻīlün Meʻfāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün

1. Cemāliñ ġonca-i raʻnā gibi nev-restedir cānā
Siyāh kākülleriñ şeb-būya beñzer destedir cānā

2. Gül-i ṣad berg gibi ruḫsārıñ al oldu leṭāfetle
Ne ḥāṣıl hicr ilinde bülbül-i dil ḫastedir cānā

3. Ḥicābından ʻaraḳ-rīz berg-i gülde ṣanma şebnemdir
Cemāliñ seyrine güller daḫı dil-bestedir cānā

4. Degişmem kemterīn bir mūyuñu dünyāya sulṭānım
Şikāf-ı sīne-i mecrūḥa zīrā riştedir cānā

5. Ḫalāṣ olmaḳ ne mümkin Nūrī düşdü ḳayd-ı sevdāya
Kemend-i ʻaşḳ derūn-ı cānına peyvestedir cānā

---

(14)
Ü 4a, M 3b

15

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Āşināyım ġamzesiyle cevri maḥremdir baña
Yār ile bīgāneyim çün ġuṣṣa hem-demdir baña

2. Eksik olmaz cevr-i dilber ‘āşıḳ-ı dil-ḫasteden
Derd-i fürḳat dem-be-dem artmaḳda munżammdır baña

3. Öyle bir mestāneyim kim ‘aḳl ile itdim vedā‘
Kāse kāse zehr-i ‘ālem sāġar-ı Cem’dir baña

4. Dest-küşā-yı minnet olmaz vaṣl içün aġyāra dil
Kāse-i sükker de aġyār ṣunsa bir semdir baña

5. Leẕẕet-i ‘aşḳ ḥālet-i fürḳatde dir ḫalḳ-ı cihān
Nūriyā dildārı görmek başḳa ‘ālemdir baña

16

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Bezm-i cānānda ‘ayān şem‘-i fürūzān-ı ḳażā
Vech-i ḥüsnüñde nihān āteş-i sūzān-ı ḳażā

2. İdemez kimse siper ḳavs-i ḳader oḳlarına
İrişir tā dil-i üftādeye peykān-ı ḳażā

3. Aġlama ḥāliñe ey dil budur āyīn-i felek
Gāh vuṣlat gehī fürḳat budur erkān-ı ḳażā

---

(15)
Ü 4a, M 3b

(16)
Ü 4a, M 3b

4. Ḥüsn-i tedbīr ile men‘ eyleyemez ḫalḳ-ı cihān
Ḥükmün icrā ider elbet hele fermān-ı ḳażā

5. Çāre yoḳ göklere uçsañ da rıżādan ġayrı
Böyledir ‘āleme aḥkām-ı ḳader şān-ı ḳażā

6. Kendi miḳdārını bilmezdi cihānda kimseler
Olmasa ger arada ‘adl ile mīzān-ı ḳażā

7. Nūriyā menzil-i iḳbāle şitāb itme ṣaḳın
Ḳorḳarım kim dolaşır pāyiñe dāmān-ı ḳażā

17

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Cāy-i gülzār olsa yārsız ṣaḥn-ı külḫendir baña
Vuṣlat-ı cānān ile her gūşe gülşendir baña

2. İmtizāc itmez göñül vaṣla delīl olsa raḳīb
Ḳābil-i ülfet degil bir eski düşmendir baña

3. Māh-i tābım ger şeb-i ẓulmetde gösterse yüzün
Tāb-ı ḥüsn-i yār ile hep rūz-ı rūşendir baña

4. Kimseden bilmem cihānda luṭf u ḳahrı bir zamān
Muttaṣıl kim nīk ü bed ‘ālemde bendendir baña

5. Ḥā’il olmaz Nūriyā aġyār viṣāl-i yāre hīç
Rāh-ı vuṣlatda dil-i maḥcūb reh-zendir baña

---

(16)
6. kimseler: kimse M.
(17)
Ü 4b, M 4a

18

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Āh kim oldum o yār-i nāz-perverden cüdā
‘Āḳıbet oldum dirīġā kūy-ı dilberden cüdā

2. El-amān ol ‘işve üstādı cefā-pīşe hele
Eyledi āḫir beni ‘ālemde her yerden cüdā

3. Lāübālī-meşreb ol dilber levendāne-edā
El-ḥaẕer kim bir gün eyler ‘āşıḳı serden cüdā

4. İḫtilāl kesb itdi fürḳatle dimāġ-ı ‘āşıḳān
Oldu dil Allāhü a‘lem būy-ı ‘anberden cüdā

5. Nūriyā eglencedir bülbül gibi eyler fiġān
Ḥasretā gülşende oldu ġonca-i terden cüdā

19

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ol gül-i nev-resteden būy-ı vefā gelmez baña
Ay degil yıllar geçer ol meh-liḳā gelmez baña

2. Ol ṭabīb-i nāz-perverden hele me’mūl degil
İtmezim kat‘ā ümīd andan devā gelmez baña

3. Gelsin erbāb-ı vefā añlarsa görsün ḥālimi
Meclis-i ġamda dilā ehl-i riyā gelmez baña

---

(18)
Ü 4b, M 4a
(19)
Ü 5a, M 4a
1. baña: vefā Ü.

4. Ġamzesi raḥm eylemez gerçi vefā bilmez nedir
Līk merdüm-zādedir yārdan ḫaṭā gelmez baña

5. Çeşm-i şeh-bāzından ammā iḥtirāz itmek gerek
Dāma düşmez bir hümādır Nūriyā gelmez baña

20

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Gülşen-i kūyunda yāriñ nāle itdim ben gedā
Ol leb-i gül-ġoncadan hīç gelmedi būy-ı vefā

2. Eylemez 'aṭf-ı nigāh bu 'āşıḳ-ı şūrīdeye
Ġayrıya eyler vefā her gāh baña eyler cefā

3. Külbe-i fürḳatde zār eyler dil-i bīmāreler
Cān-ber-leb ḫaste-i hicrānına itmez devā

4. Ger selāmet-cū iseñ ḥıfẓ it lisānıñ dā'imā
Keşf-i rāz itdim o yāre bilmedim itdim ḫaṭā

5. Nūriyā ġam çekme bir gün luṭf ider ol yār saña
Gerçi kim şeh nāz ider ammā ḳabūl eyler recā

21

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Meclis-i yārda raḳīb ṣoḥbeti çoḳ gördü baña
Ḥased itdi hele bu ülfeti çoḳ gördü baña

---

(20)
Ü 5a, M 4b
(21)
Ü 5a, M 4b

2. Yāre kāşānede tertīb-i żiyāfet eyledim
Kelb raḳīb reşk ile bu ni'meti çoḳ gördü baña

3. Gelmedi da'vete nāz eyledi melāḥat şāhı
Mekr-i aġyār ile bu vuṣlatı çoḳ gördü baña

4. Hey meded külbe-i ġamda yine ḳaldım bī-kes
Çāre yoḳ çün o güzel raġbeti çoḳ gördü baña

5. Nūriyā kūyuna varmaḳ idi āsān evvelā
Yār şimdi o ḳadar ruḫṣatı çoḳ gördü baña

22

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Taḫt-ı ḳalbimde ḫayāli pādişāh oldu baña
Şevket-i ḥüsnü o yāriñ 'izz ü cāh oldu baña

2. Bī-ḳarārdır 'andelīb-i dil mekān bilmez nedir
Gūşe-i fürḳatde şimdi cāygāh oldu baña

3. Çille-i hicrān ile 'izzet bulur erbāb-ı ḥāl
Ḥālet-i fürḳatde ammā çoḳ külāh oldu baña

4. 'Aczim oldu müdde'ā-yı 'aşḳı iṡbāt itmege
Eşk-i çeşmānımla efġānım güvāh oldu baña

---

(21)
2. eyledim: itdim M.
3. eyledi: itdi M.
4. külbe-i ġamda yine: külbe-i ġamda ben yine Ü. / çün: çoḳ Ü.
5. evvelā: evvel M.
(22)
Ü 5b, M 5a

5. Nūriyā iḫfāsı güç iẓhār-ı ʻaşḳa yoḳ rıżā
Keşf-i esrāra sebeb bu medd-i āh oldu baña

23

Meʻfāʻīlün Meʻfāʻīlün Meʻfāʻīlün Mefāʻīlün

1. Ḳulaḳ ṭut diñle efġānım seḥerde ey gül-i raʻnā
Yanımda bī-ḫaberdir fenn-i ʻaşḳdan bülbül-i şeydā

2. Bir oddan pīrāhendir başıma sevdālarıñ cānım
Yanar külḫan gibi sīnem firāḳıñla seniñ cānā

3. Zebānım lāl olur görsem ne mümkin ʻarż-ı ḥāl itmek
Ne ḥāletdir mecālim nuṭḳa olmaz bī-zebān-āsā

4. Güsiste olmasaydı ger meyānda rişte-i ülfet
Şikest olmazdı aġyārıñ başında sāġar-ı ṣahbā

5. Ṣorarsañ ney gibi efġān iden kimdir seḥerlerde
Efendim külbe-i fürḳatde aġlar Nūrī-yi şeydā

24

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

1. Leb-i cānāna mis̱āl olmasa rengīn alma
Böyle elden ele düşmez idi miskīn alma

---

(22)
5. sebeb: sebebdir Ü.
(23)
Ü 5b, M 5a
(24)
Ü 5b, M 5a

2. Tāze alma ne dimekdir baña inṣāf eyle
Müşterīyim ḳo disinler hele çirkīn alma

3. Cāna şāyeste güzel almada var būy-ı ṣafā
Girmez illā ele minnet ile ḫod-bīn alma

4. Bir bıçaḳdan çıḳarır ḳorḳmadan aḥbāb-ı zamān
İtmez inṣāf aramaz aġlasa ġam-gīn alma

5. Ögrenir āl ile ʻuşşāḳa cefānıñ resmin
Teşnedir ḳanıña dilber gözü ḫūnīn alma

6. Çıḳdı şöhret ile bāzāra metāʻ-ı ḥüsnü
Şarṭ-ı inṣāf ile baḳ sen anı peşīn alma

7. Ḳızıl alma gibi gül ruḫlarına aldanma
Nūrī reng eylemesin āl ile şīrīn alma

25

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

1. Ögrenirse ne ʻaceb āl ile tāze alma
Reng ider biz biliriz nāz u niyāza alma

2. Uṣlanır mı dil-i dīvāne gülābī olsa
Ne dimekdir baña dirlerse de tāze alma

3. Tāzedir terlik ile şöhreti vardır ammā
Kef-i yārānda alışdı hele bāza alma

4. Gösterişli ne ḳadar olsa daḫı al alma

---

(25)
Ü 6a, M 5b
1. nāz u niyāz: nāz niyāz Ü.

Yetişir ṣanma bahār vaḳtine yaza alma

5. Būselik ʿişvesi ger virse ṣafā ʿuşşāḳa
Bī-ūṣūldür anı sen perde-i sāza alma

6. Lāle-veş yoḳ hele ẕātında anıñ būy-ı vefā
Öyle maḥbūbu virirlerse piyāza alma

7. Nūriyā destine al tāzeleriñ başına ḳo
Gül-i nev-ġoncaları sen de kināza alma

26

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1. Aġlar iñler hicr ile her gūşede tenhā ġarīb
Ney gibi nālendedir ṣubḥ u mesā ḫayfā ġarīb

2. Düşmesin yad illere bir kimse dostum bir zamān
Nīm nigāh luṭf ider yoḳ olsa da dānā ġarīb

3. Kākülüñ sevdāsı ammā ʿāşıḳa ḳayd-ı ʿaẓīm
ʿĀḳıbet itdiñ beni Mecnūn gibi cānā ġarīb

4. Pençe-i ḫāra giriftār dāmen gül-ġoncanıñ
Ṣaḥn-ı gülşenden cüdādır bülbül-i şeydā ġarīb

5. İmtinān itmez gidersin meclis-i aġyāra sen
Nūriyā eylersin ammā vaʿde-i ferdā ġarīb

27

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

---

(26)
Ü 6a, M 5b
(27)
Ü 6b, M 5b

1. Dil-i mestānemiz olmaz mey-i ‘aşḳdan tā’ib
Cām-ı keyfiyyet-i ‘aşḳ bāde-i nāba ġālib

2. Raġabāt-ı müteraḳḳī giderek artmaḳda
Kāle-i ḥüsnüñe biñ cān ile ‘ālem rāġıb

3. Ṭıfl-ı dil ebced-i ‘aşḳa didi *Rabbi yessir*
Nüsḫa-i ‘işveyi göstermege dilber ṭālib

4. Söylemek şānıña düşmez idi zāhid ammā
Kendi zu‘munca şehādet hele itdiñ ġā’ib

5. ‘Aşḳ deryāsına düşmez idi Nūrī ammā
İḫtiyār elde degil baḥr-ı muḥabbet cāẕib

28

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Nev-nihālim bāġ-ı ḥüsnüñ verd-i ḫandān oldu hep
Bülbül-i dil ney gibi kūyuñda nālān oldu hep

2. Ḳalmadı bir ẕerre cem‘iyyet dil-i üftādede
Derd-i ‘aşḳıñla şehā ‘aḳlım perīşān oldu hep

3. Kimde var ṭāḳat nigāh ide cemāliñ tābına
Seyr-i ḥüsnüñ isteyen hicriñle giryān oldu hep

4. Luṭf idip gül vaḳtidir seyrāna çıḳ nāz eyleme
Sū-be-sū ‘ālem bahār ile gülistān oldu hep

---

2. ḥüsnüne: ḥüsnünde M.

3. *Rabbi yessir* : “Allah’ım kolaylaştır.”

(28)

Ü 6b, M 6a

1. bülbül-i dil: bülbül-i dili Ü.

5. ‘Arż-ı kālā-yı hüner ḥaddim degilken kimseye
Nūriyā naẓmıñ da tertīb üzre dīvān oldu hep

29

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Va‘de-i vaṣla vefā itmediñ ey yār ne ‘aceb
Gelmediñ da‘vet-i aḥbāba bu şeb n’oldu sebeb

2. Bī-vefāsın dimege ben saña taḥṣīṣ idemem
Luṭf-ıla aṣlını söyle baña ey ‘ālī-neseb

3. Ṣalma ferdāya ḳoma ẓulmet-i ḥasretde beni
Māh-i tābım baña gel luṭf-ıla tenhāca bu şeb

4. Var ümīdim baña da yār-i vefādār olasın
Ol sebeble iderim cevher-i vaṣlıñı ṭaleb

5. Zāde-i ṭab‘ıña bu kāle-i zībā yetişir
Nūriyā cāme-i fāḫir gibidir mażmūn hep

30

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Çeşm-i ḥasretden aḳar gözyaşı mānend-i mīzāb
Seyl-i eşkimden n’ola dönse sipihr-i āsiyāb

2. Ḥasret-i dīdār-ı yāriñ olmasa ger kā’ināt

---

(29)
Ü 6b, M 6a
(30)
Ü 6b, M 6a
1. mīzāb vezin nedeniyle mizāb olarak yazılmış.

Yollara düşmezdi biñ şevḳ ile her gün āfitāb

3. Dūd-ı āhım ʿaksidir eflākde seyr eyle dilā
Gösterir dāġ-ı derūnum ḳıl naẓar gör māh-i tāb

4. Keşf-i rāz itmek ne ḥācetdir şeh-i bī-dāda hīç
Vaʿde-i vaṣla ṣudūr itmez dehānından cevāb

5. Kūyuna varsam da yāriñ eylemez ʿarż-ı cemāl
Ol cefā-cū Nūrī-yi şeydādan eyler ictināb

31

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1. Ṣaḥn-ı gülşende ṣabā yāriñ varıp ruḫsārın öp
Gāh yüzüñ sür zülf-i yāre gāh gül-i gülnārın öp

2. Gül yüzüñ göstermeyip nāzendelik eylerse yār
Çün şifādır ḫaste-ḥāle mūy-ı ʿanber-bārın öp

3. Sürme gibi gözlerin öp benden ol meh-pāreniñ
Dil-nüvāzlik eyle ammā ṭurra-ı ṭarrārın öp

4. Şāne-āsā var ṣarıl gīsū-yı yāre ey ṣabā
Yār ser-keşlik iderse çeşm-i sürmedārın öp

5. Ger ṣorarsa luṭf ile bu Nūrī-i üftādeyi
Vuṣlat-ı yāre beşāretdir şeker güftārın öp

32

---

(31)
Ü 7a, M 6b
(32)
Ü 7a, M 6b

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1. Dil vaṣlıña vuṣlat dil-i hicrāna münāsib
Bülbül güle gül bülbül-i nālāna münāsib

2. Germiyyet-i ḥüsnüñle yüzüñ oldu 'araḳ-rīz
Gül şebneme şebnem gül-i ḫandāna münāsib

3. 'Arż eyle yine şem'-i şeb-ārā gibi ḥüsnüñ
Şem'-i ruḫuña bu dil-i pervāne münāsib

4. Dil-bestelerïñ mūyuna bend olsa 'aceb mi
Pīçīde gīsūlarıña şāne münāsib

5. Nār-ı ġam-ı fürḳatle tutuşdu dil-i Nūrī
Dāġ dile dil dāġ ile sūzāna münāsib

33

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. 'Aynıma bīgāne oldu leyle-i fürḳatde ḫ˘āb
Āteş-i fürḳat dil-i sūzāna virdi ıżṭırāb

2. Bir ecir yoḳdur kebāb olsa da sīnem ḥāṣılı
Āteş-i hicrānda yandım el-amān oldum kebāb

3. Külbe-i ġamda fitīl-i şem' gibi sūzāneyim

---

(32)
2. oldu: ola M.
3. şeb-ārā: şeb-ārāy Ü.
4. pīçīde, metinde pīçide biçiminde şeklinde yazılmış.
(33)
Ü 7a, M 6b

Yandıġım bilmez mi nār-ı hicr ile ol māh-i tāb

4. Maḥrem olsa duḫter-i rez hem-dem olmaz bu ġama
Ol ḫumār endīşesinden eylesin dil ictināb

5. Mevsim-i berg ü bahārdır Nūriyā vaḳt-ı ṣafā
Naġme-i bülbülden eyle gūş-ı cānı ḥiṣṣe-yāb

34

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Ser-te-ser 'ālem şarāb-ı 'aşḳ ile ey yār mest
Bülbül-i şeydā sermest ġonca-i gülzār mest

2. Ḥālet-i mestinde 'āşıḳ fāş ider esrārını
Mümkin olmaz itmeyince rāzını iẓhār mest

3. Ben ḫarāb oldum ḫumār-ı derd-i fürḳatle meded
Ḳalmadı ṣabra mecālim olmuşum nā-çār mest

4. Cām-ı 'aşḳıñ böyle bī-hūş eylemezdi 'āşıḳı
Çeşmiñ ey dilber seniñ ger olmasa her bār mest

5. Nūriyā terk it ġam-ı endīşe-i hicrānı sen
Va'deler itdi viṣāle ol şeker-güftār mest

35

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Nihāl-i ḳāmet-i cānāneye serv-i revān ḥasret

---

(34)
Ü 7b, M 7a
2. mestinde: mestīde M.
(35)
Ü 7b, M 7a

Temāşā itmege ruḫsār-ı yāri gülsitān ḥasret

2. Düşer biñ zār ile ṣaḥrālara dīvāne-veş cūlar
Çemende gül yüzüñ seyr itmege āb-ı revān ḥasret

3. Firāḳıñla aḳar seyl-i revān-āsā gözüm yaşı
Dil-i üftāde ḳaldı hicr ilinde her zamān ḥasret

4. Dil-i miḥnet-keşe olsa ʿaceb mi şimdi eglence
Şümār-ı rūz-ı fürḳatle enīn vird-i zebān ḥasret

5. Viṣāl-i yāri yād itdikçe Nūrī külbe-i ġamda
Ẓuhūr eyler gözünden eşk-i ḫūnīn el-amān ḥasret

36

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1. Gösterir ʿişveleri nāz u nezāket ḳat ḳat
Baḫş ider cān u dile ẕevḳ u leṭāfet ḳat ḳat

2. Kimde inkāra mecāl var o gül-i tāze-nihāl
Ḫande itdikçe virir būy-ı ḥalāvet ḳat ḳat

3. Ol gül-i ġonca-dehen nāz ile çeşmiñ süzerek
Söyledikçe ider iẓhār-ı ẓarāfet ḳat ḳat

4. Bī-vefādır dir imiş yāre işitdim aġyār
Yeñiden itdim ol bed-ḫ˘āha ʿadāvet ḳat ḳat

5. Seg be-ṣaḥrā diyerek itdi raḳībi ıṭṭırād
Nūrī ol şāh-ı ḥüsnüñ itdi ʿadālet ḳat ḳat

---

(36)

Ü 7b, M 7a

5. Nūrī ol şāh-ı ḥüsnüñ itdi ʿadālet ḳat ḳat: Nūrī ol şāh saña ḥüsn itdi ʿadālet ḳat ḳat M.

37

Mef'ūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1. Dönmezdi muḥaḳḳaḳ hele dolāb-ı muḥabbet
Döndürmese ʿaṭā ile ger āb-ı muḥabbet

2. Gün gibi dıraḫşān olur āyīne-i ḳalbiñ
Ger ṣalsa żiyā mihr-i cihān-tāb-ı muḥabbet

3. Mihmān-ı vefā meskenidir külbe-i ḳalbim
Bünyād-ı ḥaḳīḳat mı degil bāb-ı muḥabbet

4. Ārāmgehidir ḳaṣr-ı saʿādet dü cihānda
Ẕātında kimiñ var ise ādāb-ı muḥabbet

5. Taʿrīfe ne ḥācet gele erbāb-ı vefāyı
Nūrī bilinir muttaṣıl aṣḥāb-ı muḥabbet

38

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1. Var ey bād-ı ṣabā rāz-ı nihānım yāre iẓhār it
Benim derd-i derūnum söyle dildārı ḫaberdār it

2. Melāl-i iştiyāḳım söyle bir bir ʿarż-ı ḥāl eyle
Eger ʿaṭf-ı nigāh itmezse āh ü zārı seyyār it

---

(37)
Ü 7b, M 7a
5. gele: hele M.
(38)
Ü 8a, M 7b

3. Bulursañ h˘ābgāhda ey nesīm-i ṣubḥ o cānānı
Nezāketle ṭokun gīsū-yı yāre anı bīdār it
4. Ḫaber vir nāliş-i dil-sūz-ı fürḳat çıḳdı eflāke
Ney-āsā naġme-i cān-sūz ile kūyuñda sen zār it

5. O yār-i nāz-perver Nūrī'ye yār olmadı gitdi
Mürüvvet saña ḳalmışdır ṣabā yāri vefādār it

39

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Baña 'arż-ı cemāl itdi o maḥbūb-ı cihān āfet
Derūna düşdü ammā nār-ı fürḳat pek yaman āfet

2. Varılmaz sāye-i cānāna ṭāḳat ḳalmadı dilde
Çemenzār-ı muḥabbetde midir serv-i revān āfet

3. Zebān-ı ḫançerinden bir ḫaber almaḳ ne ḳābildir
O tīr-i ġamzelerden el-ḥaẕer ḳaşı kemān āfet

4. Ṣaḳın ey dil hele ol ġamzesi cellād vefā itmez
Teraḥḥum eylemez hīç 'āşıḳ-ı zāra amān āfet

5. Vefā itmek degil şānından ol meh-pāreniñ Nūrī
Güzeller içre maḥbūb-ı zamān bir nā-gehān āfet

40

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Dil-i üftāde çeksin mi şeb-i fürḳatle germiyyet
Nigāhı nüsḫadır 'uşşāḳına var anda ḥāṣṣiyyet

---

(39)
Ü 8a, M 7b
(40)
Ü 8a, M 7b

2. O sengīn dil hele bir ḥāl ile rām olmadı gitdi
O şūḫuñ añladım ḳalbinde yoḳ ās̱ār-ı nermiyyet

3. O cellād-ı sitemkār ġamzesinden dil hirās eyler
Kim eylerdi şikāyet cāna olsa yārdan emniyyet

4. Girībānım rehā-yāb olmaġa melḥūẓ iken ġamdan
Bu mudur bīm-i cānla mużṭarib ʻuşşāḳa tesliyyet

5. Kemān-āsā elinde ḳalsa da dil cevr ile yāriñ
Taḥammül eylemekdir her cefāya şān-ı merdiyyet

6. Ṣorulmaz mez̠heb-i ʻuşşāḳda maḳtūl bī-şümār olsa
O yolda küştegān-ı ʻaşḳ içün yoḳdur dem-i diyyet

7. Nedir farḳı şarābıñ şīşede hīç āb-ı ṭāhirden
Dil-i ġıyās̱da ḥāṣıl olmadır keyf ile keyfiyyet

8. Müfīd olmaz naṣīḥat ṭıynet-i bed-aṣla ḫayr itmez
ʻAceb hīç z̠āt-ı nā-ḳābil ḳabūl eyler mi terbiyyet

9. Ne mümkin Nūriyā aġyār ile dil imtizāc itmek
ʻAdū-yı cān ile ḳābil mi ādem ide ünsiyyet

41

Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻilün

1. Cemāliñ şevḳıdır ʻuşşāḳı ḥayrān itmege bāʻis̱
Firāḳın nārıdır müştāḳı sūzān itmege bāʻis̱

---

8. z̠āt-ı nā-ḳābil: كرك درنده Ü.

(41)

Ü 8b, M 7b

2. Beni kūyuñdan ib‘ād eylediñ ey yār-i bī-inṣāf
Sen olduñ seyl-i eşkim baḥr-ı ‘ummān itmege bā‘iṡ

3. Dem-i vuṣlatda ebrū-yı siyāhıñ eylemezdin çīn
Nedir şimdi esīr-i dām-ı hicrān itmege bā‘iṡ

4. Ḫayāl itmez misin evvel beni şād itdigiñ cānā
Ne ḥikmetdir dem-ā-dem böyle giryān itmege bā‘iṡ

5. Dirīġ itmezdiñ evvel naḳd-i vaṣlıñ Nūrī şeydādan
Sebeb kimdir baña gel söyle nisyān itmege bā‘iṡ

42

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Beni söyletmege bir ġonca-dehendir bā‘iṡ
Bülbülüñ nālesine şevḳ-ı çemendir bā‘iṡ

2. Naḳd-i sermāye-i ṣabrı yine aldırdı göñül
Böyle üftādelige çāh-ı zeḳandır bā‘iṡ

3. Bülbülüñ nāle-i dil-sūzuna şeb-tā-be-seḥer
Āh u feryādına hep zaḫm-ı dikendir bā‘iṡ

4. Ṣaded añlandı ne ḥācet sözü taṭvīl itme
‘Andelīb der-ḳafes olmazdı süḫendir bā‘iṡ

5. Āh-ı dil-sūz ile aġlarsa ‘aceb mi Nūrī

---

(41)
4. itmez: itmeñ Ü. / itdigin: eyledigin Ü.
5. vaṣlın: viṣālin Ü.
(42)
Ü 8b, M 8a

Bu ḳadar nāleye ārzū-yı vaṭandır bā'iṣ̱

43
Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Gül ü sünbül idemez kākül-i cānān ile baḥs̱
'Andelīb hīç idemez bu dil-i nālān ile baḥs̱

2. Māh-rūyān ne ḳadar olsa da ḥüsn ile şehīr
Yā ne mümkin ideler ol meh-i tābān ile baḥs̱

3. Dil uzatmaz hele pervānedir 'aşḳda yektā
'Andelīb müdde'īdir gāh ider efġān ile baḥs̱

4. Faṣl-ı gülde edeb-i 'aşḳa ri'āyet itmez
Ṣaḥn-ı gülşende ider ġonca-i ḫandān ile baḥs̱

5. Nūriyā çoḳ mu biraz bülbül ile dilleşmek
Kimse 'ayb eylemesin eylese aḳrān ile baḥs̱

44
Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. 'Arż-ı ḥācet eylemek lāyıḳ degil aġyāra hīç
Keşf-i rāz itme ṣaḳın aġyār ile dildāra hīç

2. 'Andelīb-i dil dem-ā-dem ṭurmayıp feryād ider
Aġlar iñler līk ammā minnet itmez ḫāra hīç

3. Ṣanma āsāndır ġam-ı hicrāna olmaḳ mübtelā

---

(43)
Ü 8b, M 8a
(44)
Ü 9a, M 8a

Ṣabrı müşkildir tesellī bulamaz āvāre hīç

4. Ol ṭabīb-i nāz-perver ṣormadı dil-ḫastesin
Nāz ider gelmez devā itmez dil-i bīmāra hīç

5. Pek de düşme ardına sāye-mis̱āl elbet ḳaçar
Devlet-i dünyā içün girme dilā efkāra hīç

6. Müdde'ī olma reh-i 'aşḳda güẕāf itme ṣaḳın
Ṣūfī Manṣūr'um dir ammā rāżı olmaz dāra hīç

7. Ġamzeler bir seyf-i ṣārim gibi kār itdi dile
Zaḫm-ı sīnem Nūriyā muḥtāc degil tīmāra hīç

45

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Dilā 'ārif iseñ bilmezlenip her bildiginden geç
Nedānem meslegin cāy it bu da'vā-yı süḫenden geç

2. Ḳo taḳlīdi ṣaḳın zāhid gibi ehl-i riyā olma
Yeter mürşīd saña 'ālemde her kem gördügünden geç

3. O hercāyi-ṭabī'at kimseye yār olmaz 'ālemde
Bilirsin sen de gel ol ġamzesi 'ayn-ı fitenden geç

4. Murādıñ iktisāb-ı māye-i feyż ise 'ālemde
Ṣaḳın fikr-i mecāza düşme gel çāh-ı ẕeḳandan geç

5. Metā'-ı rişte-i 'aşḳı çıḳarma Nūrī bāzāra
Anı bir pula almaz kimse bu kār-ı miḥenden geç

---

(45)
Ü 9a, M 8b
3. gel: degil Ü.

46

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Fāl-ı bi’l-ḫayr ile ey dil ‘aşḳ kitābıñ yāre aç
Nüsḫa-ı mıṣbāḥ-ı ‘aşḳı vāḳıf-ı esrāra aç

2. Rūy-ı yāri bī-ḥicāb görmek dilerseñ her seḥer
Külbe-i cāndan muḥabbet revzeniñ dildāra aç

3. Bilmek isterseñ dilā māhiyyet-i cānānı sen
Rāzıñı tenhāda bir gün yāre āşikāre aç

4. Yanmaḳ istersen dilā pervāne-āsā ‘aşḳ ile
Ḫāmūş ol söz söyleme cāndan cenāh-ı bī-çāre aç

5. Cān dimāġıñ verd-i būy-ı yārdan ta‘ṭīr içün
Gülşen-i yāre meşāmm-ı ḫ˘āhişi hemvāre aç

6. Ḥilm ile söz añlamazsa ger raḳīb-i rū-siyāh
Resm-i ḥiddetle hemān seyf āyetin aġyāra aç

7. Sīne dāġıñ Nūriyā ger tāze itmekse murād
Neşter-i müjgān-ı dilberle muḳaddem yāre aç

47

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ḫāk-i pāy-i yāri eyle ey göñül başıñda tāc

---

(46)
M 8b

(47)
Ü 9a, M 8b

Bendesi ol sen anıñ ‘arż itme ġayre iḥtiyāc

2. İktiḫāl eyle ġubār-ı yāri çeşm-i cāna sen
Her ne dem eyler vezān yārdan nesīm-i ibtihāc

3. Āh-ı āteşnāk ile āzürde itme yāri sen
Berg-i gülden tāzedir o gül-i ter-i gül-mizāc

4. Nabżıma baḳdı ṭabīb virdi baña ṣāfi cevāb
Didi kim bīmāre-i hicre vaṣl-ı dilberdir ‘ilāc

5. Muttaṣıl ḥayret gelir ḫalḳ-ı cihāna Nūriyā
Āteş-i ‘aşḳ ile āb-ı çeşmiñ itdi imtizāc

48

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Āteş-i ‘aşḳa düşen miskīn göñül bulmaz felāḥ
Yanmada pervāneye oldum muḥaḳḳaḳ hem-cenāḥ

2. Fürḳat-i cānā ile gör āh-ı āteşnākimi
Nār-ı ‘aşḳıñdan dil-i sūzānem eyler iḳtidāḥ

3. Düşmez erbāb-ı ġama yārdan şikāyet eylemek
‘İşve-i cānān ile ‘āşıḳ bulur çün inşirāḥ

4. Bī-muḥābā öldürürse kim ṣorar sulṭānıma
Ḫūn-ı ‘āşıḳ meẕheb-i ‘uşşāḳda olmuşdur mubāḥ

5. Miḥnet-i dünyā ile me’lūf olanlar Nūriyā

---

(47)
3. o gül-i ter-i gül-mizāc: o gül-i ter ol gül-mizāc M.
(48)
Ü 9b, M 9a

Adına iḳbāl diyü ʿālemde itmiş ıṣṭılāḥ

49

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1. Getirir bād-ı ṣabā ġonca-i ḫandāna feraḥ
Naġme-i bülbül ile geldi gülistāna feraḥ

2. Āh u feryādımı gūş eyledi dilber ammā
Giryemiz oldu dem-ā-dem şeh-i ḫūbāna feraḥ

3. Murġ-ı bismil gibi üftāde-i ḫāk olsam da
Iżṭırāb-ı dil ü cān ḥāṣıl-ı cānāna feraḥ

4. Ṭıfl-ı nev-restedir ol yār hele bilmez ḥālim
Ney gibi nālemiz ol āfet-i devrāna feraḥ

5. Ḳomadı dilde neşāṭ Nūrī'ye fürḳat elemi
Bir gün olur mu gele bu dil-i vīrāna feraḥ

50

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1. Ḫayli demdir görmedi ġamdan dil-i nālān feraḥ
Seyr-i gülşen itmede aġyār ile cānān feraḥ

2. Ṣubḥa dek encüm-şümārdır ḥasret-i cānān ile
Ḫūb cemāl-i yāre nāẓırdır meh-i tābān feraḥ

3. Ġonca-i ḫāṭır açılsın gül gibi ol gül-ʿiẕār
Geldi bezme luṭf ile çün āfet-i devrān feraḥ

---

(49)
Ü 9b, M 9a
(50)
Ü 9b, M 9a

4. Ḫüzn [ü] şādī tev’emāndır ‘usruñ elbet yüsrü var
‘Āḳıbet bir gün derūna getirir giryān feraḥ

5. Nūrī mehcūr külbe-i fürḳatde aġlarsa n’ola
Nev-be-nev itsin ṣafālar ol şeh-i ḫūbān feraḥ

51

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Sitemiñ eyledi hep meclis-i rindāneyi telḫ
Gelmediñ nāz ile itdiñ dil-i mestāneyi telḫ

2. Cism-i bī-cān gibi yoḳ źerre liyāḳat bende
Ḳatre-i zehr-i firāḳ eyledi peymāneyi telḫ

3. Ṭurmadıñ ahdine ey sāḳī-i gül-çehre yine
İtdiñ ey rūḥ-ı revān bāde-i meyḫāneyi telḫ

4. Sükkerīn vaṣlıñ ile gel beni şād eyle yeter
Zehr-i cevriñ beter itdi dil-i dīvāneyi telḫ

5. Nūriyā düşme ṣaḳın sen daḫı ṭūl-ı emele
Çoḳ niyāz eylemesin ol gül-i ḫandāneyi telḫ

52

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. O yāriñ itdigi evżā‘-ı nā-hemvārdan feryād

---

(51)
Ü 10a, M 9b
(52)
Ü 10a, M 9b

Nigāh itdirmez oldu ġamzesi ġaddārdan feryād

2. Raķīb-i bed-liķāya luṭf ider ṣabr eylemek düşvār
Odur bā‘iş dem-ā-dem itdigim dildārdan feryād

3. ‘Aceb özge temāşādır ķaçan kim nāledār olsam
Görüp ḥāl-i perīşānım gelir kūhsārdan feryād

4. Fiġān eyler dem-ā-dem gülşen içre bülbül-i şeydā
Lisān-ı ḥāl ile aġlar ider hep ḫārdan feryād

5. Şikāyet ber-ṭaraf Nūrī o yārdan āh-ı fürķatden
Melāl-i hicr ile ben çekdigim inkārdan feryād

53

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Rūz-ı ‘īd ile oldu ‘ālem şād
Künc-i fürķatde eyleriz feryād

2. Dil esīr-i firāķ ile ḥasret
Sa‘y ile mümkin olmadı āzād

3. ‘Īdden vuṣlat-ı yārdır maķṣūd
Degil erbāb-ı derde ‘īd murād

4. Bir pula almazım ‘īdi yārsız
Kāle-i ‘īdi cihān itse mezād

5. Nūrī ġurbetde bugün kimse saña

---

(52)
5. inkārdan: efkārdan M.
(53)
Ü 10a, M 9b

Dimedi ʿīdiñe mübārek-bād

54

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1. Nedir ey dil dem-ā-dem āh ü feryād
İrişmez mi o yārdan saña hīç dād

2. Nedir kūhsār-ı ġamda āh ü zārıñ
Şehīr olmaḳ nedir mānend-i Ferhād

3. Esīr-i ʿaşḳ-ı dilber oldu ʿālem
Beni n'eyler o şāh eyler mi āzād

4. Gülistān şerm ider gördükçe ḥüsnüñ
Baş egmez mi o yāre serv-i şimşād

5. ʿAceb mi zār iderse Nūrī şeydā
Ġam-ı ʿaşḳ ile oldu şimdi muʿtād

55

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1. Yine ās̱ār-ı bahār oldu gülistānda bedīd
Nālemiz bülbül-i şeydā gibi olmaḳda mezīd

2. ʿİşvekārlık demi itdi yine dilber ser-keş
Vech-i ḥüsnüñde hele ḫaṭṭ-ı şerīf oldu keşīd

---

(54)
Ü 10b, M 10a
(55)
Ü 10b, M 10a
2. itdi: gitdi M.

3. Dil-i āvāremizi hicr ile itdi maḥzūn
Beni şād itmedi hīç vaṣl ile bu çarḫ-ı ‘anīd
4. ‘Acabā bu şeb-i fürḳat ire mi pāyāna
Baña vuṣlatla felek göstere mi rūz-ı sefīd

5. Ṣavm-ı hicrān ile ‘ākif hele Nūrī-i nā-kām
Bir gün olur mu eyā vuṣlat ile eyleye ‘īd

56

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Gird-i ġamda göñül oldu Ferhād
‘Aceb ol Şīrīn ider mi baña dād

2. Baġladım silsile-i ‘aşḳa göñül
İdemez kimse beni hīç āzād

3. Rūḥ-ı Mecnūn’a hezār āb-ı taḥsīn
Fenn-i ‘aşḳda odur ancaḳ üstād

4. Kime şekvā ideyim çāresi yoḳ
Dilber-i ġamzelerinden feryād

5. Bendelik resmi hemān ṣabr u şekīb
Aġlama cevre olursun mu‘tād

6. Çün ḫarāb oldu serāy-ı ḫāṭır
Cevr ile mümkin olur mu ābād

7. Ḳurtuluş yoḳ ġam-ı ‘aşḳdan Nūrī

---

(55)
5. mı: ki Ü.
(56)
M 10a

Ol hemān cevrine yārıñ münḳādd

57

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. İtmedi vuṣlatla ol yār beni şād
Ni‘met-i vaṣlından oldum nā-murād

2. Ḳaldı nā-kām hicr ile bī-çāre dil
Olmadı bir dem gül-i ümīd küşād

3. Olmadım vāṣıl zülāl-i vaṣlıña
Nār-ı ḥasret oldu ḳalbimde ziyād

4. Teşnegān hep ‘ayn-ı luṭfundan cüdā
Āb iḥsān itmez ol ‘ālī-nijād

5. Kim mürüvvet eylesin Nūrī saña
Ġamzeler dilberle itdi ittiḥād

58

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ḥāl-i hicri ey ṣabā var söyle cānāna meded
Āteş-i fürḳatle sīnem oldu mānend-i remed

2. Ḳalmasın cāndan tehī bir laḥẓa cism-i nā-tüvān
Gelsin ol rūh-ı revānım cānsız olmaz bu cesed

3. Zāhidā efsürde-dil isterse bürhān-ı ḳavī

---

(57)
Ü 10b, M 10a

(58)
Ü 11a, M 10b

Müdde‘ā-yı ‘aşḳa yetmez mi gözüm yaşı sened

4. Şekve itme ey göñül cevrinden ol cānāneniñ
Her ne itdiyse saña hep itdi erbāb-ı ḥased

5. Sāye-i vaṣlında a‘dā oldu cānā şādmān
Nūrī nā-kām vādī-i fürḳatde ḳaldı derdmend

59

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Zāġ-ı bed-ḫū ider elbet gül-i ḫandāna ḥased
Eylemez bülbül-i şūrīde gülistāna ḥased

2. Reşk iderse n’ola hīç şānına noḳṣān gelmez
Ruḳabā ‘ādetidir āfet-i devrāna ḥased

3. Eylemez bād-ı ṣabā reşk ile dildāra nigāh
Gül ü sünbüller ider kākül-i cānāna ḥased

4. Yanmışım āteş-i hicrāna ser-ā-ser cānā
Yā ne var eyleye bu sūzişe pervāne ḥased

5. Nūriyā ṭa‘ne-i ḥussāda taḥammül idegör
Mūcib-i rif‘at olur ġam degil ‘irfāna ḥased

60

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Meclis-i ‘uşşāḳa gel ḫūrşīd-i raḫşānım meded

---

(59)
Ü 11a, M 10b
3. kākül-i cānān: kāküller cānāna Ü.
(60)
Ü 11b, M 10b

Gel bu şeb göster yüzüñ ey māh-i tābım meded

2. İntiẓārıñla hele hīç ṣabra ṭāḳat ḳalmadı
Şem‘-i şeb-ārā gibi her laḥẓa sūzānım meded

3. Ṣubḥa dek bülbül gibi feryādıma cānā sebeb
İntiẓār-ı vuṣlatıñdan verd-i ḫandānım meded

4. Künc-i ġamda bir refīḳ-ı ġam-güsārım yoḳ benim
İctināb itmekdedir aḥbāb u yārānım meded

5. Nūriyā dildāra yalvar iḥtimāl eyler vefā
Yüz çevirmez bir gün eyler belki sulṭānım meded

61

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ol hilāl ebrūlarıñdır ‘āşıḳa ‘unvān-ı ‘īd
Merḥabā itmekdir ammā sevdigim erkān-ı ‘īd

2. Birbirine ‘arż-ı ḥüsn itmekdedir meh-pāreler
Āteş-i ḥasretle müşkildir hele hicrān-ı ‘īd

3. Külbe-i fürḳatde ḳaldım aġlarım ṣubḥ u mesā
Merḥabā itmez mi eyā bir zamān ḫūbān-ı ‘īd

4. ‘Īdgāhda gül yüzün göstermedi ol ġonca fem
Açılır mı nāz ile bilmem gül-i ḫandān-ı ‘īd

5. Meh-cebīnim cāme-i fāḫirle zeyn oldu yine
Nūriyā girmez ele āsān hele dāmān-ı ‘īd

---

(61)
M 11a

62

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Nigāhıñdan şikāyet ol şeh-i bī-dāddan feryād
Amān virmez baña ol ġamzesi cellāddan feryād

2. Nigāh-ı luṭfuna şāyān idik evvel o cānānıñ
O yāre fenn-i cevri ögreden üstāddan feryād

3. Şikāyet cā'iz olmaz meẕheb-i 'uşşāḳda ammā
Nifāḳ-āmīz olan inṣāfı yoḳ ḥussāddan feryād

4. Feraḥ bīgānemizdir ġamla eski āşināyız biz
İdersem çoḳ mudur her gāh dil-i nā-şāddan feryād

5. İrişdi intihā-yı çarḫa Nūrī nāle vü zārıñ
Degildir şān-ı 'āşıḳ eylemek feryāddan feryād

63

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Būy-ı vuṣlatdır meşāmm-ı cāna 'anberden leẕīẕ
Var mıdır bir nesne hīç dīdār-ı dilberden leẕīẕ

2. Teşne-i cām-ı viṣāl olan dil-i sūzāneye
Şerbet-i vuṣlat muḥaṣṣal āb-ı kevs̱erden leẕīẕ

---

(62)
Ü 11b, M 11a
(63)
Ü 11b, M 11a
1. dīdār: dildār Ü.

3. ‘Āşıḳa ṣahbā-yı vuṣlat olsa bir kerre naṣīb
Cür‘a-i cām-ı viṣāliñ ‘ayn-ı sükkerden leẕīẕ

4. Baña düşmez söylemek müşgīn zülfüñ ḫāletin
Kemterīn bir mūyu yoḫsa ġonca-i terden leẕīẕ

5. Söylese ger söyledir ṭūṭī gibi üftādesin
Nūriyā her bir sözü ḳand-i mükerrerden leẕīẕ

64

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Kūy-ı vaṣl-ı yāre irmek ẕevḳ-ı cennetden leẕīẕ
Söyle zāhid gel ṣıḳılma var mı vuṣlatdan leẕīẕ

2. Bir dem-i ferḫunde olmaz andan ā‘lā bildigim
Yār ile hem-bezm olup bir laḥẓa ṣoḥbetden leẕīẕ

3. Cāy-i āsāyiş gerekmez n’eylerim ġayrı ṣafā
‘Āşıḳa dīdār-ı dilber ḫ˘āb-ı rāḥatdan leẕīẕ

4. Dā’imā dil-ḫasteniñ maṭlūbu senden ey ṭabīb
Pürsiş-i ḫāṭırdır ol bīmāra şerbetden leẕīẕ

5. Luṭf ile gelsin o şehnāz i‘tiẕār itsin biraz
Nūriyā ol ḥālet ammā cümle leẕẕetden leẕīẕ

65

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

---

(64)
Ü 12a, M 11b
3. ḫ˘āb-ı rāḥat: ḫ˘āb u rāḥat Ü.
(65)
Ü 12a, M 11b

1. Ḫayāl-i ḫˇāb gelmez dīde-i ḥasret uyanıḳdır
Ġam-ı hicriñle aġlatma beni her laḥẓa yazıḳdır

2. Seni cāndan sever bir mübtelāyım ey gül-i ra‘nā
Dil-i şeydā muḥabbetde bi-Rabb-i Ka‘be ṣādıḳdır

3. Şehā bir nev-nihāl-i ġonca-i nev-restesin ammā
Cemāliñ gülşeninde bülbül olmaḳ baña lāyıḳdır

4. Ney-āsā nāliş ü feryādıma incinme sulṭānım
Dil-i nā-şād efendim āteş-i fürḳatle yanıḳdır

5. Beni teb’īde senden ihtimām-ı tāmm ider aġyār
Kerem ḳıl i‘timād itme nifāḳ-āmīz münāfıḳdır

6. Güzel tesvīd olundu bir ġazeldir ‘arż-ı ḥāl-güne
Alur bir gözle baḳsañ ḥasb-ı ḥāle pek muvāfıḳdır

7. Muḥaṣṣal āteş-i fürḳatde ḳāl itdim dil-i zārı
Anıñçün Nūrī şeydā cümle ‘uşşāḳ içre fā’iḳdır

66

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ol cefākārıñ hemān añlandı ḳaṣdı cānadır
Kim ne dirse ḳo disin maḳṣūdu yāriñ yā nedir

2. Herkese yüz gösterir mānend-i ḫūrşīd-i cihān
Ol melek-peyker bu ben üftādeye bīgānedir

---

(65)
6. olundu: oldu Ü.
(66)
Ü 12a, M 11b

3. Bezm-i ġamda bir enīs-i ġam-güsārım yoḳ benim
Çeşm-i ḥasret anıñ içün her zamān giryānedir
4. Her ne eylerse revādır bu dil-i mecnūna kim
Yāre meftūn olmaġa bā'iṡ dil-i dīvānedir

5. Nūriyā feryādı ḳo incinmesin ol gül-'iẕār
Tāze ter şimdi açılmış bir gül-i ḫandānedir

67

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. **Ḳılıc**ım **etmeg**idir **kūy**-ı viṣāl-i dildār
Ne **sened**le baña **daḫl** itmege ister **aġyār**

2. Naḳd-i cān beẕl iderek 'arṣa-i 'aşḳında şehā
Biñ belā ile **çerāġ** oldu bu yüzden dil-i zār

3. **Nā'il** oldum elime girdi **berāt**-ı 'aşḳıñ
Mutaṣarrıf olalı aġlamaḳ oldu baña kār

4. Meskenim şimdi **livā**-yı ġam-ı hicrān oldu
Kişver-i yāre ḫayālim **sefer** eyler her bār

5. 'Aşḳ **il**inde baña **maḥṣūl** ġamıñdır ḳalacaḳ
Aldı **dest**iñden **açıḳ** **ḥiṣṣe**dir ammā ne **ṭutar**

6. Ṣūret-i **defter**-i ḥüsnüñde yazar baş **ḳalem**i
Müştereksiz dil-i mecrūḥa sezādır **tīmār**

---

(66)
5. feryādı: feryād Ü.
(67)
Ü 12b, M 12a
M nüshasında üstü kırmızı ile çizilmiş kelimeler metinde koyu harflerle gösterildi.
5. destinden: der-i destinden Ü / ilinde: eleminde Ü.

7. Bulmadım **ḥāṣıl**-ı **icmāl**-i vefāda **ḳayd**ın
İtdi **tecdīd berāt**-ı ʿāşıḳ-ı nā-kām nā-çār

8. **Mīrālāy**-ı cefā mısın eyā söyle baña
Milket-i nāzı **berāt** ile mi aldıñ ey yār

9. **H̱āricān defter** ise bendeleriñden Nūrī
Bendegāndan anı da luṭf ile gel eyle şümār

68

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1. Bir ʿaceb ʿaṣra irişdik būm ʿanḳālıḳ ider
Muṭrıb-āsā zāġ-ı bed-ẖū naġme-pīrālıḳ ider

2. Bilmeyip esrār-ı ḥikmet salṭanat zumʿun ider
Ehremenler baḥs̱ idip ẖātemle Dārālıḳ ider

3. Dem urur ʿiffet ẖuṣūṣunda meges ṣūfī gibi
Şehdi istişmām idip zünbūra hem-tālıḳ ider

4. Naḳl ider rūbāh-ı miskīn gāh seyaḥāt ḥāletin
Ḥīlesin iẓhār ider zuʿmunca dānālıḳ ider

5. Āşiyānın yapdı gülşende ġurāb-ı rū-siyāh
Gülsitāndan bülbülü ṭard itdi şeydālıḳ ider

6. Verd-i ẖoş-būya şaḳāyıḳ bī-muḥābā daẖl ider
H̱ār ü ḥes içre ışırġan verd-i raʿnālıḳ ider

7. Bīd-i ser-keş istiḳāmet baḥs̱in eyler bü'l-ʿaceb

---

(68)
Ü 12b, M 12a
3. zünbūra: zünbūr M.
7. serve: servde M.

Nūriyā ḫār-ı muġaylan serve bālālıḳ ider

69

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Bu dil-i bī-çāre vaṣl-ı yār içün tedbīr ider
Duymasın bu rāzı aġyār ḳorḳarım tekdīr ider

2. Söylemez mecnūn-ı ‘aşḳ aġyāra ammā ḥālini
Ṣūret-i Leylā’yı nā-kām bağrına taṣvīr ider

3. Bī-zebān olsa da söyler rāzını ‘āşıḳ hele
Ketm olur ṣanma lisān-ı ḥāl ile taḳrīr ider

4. Āyet-i ḥüsnüñ yazılmış ṣafḥa-i ruḫsārıña
Ḫ˘āce-i fikr-i ḫayāl her gāh anı tefsīr ider

5. Başḳa virdi revnaḳ-ı tāze siyāh ḫaṭṭ rūyuña
Şimdi ḫaṭṭāṭ-ı ezel nūr āyetiñ taḥrīr ider

6. Gördüm aġyārı bu şeb rüyāda dilberden cüdā
Rabbi yessir ḫayr ile herkes güzel ta‘bīr ider

7. Nūriyā cānān ile hem-bezm olup olsa naṣīb
Mācerā-yı ḥālet-i hicrānı kim tekrīr ider

70

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

---

(69)
Ü 13a, M 12b
6. *Rabbi yessir:* bkz. g. 27/3.
7. Nūriyā: Vaṣfiyā M.
(70)
Ü 13a, M 12b

1. Dilā aḥvālimi sulṭānıma taḳrīr ne ḳābildir
Yāḫūd mektūb ile ey kilk-i ter taḥrīr ne ḳābildir
2. Beni pā-māl-i ḥasret itdi itmez bir nigāh-ı luṭf
Ḫarāb eyler dil-i vīrānımı ta'mīr ne ḳābildir

3. Müdārā idemem aġyāra da şāh-ı cihān olsa
Nihāyet bezm-i yārda düşmene tevḳīr ne ḳābildir

4. Belī hengām-ı furṣatda mürüvvet şarṭdır insāna
Yine aġyārı te'dīb itmede te'ḫīr ne ḳābildir

5. Sirişk-i bī-nihāyet mācerā-yı 'aşḳı fāş eyler
Ol āteş-meşrebe Nūrī dime te'ṡīr ne ḳābildir

71

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. 'Ālemi mest eyleyen sāḳī mi cām-ı mül müdür
Bülbülü şūrīde vü şeydā iden yā gül müdür

2. Cān dimāġını mu'aṭṭar itmede būy-ı ṣafā
Bu meşāmm-ı cānı ta'ṭīr eyleyen kākül müdür

3. Ney midir bu nāliş-i dil-sūz ile efġān iden
Yoḫsa gülşende seḥer feryād-ı bülbül müdür

4. Bir 'aceb sevdāya düşdü ḥālet-i fürḳatde dil

---

(70)
3. müdārā: medār Ü.
4. hengām, Ü'de هنكاد biçiminde yazılmış.
(71)
Ü 13b, M 13a
1. bülbülü: bülbül Ü.
2. itmede: itme M.
4. mūları: mūların M.

Muttaṣıl farḳ itmez oldu mūları sünbül müdür

5. Şānıña lāyıḳ mıdır aġyāra itmek iltifāt
Nūrī-yi nā-kāma sen bīgāne olmaḳ yol mudur

72

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Cemāliñ seyr idenler saña cānım meh-liḳā dirler
Görenler tābiş-i ḥüsnüñü mir'āt-ı ṣafā dirler

2. Şehā ‘īd-i şerīfde mekr-i aġyār ile maḥzūnum
Ṣunarlar sā‘id-i sīmīne a‘dā merḥabā dirler

3. Ẓuhūr itdikçe ḫaṭṭıñ ḫaẓẓ ider üftādeler zīrā
O yüzden dil-rübālar ‘āşıḳa gāh āşinā dirler

4. Ḳıyās eyler ṣafādır nāle-i dil-sūz-ı ‘uşşāḳı
Ney-āsā nālişim fehm itmeyen bād-ı hevā dirler

5. Dem-ā-dem Nūrī nā-şād aġlasın lāyıḳ ise ammā
Saña yazıḳ degil mi ḫalḳ-ı ‘ālem bī-vefā dirler

73

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Münīb-i pīr-i ṣıdḳım bāb-ı Ḥaḳḳ'a ilticāmız var
Muḥibb-i bī-riyāyız tekye-i ‘aşḳda ṣafāmız var

2. Ṭarīḳ-ı Ka‘be-i iḫlāṣa girdik sa‘y ile zāhid

---

(72)
M 13a
(73)
Ü 13b, M 13a

Delīl midir tevekkül feyż-i Ḥaḳ’dan reh-nümāmız var

3. Ḫulūṣum var riyādan ‘ārīdir evżā‘ u eṭvārım
Temelluḳ resmini bilmem belī ammā vefāmız var

4. Beni tekdīre ḥussād-ı cihān hep ittifāḳ itse
Mu‘āvin olmasa kimse ne ġam Bārī Ḫudā’mız var

5. Feraḥ şādī n’ola bīgāne olsa Nūrī nā-kāma
Ḳadīmden ġam gibi terk eylemez bir āşināmız var

74

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

1. Felek müstaġraḳ-ı deryā-yı ‘aşḳdır
Zemīn dür-dāne-i mīnā-yı ‘aşḳdır

2. Eger cān u eger ‘aḳl u eger dil
Ḥarīḳ-i āteş-i sevdā-yı ‘aşḳdır

3. Heme ma‘mūre-i iḳbāl ü devlet
Ḫarāb-ı seyl-i bī-pervā-yı ‘aşḳdır

4. Çerāġ-ı ‘ālem-ārā tāb-ı ḫūrşīd
Żiyā-yı cevher-i yektā-yı ‘aşḳdır

5. Ḍalāletle hidāyet mācerāsın
Hele temyīz iden fetvā-yı ‘aşḳdır

---

(73)
3. eṭvārım: İmlası, Ü’de الهوارم biçimindedir.
4. Bārī: yāri Ü.
5. bir: bu Ü.
(74)
Ü 13b, M 13a (Aynı gazel Ü 15b ve M 15a’da sehven tekrar yazılmıştır.)

6. Olan mecnūn-ṣıfat ‘aşḳ ile me’lūf
Muḳīm-i dāmen-i ṣaḥrā-yı ‘aşḳdır

7. İden Nūrī’yi gūyā bülbül-āsā
Bu gülşende gül-i ra‘nā-yı ‘aşḳdır

75

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Göñül sermest ü lā-ya‘ḳıl dehānım ḥasb-ı ḥāl söyler
Elimde ḫāme-i müşgīn beyānım ḥasb-ı ḥāl söyler

2. Ḥisāb-ı rūz-ı hicrānda ġalaṭ itmez dil-i nā-şād
Döker naḳdīne-i eşkim zebānım ḥasb-ı ḥāl söyler

3. Varıp peyk-i seḥer yāre benim ḥālim beyān itsin
Mecālim ḳalmadı nuṭḳa nihānım ḥasb-ı ḥāl söyler

4. Ṣaḳın ṭa‘n itme zāhid bī-ḫabersin ḥāl-i ‘āşıḳdan
Eger ḫatm-i nefes itsem de cānım ḥasb-ı ḥāl söyler

5. Ṣımāḫ-ı cān ile Nūrī sözün diñle o cānānıñ
Teraḥḥum eyledi şāh-ı cihānım ḥasb-ı ḥāl söyler

76

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Müjde yārdan baña mektūb-ı muḥabbet vardır

---

(75)
Ü 14a, M 13b
1. müşgīn: İmlası iki nüshada da مشكل biçimindedir.
4. ḥāl-i ‘āşıḳdan: ḥāl-i ‘aşḳdan Ü.
(76)
Ü 14a, M 13b

Añladım ṭab'-ı şerīfinde mürüvvet vardır

2. Ḫāke yüz sür hele ta'ẓīm ile al mektūbuñ
Diḳḳat it naẓm-ı münīfinde nezāket vardır

3. Nıṣf-ı vaṣla bedel olsun bu meveddet-nāme
Vaṣla dā'ir niçe remz ile işāret vardır

4. 'Arż-ı ḥāl yazmış idim ḳanlı yaşımla yāre
Bildi aḥvālimi luṭf itmege himmet vardır

5. Merḥabā peyk-i ṣafā-baḫş-ı dil-i müştāḳıñ
Nūrī nā-şāda bu mektūbda meserret vardır

77

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Öyle bir Mecnūn-ı vaḳtim ki bilmezim dünyā nedir
Mest-i cām-ı 'aşḳ-ı yārim mey nedir ṣahbā nedir

2. 'Andelīb-i gülşen-āsā aġlarım ṣubḥ u mesā
Līk ol nev-ġonca bilmez bu dil-i şeydā nedir

3. Ḳalmadı ẕerre mecālim keşf-i rāz itdim aña
Bildi meftūn olduġum yār yā bu istiġnā nedir

4. Ḥasretā oldum esīr-i kākül-i sevdā-yı dost
Ḥayret-i neẓẓāreden hīç bilmedim sevdā nedir

5. 'Arż-ı ḥüsn itdi o dilber idemem ammā nigāh
Öyle ḥayrān olmuşum bilmem ruḫ-ı zībā nedir

---

(77)
Ü 14b, M 13b

6. Nūrī nā-şāda viṣālin remz ile īmā ider
Şād iderse ʻīdgāhda vaʻde-i ferdā nedir

78

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

1. Vuṣlat olmasa yine yār ile fürḳat [de] ḥāżır
ʻArż-ı ḥüsn itmez ise hicre melālet [de] ḥāżır

2. Şerbet-i ẕā'iḳa-ı leẕẕet-i vaṣl olmaz ise
Nār-ı ḥasret ile envāʻ-ı ḥarāret [de] ḥāżır

3. H̱ˇāhiş-i vuṣlatı fehm eyledi dilber ġālibā
H̱ışm ile çīn-i cebīn itmege niyyet [de] ḥāżır

4. Daʻvete itdim ʻazīmet gele şāyed diyerek
Raġbet itmezse eger derd-i nedāmet [de] ḥāżır

5. Mā-ḥażar ḫūn-ı dilim āteş-i ḥasretde şehā
Nūriyā sen idegör yāre żiyāfet [de] ḥāżır

79

Mefʻūlü Mefāʻīlü Mefāʻīlü Feʻūlün

1. Bülbül gibi dil āh u fiġān eylemek ister
Bī-çāre göñül ʻaşḳı ʻayān eylemek ister

2. Maḳṣūdu degil itmege senden saña feryād
Dāġ-ı dil-i nā-şādı beyān eylemek ister

---

(78)
Ü 14b, M 14a
3. çīn-i cebīn: çīn-i cebīnden Ü.
(79)
M 14a

3. Ketm itmege mümkin mi eyā āteş-i ʿaşḳı
Pervāne-i dil nārı ʿayān eylemek ister

4. Şeh-bāz nigāhında mürüvvet es̱eri yoḳ
Sāyeñde göñül murġu mekān eylemek ister

5. Ey ḳaşı kemān ġamzelerin tīrine ḳarşı
ʿĀşıḳ dil-i mecrūḥu nişān eylemek ister

6. Ḳandīl-i ruḫuñda görünür tāb-ı melāḥat
Ol şevḳ ile bez̠l itmege ḥāl eylemek ister

7. Rāḥat idemez Kaʿbe-i kūyuñda da Nūrī
Ġamzeñ biliriz ḳaṣd ile ḳan eylemek ister

80

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1. Meh-cebīnim revnaḳ-efzādır meh-i tābān olur
Gün-be-gün artar żiyā-yı ṭalʿatı raḫşān olur

2. Böyle ḳalmaz pençe-i ḫārda kināz berg-i gül
Nevreste ġoncadır bugün gül-i ḫandān olur

3. Her ne rütbe nāz u istiġnā iderse ol ṭabīb
ʿĀḳıbet bir gün gelir yār derdime dermān olur

4. Nāḳış olmaz hīç fürūġ-ı ḥüsnü çār-ebrū ile
Ol siyāh ḫaṭlar berāt-ı ḥüsnüñe ʿunvān olur

---

(80)

Ü 14b, M 14a

2. nev-reste ġoncadır bugün gül-i ḫandān olur: diḳḳat it naẓm-ı münīfinde nezāket gül-i ḫandān olur Ü.

5. añlanır: añlanırım Ü.

5. Añlanır keyfiyyetim ammā ṣarīr-i ḫāmeden
Mācerā-yı ‘aşḳ ile eş‘ārımız dīvān olur

81

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Mest olanlar cür‘a-i iḳbāl ile ġafletlenir
Selb ider ‘aḳl u şu‘ūruñ bü’l-‘aceb naḫvetlenir

2. Cām-ı iḳbālin şikest eyler anıñ seng-i ġurūr
Kāse-i devlet de elbet kibr ile ‘illetlenir

3. Yoḳ esāsında metānet ḳaṣr-ı iḳbāliñ hele
‘Āḳıbet-endīş olan bālā-nişīn ‘iffetlenir

4. Dāmenin ālūde-i çirk-āb-ı ‘ālem eylemez
Pāk-ṭıynet mürtekib olmaz daḫı ‘iṣmetlenir

5. Dest-küşā-yı minnet olmaz ‘ārif-i billāh olan
İmtinān çekmez gedā-çeşm olmayan raġbetlenir

6. Muttaṣıl memdūḥ ḫaṣlet bā‘iṯ-i iḳbāl olur
Merkezinde tābiş-i ḫūrşīd gibi şöhretlenir

7. Nūriyā bāb-ı tevekkülde muḳīm ol her zamān
Kenz-i lā-yüfnā odur ‘irfān olan ni‘metlenir

82

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

---

(81)
Ü 15a, M 14b
7. kenz-i lā-yüfnā odur ‘irfān olan ni‘metlenir: kenz-i lā-yüfnā odur ‘irfān ni‘metlenir Ü./ *Kenz-i lā-yüfnā*: *El kanaatü kenzün la-yüfna* yani “kanaat tükenmez bir hazinedir” (Hadis kitaplarında yoktur.)
(82)
Ü 15a, M 14b

1. Geldi eyyām-ı bahār gülşende gül ḫandān olur
‘Andelīb-i dil firāḳ-ı yār ile nālān olur

2. Yār ile evvel ṣafā bezminde hem-zānū idik
Şimdi hicr-i yār ile ṭurmaz gözüm giryān olur

3. Ḥasretā devrān beni yārdan cüdā itdi dirīġ
Bilmedim kim vaṣl-ı yāriñ āḫiri hicrān olur

4. Bī-mecāl oldum muḥaṣṣal fürḳat-i cānān ile
Vuṣlat-ı dilberle ancaḳ derdime dermān olur

5. Ser-be-zānū-yı melālet Nūrī nā-kām ḥālini
Yazsa da naẓm eylese bir defter-i dīvān olur

83

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Her ne dem kim pīş-i yārda dīdemiz giryān olur
Tāze güldür ḥāl bilmez ġonca-veş ḫandān olur

2. Ol kemān-ebrūları sīnem nişāngāh eyledi
Ġamzesi tīri geçer dilden ser-ā-pā ḳan olur

3. Fitne-engīzdir o yāriñ kākül-i ḫoş-būları
Dil virenler ol gözü mestāneye nālān olur

4. Ḫāne-i dilde hele hīç cāy-i behcet ḳalmadı
Leşker-i ġam pāy-māl itdigi yer vīrān olur

---

(82)
5. yazsa da naẓm eylese: yazsa naẓm eylese Ü.
(83)
Ü 15a, M 14b

5. Vaṣla memnūn hicre maḥzūn olma Nūrī bir zamān
Gāh melālet-keş olur ādem gehī şādān olur

84

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Me‘fāilün Fe‘ilün

1. İrişdi vaḳt-i bahār āh ṣafāya el mi deger
Teferrüc itmege kesb-i hevāya el mi deger

2. Teṣādüf eylese de ‘īd ile bahār ey dil
Yine o şūḫ ile hīç merḥabāya el mi deger

3. Ḳu‘ūd-ı ye’s ile dil ḥayret …….
Namāz-ı ṣubḥ-ı viṣāli ādāba el mi deger

4. Meşāmma degmedi būy-ı vefā o gül-femden
Baña cefālar iderken vefāya el mi deger

5. O şāha ‘arż-ı ḫulūṣ Nūriyā gerek ammā
Nigāh-ı luṭf ile baḳmaz recāya el mi deger

85

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1. Mīnā-yı felek gevher-i dür-dāne-i ‘aşḳdır
Ḫūrşīd-i cihān-tāb nigīnḫāne-i ‘aşḳdır

2. Miḥrāb u mesācid ile bütḫāne-i tersā
Vīrān-şude-i cilve-i mestāne-i ‘aşḳdır

3. Teşvīşe düşürme bizi zāhid budur el-ḥaḳ

---

(84)
M 15a
(85)
Ü 15b, M 15a

Me’vā-yı muḥabbet der-i meyḫāne-i ‘aşḳdır

4. Gülşen gibidir ‘āşıḳa kāşāne-i vuṣlat
Külḫen ise de yār ile gülḫāne-i ‘aşḳdır

5. Manṣūr gibi herkes idemez baḥs̱-i *Ene’l-Ḥaḳ*
Cān virmege ister aña dīvāne-i ‘aşḳdır

6. Zāhid ne bilir şīve-i esrār-ı Ḫudā’yı
İẕ‘ān idemez zühd ile bīgāne-i ‘aşḳdır

7. Ma‘mūre degildir bu kühenḫāne-i ‘ālem
Çoḳdan dil-i ‘irfān gibi vīrāne-i ‘aşḳdır

8. Fānūs-ı ‘anāṣırda nihān şem‘-i ḥaḳīḳat
Erbāb-ı ḥaḳīḳat aña pervāne-i ‘aşḳdır

9. Nūrī saña ger ‘ilm-i ḥaḳāyıḳ ise maḳṣūd
Dil nüsḫa-i esrāra kütübḫāne-i ‘aşḳdır

86

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

1. O şehnāzıñ göñül bir bendesidir
Reh-i ‘aşḳ içre de efgendesidir

2. Münevver eyleyen dil ḫānesini
Cemāl-i meh-veşiñ tābendesidir

---

(85)

5. *Ene’l-Ḥaḳ:* “Ben Tanrı’yım.”

(86)

Ü 16a, M 15b

1. o şehnāzıñ göñül bir bendesidir: göñül sermest göñül bir bendesidir Ü / de: hem M.

3. Ḥacīl olsa ‘aceb mi māh u ḫūrşīd
Żiyā-yı hüsnüñüñ raḫşendesidir
4. Beni nālān iden ol ġonca-femdir
Yine şād eyleyen gül ḫandesidir

5. Sözün gūş eyle Nūrī baḳ ne söyler
Muḥabbet bezminiñ gūyendesidir

87

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Bu leṭāfetle saña ġonca-i ḫandān dirler
Böyle reftāra hemān serv-i ḫırāmān dirler

2. Ġamzede tā bu ḳadar vādī-i naḫvet var iken
Ḫalḳ-ı ‘ālem ne dimez dilber-i fettān dirler

3. Ġālib oldu gözümüñ yaşı benim enhāra
Bu ḳadar seyl-i firāvāna da ‘ummān dirler

4. Ber-ḳarār olduġu yoḳ devlet-i ‘ālem didigiñ
Dā’imā dönmededir gerdiş-i devrān dirler

5. Yaḳalar çāk oluyor ‘aşḳıñ elinden feryād
Nūriyā ‘āşıḳ-ı üftādeye nālān dirler

88

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Bülbül-i dil verd-i ḥüsnüñ ‘āşıḳ-ı dīdārıdır

---

(87)
Ü 16a, M 15b
(88)
Ü 16b, M 16a

Ṣayd-ı dil eyler o şeh-bāz-ı nigāhıñ kārıdır

2. Eskiden ġam āşinādır bu dil-i nā-şād ile
Terk ider mi itme tedbīr çün ḳadīmden yāridir

3. Söylemezdim tāze mażmūn olsa bende iḫtiyār
Ṭūṭī-āsā söyledik āyīne-i ruḫsārıdır

4. Cüst-cū eyler ḫayālim naḳş-ı taṣvīr itmege
Muttaṣıl fehm eyledim efkār cünūn ās̱ārıdır

5. Ol cemāl-i Yūsuf'u olmaḳda 'ālem müşterī
Rişte almaz bunda bāyi' Nūrī cān bāzārıdır

89

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Bu dil-i şūrīde dām-ı fürḳate oldu esīr
Ḥüsnüñe üftādedir dil gel baña ol dest-gīr

2. Gül ruḫundan nefḥa baḫş eyler gülistāna żiyā
Būy-ı mūyundan meşāmm-ı 'āşıḳān müşg-i 'abīr

3. Ey kemān-ebrū ne ḥācet eylemek çīn-i cebīn
Sīnemi itdim nişāngāh eylesin müjgān-ı tīr

4. Sehv ile oldu metā'-ı vaṣlıña dil müşterī
Bilmezim sermest-i 'aşḳım eyledim cürm-i kebīr

5. Şem'-i ḥüsnüñ tābına pervāne oldu murġ-ı dil

---

(88)
3. söylemezdim: söylemez Ü.
(89)
Ü 16b, M 16a

Cāygāh olsa n'ola Nūrī'ye ol bezm-i münīr

90

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Ḳorḳarım āteş-i fürḳat dil-i sūzāna düşer
Giderek her şereri hicr ile tā cāna düşer

2. Şu'le-i şem'-i ruḫuñ tābını seyr eyleyerek
Cān virir şevḳına minnet ile pervāne düşer

3. Eşk-i çeşmim giderek mevce-i deryā oldu
Gāh bir ḳatreleri gūşe-i dāmāna düşer

4. Budur āyīn-i felek ehl-i dili şād itmez
Ekṣer erbāb-ı süḫen vādī-i hicrāna düşer

5. Salṭanat rütbesiniñ evveli ḳaydı külfet
Gāh olur Yūsuf-ı Ken'ān gibi zindāna düşer

6. Keyd-i a'dā ile üftāde olunca hem-cins
Dest-gīr olmada ġayret yine aḳrāna düşer

7. Ṣanma Nūrī seni yār vaṣl ile dil-şād eyler
'İşvedir 'ādeti çün cevr-i firāvāna düşer

91

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Her ḳaçan kim seyr-i gülzār eylese cānāneler

---

(90)
M 16a
(91)
Ü 16b, M 16a

Sürḫ olur şerm ile gülşende gül-i ḫandāneler

2. Tār-mār olmazdı ʻaḳlım ġamze-i cānāneden
ʻİşveler göstermese ol dīdesi mestāneler

3. Kākülü bir fitne-engīzdir ḳomaz ʻaḳla ḳarār
Her ne dem kim kākülün rūyuñda dilber şāneler

4. Raḥmı yoḳ bir ẓālim-i bī-dāda ʻālem mübtelā
Hep kemend-i ʻaşḳıña düşdü dil-i dīvāneler

5. Şemʻ-i bezmiñden cüdā olmaz dil-i sūzāneler
Zīr-i pāyiñde ḳalır şemʻiñ yanan pervāneler

6. Şekve itmezdim cefāsından o yāriñ bir zamān
Olmasa bezminde hem-zānū müdām bīgāneler

7. Cevr-i yāre gel taḥammül eyle Nūrī sen daḫı
Çün cefāyı ʻādet itdi ġamzesi fettāneler

92

Mefʻūlü Mefāʻīlü Mefāʻīlü Feʻūlün

1. Ey dil yine sende ġam-ı fürḳat es̱eri var
Üftādeligiñden hele yāriñ ḫaberi var

2. Şādān gibi ʻālem görünür gerçi naẓarda
Herkes yine bir ḥāl ile mecbūr kederi var

3. ʻUşşāḳa ḥaḳāretle nigāh eyleme ey şāh

(91)
3. kākülü: kākül Ü.
5. dil-i sūzāneler: dil-i sūzānemiz M.
(92)
Ü 17a, M 16b

Dil-sūz ile anlara da āh-ı seherī var

4. Ser-keşlik iderse n'ola ger şem'-i şeb-ārā
Mıḳrāż-ı ḳażāya ulaşır belçe seri var

5. Pervāne-i āteş-zedeniñ yanası vardır
İhdāya sezā yanmaḳ içün bāl ü peri var

6. Bir būy-ı neẓāfetle ṣabā virdi leṭāfet
Bildim ki varıp kūyuna yāriñ güẕeri var

7. Raḥm itmez ise Nūrī saña ol şeh-i ḫūbān
Ḫākister-i fürḳatde ḳalırsañ da yeri var

93

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'ilün

1. Melāḥat kişverinde şāh olup yār 'ālem-ārādır
Anıñ ebrūları ḥüsnünde bir ṭuġrā-yı zībādır

2. O ḫaṭṭ-ı 'anberīn bir tāze revnaḳ virdi cānāna
Siyāh kākülleri ammā ser-i 'uşşāḳda sevdādır

3. N'ola bülbül gibi şūrīdelik eylerse 'uşşāḳı
Leṭāfet gülşeninde nāzenīnim verd-i ra'nādır

4. Meşāmm-ı cānı ta'ṭīr eylemek melḥūẓdur şimdi
Nesīm-i ṣubḥ dimāġ-ı iştiyāḳa nefḫa-baḫşādır

5. Ṣorarsa Nūrī şeydādan nedir üftādeniñ hāli
Ḫaber vir yāre derd-i 'aşḳ ile bī-çāre gūyādır

---

(93)
Ü 17a, M 16b

94

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Olmadı ṭāli‘ müsā‘id yāriñ istiġnāsı var
   Bendesin yād eylemez ḫünkārıñ istiġnāsı var

2. Eyledi ib‘ād beni ḳurb-ı viṣāliñden yine
   Ol şeh-i ḫūbān ile aġyārıñ istiġnāsı var

3. Ol femi gül-ġonca ṭūṭī gibi güft-gū ider
   Söylemez ammā şeker-güftārıñ istiġnāsı var

4. Gülde yoḳ būy-ı vefā bülbülde hīç ṣabr u ḳarār
   Ḫande itmez ġoncalar gülzārıñ istiġnāsı var

5. Herkes itdi Nūriyā ‘īd-i viṣāl cānā ile
   Merḥabā itmez saña dildārıñ istiġnāsı var

95

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. İtdi mecnūn bu dil-i şeydāyı yār Leylā mıdır
   Gül yüzünde ḫaṭṭ-ı ḫoş-bū ‘anber-i sārā mıdır

2. Tāb-ı ḥüsnüñden çemende lāle-zār oldu zemīn
   Meh-cebīnim bilmezim mihr-i cihān-ārā mıdır

---

(94)
Ü 17b, M 17a
1. yād: yār M.
4. ṣabr u ḳarār: ṣabr u şikest Ü.
(95)
Ü 17b, M 17a

3. Bülbül-i gülşen gibi feryād iderler ʻāşıḳān
Böyle āh ü zāra bāʻis̱ ol gül-i raʻnā mıdır

4. Mest olur ʻālem ne ḥikmetdir temāşā bundadır
Kimse bilmez cām-ı ʻaşḳı bāde-i ḫamrā mıdır

5. Nūriyā sen de ḳapıldıñ ol cefā-yı cevr-i dilbere
Nev-be-nev cevr eyler ammā bilmem istiġnā mıdır

96

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1. Ṣormadıñ bī-çāre-i ḫāṭır perīşānıñ mıdır
Bilmediñ üftādeñi hicriñle nālānıñ mıdır

2. Derd-i fürḳatle gözüm yaşı dem-ā-dem aḳmada
Hīç tefaḥḥus itmediñ ben zārı giryānıñ mıdır

3. Ḳālıb-ı bī-rūḥ gibi hicriñle itdiñ nā-tüvān
Muttaṣıl bīgāneler vaṣlınla şādānıñ mıdır

4. Bī-vefā bir dilber-i hercāyisin bildim şehā
Herkese cevr eylemek ammā senin şānıñ mıdır

5. Nūrī nā-şād külbe-i ḥasretde aġlar ṣubḥ-dem
Ṣormadıñ bir kerre kim cūyā-yı iḥsānıñ mıdır

97

---

(96)
Ü 17b, M 17a
2. aḳmada: aḳmaḳda Ü.
(97)
Ü 18a, M 17b

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘ilün

1. Dil-i üftāde her dem zār u efġān eylemez n’eyler
Bu seyl-āb-ı sirişkim dehre ṭūfān eylemez n’eyler

2. Cüdā-yı gülşen-i kūyuñda olmak başḳa derd oldu
Göñül bülbül gibi çāk-i girībān eylemez n’eyler

3. Seni aġyār ile gördükçe ‘āşıḳ n’eylesin cānā
Taḥammül eylemek güç zār u giryān eylemez n’eyler

4. Şehā Mecnūn gibi āvāreler ṣaḥrālara düşdü
Ġam-ı hicriñle de ‘aḳlın perīşān eylemez n’eyler

5. Varıp kūyunda yāriñ Nūriyā her dem nevā itme
O şeh nāz iderek cevriñ firāvān eylemez n’eyler

98

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Rişte-i cānımı biñ cevr ile cānān ḳoparır
Ser-i ‘uşşāḳı dilerse şeh-i ḫūbān ḳoparır

2. İstemez vaṣl ile şād olduġumu bir laḥẓa
Seyl-i eşkim hele ol vechle ṭūfān ḳoparır

3. Yāre yalvardım amān bir güle geçmez sözümüz
Bāġ-ı ḥüsnüñden anıñ gülleri nā-dān ḳoparır

4. Deste deste gül-i ḫoş-bū virir aġyāra müdām

---

(97)

5. o şeh nāz iderek: o şeh-bāz iderek Ü.

(98)

Ü 18a, M 17b

Ṣaḫn-ı gülşende ne dem yār gül-i ḫandān ḳoparır

5. Varaḳ-ı mihr ü vefā girse o yāriñ eline
Dize dize ider ol āfet-i devrān ḳoparır

6. Görse mecmūʻada eşʻārıma raġbet itmez
Ḫakk ider naḳş-ı ḫaṭıñ nāz ile ol ān ḳoparır

7. Cāna cāndır dime ol āfete Nūrī zinhār
Sīneden ġamzeleri göz göre biñ cān ḳoparır

99

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1. Her ḳaçan kim şemʻ-i ruḫsārın o cānān gösterir
Gūyā meclisde şuʻle-i māh-i tābān gösterir

2. Nīze-i cevr ü cefāsından şikāyet itmezim
Tīr-i müjgānı anıñ sīnemde peykān gösterir

3. Ṣafḥa-i ruḫsār-ı māhda ol siyāh ḳara degil
ʻAks ider sūz-ı derūnum dāġ-ı hicrān gösterir

4. Bülbül-i gülşenle baḥs̱ itdi dil-i pervānemiz
Bü'l-ʻaceb kim ʻandelīb çāk-i girībān gösterir

5. Her kime sūz-ı derūnun Nūrī iẓhār eylese
Āteş-i fürḳatle herkes sīne-sūzān gösterir

100

(99)
Ü 18a, M 17b
1. gūyā meclisde: gūyā ki meclisde Ü.
(100)
Ü 18b, M 18a

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘ilün

1. O şeh nāz eyledikçe ‘āşıḳ-ı şeydā nevā eyler
Ney-āsā āh ü zārım nüh feleklerde ṣadā eyler

2. Dūçār olsa ser-i rehde baña ‘aṭf-ı nigāh itmez
Ne dem aġyāra rāst gelse ṭurup yār merḥabā eyler

3. Ne ḥāṣıldır beni ḳatl eylemekden ol şeh-i bī-dād
Ḳarışmaz mācerā-yı ‘aşḳa kimse kim recā eyler

4. Bilindi imtiḥān itmek imiş maḳṣūdu cānānıñ
Ne minnet mübtelā-yı ‘aşḳ yolunda cān fedā eyler

5. O ḫūnīn gözlerinden Nūriyā ‘uşşāḳ hirās eyler
Yemīn itse de vallāh ġamzesi ṭurmaz cefā eyler

101

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Cemāl-i yāre baḳsınlar ḫaṭ-ı nevkārı görsünler
Odur āyīne-i maḥbūb-nümā esrārı görsünler

2. İdenler micmer-āsā sīnesin tennūr-ı nār-ı ‘aşḳ
Dil-i pür sūz ile ol mūy-ı ‘anber-bārı görsünler

3. Melāl-i hicr ile ben ḳālıb-ı bī-cān gibi oldum
Numūne isteyenler ṣūret-i dīvārı görsünler

4. Şikāyet itdigim yārdan degildir n’eyleyim ammā

---

(101)
Ü 18b, M 18a

Merāmım baña n’etdi bed-liḳā aġyārı görsünler

5. Düşenler ḳayd-ı seyr-i gül-cemāl-i yāre Nūrī-veş
Ān evvel gülşen-i kūyuñda zaḫm-ı ḫārı görsünler

102
Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Alanlar feyż-i ‘aşḳı ‘Īsā’dan Meryem’den almazlar
Bu bezmiñ mestleri cām-ı ḥaḳīḳat Cem’den almazlar

2. Ṭarāvet-yāb olur eşk-i ḫulūṣumla giyāh-ı ‘aşḳ
Bu bāġıñ gülleri āb-ı ṣafā şebnemden almazlar

3. Firāvān mevce-i eşkimle geldi gevher-i nā-yāb
‘Acebdir dürr-i ‘aşḳı dīde-i pür nemden almazlar

4. Atanlar tīr-i āhı sīne-i aġyāra bī-pervā
Kemān-ı himmeti minnet ile destimden almazlar

5. Degil kec-bīn bu bezmiñ neyzen-āsā Nūrī ‘uşşāḳı
Ḥaḳīḳat nāliş-i dil-sūzu anlar demden almazlar

103
Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Beni bülbül gibi nālān iden ol gül-dehānımdır
Dil-i şeydāyı ṭūṭī eyleyen şīrīn-zebānımdır

2. Nihāl-i ḳāmeti servi-mis̱āl ol nāzenīn-reftār

---

(102)
Ü 19a, M 18b
(103)
Ü 19a, M 18b

Ḫayāl-i ḫāṭıra eglence cāy-i gülsitānımdır

3. Dükenmez seyl-i eşkim dīdeden nehr-i revān-āsā
Bilinmez çeşmesārı kūh-ı ḥayretde nihānımdır

4. Leṭāfetden ʿibāret her sözü sermāye-i cāndır
O yār-i meclis-ārā ḫāne-i ḳalbimde cānımdır

5. O yār-i nāz-perver luṭf ile ʿaṭf-ı nigāh itse
Viṣālden ʿadd iderdi Nūrī vallāhi ne cānımdır

104

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1. Vech-i ḥüsnüñ mihr-i ʿālem-tāba māhiyyet virir
Cām-ı ʿaşḳıñ bu dil-i mestāneye ḥālet virir

2. Meclis-ārādır cemāliñ pertev-i ḫūrşīd gibi
Tāb-ı ruḫsārıñ gözüm nūru baña ḥayret virir

3. Seyr iderken gül-ruḫuñ ḳalbim ṣafālar kesb ider
Sükkerīn elfāẓ-ı luṭfuñ başḳa bir ḥālet virir

4. Cāme-i sebz ile güller saña ġarrālanmasın
Gülsitān-ı dehre ḥüsnüñ her zamān zīnet virir

5. Ditredir sermā-yı hicriñ Nūrī nā-şādı şehā
Līk ümmīd-i viṣālin aña germiyyet virir

105

(104)
Ü 19a, M 18b
(105)
Ü 19b, M 19a

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Gülistān-ı melāḥatda yüzüñ bir verd-i ra‘nādır
Nihāl-i ḳāmetiñ ṭūbā gibi bir serv-i bālādır

2. Ne var bir kerre luṭfuñla şehā ‘aṭf-ı nigāh itseñ
Viṣāliñle dil-i maḥzūnu şād it ‘īd-i aḍḥādır

3. Iraḳdan merḥabāya rāżı olmazdı dil-i müştāḳ
Efendim ḳā’il oldum bir nigāha ḫāṭır irżādır

4. Ṣorarsañ nehr-i eşkim yā niçün ṭurmaz aḳar her dem
Dükenmez ḥaşre dek bil çeşmesārı ulu deryādır

5. Raḳīb-i rū-siyāh bezmiñde sulṭānım nedīm oldu
Büyük luṭfuñ şehā Nūrī-i zāra olsa ferdādır

106

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Yüzüñ māh-ı münevver ḫūb cemāliñ meclis-ārādır
Açılmış gülsitānda ruḫlarıñ gül gibi ra‘nādır

2. Şehā gülzār-ı ḥüsnüñ güllerinde çok leṭāfet var
Ḫuṣūṣā ḳāmetiñ gülşende bir naḫl-i dil-ārādır

3. ‘Aceb ḥālet virir āhū-yı çeşmiñ bu dil-i zāra
Seni ṣayd eylemek mümkin degil maḳṣūd temāşādır

4. İrişmez dest-i ‘āşıḳ dāmen-i vaṣlıña sulṭānım
Dil-i nā-şāda bāri nīm nigāh eyle temennādır

---

(106)
Ü 19b, M 19a

5. Gülistān-ı muḥabbet bülbülānı gerçi ḫāmūşdur
İrādet elde yoḳ Nūrī anıñçün özge şeydādır

107

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Gelmedi bād-ı ṣabā eglendi cānāndan ḫaber
Kūyuna var luṭf ile al māh-i tābāndan ḫaber

2. Ṣubḥa dek encüm-şümār-ı intiẓārım hicr ile
Sür‘at ile al getir ḫūrşīd-i raḫşāndan ḫaber

3. Her ser-i mūyumdan efzūn oldu eyyām-ı firāḳ
Ḳıl ḳadar incitme yāri söyle hicrāndan ḫaber

4. Her günüm oldu şeb-i yeldā firāḳ-ı yār ile
Söyle Allāh ‘aşḳına derd-i firāvāndan ḫaber

5. Bülbül-āsā Nūriyā her naḫle ḳon eyle fiġān
Bir yıl oldu gelmedi ol verd-i ḫandāndan ḫaber

108

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Yüzüñ gül gibi ḫandān ḳāmetiñ naḫl-i melāḥatdır
Bu gülşende vücūduñ ḥāṣılı berg-i leṭāfetdir

2. Niŝār itdim yoluñda ḳalmadı sermāye-i ṣabrım
Metā‘-ı cevher-i ‘aşḳım yine sende emānetdir

---

(107)
Ü 19b, M 19a
2. encüm-şümār-ı intiẓārım hicr ile: encüm-şümār-ı intiẓār-ı hicr ile M.
3. her: hem Ü.
(108)
Ü 20a, M 19b

3. Bilirsin ḫilḳatim ʻiṣmetle mecbūl olduġun cānā
Saña şerḥ eylemek metn-i ḫulūṣu ʻayn-ı töhmetdir
4. Murādıñ imtiḥān itmek ise ger ʻāşıḳ-ı zārı
Cefā-yı bī-nihāyet eylemek eyā ne ḥācetdir

5. Ḳıyās itme çeker el dāmeniñden Nūrī sulṭānım
Gehī mihr ü vefā gāh cevr-i ḫūbān eski ʻādetdir

109
Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün

1. Bu fürḳat böyle ḳalmaz ʻāḳıbet dünyāda vuṣlat var
Ġam u endīşe ġālib herkese ammā meserret var

2. Ġurūr eyler egerçi devlet-i ḥüsnüne mihr-bān
Gelince ḫaṭṭı elbet rām olur bir gün ne minnet var

3. Ẓarīf ü nüktedān dilber olursa ʻāşıḳ-ı zāra
Cefā eylerse de ʻuşşāḳa ṭavrında leṭāfet var

4. Güzeldir gerçi ḫūbān-ı selef taṣvīre naḳş olmuş
Bu ʻaṣrıñ nüktedāndır ḫūblarında başḳa ḥālet var

5. Taḥammül eylemek güç Nūriyā hicrān-ı cānāna
Çekip dildāra ḥasret vuṣlata irmekde leẕẕet var

110
Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün

1. Dilā bir dilbere dil vir ki ẕātında nezāket var

---

(109)
Ü 20a, M 19b
(110)
Ü 20a, M 19b

Lebīb ü nüktedān dilberde diḳḳat it ne ḥālet var

2. Meḳādir bilmeyip nā-dān ile hem-bezm olan yāre
Ṣaḳın meyl eyleme zinhār muḥaḳḳaḳ bil nedāmet var

3. Hele ben sevdigim maḥbūb-ı ra'nā nīk-ḫıṣāl ancaḳ
Anıñ gül-çehre-i ḥüsnüñde envā'-ı leṭāfet var

4. Degil bīgānemiz biz ġamzelerle āşinā olduḳ
Nigāh-ı 'işvesinden ẓāhir oldu kim muḥabbet var

5. Ġaraż ancaḳ temāşā-yı cemāldir 'āşıḳa maḳṣūd
O yāre Nūriyā dil virdiñ ammā bunda ḥikmet var

111

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Her ḳaçan bād-ı ṣabā būy-ı gülistān getirir
Dil-i nā-şāda ġubār-ı reh-i cānān getirir

2. Ḫūn-ı eşkimle sel oldu yine ṣaḥrāda çemen
Seyr idenler didiler laṭme mi 'ummān getirir

3. Ol ṭabīb 'işve ile 'aṭf-ı nigāh itdi baña
Ḫoş beşāret umarım derdime dermān getirir

4. Yāri aġyār ile görmek gibi hīç ġam olmaz
'Āşıḳıñ çeşmine gözyaşı firāvān getirir

5. Nūrī mümkin mi söz almaḳ deheninden ammā
Bülbüle faṣl-ı bahārı gül-i ḫandān getirir

---

(111)

Ü 20b, M 20a

5. bülbüle: bülbül M.

112

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Bu cāy-i dil-güşā ṣaḥn-ı gülistān ile hem-serdir
Gül-i nev-resteden ḫālī degil her ġoncası terdir

2. Yüzü āyīne-āsā ṣāf mücellā bir perī-peyker
Dil-i ‘uşşāḳa ammā ġamzesi ser-tīz-i neşterdir

3. Alır mıḳrāż-ı cevri destine ol ‘işvekār gāhī
O maḥbūb-ı dükān-ārā cefā itmekde serverdir

4. Merāmım mū-be-mū derd-i seri cānāna ‘arż itmek
Gelip gīsū-yı hicri trāş iderse sa‘d aḫterdir

5. Virirdi naḳd-i cānı levḥa-ı mir’ātına Nūrī
Ne çāre trāşa gelmez ol güzel nāzende dilberdir

113

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. İntiẓār-ı āteş-i hicriñle dil sūzān olur
Sūz-ı dilden çeşm-i ḥasret-bīnimiz giryān olur

2. Geldi eyyām-ı bahār gülşende herkes şādmān
‘Andelīb-i dil ise ṣubḥ u mesā nālān olur

3. Yād olunca bezm-i vuṣlat baña bir ḥālet gelir

---

(112)
Ü 20b, M 20a
(113)
Ü 20b, M 20a

Dil ḫayāl-i yār ile mecnūn gibi ḥayrān olur

4. Bī-kes olduñsa ne ġam vādī-i ġurbetde yine
Böyle ḳalmaz ṭāli‘im sittāresi raḫşān olur

5. Nūriyā taḫdīş-i ḫāṭır itdi gerçi rūzgār
Germ ü serd ile zamān ḳalmaz gül ḫandān olur

114

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Dem-be-dem ebr-i bahār-āsā gözüm giryān olur
Nev-nihālim çeşm-i giryānım görüp ḫandān olur

2. Nev-bahār oldu yine şād oldu ‘ālem gül gibi
‘Andelīb-i dil firāḳ-ı yār ile nālān olur

3. Hem-nişīn-i bezm-i vuṣlat olsa da ‘āşıḳ yine
Bu cihāndır her viṣāliñ āḫiri hicrān olur

4. Germ ü serdī ḥüzn ü şādī tev’emāndır muttaṣıl
‘Ālemin ḥāli budur aġlar iken şādān olur

5. Nūriyā itme te’essüf ḥālet-i fürḳatde sen
Böyle ḳalmaz ṭāli‘iñ sittāresi tābān olur

115

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Nihāl-i ḳadd-i mevzūnuñ şehā serv-i dil-ārādır

---

(114)
Ü 21a, M 20b
(115)
Ü 21a, M 20b

Ruḫuñ alı leṭāfetde gül-i ra‘nādan a‘lādır

2. Żiyā-yı pertev-i ḥüsnüñ temāşāsında şeydā dil
Yanar pervāne-āsā līk bülbül gibi şeydādır

3. Cebīniñ üzre ebrū-yı siyāhıñ ḫaṭṭ-ı ḳudretdir
Mis̱āl olmaz kemān ebrūlarıñ bir naḳş-ı zībādır

4. Beni cevriñle giryān eylediñ şād itmediñ cānā
Degildir pāydār maġrūr-ı ḥüsn olma bu dünyādır

5. Revā mı devlet-i ḥüsnüñde Nūrī aġlasın şimdi
Teraḥḥum eyle ḳaçma mübtelā-yı derd-i sevdādır

116

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Nüsḫa-i ‘aşḳ sīnede gencīne-i esrārdır
Tāb-ı mir’āt-ı cemāliñ maḫzenü’l-envārdır

2. Gülsitān-ı ḥüsnüñe bülbül olaldan murġ-ı dil
Āh u efġān eylemek her dem baña ez̲kārdır

3. Kim dirīġ eyler yoluñda māl mülk cānım fedā
Cāndan artuḳ saña ihdā itmege ne’m vardır

4. Rāh-ı vaṣlıñda dil-i maḥcūba ḥā’ildir ḥicāb
Şerm-i ‘āşıḳ arada gāhī olur aġyārdır

5. Cāy-i gülşen külbe-i ġamdır baña dildārsız

---

(115)
2. şeydā dil: şeydādır Ü.
(116)
Ü 21a, M 20b

Ṣaḫn-ı külḫen Nūriyā cānān ile gülzārdır

117

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Diñlemez nāliş ü efġānımı ol ġonca-i ter
Bülbül-āsā beni aġlatmaġa dilber ister

2. Ney gibi tā-be-ṣabāḥ ḫalḳı uyutmaz zārım
Nālem ol seng-diliñ ḳalbine hī̄ç itmez es̱er

3. Raḥmı yoḳdur biliriz ol güzel itmez inṣāf
Külbe-i ġamda su’āl eylemez ‘āşıḳ ne çeker

4. Ne ḳadar cevr ü cefā itse de ol ḳaşı kemān
Ṣabr ile sīneden elbet bu elemler de geçer

5. Dil-i dīvāne ne söylerse de ‘ārif diñler
Nūriyā gāh alınır pek deliden uṣlu ḫaber

118

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Dil-i nā-şād mıdır kim külbe-i aḫzānda ḳalmışdır
Ḫayāl-i Yūsuf-āsā hicr ile Ken‘ān’da ḳalmışdır

2. Züleyḫā-yı dil-i üftāde baḳmaz cāh-ı dünyāya
Cemāl-i ‘ālem-ārāyı bilir zindānda ḳalmışdır

3. Ḫırīdārān-ı Yūsuf ipligin çıḳardı bāzāra

---

(117)
Ü 21b, M 21a
(118)
Ü 21b, M 21a

Gözü her ṭālibiñ ammā yine mīzānda ḳalmışdır

4. Bu bāzārda metā'-ı ḥüsn-i yāre naḳd-i cān ister
O yolda naḳd-i cānın virmeyen ḥırmānda ḳalmışdır

5. Düşürmem bir zamān āġūş-ı fikrimden o cānānı
Ḫayāl itmeñ o ṭıfl-ı nev-res nisyānda ḳalmışdır

6. Ḫaṭā itdim ḫaṭāsın bilmedim keşf oldu esrārım
Anıñçün bu dil-i bī-çāremiz hicrānda ḳalmışdır

7. Bu da bir şīve-i ḥikmet degil mi Nūriyā şimdi
Firāḳ-ı yār ile ṣubḥ u mesā giryānda ḳalmışdır

119

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Ṣaḥn-ı gülşende cemāliñ göreli berg-i bahār
Gözleri ḳaldı açıḳ ḥasret ile nergis-vār

2. Baña sevdā-yı cünūn oldu firāḳıñ cānā
Döndü āteşkedeye şimdi ḥarīm-i dil-i zār

3. Söylemezdi dil-i şūrīde bu rāz-ı 'aşḳı
Līk fāş eyledi dāġ-ı ġamıñ ey lāle 'iẕār

4. Dögünür ṭaşlar ile ṣubḥ u mesā āvāre
Aġlar iñler yüzünü görmege ister enhār

5. Oḳusun murġ-ı çemen manṭıḳu'ṭ-ṭayrı ezber
Ḫ˘ācedir mekteb-i gülzārda bu mevsimde hezār

---

(119)
Ü 22a, M 21b

6. Göz yumar baş ṣalıdır bülbül-i şeydā ammā
Fenn-i ʿaşḳda iki per cehlini eyler iẓhār

7. Ben de pervāne gibi āteş-i ʿaşḳa yandım
Baḥs̱ iderse ne ʿaceb bülbül ile bu dil-i zār

8. Düşmeden āteş-i ʿaşḳa daḫı pervāne-ṣıfat
Aña ʿāşıḳ dimege ehl-i ḥaḳīḳat ider ʿār

9. Bülbül itmezdi fiġān ṣaḥn-ı çemende Nūrī
Nāz ile şāhid-i gül itmese ʿarż-ı dīdār

120

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1. Ol gül-endām fürḳatinden gözlerim pür ḫūn olur
Eşk-i ḫūn-ālūd ile ṣaḥn-ı çemen gülgūn olur

2. Fikr-i sevdā-yı viṣāl-i yār ile ʿāşıḳ yine
Düşdü ṣaḥrā-yı ḫayāle ḳorḳarım mecnūn olur

3. ʿAḳlı başında olan itmez ḫayāl ferdā ġamıñ
N'eylesin bī-çāre dil ḫulyā ile memnūn olur

4. Lāyıḳ olmuşdur cefā-yı yāre göñlüm bī-gümān
Ḳanda bir meh-pāre görse kendisi meftūn olur

5. Ol şeh-i ḫūbān cefāyı nev-be-nev eyler saña
Nūriyā ġam çekme cevri ol şehiñ ḳānūn olur

121

---

(120)
Ü 22a, M 21b
(121)
Ü 22b, M 22a

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1. Ol yār var ise 'arż-ı cemāl eylemek ister
Maḳṣūdu anıñ 'işvedir āl eylemek ister

2. Dilber ne ḳadar rūy-ı muḥabbet ider olsa
Üftādeye īrāṣ-ı melāl eylemek ister

3. Gör zāhidi kim nüsḫa-i 'aşḳdan ḫaberi yoḳ
İddi'ā ḥaḳīḳatle cidāl eylemek ister

4. Germiyyet-i tebden dil-i zāhid yine kendin
Zu'munca tef-i 'aşḳa miṡāl eylemek ister

5. Esrār-ı ḫaṭı zāhid-i nā-dān hele Nūrī
Taṣvīr idemez fikr-i muḥāl eylemek ister

122

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Ṣayd-ı dil itmekde māhir yār kemend-endāz mıdır
Ġamzesi yoḫsa anıñ 'uşşāḳa 'işve-bāz mıdır

2. Bir nigehde düşdü dil yāriñ nigāhı çengine
Ol gözü mestāneniñ yā ġamzesi şeh-bāz mıdır

3. Sehm-i cevrinden degil ḫālī dil-i üftādeler
Ol şeh-i ḫūbān hemān aġyāra ḫāṭır-sāz mıdır

4. Bezm-i vaṣlından cüdā itdi beni ḫayfā yine
Ḳaṣdı yāriñ bu cefādan bilmezim kim nāz mıdır

---

(122)
Ü 22b, M 22a
5. yārim gibi mümtāz mıdır: yārim mümtāz mıdır Ü.

5. Nūriyā eyler enīn herkes firāḳ-ı yār ile
‘Ālemiñ meh-pāresi yārim gibi mümtāz mıdır

123

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Bu dil-i nā-şād esīr-i kākül-i cānānedir
Ṣanma āzāde anı zencīri yoḳ dīvānedir

2. Yanmadan yaḳılmadan hīç ictināb itmez göñül
Tābiş-i şem‘-i ruḫ-ı dildāra dil pervānedir

3. Cām-ı meyden ṣanmañız sermest ü lā-ya‘ḳıl beni
Tā-be-maḥşer mest iden ol gözleri mestānedir

4. Olmadım bir laḥẓa memnūn vuṣlat-ı cānān ile
İntiẓār-ı vaṣl ile dā’im gözüm giryānedir

5. Nūriyā çekme ayaġın sen der-i meyḫāneden
Zāhid eylerse ta‘aṣṣub bilmez ol bīgānedir

124

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Hicr ile dā’im gezer aġlar şehā bī-çāreler
Ṣubḥa dek āh u enīn eyler dil-i bīmāreler

2. Dā’imā fürḳat ile encüm-şümār itmezdi dil
Burc-ı ‘aḳrebden meṭāli‘ olmasa meh-pāreler

---

(123)
Ü 22b, M 22a
(124)
Ü 23a, M 22b
1. bīmāreler: bī-çāreler Ü.

3. Eşk-i çeşmim oldu la‘līn mizāb-āsā benim
Ol perī elmās-ı cevr-ile derūnum yaralar

4. Ṣanmañız meh-tāb-ı rūyuñda anıñ mūy-ı siyāh
Levḥa-i meh-tāba ḫaṭṭāṭ-ı felek meşk ḳaralar

5. Yalıñuz Nūrī degil üftādesi ol meh-veşiñ
Düşdüler mecnūn gibi ṣaḥrālara āvāreler

125

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Var mıdır bād-ı ṣabā ḫūrşīd-i raḫşāndan ḫaber
Yoḳ mudur bilmem eyā ol māh-i tābāndan ḫaber

2. Ḳaldı yollarda gözüm ḥasretle aġlar dem-be-dem
Gelmedi gitdi ṣabā eglendi cānāndan ḫaber

3. Kūyuña peyk-i ḫayāl varsın da gelsin ey ṣabā
Umarız kim getirir mümtāz-ı devrāndan ḫaber

4. Bülbül-āsā gūşe-i fürḳatde feryād eylerim
Yāre söyler yoḳ mudur hīç çeşm-i giryāndan ḫaber

5. Ġarḳa virdi seyl-i eşkim ‘ālemi ṭūfān gibi
Nūriyā sen yāre söyleseñ de ‘ummāndan ḫaber

126

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

---

(125)
Ü 23a, M 22b
(126)
Ü 23a, M 22b

1. Bu gülistanda dil-i nā-şādı serd rūzgār
Eyledi berg-i ḫazān-āsā ser-ā-ser tār-mār

2. Şekve itmezdim sipihr-i kīnekārdan bir zamān
Çeşm-i ḥasret ṣubḥa dek ger olmasa encüm-şümār

3. Āteş-i fürḳat yaḳardı sīnemi bī-irtiyāb
Seyl-i eşkim dīdemizden aḳmasa leyl ü nehār

4. ʻArż-ı ḥāl itdim o şāha keşf-i rāz-ı derd ile
Bir nigāh-ı luṭf idip eyler mi bilmem iʻtibār

5. Serd-i ḥasretden açılmaz gülşen-i ḫāṭır dirīġ
Nūriyā ṭut ḫāṭırıñ memnūn irişdi nev-bahār

127

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1. Mūy-ı kāküller dil-i mecnūnumuñ zencīridir
Düşdü dil çeksin bu bendi kendiniñ tedbīridir

2. Vādi-i fürḳatde nā-kām ḳaldı dil eyler fiġan
Münfaʻil olma ṣaḳın ṣabr it Ḥaḳ'ıñ taḳdīridir

3. Kimseye isnād gerekmez ʻārif-i āgāh iseñ
Nīk ü bed bu çekdigim ancaḳ göñül taḳṣīridir

4. Ḫande-i nāz iderek ʻaṭf-ı nigāh itdi o yār
Müjde ey dil bu ʻināyet vuṣlatıñ tebşīridir

5. Ol şeh-i bī-dād hele inṣāfa geldi var ise

---

(127)
Ü 23b, M 23a
2. Ḥaḳ'ıñ: Ḫudā M.

Nūriyā āh-ı seḥergāhıñ henüz te’s̱īridir

128

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Derd-i fürḳatle dilā sen bī-mecāl olduñ yeter
Pūte-i endīşe-i ḥayretde ḳāl olduñ yeter

2. Iżṭırāb-ı miḥnet-i ġurbetden āzād olmadan
Sen esīr-i dām-ı fürḳat māh ü sāl olduñ yeter

3. Pīr-i iḫlāṣdan ināyet eyle ger ‘ārif isen
Muṭrib-i aġyār elinden gūşmāl olduñ yeter

4. Sergüẕeştim herkese eglence oldu n’eyleyim
Meclis-i ‘ālemde ey dil sen mis̱āl olduñ yeter

5. Tekye-i ṣıdḳ-ı ḫulūṣda ṭut ḥaḳīḳat dāmenin
Nūriyā terk it hevāyı pāy-māl olduñ yeter

129

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Muttaṣıl cevriñ şehā bu ‘āşıḳ-ı nā-çāradır
Raġbetiñ eglendi cānā ḥāṣılı aġyāradır

2. Māh-i tābım gün gibi ẓāhir hele hercāyisin
Vādi-i fürḳatde ‘uşşāḳıñ seniñ bī-çāredir

3. Zaḫm-ı nāsūr-ı dile bir merhem-i luṭfuñ da yoḳ

---

(128)
Ü 23b, M 23a
(129)
Ü 23b, M 23a

Nev-be-nev tīġ-ı sitemle sīnemiz pür yaradır

4. Āfitābım ʻaks-i ḥüsnüñ görmedi mir'āt-ı dil
Seng-i cevriñle göñül āyīnesi biñ pāredir

5. Nūriyā hīç dāmen-i dilberden ayrılmaz raḳīb
Ġoncanıñ meyli daḫı gülşende ancaḳ ḫāradır

130

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1. Saña meftūn olmayan ʻālemde hīç ādem midir
Bir nefes sensiz geçen evḳāt ṣafā-yı dem midir

2. Gül gibi rūyuñ ʻaraḳ-rīz-i ḥicāb olmaḳ nedir
Ġonca-i rūyuñda yoḫsa ḳaṭre-i şebnem midir

3. Tīġ-ı cevriñ sīne-i mecrūḥa tāze zaḫm urur
Böyle tāze yaralar eyā baña merhem midir

4. Ḳālıb-ı bī-rūḥ gibi gör nā-tüvān oldum amān
Derd-i hicriñle dil-i maḥzūn yine bī-ġam mıdır

5. Nūriyā dirler imiş kim bir pesend iş itmedi
Bilmezim aġyārı te'dīb itdigim yā kem midir

131

---

(129)

5. dilberden: dildārdan M.

(130)

Ü 24a, M 23b

3. yaralar: yarlar Ü.

(131)

Ü 24a, M 23b

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. ‘Aşḳ-ı yār sīnede āteş gibi bir meş‘aledir
Pür ‘alev tā-be-felek her şereri silsiledir

2. Rişte-i ṣabr ile beste dil ü cāna muṭlaḳ
Muttaṣıl vādī-i sevdāya çıḳar şākiledir

3. Bī-resen nāḳa-ı Mecnūn gibi ‘uşşāḳ dolaşır
Kārı şehr-i dile sevdā getirir ḳāfiledir

4. Def‘ olur ṣanma ġam-ı ‘aşḳ hele benden bu dem
Ṣabrı güç çāresi yoḳ ḫayli büyük ġā’iledir

5. Medd-i āh ile fiġān eyleme Nūrī zinhār
Meẕheb-i ‘aşḳda nidā lafẓı da zīrā giledir

132

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Meylimiz bir çeşm-i āhū āfet-i devrānadır
Ḥüsn ile mümtāz-ı ‘ālem bir şeh-i ḫūbānadır

2. Gülşen-i bāġ-ı melāḥatda o serv-i ‘işvekār
Nev-resīde tāze ter bir ġonca-i ḫandānedir

3. Tāb ü ṭāḳat ḳor mu hīç ‘āşıḳda ammā ‘işvesi
Ġamzesinden iḥtirāz lāzım gözü mestānedir

4. Tāb-ı rūyuñdan münevver gerçi bezm-i ‘āşıḳān
Şem‘-i bezmiñde dil-i üftādemiz pervānedir

---

(132)
Ü 24a, M 23b

5. Sūz-ı dilden bī-ḫaberdir zāhid-i efsürde-dil
Nūriyā zāhid ṣanır derdiñ seniñ efsānedir

133

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

1. Budur āyīn-i dünyā olma maġrūr
Kişi gāhī 'azīz olur gehī ḫūr

2. S̱ebāt üzre degildir ḥāl-i 'ālem
Kimi vuṣlatla memnūn kimi mehcūr

3. Kimi şādān kimi mātemle giryān
Kimi yār ile hem-zānū kimi dūr

4. Kimi ḥasret-keş olmuş nān-ı ḫuşke
Kimi envā'-ı ni'met ile mesrūr

5. Niçe kāmil vücūdu ḫākde pā-māl
Hezār fāżıl gezer āvāre ma'ẕūr

6. Kimine i'tibār itmekde herkes
Kimi merġūb-ı 'ālem kimi menfūr

7. Niçeniñ ḳalbi mir'āt-ı mücellā
Niçesi seng-i hiẕlān ile meksūr

8. Bilinmez bir mu'ammādır bu ḥikmet
Bu sırrıñ ḥāṣılı mefhūmu mestūr

9. Ṣaḳın Nūrī cihānda olma maḥzūn
Bu dünyādır olur ġam āḫiri sūr

---

(133)
Ü 24b, M 24a
8. bilinmez: bilmez Ü.

134

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Luṭf idip gel meclis-i ‘uşşāḳa sulṭānım buyur
Bezmi ḫurrem eyle teşrīfiñle cānānım buyur

2. Muntaẓırdır bu dil-i bīmār ṭabībim ḳıl ‘ilāc
Şerbet-i ḫāṣṣiyyet-i vuṣlatla dermānım buyur

3. Gel bu şeb ‘arż-ı cemāl eyle bu ben müştāḳıña
Külbe-i aḫzānıma gel māh-i tābānım buyur

4. Şīve vü nāzıñ yeter kār itdi cāna el-amān
Gel hemān aḫşamdan evvel necm-i raḫşānım buyur

5. Gülsitān-ı ḥüsn[ün]üñ bir bülbül-i şeydāsıyım
Nūrī-i nālāna raḥm it verd-i ḫandānım buyur

135

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. İtmedi baḫt-ı sitemkār yine ‘arż-ı dīdār
Ḥasret-i vuṣlat-ı cānān ile oldum nā-çār

2. Ẓāhir oldu niçe ās̱ār-ı küdūret dilde
İsti‘āb itdi beni muttaṣıl envā‘-ı ġubār

3. Ṣanki vardır ġaraż-ı tāmmesi çarḫıñ baña kim

---

(134)
Ü 24b, M 24a
(135)
Ü 25a, M 24b

Öyle ḫaṣmāne cefā itmede çarḫ-ı ġaddār

4. Fülk-i dil düşdü ġam-ı fürḳat ile girdāba
Göre mi bir daḫı vuṣlatla ʻaceb semt-i kenār

5. Bülbül itmezdi fiġān Nūrī gibi ṣubḥ u mesā
Dāmen-i ġoncayı çāk itmese ger nāḫun-ı ḫār

136

Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün

1. Şehā nehr-i sirişklik ʻayn-ı dīdem çeşmesārıdır
Dem-ā-dem āb-ı eşkim ḳanlı çeşme gibi cāridir

2. Giriftār-ı kemend-i ʻaşḳ-ı yār olmaḳ ne müşkildir
Dil-i bī-çāre şeh-bāz-ı nigāhıñ nev-şikārıdır

3. Ẓuhūr itdi ne māniʻ ḥüsn-i ḫaṭṭ ruḫsār-ı cānāna
Ḫalel virmez berāt-ı ḥüsn-i yāriñ der-kenārıdır

4. O ḫaṭṭ-ı ʻanberīn dünyā deger ʻindimde vallāhi
Ḫıṭāy-ı çīn-i ḥüsnüñ bir metāʻ-ı müşg-bārıdır

5. Firāḳ-ı derd-i ḥayret bülbül itdi Nūrī şeydāyı
Bükā itmek ḫayāl-i yār ile her laḥẓā kārıdır

137

Mefʻūlü Mefāʻīlü Mefāʻīlü Feʻūlün

1. Çeşm-i siyehiñ mest gibi mestānelik eyler

---

(136)
Ü 25a, M 24b
(137)
Ü 25a, M 24b

Ṭurmaz nigehiñ nāz ile fettānelik eyler

2. Uṣlanmadı şūrīdelige virdi teraḳḳi
Bī-çāre göñül ḥaḳ bu ki dīvānelik eyler

3. Çekmez elini bād-ı ṣabā kākül-i yārdan
Gīsūlarına el uzadır şānelik eyler

4. Fürḳatde ḫayāliñ n'ola eglencemiz olsa
Mihmān-ı ḫayāl sīnede hem-ḫānelik eyler

5. Nūrī göreli tābiş-i şem'-i ruḫ-ı yāri
Şeb-tā-be-seḥer yanmada pervānelik eyler

138

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Derd-i ġam taḥrīrine müjgān-ı çeşmim ḫāmedir
Medd-i āh-ı āteşīnim muttaṣıl ser-nāmedir

2. Mekteb-i fürḳatde dil Ferhād u Mecnūn ḳıṣṣasın
Ezber itdi ders-i 'aşḳ içre bugün 'allāmedir

3. Ḫaṣmı ilzām itmege ancaḳ yeter iḫlāṣımız
Resm-i taḳvīm-i ḫulūṣda i'tibār aḥkāmadır

4. Faṣl olur cānān ile elbet de da'vā-yı ḫulūṣ
Mācerā aġyār ile ḫaşre sürer hengāmedir

---

(137)
3. şānelik: mestānelik Ü.
(138)
Ü 25b, M 25a

5. Müdde‘āmız şāhid-i iḫlāṣ ile s̱ābit olur
Līk taḥṣīl-i viṣāl mevḳūf bir i‘lāmedir

6. İstemez bir dem felek ehl-i diliñ şād olduġun
Kīnesi ancaḳ sipihriñ dā’imā nīk-nāmadır

7. Dūş-ı isti‘dāda ḫayyāṭ-ı felek virmez libās
Ḳāmet-i ehl-i ma‘ārif Nūriyā bī-cāmedir

139

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. O yāriñ cāme-i endām-ı nāzı reng-i gülgūndur
O yüzdendir dil-i şeydā gül-i ra‘nāya meftūndur

2. Düşen ḳayd-ı kemend-i leyle-i gīsū-yı cānāna
Aña ‘āḳil dimek cā’iz degil vallāhi mecnūndur

3. Cebīre-bend-i recm olmaz dil-i nāsūr-ı hicrāna
Derūnum neşter-i müjgān zaḫmıyla müdām ḫūndur

4. Degil efsāne-i Mecnūn gibi aḥvāl-i nālānım
Ḥisāb olsun benim derdim ser-i mūyumdan efzūndur

5. Kesilmez seyl-i eşkim bir ‘aceb nehr-i ‘aẓīm oldu
Meger kūhsār-ı ġamda çeşmesārı āb-ı Ceyḥūndur

6. Ne siḥr eyler leb-i ḫandānesi ‘acūze-i dehriñ
Niçe ‘āḳilleri mecnūn iden ancaḳ bu efsūndur

7. Feraḥ şādī taġayyür kesb ider Nūrī bu dünyādır
Ne söylerseñ de söyle ḥasb-ı ḥāl ammā bu mażmūndur

(139)
Ü 25b, M 25a

140

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Dile tīr-i sitem kim geldi hep ḳavs-i ḳażādandır
Bu zaḫm-ı tāzeler müjgān-ı tīr-i dil-rübādandır

2. Dem-ā-dem ḳanlı yaşım rāz-ı 'aşḳı āşikār eyler
Benim bu çekdigim derd-i firāḳ ol mācerādandır

3. Cefālar meşḳ ider ḫaṭṭāṭ-ı çarḫdan ol ḳamer-ṭal'at
Bu fenn-i 'işveyi meşḳ itdigi ṣanmañ vefādandır

4. Yem-i eşkim telāṭum resmini bilmez idi evvel
Bu teşvīş-i temevvüc muttaṣıl bād-ı ṣabādandır

5. Cihānı rūşen eyler āfitāb her günde ammā kim
Bu rūşenlik saña Nūrī hele ol meh-liḳādandır

141

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Ġam-ı 'aşḳ bende ẓāhir olduġu 'ār itdigimdendir
Perīşān olduġum bülbül gibi zār itdigimdendir

2. Gül-i ḫoş-būy-ı vaṣlından cüdālık baña kim itdi
Sirişk-i dīdemi ol ġoncaya yār itdigimdendir

3. Gülistān-ı emelde berg-i ümīd oldu pejmürde

---

(140)
Ü 26a, M 25b
(141)
Ü 26a, M 25b

Ümīd-i vaṣl ile ārzū-yı gülzār itdigimdendir

4. Degil bir laḥẓa ḫālī çeşm-i ḥasret eşk-i ḫūnīnden
Benim her bī-vefāyı kendime yār itdigimdendir

5. Firāḳ-ı yār ile mümkin mi Nūrī imtizāc itmek
Taḥammül itdigim hep fürḳati kār itdigimdendir

142

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Geldi hengām-ı bahār gülşen-i zībā demidir
Muttaṣıl mevsim-i gül ġonca-i ra'nā demidir

2. *Keyfe yuḥyi'l-arża* mażmūn-ı şerīfi ẓāhir
Gūyiyā bād-ı bahār ḥażret-i 'Īsā demidir

3. Ġoncalar aġzın açıp oldu perīşān sünbül
Naġme-sāz olmadadır bülbül-i şeydā demidir

4. Dil-i dīvānemi żabṭ eyleyemem çāre nedir
İḫtiyār selb olacaḳ cez̠be-i sevdā demidir

5. Nūriyā mevsim-i güldür çıḳalım seyrāna
Varalım ṣaḥn-ı çemenzāra temāşā demidir

143

---

4. kendime: kendüye M.

(142)

Ü 26a, M 25b

2. *Keyfe yuḥyi'l-arża*: "Arzı nasıl diriltiyor." (Rum, 30/50)

(143)

Ü 26b, M 26a

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Vefānıñ resmi yoḳ ismi hemān defterde ḳalmışdır
Mürüvvet lafẓ-ı bī-ma'nī gibi dillerde ḳalmışdır

2. Meger mestānelerde var ise germiyyet-i behcet
Odur ümīd-i ṣafā var ise de sāġarda ḳalmışdır

3. Meserret yoḳ mükedder ḫāṭır-ı 'irfān gibi 'ālem
Neşāṭ-ı dil ṣorarsañ vuṣlat-ı dilberde ḳalmışdır

4. Füsūn-ı nāz iderse ġam degildir ol perī-peyker
Biraz ed'iyye de tesḫīr içün ḫāṭırda ḳalmışdır

5. Ġarābet bunda ammā āşinālar oldu bīgāne
Ṣorar yoḳ Nūrī-i mehcūru ġarīb yerlerde ḳalmışdır

144

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. O meh-tāb-ı melāḥat rūyunā kākül niḳāb eyler
Beni nā-maḥrem 'aşḳımı ḳıyās itdi ḥicāb eyler

2. Tekellüfsüz varıp bīgānelerle āşinā oldu
Baña 'aṭf-ı nigāh itmez ne ḥikmet ictināb eyler

3. Cüdā itdi beni bezm-i viṣālden eyledi mehcūr
Niṣāb-ı vaṣl ile aġyārı dā'im behre-yāb eyler

4. Baña nisbet degildir yā nedir bu vādī-i naḫvet
Selām almaz geçer yanımdan ol maġrūr şitāb eyler

---

(144)
Ü 26b, M 26a

5. Ne mümkin ḫāṭır-ı Nūrī gibi vīrāneyi ta‘mīr
Cefā-yı nev-be-nevle çarḫ-ı kec-reftār ḫarāb eyler

145

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ḥüsn ile ol meh-cebīnim gün-be-gün şöhret bulur
Dem-be-dem artar fürūġ-ı ḥüsnü māhiyyet bulur

2. Ḫālī olsa kisveden ammā daḫı ol gül beden
Nāḳıṣ olmaz reng-i ruḫsārı yine raġbet bulur

3. Vādi-i nisyānda ḳalmaz ol melāḥat gevheri
Ḥüsn-i isti‘dād ile ‘ālemde çoḳ ‘izzet bulur

4. Dürr gibi künc-i ṣadefde ḳalsa da ehl-i hüner
Meskeninden çıḳdıġı anda hele ḳıymet bulur

5. Nūrī-āsā tā belā-yı hicre lāyıḳ olmadan
Ṣanmañız bezm-i viṣāl-i yāre ḳurbiyyet bulur

146

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1. Gösterdi felek derd ile hicrān neye dirler
Añlandı baña ḥāl-i perīşān neye dirler

2. Üftāde-i miḥnet-keş olan külbe-i ġamda
Añlar bilir ol ḫāṭır-ı aḥzān neye dirler

---

(145)
Ü 27a, M 26b
(146)
Ü 27a, M 26b
3. yandım ġam-ı ‘aşḳıñla: yandıġım ‘aşḳıñla Ü.

3. Yandım ġam-ı ʿaşḳıñla dimek herkese āsān
Pervāneye ṣor āteş-i sūzān neye dirler

4. Zāhid ne bilirsin ne imiş yāre muḥabbet
Gel ḥālime baḳ añla ki giryān neye dirler

5. Nūrī seni aḥbāb-ı ḳadīm itdi ferāmūş
Bildiñ ne imiş maʿnī-i nisyān neye dirler

147

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1. Üftādeleriñ bilmedi vuṣlat neye dirler
Miḥnet-zedegān görmedi şefḳat neye dirler

2. Fehm eylemişiz her ne ise derd-i felāket
Bildik ne imiş ḥāṣılı ġurbet neye dirler

3. Bir dāma düşürdü bizi bāziçe-i gerdūn
Gösterdi felek gūşe-i fürḳat neye dirler

4. Yoḳ çāresi bir derde giriftār dil-i şeydā
Benden ḫaber al miḥnet ü külfet neye dirler

5. Düşdük yine biz dāʿiyye-i vuṣlata Nūrī
Fehm eyle bu ümmīd ile ḥayret neye dirler

148

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

---

(147)
Ü 27a, M 26b
(148)
Ü 27b, M 27a

1. ‘Arṣa-i ḫālī gibi ḳaldı bu cāy-i ḫāṭır
Dest-i cevriñle ḫarāb oldu serāy-ı ḫāṭır

2. Umarım kim gele senden yine mi‘mār-ı kerem
Muntaẓırdır kerem-i luṭfa gedā-yı ḫāṭır

3. ‘Arż-ı ḥālime naẓar eyle mürüvvet kānı
Luṭf-ıla eyle baña şimdi ‘aṭā-yı ḫāṭır

4. Dil ḫarāb oldu ise māni‘ degil sulṭānım
Yapılır sāye-i luṭfuñda binā-yı ḫāṭır

5. Ḥaḳ te’ālā ide günden güne ‘ömrünü mezīd
Nūrī’ye ḥüsn-i naẓar oldu ṣafā-yı ḫāṭır

149

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Nev-nihālim bāġ-ı ḥüsnüñ ġonca-i ra‘nāsıdır
Tāze ter berg-i melāḥat bir gül-i zībāsıdır

2. Ṣubh-dem ṣanma ṣadā-yı neydir efġān eyleyen
‘Āşıḳ-ı ḥasret-keşiñ feryādı vāveylāsıdır

3. Şevket-i menşūr-ı ḥüsnüñde siyāh ebrū-yı yār
Ḥüsn-i ḫaṭṭ ile yazılmış naḳş-ı ḫoş ṭuġrāsıdır

4. Yār içün aġyār ile ‘uşşāḳ ider elbet ṣavaş
Ṣabrı müşkil ‘ālemiñ ancaḳ büyük ġavġāsıdır

5. Çoḳ mudur Nūrī ser-i kūyuñda eylerse fiġān

---

(149)
Ü 27b, M 27a
5. ḥüsnüñüñ: ḥüsnüñ Ü.

Gülsitān-ı ḥüsnüñüñ bir bülbül-i şeydāsıdır

150

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Belā-yı keşmekeş-i hicr-i yāri benden ṣor
Ne zehr imiş sitem-i rūzgārı benden ṣor

2. O derdi vaṣf idemez hicri çekmeyen bilmez
Melāl-i ḥasret ile āh ü zārı benden ṣor

3. Zamān-ı vuṣlat irince teraḳḳub āteş imiş
Ümīd-i vaṣl ile ol intiẓārı benden ṣor

4. Ṣuyun bulunca ne yerdi sitem çeker gülşen
Nihāl-i berg-i ḫazānı bahārı benden ṣor

5. Neşāṭı gelmeden evvel ḫumārını çekdik
Bu cām-ı şīve-i nā-ḫoş-güvārı benden ṣor

6. Ḳapılma pek de sipihre ṣaḳın vefā umma
Felek didikleri ol bī-ḳarārı benden ṣor

7. Düşürme ḳayd-ı girih-gīr-i mūyuna ‘aḳlı
Rehāsı müşkil olur ‘işvekārı benden ṣor

8. Cebīre-bend-i viṣāl ol bu zaḫm-ı hicrāna
Ṭabībim eyle devā zaḫmdārı benden ṣor

9. Açıldı kāle-i rāzıñ nihān iken Nūrī
Ne ‘işveler keser ol yādigārı benden ṣor

---

(150)
Ü 27b, M 27a

151

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ḳābiliyyet cür‘asın nūş eyleyen raġbetlenir
Dūş-ı isti‘dādı bir gün gül gibi ḫil‘atlenir

2. Gerçi erbāb-ı süḫen kāmınca devr itmez felek
Līk māni‘ olsa da devrinde ol rif‘atlenir

3. Ehl-i dil bī-iḫtiyār fāş itse mużmer rāzını
Yine ṭab‘-ı gevher-i gencīnesi ‘izzetlenir

4. Miḥnet-i dünyā ile kesb-i merātib eyleyen
Evc-i iḳbālde müdām ḫūrşīd gibi şöhretlenir

5. Faḳr kisve irtikāb itse de ehl-i dil yine
Ḳıṣṣa-i Yūsuf'da ma‘lūm gün-be-gün ‘izzetlenir

6. Māni‘ olmaz reşk ile ḥussād hele iḳbāle hīç
Muṭlaḳā ehl-i tevāżu‘ reşk ile ni‘metlenir

7. Nūrī ṭab‘ım iltifāt itsin de nuṭḳ-ı Rāġıb'a
Vaṣf iderken naẓm-ı pākini zebān leẕẕetlenir

152

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

---

(151)
Ü 28a, M 27b
4. kesb-i merātib: kesb ü merātib Ü.
5. itse: ise Ü.
(152)
Ü 28a, M 27b

1. Ṣaḳın ey dil fiġānıñ rāz-ı ‘aşḳı āşikār eyler
Seni ol muṭrib-i çarḫ-ı sitemkār bī-ḳarār eyler

2. Teġāfül itme sen şeh-bāz-ı çeşminden anıñ zinhār
Hezār murġ-ı dil-i bī-çāreyi zīrā şikār eyler

3. O ḫūnīn ġamzelerden el-amān ḫāṭır göñül bilmez
Dilim ṣad pāre itdi bī-mürüvvet iftiḫār eyler

4. Tekellüfsüz varıp hem-bezm olur aġyār ile her dem
Dūçār olsa ḳaçar benden nigāh itmekden ‘ār eyler

5. Gülistān-ı viṣālden itdi teb‘īd Nūrī şeydāyı
Dil-i şūrīde ḥasretle anıñçün āh ü zār eyler

153

Mefā‘īlün Fe‘īlātün Mefā‘īlün Fe‘ilün

1. Esīr-i dām-ı firāḳım melālet işte budur
Ġarīb-i dār u diyārım felāket işte budur

2. Zimām-ı ṣabr u şekībi elimden aldırdım
Ṭarīḳ-ı ġamda refīḳ yoḳ ḳasāvet işte budur

3. Dilā vaṭanda hezār āşinā vü nā-āşinā
Heme bīgānelik eyler ġarābet işte budur

4. Bu ḥālde pürsiş-i ḫātır gibi vefā olmaz
Ḥuḳūḳ-ı ‘ahd-i ḳadīme ri‘āyet işte budur

---

(152)

3. bī-mürüvvet: be-mürüvvet M.

(153)

Ü 28b, M 28a

5. Hüner şikeste-dilāna nevāziş itmekdir
Binā-yı beyt-i Ḫudā'yı ʻimāret işte budur

6. Meded ey Ḥıżr-ı nebī dest-gīrī-i her kes
Bu demde çāre-resān ol iʻānet işte budur

7. Peyām-ı yāri getirse nesīm-i ṣubḥ Nūrī
Meşāmm-ı ḥasret-i būy-ı leṭāfet işte budur

154

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1. Rütbe-i aʻlā vü ednā her biri ḥikmetledir
Muttaṣıl niẓām-ı ʻālem ʻadl ile şefḳatledir

2. Kimse baş egmez idi ger bāb-ı minnet olmasa
İltiyāmı birbirine herkesiñ ḥācetledir

3. Dīde-i inṣāf gibi mīzān olmaz ʻāḳile
Vezn-i ʻālem muṭlaḳā bil ser-te-ser ʻibretledir

4. Çoḳ degildir kibrin iẓhār eylese nev-devletān
ʻĀdeti erbāb-ı cāhıñ ẓann ider naḫvetledir

5. Zehr-i ġamdır bilmeyen nā-dāna telḫ-ālūdedir
Nūriyā cām-ı viṣāliñ lez̠z̠eti ġafletledir

155

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

---

(154)
Ü 28b, M 28a
(155)
Ü 29a, M 28b

1. N’eyleyim ‘aşḳ ile bir dil ki perīşān olmaz
Dil-i bī-‘aşḳda hüner olsa da ‘irfān olmaz

2. Zīb [ü] zīnet ile faḫr eylemesin her nā-dān
Cism-i bī-cān gibidir raġbete şāyān olmaz

3. Leẕẕet-i ẕā’iḳa-ı ‘aşḳı ne bilsin zāhid
‘İlm ü taḳvā ile de ḳābil-i iẕ‘ān olmaz

4. İttiṣāl-i ‘amele olsa da tevfīḳ lāzım
Zīy-i ṣūfī ile ma‘nāda müselmān olmaz

5. Olmasa ḳuvvet-i ḳudsiyyesi aḥkām idemez
İns ü cinn mühr-i Süleymān ile sulṭān olmaz

6. Niçe sāl ‘ayn-ı güher ḫāk-i siyāhda ḳalsa
Ḫāke ḳurbiyyet ile ḳıymeti noḳṣān olmaz

7. Nūrī da‘vā-yı hüner eyleme miḳdārını bil
Güft-gū ile kişi fā’iḳ-ı aḳrān olmaz

156

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Cemāliñ ‘ālem-ārādır muḳābil āfitāb olmaz
Siyāh kākülleriñ gül rūyuna cānā niḳāb olmaz

2. Temāşā-yı ruḫuñla ḫıyrelendi çeşm-i giryānım
Żiyānāk olmasa germ-ile ḫūrşīdden serāb olmaz

3. Muḥaṣṣal cām-ı ‘aşḳıñ baña ḥālet virdi sulṭānım

---

(156)
Ü 29a, M 28b

Mey-i ‘aşḳıñ gibi ‘uşşāḳı mest eyler şarāb olmaz

4. Müdām revnaḳ viren gülzāra hep feryād-ı bülbüldür
Bu ṣaḥn-ı gülde ārām itmesin ṭard it ġurāb olmaz

5. Gelince bezme aġyār şevḳ-ı ruḫsārıñ olur nāḳıṣ
Seḥāb olsa felekde hīç żiyā-yı māh-i tāb olmaz

6. Liyāḳat yoḳ seniñle ṭūṭī bir dem idemez güftār
Zebān-ı nükte-dānıñ gibi bir ḥāżır cevāb olmaz

7. Niṣāb-ı vuṣlatıñdan Nūrī nā-kām ḳaldı bī-behre
Niçün ṣarf itdigim naḳdīne-i eşkim ḥisāb olmaz

157

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Mihr-i ‘ālem-tāb gibi raḫşān meh-i tābānımız
Ḥüsn ile meşhūr-ı ‘ālemdir şeh-i ḫūbānımız

2. Gülşen-i bāġ-ı melāḥatda gül-i nev-restedir
Berg-i gülden tāze terdir ol gül-i ḫandānımız

3. Ol cemāl-i Yūsuf’uñ āşüftesi hep kā’ināt
Pādişāhdır Mıṣr-ı ḥüsn içre bugün sulṭānımız

4. Çāk olunca dāmeniñ ṭutdu Züleyḫā-yı ümīd
Ẕeyl-i vaṣlıñdan elin çekmez dil-i nālānımız

5. Gelsin o[l] rütbe hele mīzān-ı raġbet Nūriyā
Naḳd-i cānın virmeden ancaḳ budur noḳṣānımız

---

(157)
Ü 29a, M 28b

158

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Ḳalb-i erbāb-ı riyā cāy-i hidāyet olmaz
Muttaṣıl ehl-i temelluḳda ḥaḳīḳat olmaz

2. İ‘timād eyleme ḥussāda ḫayr-ḫ˘āh olmaz
Eski düşmende daḫı ẕerre ṣadāḳat olmaz

3. Tünd-ḫūyān ne ḳadar beẕl-i kerem eylese de
Niyyeti fāsidedir anda saḫāvet olmaz

4. Hem-nişīn olmasa dildār ile aġyār ammā
Līk ḫār olmasa gülşende leṭāfet olmaz

5. Nūriyā ṣoḥbet-i cānāna ṭama‘ cā’izdir
Dilberiñ meclis-i vaṣlında ḳanā‘at olmaz

159

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Meh-veşān ‘uşşāḳa cevr itmekden itmez iḥtirāz
‘Ādet-i ḫūbān imiş kim gāh cevr ü gāh nāz

2. Eylerim mānend-i ney kūyuñda yāriñ āh ü zār
Nīm nigāh iltifāt itmez yine ol ‘işve-bāz

3. Nefḥa-baḫş oldu meşāmm-ı cāna berg-i nev-bahār

---

(158)
Ü 29b, M 29a
(159)
Ü 29b, M 29a
3. bī-mürüvvet: be-mürüvvet M.

Bülbül-āsā bu dil-i bīmāra oldu naġme-sāz

4. Derd-i ʻaşḳı sīnede ketm eyledim cānım gibi
N’eyleyim āh dīde-i giryānım itdi keşf-i rāz

5. Nūriyā şāyed saña ol yār ider mihr ü vefā
Rişte-i ümīdi kesme eyle dildāra niyāz

160

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1. İrse eflāke ʻaceb mi dem-be-dem efġānımız
İşidip inṣāfa gelmez n’eyleyim cānānımız

2. Ṣubḥ-dem kūyunda yāriñ āh ü feryād eylerim
Gūşuna girmez mi eyā ney gibi nālānımız

3. Zecr-i hicrāna taḥammül eylemek düşvār yine
Ġam degildir dil-nüvāz olsa eger sulṭānımız

4. Eşk-i ḫūnīnimle yāre ʻarż-ı ḥāl yazmaḳ da güç
Ḳorḳarım kim rāz-ı ʻaşḳı fāş ider giryānımız

5. Ḳaṭʻ-ı ümmīd eyleme Nūrī n’ola mehcūr iseñ
Luṭf-ı Ḥaḳḳ’la şād olur bir gün dil-i aḥzānımız

161

Mefāʻīlün Mefāʻīlün Meʻfāīlün Mefāʻīlün

1. Gülistān-ı muḥabbetde cefā-yı ḫār söylenmez
Degil ādāb muḥaṣṣal herkese esrār söylenmez

---

(160)
Ü 30a, M 29b
(161)
Ü 30a, M 29b

2. Ḥamūşāndır ser-ā-ser bülbülānı gülşen-i yāriñ
Budur āyīn-i ‘aşḳ muṭlaḳ o gül-ruḫsār söylenmez

3. Göñül şūrīdelikle müjdelersin müştehār olduñ
Seni yād eyler ‘ālem ‘andelīb-i zār söylenmez

4. Ne ḥikmetdir zebānım lāl olur görsem de cānānı
Merām üzre netīce bir nefes güftār söylenmez

5. Şikāyet eşk-i çeşmimden ki Nūrī bezm-i dildārda
Hücūm-ı giryeden ḥāl-i dil-i nā-çār söylenmez

162

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Derd-i dil ḥasret-i vaṣlıñla füzūndur sensiz
Dīdemiz eşk-i firāvān ile ḫūndur sensiz

2. N’eyleyim seyr-i gülistānda açılmaz göñlüm
Her giyāh tīr gibi zaḫm-nümūndur sensiz

3. Ne ḳadar ehl-i fünūn olsa benimle hem-dem
Sözleri māye-i sevdā-yı cünūndur sensiz

4. Menzilim ṭārem-i a‘lāda daḫı olsa yine
İntiẓārıñla baña pāye-i dūndur sensiz

5. Yetiş ey çāre-resān derdime dermān demidir
Nūrī şeydā ġam-ı fürḳatle zebūndur sensiz

---

(162)
Ü 30a, M 29b

163

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ṣaḥn-ı ġamda sīne-sūzum ṣubḥ-dem dildārsız
Başıma teng oldu ‘ālem ḥasretā vāh yārsiz

2. Yāri tenhā cüst-cū itdim ki arż-ı ḥāl idem
Bulmaġa imkānı yoḳdur bir vaḳit aġyārsız

3. Mevsim-i berg ü bahār hengām-ı ās̱ār-ı ṣafā
‘Andelīb-i ḫāṭıra ‘ālem ḳafes gülzārsız

4. Eksik olmaz pīş-i yārdan mel‘anet-pīşe raḳīb
Hīç açılmış gül de olmaz ‘ālem içre ḫārsız

5. Bülbül-āsā Nūrī şeydā zār ider ṣubḥ u mesā
Bī-ḳarārdır bülbül-i dil ḳaldı gül-ruḫsārsız

164

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Sālik-i ‘aşḳıñ olan dünyāda ‘unvān istemez
Ḫāne-i vīrāneden bir ġayrı eyvān istemez

2. Ṭaşı bir ṭaş üzre ḳor mu dil serāyın cāy iden
Ṭāḳ-ı Kisrāya nigāh itmez de bünyān istemez

3. *Faḳru faḫrī* menzilinde ‘ārif-i ma‘nā olan

---

(163)

Ü 30b, M 30a

3. ‘andelīb-i ḫāṭıra: ‘andelīb-i ḫāṭır Ü.

(164)

Ü 30 b, M 30a

3. *Faḳru faḫrī*: “Fakirlik benim övüncümdür.”/ *Kenz-i lā-yüfnā*: “bkz. g. 81/7

*Kenz-i lā-yüfnā*ya mālikdir begim kān istemez

4. Nefḫa-i feyż-i ilāhīden meşāmmı pür iden
Minnet itmez bāġbāna verd-i ḫandān istemez

5. Ḳalbine nūr-ı tecellī her kimiñ revnaḳ virir
Gicesi *nūrun ʻalā nūr* māh-i tābān istemez

6. Luṭf u ḳahrından cihānıñ *lā-teḫaf* ʻāşıḳlara
Şekve itmez derdi bisyār olsa dermān istemez

7. Şuʻle baḫş eylerse ger necm-i hidāyet Nūriyā
Nūr-ı vechiñ seyr idenler şems-i raḫşān istemez

165

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1. Bir leb-i şīrīn şeker-güftāra düşdü göñlümüz
Bülbül-āsā verd içün gülzāra düşdü göñlümüz

2. Kākül[ü] sünbül gibi bir ġonca-i nev-resteye
Ṣu gibi meyl itdi dil dīdāra düşdü göñlümüz

3. Tābiş-i ruḫsārını seyr ideli pervāne dil
Selb olup elden irādet nāra düşdü göñlümüz

4. Bir levendāne edā gösterdi aldı ʻaḳlımı
Çeşmi āfet ġamzesi ġaddāra düşdü göñlümüz

---

(164)

5. *nūrun ʻalā nūr*: Nur üstüne nur. (Nur, sure nr. 35)

6. derdi: derd M./ *lā-teḫaf*: Korkma! (Taha, 20/21, 67; Neml, 27/10, Kasas, 28/25, 31…)

(165)

Ü 30b, M 30a

5. Nūriyā eyle taḥammül cevriñe cānāneniñ
Bī-mürüvvet pür cefā dildāra düşdü göñlümüz

166

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Cāy-i ḥasret meskenim ṣahn-ı firāḳ gülzārımız
Derd [ü] ġamdır hem-demim feryād u zārdır kārımız

2. Pīr-i ‘aşḳa tā ezelden biz münībiz ṣıdk ile
Farḳ olunmaz nāle-i neyden anıñçün zārımız

3. Biz ocaḳdaş olmuşuz Ferhād-ı nā-kāmla daḫı
Āteş-engīzdir bizim seyr eyle ḳazmadārımız

4. Ḫaste-i ‘aşḳıñ olan dermāna raġbet eylemez
İstemez senden devā muṭlaḳ dil-i bīmārımız

5. Nūriyā bir ḥāṣılıñ yoḳ kūh-ı ḥasretde seniñ
Berg-i sebzdir i‘tiẕār it ġayrı olmaz bārımız

167

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Gitdi gül mevsim[i] hengām-ı şitā itdi bürūz
Ḥasret-i gülşen-i yārim meded olsa nev-rūz

2. Ditredir berg-i ḫazān-veş beni sermā-yı firāḳ
Olsa hīç fā’ide yoḳ āteş-i dil şu‘le-fürūz

---

(166)
Ü 31a, M 30b
(167)
Ü 31a, M 30b

3. Mekr-i aġyār ile oldum o güzelden mehcūr
İrdi eflāke meded hicr ile āh-ı dil-sūz

4. Levḥa-i sīnem olup nāsa nişāngāh-ı sitem
Ser-te-ser geçmede biñ tīr-i cefā-yı dil-dūz

5. Bu sipihriñ heme maksūdu cefā ehl-i dile
Ġamdan āzād yā ne mümkin ola erbāb-ı rumūz

6. Baña göstermedi devrinde felek rūz-ı sefīd
Şeb-i yeldā gibi hicrān ile geçdi heme rūz

7. Nāziş-i ʻaṣra taḥammül yine lāzım Nūrī
Vaḳt olur kim irişir ṭāliʻ-i baḫt-fürūz

168

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

1. Leb-i dilber gibi bir laʻl-i güher-bār olmaz
Dür-i dendānına nisbet dürr-i şehvār olmaz

2. Nuṭḳ-ı cān-baḫşı leṭāfetden ʻibāret yāriñ
Süḫen-i ḫande-i nāzı gibi güftār olmaz

3. Rāz-ı ʻaşḳ ketm olıcaḳ ḥāle ʻabes̱dir tedbīr
İḫtiyār elde iken mā-ḥaṣal iẓhār olmaz

4. Cürʻa-i cām-ı muḥabbetle olan mestāne
Tā-be-maḥşer hele tedbīr ile hūşyār olmaz

---

(168)
Ü 31b, M 31a

5. Zāhidi ḫ˘āb-ı teġāfül hele itdi bī-hūş
Dīdesi rūz-ı ḳıyāmetde bīdār olmaz

6. Ne ʻamel eylese bī-ʻaşḳ ḫatādır muṭlaḳ
Buña taḫḳīḳ süḫendir hele inkār olmaz

7. Nūrī ʻacūze-i berd anasıdır ġoncalarıñ
Olmasa vālidi sermā gül ü gülzār olmaz

169

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1. Biz ümīd-i vaṣl ile eyyām-ı behcet bekleriz
Leyle-i fürḳatde bir ṣubḥ-ı saʻādet bekleriz

2. Ceyş-i ġam maḥṣūruyuz her bir ṭarafdan kim yine
Ḥażret-i Allāh'dan ancaḳ iʻānet bekleriz

3. Dām-ı hicrānda esīriz kimseden yoḳdur meded
Ḳayd-ı żucretden ḫalāṣa feyż-i himmet bekleriz

4. Ẓulmet-i ġamda ʻaceb ḥayrān gezer āvāreyim
Rāh-ı ḥayretde hemān necm-i hidāyet bekleriz

5. Biz münīb-i pīr-i ʻaşḳa tekye-i endīşede
Çille-i fürḳat tamām oldu icāzet bekleriz

6. Gülşen-i dünyāda ḫandān olmaġa verd-i ümīd
İʻtidāl ile gerek bād-ı ʻināyet bekleriz

7. Germ ü serdi rūzgārıñ Nūriyā ancaḳ saña

---

(169)
Ü 31b, M 31a

Ḥāṣıl olsun mīve-i maḳṣūd nihāyet bekleriz

170

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Heves-i vuṣlat ile terk-i ḥużūr eylemişiz
Ḫ˘āb u āsāyişi ol vech-ile dūr eylemişiz

2. Düşmüşüz dā‘iye-i def’-i ġamıñ çāresine
Yoḳ yere biz o ḳadar fikri umūr eylemişiz

3. İrmez el dāmen-i vaṣlına o şāh-ı ḥüsnüñ
Bi-ż-żarūr kendimizi aḥḳar-ı mūr eylemişiz

4. Erba‘īnler çekerek ḫān-ḳah-ı hicrānda
Muttaṣıl virdimizi ism-i Ṣabūr eylemişiz

5. Kīne-i sīnesini eyledi icrā gerdūn
Var ise cünbüş-i iḳbālde ġurūr eylemişiz

6. Biz verāya ḳomuşuz şimdi mecāz ḳantarasın
Ḥāṣılı şevḳ u muḥabbetle ‘ubūr eylemişiz

7. Nūriyā gelmedi bir nāme-i behcet yārdan
N’eyleyim ḫāṭır-ı dildāra ḫuṭūr eylemişiz

171

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Nār-ı fürḳat gibi bir āteş-i sūzān olmaz
Dāġ-ı ḥasret ile ġam sīnede pinhān olmaz

---

(170)
Ü 32a, M 31b
(171)
Ü 32a, M 31b

2. Zaḫm-ı hicrāna devā merhem-i vuṣlatla olur
Ġayrı bir vech-ile derd-i dile dermān olmaz

3. Nā-güşāyiş gül-i ümmīd ḳalırdı muṭlaḳ
İrmese feyż-i nesīm hīç gül-i ḫandān olmaz

4. Pertev-i mihr-i münīr ʿāleme şāmil ẓāhir
Līk her muʿidiñe ḫāṣṣiyyeti yeksān olmaz

5. Yaġsa bārān gibi her dem ḳaṭarāt-ı nīsān
Bir zamān baḥr-ı siyāhda dür ü mercān olmaz

6. Ḫār ḳarīn olmaġ-ıla berg-i güle feyż almaz
Bed-aṣıl şāha ḳarīn olsa da insān olmaz

7. İtse tedbīr ne ḳadar mürşid-i kāmil Nūrī
Hele kem-māye olan ʿārif-i izʿān olmaz

172

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1. Kibr ü naḫvet ile bir kimseye devlet gelmez
Sāḫte ʿunvān-ı ekāẕib ile ʿizzet gelmez

2. Bed-aṣıl ehl-i saʿādet yā ne mümkin olmaḳ
Merd-i nā-dāna da s̱ervetle saḫāvet gelmez

3. Feyż-i tevfīḳ-ı ezel olmasa rehber muṭlaḳ

---

(171)

7. kem: kim Ü.

(172)

Ü 32a, M 31b

2. bed-aṣıl: bed-aṣla M.

Sālike cünbüş-i tevhīd ile ḥālet gelmez

4. Ṣūfī esmā ile gel ḫalḳa kerāmet ṣatma
Ḫırḳa-pūş olmaġ-ıla peyk-i hidāyet gelmez

5. Zīb ü zīnet ile olmaz hele taḳlīd kibār
‘Abḳarī elbiseden kimseye rif‘at gelmez

6. Genc-i Ḳārūn ile erbāb-ı niṣāb olsa daḫı
Ḥırṣ-ı pīrī ile me’lūfa ḳanā‘at gelmez

7. Olmaz erbāb-ı temelluḳda vefā nādirdir
Nūriyā ‘arż-ı ḫulūṣ itse muḥabbet gelmez

173

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1. Ẓāhirde görenler ṣanır ā‘yān-ı zamānız
Fehm itmedi ebnā-yı zamān kenz-i nihānız

2. ‘Ālim degiliz ṣūret-i ma‘nāda egerçi
Tefsīr-i ḥaḳāyıḳ ile keşşāf-ı cihānız

3. Ders almamışız gerçi ḳavā‘id-i ‘ulūmdan
Gencīne-i esrāra hidāyet ile kānız

4. Āzāde ḳıyās itme beni tīr-i sitemden
Ol ḳaşı kemān ġamzesine biz de nişānız

5. Nūrī nice inkāra cesāret ider aġyār
Ḫūrşīd-i cihān-tāb gibi ‘aşḳ ile ‘ayānız

---

(173)
M 32a

174

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Müsta‘idd olmayan ādemde ṭalākat olmaz
‘Arż-ı kālā-yı hüner itse leṭāfet olmaz

2. Kesb-i ‘irfān idemez ‘ilm ile zāhid muṭlaḳ
Dil-i bī-‘aşḳda daẖı şevḳ u muḥabbet olmaz

3. Ḥüsn-i aẖlāḳ eṣer-i raḥmet-i Raḥmānīdir
Tünd-ẖūyān hele şāyeste-i raġbet olmaz

4. Çekilen emr-i ta‘ab şīve-i ḥikmet iledir
Yoẖsa bir ‘uḳde-i müşkilde ṣu‘ūbet olmaz

5. Fā‘il-i muṭlaḳ ider her ne iderse vallāh
Luṭf u ḳahr itmege ādemde liyāḳat olmaz

6. Ḳaṣr-ı iḳbāle ṭayanma ḥaẕer it ‘ārif iseñ
Bildigim vaż‘-ı esāsında metānet olmaz

7. İstinād eyleme bil ḥaddiñi şāha zīrā
Ṭab‘-ı sulṭānda devām üzre muḥabbet olmaz

8. Çeşm-i inṣāf ile baḳ yāre odur şarṭ-ı ẖulūṣ
Dil-i ẖ˘āhişger-i ‘uşşāḳda ḳanā‘at olmaz

9. Bildi ol yār-i cefā-pīşe me’āli Nūrī
‘Arż-ı ḥāl itmege şimden girü ḥācet olmaz

---

(174)
Ü 32b, M 32a

175

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. ‘Arż-ı ḥāl itmek ne ḥācet yār bilir maṭlūbumuz
Vaṣl ile bir gün beni dil-şād ider maḥbūbumuz

2. Ḥā'il olmaz şīve-i nāzı viṣāle dilberiñ
Māni‘-i bezm-i viṣāl oldu dil-i maḥcūbumuz

3. Zāhidā itme nasīḥat bu dil-i dīvāneye
Uṣlanır ṣanma bu sevdādan dil-i mecẕūbumuz

4. Ḥāl-i zārım söylesin bād-ı ṣabā ol meh-veşe
İştiyāḳ-ı tāmm ile virsin hemān mektūbumuz

5. Virmezim dünyā vü mā-fihāya yāriñ bir ḳılın
Nūriyā yoḳdur cihānda yārdan merġūbumuz

176

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1. Biz ṣıdḳ ile mecbūl ḫulūṣ-ı ehl-i vefāyız
Zāhid degiliz ‘aşḳ ile bī-reyb deryāyız

2. Māhiyyetimiz gün gibi ‘ālemde hüveydā
Feyż-i ezeliñ maẓharıyız nūr-ı Ḫudā'yız

3. Añlanmadı gitdiyse n'ola ṣıdḳ-ı ḫalāṣım

---

(175)

Ü 32b, M 32b

3. zāhidā: zāhid Ü.

(176)

Ü 33a, M 32b

Erbāb-ı ḥased başına ġāyetle belāyız

4. Biz kemteriyiz cümle cihān ḫalḳınıñ ammā
A'dā gözüne nīze-i ser-tīz-i ḳażāyız

5. Şā'ir degiliz Nūrī güẕāf saña yaraşmaz
Erbāb-ı ma'ārif ḳuluyuz biz de gedāyız

177

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. İlticā eylemeyen sāyeñe 'izzet bulmaz
Düşmeyen ḫāk-i reh-i ẕillete rif'at bulmaz

2. İdemez naḳş ile taṣvīr hele naḳḳāş-ı ṣuver
Büt-i Çīn olsa da ḥüsnüñ gibi ṣūret bulmaz

3. Ḥaşre dek ṣafḥa-i eyyāma yazılsa dil-i zār
Mācerāmız yine vallāhi nihāyet bulmaz

4. 'İllet-i naḫvet ile bulduġu yoġ kimse felāḥ
Ne ḳadar itse müdārā daḫı ṣıḥḥat bulmaz

5. İnḳıyād eylemeyen ḥükm-i ḳażāya Nūrī
Ḳayd-ı tedbīrde ḳalır kendi selāmet bulmaz

178

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Nigāhından şikāyet 'āşıḳ-ı nālānı farḳ itmez
Tecāhülden 'ibāret ġamzesi giryānı farḳ itmez

---

(177)
M 32b
(178)
Ü 33a, M 32b

2. Şitāb ile geçer ʻaṭf-ı nigāh itmez ne ḥikmetdir
Gözü nergis gibi mestānedir insānı farḳ itmez

3. Libās-ı ʻīd ile seyrāna çıḳdı ol şeh-i ḫūbān
Alur bir gözle baḳmaz ʻāşıḳa ḳurbānı farḳ itmez

4. Ne ḥays̱iyyet ile yanıñda aġyār muʻteber oldu
O bir küfrān-ı niʻmetdir ki hīç iḥsānı farḳ itmez

5. Söz elmās-ı girān-ḳadr ḥaḳīḳatdir bilen añlar
Ḥasedkārān ne bilsin Nūriyā ʻirfānı farḳ itmez

179

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

1. Tābiş-i ʻaşḳ u muḥabbet hele pinhān olmaz
Nār-ı fürḳatden eşedd āteş-i sūzān olmaz

2. Māyemiz tesviye-i ʻaşḳ-ı ezelle terkīb
Bir zamān āteş-i ʻaşḳ sīnede noḳṣān olmaz

3. Nīk ü bed her ne ise kārı degildir beşeriñ
Emr-i Ḥaḳ'dan biliriz ġayrıya bühtān olmaz

4. Eyleme kimseyi taḳdīr-i Ḫudā'ya teşrīk
Fāʻil-i Ḥaḳ var-iken āḫara īmān olmaz

5. Kār-ı ʻālem heme esbāba degildir merbūṭ
ʻAvn-ı Ḥaḳ olmayıcaḳ bir işe imkān olmaz

6. Ehremen mühr-i Süleymān ile ḥükm eyleyemez

---

(179)
Ü 33b, M 33a

Sāde ḫātemle kişi ʻāleme sulṭān olmaz
7. Nūriyā dāʻiye-i cāha düşen nādim olur
Kimse hīç bāb-ı tevekkülde peşīmān olmaz

180

Mefāʻilün Feʻilātün Mefāʻilün Feʻilün

1. Meded o şāh-ı cihānım cefā nedir bilmez
Cefāsı cānıma geçdi vefā nedir bilmez

2. Firāḳ derdine düşdüm cefāsı çekerek
ʻİlāc-ı derde ṭabībim devā nedir bilmez

3. Helāk-i ġamzesi olsam nigāh-ı raḥm itmez
O bī-vefā biliriz āşinā nedir bilmez

4. Kemend-i ʻaşḳıña bend olmasın göñül yoḫsa
Esīr-i ʻaşḳı olanlar rehā nedir bilmez

5. O tāze gül ne bilir ʻandelīb-i dil ḥālin
Cefā-yı ḫār ile Nūrī ṣafā nedir bilmez

181

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

1. Ḳalb-i erbāb-ı riyā cāy-i ḥaḳīḳat olmaz
Muṭlaḳā ehl-i temelluḳda muḥabbet olmaz

2. İʻtimād eyleme aʻdā-yı ḳadīme zinhār
Eski düşmende daḫı ẕerre ṣadāḳat olmaz

---

(180)
M 33a
(181)
Ü 33b, M 33a

3. Ḫandenāk olsa daḫı ḥīleye mebnī anı bil
Ṭab'-ı a'dāda hele ṣıdḳ-ı ṭaviyyet olmaz

4. Kār-ı 'ālem-ārāsın revnaḳı ażdād iledir
Olmasa fürḳat eger leẕẕet-i vuṣlat olmaz

5. Nūriyā ṣoḥbet-i cānān gibi var mı behcet
Līk endīşe-i hicrān gibi miḥnet olmaz

182

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. 'Arṣa-i ḳalbim binā-yı 'aşḳa çün oldu esās
Kār-ı üstād-ı ezeldir mümteni'ü'l-indirās

2. Hem-dem olsa bir nefes zāhid muḥabbet bezmine
Nāle-i neyden dil-i 'uşşāḳı eylerdi ḳıyās

3. Terk-i taḳlīd ile zāhid gel der-i meyḫāneye
Anda olmaz s̱ıḳlet-i reyb ü riyā ile libās

4. Bāde-i 'aşḳ nūş idip sermest olagör zāhid
Kimse irmez bezm-i 'aşḳa olmadan teşhīr-i nās

5. Ḳubbe-i gerdūn yıḳılsın başına ol bī-diliñ
Cür'a-i feyż-i muḥabbet eylemezse iltimās

6. Pek de dil virme 'arūs-ı dehre merd ol ey göñül
Biñ cefā eyler saña olsa biraz ḫāṭır-şinās

7. Ḫānḳā[h]-ı ehl-i 'aşḳa iltīcā it ṣıdḳ ile

(182)
Ü 33b, M 33a

Feyż-i ʻaşḳıñ şuʻlesinden Nūrī eyle iḳtibās

183

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1. Vaṣl-ı yāre irmege ḥasretle dil itdi heves
Dergeh-i cānānda zārım oldu mānend-i ceres

2. Ṭūṭī-i dil mıṣr-ı ḥüsnüñde sükerden bī-naṣīb
Sükkerīn vaṣlıyla yāriñ itmede ʻıyş her mekes

3. Kimseden derd-i dil-i nā-şāda yoḳ mihr ü vefā
Bulmadım feryāda hergiz ola bir feryād-res

4. Sīne dāġımla ney-āsā āteşīn efġānıma
Hem-dem olmaz kimse ey dil bezm-i ġamda bir nefes

5. Silk-i naẓma lāyıḳ olmaz iştikā itme dilā
H̱āmūş ol Nūrī yeter sen rişte-i daʻvāyı kes

184

Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün

1. Efendim luṭf ile gel şimdi olsun pür ṣafā meclis
Seniñçün oldu āmāde hemān bu dil-güşā meclis

2. Saña biñ cān ile müştāḳ olup aḥbāb niyāz eyler
Ḳudūmuñla şeref vir muntaẓırdır gel saña meclis

3. Neşāṭ ile pür olsun eyle himmet ḫāṭır-ı aḥbāb

---

(183)
Ü 34a, M 33b
1. cānānda: cānāndan Ü.
(184)
Ü 34a, M 33b

Ḳadem-rencīde ḳıl gel ḫurrem olsun bu mesā meclis

4. Ḳoma deycūr-ı fürḳatde mürüvvet eyle sulṭānım
Cemāliñ göster ey meh-pāre ola pür żiyā meclis

5. Açılmaz ġonca-i dil Nūrī vechiñ görmese gülmez
Olur zindān-ı ġam sensiz muḥaḳḳaḳ bil aña meclis

185

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Bıraḳdı sīneme fürḳat ile ol gül-‘iẕār āteş
Dil-i nā-şāda gūyā düşdü cānā bir yanar āteş

2. Görünmez ‘aynıma ṣaḥn-ı gülistān külbe-i ġamdır
Firāḳ-ı yār ile oldu baña berg-i bahār āteş

3. Fiġān itdikçe bülbül āteşīn āhım olur efzūn
Dehānımdan çıḳardı naġme-i sūziş hezār āteş

4. Taḥammül eylemek güç ṣabrı müşkil nār-ı hicrāna
‘Alev-gīr oldu sīnemde benim leyl ü nehār āteş

5. Amān ey āteşīn-meşreb ḫayāl it Nūrī’niñ ḥālin
Sen inṣāf eyle sulṭānım degil mi intiẓār āteş

186

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

---

(184)
2. niyāz: nāz Ü.
(185)
Ü 34b, M 34a
(186)
Ü 34b, M 34a

1. Tīr-i müjgān ile ol ġamze de ḫayfā ser-keş
Kendi āfet görünür kākülü ammā ser-keş

2. Tābiş-i rūy-ı münīrinde o yāriñ bu gice
Yandı pervāne-i dil şem‘-i şeb-ārā ser-keş

3. Mū-be-mū rāz-ı nihānım yā ne mümkin ta‘bīr
Beni söyletmedi ol şāh-ı dil-ārā ser-keş

4. Yaḳdı kül itdi beni āteş-i ḥasretde müdām
Micmer-i dilde daḫı ‘anber-i sārā ser-keş

5. ‘Arż-ı ḥāl itmege Nūrī nice mümkin yāre
Kişver-i ḥüsn-i melāḥatda o Dārā ser-keş

187

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Cemāliñ ey ḳamer-peyker seniñ bedr-i kemāl olmuş
Saña meftūn olup māh-ı münevver de hilāl olmuş

2. Yazılmış āyet-i nūr ṣafḥa-i ruḫsārıña cānā
Berāt-ı aḥsenü’t-taḳvīm yüzüñde ḫaṭṭ u ḫāl olmuş

3. Benim fermān ile iḳlīm-i ‘aşḳıñ şimdi serdārı
İşitdim kim dehān-ı meh-veşānda ḳıyl u ḳāl olmuş

4. Melāḥat kişverinde şāh-ı ḫūbān olduġuñ ẓāhir
Siyāh ebrūlarıñ ḥüsnüñde ṭuġrāya miṡāl olmuş

5. Cemāliñ seyrine mihr-i dıraḫşān cüst-cūyunda

---

(187)
M 34a

Düşüp sevdā-yı ʻaşḳıñla o da āşüfte-ḥāl olmuş

6. Müjeñ tīr-i ḳażādır ḳaşlarıñ anıñ kemānıdır
Helāk eylerse ġamzeñ ġam degil ḳanım ḥelāl olmuş

7. Ṭabībim gel devā it bu dil-i bīmāra luṭfuñla
Bilirsin Nūrī dil-ḫaste ġamıñla bī-mecāl olmuş

188

Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün

1. O yāriñ tābiş-i mihr-i ruḫundan gülsitān āteş
Fitīl-i dāġ-ı fürḳatle derūn-ı ʻāşıḳān āteş

2. Şerār-ı nār-ı ḥasret sīnede şimdi ʻalev-gīrdir
Sen inṣāf eyle hīç ḳābil midir olsun nihān āteş

3. Ser-ā-ser şuʻle-i ruḫsārıñ ʻaksinden seniñ cānā
ʻAraḳnāk-i cebīn-i şerm olur her gāh-be-gāh āteş

4. Degildir berḳ-ı hātif nār-ı fürḳat çıḳdı eflāke
Şerār-ı intiẓārımda felekde āsumān āteş

5. Söyündür vaṣl ile tennūr-ı dilden nār-ı hicrānı
ʻAlev-gīr olmasın yoḫsa ṭolar cümle cihān āteş

6. Ḥarāret var mıdır kāşāne-i ḳalbimde sulṭānım
Taḫammül idemem hīç nār-ı fürḳatde yaman āteş

7. Ṣaḳınsın dūd-ı āhımdan hele ol āteşīn-meşreb
Derūn-ı Nūrī'den düşdü ḫaber vir nā-gehān āteş

---

(188)

Ü 34b, M 34a

5. söyündür: imlası صويندر biçimindedir.

189

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Dil-i fürḳatde bedīd āteş-i sūzān ser-keş
Ḳalb-i vīrān-şudede mihnet-i hicrān ser-keş

2. Berḳ-ı hātif gibi eflāke irişdi āhım
Baña göstermedi yüz necm-i dıraḫşān ser-keş

3. Bir nigāh eylemez ölsem de o maġrūr n'ideyim
Şeh-i ḫūbān-ı zamān āfet-i devrān ser-keş

4. Ney gibi nāle-i dil-sūz ile aġlar dil-i zār
İşidip zārımı raḥm itmedi cānān ser-keş

5. Pertev-i ḥüsn-i żiyā-gīri cihān-ārādır
Burc-ı 'aḳrebde metāli' meh-i tābān ser-keş

6. Seyl-i çeşm gibi ṭūfānı görünmez baḥrıñ
Dīdede ḥasret ile eşk-i firāvān ser-keş

7. Tār-mār itmezdi ṣabr u şekībi Nūrī
Olmasa kākül-i yār böyle perīşān ser-keş

190

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Çeşm-i āhū bir melek-peyker yüzü gül ser-tirāş
Mūlarım oldu kemend-i ġam benim itmez telāş

---

(189)
Ü 35a, M 34b

(190)
M 34b

2. ‘İşvekārım destine mıḳrāż alınca nāz ile
Ṣanırım kim ẕülfeḳār ile ‘Alī eyler ṣavaş

3. Herkese vaṣlın dirīġ itmez cefā eyler baña
Naḳd-i cānı virsem ol cānāna itmez beni tirāş

4. Neşter-i müjgānı yāriñ cāna te’s̱īr eyledi
Ġamze-i ġaddārına yüz virdi ‘aşḳı itdi fāş

5. Ol ḳadar cevr ü cefāyı ḥadden efzūn oldu kim
Seyl gibi aḳdı dilber gözlerimden ḳanlı yaş

6. H̱āṭırım mir’ātını seng-i cefā eyler şikest
Līk fāriġ olamam bārān gibi ger yaġsa ṭaş

7. Şāne-āsā kākül-i cānānda ḳaldı Nūrī dil
Hīç ẖayālimden ne mümkindir gide ol ḳara ḳaş

191

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. İtdirir şīveleriñ ‘āşıḳa ġavġā-yı ẖulūṣ
Faṣl olur beyyine-i vaṣl ile da‘vā-yı ẖulūṣ

2. Mülk-i mūris̱ gibidir ḥaḳḳ-ı muḥabbet sende
Umarım kim baña ḥükm eyleye fetvā-yı ẖulūṣ

3. Sālik olmazdı göñül vaḳti degil da‘vānıñ
Maṭlabım ḳāḍī-i ‘ādil ide imżā-yı ẖulūṣ

4. Ne ḳadar olsa mu‘ārıż bu ẖuṣūṣda ḥussād

(191)
Ü 35a, M 34b

Ḫaṣmı ilzāma yeter ṣıdḳ-ıla sevdā-yı ḫulūṣ

5. Diḳḳat it ḥüccet-i mażmūn-ı ḫulūṣum bāhir
Fehm ola tā ki bu bürhānla mezāyā-yı ḫulūṣ

6. Gösterir ṣūret-i bāṭın ne ise ḳalbinde
'Ayn-ı mir'āt-ı ezeldir dil-i mīnā-yı ḫulūṣ

7. Görünür gün gibi esrār-ı ḥaḳāyıḳ dilde
Nūrī bürhān mı degildir dürr-i yektā-yı ḫulūṣ

192

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Ebedī zinde olur ma'nīde erbāb-ı ḫulūṣ
Cism-i bī-cān gibidir ḳālıb-ı bī-tāb-ı ḫulūṣ

2. Bī-ġubār āyīne-veş sāde gerek levḥa-i dil
Öyle dilde bulunur gevher-i nā-yāb-ı ḫulūṣ

3. Dil naẓargāh-ı Ḫudā 'arş-ı Ḫudā'dır muṭlaḳ
Bundan iz'ān olunur rütbe-i aṣḥāb-ı ḫulūṣ

4. Çoḳ mudur olsa nemā-baḫş-ı ḫadāyıḳ-ı żamīr
Menba'-ı feyż-i ilāhīden aḳar āb-ı ḫulūṣ

5. Cūy-ı iḫlāṣ ile durur revnaḳ-ı gülzār-ı cihān
Ḫuşk olurdu cereyān itmese mīzāb-ı ḫulūṣ

6. Ḫ˘āhiş-i maṭlab ile eyleme iṭnāb-ı kelām
Nīm işāretle merāmıñ bilir aḥbāb-ı ḫulūṣ

7. Vāḳıf-ı sırr-ı ḫulūṣ herkesi hem-rāz itmez

---

(192)
M 35a

Nūriyā resm-i temelluḳ degil erbāb-ı ḫulūṣ

193

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Ey ṣabā var kūyuna ḥālimi eyle yāre 'arż
Ḫāke yüz sür ḥāl-i zārım eyle sen dildāra 'arż

2. Ḫ˘āb-ı nāzda ger bulursañ bī-ḥużūr itme ṣaḳın
Luṭf ile eyle merāmım nergis-i bīmāra 'arż

3. Böyle dūr olmazdı 'āşıḳ meclis-i cānāneden
Ṣabr idip esrār-ı 'aşḳı itmese aġyāra 'arż

4. Ṣaḥn-ı gülşende varıp feryād ider ammā yine
Bülbül aġlar ḥālini hīç idemez gülzāra 'arż

5. Dām-ı hicrāndan ḫalāṣ olmaz mı eyā murġ-ı dil
Nūriyā derd-i derūnuñ ṭurma it ḫünkāra 'arż

194

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Virdiñ ey bād-ı ṣabā kākül-i cānāna neşāṭ
Geldi ol vech-ile bu ḫāṭır-ı aḥzāna neşāṭ

2. Geşt iderken o gül-i tāze-nihāl gülşende
Gül yüzün 'arż iderek virdi gülistāna neşāṭ

3. 'İşve-i nāz ile ṣaḥn-ı çemeni seyr itdi

---

(193)
Ü 35b, M 35a
4. bülbül aġlar ḥālini: bülbül ḥālini M.
5. derd-i derūnuñ: dūd-ı derūnuñ Ü.

(194)
Ü 35b, M 35a

Nev-be-nev baḫş ider ol yār gül-i ḫandāna neşāṭ

4. Gice meclisde yaḳıp sīnesin itmezdi kebāb
Muttaṣıl yanmaḳ ile bulmasa pervāne neşāṭ

5. Nūrī ḫamyāze-i hicrāna ne tedbīr idelim
Dil-i nā-şāda ne mümkin vire peymāne neşāṭ

195

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Şimdi sensin şeh-i iḳlīm-i melāḥat Ḥāfıẓ
Bulasın ḥüsn ile meh-tāb gibi şöhret Ḥāfıẓ

2. Dem-be-dem gülşen-i ‘ālemde gül-i tāze gibi
Viresin meclis-i ‘uşşāḳa leṭāfet Ḥāfıẓ

3. Sen gibi ġoncada hīç būy-ı leṭāfet olmaz
Saña maḫṣūṣ hele ās̱ār-ı nezāket Ḥāfıẓ

4. Böyle dil-keş yā ne mümkin ola maḥbūb-ı güẕeşt
Sende var cāẕibe-i sırr u muḥabbet Ḥāfıẓ

5. Ḫaṭṭ-ı ḥüsnüñ dil-i erbāb-ı ḥaḳiḳat-bīne
Ḳıl ḳadar virdigi yoḳ ẕerre rekāket Ḥāfıẓ

6. Māni‘-i ṣıdḳ u ḫulūṣ olmadı cevriñ ammā
Fürḳatiñ virdi derūnuma melālet Ḥāfıẓ

7. Şimdi dildādeleriñ gerçi ḥisābı yoḳdur
Eyledim ben de saña meyl ü muḥabbet Ḥāfıẓ

---

(195)

Ü 35b, M 35a

1. şeh-i iḳlīm-i melāḥat: şāh-ı iḳlīm Ü.

8. Seni erbāb-ı vefā yār-i ṣadīḳ ẓann itdim
İtmediñ ẕerrece iẓhār-ı ṣadāḳat Ḥāfıẓ

9. Gelmediñ vaḳt-i vedā'da ne bu bīgāne edā
Bu mudur şarṭ-ı vefā resm-i ḥaḳīḳat Ḥāfıẓ

10. Şehrlik şānıña noḳṣān mı gelirdi teşyī'
İtmediñ n'oldu saña luṭf u mürüvvet Ḥāfıẓ

11. Ṣaḳın incinme ġaraż 'arż-ı ḫulūṣdur maḳṣūd
Eyledi Nūrī seni Ḥaḳḳ'a emānet Ḥāfıẓ

196

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. O yār-i 'işvekārıñ ḫandesinden cān olur maḥẓūẓ
Temāşā-yı cemāliñden dil-i nālān olur maḥẓūẓ

2. Fiġānımdan benim incinmesin ol gül-'iẕār söyleñ
Fiġān-ı 'andelībden ġonca-i ḫandān olur maḥẓūẓ

3. Ne deñlü giryenāk olsam nigāh-ı iltifāt itmez
Teraḥḥum eylemez ol ġamzesi fettān olur maḥẓūẓ

4. Dil-i vīrānı ta'mīr ḳaydına düşmez o bī-inṣāf
Ḫarāb-ender-ḫarāb olsam yine cānān olur maḥẓūẓ

5. Cefā itdikçe ol şāh-ı cihān Nūrī niyāz eyle
Muṭī' olsa gedālar dā'imā sulṭān olur maḥẓūẓ

---

(196)
Ü 36a, M 35b

197

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Tāb-ı ḥüsn-i yāre oldu bu gice pervāne şem‘
   Çıḳmadı ṣubḥa kül oldu ser-te-ser sūzāna şem‘

2. Tāb-ı ruḫsārın görüp bezminde ol cānāneniñ
   Ḥayretinden bir ayaḳ üzre yanar dī̄vāne şem‘

3. Ol mehiñ ḥüsnün temāşā itdigi ānda hemān
   Sī̄nesin yaḳdı ser-ā-pā nālesiz giryāne şem‘

4. Ser-be-zānū-yı ḫacālet oldu rūyundan anıñ
   Yā nice ‘arż-ı cemāl eyler meh-i tābāna şem‘

5. Nūriyā şem‘ yaḳdı cismin itmedi āh u fiġān
   Dil uzatsa çoḳ degildir bülbül-i nālāna şem‘

198

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Vāḳıf oldu ıżṭırāb-ı āteş-i hicrāna şem‘
   Gösterir sūz-ı derūnun meclis-i cānāna şem‘

2. ‘Arż-ı ḥüsn itdikçe meh-tāb-ı melāḥat ‘āşıḳa
   Yanmaḳ ister kül olunca minnet itmez cāna şem‘

3. Ser-te-ser cismin yaḳar dā’im fitī̄l-i ‘aşḳ ile
   Kendi kendin nisbet eyler bu dil-i sūzāna şem‘

---

(197)
Ü 36a, M 35b
(198)
Ü 36b, M 36a

4. Añlamaz herkes o bezmiñ şu‘le-i māhiyyetin
Ol sebebdendir te’essüfle yanar giryāna şem‘

5. Ṭab‘-ı nermiyyet ile hep iktisāb-ı feyż ider
Bez̲l ider Nūrī ma‘ārif meclis-i ‘irfāna şem‘

199

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Bezm-i ġamda yaḳdı dil şem‘-i muḥabbetden çerāġ
Lāle-āsā sīnede nār-ı firāḳ gösterdi dāġ

2. Yüz çevirmez zaḫm-ı ḫārdan ‘āşıḳıñ ey ġonca-fem
Dāmeniñ ṭutdu göñül çekmez elin itmez ferāġ

3. Ney gibi ṭanbūr-ı dil itmezdi cevrinden fiġān
Muṭrib-i çarḫ-ı sitemkār virmese cāna ḳulaġ

4. Rū-siyāh olmaz ḥaḳīḳat üzre meftūnuñ olan
‘Āşıḳ-ı ṣādıḳlarıñ añlı açıḳ yüzüdür aġ

5. Ġıll ü ġışşdan Nūriyā pāk it meşāmm-ı ḫāṭırıñ
Alımaz būy-ı ḥaḳā’iḳden es̲er muḫtell dimāġ

200

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Tāb-ı ‘aşḳıñla fürūzān ḫāne-i dilde çerāġ

---

(199)
Ü 36b, M 36a
3. virmese: bu kimse M.
(200)
Ü 36b, M 36b
1. dāġ: çerāġ M.

Sīnede nār-ı firāḳıñdan nümāyān niçe dāġ

2. Murġ-ı dil isterdi kūyuñda müdām pervāz ide
Kākülüñ sevdāları pāyine ammā oldu bāġ

3. Öyle bir derde giriftār itdi hicrānıñ beni
Fikr-i vuṣlat oldu dūr-bīn-i ḫayālimden ıraġ

4. Rū-siyāh aġyāra cānā i'tibār itmek neden
Hem-nişīn olmaḳ revā mı gülşen-i kūyuñda zāġ

5. Derd-i hicrānıñ çekilmez bir belādır sevdigim
Nūrī'ye dünyā vü mā-fihā _________ferāġ

201

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Var mıdır 'ālemde ey dil rūy-ı dilberden laṭīf
Ol gül-i bāġ-ı melāḥat ġonca-i terden laṭīf

2. Her ḳaçan kim ol gül-i nev-reste güftār eylese
Cānıma cān baḫş ider elfāẓı sükkerden laṭīf

3. Şübhe yoḳdur ḳıl ḳadar kim kākül-i ḫoş-būları
Ḥāniṡ olmam ger yemīn itsem de 'anberden laṭīf

4. Ḳıymet olmaz muttaṣıl dürr-i Necef'dir dişleri
Lebleri mercān gibi yāḳūt-ı aḥmerden laṭīf

---

5. İki nüshada da mā-fihā ile ferāğ arasındaki kelime eksiktir.
(201)
Ü 37a, M 36b
3. ḥāniṡ: ḥālif Ü.
4. mercān gibi: mercān M.

5.	Virdi revnaḳ ḥüsn ile mihr-i cihān-ārā gibi
Nūriyā ruḫsār-ı dilber māh-ı enverden laṭīf

202

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1.	Tīr-i müjgānı o yāriñ ‘āşıḳı eyler telef
Ḳanġı sermestdir dimiş kim ġamzesinden *lā-teḫaf*

2.	Cevr-i dilberden şikāyet eylemezdim bir zamān
Olmasaydı bāri sīnem tīr-i aġyāra hedef

3.	Böyle bir maḥbūb-ı devrān var mı ‘ālemde dilā
Çeşm āhū ruḫları gül dişleri dürr-i ṣadef

4.	Ẓannım oldur görmese ruḫsār-ı yāri āfitāb
İktisāb itmezdi gökde nūr ile ḫūrşīd şeref

5.	Ṭa‘n-ı a‘dāya taḥammül eyle Nūrī bir zamān
Tā olunca devr ile aḥvāl-i ‘ālem ber-ṭaraf

203

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1.	Va‘de-i vaṣl itdi dilber ḳorḳarım eyler ḫilāf
Yā ġıyāṣe‘l-müstegīṣīn neccinā mimmā nehāf

---

(202)

Ü 37a, M 36b

1. *lā-teḫaf:* bkz. g. 164/6.

(203)

Ü 37b, M 37a

1. *Yā ġıyāṣe‘l-müstegīṣīn neccinā mimmā nehāf:* “Ey imdat isteyenlere yardım eden Allah’ım, bizi korktuğumuz şeylerden halas eyle.”

2. Ġamzesi tīr-i ḳażā ol dilberiñ ḳaşı kemān
Mest ü mecnūndur diyenler ġamzesinden *lā-teḫaf*

3. Jeng-i ġamdan ʻārī olmaz levḥa-ı dil zāhidā
Sāḳī-i ʻaşḳ u muḥabbet ṣunmadan bir cām-ı ṣāf

4. Menzil-i cānāna vāṣıl eyleyen ol bādedir
Zāhidā beyhūde itme yoḳ yere sen iʻtikāf

5. Bār-ı hicri çekmesin dünyāda hīç ehl-i vefā
Nūrī hicrāna taḥammül idemez biñ kūh-ı Ḳaf

204

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

1. Dāġ-ı fürḳat ile sūzānım efendim inṣāf
Zaḫm-ı hicrān ile nālānım efendim inṣāf

2. Sened istersen eger zaḫm-ı dil-i nāsūra
Ḥüccetim ney gibi efġānım efendim inṣāf

3. Kim ṣorar ḳanıma girseñ de efendim ammā
Şānıña lāyıḳ olan cānım efendim inṣāf

4. Külbe-i ġamda göñül nāle vü feryād eyler
Derd-i ḥasret ile giryānım efendim inṣāf

5. Ne ḳadar Nūrī ḫaṭākār ise de luṭf eyle
ʻAfv ḳıl cürmünü sulṭānım efendim inṣāf

---

2. *lā-teḫaf:* bkz. g. 164/6.
(204)
Ü 37b, M 37a

205

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ey göñül sen itme gel da‘vā-yı ‘aşḳ
‘Ārif ol kim bilesin ma‘nā-yı ‘aşḳ

2. Şāhid-i maḳṣūd yüzün ‘arż eylese
Baḳ ne ḥāle ḳor seni sevdā-yı ‘aşḳ

3. Ṭaġlara Ferhād-ı nā-kāmı ṣalıp
Ḳays'ı Mecnūn eyledi Leylā-yı ‘aşḳ

4. Pāy-māl eyler ṣafā esbābını
Başına gelse eger ġavġā-yı ‘aşḳ

5. Nūrī ḫāmūş ol budur āyīn-i ‘aşḳ
Olma ‘ālemde ṣaḳın rüsvā-yı ‘aşḳ

206

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Benden efzūn bülbülüñ efġāna isti‘dādı yoḳ
Baña tems̱īl olsa pervāne sezā feryādı yoḳ

2. Ehl-i temkīn olımaz bülbülde yoḳ ṣabr u şekīb
Meclis-i ‘uşşāḳda ger ṣorsan da anıñ adı yoḳ

3. Fenn-i ‘aşḳı şöyle taḥṣīl itdi dil buldu kemāl
Çoḳ degildir kim tefāḫür eylese üstādı yoḳ

---

(205)
Ü 37b, M 37a
(206)
Ü 38a, M 37b

4. El-amān bir ẓālim-i bī-raḥm elinden el-amān
Kimseye raḥm eylemez luṭf itmege mu‘tādı yoḳ

5. Ḳanda varsam da dil-i nā-kāma yoḳ cāy-i ḥużūr
Kūh-ı ‘aşḳ ḫālī degildir ṣanma kim Ferhād’ı yoḳ

6. Varalım ol pīr-i ‘aşḳ dergāhına şimdi dilā
Kimse men‘ itmez ḳażā-yı Vāsī’dir bünyādı yoḳ

7. Olımaz hergiz baña bu vādī-i ġamda refīḳ
Nūriyā gelsin o kim göñlünde ẕerre şādı yoḳ

207

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ne ‘aceb ṭūl u dırāz oldu bu eyyām-ı firāḳ
Şeb-i yeldā gibi oldu baña her şām-ı firāḳ

2. Bülbül itdi beni söyletdi dem-ā-dem ḥasret
İtdirir āh u enīn hicr ile ālām-ı firāḳ

3. Kimi şād itdigi var sāḳī-i çarḫ-ı ġaddār
‘Ādeti zehr ile ṣunmaḳ baña biñ cām-ı firāḳ

4. İderim ṣubḥ u mesā külbe-i fürḳatde fiġān
Fikrim oldur yine müncerr ola encām-ı firāḳ

5. Pürsiş-i ḫāṭırı terk eyledi aḥbāb Nūrī

---

(206)

6. Kimse men‘ itmez ḳażā-yı Vāsi’dir: Kimse men‘ itmez dilā ḳażā-yı Vāsi’dir Ü.
7. hergiz: herkes M.

(207)

Ü 38a, M 37b

Ṣormadı ḥāliñi bir kimse bu hengām-ı firāḳ

208

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ol gül-endāma nigāh eyle dilā gülzāra baḳ
Gülşen-i dildāra bülbül ol cemāl-i yāra baḳ

2. Ḫāl ü ḫaṭṭı muṣḥaf-ı ḥüsnüñde ṣun‘-ı Kird-gār
Mekteb-i rūyunda yāriñ nüsḫa-i esrāra baḳ

3. Ḫançer-i ser-tīz-i müjgānı geçerken cāna dek
Cevr ile bu çekdigi şemşīr-i āteş-bāra baḳ

4. Cevr-i cānāndan degildir şekvemiz illā bizim
Çarḫ-ı ġaddār itdigi evżā-yı nā-hemvāra baḳ

5. Derd-i hicriñle seniñ Nūrī fiġān eyler şehā
Ger inanmazsa baña gel diñle āh ü zāra baḳ

209

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Yāre ḥālim dimege ṭāḳat-ı güftārım yoḳ
Keşf-i rāz eylemege maḥrem-i esrārım yoḳ

2. Zāhidā sen beni mestāne ṣanıp daḫl itme
Mā’ilim bir güzele ẕerrece inkārım yoḳ

3. Ḥālimi kimseye fāş itmege yoḳ imkānım

---

(208)
Ü 38a, M 37b
4. cevr-i cānān: cevr ü cānān Ü.
(209)
Ü 38b, 38a

Böyle mesrūr gezerim ṣanma benim zārım yoḳ

4. Düşdü dil āteş-i fürḳatde yanar sulṭānım
Baña raḥm itmege bir yār-i vefādārım yoḳ

5. Bī-vefā çarḫ-ı denī Nūrī seni itdi ẕelīl
Ṭāli'imde şükür Allāh'a ki idbārım yoḳ

210

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1. Ḥasret çekerek gūşe-i hicrāna alışdıḳ
Mecnūn gibi ṣaḥrāları seyrāna alışdıḳ

2. Biz cāy-i ṣafādan düşeli semt-i firāḳa
Miḥnet-zedeyiz mesken-i vīrāna alışdıḳ

3. Bilmez degiliz ṣanma biz ol yār ne çiçekdir
Yoḳ çāresi būy-ı gül-i ḫandāna alışdıḳ

4. Āsūde degildir hele ḫāṭır siteminden
Biñ cevr ü cefā itse de cānāna alışdıḳ

5. Nūrī ṭaleb-i vuṣlat ile eyle müdārā
Yüz sürmege çün dāmen-i nā-dāna alışdıḳ

211

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

---

(210)

Ü 38b, M 38a

2. miḥnet-zedeyiz: miḥnet-zedeyim Ü.

(211)

Ü 38b, M 38b

1. ‘Āşıḳ-ı üftādeye eyle nigāh şāhāne baḳ
Bu ḫarābāt içre żabṭ olmaz dil-i dīvāne baḳ

2. Nīm nigāh-ı luṭf ile ta‘mīre muḥtāc beyt-i dil
Pādişāhım taḫtgāhıñdır dil-i vīrāne baḳ

3. Ka‘be-i dil yapılıp beyt-i tecellīdir şehā
Gör nice ma‘mūr olur ġā’ibden ol kāşāne baḳ

4. Şem‘-i ḥüsnüñ revnaḳ-ārā-yı cihān oldu seniñ
Dem-be-dem yanmaḳdadır seyr it dil-i pervāne baḳ

5. Cām-ı la‘liñ herkesi bir ḥāl ile mest itmede
Nūrī mest olsun hele ṣubḥ u mesā efġāna baḳ

212

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Bezm-i ‘uşşāḳa żiyā-güster meh-i enver mi yoḳ
Hīç baña mihr ü vefā eyler melek-peyker mi yoḳ

2. Derd-i serde mūlarım oldu kemend-i ġam baña
Raḥm idip gīsū-yı hicrim tırāş ider berber mi yoḳ

3. Ey nihāl-i bāġ-ı ‘işve sende yoḳ būy-ı vefā
‘Āşıḳa mihr ü vefā eyler gül-i aḥmer mi yoḳ

---

(211)
1. dívāne: dívāneye M.
(212)
Ü 39a, M 38b
2. raḥm idip gīsū-yı hicrim tırāş ider berber mi yoḳ: raḥm idip gīsū-yı hicrānım tırāş ider bir berber mi yoḳ M.
3. eyler: eyle M, Ü.

4. Ḥüsnüñe maġrūr olup ādem dimez olduñ baña
Ḥüsn ile mümtāz-ı ‘ālem ġayrı bir dilber mi yoḳ

5. Nūriyā ‘arż-ı ḫulūṣ itmekde taḳṣīr sende mi
Yoḫsa bu ḥāl-i melālim yāre hīç söyler mi yoḳ

213

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ḥasretiñle bülbül-āsā āh ü zār itsem gerek
Naḳd-i eşkim ḫak-i pāyiñe nis̱ār itsem gerek

2. Bilmediñ ḥāl-i dil-i nā-şādı cevr itdiñ baña
‘Āḳıbet rāz-ı nihānım āşikār itsem gerek

3. Ġonca-i ruḫsārıña dil bülbül olmuşdur şehā
Gülşen-i kūyuñda feryādım hezār itsem gerek

4. Dem-be-dem tennūr-ı fürḳatde kebāb oldum meded
Āteş-i hicre taḥammül iḫtiyār itsem gerek

5. Nūrī’ye rām olmadıñ ey çeşm-i āhū gerçi sen
Bir gün ey vaḥşi seni ammā şikār itsem gerek

214

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Bir nigāh-ı luṭf ile üftādeñi şād itmediñ
Bir ḫiṭāb-ı nāz ile olsun beni yād itmediñ

---

(213)
Ü 39a, M 38b
(214)
Ü 39b, M 39a

2. Ka‘be-i dil dest-i cevriñle ḫarāb oldu şehā
Nīm nigāh ile Ḫalīlim bir gün ābād itmediñ

3. Ḳayd-ı fürḳatde bıraġıp ṣubḥ u mesā giryānım
Dām-ı ḥasretde esīr itdiñ de āzād itmediñ

4. Kişver-i ḥüsn-i melāḥatda mis̱āl olmaz saña
Pādişāhsın gerçi ammā kimseye dād itmediñ

5. Nūrī nā-kām ‘arż-ı ḥāl itdi şehā bir bir saña
Dergehiñden n’eyleyim aġyārı ib‘ād itmediñ

215

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Muttaṣıl şānıñ mıdır ‘uşşāḳı nālān eylemek
Yoḫsa mu‘tādıñ mıdır cevriñle giryān eylemek

2. Ġamzeler tātār-ı yaġmakāra beñzer raḥmı yoḳ
‘Ādet itdiñ ṣabr u sāmānım perīşān eylemek

3. Nehr-i eşkim laṭme-i deryā gibi cūş itmede
Hīç ne mümkindir anı bir laḥẓa pinhān eylemek

4. Yār hilāl ḳaşın görüp vaṣlıñla bayrām idelim
‘Īd-i vaṣlıñda ṣafādır cānı ḳurbān eylemek

5. Şem‘-i ḥüsnüñ şu‘lesinde Nūrī bir pervānedir
Tā-be-key hicriñle ey yār anı sūzān eylemek

---

(214)
3. giryānım: imlāsı giryāneyim olmasına rağmen, vezin gereği bu şekilde okundu.
(215)
M 39a

216

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Çekilmez bir belādır muttaṣıl cevr-i firāvānıñ
Oñulmaz yaralardır sīnede hem dāġ-ı hicrānıñ

2. Hele tīr-i ḳażādır ġamzeler kār eyledi cāna
Fesāda virmese dünyāyı bāri çeşm-i fettānıñ

3. Ne ḥācet ġamze-i ser-tīz ile ‘uşşāḳı taḫvīfe
Bilir herkes ne āfetdir şehā ol tīr-i müjgānıñ

4. Taḫallüf eylemez hīç tīr-i ġamzeñ ey kemān ebrū
Ḳarār eyler nişāngāhdır dil-i ‘āşıḳda peykānıñ

5. Niçün ‘uşşāḳla cānā rişte-i nizā‘ı kesmezsin
Kimiñle başa çıḳmaz sevdigim mūy-ı perīşānıñ

6. Ne reng itdiñ baña bilmez miyim ey rengi çoḳ dilber
Ḳıyās itme elimden ḳurtulur cevriñle dāmānıñ

7. Dükenmez seyl-i eşkim mevce-i deryā gibi cānā
Teraḥḥum eyle ḳanlı yaşıma var ise īmānıñ

8. İcāzet almadan benden Gülistān'ı oḳur bülbül
Virirdim aġzı dadın olsa ruḫṣat ‘andelībānıñ

9. Aradım aġzını evṣāf-ı ḥüsnüñde ne dir ġonca
Cevāb virmege Nūrī cānı mı var verd-i ḫandānıñ

---

(216)
Ü 39b, M 39a
2. virmese: virse Ü.
9. virmege: virmekde Ü.

217

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Dil çekerse bāri çeksin şāh-ı ḫūbān minnetin
Çekmesin bir vaṣl içün aġyār-ı nā-dān minnetin

2. Mūy-ı 'anber-būy-ı kākülden meşāmmı pür olan
İstemez bir ḳıl ḳadar zülf-i perīşān minnetin

3. Var iken gülzār-ı ḥüsnüñ ġoncası ey gül-'iẕār
Kim çeker 'ālemde hīç būy-ı gülistān minnetin

4. Farḳ iden la'l-i lebiñ sırrındaki ḫāṣṣiyyeti
Silk-i fikre çekmez ol yāḳūt u mercān minnetin

5. Cevher-i vaṣlıñ ne bilsiñ ḳadrini her seng-dil
Nūrī-āsā var mı eyler bezm-i 'irfān minnetin

218

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Çeşm-i fettānıñ ile yāriñi meftūn itdiñ
Dil-i üftādeyi hicriñ ile mecnūn itdiñ

2. Evvelā mihr ü vefā ṣoñra cefākār olduñ
Pādişāhım baña cevr itmege ḳānūn itdiñ

3. Beni üftāde idip fürḳate itdiñ mu'tād
Ḥālimi derd-i firāḳıñla dīgergūn itdiñ

---

(217)
Ü 39b, M 39b
(218)
Ü 40a, M 39b

4. Kām-rān sāye-i vaṣlıñda raḳīb-i bed-ḫˇāh
Nigeh-i luṭf ile ol kāfiri memnūn itdiñ

5. Şād idersin saña bed-ḫˇāh olan ol aġyārı
Ṭālib-i vaṣlıñ olan ʿāşıḳı maḥzūn itdiñ

6. Tīr-i ġamzeñ es̱er itdi dile ey ḳaşı kemān
Nīze-i cevriñ ile sīnemi pür ḫūn itdiñ

7. Nice ṣabr eyleye Nūrī sitemiñ oḳlarına
Dil-i bī-çāreyi biñ zaḫm ile meşḥūn itdiñ

219

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1. Kākül-i ḫoş-būları ʿuşşāḳıña dām eylediñ
Ṣayd idip murġ-ı dil-i üftādeyi rām eylediñ

2. Rāz-ı ʿaşḳ sīnemde pinhān bir zamān fāş itmedim
Sen beni teşhīr idip ʿālemde bed-nām eylediñ

3. Ḥüsn ile meh-tāb-ı ʿālem gibi olduñ müştehār
Gün yüzüñ göstermeden her rūzumu şām eylediñ

4. İtmediñ baña vefā aġyārı itdiñ şādkām
Ol ʿadū-yı bed-liḳāya raġbeti tām eylediñ

5. Nūriyā hep maḳsadıñ cevr-i firāvān eylemek
Luṭf-ı vaṣlıñdan anı dünyāda nā-kām eylediñ

---

(219)
Ü 40a, M 39b

220

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Rūyuña itdiñ niḳāb kākül perīşān eylediñ
Muttaṣıl ol vech-ile ḥüsnüñü pinhān eylediñ

2. Lāle-āsā sīne dāġım hicr ile oldu ‘ayān
Āteş-i ‘aşḳla dil-i nā-şādı sūzān eylediñ

3. İtmediñ cānā vefā bir kez baña n’oldu saña
Gūşe-i ḥasretde ben nā-şādı ḥayrān eylediñ

4. İtdiñ envā‘-ı cefā ile beni üftāde sen
Rū-siyāh aġyārı cānā şād u ḫandān eylediñ

5. Gel yeter bu dām-ı fürḳatden ḫalāṣ it Nūrī’yi
Niçe demdir sen anı hicriñle nālān eylediñ

221

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Bir nigāh-ı iltifātıñla vedād itmez misiñ
Ḫātır-ı vīrānı ta‘mīre murād itmez misiñ

2. Vaṣlıñ ümmīd iderek cevrini müzdād eylediñ
Raḥm idip bir gün dil-i nā-şādı şād itmez misiñ

3. ‘Arż-ı ḥālim diñle ey şāh-ı melāḥat luṭf ile
Devlet-i ḥüsnüñde hīç bir laḥẓa dād itmez misiñ

---

(220)
Ü 40b, M 40a
(221)
M 40a

4. Bī-tekellüf külbe-i aḥzānıma gelsen ne var
Ḳahr ile olsun beni bir kerre yād itmez misiñ

5. Nūrī nā-şādı esīr itdiñ kemend-i ʻaşḳıña
Ḳayd-ı fürḳatden anı bir dem küşād itmez misiñ

222

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

1. Çekelim ey dil-i bī-çāre cefāsın yāriñ
Dem olur kim süreriz ẕevḳ u ṣafāsın yāriñ

2. Sitem-i yāre taḥammül gerek ey dil dā'im
Ṭıfl iken görmüş idiñ ʻişve-nümāsın yāriñ

3. Münfaʻil olma göñül cevrine meh-pāreleriñ
Var mı görmüş hele ṣor kimse vefāsın yāriñ

4. Bir gice şemʻ-i şeb-ārā gibi gösterse yüzün
Māh-i tāb eyler idik ḥüsn-i żiyāsın yāriñ

5. H̱aṭṭ ẓuhūr itmek ile Nūrī geçilmez yārdan
Ḳo disinler ruḳabā oḳu duʻāsın yāriñ

223

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1. Sīnemi yār nār-ı hicrān ile sūzān eylediñ

---

(222)

Ü 40b, M 40a

1. olur: Her iki nüshada da "oldur" şeklinde yazılmıştır. Vezne uydurmak için olur şeklinde okundu.

(223)

Ü 40b, M 40a

Vaṣl ile şād itmediñ fürḳatle giryān eylediñ
2. Va‘de-i vaṣla ṣudūr itmez dehānıñdan ḫaber
Baña istiġnā idip aġyārı şādān eylediñ

3. Sen beni biñ nāz ile çekdiñ kemend-i ‘aşḳıña
‘Āḳıbet Mecnūn gibi ‘ālemde ḥayrān eylediñ

4. Gāh nāz u gāh ‘işve bir zamān itdiñ baña
N’eylediñse eylediñ cevriñ firāvān eylediñ

5. Ey yüzü gül nāz u istiġnā yeter göster yüzüñ
Nūrī’yi bülbül gibi ‘aşḳıñla nālān eylediñ

224

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Nümāyān fitne-engīz olduġu ol tīr-i müjgānıñ
Elinden aġlamaz bir kimse var mı çeşm-i fettānıñ

2. Taḥammül itmez oldu sīnemiz bu zaḫm-ı hicrāna
İrişdi tā cigergāh-ı dile cevr ile peykānıñ

3. Beni üftāde itdi çarḫ-ı ġaddār gerçi kim ammā
Kim aġlardı felekden olmasa ger cevri cānānıñ

4. Nedir ol ġamzelerde vādī-i naḫvet didim yāre
Nigāh-ı luṭf ider mi kimseye hīç çeşm-i mestānıñ

5. Ne ümmīd-i vefā itsin o yārdan Nūriyā bilmem
Görünmez sāyesi ġam çekme ol serv-i ḫırāmānıñ

---

(224)
Ü 41a, M 40b

225

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1. Fitne-engīz olmasa ger çeşm-i fettānıñ seniñ
   Derd-i ʿaşḳıñla cihān olmazdı ḥayrānıñ seniñ

2. Kimseyi şād itmediñ mihr ü vefā kārıñ degil
   Vādi-i hicrānda ʿuşşāḳ cümle nālānıñ seniñ

3. Ḥüsn ile mümtāz melāḥat şāhısın ammā şehā
   Mülk-i dil ẓulmüñle ey yār oldu vīrānıñ seniñ

4. Vaʿde-i vaṣl eylediñ ʿahdinde s̱ābit olmadıñ
   Bilmem ey yār-i cefā-cū bu mu peymānıñ seniñ

5. İtmediñ ʿarż-ı cemāl ʿīd oldu ey māh-ı münīr
   Āfitābım görmez oldum rūy-ı raḫşānıñ seniñ

6. Bezm-i aġyāra varıp olduñ enīs ey gül beden
   Hey meded kim ḫār elinde ḳaldı dāmānıñ seniñ

7. ʿĪd-i aḍḥādır bugün raḥm eyle Nūrī zāra gel
   El-amān ḥaddi tecāvüz itdi hicrānıñ seniñ

226

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1. Cāna kār itdi dem-ā-dem cevri ol cānāneniñ
   Çeşmi āfet pür cefā ol ġamzesi fettāneniñ

---

(225)
Ü 41a, M 40b
6. olduñ enīs ey gül beden: olduñ enīs gül beden Ü.
(226)
Ü 41b, M 41a

2. Yüz bulup gīsūlarıñdan hīç elin çekmez ṣabā
Kākülüñden elleri bāri çekilsin şāneniñ

3. Sīnesin çāk eylemezdi gülsitānda her seḥer
Olmasa üftādesi bülbül gül-i ḫandāneniñ

4. Olmasın āzürde dilber āh ü zārımdan benim
İḫtiyār ile degildir nālesi dīvāneniñ

5. Dāġ dāġ oldu dil-i Nūrī firāḳ-ı yār ile
Sīnesi sūzān olur elbet müdām pervāneniñ

227

Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün

1. Ḫayāl-i yāre meyl itdiñ göñül dīvānelik itdiñ
Cemāl-i şemʻine meftūn olup pervānelik itdiñ

2. Muḥabbet cāmına dil mübtelā olmaḳ ḳolay ammā
O sevdāya düşüp sen her zamān mestānelik itdiñ

3. Seni cāndan sever bülbül degil mi ʻāşıḳ-ı şeydā
Niçün sen nāzenīnim āfet-i devrānelik itdiñ

4. Kemān ḳaşıñ işāretle dil-i ʻuşşāḳa kār eyler
Yeter ey ġamzesi tīr-i sitem peykānelik itdiñ

5. Raḳīb-i bed-liḳā āşinā oldu saña Nūrī
Dimek lāzım degil mi yoḳ yere bīgānelik itdiñ

---

(227)
Ü 41b, M 41a

228

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. ‘Arż ider resm-i muḥabbetden nişān ey yār sözüñ
Bez̠l ider naḳdīne-i mihr ü vefā her bār sözüñ

2. Rūşen eyler ḳalbimi ḫūrşīd-i ‘ālem-tāb gibi
İştibāh yoḳ muttaṣıl kim pertev-i envār sözüñ

3. Artırır şevḳ-ı derūnum nīm nigāh-ı iltifāt
Luṭf idip çekdirmesin her laḥẓa intiẓār sözüñ

4. Çoḳ mudur iḥyā-yı emvāt itse luṭfuñ her zamān
Zāhidi çün ḫ˘āb-ı ġafletden ider bīdār sözüñ

5. Şāhid-i ma‘nā-yı mażmūnu çeker āġūşuna
Gösterir elbet niḳāb-ı ġaybdan dīdār sözüñ

6. Ḫāzin-i gencīne-i ‘ilm ü ma‘ārifsin hele
Kimse inkār idemez çün kenz-i esrārdır sözüñ

7. Nūriyā ‘arż-ı ḫulūṣdur çün bu mażmūndan merām
İ‘tiz̠ār-ı ḥāl idip gel eyle iḫtiṣār sözüñ

229

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ger naṣīb olmazsa vaṣlıñ āh ü zār itmek gerek
Fürḳatiñle her zamān eşkim nis̠ār itmek gerek

---

(228)
Ü 41b, M 41a
(229)
Ü 42a, M 41b

2. Dilde ṭāḳat ḳalmadı hicre taḥammül oldu güç
Ey dil-i bī-çāre bir gün ‘azm-i yār itmek gerek

3. Olsa anḳā çeşm-i şeh-bāzıñ egerçi ṣayd ider
Pek tevekkül eyleyen yāri şikār itmek gerek

4. Leşker-i ġam kişver-i dilde hele yer itmesin
Ṭop-ı āhımla o ceyşi tār-mār itmek gerek

5. Nūriyā ṭāli‘ müsā‘id olmasa itme şitāb
Nāziş-i ‘aṣra taḥammül iḫtiyār itmek gerek

230

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Būy-ı gülzārı ṣabā luṭf ile kūy-ı yāre çek
Bu dil-i şeydāyı ammā kākül-i dildāra çek

2. Tūtiyādır ‘ayn-ı cāna ḫāk-i pāy-i dil-rübā
Al getir ḫāk-i derinden çeşm-i intiẓāra çek

3. Eylemese ger ṭabīb-i ma‘nevī dermān saña
Derd-i bīmār-ı ġamı sen de dil-i bī-çāre çek

4. Zāhidā ma‘ẕūr ṭut feryādıma daḫl eyleme
Çille-i cām-ı ḫumārı sen de gel bir pāre çek

5. Merd-i meydān-ı firāḳ olduñ cihānda Nūrī sen
Tīġ-ı āteş-bār-ı āhı sīne-i aġyāra çek

---

(229)
2. ‘azm-i yār: ‘arż-ı yār M.
(230)
Ü 42a, M 41b

231

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. O ṭıfl-ı nev-resim pür ‘işvekār olur giderek
Gülünce ġonca-āsā gül-‘iẕār olur giderek

2. Cefāsını çekeriz her ne ḥāl ise yāriñ
Olur o gün ki o da cilvekār olur giderek

3. Ḳalır mı böyle sitemkār o şūḫ-ı nāz-perver
Baña o gül-beden elbet de yār olur giderek

4. Ne deñlü serd ise de rūzgār[ı] dünyānıñ
Bu germ ü serd ile ammā bahār olur giderek

5. Tecessüm eyledi yāriñ ḫayāli göñlümde
Ümīd-i vaṣlına bu ḥāl medār olur giderek

6. Fütāde olsa da rif‘at bulur yine ‘āşıḳ
Viṣāl-i yār ile dil kāmkār olur giderek

7. Olursa ṭūl-ı dırāz şām-ı fürḳati yāriñ
Şeb-i firāḳ yine Nūrī nehār olur giderek

232

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ṣanma eyyām-ı viṣāli saña göstermez felek

---

(231)
Ü 42a, M 41b
2. cefāsını: cefā Ü.
3. şūḫ-ı nāz-perver: şāḫ-ı nāz-perver Ü.
(232)
Ü 42b, M 42a

Ḫā’il olmaḳ hīç ne mümkin bu işe ins ü melek

2. İtme ta‘cīl ṣābir ol evḳāta merhūn çün umūr
Ḫayra peyveste olur ṣabr ile her iş giderek

3. Maṭlabıñ hep kā’inātıñ baḫş iden Allāh’dır
Ne bu nāliş ne bu ālām ile feryād eylemek

4. Her umūruñ eyle tefvīż dergeh-i Mevlā’ya sen
Ṣıdḳ u iḫlāṣ ile ammā i‘tiḳād-ı lā-büdd gerek

5. Ḫayr ü şer ẕilletle ‘izzet Nūriyā Ḥaḳ’dan ḳamu
Hīç müfīd olmaz der-i sulṭānda ḥāliñ söylemek

233

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Devlet ü iḳbāl şeref derbānıñ olsun ḥaşre dek
Vefḳ-ı dil-ḫ˘āh üzre dönsün dem-be-dem çarḫ-ı felek

2. Görmesin ġam ṭab‘-ı pākiñ ġuṣṣadan olsun ba‘īd
Dergeh-i luṭfuñda herkes maṭlabıñ itsin dilek

3. Ḫātem-i Ṭayy gibi mebẕūl ni‘metiñ olsun mezīd
Dā’imā da‘vāt-ı ḫayrıñ eylesin ins ü melek

4. Ṭab‘-ı mir’āt-ı mücellā-yı münīriñ gün gibi
Şu‘le-baḫş olsun cihānda görmesin endūh-ı jeng

5. Ser-be-zānū-yı ḫacālet ġuṣṣa-keş-i üftādeyim
Ṭāḳatim yoḳ ḫāk-i pāye ḥālimi ‘arż eylemek

---

(233)
Ü 42b, M 42a

6. Derdmendim luṭfuña muḥtācım ey kān-ı kerem
Ḥāl-i ma‘ẕūriyyetim mesmū‘uñuz olmaḳ gerek

7. Ḥaḳ te’ālā devlet ü iḳbāliñ efzūn eylesin
Nūrī’niñ aḥvāli ma‘lūmdur ne ḥācet söylemek

234

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Mübtelā-yı derd-i ‘iṣyānım devā ister göñül
Luṭf-ı Mevlā’dan hidāyetle şifā ister göñül

2. Nefs-i bed-ḫ˘āh çün girībānım alıp itdi esīr
Çāre-cūyā-yı meded oldum rehā ister göñül

3. Yoḳ delīlim vādī-i ḥayretde ḳaldım bī-kesim
Pīr-i ‘aşḳdan ṣıdḳ ile bir reh-nümā ister göñül

4. Defter-i a‘mālime girmiş degil ḫayrü’l-‘amel
Ma‘ṣiyyetdir her işim Ḥaḳ’dan ‘aṭā ister göñül

5. Gevher-i ‘aşḳı düşürdüm ẓulmet-i fürḳatde ben
Bulmaġa ol gevheri bir meh-liḳā ister göñül

6. Bī-vefā dünyā baña reh-zen olup itdi zebūn
Ḳurtuluş yoḳ n’eyleyim terk-i hevā ister göñül

7. Nūriyā bilmem ne ḥāle düşdü göñlüñ bülbülü
Gülsitān-ı ‘ālem içre yoḳ ṣafā ister göñül

---

(234)

Ü 43a, M 42b

7. Ü’de yanlışlıkla “Degilsin Nūrī-veş bir ġonca-i nev-restedir mehcūr/ Ne desen de eyā bu āteşīn āvāze ey bülbül” şeklinde yazılmıştır.

235

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Görmege gül rūyunu ṣubḥ u mesā ister göñül
Kūy-ı vaṣlıñda hemān cāy-i ṣafā ister göñül

2. Çāre yoḳ düşdüm ġam-ı hicriñle derdim artmada
Gel ṭabībim itme istiġnā devā ister göñül

3. Giceler ṣanma tehī feryādımı ey mihribān
Göñlüm egler ‘ālem içre meh-liḳā ister göñül

4. Zāhid-i bī-dil ne bilsin leẕẕet-i ‘aşḳ neydigin
Ṭa‘n iderse ġam degildir dil-rübā ister göñül

5. Nūrī üftāde ġam-ı hicriñle aġlarsa n’ola
Bezm-i vuṣlatda ṣafā itmek şehā ister göñül

236

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Nedir bu naġme-i dil-sūz ile āġāze ey bülbül
Fiġānıñ hem-dem oldu perde-i şehnāza ey bülbül

2. Saña vuṣlat degil mi gülsitānda mesken eylersin
Beni nār-ı firāḳ döndürdü aşbāza(?) ey bülbül

3. Nedendir nāliş-i derd-i fiġānıñ dem-be-dem eyā
Kābil’den mi ‘aceb bir dilber-i ṭannāze ey bülbül

---

(235)
M 42b
(236)
M 43a

4. Uçurduñ rāḥatın itdiñ perīşān ġonca evrāḳıñ
İcāzet almadan sen ġoncadan pervāza ey bülbül

5. Kem olmazsın düşerseñ ger nigāh-ı çeşmine yāriñ
Giriftār ol hele ol gözleri şeh-bāza ey bülbül

6. Uçurduñ ḫˇāb-ı nāzı çeşm-i gülden zār ile ammā
Anıñçün başladı gülşende ġonca nāza ey bülbül

7. Getirdi bir yere evrāk-ı ḥüsnüñ nüsḫasın ġonca
İder gül rişte-i cānıñ ile şīrāze ey bülbül

8. İderdim seyr-i gülzār-ı cemāliñ ṣubḥ-dem cānā
Eger ṣarılmasa gülşende ḫār kināza ey bülbül

9. Degilsin Nūrī-veş bir ġonca-i nev-resteden mehcūr
Nedir sende eyā bu āteşīn āvāze ey bülbül

237

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Yüzüñ göstermeden ḳaçmaz gül-i ḫandānıñ ey bülbül
‘Acebdir ḥasret-i gülzār ile efġānıñ ey bülbül

2. Saña devlet degil mi ġuṣṣa-i fürḳat ki bilmezsin
Nedir böyle dem-ā-dem derd ile giryānıñ ey bülbül

3. Seni teb’īḍ ider yoḳ ṣaḥn-ı gülde āşiyān it sen
Vuḳū‘ bulmuş degildir vaḳ‘a-ı hicrānıñ ey bülbül

4. Saña hīç keyd-i ḫārdan bir zamān cevr ü sitem gelmez

(237)
Ü 43a, M 43a

Müdām āsūdedir rencīdeden dāmānıñ ey bülbül

5. Seng-i a‘dāya Nūrī gibi menşūr-ı saṭvet yoḳ
Gül-i ra‘nā ile hem-dem ṣafāda cānıñ ey bülbül

238

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Cihān ḥālin ḫayāl it gūşe-i ‘uzletde pinhān ol
Eger ‘ārif iseñ ey dil muḳīm-i cāy-i vīrān ol

2. Ma‘ārif kesb ise maḳṣūd bu ḳayd-ı māsivādan geç
Ḳanā‘at mesleginde ‘aşḳ ile gel merd-i meydān ol

3. Hezār sāl ‘izz ü rif‘atla başıñ ger irse eflāke
Çü fānīdir cihān mülkü ne ḥāṣıl dehre sulṭān ol

4. *‘Aref*den ma‘nīdār ol *faḳru faḫrī* menzilin cāy it
Geçip ḳayd-ı ta‘alluḳdan bu menzilgehde ‘irfān ol

5. Çü mihnet baḥrına girdiñ belā emvācına ṣabr it
Naṣībiñ cüst-cū itme gelir Nūrī sen ‘ummān ol

239

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1. Biz ṣoḥbet-i dildār ile ḫandān idik evvel
Cānān ile hem seyr-i gülistān idik evvel

---

(238)

Ü 43a, M 43b

3. hezār sāl: hezārā Ü.

4. *faḳru faḫrī:* “Fakirlik benim övüncümdür.”/ *‘aref: Men arefe nefsehu fekad arefe Rabbehu* hadisinden iktibastır. “Kendini bilen Rabbini bilir.” anlamına gelir.

(239)

Ü 43b, M 43b

2. Çārūb-keş idi müjelerim reh-güẕerinde
Dergāhına iḫlāṣ ile derbān idik evvel

3. Dūr itdi beni meclis-i yārdan yine devrān
Pervāne-i şem‘-i ruḫ-ı cānān idik evvel

4. ‘Īd olsa da gelmez baña şimdi o cefā-cū
Biz yoluña biñ cān ile ḳurbān idik evvel

5. Bīgāne mi oldu saña Nūrī o gül-endām
Bilmez mi o gül bülbül-i nālān idik evvel

240

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ḥasret-i ruḫsār-ı cānān ile giryāndır göñül
İntiẓār-ı yār ile ney gibi nālāndır göñül

2. Āteş-i hicrān ile yanmaḳda dā’im sīnemiz
Ḳalmadı ṣabra mecāl fürḳatle sūzāndır göñül

3. Ṣūret-i Leylā’ya beñzer yāre oldum mübtelā
Vādi-i hicrānda Mecnūn gibi pūyāndır göñül

4. Olma dil-beste didim her kākül-i cānāneye
Söz ḳabūl itmezlik itdi derde şāyāndır göñül

5. Nūriyā gīsū-yı yāre kim esīr olmaḳ diler
İḫtiyār elde degil başına sulṭāndır göñül

---

(240)
M 43b

241

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Gül-i ṣad berg gibi dilber gül-i ḫandān mı degil
Kākül-āsā dil-i şūrīde perīşān mı degil

2. Gülşen-i ḥüsn-i melāḥatda bulup neşv ü nemā
Dil-i üftāde daḫı bülbül-i nālān mı degil

3. Diḳḳat it ġamzesine tīr-i ḳażāya beñzer
El-amān ṭıfl iken ol āfet-i devrān mı degil

4. ‘İşve-i nāz ile yār ḫatve-berīd olduḳça
Ḳāmeti ol güzeliñ serv-i ḫırāmān mı degil

5. Dil-i bīmārıña Nūrī o ṭabīb itse devā
Şerbet-i vuṣlat-ı yār derdiñe dermān mı degil

242

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Dil tesellī-yāb olurdu olsa vaṣla iḥtimāl
Böyle ḥāl-i zār ile mümkin mi yāre ‘arż-ı ḥāl

2. Muttaṣıl nā-kām olup ye’s geldi muṭlaḳ ḫāṭıra
Çün dil-i maḥzūnumu itdi melālet iştimāl

3. Hīç müfīd olmaz hezār tedbīr iderse ger beşer
Vaḳti gelmezden muḳaddem itme fikr-i bī-me’āl

---

(241)
Ü 43b, M 44a
(242)
M 44a

4. Ey dil-i şeydā tevekkül eyle Ḥaḳḳ'a ṣıdḳ ile
Ḥażret-i Mevlā'ya yalvar ṭurma sen rūz u leyāl

5. Nūriyā gerdūn-ı dūn eylerse ger cevr ü cefā
'Ārif iseñ eyleme aṣlā sipihre infi'āl

243

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Şevket-i ḥüsn ile yār fā'iḳ-ı aḳrān mı degil
Yoḫsa iḳlīm-i melāḥatda Süleymān mı degil

2. Şem'-i iḳbāl ne ḳadar olsa da meclisde füzūn
Bezm-i cem'iyyetiñ encāmı perīşān mı degil

3. Girse de elde ḳalır ṣanma ḫayāl-i devlet
Bir gün ol rişte-i 'izzet de girīzān mı degil

4. Ṭutalım gelse de bāzār-ı viṣāl-i dilber
Bozar aġyār yine va'dinde peşīmān mı degil

5. Ṭālib-i vuṣlat olan Nūrī'yi şād eylemedi
Dil-i şeydā ġam-ı fürḳat ile giryān mı degil

244

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Derūna kār ider ṣubḥ u mesā efġānıñ ey bülbül
Saña 'arż-ı cemāl eyler gül-i ḫandānıñ ey bülbül

---

(243)
Ü 44a, M 44a
(244)
M 44b

2. Nigāh it ḥālime şerm ile epsem ol şikāyetden
Degilsin dūr gülüñden yā nedir giryānıñ ey bülbül

3. Seni ib‘ād ider yoḳ ṣaḥn-ı gülzāra muḳīm olsañ
Geçer gülşende dā’im ẕevḳ ile evānıñ ey bülbül

4. İdersin da‘vī-i sūziş bahār eyyāmı olduḳça
Diñledir ‘āşıḳāna n’eyleyim nālānıñ ey bülbül

5. Yeter bu nāliş-i bī-hūde ḥasret çekmeden bir dem
Şikāyet itme yoḳdur Nūrī-veş hicrānıñ ey bülbül

245

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Kākülüñ mūyuna zencīr-i cünūn oldu mis̱āl
Niçe ‘āḳilleri bend eyledi ṭurrañ fi’l-ḥāl

2. Varamam kūyuña taḳrīr-i merām itmek içün
Derd-i hicriñ ḳomadı bende şehā ẕerre mecāl

3. Dest-gīr ol ḳoma ayaḳda bu üftādeyi sen
Meded ey sāḳī-i gül-çehre kerem ḳıl elim al

4. Ḥüsnüñ[üñ] olmasa maġrūru eger māh-ı münīr
Bilse noḳṣānını ḳaşıñ gibi olmazdı hilāl

5. Ṣafḥa-i māha çeker ḫaṭ-ı siyāhla cedvel
Āyet-i Neml’i yazar ḥüsnüñe ḫaṭṭāṭ-ı ḫayāl

---

(245)
Ü 44a, M 44b
3. üftādeyi sen: üftāde sen Ü.
5 ve 6. Ü-

6. Tef-i hicrān ile ‘uşşāḳı dil-āzār itme
Ḥüsnüñ isterseñ eger görmege gün gibi zevāl

7. Nūriyā vuṣlat içün olmayalım bār yāre
Kendi bārın çekemez tāzedir ol serv-i nihāl

246
Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Āteşīn āh ile bülbül gibi efġān idelim
Ol leb-i ġonca ile ‘azm-i gülistān idelim

2. Nev-be-nev nāle-i dil-sūz idelim kūyuñda
Bezm-i cem‘iyyet-i aġyārı perīşān idelim

3. Baḳsın erbāb-ı ḥased reşk ile dūr-ā-dūrdan
Tek ü tenhā o güzel yār ile seyrān idelim

4. Yaḳasın yırtmaġa ister gül içün bülbüller
Görmesin ol gül-i nev-resteyi pinhān idelim

5. Hüsn-i tedbīr ile bir semtini bulmaḳ muḥtāc
Bize elzem olan aġyārı girīzān idelim

6. Nūriyā furṣatı fevt eyleme bu mevsimde
Gülsitāna varalım ġoncayı ḫandān idelim

247

---

(246)
Ü 44a, M 44b
4. nev-resteyi: nev-reste Ü.
5. Ü-
(247)
M 45a

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Nihān olduñ gözümden el-amān ḫūrşīd-i raḫşānım
Daḫı 'arż-ı cemāl itmez misin ey māh-i tābānım

2. Bahār ile müzeyyen oldu 'ālem şād u ḫurremdir
Buyur ṣaḥn-ı çemenzāra tevaḳḳuf itme sulṭānım

3 'Azīmet eyle sen tenhā benimle seyr-i gülzāra
Ne var alsam seni aġyār elinden verd-i ḫandānım

4. Nihāl-i gülsitān-i 'işveden bir ġoncasın cānā
Bu istiġnā ile artar dā'imā zār u efġānım

5. Mu'ālicden devā-yı derd-i Nūrī zārı sen ṣorma
Viṣāliñdir bilirsin ey ṭabībim derde dermānım

248

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1. Derd-i ġam-ı hicriñ ile giryānım efendim
Nār-ı sitemiñle daḫı sūzānım efendim

2. Bir kerre nigāh eylemediñ luṭf ile ey yār
Bilmez misin aḥvāl-i perīşānım efendim

3. Raḥm eyle güzel başıñ-içün pādişāhım gel
Şeb-tā-be-seḥer ney gibi nālānım efendim

4. Eşkim gibi başdan ayaġa düşmüşüm ey yār
Ḳaldır beni luṭfuñ ile sulṭānım efendim

---

(248)
Ü 44b, M 45a

5. Ṣād eyle viṣāliñle hemān Nūrī-i zārı
Derd-i elem-i hicr ile ḥayrānım efendim

249

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Şem‘-i bezminden dilā yāriñ cüdā pervāneyim
Külbe-i fürḳatde nār-ı hicr ile sūzāneyim

2. Āteş-i fürḳatle sīnem lāle-āsā dāġdār
Sīne dāġımla dem-ā-dem ney gibi nālāneyim

3. Baña göstermez cemālin setr ider ol meh-liḳā
Ārzū-yı vaṣl ile bilmez mi o yār giryāneyim

4. Añlamaz keyfiyyet-i efġānımı gūş eylemez
Bilmez ol yār cām-ı ‘aşḳıyla anıñ mestāneyim

5. Nūriyā endīşe-i fürḳat ile ḥālet gelir
Muttaṣıl ḥayretdeyim kim bilmezim eyā neyim

250

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1. Şeb-tā-be-seḥer hicr-ile giryānım efendim
Seyl olmadadır eşk-i firāvānım efendim

2. Aġlatma yeter ḥālime gel merḥamet eyle
Ṣād eyle beni vaṣl ile sulṭānım efendim

---

(249)
M 45b
(250)
M 45b

3. Sen ‘arż-ı cemāl itmediñ ey māh-ı melāḥat
Hīç şād olamaz bu dil-i aḥzānım efendim

4. Eflāke çıḳar tā ‘alevi nār-ı firāḳıñ
Olmaḳda füzūn āteş-i hicrānım efendim

5. Pervāne-i dil yandı helāk olmada ey yār
Yansın mı daḫı sīne-i sūzānım efendim

6. Ben gūşe-i fürḳatde idersem n’ola feryād
Sen şād olagör ġonca-i ḫandānım efendim

7. Nūrī ġam-ı fürḳatle ḫarāb olduġun aġlar
Yapılmadı bu ḫāṭır-ı vīrānım efendim

251

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Yār cemāliñ şem‘ine ḳarşı yanar pervāneyim
Āteş-i hicrān ile yandım meded sūzāneyim

2. Ser-te-ser ‘uşşāḳ viṣāl-i yār ile dil-şād olur
Ben bu menzilgehde hicr-i yār ile giryāneyim

3. Görmedim cām-ı viṣāli olmadım mesrūr-ḥāl
Bāde-i zehr-i firāḳla ḫayli dem mestāneyim

4. Şimdi Ferhād-veş firāḳ ṭaġında ṭaş dögsem n’ola
Vādi-i fürḳatde geşt eyler ‘aceb dīvāneyim

5. Ol hümāyı Nūriyā ger ṣayda tedbīr eyleseñ

---

(251)
Ü 44b, M 45b
3. firāḳla: firāḳ ile Ü.

Dāmgāh-ı ʿaşḳ içinde çoḳ degil bir dāneyim

252

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1. Ṣaçılsın şebnem-āsā yoluna eşk-i firāvānım
Açılsın gül gibi nāz itmesin ol verd-i ḫandānım

2. Dökülsün dem-be-dem pāyine yāriñ gevher-i eşkim
Ṣalınsın ʿarż-ı ḥüsn itsin bu dem serv-i ḫırāmānım

3. Kesildi kāle-i ṣabr u şekīb mıḳrāż-ı fürḳatle
Üzüldü sūzen-i müjgān-ı yārdan rişte-i cānım

4. Uyanmaz ḫ˘āb-ı nāzdan ṭālib-i vaṣla nigāh itmez
Begenmez biñde bir ādem ʿaceb ol şāh-ı ḫūbānım

5. Temennā-yı viṣāl itdikçe Nūrī ol şeh-i bī-dād
Cefā vü cevrin efzūn eyledi gitdikçe sulṭānım

253

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1. Varalım kūyuna yāriñ yüzümüz ḫāk idelim
Āh ü zār eyleyelim sīnemizi çāk idelim

2. Yāri tenhā bulamam derd-i derūnum dimege
Olsa dildār ile biz ṣoḥbet-i bī-bāk idelim

3. Gerd-i hicrān yine mīnā-yı dile virdi keder

---

(252)
M 45b

(253)
Ü 44b, M 46a

2. bī-bāk: bī-pāk Ü.

Jeng-i ġamdan nice mir’āt-ı dili pāk idelim

4. Ḫāṭır-ı yāre biraz eyledi te’s̱īr bu melāl
Bilmezim yāri bu vech-ile ferahnāk idelim

5. Nūriyā def‘-i keder itmege bir çāre gerek
Muttaṣıl zehr-i ġama bādeyi tiryāk idelim

254

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Cemāliñ nūrunu göstermedin ḫūrşīd-i raḫşānım
Nihān olduñ gözümden ḫayli demdir māh-i tābānım

2. Gedā-yı derdmendim bī-kes ü bī-çāreyim raḥm it
Beni aġlatmadan ḥāṣıl nedir luṭf eyle sulṭānım

3. Henüz sen bī-ḫabersin derd ile feryād ü zārımdan
Ḥisāb olmaz mı ben ṣarf itdigim eşk-i firāvānım

4. Ṣorarsañ bendeñi kimdir hele luṭfuñla bir kerre
Diyārımdan cüdā düşmüş muḳīm-i cāy-i hicrānım

5. Bilinmez derd-i Nūrī şerḥ olunmaz mācerā-yı dil
Reh-i ḥasretde nālān gūşe-i ‘uzletde pinhānım

255

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ser-te-ser oldu ‘alev-gīr nār-ı hicrānım benim

---

(254)
M 46a

(255)
Ü 45a, M 46a

Sūz-ı dilden olmadı āgāh cānānım benim

2. Āteş-i ḥasretle yandı dil kebāb oldu yine
İrse eflāke ʻaceb mi āh ü efġānım benim

3. İştiyāḳ-ı vaṣl ile āvāre oldum ḥasretā
Yār perīşān oldu gitdi ṣabr u sāmānım benim

4. Gün ṭoġardı başıma bu ẓulmet-i fürḳatde ger
Şuʻle ṣalsa vaṣl ile ol māh-i tābānım benim

5. Böyle nā-kām hicr ile ḳalsın mı Nūrī ḥaşre dek
Gel meded ḳıl ḥālime raḥm eyle sulṭānım benim

256

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1. Kimse bilmez āteş-i ʻaşḳ içre hīç keyfiyyetim
Āsumāna olmada peyveste nār-ı fürḳatim

2. Kūh-ı ḥasretde ʻaceb mi cāygāh eylerse dil
Ṭaġları delmek içün Ferhād gibi var himmetim

3. Ṣanmañız şimdi ẓuhūr itdi hevā-yı ʻaşḳ baña
Tā ezelden āb-ı ʻaşḳ ile siriştdir ṭıynetim

4. Āfitāb-ı rūy-ı yārdan ġayra dil itmez nigāh
Ẕerre miḳdārı vefāsız yāre yoḳdur raġbetim

5. Kim çekerdi külfet-i ālām-ı hicri Nūriyā
Olmasa ger āb-ı ġayretle ezelden ḫilḳatim

---

(256)
M 46b

257

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Çeşm-i mestiñde şehā nāz ü nezāket gördüm
Nigeh-i ‘işve ile ġamzede ḥālet gördüm

2. Ne ḳadar cevre de mu‘tād ise de ġamzeleriñ
Ṭıfl iken sende gözüm nūru mürüvvet gördüm

3. Ögredilmiş bu edālar saña maḫṣūṣ güzelim
Verd-i ḥüsnüñde senin būy-ı leṭāfet gördüm

4. Ġarażım saña hemān ‘arż-ı ḫulūṣdur cānā
Luṭfuñ inkār idemem senden ‘ināyet gördüm

5. Nūrī nā-kām saña dil-beste vü bende olalı
Ḫidmetinde dime bī-ṣıdḳ u ṣadākat gördüm

258

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Vuṣlat ümīd iderek hicr-keş-i yār oldum
Derd-i fürḳat çekerek hicr ile bīmār oldum

2. Düşdü eşkim gibi dil pāyine ol ġonca-femiñ
Jāle-veş ol gül-i ter dāmenine bār oldum

3. Kim arar ḳanıma girse o cefā-cū dilber

---

(257)
Ü 45a, M 46b
3. ögredilmiş: o girişme M.

(258)
M 46b

Ṣabrı güç çāresi yoḳ derde giriftār oldum

4. Bilmezim ḳaṣdı mı var ġamzeleriñ cānımıza
Muttaṣıl cevr ü sitemden hele bīzār oldum

5. Şānına her ne düşerse anı işler biliriz
Nūriyā itme şikāyet dime nā-çār oldum

259
Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Göñül virdim o gül ruḫsāra ammā pek ḫaṭā itdim
Yañıldım ol cefā-cūdan ki ümmīd-i vefā itdim

2. Tebāh itdi beni bu derd-i fürḳat ey nigāh-ı mest
O tīġ-ı ġamzeye sīnem açıp cāna cefā itdim

3. Beni taġlīṭ idip meclisde aġyār ḥīlekār cefā
Ḫaṭā ile o bed-ḫ˘āhı bu rāza āşinā itdim

4. Taḥammül eylemek güç ṣabrı müşkil bir cefā-cūya
Ḳażā ile göñül virdim ne çāre ben baña itdim

5. Tehī ḳaldım hele dīvāne-veş sermāyeden Nūrī
Meşaḳḳatle niṣāb-ı ẕihnimi cümle hebā itdim

260
Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Āh kim dāmen-i vaṣlına anıñ irmez elim
Düşmüşüm dāmgeh-i fürḳate dostlar n'idelim

---

(259)
Ü 45a, M 47a
(260)
M 47a

2. Yār ser-keş dil-i üftāde felāket-zededir
Başım alıp ġam-ı fürḳatle ne semte gidelim

3. El-amān ol şeh-i ḫūbānıñ elinden feryād
Cevri çoḳ merḥameti yoḳ kime şekvā idelim

4. Ṭāli‘im mün‘akis oldu niçe māh u sāldır
Seyri yoḳ burc-ı şerefde ki viṣāle irelim

5. Nūrī bu ẓulmet-i ġamdan çıḳar inşā’allāh
Hele ṣabr ile göñül biz de bir aḳ gün görelim

261

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ṣaḥn-ı ġamda giryenākim āh kārımdır benim
Nāle-i bülbül degil gülşende zārımdır benim

2. Ḫ˘ābdan bī-behredir çeşmim firāḳ-ı yār ile
Selb-i āsāyiş iden hep intiẓārımdır benim

3. Berg-i gülde ser-te-ser şebnem degildir diḳḳat it
Muttaṣıl gülşende naḳd-i eşk-bārımdır benim

4. Gülsitān-ı ‘āleme kim revnaḳ-ı tāze viren
Ġonca-i ra‘nā degildir gül-‘iẕārımdır benim

5. Bülbülānı nālemiz ḫāmūş iderse çoḳ mudur
Nūrī’yi nālān iden āh cevr-i yārimdir benim

---

(261)
M 47b

262

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Yār gül-endāmıñ bülend ü ser-firāz olsun müdām
Gül gibi baḫtıñ küşād ‘ömrüñ dırāz olsun müdām

2. Ḫāṭırım mir’ātını Allāh içün itme şikest
İsterim ‘ālemde adıñ dil-nüvāz olsun müdām

3. Nāzenīnim muṭrib-i ḫoş-naġme al seyrāna çıḳ
‘İşve-i ra‘nā ile nāz u niyāz olsun müdām

4. Kec baḳarsa ger ḥarīm-i bezmine aġyār seniñ
Lāle-āsā sīnesi dāġ ‘ömrü az olsun müdām

5. Nūriyā luṭfuñla vir ruḫṣat fiġān itsin begim
Nāle-i dil-sūz ile hep naġme-sāz olsun müdām

263

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Ḫaṭ-ı müşkīn raḳamla nāme-i berr geldi sulṭānım
Meşāmm-ı intiẓāra būy-ı ‘anber geldi sulṭānım

2. Ne ḥāletdir mu‘aṭṭar itdi ta‘bīri dil ü cānı
Dimāġ-ı ḥasrete ‘ūd-ı mu‘anber geldi sulṭānım

3. Gülistān-ı vefādan gül varaḳdır resm-i mektūbuñ

---

(262)
Ü 45b, M 47b
5. begim: kim Ü.
(263)
M 47b

Mezāyāsı ferah-bahş ġonca-i ter geldi sulṭānım

4. Muḥabbet güllerinden olduġu ma'nāya şāhiddir
Bu dem berg-i bahār ile berāber geldi sulṭānım

5. Ḫulūṣ ile ser-ā-ser müştemil maẓmūn-ı merġūbu
Vefā tefsīri żarfında muṣavver geldi sulṭānım

6. Dü çeşmim yollara revzen gibi nāẓır iken nā-gāh
Leṭāfetden 'ibāret ḫoş ḫaberler geldi sulṭānım

7. Neşāṭ-engīz muḥabbet-nāmeñiz mir'āt-ı iḫlāṣdır
Żiyā-yı āfitāb-āsā münevver geldi sulṭānım

8. Ḫayāl-i ḫāṭır-ı mażmūn[u] rūşen itdi āyende
O dem burc-ı derūna māh-ı enver geldi sulṭānım

9. Niṣāb-ı luṭf-ıla şāyeste itdiñ eylediñ mesrūr
Vefā gencīnesinden naẓm-ı gevher geldi sulṭānım

10. Zülāl-i vaṣlıña dil-teşneyi sīr-āb içün luṭfen
Muḥabbet çeşmesinden āb-ı kevs̱er geldi sulṭānım

11. Dil-i Nūrī'yi ṭūṭī gibi gūyān eylediñ cānā
Peyām-ı ibtihācla şīr ü şekker geldi sulṭānım

264

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Yine faṣl-ı bahār ās̱ār-ı behcet geldi sulṭānım
Küdūret ḳalmasın dilde meserret geldi sulṭānım

2. Feraḫ kesb eylesin 'uşşāḳ-ı nā-kāma ġanīmetdir

---

(264)

Ü 45b, M 48a

3. müjde: müjdeler M.

Ṣafā eyyāmıdır hengām-ı vuṣlat geldi sulṭānım

3. Hele geçdi ʻacūz-ı berd-i fürḳat müjdeler olsun
Bu dem faṣl-ı bahārdır baña ḥālet geldi sulṭānım

4. Açıldı ʻuḳde-i pīçīde-i dil ġoncalar şimdi
Bu hengāmda nesīm-i feyż-i himmet geldi sulṭānım

5. ʻAceb mi bülbülān-ı gülsitān reşk eylese Nūrī
Bu gülzāra henüz verd-i melāḥat geldi sulṭānım

265

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

1. Nīm naẓar eylemedi geçdi bugün sulṭānım
Ne bu bīgāneye revş sormaġa yoḳdur cānım

2. Beni aġlatmaḳ ise ḳaṣdı eger cānānıñ
Öldürürse yā ne var kimse arar mı ḳanım

3. Zehr-i ġamdır yedigim ġam yeme dirler ammā
Ġamdır ancaḳ yedigim ʻāleme çün mehānım

4. Levḥa-i serde ne yazmış ise küttāb-ı ḳader
Ḥüsn-i tedbīr ile de bozmaġa yoḳ dermānım

5. Şermsārız biliriz Nūrī ḳuṣūruñ maʻlūm
Ayda bir kerre hüveydā mı degil noḳṣānım

266

Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün

---

(265)
M 48a

(266)
M 48b

1. Cemāliñde şehā baḳdıḳça mir’āt-ı ṣafā gördüm
Müzeyyen muṣḥaf-ı ḥüsnüñde ḫaṭṭ-ı dil-güşā gördüm

2. Beni kūyuñdan ib‘ād eylemekdir ḳaṣdı aġyārıñ
Yine senden nigāh-ı luṭf ile mihr ü vefā gördüm

3. Şehā derd-i dili efsāne-i Mecnūn ḳıyās itme
Reh-i ‘aşḳıñda ma‘lūm-ı şerīfiñdir cefā gördüm

4. Hele müjgān-ı tīr-endāz-ı ġamzeñden ḫaṭā derkār
Siyāh ebrūlarıñ rūyuñda bir ḳavs-i ḳażā gördüm

5. Hele iḳrārı güç inkārı müşkil Nūriyā ‘aşḳıñ
Göñül virdim o yāre mübtelāyım meh-liḳā gördüm

267

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ney gibi nālendeyim bilmez mi cānānım benim
Dāġ-ı hicrānım nümāyān oldu sulṭānım benim

2. Evc-i istiġnāda yüz gösterdi ol ḫūrşīd-liḳā
Bir nigāh itmek o yāre var mıdır cānım benim

3. Gül-cemāl-i yāre dil şebnem gibi üftādedir
‘Andelīb-i gülşen-āsā artar efġānım benim

4. Giceler gelmez mi dilber külbe-i aḥzānıma
Nāz u istiġnā ider mi mah-i tābānım benim

5. Nūriyā yalvar ne māni‘ nāz iderse ger ṭabīb

---

(267)
M 48b

Raḥm ider bir gün gelir ol derde dermānım benim

268

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1. Ra‘nālıgı her ġonca-i ḫandāna düşürmem
Şūrīdeligi bülbül-i nālāna düşürmem

2. Bu ṭavr-ı sitemkārı bu hercāyi edāyı
Lāyıḳ göremem ol şeh-i ḫūbāna düşürmem

3. Bilmez gibi iẓhār-ı teġāfül ider ol yār
Bu vādī-i bīgāneyi cānāna düşürmem

4. Şimden girü endīşe-i aġyār neme lāzım
Ben göñlümü bir zülf-i perīşāna düşürmem

5. Girdāb-ı ġam-ı lücce-i ‘aşḳa düşeli dil
Ġavvāṣ gibi ben gevheri nā-dāna düşürmem

6. Minnet mi çeker sürmeye hīç çeşm-i siyāhı
Bu ẕilleti ol nergis-i mestāna düşürmem

7. Şebnem gibi üftādedir ol ġoncaya Nūrī
Dil bülbülünü ġayrı gülistāna düşürmem

269

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Dil-i nālāna raḥm itmez ‘aceb nā-mihr-bān aldım

---

(268)

Ü 45b, M 48b

3. bilmez gibi iẓhār-ı tegāfül ider ol yār: bilmez gibi iẓhār-ı tegāfül ider ammā ol yār Ü.

7. şebnem: nesīm Ü.

(269)

M 49a

Ḳābildim bilmedim bir āfet-i devr-i zamān aldım

2. Dil-i Mecnūn n'ola bend olsa da zencīr-i sevdāya
Kemend-i kākülünden kurtuluş yoḳ cāna cān aldım

3. Müsellemdir hele her şīvede ol nāzenīn yektā
Anı sevdim begendim ḫūblar içre bī-gümān aldım

4. Ṭuyulmaz ṣandım ol meh-pāreye dil virdigim gūyā
Ṭuyuldu rāz-ı 'aşḳım n'eyleyim yāri nihān aldım

5. Ṣaḳınsın tīr-i āhımdan hele 'aḳlı olan zīrā
Güzeller içre Nūrī şimdi bir ḳaşı kemān aldım

270

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Ḳadem-rencīde ḳıl gel bezm-i 'uşşāḳa benim cānım
Güẕergāhıñda çārūb eyledim ben çeşm-i müjgānım

2. Ne ḥāṣıldır beni aġlatmadan ey şāh-ı mümtāzım
Yeter ferdāya ṣaldıñ gel 'ināyet eyle sulṭānım

3. Ṣafā-yı ḫāṭırımdır 'işvekārım vādī-i nāzıñ
Enīs olma hemān aġyār-ı dūna şāh-ı ḫūbānım

4. Ne deñlü cevr idersen rāżı oldum ey melek-peyker
Efendim sende inṣāf eyle zīrā ben de insānım

5. Hilāl ebrūlarıñ Nūrī görürse 'īd ider cānā
Yüzüñ göster teraḥḥum eyle luṭf it māh-i tābānım

---

(270)
M 49a

271

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Şehā bu vādī-i naḫvet baña mıdır bilmem
Raḳībe mihr ü vefālar revā mıdır bilmem

2. Esīr-i 'aşḳıñ olan aġlasın mı sulṭānım
Ġamıñla āh u fiġānım ḫaṭā mıdır bilmem

3. Viṣāle va'deler itdiñ sözüñde ṭurmazsın
Baña hep cevr ü cefālar vefā mıdır bilmem

4. Helāk-i ġamzeñ olan mübtelāyı ṣormazsın
Firāḳ-ı ḫaste-dile bu devā mıdır bilmem

5. Nedir bu itdigiñ cevri çeker mi Nūrī zār
'Aceb murād u merāmıñ cefā mıdır bilmem

272

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Yeter bülbül yeter feryādı ḳo artırma efġānım
Gülümden ayrı düşmüş aġlarım ney gibi nālānım

2. Teraḥḥum eylemez aḥvālime ol şāh-ı mümtāzım
Nigāh-ı iltifāt eyler mi bilmem şimdi sulṭānım

3. Vaṭanda 'izz ü nāz ile ḳalıp yār ẕevḳ u şevḳ eyler

---

(271)

M 49b

5. Vaṣfī mahlası Nūrī olarak değiştirildi.

(272)

Ü 46a, M 49b

3. cānānım: cānım M.

Dimez ḥāli nedir ol bī-kesiñ bir kerre cānānım

4. Var ey bād-ı ṣabā dildāra ʻarż eyle benim ḥālim
Aña bildir ḳo bilsin ḥālimi devletli sulṭānım

5. Var ey Nūrī şikāyet eyle sen de Āṣāf-ı dehre
Baña cevr itmek ister ol perī-ruḫsār Süleymānım

273

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1. Çāre yoḳ bir meh-veşe dil mübtelādır n'eyleyim
Ḥüsn ile meşhūrdur ammā bī-vefādır n'eyleyim

2. Bī-muḥābā kūy-ı vaslıñ cāygāh itdi raḳīb
ʻĀdeti ancaḳ baña cevr ü cefādır n'eyleyim

3. Mübtelā-yı derd ü fürḳat oldugum bildi o şūḫ
O ṭabīb-i nāz-perver bī-devādır n'eyleyim

4. Evc-i istiġnāda pervāz eyler ol ʻanḳā gibi
Degme bir şeh-bāza ṣayd olmaz hümādır n'eyleyim

5. Nūriyā māh-i tābın seyr itdirir ol meh-cebīn
Ẓulmet-i hicrānda ḳor bir meh-liḳādır n'eyleyim

274

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

---

5. Nūrī: Vaṣfī M.

(273)

M 49b

5. Vaṣfī mahlası Nūrī olarak değiştirildi.

(274)

M 49b

1. Āfitābım rāh-ı ‘aşḳda ẕerre olmaz töhmetim
Gün yüzüñ seyr eylemekden ġayrı yoḳdur ḥācetim

2. Āh u efġānım işid raḥm eyle sulṭānım baña
Nāle vü feryād ile bir ‘arż-ı ḥāldir niyyetim

3. Söyle dirseñ söyleyim ḥāl-i dil-i nālānımı
Meclisiñde hep temennā-yı viṣāldir minnetim

4. Sen beni terk eylediñ oldum ġarīb-i der-vaṭan
Bezm-i fürḳatde hemān endūh-ı ġamdır ‘ādetim

5. Ser-te-ser dāġ-ı firāḳ oldu dil-i Nūrī şehā
Yanmadan yaḳılmadan ġayrı benim yoḳ devletim

275

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Ḫayāl-i la‘l-i nābıñ bezm-i ‘uşşāḳa şarāb olsun
Viṣāliñ cāmını ṣun teşne-diller teşne-yāb olsun

2. ‘Araḳ-rīz-i ḥicāb olduḳça ḥüsnüñ ġoncası her dem
Cebīniñden dökülsün şīşe-i cāna gül-āb olsun

3. Dem-ā-dem āteşīn efġānımı gūş eylesin aġyār
Ḳo yansın nār-ı ġamda reşk ile ḳalbi kebāb olsun

4. Ümīd-i vaṣl ile ṣarf itdigim naḳdīne-i eşkim
‘İnāyet eyle gel bir kerre sulṭānım ḥisāb olsun

5. Şeb-i fürḳatde Nūrī hicr ile encüm-şümārıñdır

---

(275)
M 50a
5. Nūrī: Vaṣfī M.

Nihān itme cemāliñ bezm-i vaṣla āfitāb olsun

276

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Āfitābım luṭf ile 'arż-ı cemāl itmez misin
Şevḳ-ı rūyuñla beni mesrūr-bāl itmez misin

2. Māh-i tābım gün yüzün göster bu ben müştāḳına
Sen de bu fürḳat şebin ṣubḥ-ı viṣāl itmez misin

3. 'Īd-i vaṣlıñ ḳalmasın ferdāya sulṭānım seniñ
Çīn idip ebrūlarıñ āḫir hilāl itmez misin

4. 'Īdgāhda yār ne var gelsin tekellüfsüz şehā
Merḥabāya yār gelip def'-i melāl itmez misin

5. Muḥtemeldir ḳalbine inṣāf gele Nūrī anıñ
Ol şeh-i bī-dāda sen de 'arż-ı ḥāl itmez misin

277

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Açıl ey ġonca-fem gülşende şād ol ḫārı n'eylersin
Cemāliñ gülsitānı var iken gülzārı n'eylersin

2. Meẕāḳımda yeter la'l-i lebiñ gülnārı sulṭānım
Kirās-ı mevsim-i vaṣlında şeker-bārı n'eylersin

3. Helāk itmek ise fürḳat ile 'uşşāḳı ger ḳaṣdıñ

---

(276)

Ü 46a, M 50a

5. Nūrī: Vaṣfī M.

(277)

M 50a

1. gülzārı: gülzār Ü.

Yeter tīr-i müjeñ çün tīġ-ı āteş-bārı n’eylersin
4. Şerār-ı āteş-i dil-sūz-ı hicriñ cāna kār itdi
Ser-ā-ser yandı sīnem bī-tereddüd nārı n’eylersin

5. Der-i ümīd-i vaṣlıñ itme mesdūd Nūrī şeydāya
Efendim bu gedādan ḳaçma sen aġyārı n’eylersin

278

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Ruḫuñ gül-ġoncası günden güne ḥüsnüñde al olsun
Efendim serv ḳaddiñ naḫl-i ṭūbāya mis̱āl olsun

2. Cemāliñ gülsitānı tāze vü ter olsun ‘ālemde
Kelām-ı şekker-āmīziñ şehā āb-ı zülāl olsun

3. Görem dir var ise ger sā‘id-i sīmīnini cānā
Ān evvel kendi varsın pūte-i ‘aşḳ içre ḳāl olsun

4. Ḥarīm-i ḥüsnüñe her kim ihānetle nigāh eyler
Cihānda görmesin aḳ gün dem-ā-dem pür melāl olsun

5. Viṣāliñ bezmine lāyıḳ degilse Nūrī sulṭānım
Cüdā itme ḳapıdan meskeni ṣaff-ı ni‘āl olsun

279

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Fesāda virdi aġyār meclis-i dildārı bilmezsin
Ne ḳaṣd eyler daḫı ol bed-liḳā ġaddārı bilmezsin

---

(278)
M 50b
5. Nūrī: Vaṣfī M.
(279)
Ü 46b, M 50b

2. Tehī ṣanma şikāyet itdigim cevrinden ol yāriñ
Raḳībiñ itdigi evżāʿ-ı nā-hem-vārı bilmezsin

3. Neler çekdim reh-i fürḳatde zāhid bī-ḫabersin sen
Melāl-i ḥayreti ālām-ı hicr-i yāri bilmezsin

4. Hele vāḳıf degilsin āteş-i dil-sūz-ı hicrāna
Firāḳ-ı yār ile ammā bu āh ü zārı bilmezsin

5. Müdārā ḳaṣdın itmez Nūrī'ye raḥm eylemez dilber
Ṭabībim vaḳf-ı derd itdi dil-i bīmārı bilmezsin

280

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1. Dilā mestānesin rāz-ı nihānıñ yāre söylersin
Teḥāşī itmediñ ol ġamzesi ġaddāra söylersin

2. Müfīd olmaz naṣīḥat çün taḥammül sende yoḳ ey dil
Heme esrārını dīvāne-veş dildāra söylersin

3. Duyurmam ben saña bezm-i viṣāle ḫ˘āhişim ey dil
Varıp aġyār yanında ol leb-i gül-nāra söylersin

4. Saña açmaz dehānıñ sırrını görmez misin ġonca
Bilir kim fāş idersin ʿandelīb-i zāra söylersin

5. Seniñ de hem-zebānıñ bülbül-i şeydā mıdır Nūrī

---

(279)

5. Nūrī'ye: Vaṣfī'ye M.

(280)

M 50b

5. Nūrī: Vaṣfī M.

Varıp ḥāl-i dil-i nā-şādıñı gülzāra söylersin

281

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Açılsın ġonca-i ḫāṭır bu eyyāmda ṣafā olsun
Müṣādifdir bahāra vaḳt-i vuṣlat merḥabā olsun

2. Ẓuhūr itdi bu dem burc-ı şerefde necm-i raḫşānım
Ḥarīm-i ḳalb-i müştāḳa ḳamer nūru żiyā olsun

3. Sipihriñ itdigi evżā‘[ı] gel yād eyleme şimdi
Ne ẕikr-i gerdişiñ ile ne naḳl-i mācerā olsun

4. Añılsın olmasın bir daḫı böyle derd ile fürḳat
Hemān şimdi dil-i bīmāra vuṣlatla devā olsun

5. Hemān bir kez viṣāliñ rūyunu görsün gözüm Nūrī
Ġubār-ı reh-güẕārıñ ‘ayn-ı cāna tūtiyā olsun

282

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Tecellī-cū olanlar cānib-i tevfīḳ-ı Mevlā’dan
Ān evvel ḳalbini pāk eylesin çirk-āb-ı dünyādan

2. Dil-i ‘irfānda yer ṭutmaz hele endīşe-i ‘ālem
Ḳomaz gerd-i küdūret ḫāne-i ḳalbinde ḫulyādan

3. Enāniyyet libāsın terk iden iḫlāṣ ile muṭlaḳ
Külāh-ı faḳrı tefrīḳ eylemez iklīl-i Dārā’dan

---

(281)
Ü 46b, M 51a
(282)
M 51a

4. Taġayyür nā-peẕīrdir ḥālet-i feyż ṣāf żamīrānda
Müşāheddir numūne āfitāb-ı ʿālem-ārādan

5. Düşer elbet de ḫāk-i ẕillete erbāb-ı istikbār
Kef-i mīzān girān olsa iner tā ḫāke bālādan

6. Ḳıyās itsin zevāl-i devletiñ bālā-nişīn bundan
Ġurūba meyl ider her günde ḫūrşīd evc-i aʿlādan

7. Meşāmm-ālūde olmaz Nūriyā minnetle gülzārdan
Olan ḫˇāhişger-i būy-ı ḥaḳīḳat verd-i maʿnādan

283

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1. Dīde-i mestānelerdir nergisi ḥayrān iden
Kākül-i ḫoş-būlarıñdır ġoncayı ḫandān iden

2. Şevḳ-ı ruḫsārıñ ḫayāliyle baña ḥayret gelir
Şemʿ-i rūyuñdur dil-i pervāneyi sūzān iden

3. Eşk-i ḫūn-ālūd nis̱ār eyler gözüm ṣubḥ u mesā
İntiẓār-ı vuṣlatıñdır dīdemi giryān iden

4. Gülşen-i bāġ-ı melāḥatda küşāde ġoncasın
Ol leṭāfetdir beni bülbül gibi nālān iden

5. Vādī-i fürḳatde dem-beste zebānım lāl iken

---

7. Nūrīyā: Vaṣfīyā M.
(283)
Ü 46b, M 51a
1. ḫoş-būlarındır: ḫoş-būlarıdır Ü./ nergisi: nergis M.
5. Nūrī: Vaṣfī M.

Ārzū-yı vuṣlatıñdır Nūrī'yi gūyān iden

284

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1. Ey dil yine sen bir güle dildāde mi düşdüñ
Āzāde iken cevr ile mu'tāda mı düşdüñ

2. Kūhsār-ı firāḳ içre nedir nāle vü zārıñ
Sen de giderek menzil-i Ferhād'a mı düşdüñ

3. Şebnem gibi berg-i güle gözyaşı mı dökdüñ
Ol ġonca-i nev-resteye üftāde mi düşdüñ

4. Baṣmaz ayaġıñ yerlere reftār-ı şitābdan
Pāyine o yārıñ gice tenhāda mı düşdüñ

5. Göklerden o meh-pāreyi indirmege Nūrī
Ed'iyye-i tesḫīre mi üstāda mı düşdüñ

285

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Yüzüñ meh-tābını 'arż eyle ḥüsnüñ āşikār olsun
Güneş āyīne-i rūyuñdan ey yār tābdār olsun

2. Dil-i keştī-i fürḳat-keş kenār-ı vuṣlatıñ ister
Çıḳar girdāb-ı ḥasretden muvāfıḳ rūzgār olsun

3. Gülistān-ı cemāliñ seyrine dil bülbül olmuşdur

---

(284)
Ü 47a, M 51a
1. güle: gül Ü.
3. şebnem: nesīm Ü.
(285)
Ü 47a, M 51b

Ser-i kūyuñda māniʿ olma varsın naġmekār olsun

4. Semūm-ı hicr ile berg-i ḫazān-āsā göñül ḳalmaz
Açar bir gün gül-i maḳṣūd hele evvel bahār olsun

5. Hemān senden budur maṭlūb-ı Nūrī vaṣl ile şād it
Raḳīb-i bed-liḳā isterse dā'im dil-figār olsun

286

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1. Tāb-ı ḫūrşīdi begenmez gibi nā-dān-ı zamān
Ne dimezler saña fikr eyle bu yārān-ı zamān

2. Ayaġın ḳurtaramaz ḫalḳıñ elinden ādem
Beyżanıñ fevḳına ḳulp taḳmada rindān-ı zamān

3. Ṣūreten münzevī olsa da inanmam aġyār
Vaḳt-i furṣat gözedir gūşe-nişīnān-ı zamān

4. Temelinde var iken böyle fesād dünyānıñ
Hīç ne mümkin ola maʿmūr yine vīrān-ı zamān

5. Nūriyā ġā'ileden ġayrı nedir menfaʿatiñ
Ne belādır ḥased eyler saña aḳrān-ı zamān

287

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1. Dil ümīd-i vaṣl ider yār sitem-i muʿtāddan

---

(286)
M 51b
(287)
Ü 47a, M 51b
1. yār: Her iki nüshada da "yāri" şeklinde yazılmıştır; fakat bu okuyuş vezne uymaz.

Mümteni‘dir merḥamet bilmez şeh-i bī-dāddan

2. Def‘ olunmaz kār-ı düşvārdır firāḳ-ı hicr-i yār
Gitmedi gerd-i firāḳ hīç ḫāṭır-ı nā-şāddan

3. Ḫālī olmaz tīşe-i cevr ü sitemden ehl-i dil
Āşināyız derd-i ‘aşḳa ḳıṣṣa-i Ferhād’dan

4. ‘Arṣagāh-ı fenn-i ‘aşḳda māhir oldu dil hele
Ma‘rifet kesb itmeden şehr-şi‘ār-ı üstāddan

5. Beyt-i dil-i Nūrī yıḳıldı fürḳat-i cānān ile
Ḫāṭır-ı ḥussād yapıldı ol ḫarāb-ābāddan

288

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Baña cevr itdigine ġam degil o ġonca-dehān
Sīnemi delmese ger miḥnet-i ḫār-ı hicrān

2. Gele şāyed baña luṭf eyleye ol meh-liḳā
İntiẓārda ḳodu ben zārı o necm-i raḫşān

3. Āfitābım hele hīç ‘arż-ı cemāl eylemedi
Ḳara aḫşamlar olur gelmez o māh-i tābān

4. Giceler tā-be-seḥer āh u enīn itmez idim
Āteş-i hicr ile ger olmasa sīnem sūzān

5. Kūy-ı vaṣlından ıraḳ olalı Nūrī nā-kām

---

(288)

Ü 47b, M 51b

2. meh-liḳā: māh-liḳā M.

4. giceler: gice Ü.

Seyl-i eşkim reh-i ḥasretde n'ola olsa revān

289

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

1. İder göz göre ġamzeñ 'aḳlı ḥayrān
Ne eylerse ider ol çeşm-i fettān

2. Murādıñ cevr ise bu 'işvelerden
Ṭaġıtma 'aḳlımı itme perīşān

3. Ne ḥāṣıldır baña cevr eylemekden
Gözüm yaşını itdiñ mevc-i 'ummān

4. Ġam-ı fürḳatle bīmār derdmendim
Ṭabībim luṭf ile gel eyle dermān

5. İdersin Nūrī'ye cevr ü cefālar
Anı hicriñle bāri itme giryān

290

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Ḫaber-i müjde-i vaṣl ile dil oldu şādān
Gitdi endīşe-i ġam ḳalmadı şimdi aḥzān

2. Bülbül-āsā yine dil naġmeye dem-sāz olsun
Gūyiyā bād-ı bahār ġoncayı itdi ḫandān

3. Maraż-ı fürḳate ümmīd-i devā olmaz iken

---

(289)
Ü 47b, M 52a
(290)
Ü 47b, M 52a
1. ḳalmadı: gelmedi

Ġaybdan derd-i ġama eyledi Allāh dermān

4. Ḫāṭıra gelmez idi bir daḫı ümmīd-i viṣāl
İştimāl üzre ider ḫāṭırı ye’s ü ḥırmān

5. Çün feraḥ geldi ġam-ı hicri ferāmūş idelim
Nūrī bir vaṣl ile gel fürḳati eyle nisyān

291

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. O gül-endām nāz ile seyr-i gülistān eylesin
Gül yüzüñ ‘arż eylesin gülzārı ḫandān eylesin

2. Naġme-sāz olsun ser-i kūyunda yāriñ murġ-ı dil
Ḫ˘āhiş-i vuṣlatla bülbül gibi efġān eylesin

3. Meclis-i cānāna ārzū iden pervāne-veş
Sīnesin şem‘[in] cefā bezminde sūzān eylesin

4. Ṣaḥn-ı vaṣlın isteyen ol muṭrib-i şīrīn-demiñ
Ney gibi varsın der-i dildāra nālān eylesin

5. Ol hümāyı Nūrī-āsā ṣayda tedbīr eyleyen
Ṭurmasın şeh-bāz-ı ṭab‘ı gökde cevlān eylesin

292

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1. Ey dil ḫaberiñ var mı cefākārıñ elinden
Āteşlere yandıñ hele dildārıñ elinden

---

(291)
Ü 48a, M 52b

(292)
Ü 48a, M 52b

2. Feryād u fiġānım irişir gūşuna ammā
Üftādeye dād irmedi ḫünkārıñ elinden

3. Bir kerre naẓar eylemedi luṭf ile ol yār
Mecnūn-ṣıfat oldum o sitemkārıñ elinden

4. Āsāyişe yer ḳalmadı hīç ṣafḥa-i dilde
Teng oldu cihān başıma aġyārıñ elinden

5. Nīş-i ġam-ı aġyār ile Nūrī mütekedder
Bülbül gibi bir gül alamaz ḫārıñ elinden

293

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Gel açıl güller gibi meclis perīşān olmadan
Vaṣl ile güldür dil-i maḥzūnu nālān olmadan

2. Būy-ı vaṣlıñdan meşāmm-ı ḫāṭır olsun ḥiṣṣedār
Micmer-i dil āteş-i fürḳatle sūzān olmadan

3. Gül gibi göster yüzüñ ey ġonca-fem nāz itme gel
Bülbül-i dil cevr ile pā-māl-i hicrān olmadan

4. Gicelerde sāyeñ ey yār baña aġyār olmasın
Gel hemān aḫşamdan evvel māh-i tābān olmadan

5. Çeşm-i ḥasretden nihān olduñ ṭabībim nāz ile
Nūrī-i dil-ḫasteniñ derdine dermān olmadan

---

(292)

5. nīş-i ġam-ı aġyār ile Nūrī mütekedder: pīş-i ġam-ı aġyār ile Nūrī-yi mükedder Ü.

(293)

Ü 48a, M 52b

294

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Āteş-i fürḳatle sūzān olduġum bilmez misin
Mübtelā-yı derd-i hicrān olduġum bilmez misin

2. Külbe-i ḥasret de şimdi cāygāh oldu baña
Bir zamān hem-bezm-i yārān olduġum bilmez misin

3. Bir peyām ile dil-i nā-şādı ḫurrem itmediñ
Dem-be-dem hicriñle giryān olduġum bilmez misin

4. Ṣormadıñ bir kerre bu mehcūruñu sen de şehā
Gūşe-i fürḳatde nālān olduġum bilmez misin

5. Nūrī-i şeydāya cānā itmediñ mihr ü vefā
Muttaṣıl elṭāfa şāyān olduġum bilmez misin

295

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Bir āteş yüzlünüñ sevdā-yı ‘aşḳı dilde dāġ olsun
Dil-i pervāneye ḳandīl-i ruḫsārı çerāġ olsun

2. Taḥammül eylemekdir çāresi ol tīr-i müjgāna
Baña zaḫm-ı cefā eylerse de ‘ālemde saġ olsun

3. Enīn itmez dil-i üftādemiz cevrinden ol yāriñ
Hemān yārdan recāmız nezd-i aġyārdan ıraġ olsun

---

(294)
Ü 48b, M 53a
(295)
Ü 48b, M 53a

4. Anıñdır ʻişve maḥṣūlü bu kiştzār-ı ḥüsn içre
Berāt-ı ḫaṭṭ-ı nāzı gelmeden varsın çerāġ olsun

5. Seni cām-ı vefādan şād ider Nūrī o yār ammā
Biraz ṣabr eyle baḫt-ı nā-müsāʻidden mesāġ olsun

296
Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1. Kec nigāh iden saña hīç ġamdan āzād olmasın
Ḳalb-i vīrānı anıñ ʻālemde ābād olmasın

2. Ṣayd olur ʻanḳā ise diller de dām-ı kāküle
Murġ-ı diller el-ḥaẕer pervāza muʻtād olmasın

3. Çeng-i şeh-bāz-ı nigāh-ı yāre dil düşdü yine
Kākülüñ dām-ı belādır ġayrı ṣayyād olmasın

4. İltifātı dilberiñ ancaḳ hemān aġyāradır
Hīç ne mümkindir yine ḫāṭır da nā-şād olmasın

5. Nūrī'ye ger nīm nigāh itse ider soñra cefā
Dem-be-dem cevr ile luṭfu bāri ażdād olmasın

297
Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1. Ḥüsn ile mümtāz-ı ʻālem āfet-i devr-i zamān
Çeşm āhū kākül ʻanber yüzü gül nev-cüvān

---

(296)
M 53a
(297)
Ü 48b, M 53a

2. Ger nigāhı māye-i ʻayn-ı leṭāfet olmasa
Ol mehiñ üftādesi olmazdı ḫūrşīd-i cihān

3. Kākül-i ḫoş-būlarından çekmez el bād-ı ṣabā
ʻAndelīb-i dil o vech-ile ider āh u fiġān

4. Bī-tekellüf luṭf ider aġyāra raḥm itmez baña
Māh-i tābım baña göstermez yüzüñ eyler nihān

5. Yalıñuz Nūrī degil üftādesi ʻālem anıñ
Mıṣr-ı ḥüsn içre o meh-rū virdi Yūsuf'dan nişān

298

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1. Şemʻ-i ruḫsārıña yāriñ ey göñül pervānesin
Ḥasret-i cānān ile ṣubḥ u mesā sūzānesin

2. Kākül-i zencīr-i yāre yine bend olduñ göñül
Sen daḫı uṣlanmadıñ gitdiñ ʻaceb dīvānesin

3. Kim olurdu ḥasret-i cānān ile ḫamyāze-keş
Zehr-i ġamla itmese amīḫte yār peymānesin

4. Fürḳat-i dildār ile ben aġlarım ʻayb itmeñiz
Aġlar iñler kūh-ı ġamda görmeyen cānānesin

5. Pek ḫarāb oldu serāy-ı ḫāṭırıñ Nūrī seniñ
Ḥażret-i Allāh yapar ṣabr it göñül vīrānesin

---

(298)

Ü 49a, M 53b

3. peymānesin: bīmāresin Ü.

299

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Cevriñe yāriñ taḥammül ḳıl dilā itme enīn
Vaṣl ile bir gün seni memnūn ider ol meh-cebīn

2. ‘İşvekārım nāz u istiġnā ider şimdi baña
H̱aṭṭı gelsin ġam degildir rām olur ol nāzenīn

3. Āh ü zārım bī-ḥużūr eylerdi cümle ‘ālemi
Na‘re-i mestāneden pür olmasa gūş-ı zemīn

4. Bülbülānı nāle-i dil-sūz itdi beste-dem
Her ne dem āh eylesem ẖāmūş olur bülbül hemīn

5. Ḳays'ı Mecnūn eyledi gīsū-yı Leylā el-ḥaẕer
Dām-ı dildir muttaṣıl ‘uşşāḳa mūy-ı ‘anberīn

6. Gitse nā-kām menzil-i ‘uḳbāya ‘āşıḳ fi'l-mes̱el
Naḳş olur seniñ mezārına şehīdü'l-‘āşıḳīn

7. Cevri āyīn itdiler meh-pāreler Nūrī yine
Vuṣlatı īmā ider dilber de çīn itse cebīn

300

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1. Ey yār müjeñ tīrine sīnem siper olsun
Ol vech-ile senden baña bir kez naẓar olsun

---

(299)
Ü 49a, M 53b
(300)
Ü 49b, M 53b

2. Aġyār sebeb oldu beni dūr eyledi senden
Ḥaḳ'dan dilerim o daḫı benden beter olsun

3. Bārān gibi çeşmimden aḳar eşk-i firāvān
Bu ṣaḥn-ı çemenzāra da tāze es̱er olsun

4. Dünyāyı ḫarāb eylese aġyāra ne ḥāṣıl
Dilber ṭarafından diler ancaḳ keder olsun

5. Bir gün yaḳar ol kāfiri de āteş-i āhım
Nūrī hele ṣabr eyle ki āhıñ şerer olsun

301

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Cüdā düşdüm ġarīb bülbül gibi ben gülsitānımdan
Felek dūr eyledi āḫir beni ārām-ı cānımdan

2. 'Aceb mi nār-ı āhım irse şimdi ṭāḳ-ı gerdūna
Felekler ṭutuşursa çoḳ mudur āh u fiġānımdan

3. Nihān itdim metā'-ı rāz-ı 'aşḳı gerçi kim ammā
Ḫaberdār oldu dilber 'āḳıbet rāz-ı nihānımdan

4. Var ey bād-ı ṣabā al bir peyām ol āfitābımdan
Dil-i nā-şādı mesrūr it ḫaber vir yār-i cānımdan

5. Mürüvvet saña ḳalmışdır bu demde ey nesīm-i ṣubḥ
Peyām-ı ibtihāc vir Nūrī'ye şāh-ı cihānımdan

---

3. çeşmimden: çeşmiñ Ü.

(301)

Ü 49b, M 54a

302

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Zaḫmdār oldu dilim nāvek-i müjgānıñdan
Sīne-sūzum güzelim āteş-i hicrānıñdan

2. Dilde yoḳ yer ḳomaġa ẕerrece esbāb-ı neşāṭ
Tār-mār oldu şu‘ūr mūy-ı perīşānıñdan

3. Ḳaldı çārūb-ı ḫayāl reh-güẕerinde yāriñ
Pāyine yüz sürmez şīve-i dāmānıñdan

4. Bülbül-i dil ta‘ab-ı serd-i firāḳdan aġlar
Līk ammā geçemez ġonca-i ḫandānından

5. Nergis-i çeşmiñ ider gerçi viṣāliñ īmā
Ḫaber-i ṣāfi alınmaz leb-i mestānıñdan

6. Şimdi söyletme beni söz uzatır sulṭānım
Ḳalmadı bende mecāl cevr-i firāvānıñdan

7. Nūrī meẕmūm ise de pādişehim luṭf eyle
Merḥamet demleridir ‘afv eyle geç ḳanıñdan

303

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Cemāl-i yāri görseñ de göñül yalvarı bilmezsin

---

(302)
Ü 49b, M 54a
2. yir kelimesinin imlası تير şeklindedir
(303)
Ü 50a, M 54b

Henüz sen bī-ḫabersin ġamze-i mekkārı bilmezsin

2. Temennā-yı viṣāl itmek ḫaṭādır yāre vallāhi
Cefāsın izdiyād eyler sen ol ġaddārı bilmezsin

3. Gül-āsā ḫande-i nāz itse de yoḳ i'timād yāre
İder mekr-i füsūn ol gül-'iẕār dildārı bilmezsin

4. Varıp gülşende bülbül-veş şikāyet eyleme sen de
Dilā sen fürḳat-i cānānı zaḫm-ı ḫārı bilmezsin

5. Seni āzürde-ḫāṭır eylemekdir maḳṣadı yāriñ
Ḥaẕer ḳıl Nūrī zīrā ḫīle-i aġyārı bilmezsin

304

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Esīr itdiñ kemend-i 'aşḳıña āzādı n'eylersin
Ḫalāṣa iḥtimāl yoḳdur dil-i nā-şādı n'eylersin

2. Olursun ıżṭırāb-ı 'āşıḳ-ı bī-çāreden maḥẓūẓ
Beni gördükçe dirsin āh ile feryādı n'eylersin

3. Ḫarāb oldu serāy-ı dil cefā-yı bī-şümārıñdan
Degildir maḳṣadıñ ta'mīr ḫarāb-ābādı n'eylersin

4. Taḥammül eylemek güç leşker-i tātār-ı müjgāna
Helāk itdiñ beni ey bī-vefā imdādı n'eylersin

5. Cefā 'ilminde māhirsin cefā it Nūrī nā-kāma
Çü māder-zād imiş cevriñ şehā üstādı n'eylersin

---

(304)
Ü 50a, M 54b

305

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Kelāl gelmez derūna hīç muḥabbet-nāme yazmaḳdan
Muḥabbet baẖş ider ḳalbe meveddet-nāme yazmaḳdan

2. Şikest olsun ḳalem isterse de iẓhār-ı ‘acz itmem
Uṣanmaz ẖāṭırım cānāna ḥasret-nāme yazmaḳdan

3. Viṣāle va‘deler eylerse de ‘ahdinde ṭurmaz yār
Ferāġat itmezim ammā ḥaḳīḳat-nāme yazmaḳdan

4. Teşekkī itmesin cevrinden ol şāhıñ göñül zīrā
Baña yegdir recā itmek şikāyet-nāme yazmaḳdan

5. N’ola evrāḳ-ı ābād üzre yazsa ‘arż-ı ḥāl Nūrī
Merāmı çün viṣāldir yāre da‘vet-nāme yazmaḳdan

306

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Āteş-i ‘aşḳ hīç ne mümkindir ola dilde nihān
İtme tedbīr ketmi müşkildir olur elbet ‘ayān

2. Gāh olur Mecnūn-ı ‘aşḳ Leylā’dan eyler ictināb
Çoḳ mudur başında anıñ yapsa ḳuşlar āşiyān

3. Ay başında gösterse ger hilāl ebrūsunu
Ṣavm-ı ḥasret çekdirir bil ol meh-i nā-mihr-bān

---

(305)
Ü 50a, M 54b
(306)
Ü 50b, M 55a

4. Ḳurtarınca dāmenin ḫār-ı belādan ġoncanıñ
Ṣor ne otlar yoldu bāġ-ı ıżṭırābda bāġbān

5. Tīr-i müjgānı tecāvüz itmek ister cāna dek
El ḳanadıyla uçar bilmez mi ol ḳaşı kemān

6. Āh u efġānım ṭuyup virdin unutdu ʻandelīb
Ḥayretinden ʻaḳlı gitdi eylemez şimdi fiġān

7. Añlar elbet de merāmıñ Nūrī ol şūḫ-ı ẓarīf
Bir işāretle duyar mā-fi'ż-żamīri bī-gümān

307

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

1. Kime şekvā ideyim derd ile cānānımdan
Kime feryād ideyim hicr ile sulṭānımdan

2. Āteş-i fürḳat ile yandı derūnum cānım
Bī-ḫaber misin eyā nāle-i sūzānımdan

3. Ey meh-i burc-ı melāḥat kerem it ṣor ḥālim
Vāḳıf ol añla hele ḥāl-i perīşānımdan

4. Bir nigāh eylemediñ luṭf ile ey ḳaşı kemān
Tīr-i ser-tīz gibi geçmek yā nedir yanımdan

5. İtme cevriñle yeter Nūrī'yi pā-māl-i firāḳ
Öldürürseñ yā ne ḥāṣıl bir avuç ḳanımdan

---

(307)
Ü 50b, M 55a

308

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ey nesīm-i ṣubḥ-dem gel vir ḫaber cānāneden
Bir peyāmıñ yoḳ mudur söyle meh-i tābāneden

2. Āfitābım gün yüzüñ ‘arż eylemezse ger baña
Bāri çeksin ayaġını meclis-i bīgāneden

3. Bülbül-āsā cevr-i ḫārdan itme ey dil āh ü zār
Şem‘-i ‘aşḳa yanmaġı ögren hemān pervāneden

4. Ṣaḥn-ı gülşende fiġān itmezdi bir dem ‘andelīb
Almasa būy-ı muḥabbet ger gül-i ḫandāneden

5. Zāhidā ma‘ẕūr ṭut mest-i ḫarābāt sözlerin
Çekmez el Nūrī naṣīḥat eyleme peymāneden

309

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Müjdeler olsun dil-i nā-şāda cānāndır gelen
Külbe-i aḫzānıma ol şāh-ı ḫūbāndır gelen

2. Reh-güẕār-ı yāre çārūb eyledim müjgānımı
Taḫt-ı ḳalbe şimdi bir maḥbūb-ı sulṭāndır gelen

3. Ẓulmet-i fürḳat bu dem ṣubḥ-ı viṣāl oldu baña

---

(308)
Ü 51a, M 55b
(309)
Ü 50a, M 55b
5. gösterir: gösteren Ü.

Ṣaḫn-ı meclis nūr olur ḫūrşīd-i raḫşāndır gelen

4. Neşter-i cevriyle yāriñ sīnemiz pür yaradır
Merhem-i vuṣlatla ammā derde dermāndır gelen

5. Nūriyā bu ʻişve-i reftār ile yüz gösterir
Ḳāmeti ṭūbā gibi serv-i ḫırāmāndır gelen

310

Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün

1. Açıldı gülşen-i ḫoş-bū gül-i raʻnālara yāhū
Leṭāfet ʻarż ider her sū bu dem Dārālara yāhū

2. Ḫaber vardır gülistāndan dehān-ı verd-i ḫandāndan
Seḥerde ʻandelībāndan dil-i şeydālara yāhū

3. O çeşm-i nergis-i dilber o müşgīn kākül-i ʻanber
Baña yār olsa ol server ḳaşı ṭuġrālara yāhū

4. Firāḳ-ı yār ile hicrān degil mi āteş-i sūzān
Ümīd-i vaṣl ile her ān sözü ferdālara yāhū

5. Yüzün göstermez ol meh-rū ḥarām oldu baña uyḫu
Müdām nāz eyler ol dil-cū hezār Dārālara yāhū

6. Melāl-i hicr ile cānım döker ḳan çeşm-i giryānım
Beni bilmez mi ḥayrānım yüzü zībālara yāhū

7. Cefādır dilberiñ kārı feraḥdār itdi aġyārı
Düşürdü Nūrī-i zārı bugün sevdālara yāhū

---

(310)
Ü 51a, M 55b

311

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. İtdirir āh u enīn āteş-i hicrāndır bu
   Aġladır çāresi yoḳ derd-i firāvāndır bu

2. Diḳḳat it sīnede biñ dāġ-ı derūnum ẓāhir
   Şu‘le-i nār-ı firāḳ ile nümāyāndır bu

3. Gözlerim yaşına raḥm itmedi luṭf eylemedi
   Dimedi kim buña inṣāf ideyim cāndır bu

4. Kimseye mihr ü vefā eylemez ol şāh-ı cihān
   Iżṭırāb-ı ġamı bilmez ṣanır āsāndır bu

5. S̱ābit olmaz felegiñ gerdişi Nūrī ṣabr it
   Döner elbet de merām semtine devrāndır bu

312

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Böyle ḳalmaz geçer elbet de cefālar yāhū
   Bir gün eyler bize yār mihr ü vefālar yāhū

2. Bu firāḳ ile elem böyle ḳalır ṣanma dilā
   Def‘ olur Ḥaḳḳ’a niyāz ile belālar yāhū

3. Ne ḳadar cevr ü cefā eylese de bir gün o yār
   Umarız vaṣl ile baḫş ide ṣafālar yāhū

---

(311)
Ü 51b, M 56a

(312)
Ü 51b, M 56a

4. ‘Uḳde-i rişte-i ümmīdi ṣaḳın ḳaṭ‘ itme
Kenz-i maḳṣūdu açar zaḫme-güşālar yāhū

5. Nūrī dil-ḫaste-i hicrāna eyā derde ṭabīb
Şübhesiz senden olur aña devālar yāhū

313
Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Dilā üstād-ı ‘aşḳa bende ol ḫayrü’l-‘ameldir bu
Ma‘ārif kesbine sa‘y it ṭarīḳ-ı bī-bedeldir bu

2. Eliñ çek lez̠z̠et-i dünyāyı bil zehr-i helāhildir
Helāk eyler hezār mūr u meges ḳātil ‘aseldir bu

3. Metānet vir binā-yı ‘aşḳa gel iḫlāṣ ile sen de
Muḥabbet ḳaṣrını temhīde mūcib bir temeldir bu

4. Düşer envār-ı ‘aşḳ ma‘şūḳa aḳdem soñra ‘uşşāḳa
Ḥaḳīḳatdir bu mażmūn şübhesiz taḥḳīḳ mes̠eldir bu

5. Ḥadīs̠-i metn-i ‘aşḳı Nūrī īżāḥ eylemek müşkil
Ḥaḳāyıḳ ‘ilmini bilmekde tevfīḳ-ı ezeldir bu

314
Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Mā’il olmuşdur ezelden ol gül ruḫsāra ṣu
Bī-ḳarārdır dolaşır leyl ü nehār āvāre ṣu

---

(313)
Ü 51b, M 56a
(314)
Ü 52a, M 56b

2. Vādi-i ẓulmetde İskender gibi dil geşt ider
Teşne midir cüst-cū eyler gezer bī-çāre ṣu

3. İrmege deryā-yı vaṣla dā'imā eyler şitāb
Ser-te-ser cismin urur ḥasretle her bār yāra ṣu

4. Ġonca-i ümmīd küşād olmaz ḳalırdı beste-leb
Feyż-i Ḥaḳ'dan ger ifāża itmese gülzāra ṣu

5. Baḥr-i vaṣla irmeyip nā-kām ḳalırdı ḥaşre dek
Menba'ından olmasa fekk düşmese enhāra ṣu

6. Cān-ber-leb ḫaste-i hicrāna tāze cān olur
Cām-ı vaṣlıñdan o yār virse dil-i bīmāra ṣu

7. Eşk-i çeşmim sīnede teskīn ider hicr āteşiñ
Muttaṣıl reşk eylese şāyeste eşk-bāra ṣu

8. Gülşen-i ḥüsnüñ temāşāsında nergis ṣubḥ-dem
Ol ḳadar göz dikdi tā indi gözüne ḳaraṣu

9. Böyle kār itmezdi tīġ-ı cevr-i ġamze sīneme
Eşk-i fürḳat virmese şemşīr-i āteş-bāra ṣu

10. Teşnegān-ı 'ālemi dil-sīr ider āb-ı revān
Līk kār itmez derūnda iştiyāḳ-ı nāra ṣu

11. Eşk-i bī-pāyānımız kār itmez ol sengīn dile
Nūrī te'ṡīr itmedi bir ḳaṭre seng-ḫāra ṣu

---

(314)
6. bīmāra: bī-çāre Ü.
10. derūnda: derinde M.

315

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1. Ẕerreler maʻdūm olurdu mihr-i raḫşān olmasa
Ḳatre itmezdi ẓuhūr ger baḥr-ı ʻummān olmasa

2. Ẓāhir olmazdı meh-i tābendeniñ māhiyyeti
Leyle-i ẓulmetde muṭlaḳ māh-i tābān olmasa

3. Kimse īżāḥ idemezdi gülsitānıñ metnini
Ṣaḥn-ı gülşende sebaḳ-ḫˇān ʻandelībān olmasa

4. Bī-muhābā keşf iderdi rāzını üftādeler
Cevr-i dilberden eger ʻuşşāḳ hirāsān olmasa

5. Rişte-i ümmīde bend olmazdı dil nā-kām iken
Ye's ile mecnūn gibi çāk-i girībān olmasa

6. Sūzen-i dil-dūz-ı ġamze cāna geçmezdi şehā
Çeşm-i fettānıñda müjgān gibi peykān olmasa

7. Ney gibi nālendelik itmezdi Nūrī her zamān
İntiẓār-ı āteş-i fürḳatle sūzān olmasa

316

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

1. Vuṣlat olsa baña bir kez meh-i tābānım ile
Merḥabā olsa naṣīb ol şeh-i ḫūbānım ile

---

(315)
M 56b

(316)
Ü 52b, M 57a

1. olsa naṣīb: naṣīb olsa Ü.

2. Seyr-i gülzār-ı çemen eyleyerek gelse baña
‘Azm-i gülşen idebilsem daḫı cānānım ile

3. Dil-nüvāz olsa baña luṭf-ı nigāh eylese yār
Behre-yāb olsa da dil ṣoḥbet-i sulṭānım ile

4. Gül-i ṣad berg gibi ra‘nā yüzü ol ġonca-femiñ
Faḫr iderse n’ola güller gül-i ḫandānım ile

5. Muḥtemeldir gele Nūrī saña ol yār şimdi
Bir sözüm var dimiş ol ‘āşıḳ-ı nālānım ile

317

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Meyl idip dil yine bir ġonca-dehen dildāra
Bülbül oldu reh-i ‘aşḳıñda o gül ruḫsāra

2. Keşf-i rāz eyleme dil derd ü ġamı aġyāra
Çıḳarır rişte-i esrārımızı bāzāra

3. ‘Andelīb ḳāfile-i berg-i bahāra rehber
Kāle-i naġmesini itdi küşād gülzāra

4. Sāye-veş ḳaldı göñül ḫāk-i reh-i ḥasretde
Dest-gīr yoḳ dil-i üftāde gezer bī-çāre

5. ‘Īd olur Nūrī-yi nālāna viṣāl olsa naṣīb
Dāmen-i yāre yüzün sürse bugün āvāre

---

(317)
Ü 52b, M 57a
2. derd ü ġam: derd-i ġam Ü./ eyleme: Her iki nüshada da “itme” olmasına rağmen veznin gereği “eyleme” olarak okundu.

318

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Āh kim ʻālemde hergiz derd-i hicrān olmasa
İntiẓār-ı yār ile ḫāṭır perīşān olmasa

2. Böyle ġamnāk derd esīri olmasa üftādeler
Kim fiġān eylerdi her bār hicr-i cānān olmasa

3. Ṣaḥn-ı gülşende enīn itmezdi bülbül derd ile
Gülsitānda ḫār ḳarīn-i verd-i ḫandān olmasa

4. Murġ-ı zeyrek gibi dām-ı kāküle düşdü göñül
Der-ḳafes olmazdı hīç bülbül de gūyān olmasa

5. Ṣubḥ-ı vuṣlat kimse görmezdi şeb-i hicrān ile
Vaṣl ile bād-ı seḥer çāk-i girībān olmasa

6. Ẓulmet-i ġamda ṣabāḥ olmaz ḳalırdı ḥaşre dek
Evc-i ümmīd-i viṣālde şems-i raḫşān olmasa

7. Āh ü zār itmezdi Nūrī cevr-i yārdan bir zamān
Sīnesi ger āteş-i fürḳatle sūzān olmasa

319

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Müjde ey dil saña geldi hele cānān bu gice
Luṭf ile itdi ʻināyet şeh-i ḫūbān bu gice

---

(318)
Ü 52b, M 57b
(319)
Ü 53a, M 57b

2. Mum yaḳıp ḥasret ile yāri arardım nā-gāh
Geldi ṣad şevḳ ile ol şem‘-i şebistān bu gice

3. ‘Arż idip şem‘-i ruḫun meclise virdi revnaḳ
Oldu pervāne-i dil ḥüsnüñe ḥayrān bu gice

4. Bezmimiz ṣaḥn-ı gülistān gibi ḫurrem oldu
Geldi biñ ‘işve ile ġonca-i ḫandān bu gice

5. Nūrī māh-tāb idelim meclise yār virdi şeref
Da‘vete itdi icābet meh-i tābān bu gice

320

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. ‘İşve-i nāz ile ol serv-i ḫırāmān gelse
Seyr-i gülzāra bile ġonca-i ḫandān gelse

2. Gülşen-ārā-yı melāḥat o leṭāfet-engīz
Taḫt-ı dilde baña dād itmege sulṭān gelse

3. Ṣubḥa dek nāle-i dil-sūzumu gūş eylese yār
Ḥālime raḥm iderek meclise cānān gelse

4. Ḳalmasın dil şeb-i ḥasretde ġarīb ü nā-kām
Bu gice luṭf ile ol necm-i dıraḫşān gelse

5. Gözün aydın ola dirlerdi muḥaḳḳaḳ dil-i zār
Ṭāli‘im olsa müsā‘id meh-i tābān gelse

6. Reh-güẕārında da çārūb-keş olup bād-ı ṣabā

---

(320)
Ü 53a, M 57b
6. ‘āşıḳıña: ‘aşḳına Ü.

Luṭf idip ʿāşıḳına ol şeh-i ḫūbān gelse

7. Çāre-sāz olsa saña Nūrī ṭabīb-i tevfīḳ
Dil-i bīmāra devā itmege dermān gelse

321

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1. Fiġānım artar oldu ʿandelībān zāra geldikçe
Küşād olmaḳda ḫāṭır nāzenīn gülzāra geldikçe

2. Temāşā-yı cemāl-i yār ile dil-şād olur ʿāşıḳ
Ḫuṣūṣā ṭūṭī-āsā dil-rübā güftāra geldikçe

3. Baña bir başḳa ḥālet virmede ol ḳāmet-i dil-keş
Alır ʿaḳlım o serv-i ʿişvekār reftāra geldikçe

4. Ḥicābından ʿiẕārı gül gibi rengīn olur yāriñ
Tebessüm eyledikçe şerm ile hem-vāra geldikçe

5. Ḫāmūş ol söyleşilmez Nūriyā cānān ile her gāh
Saña söz mü düşer meclisde ṣoḥbet yāra geldikçe

322

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1. Üftādeñi ey āfet-i devrānım unutma
Luṭf eyle beni ey şeh-i ḫūbānım unutma

2. Devrān beni dūr itdi vaṭandan daḫı senden

---

7. bīmāra: bī-çāre Ü.

(321)

M 58a

(322)

M 58a

Sen itme ferāmūş beni gel cānım unutma

3. Gülşende ṣafā itmede herkes beni añmaz
Ey yār-i ḳadīm ġonca-i ḫandānım unutma

4. Zehr-i ġam-ı fürḳatle dil-i ḫastedārı yār
Bīmār-ı ġamıñ derdine dermānım unutma

5. Gözyaşı döker hicr ile Nūrī seni özler
Bu muḫliṣ-i fürḳat-keşi sulṭānım unutma

323
Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Āh kim ayırdı devrān benden ol cānāneyi
Vādi-i hicrāna ṣaldı bu dil-i dīvāneyi

2. Niçe bāzīçe idip gīsū-yı yār miskīn dile
Ṣoñra yıḳdı cevr ile bu ḫāṭır-ı vīrāneyi

3. Āh-ı āteşnāk-i dilden hīç ḥaẕer itmez mi yār
Nār-ı hicrānda yaḳar dā'im dil-i sūzāneyi

4. Kim ümīd-i vuṣlat itmez olsa şānında vefā
Kimse ta'rīf itmesin ol pür cefā fettāneyi

5. Ḥasret ile yaḳasın çāk eylemezdi 'andelīb
Almasa āġūşuna ḫārlar gül-i ḫandāneyi

6. Kendi şevḳ-ı ḥüsnüñe yanmazdı böyle şem' müdām
'Arż-ı ḥüsn itdikçe her şeb yaḳmasa pervāneyi

---

(323)
Ü 53b, M 58a
3. dilden: dilde M.

7. Hicre mu‘tād itdi Nūrī yār saña raḥm eylemez
Vaṣl ile dil-şād ider aġyār gibi bīgāneyi

324

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Mā’il oldu dil o yāriñ ḳāmet-i dil-cūsuna
Bestedir ammā ezelden kākül-i ḫoş-būsuna

2. Nefḫa-baḫşā-yı meşāmm-ı ‘ālem ancaḳ mūları
Reşk iderse çoḳ mudur bād-ı ṣabā gīsūsuna

3. Dāmen-i dildāra dest-res olmadı bī-çāre dil
Ārzū-keşdir bu leb ḥasretde ḫāk-i būsuna

4. ‘Īd olurdu baña eyyām-ı viṣāl olsa naṣīb
Yoḳ nihāyet muttaṣıl bu göñlümüñ ārzūsuna

5. Aġlamazdı dest-i cevrinden dil-i nā-kāmımız
Şāne ammā ṭokunur gāh mūy-ı ‘anber-būsuna

6. Kūyuna ümmīd-i vaṣl ile seḥer varsam anıñ
Baḳ o aġyārıñ bizi reşk ile cüst-cūsuna

7. Nūrī ancaḳ sen misin üftādesi ol dilberiñ
Var mı bir meftūn olmaz gözleri āhūsuna

---

(324)

Ü 53b, M 58b

3. dildāra: dildār M./ bī-çāre: bī-çāreler M.

5. şāne ammā: şāne-āsā M.

325

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Bī-mecāl itdiñ beni cānā bu istiġnā ile
Çoḳ dürūġ itdiñ baña sen va‘de-i ferdā ile

2. Ey gül-i nev-reste sen gülşende ḳaldıñ ḫār ile
Āşinālık itmez olduñ bülbül-i şeydā ile

3. Gülsitānı cāygāh itdi ġurāb-ı rū-siyāh
‘Andelīb bīgāne olsun mu gül-i ra‘nā ile

4. Ḳıṣṣa-i Ferhād ü Mecnūn’dan teselli yoḳ baña
Muttaṣıl sevdā gelir efsāne-i Leylā ile

5. Başına teng oldu ‘ālem hicr ile üftādeniñ
Nūrī’yi şād eyle ey yār vaṣl-ı ġam-fersā ile

326

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Dilā fermān-ı ‘aşḳa sen muṭī‘ ol inḳıyād eyle
Ḳomaz yabanda bir ṣāḥib-keremdir i‘timād eyle

2. Göñül āvāre gezme sen varıp ol bāba mensūb ol
O cāy-i mültecāda ḳıl tevekkül istinād eyle

3. Şitāb it Ka‘be-i vaṣlına sen de irmege yāriñ

---

(325)
Ü 53b, M 58b
2. gül: göñül Ü.
(326)
Ü 54a, M 59a

O menzilgāha irmezse yoluñ yāri murād eyle

4. Bıraḳma dāmen-i dildārı pek ṭut düşmesin elden
Cefā eylerse de yār sen niyāzı izdiyād eyle

5. Çün elde ḳalmadı naḳdīne-i ümmīdle sermāye
Metā‘-ı ṣabrı Nūrī şimdi var sen de mezād eyle

327

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Geldi başıma belā mūy-ı perīşānıñ ile
Āteş-i fürḳate yaḳdıñ beni hicrānıñ ile

2. Ḳomadı cāy-i ṣafā ḫāne-i dilde cānā
Ser-te-ser oldu ḫarāb ġamze-i fettānıñ ile

3. Lāl iken gūşe-i ḥasretde zebānım cānım
Bülbül itdiñ beni ẓālim gül-i ḫandānıñ ile

4. Gösterip mihr ü muḥabbet baña evvel güzelim
Yā nedir şimdi cefā cevr-i firāvānıñ ile

5. Şimdi bīgāne mi olduñ ne bu cevr ile edā
Bir kelām eylemediñ Nūrī-i nālānıñ ile

328

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. ‘İşve vü nāz ile geldi o perī döne döne

---

(327)
Ü 54a, M 59a
3. itdiñ: itdi M.
(328)
Ü 54b, M 59a

İtdi ṭūṭī gibi yār cilveleri döne döne

2. Ne ṣafādır bu ki meclisde ola cilve-nümā
Eyleye luṭf ile dilber naẓarı döne döne

3. Söylemek yāre ne ḫācetdir eyā derd-i ġamı
Rāz-ı ʿaşḳdan hele aldı ḫaberi döne döne

4. Ḳaldı ḫāk-i reh-i fürḳatde viṣālden nā-kām
İtdi te's̱īr dile hicrān kederi döne döne

5. Nūriyā olsa eger vuṣlat-ı yāre imkān
Seyl gibi aḳmaz idi çeşm-i teri döne döne

329

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1. Bülbül oldu dil-i şeydā gül-i ḫandānelere
Hem-dem olduñ giderek dīdesi giryānelere

2. Eylediñ ṣabra vedāʿ ḳalmadı hīç sende mecāl
Sen giriftār olalı ġamzesi fettānelere

3. Olur elbet de şikest şīşe-i zevrāḳı anıñ
Kim ki dil virse daḫı gözleri mestānelere

4. Ḫūblar itdi dürūġ vuṣlat-ı ferdāda dime
Çāre yoḳ muntaẓırız vaʿde-i cānānelere

5. Ḫānḳāh-ı ġam-ı fürḳatde fiġānıñ Nūrī
ʿĀḳıbet hem-nefes oldu ney-i nālānelere

---

(329)
M 59b

330

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Düşmesin gerd-i küdūret rūy-ı cānān üstüne
Ḳonmasın zāġ-ı belā ṣaḥn-ı gülistān üstüne

2. Bülbül-i dil nice ṣabr itsin bu ḥāl-i miḥnete
Nāẓır olmuş ḫār aġyār verd-i ḫandān üstüne

3. Naḳş-ı ḫātem gitdi elden līk ḥikmet bundadır
Ehremen ḥükm idemez taḫt-ı Süleymān üstüne

4. Ṭoz ḳoparsa ger belā ṭūfānı çıḳsa göklere
Ẕerresi irmez anıñ ḫūrşīd-i raḫşān üstüne

5. Nūrī-i dil-sūzu ammā yaḳdı nār-ı iştiyāḳ
Oldu bir dāġ-ı derūn cevriñ de hicrān üstüne

331

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Dilā endīşe-i fürḳat ġamından olma āzürde
Ġubār-ı ġam mücellā-yı derūna olmasın perde

2. Gedā-çeşm olma zinhār imtinānın çekme nā-dānıñ
Gelir elbet naṣībiñ ġam yeme sen olduġun yerde

3. Müsāvīdir belī endīşe-i merg ile teng-destiñ
Ne güçdür ‘arż-ı ḥāl-i ihtiyāc itmek de nā-merde

---

(330)
Ü 54b, M 59b
(331)
Ü 54b, M 59b

4. Meḳādir bilmeyen maġrūr-ı cāha eyleme minnet
Ümīd-i luṭfu n'eylersin temennī itme bir ferde

5. Umūrunda şitābkārān ne ḥāṣıl itdiler Nūrī
Şitāb itmek 'abes̱ taḥṣīl-i kāmda uġrama derde

332
Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Cām-ı vuṣlat ile ṣanmañ beni ḳandım bu gice
Teşneyim āteş-i fürḳat ile yandım bu gice

2. Ḳalmadı sīnede bir ẕerrece ḳanım ammā
Faṣṣ-ı yāḳūt gibi ben ḳana boyandım bu gice

3. Şem'-i bezminde ṭutuşdum hele pervāne ile
Çoḳ nizā' itdi göñül yārdan utandım bu gice

4. Ḫ˘āb-ı fürḳatde bıraġıp bendesin ol māh-münīr
Bulmadım yāri firāḳ-ıla uyandım bu gice

5. Ḥayret el virdi dil-i Nūrī'ye kendin bilmez
Cāndır gitdi bedenden hele ṣandım bu gice

333
Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Şehr mahbūbu dilā mihr-i dıraḫşān ise de
Anlara dil viremem ger şeh-i ḫūbān ise de

---

(332)
Ü 55a, M 60a
(333)
Ü 55a, M 60a

2. Ne ḳadar ḥüsn ü leṭāfet ile mümtāz olsa
Hele hercāyī olur āfet-i devrān ise de

3. Gerçi ṭūṭī gibi güftāra iderler āġāz
Medḥe şāyeste degil cānlara cānān ise de

4. Gül-i nev-ġoncaya beñzer anı inkār idemem
Yoḳ hele būy-ı vefā ġonca-i ḫandān ise de

5. Dāmen-i ʿiṣmeti çāk eks̱eri bī-ʿiṣmet olur
Uġramaz semt-i vefāya meh-i tābān ise de

6. Ḥüsn var nāz ü nezāket daḫı bilmezse n'ola
Sevilir Priştine'niñ tāzesi nā-dān ise de

7. Pāk dāmen hele maḥbūb-ı levendāne-edā
Nūriyā anları sev ġamzesi fettān ise de

334

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1. Göñül eglencesi hem-dem baña bir yār olsa
O gül-endām baña luṭf eylese dildār olsa

2. Külbe-i ġamda gelip pürsiş-i ḫāṭır itse
Cevri terk eylese de yār vefādār olsa

3. Ġuṣṣanāk olmaz idi yād-ı sitemden ḫāṭır
Gāhi aġyāra da yār bāri sitemkār olsa

---

(333)
7. ġamzesi: ġamzesini Ü.
(334)
Ü 55a, M 60a

4. Gūşe-i hicr ü firāḳ içre kim eylerdi enīn
Āfitābım baña luṭf ile nigehdār olsa

5. Nūrī cānāna varıp ḥālini ʻarż eyleyemez
Biñ niyāz eyler-idi ṭāḳat-ı güftār olsa

335

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

1. Beni şād eyle güzel vuṣlat iḥsānıñ ile
Rişte-i ülfeti ḳaṭʻ eyleme hicrānıñ ile

2. H̱āl ü ḫaṭṭıñ hele bir fitne-i ʻuẓmā gibidir
Ṣāne ḥayret-ẕededir zülf-i perīşānıñ ile

3. Ġonca dem-beste olur şerm ile ruḫsārıñdan
Gülsitān faḫr ider ammā leb-i ḫandānıñ ile

4. Ne ḳadar ḥüsn ile mümtāz ise ḫūbān-ı cihān
Biri baḥs̱ eyleyemez ġamze-i fettānıñ ile

5. Pek ʻalev-gīr ise de āteş-i hicrān dilde
Nūrī teskīn idegör eşk-i firāvānıñ ile

336

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

1. Āh bir kerre viṣāl olsa da cānānım ile

---

(335)
Ü 55b, M 60b
4. eyleyemez: eylemezdi Ü.
(336)
Ü 55b, M 60b

Ṣoḥbet itsem yine meclisde o sulṭānım ile

2. Gelse luṭf ile çemen seyrine dilber bu gice
Ṣubḥa dek hem-nefes olsam meh-i tābānım ile

3. Gel göñül bülbül-i şeydāya refāḳat idelim
Mūcib-i ülfet olur ġonca-i ḫandānım ile

4. Yāre üftāde olan ḫāk-i reh-i ʻālem olur
Kūy-i yāre varayım çāk-i girībānım ile

5. Nūriyā ʻillet-i fürḳat seni itdi bī-tāb
O ṭabīb gelse bugün derdime dermānım ile

337

Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün

1. Dil-i ʻirfān gibi ʻālemde vīrān olmasın kimse
Giriftār-ı belā-yı dām-ı hicrān olmasın kimse

2. Firāḳ-ı yāri çekmek nār-ı dūzaḫdan nedir farḳı
Cefā-yı āteş-i ḥasretle sūzān olmasın kimse

3. Riyādır gülsitānda bülbülānıñ āh ü feryādı
Ney-āsā dāġ-ı hicrān ile nālān olmasın kimse

4. Ẓuhūr itdi gözümden mevce-i deryā gibi eşkim
Benim gibi ġarīḳ-ı baḥr-ı ʻummān olmasın kimse

5. Cebīre-bend-i vuṣlat olmaz ise Nūriyā dilber
Ümīd-i luṭf ile cūyā-yı dermān olmasın kimse

---

(337)
M 61a

338

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Ḳalmaz ey dil ġam-ı fürḳat geçer inşā’allāh
Rūz-ı ferḫunde-i vuṣlat irer inşā’allāh

2. Leyle-i hicr ü firāḳ her ne ḳadar olsa dırāz
İrişir ṣubḥ-ı viṣāl bir seḥer inşā’allāh

3. Tef-i hicrān ne ḳadar germ ile dil-sūz ise de
Āb-ı vuṣlat anı teskīn ider inşā’allāh

4. Çeşmesārında fesād olduġu ‘aṣrıñ ẓāhir
Līk ṣu aḳdıġı yerden aḳar inşā’allāh

5. Dest irişmez şecer-i mīve-i maḳṣūda dime
Bekleriz sāyesini tā düşer inşā’allāh

6. Baḥr-i girdāb-ı firāḳda dönerek keştī-i dil
‘Āḳıbet sāḥil-i vaṣla çıḳar inşā’allāh

7. Peyk-i ümmīd-i ḫayāl kūyuña varsın yāriñ
Nūrī elbet de gelir bir ḫaber inşā’allāh

339

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Seyl-i emvāc-ı melālet geçer inşā’allāh

---

(338)
Ü 55b, M 61a
(339)
Ü 56a, M 61a
1. melālet: melāmet Ü.

Fülk-i dil sāḥil-i vaṣla çıḳar inşā’allāh

2. Mużṭarib olma ġubār-ı ġam-ı fürḳat ḳalmaz
Anı çārūb-ı mülāḳat siler inşā’allāh

3. Ġonca-i dil ne ḳadar serd-keş-i ḥasret ise de
Bād-ı vuṣlat anı ḫandān ider inşā’allāh

4. Gülsitān ṣarṣar-ı pür ḳahr ile ḫuşk olsa yine
Nev-be-nev biñ gül-i ṣad berg açar inşā’allāh

5. Nūrī endīşe-i fürḳat ile maġmūm ise de
Şād olur vaṣl ile bir gün güler inşā’allāh

340

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1. Ġam çekmez idim dilber-i sīmīn bizim olsa
Ḫarc itmez idim gözyaşı sīm ü zerim olsa

2. Ḳalmazdı göñül ḥasret ile vādī-i ġamda
Bu rāh-ı melāletde eger rehberim olsa

3. Ol ġoncayı seyr itmege gülzār-ı ṣafāda
Bülbül gibi kūyuna uçardım perim olsa

4. Ben hicr ile yerinmez idim külbe-i ġamda
Yanında maḳām itmege yārin yerim olsa

5. Hīç ḫāṭıra gelmez idi endīşe-i ġurbet

---

(339)
5. güler: gelir Ü.
(340)
M 61b

Ol yār-i gül-endām gibi bir dilberim olsa

6. Gīsū-yı ġamı çıḳmaz idi başıma böyle
Ol şūḫ-ı cefā-pīşe benim berberim olsa

7. Kec baḳmaz idi reşk ile Nūrī saña aġyār
A'dāya hele çekmek içün hançerim olsa

341

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. 'Aḳlım aldı nā-tüvān itdi beni yār nāz ile
Hem-dem oldum ney gibi ben perde-i şehnāz ile

2. Çıḳdı evc-i nāz ü istiġnāya göstermez yüzün
Ol hümā ṣayd olmadı gitdi bülend-pervāz ile

3. Yāre meftūn olduġum 'arż eylemek cānāna güç
Söyleşilmez itme tedbīr ol gözü şeh-bāz ile

4. Ġamzeler geçdi dil ü cāna ḳarār itmez henüz
Mācerāmız çoḳdur ammā ġamze-i ġammāz ile

5. Nūriyā ḥāl-i ruḫun setr itdi ol şāh āl ile
Aldı dil ferzānesin bāzīçe-i açmaz ile

342

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Dilā ümmīd-i vuṣlatla gidersin Çīn ü Māçīn'e
Refīḳ olmaz reh-i fürḳatde dostum kimse miskīne

---

(341)
Ü 56a, M 61b
(342)
Ü 56b, M 62a

2. Muḳābil eyleme ruḫsārıñı mir’āta ey meh-rū
Ḥacīl olmaz mı şevḳ-ı rūyunu gördükçe āyīne

3. Şehā mülk-i melāḥatda bugün bir şāh-ı ‘ālīsin
Cihān fermān-beriñ olmuş ne ḥācet tāc-ı zerrīne

4. Niçün cānā nigāh-ı ḫışm idersin ‘āşıḳ-ı zāra
Efendim bu mudur luṭfuñ seniñ ‘uşşāḳ-ı dīrīne

5. Ne bilsin ṭaş kesen ırġad bu ‘aşḳ aḥvālini Nūrī
Mis̱āl olmaz muḥaḳḳaḳ vaḳ‘amız Ferhād ü Şīrīn’e

343

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Bī-vefā sevme göñül ḥüsn ile sulṭān ise de
Virme hercāyīye dil ger şeh-i ḫūbān ise de

2. Olma dil-beste ṣaḳın ḳadriñi bilmez yāre
Ḥaẕer it virme göñül mihr-i dıraḫşān ise de

3. Ḫār ile hem-dem olan yār ile de ülfet iden
Ṭālib-i vuṣlatı olma gül-i ḫandān ise de

4. Āşıḳa ser-keş olup ġayrısına yār ola
Mübtelā olma saḳın cānlara cānān ise de

5. Nūriyā ḳadriñi bilmez o cefā-cū dilber
Sen de andan geçegör āfet-i devrān ise de

---

(342)

5. misāl olmaz muḥaḳḳaḳ vaḳ‘amız: misāl olmaz vaḳ‘amız muḥaḳḳaḳ Ü.

(343)

Ü 56b, M 62a

4. ola: olmasa M.

344

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ol gül-endām gelse bu şeb meclis-i nālāneye
Ṣaḥn-ı meclis yār ile beñzer hemān gül-hāneye

2. Ḳāle gelmez ḥālet-i ‘aşḳ zāhid olmaz āşinā
Keşf olunmaz sırr-ı ‘aşḳ her gördügüñ bīgāneye

3. Yaḳdı kendin şu‘le-i şem‘-i muḥabbetde ‘ayān
Āferīn olsun didi ‘uşşāḳ dil-i pervāneye

4. Düşme ey meh-pāre sen keyfiyyet-i ‘aşḳ ardına
İḥtimāl sen de dönersin ben gibi dīvāneye

5. Nūriyā gelmezse dilber infi‘āl itme saḳın
Eyle inṣāf kim gelir bu ḫāne-i vīrāneye

345

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Cām-ı ‘aşḳa bedel olmaz güzelim peymāne
Daḫli yoḳ keyf-i ḥaḳīḳatde doḳunmaz cāna

2. Rāzımı nāle-i şeb-gīr ile açdı dil-i zār
Buldu şöhret hele üftādeligim cānāna

3. Ḳaṣdı var ġamzeleriñ ḫancer-i ser-tīz-i ḳażā

---

(344)
M 62a
(345)
Ü 56b, M 62b
3. ḳaṣdı var ġamzeleriñ: ḳaṣdı ġamzeleriñ Ü.

Girme nā-ḥaḳ yere luṭf eyle efendim ḳana

4. Kimse ta'mīr idemez ḫāṭırımı sulṭānım
Pek ḫarāb oldu yapılmaz bu dil-i vīrāne

5. Bu gice āteş-i 'aşḳıñla tutuşdum yandım
Bir ḳuru cān ile ḳaldı bu dil-i pervāne

6. 'Āşıḳa ṣabr u şekīb lāzıme-i ẕimmetdir
Ne ise rāzını söyler dime her mestāne

7. Nūrī dillerde gezer menḳıbe-i Mecnūn-veş
Düşeli vādī-i hicrāna dil-i dīvāne

346

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Geldi yār vādī-i naḫvetle degil mestāne
Vaḳtidir 'arż-ı ḫulūṣ eyleyelim cānāna

2. Ortada sāḳī-i gül-çehre yüzüñ gösterdi
Bir ayaġ üstüne ḫidmetde döner peymāne

3. Şem'-i ruḫsārını seyr itmek içün cānānıñ
Yandı yaḳıldı kül oldu bu dil-i pervāne

4. Uyḫu nāzendesi ger olmasa çeşm-i mesti
Ṣubḥa dek söyler idim yāre nefīs efsāne

5. Bu da bir başḳa belā oldu dil-i nā-şāda
Kākülünden elini çekmedi derdā şāne

---

(345)
6. rāzını: rāzımı M.
(346)
M 62b

6. Rūy-ı dildāra aṣıldı gibi bir ġonca-i ter
‘Āḳıbet oldu raḳīb baña gül-i ḫandāne

7. Nūrī mümkin mi ‘imāret ide yār ḫāṭırını
Ḳalb-i ‘irfān gibi yıḳıldı dil-i vīrāne

347

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ṣubḥ-ı vuṣlat ẓāhir olmaz mı bu fürḳat şāmına
Yoḳ mudur eyā nihāyet derd ü ġam eyyāmına

2. Gömgök olmazdı felekde muttaṣıl ebr-i siyāh
Dūd-ı āhım çıḳmasa her gāh sipihriñ bāmına

3. Çekdirir gerdūn ḫumārın cām-ı zehr ile ‘aṭā
Dest-res olsun kişi isterse Cemşīd cāmına

4. Olmadan terkīb gülistān-ı melāḥat gülleri
‘Andelīb-i dil muḳayyeddir ol ġonca dāmına

5. Nūriyā mīr-livā-yı ‘aşḳ ol [o] demde kim
Olmadan menşūr-ı ‘aşḳ mersūm Ferhād nāmına

348

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Kākül-i yāre ṣabā el uzadır şāne gibi

---

(347)
Ü 57a, M 63a
5. Her iki nüshada da beytin birinci mısrası eksiktir, okunuş vezne uymaz.
(348)
Ü 57a, M 63a

Ṣarılır ḥasret ile mūy-ı perīşāna gibi

2. Göz diker reşk ile nergis gice gündüz ammā
Görmez oldu yüzünü gözleri mestāne gibi

3. Şem‘-i ruḫsārını ‘arż eyledi dilber bu gice
Yanmaḳ ister dil ü cān tābına pervāne gibi

4. Vaṣlıñ ümmīd iderek Nūrī o yāriñ āḫir
İtmedi mihr ü vefā yār yine bīgāne gibi

349

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Yār dil-i āvāreyi hicrāna mu‘tād eyledi
Bī-tekellüf luṭf ile aġyārı dil-şād eyledi

2. Gülşen-i kūyunda yāriñ ḫār dāmen-gīr olup
‘Andelīb-i dil ġam-ı hicr ile feryād eyledi

3. Ol leb-i şīrīn müdām aġyāra eyler iltifāt
Kūh-ı fürḳatde dil-i nā-kāmı Ferhād eyledi

4. İtmedi ben zāra bir kerre o yār mihr ü vefā
Ḥālet-i fürḳatde dilber cevri müzdād eyledi

5. Dest-i cevriñden ḫarāb oldu dil-i Nūrī yine
Ḫāṭır-ı ḥussādı ol vech-ile ābād eyledi

350

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

---

(349)
Ü 57a, M 63a

(350)
Ü 57b, M 63b

1. Jeng-i ġamdan bestedir cānā göñül āyīnesi
Lāle-āsā dāġ-ber-dāġ oldu ʿāşıḳ sīnesi

2. Bir nefes şād eylemez gerdūn-ı dūn ehl-i dili
Bilmezim eyā sipihriñ yā nedir bu kīnesi

3. Ḳays-ı nā-kām hicr ile Mecnūn olup itdi sefer
Çāk çāk oldu o yolda ḫırḳa vü peşmīnesi

4. Zāhidā sen cevher-i ʿaşḳı ararsañ gel berü
Ez-ezel mektūmdur ḳalbimde ʿaşḳ gencīnesi

5. Ey ṣabā var Nūrī'den cānāna ʿarż eyle ḫulūṣ
Hicre muʿtāddır ḫaber vir muḫliṣ-i dīrīnesi

351

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1. Göñül envār-ı ʿaşḳa yana geldi
Cemāliñ şemʿine pervāne geldi

2. Muḥabbet Leylā'dır Mecnūn-ı ʿaşḳa
Reh-i ʿaşḳa giren dīvāne geldi

3. Dil-i nā-şād mey-i ʿaşḳ ile sermest
Şarāb-ı ʿaşḳ ile mestāne geldi

4. Ezelden cām-ı ʿaşḳıñ virdi ḥālet
Gözüm yaşı ṭolu peymāne geldi

5. Nigāh itmez ʿacūz-ı dehre Nūrī

---

(351)
Ü 57b, M 63b

Çü merdāne bugün meydāna geldi

352

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Firāḳ-ı āteş-i ḥasretle dil sūzānedir şimdi
Ġam-ı ālām-ı fürḳatle gözüm giryānedir şimdi

2. Nihān oldu görünmez meh cebīnim şāhid-i behcet
Ḫayāl-i ḫˇāb-ı rāḥat 'aynıma bīgānedir şimdi

3. Dil-i üftādeyi āzāde mi ṣandıñ şehā bilmem
Giriftār-ı ġam-ı fürḳat degil eyā nedir şimdi

4. Yapıldı ḳalb-i ḥussād ḫānümānım oldu ḫākister
Dil-i 'irfān gibi her cānibi vīrānedir şimdi

5. Degil māni' ḫulūṣa Nūrī yāriñ itdigi evżā'
O da şimdi bilindi tābi'-i devrānedir şimdi

353

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1. Yāriñ ne zamān olsa gerek mihr ü vefāsı
Yaḳdı beni āteşlere fürḳatle cefāsı

2. Açdı n'idelim kāle-i rāzı dil-i şeydā
İşler kesecekdir saña bil nāz ü edāsı

3. Gitmez hele gözden o mehiñ ḥüsn ü cemāli

---

(352)
Ü 58a, M 63b
2. meh cebīnim şāhid-i behcet: meh-i çeşm-i şāhid-i behcet Ü.

(353)
Ü 58a, M 64a
2. işler kesecekdir: işler idecekdir Ü.

Rūşen görünür ʿayn-ı ẖayālimde liḳāsı

4. Her derde devā var didiler baña ṭabībā[n]
Bu ʿillet-i hicrin de bulunmazdı devāsı

5. Zāhid beni menʿ eylemez oldu mey-i ʿaşḳdan
Ḫoş geldi aña meykedeniñ cām-ı ṣafāsı

6. Meh-veşleri dil-keş mi olurdu bu ḳadar kim
Ḫoş olmasa ger Priştine'niñ āb ü hevāsı

7. Naḳdīne-i vaṣlına anıñ el mi degerdi
Nūrī'ye viṣāl olmasa ger ẖūn bahāsı

354

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1. Bülbül gibi dil nāliş ü efġān ile geldi
Feryād iderek çāk-i girībān ile geldi

2. Ḳaldırmaḳ içün ḳāfile-i ḥayreti dilden
Meşʿal yerine gül daẖı ẖandān ile geldi

3. Seyr eyle o nev-ġoncayı göñlümce açıldı
Servi gibi reftār ile ʿunvān ile geldi

4. Uṣlanmadı dil-ẖasteleri dārü'ş-şifāda
Mecnūnu olan derd-i firāvān ile geldi

5. Şād olduġu var mı hele cūyende-i vaṣlı
Kim vardı ise kūyuna aḥzān ile geldi

---

(353)

7. vaṣlına: vuṣlatına Ü.

(354)

M 64a

6. Me’mūl mu ider ‘aḳlı olan vuṣlat-ı yāri
Āvāreleri her biri hicrān ile geldi

7. Kimden kime feryād idelim yāriñ elinden
Nūrī gibi nā-kām daḫı giryān ile geldi

355

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. İtmedi ‘arż-ı cemāl ḫūrşīd-i raḫşān gelmedi
Ḳara aḫşamlar olur ol māh-i tābān gelmedi

2. Yā ne mümkin şād ola dil külbe-i ḥasretde hīç
Ḫāne-i vīrāneye çün şāh-ı ḫūbān gelmedi

3. Fürḳat-i derdiyle bīmār olduġum bilmez mi yār
Ol ṭabīb-i ‘işvekār bu derde dermān gelmedi

4. Bülbül-i dil yalıñuz berg ü bahārı n’eylesin
Seyr-i gülzāra bugün ol verd-i ḫandān gelmedi

5. Dīdeden oldu nihān ḫūrşīd-i ‘ālem-tāb gibi
Nūriyā ḫayfā saña ol necm-i raḫşān gelmedi

356

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Ṣabā vardıñ mı kūy-ı yāre sen dildārı gördüñ mü
Gül-i ṣad berg gibi ra‘nā ol gül ruḫsārı gördüñ mü

---

(355)
Ü 58a, M 64a
(356)
Ü 58b, M 64a

2. Gülistān-ı melāḥat bāğınıñ tāze nihālidir
O serv-i ḳāmeti ol ‘işve-i reftārı gördüñ mü

3. Şikāyet eylemez dil nīze-i müjgān zaḫmından
O yāriñ ġamzesinde tīġ-ı āteş-bārı gördüñ mü

4. Yolunda bir devāsız derde düşdü bu dil-i bīmār
Ne derde mübtelā oldu vefāsız yāri gördüñ mü

5. İderse yāri iġfāl mekr-i aġyārdan ne ġam Nūrī
Bu gülzār-ı cihānda bir gül-i bī-ḫārı gördüñ mü

357

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Nīm nigāh ile beni ġamzesi meftūn itdi
Çekdi zencīr-i ġam-ı ‘aşḳına mecnūn itdi

2. Gösterip mihr ü muḥabbet baña evvel cānān
Ḥālimi cevr ü cefā ile digergūn itdi

3. Kūy-ı vaṣlından ıraḳ eyledi raḥm eylemedi
Sitem-i cevrini günden güne efzūn itdi

4. Ḥālime ḫande iderse n’ola şimdi aġyār
Beni üftāde idip yār anı memnūn itdi

5. Nūrī yārdan seni ib‘ād idemezdi aġyār
Her ne itdiyse saña ṭāli‘-i vārūn itdi

---

(357)
Ü 58b, M 64b

358

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1. Gülşende ṣabā ġonca-i ḫandāna ṣarıldı
Berg-i güle gāh kākül-i cānāna ṣarıldı

2. Eglenmedi bir laḥẓa güẕer itdi çemenden
Var ise yine serv-i ḫırāmāna ṣarıldı

3. Gözüm dikeni oldu baña ṣaḥn-ı çemende
Bir ḫār-ı belā vardı gülistāna ṣarıldı

4. Ġam çekmez idim ḫār-ı sitemden yine ammā
Gīsūlarına el uzadıp şāne ṣarıldı

5. Nūrī baḳalım kim ne gelir ḳavs-i ḳażādan
Aġyār yine ol ġamze-i peykāna ṣarıldı

359

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. 'Arż-ı ḥüsn itdi bugün dilber nihāl-i gül gibi
Şevḳına āh u enīn eyler göñül bülbül gibi

2. İntiẓār-ı āteş-i hicr ile dilden dūd-ı āh
Çoḳ degildir ẓāhir olsa deste-i sünbül gibi

3. Ṣanmañız cūy-ı bahār 'azm itdi enhāra gider
Eşk-i çeşmimdir aḳar ḥasretle şimdi seyl gibi

---

(358)
Ü 58b, M 64b
(359)
Ü 59a, M 64b

4. Mū-be-mū derd-i seri dildāra ʻarż itdim bugün
Ḳaldı başımda yine sevdāları kākül gibi

5. Māh-cemāl-i yāri Nūrī seyr iderdim ṣubḥ-dem
Şerm-i ḥayret ger miyānda olmasa ḥā'il gibi

360

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

1. Müjde ey ḫāṭır-ı nā-şādıma vuṣlat geldi
Gitdi hengām-ı ġumūm vaḳt-i meserret geldi

2. Ḫāżır ol kāle-i şevḳ almaġa şimden ṣoñra
Saña ey dil hele sermāye-i behcet geldi

3. Yāre ḥasret-keş iken külbe-i ġamda dil-i zār
Ḫande-i nāz iderek şāh-ı melāḥat geldi

4. Dām-ı fürḳatde esīr künc-i ḳażāda ḥayrān
Dil-i şūrīdemize peyk-i beşāret geldi

5. Kim ümīd eyler idi yār ide bir ẕerre vefā
Var ise ḳalbine luṭf ile nedāmet geldi

6. ʻİşve vü nāz iderek ḫayli zamān aġlatdı
Beni şād itmege ol kān-ı neẓāfet geldi

7. Tengnā-yı ġam-ı fürḳatde esīriz çoḳdan

(360)
Ü59a, M 65a
1. nā-şādıma: nā-şāddım M.
2. ḥāżır ol: ḥāżır Ü.
6. ʻişve vü nāz: ʻişve-i nāz Ü.

Nūriyā ʿazm idelim vaḳt-i mülāḳat geldi

361

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1. Cefādır dem-be-dem kārıñ baña yār olmadıñ gitdi
Vefā bilmez misin ey yār vefādār olmadıñ gitdi

2. Ġam-ı hicriñle giryānım firāḳ bezminde nālānım
Reh-i ḥasretde ḥayrānım baña yār olmadıñ gitdi

3. Ne var ṣorsañ melālimden ḫaber alsañ bu ḥālimden
Raḳībe infiʿālimden ḫaberdār olmadıñ gitdi

4. Firāḳıñla dil-efgārım teraḥḥum eyle nā-çārım
Çıḳardıñ göklere zārım hevādār olmadıñ gitdi

5. Gezersin ġamdan āzāde götürmezsin beni yāre
Niçün sen Nūrī nā-şāda nigehdār olmadıñ gitdi

362

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1. Şemʿ-i ruḫsārıñ ḫayāl eyler göñül pervānesi
Yandı gitdi nār-ı hicriñle dil-i sūzānesi

2. Sūz-ı dilden bī-ḫabersin yine ey tāze nihāl
Böyle ser-keş mi olur āh herkesiñ cānānesi

3. Sen gibi güller cefākār olsa sulṭānım benim

---

(361)

Ü 59b, M 65a

2. hicriñle: imlada هجراكله biçimindedir.

(362)

Ü 59b, M 65b

Hicret eylerdi çemenden bülbül-i nālānesi

4. Cevr-i gülden şekve itmezdi cihānda ‘andelīb
Olmasa ḫāra ḳarīn kim ġonca-i ḫandānesi

5. Medd-i āh eylerse Nūrī münfa‘il olma şehā
Söz ḳabūl itmez ne çāre göñlünüñ dīvānesi

363

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. O yāri da‘vet itdim meclis-i rindāna gelmez mi
Çemenzāra efendim luṭf ile seyrāna gelmez mi

2. Melāḥat ḳaṣrına ṣā‘id o yār maġrūr-ı ḥüsn ammā
‘Aceb bir kez mürüvvet eyleyip iḥsāna gelmez mi

3. Alıp aġyār o yār ile gidip seyr-i gülistāna
Anuñçün eşk-i ḥayret dīde-i giryāna gelmez mi

4. Dikiş ṭutmaz o ḫayyāṭ tāzesi aġyār ile ammā
Girībānım benim de çāk olup dāmāna gelmez mi

5. Ferāmūş eyledi bu vādī-i fürḳatde sulṭānım
Ḳalır mı Nūrī böyle ḫāṭır-ı cānāna gelmez mi

364

Mef‘ūlü Fā‘ilātün Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. ‘Arż-ı niyāza girye-i ḥayret ḳomaz beni

---

(363)
Ü 59b, M 65b
(364)
Ü 60a, M 65b

Bezm-i ṣafāya sedd-i küdūret ḳomaz beni

2. Bir laḥẓa h̠andenāk olmaġa itmez müsā‘ade
Meyl-i neşāṭa endūh melālet ḳomaz beni

3. Bir dem olur ki luṭf ile Mevlā meded ider
Ümmīd odur ki bu ḥālle ḥasret ḳomaz beni

4. Düşdüm melāl-i hicr ile ben de ġurbete
Ḥālim de beyān itmege ġayret ḳomaz beni

5. Nūrī merāmıñ ‘arż eyle o dergāha kim
Bu tengnā-yı ġamda tehī-dest ḳomaz beni

365

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Müjde ey bülbül-i dil būy-ı gülistān geldi
Şāhid-i verd-i cemāl ġonca-i h̠andān geldi

2. Ṭāli‘iñ oldu müsā‘id var ise şimdi seniñ
Maṭla‘-ı ṣubḥ-ı viṣāl şems-i dırah̠şān geldi

3. Şeb-i tārīk-i firāḳ içre gezerken dil-i zār
‘Arż idip ḥüsn-i cemāl bir meh-i tābān geldi

4. Dil-i bīmār-ı ġam-ı ḥasrete ol cāna ṭabīb
Şerbet-i vuṣlat-ı cān-bah̠ş ile dermān geldi

5. Tef-i dil-sūz ile ḥayretde iken Nūrī bugün

---

(364)
2. melālet: melāmet Ü.
(365)
Ü 60a, M 66a

Sāye-baḫşā-yı viṣāl serv-i ḫırāmān geldi

366

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Dil-i nā-şāda sulṭānım peyām-ı dil-güşā geldi
Meşāmm-ı iştiyāḳ-ālūda būy-ı pür vefā geldi

2. Beşāretler gülistāna dil-i şeydāya ṣad müjde
Açılsın ġonca-i ḫāṭır nesīm-i dil-rübā geldi

3. Niçe eyyām idi kim bir peyāma ḥasret olmuşdum
Ḳadīm āşinādan nāme-i behcet-i ṣafā geldi

4. Neşāṭ-ı bī-şümār ile pür itdi bu dil-i zārıḥ
Vezān itdi peyām-ı luṭf ile bād-ı ṣabā geldi

5. Ḫaṭ-ı mażmūnu būy-ı kākül-i dilber gibi dil-keş
Mezāyāsı dem-i ‘Īsā gibi derde şifā geldi

6. Neşāṭ-engīz ser-ā-ser lafẓ-ı ra‘nāsı gül-i nev-res
Suṭūru ḳāmet-i dilber gibi şīrīn edā geldi

7. Şeb-i hicrān-ı ġamda dil melālet-keş iken nā-kām
Derūn-ı pür melāle Nūriyā nūr u żiyā geldi

367

Mef‘ūlü Fā‘ilātün Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Ḥüsnüñ degil midir ġonca-i gül didikleri

---

(366)

Ü 60a, M 66a

3. idigim: itdigim Ü

(367)

Ü 60b, M 66b

Mūyuñ degil mi ḳaṭmer-i sünbül didikleri

2. Faṣl-ı bahārda bir naġme-i ḥazīn ile
Ṭa'n itmesin pervāneye bülbül didikleri

3. 'İllet degil mi ehl-i ṣafānıñ ayaġına
Meclisde sāḳī olmayıcaḳ mül didikleri

4. Zencīri yoḳ 'āşıḳa dīvānedir dime
Ḳayd-ı belā-yı 'aşḳdır o kākül didikleri

5. Yoḳdur bilindi yer itmege dilā yeri
Nūrī derūnda ṣabr u taḥammül didikleri

368

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Söz olmaz ḥüsnüne yārıñ cefākār olmasa bāri
Baña raġmen varıp hem-bezm-i aġyār olmasa bāri

2. Çekerdim cevrini isterse cevri bī-şümār olsun
Hemān her gördügü bīgāneye yār olmasa bāri

3. Ḳanā'at eylerim seyr itmege ruḫsārını ḫ˘ābda
Temāşā eylesem doyunca bīdār olmasa bāri

4. Düşer şebnem gibi pāyine yārıñ eşk-i çeşmānım
Meded ol ġoncanıñ dāmānına bār olmasa bāri

5. Taḥammül eylemek güç Nūrī görmek yāri yadlarla
Çekilmez bir belādır āh sitemkār olmasa bāri

---

(368)
Ü 60b, M 66b
4. bār: yār Ü.

369

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Bu dil-i mecnūna oldu kākülüñ zencīr gibi
Sīne-i ‘uşşāḳıña müjgān-ı çeşmiñ tīr gibi

2. Bir nigāhıñ zer-i ḫāṣṣ eyler seniñ ḫākisteri
Ḫāk-i pāyiñ çoḳ degildir olsa da iksīr gibi

3. Ni‘met-i vaslıñ ümīdiyle şehā ṣubḥ u mesā
Ḥalḳa-i bezmiñde olmaḳ isterim Ḳıṭmīr gibi

4. Naḳd-i cān virmekle dām olsa da dilber n'eyleyim
‘Āşıḳa sermāye olmaz muttaṣıl tesḫīr gibi

5. Nūriyā tīġ-ı zebānıñ yoḳ yere çekme ṣaḳın
İş odur vaḳtinde söz kesdir hemān şemşīr gibi

370

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. ‘İẕārıñ tāb-ı meyden ġonca-i ḫandāneye döndü
Cemāliñ gülsitānı ser-te-ser gül-ḫāneye döndü

2. Taḥammül itmedi hem-bezm-i cānān olduġum a‘dā
Ḥasedle ḳalb-i aġyār āteş-i sūzāneye döndü

3. Ne mümkin ḳayd-ı mūy-ı kākülüñden dil ola āzād

---

(369)
Ü 61a, M 66b
(370)
Ü 61a, M 67a
3. dil, her iki nüshada da dile şeklinde yazılmıştır; fakat bu imla vezne uymaz.

Sürür zencīrini ‘aşḳıñla bir dīvāneye döndü

4. Yapılmaz dil yıḳılmışdır bi-Rabb-i Ka‘be sulṭānım
Ḫarāba müşrif olmuş ḫāne-i vīrāneye döndü

5. Şehā ‘aşḳıñla Nūrī nār-ı fürḳatde kebāb-āsā
Eritdi cismini bilmez misin pervāneye döndü

371

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Göñül ezber oḳur ruḫsār-ı yārda ṣun‘-ı Yezdān’ı
Yüzünde naḳş-ı ḳudretdir berāt-ı ḥüsn-i ‘unvānı

2. Gülistān-ı cemāle bülbül olmuşdur dil-i şeydā
Oḳur ṣad şevḳ ile şeb-tā-seḥer ebyāt-ı Bostān’ı

3. Bahāristān-ı ḥüsnüñ mevsiminde ‘andelīb-i dil
Revā mı kim varıp ḥasretle çāk itsin girībānı

4. Yeter ḫār-ı ġamıñ tīr-i müjeñden el-amān cānā
Teraḥḥum ḳıl bilirsin yere düşmez ‘āşıḳıñ ḳanı

5. Şarāb-ı ‘aşḳ ile mest oldu Nūrī kendini bilmez
Aña incinme luṭf eyle iderse āh u efġānı

372

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Nev-nihālim ‘arż-ı ḥüsn itdiñ gül-i ra‘nā gibi
Nice feryād itmesin dil bülbül-i şeydā gibi

---

(371)
Ü 61a, M 67a
(372)
Ü 61b, M 67a

2. Mīve-i vaṣlıñ gerek çekdirme minnet ʻāşıḳa
Tā ki sāyeñ muʻteber olsun şehā ṭūbā gibi

3. Nāḳıṣ olmaz tāb-ı ḥüsnüñ ẕerreye eyle nigāh
Şöhretiñ var ḥüsn ile mihr-i cihān-ārā gibi

4. Bāl-i istiʻdād ile şeh-bāz-ı ṭabʻım n'eylesin
Rütbesi evc-i hünerde var iken ʻanḳā gibi

5. Sūzen-i dil-dūz-ı ġamze olmasa reh-zen baña
Ben de eflāke çıḳardım ʻaşḳ ile ʻĪsā gibi

6. Cūy-ı eşkim gösterir dürr-i ṣadef envāʻını
Rīze-i gevher döker gāh mevce-i deryā gibi

7. Nūriyā gelmez kelāl hīç ṣoḥbet-i cānāneden
Bezm-i vuṣlat ger dırāz olsa şeb-i yeldā gibi

373

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

1. Çekemez zāġ-ı siyāh bülbül-i şeydā ġamını
Ne bilir fehm idemez bir gül-i raʻnā ġamını

2. Mest-i ʻaşḳ eyledi ḫūblar hele luṭf eylediler
Baña çekdirmediler sāġar-ı mīnā ġamını

3. Vaʻde-i vaṣla dürūġ itdi sözünde ṭurmaz

---

(372)
2. gerek: gibi Ü.
(373)
Ü 61b, M 67b

Hele çekdirdi o dilber baña ferdā ġamını

4. Olmasa dilde eger rişte-i ümmīd-i viṣāl
Kim çekerdi bu ḳadar mūy-ı dil-ārā ġamını

5. Nūriyā daġdaġayı terk idegör rāḥat odur
Çekmeyim dirseñ eger ṭa'ne-i a'dā ġamını

374

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Beni şād itmediñ vaṣlıñla giryān olduġum ḳaldı
Ġam-ı hicriñle bülbül gibi nālān olduġum ḳaldı

2. Ser-ā-ser āteş-i hicrāna yandı sīnemiz cānā
Kebāb-āsā reh-i fürḳatde sūzān olduġum ḳaldı

3. Ṭaġıtma kākülüñ başıma bir ḳayd-ı 'aẓīm oldu
Şehā sevdā-yı mūyuñla perīşān olduġum ḳaldı

4. Nigāh-ı luṭf iderdiñ bir zamān 'uşşāk-ı dīrīne
Meded gitdi o demler şimdi ḥayrān olduġum ḳaldı

5. Ḫaṭā itdim raḳībden intiḳām almaḳda ey Nūrī
Ḳaçırdım furṣatı elden peşīmān olduġum ḳaldı

375

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Dil-i bīmāra fürḳat başḳa bir derd-i derūn oldu
Ṭabībim mübtelā-yı derd-i 'aşḳıñ pek zebūn oldu

---

(374)
Ü 61b, M 67b
(375)
Ü 62a, M 67b

2. Seḥer nāḳūs-ı feryādım irişdi evc-i eflāke
Fiġānım gülsitānda ʻandelībānda[n] füzūn oldu

3. Aḳar ṭurmaz gözüm yaşı müdām āb-ı revān-āsā
Ḳızılırmaġa dostlar eşk-i ḫūnīnim nümūn oldu

4. Dil-i dīvāne aġlar rūz [u] şeb hicriñle sulṭānım
Beni bu ḥāl ile seyr eyleyenler dir cünūn oldu

5. Ḳalır mı āh-ı Nūrī yerde cānā dūd-ı āteş-veş
Raḳīb-i bed-liḳāya itdi te'sīr ser-nigūn oldu

376

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1. Ġamze-i pür ʻişveniñ cānā nümāyandır yeri
Ḳahramān-ı çeşm-i mestiñ ṭāḳ-ı müjgāndır yeri

2. Ger ṣorarsañ bu dil-i mecnūn-ı nā-kām menzilin
Vādi-i ḥasretde geşt eyler beyābāndır yeri

3. Dest-küşā-yı minnetāna nīm nigāhıñ olmasa
Tā-be-maḥşer ser-be-ḥayret cāy-i ḥırmāndır yeri

4. Dāmen-i vaṣlıñ elimden çıḳdı ey Yūsuf-cemāl
Aġlasın Yaʻḳūb-ı ḳalbim beyt-i aḥzāndır yeri

5. Eşk-i çeşmim cāygāh itse n'ola gül rūyuñu
Jāle-i üftādeniñ çün verd-i ḫandāndır yeri

6. Ṣafḥa-i rūyuñda ẓāhir mū-be-mū ḫaṭṭ-ı siyāh

(376)
M 68a

Vech-vār ketm olsa gāh ḥüsnüñde pinhāndır yeri

7. Sīnede mużmerdir ‘aşḳıñ dā’imā cānım gibi
Ketmi müşkil keşfi güç ṣabrıñ perīşāndır yeri

8. Āh-ı āteşnāk ile pür şu‘ledir mīnā-yı çarḫ
Nār-ı ‘aşḳıñ Nūriyā gelmez gibi cāndır yeri

377

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Bezme gel luṭf ile sen cānıma cānım ‘Alī
Ḫurrem it bezmimizi rūh-ı revānım ‘Alī

2. Var mı bir sen gibi hīç ḳāmeti servi dilber
Yüzü gül dişleri dürr ḳaşı kemānım ‘Alī

3. Sende bu ḳāmet-i dil-keş var iken sulṭānım
Kim baḳar yāsemīne serv-i revānım ‘Alī

4. Künc-i fürḳatde göñül hicriñe mu‘tād olalı
Oldu şeb-tā-be-seḥer vird-i zebānım ‘Alī

5. Nūrī ketm eyler idi ‘aşḳını cānda ammā
Fāş olur söylemesem rāz-ı nihānım ‘Alī

378

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. ‘Aceb ol kākül-i ḫoş-bū dil-i nālāna gelmez mi

---

(377)
Ü 62a, M 68a
5. söylemesem: söylemişim M.
(378)
Ü 62a, M 68a

Iraḳdan olmuşum meftūn baña mihmāna gelmez mi

2. Ne ṣūret gösterir bilmem o kāfir muġbeçe eyā
Vefāsı var mı ʻuşşāḳa ʻaceb īmāna gelmez mi

3. Cefā-cū kāfire müşkil esīr-i bend-i ʻaşḳ olmaḳ
Helāk-i ġamzesi oldum baña dermāna gelmez mi

4. Iraḳdan merḥabā itsin hele ʻaḳlı olan zīrā
Varıp seyr eyleyen ḥüsnüñ dilā dīvāne gelmez mi

5. Cefākār olmasın rāżı degildir ḥażret-i ʻĪsā
Şehīd-i ʻaşḳ olan feryād ile giryāna gelmez mi

6. Şikāyet ḥażret-i ʻĪsā'ya itmek olmasın ḥācet
Beni bilmez ise daʻvet ile bīgāne gelmez mi

7. Hemān ʻīd-i ṣalīb olsun ümīdim var gele şāyed
O mevsimde nigāh-ı luṭf ile seyrāna gelmez mi

8. Büt-i Çīnī o dilber eger ümmet ise gelsin
Eger ki ʻöẕr iderse mest olup mestāne gelmez mi

9. O ḳassāb ḫūnī-meşrebdir ḥaẕer sāṭūr-ı cevrinden
Ḳuzum ʻuşşāḳını zebḥ itmege ḳurbāna gelmez mi

10. Naḫīf oldum ṣorarsa ṣūret-i dīvār gibi ben de
Ġam-ı fürḳatle inṣāf eyle s̱ıḳlet cāna gelmez mi

11. Aña meftūn olanlar naḳd-i cānın beẕl ider vaṣla
Bu yolda herkesiñ sermāyesi meydāna gelmez mi

12. Çelīpāya mis̱āl ebrūları maḥbūb-ı çīn-peyker

(378)
9, 10, 11, 12: Ü-

O kāfir nāle-i nāḳūsumu iẕ‘āna gelmez mi

13. Yanar ḳandīl-i ruḫsārı anıñ şem‘-i kilīsā-veş
Yüzüñ seyr itmege Nūrī gibi pervāne gelmez mi

379

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Peyām-ı ibtihāc luṭf ile cānāndan ṣudūr itdi
Bu dem menşūr-ı behcet semt-i dildārdan ẓuhūr itdi

2. Felek vuṣlat yüzün göstermedi niçe zamān ammā
Bugün inṣāfa geldi ḳalbimi beyt-i sürūr itdi

3. Dil-i maḥzūnumu ṣubḥ-ı viṣāl şād eyledi şimdi
Bu şevḳ ile ser-ā-ser hep dil-i nā-kāmı nūr itdi

4. Bugün ḫūrşīd gibi ṭāli‘-i mes‘ūd pür żiyā oldu
Derūndan nūr-ı vuṣlat ẓulmet-i hicrānı dūr itdi

5. Firāḳ baḥrında ṭūfān-ı ġama ṣabr eylediñ Nūrī
O emvāc-ı melāl tedrīc ile şimdi ‘ubūr itdi

380

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Dil-i şeydāyı dilber yoḳladı pek nā-tüvān buldu
Sirişk-i çeşmimi mīzāb-ı ḫūn-āsā revān buldu

2. Revādır şerḥalardan sīnede zīnet-nümā olsa

---

(379)
Ü 62b, M 68b
(380)
Ü 62b, M 68b
2. buldu: itdi Ü.

Dil-i nāsūrumuz dāġ-ı firāvānı ʻayān buldu

3. Temāşā eyledikçe tāze tāze zaḫm-ı dāġımla
Hezār zaḫm-ı sitem sīnemde ol şūḫ bī-gümān buldu

4. İderdim āh-ı āteşnāk[i] ben de sīnede pinhān
Ne çāre lāle-āsā dāġ-ı ʻaşḳıñdan nişān buldu

5. Nihāyetsiz derūnum dāġını gördükçe ḫaẓẓ eyler
Münāsib ḳabża-i şemşīr tāze zer-nişān buldu

6. Cenāḥ-ı nāz ile pervāz iderken çeşm-i şeh-bāzım
Hümā-āsā beyābān-ı dili yār āşiyān buldu

7. Hele dārü'ş-şifā-yı nev-ḥayātdır kūyu cānānıñ
Dil-i bīmāre şimdi kūy-ı yārda tāze cān buldu

8. Zebān-ı ḫançeriñle Nūrī sen aġyāra söz kesdir
O kāfirle henüz dilleşmege dil tercemān buldu

381

Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün

1. Dilā bir cāy-i şādī var mıdır meyḫāneden ġayrı
O bezmiñ ḥāletin añlar da yoḳ mestāneden ġayrı

2. Zebān-ı ḥāl ile aġlar gezer gülşende bülbüller
Fiġān itmez hele yoḳ bildigim pervāneden ġayrı

3. ʻİmāret-yāb olur eks̱er ḫarāb-ābādı dünyānıñ
Yapılmaz bir ḫarāb var mı dil-i vīrāneden ġayrı

---

(380)
5. zer kelimesi her iki nüshada da zal ile yazılmıştır. / tāze: nāza M.
(381)
Ü 63a, M 69a

4. Ne minnet müdde‘ā-yı ‘aşḳı is̱bāt itmege cānā
Ne ḥācet başḳa şāhid dīde-i giryāneden ġayrı

5. Derūnum dāġına beñzer mi lāle-i dāġ ile cānā
Numūne yoḳ saña Nūrī ney-i nālāneden ġayrı

382

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Bülbül-i dil baş açıḳ feryāda āġāz eyledi
Ol gül-endām baña yüz göstermeyip nāz eyledi

2. Bir hümādır kimseye dām olmayıp vaḥşī gezer
Nāz u istiġnā ile bālāya pervāz eyledi

3. Hīç amān virmez olur murġ-ı dil-i üftādeyi
Ṣayd-ı dil itmekde çeşm-i mestini bāz eyledi

4. İtmem aġyārdan şikāyet daḫli olmaz kāfiriñ
Her ne itdiyse baña ol çeşm-i şeh-bāz eyledi

5. Nūriyā cevrinden ol cānāneniñ itme enīn
Bildigim maḥbūb ise ancaḳ cefā az eyledi

---

(381)

5. Numūne yoḳ saña Nūrī: Numūne Nūriyā olmaz Ü.

(382)

Ü 63a, M 69a

1. ol: o Ü.

4. itmem: itmeyim Ü.

-DİĞER GAZELLER

1

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Ey benim devletli sulṭānım 'ināyet eylediñ
Devletiñ olsun mezīd iẓhār-ı himmet eylediñ

2. Ḥālime raḥm eyleyip itdiñ nigāh-ı iltifāt
H̱āṭır-ı vīrānemi luṭfen 'imāret eylediñ

3. Ceyş-i ġamdan bir nefes rāḥat degilken ḥıṣn-ı dil
Iżtırāb-ı ġamda luṭfuñla i'ānet eylediñ

4. Dest-gīr olduñ baña vaḳtinde ey kān-ı kerem
Bende-i üftādeye icrā-yı şefḳat eylediñ

5. Ehremenler her ṭarafdan sū-i ḳaṣd itmiş iken
Nüsẖa-i tedbīr ile def'-i mażarrat eylediñ

6. Devlet ü iḳbāliñi Allāh mezīd itsin müdām
Ḳahr-ı erbāb-ı şeḳāvetde ḥamiyyet eylediñ

7. Nūrī iḳbāl-cū s̱enākār-ı ḳadīmiñdir seniñ
Līk bu hengām-ı külfetde mürüvvet eylediñ

2

(1)
Ü 67b, M 81a

(2)
Ü 67b, M 81a

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Menba'-ı mihr ü muḥabbet merḥabā
Ma'den-i 'ilm ü fażīlet merḥabā

2. Sensin ol mecmū'a-i ehl-i vefā
Maẓhār-ı feyż-i hidāyet merḥabā

3. Ġonca-i ḫoş-būy-ı gülzār-ı ḫulūṣ
Verd-i ra'nā-yı ḥaḳīḳat merḥabā

4. Meclisiñde mürde-dil iḥyā olur
Her kelāmıñ 'ayn-ı ḥikmet merḥabā

5. Bezm-i fażlıñda seniñ dil-ḫastegān
Kesb iderler feyż-i ṣıḥḥat merḥabā

6. Ger tefaḥḥuṣ eyler iseñ sen beni
İdeyim saña beşāret merḥabā

7. Bir beşīr geldi peyām ile baña
İtdi tebşīr-i meserret merḥabā

8. Bīm-i cāndan eyledi şimdi ḫalāṣ
Eyledi envā'-ı behcet merḥabā

9. Ḳalmadı mir'āt-ı ḫāṭırda ġubār
İtdi çün bād-ı ināyet merḥabā

10. Çekdi dāmen leyle-i tārīk-i ġam
Ḳıldı ḫūrşīd-i sa'ādet merḥabā

11. Şāhid-i maḳṣūd idip 'arż-ı cemāl
Luṭf ile itdi mülāḳat merḥabā

12.	Nūriyā aġyār-ı endūhdan ne ġam
	İtdi çün maḥbūb himmet merḥabā

3

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1.	Nigāh-ı iltifātdan bende-i bī-çāre düşmüşdür
	Efendim dest-gīr ol luṭf eyle āvāre düşmüşdür

2.	Ḫaṭākārım ne ḥācet cürmümü şerḥ itmege tekrār
	Ḳuluñ biñ i‘tirāf-ı cürm ile iḳrāra düşmüşdür

3.	Cebīre-bend-i elṭāf ol efendim merḥamet eyle
	Dil-i nāsūr zaḫm-ı sīnemiz biñ ḫāra düşmüşdür

4.	Sevindir bende-i şermendeyi naḳd-i mürüvvetle
	Ḳıyās itme ki cürmün bilmeyip inkāra düşmüşdür

5.	Temennā-yı recādan ġayrı yoḳdur ‘arż-ı ḥālimde
	Ümīd-i ‘afv ile Nūrī hemān efkāra düşmüşdür

4

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1.	Hengām-ı bahār geldi göñül itmede efġān
	Bülbül gibi şeb-tā-be-seḥer hicr ile nālān

2.	Açılmadı sermā-zededir ‘uḳde-i ḫāṭır
	‘Aḳd olmadadır rişte-i baḫtım gibi her ān

3.	Bilsem felege n’eylemişim kim baña ḳaṣdı

---

(3)
Ü 68a, M 81b
(4)
Ü 68b, M 81b

Her demde merāmı beni kim eyleye giryān

4. Gitdikçe mezīd olmada envā‘-ı küdūret
Ḫayfā bu diyār içre benim ḫāk ile yeksān

5. Esbāb-ı neşāṭ yoḳ ḳomaġa ḫāne-i dilde
Saḳfından aḳar diḳḳat olunsa aña aḫzān

6. Göstermedi bir cāy-i ṣafā kim idem ārām
Bir ḫāne-i vīrāna felek eyledi mihmān

7. Külḫānī felek ġayż-ı derūnun idip iẓhār
Ḥammāmcı evin buldu bize eyledi iḥsān

8. Bir ḫāne ki her cānibi ġırbāle mis̱āldir
Her bir ṭarafı ḫāṭır-ı ‘irfān gibi vīrān

9. Bir ḫāne-i ẓulmetkede kim vaṣfı ne ḳābil
Çār penceresi olmasa dirdim aña zindān

10. Tārīk o ḳadar leyle-i ẓulmet gibi muṭlaḳ
Doḳunduġu yoḳ ṣaḥnına ḫūrşīd-i dıraḫşān

11. Āsāyiş-i ḫāṭır mı gelir Nūrī'ye hergiz
Bu ḫāne-i tengīde ne mümkin ola şādān

5

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Cüdā itdi felek ṣaldı beni iḳlīm-i hicrāna
Ney-āsā hem-dem oldum gūşe-i fürḳatde efġāna

2. Beni bu vaḳ‘a-i ḥasretde gerdūn vaḳf-ı derd itdi

---

(5)
Ü 68b, M 82a

Enīn-i āh-ı fürḳat irmedi ḥasretle pāyāna

3. Ḫumār-ı derd-i ġamdan bī-mecālim şimdi sulṭānım
Ṭoḳundu kāse-i iḳbālime bir seng-i mestāne

4. Neşāṭım bezmini itdi perīşān itmedi inṣāf
Ḳomadı meskenimde cāy-i ma‘mūr oldu vīrāne

5. Felek de şīşe-i iḳbālini itdi şikest anıñ
Nigīn-i devleti aldı elinden virdi yabana

6. Bu ḥāletde keremkārā benim sen çāre-sāzım ol
Teraḥḥum eylemez gerdūn bilirsin derdmendāna

7. Ümīd-i luṭf ider Begzāde Nūrī ‘arż-ı ḥāl itdi
Aña sen dest-gīr ol muntaẓırdır luṭf u iḥsāna

4.7. KIT‘ALAR

1

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Meclisiñ olsun münevver şu‘le-i iclāl ile
‘Ömrüñ efzūn eylesin Allāh seniñ iḳbāl ile
Ḥaḳ bilir rūz u leyāl virdim du‘ā-yı devletiñ
Dā’imā vaḳtim güẕer eyler bu iştiġāl ile

2

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

---

(1) Ü 75b, M 77b

(2) Ü 75b, M 77b

Kār ider ser-tīz-i ġamzeñ cānıma şemşīr gibi
Ey kemān ebrū beni yabana atma tīr gibi
Şol ḳadar kākülleriñ oldu kemend-i dil yine
Yek ser-i mūyuñ baña oldu şehā zencīr gibi

3

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Oñulur mu bu ḳadar cevr ile dil yaraları
Ölse de var mı acır ‘āşıḳ-ı bī-çāreleri
Bu ḳadar ḥālet-i ‘aşḳ olmaz idi Priştine’de
Böyle nāzende eger olmasa meh-pāreleri

4

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

Bi-ḥamdillāh der-i ümmīd küşād oldu sa‘ādetle
Açıldı ḳufl-ı vuṣlat şimdi miftāḥ-ı i‘ānetle
Melālet bir ṭarafa rişte-i vaṣlıñ ele girdi
Çözüldü ‘uḳde-i ġuṣṣa efendim dest-i himmetle

5

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Dīdemiz mezrū‘a-ı ḥüsnüñe bir ṣu başıdır
Līk taḥṣīl itdigi anıñ hemān göz yaşıdır
Ṣanmañız Mecnūn-ı nā-kāmı baña bīgānedir

---

(3) Ü 75b, M 77b

(4) M 77b

(5) M 77b

‘Aşḳ ocaġında dil-i dīvāneniñ yoldaşıdır

6

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

Olmaz mı efendim bu ḳadar cevre nihāyet
Hicriñ çekerek ḳalmadı hīç ṣabra liyāḳat
Söyletme beni söyleyemem derd-i derūnum
Sulṭānıma aḥvālimi taḳrīre ne ḥācet

7

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Gün olur mu şād ola eyā dil-i ġamnākimiz
Böyle seyl olsun mu ḳalsın dīde-i nemnākimiz
Berḳ-ı hātif ṣanmañız gösterdi eflāke şerer
Nār-ı ḥasret āşikār itdi dil-i sūznākimiz

8

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

Ḫayāliñ resm olunmaz ṣūretiñ ḫūrşīd-i raḫşāndır
Cemāliñ seyr idenler didiler bu māh-i tābāndır
Bedīd olsa n’ola la‘līn renkler eşk-i fürḳatden
Mis̱āl-i mevce-i deryā sirişkim gevher-efşāndır

9

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

---

(6)
Ü 75b, M 78a
(7)
Ü 77b, M 78a
(8)
Ü 77b, M 78a
(9)
Ü 77b, M 78a

Müjde ey dil kim müferriḥ-nāmedir yārdan bize
Gül gibi mektūb-ı merġūb geldi dildārdan bize
Ol leb-i gül-ġoncadan būy-ı vefā itdi ẓuhūr
Bu peyām irişdi şimdi bülbül-i zārdan bize

10

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Bir gül-i ümīd açar mı bir daḫı gülzārımız
'Andelīb-i gülşen-āsā āh ü zārdır kārımız
Bir peyām ile gele şāyed yine bād-ı ṣabā
Ḳaldı yollarda meded bu çeşm-i intiẓārımız

11

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Gider peyk-i ḫayāl kūyuña yāriñ bir ḫaber gelmez
Ne ḥikmetdir nesīm-i ṣubḥ ile yārdan es̱er gelmez
Ser-i rehde dūçār olsam da ol yār-i cefākārı
Yanımdan dolaşır nāz ile bir semte ḳaçar gelmez

12

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Olmadı gitdi dil-i üftāde fürḳatden ḫalāṣ
El-amān eyle beni bu dām-ı ḥasretden ḫalāṣ

---

(10)
M 78a
(11)
Ü 78a, M 78b
ser-i rehde: ser-i rāhda M.
(12)
Ü 78a, M 78b

ʻArż-ı ḥāl-i pür melālim diñle sulṭānım benim
Ḥasbete'n-lillāh meded ḳıl eyle ġurbetden ḫalāṣ

13
Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

Ḥaṣretā devrān beni hicr ile itdi pāy-māl
Derd-i fürḳatle hele oldum żaʻīf ü bī-mecāl
Ḳāle gelmez miḥnet-i ālām-ı ġurbet el-amān
Dest-gīr ol sen baña luṭf eyle ey kān-ı kemāl

14
Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün

Görünmez şimdi āyīn-i meserret bezm-i ʻālemde
Hele ās̱ār-ı behcet ḳalmadı bu cāy-i ḫurremde
Bulunmaz cāy-i āsāyiş bu vīrānḫāne dünyāda
Degildi böyle vīrān bezm-i ʻirfān mā-teḳaddemde

15
Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün

Dil[i] āyīne-i pür jeng iden gerd-i melālimdir
Beni bezm-i ṣafādan dūr iden kendi ḫayālimdir
Göñülden dūr olurmuş muṭlaḳā gözden olan mehcūr
Bu bir meşhūr mes̱eldir gerçi ammā ḥasb-ı ḥālimdir

---

(13) M 78b
(14) M 78b
(15) M 78b

16

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

Bu demleri gördük ki ṣadāḳat unudulmuş
Yoḳ çāresi erbāb-ı ḥaḳīḳat unudulmuş
Seng-i sitem-i nāsa nişāngāh gibi oldum
Taḥsīne sezā bunca cem'iyyet unudulmuş

17

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Peyām-ı behcet-āsār cānib-i dildārdan geldi
Bu mektūb-ı feraḥ-baḫş ol şeker-güftārdan geldi
İdip gül-būse şevḳ ile taḳbīl ḫaṭṭ-ı ra'nāsın
Muḥabbetden 'ibāret nāmedir ol yārdan geldi

18

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Mevsim-i güldür şitā geçdi ṣafā eyyamıdır
Meclis-i 'uşşāḳa gel muṭrib nevā eyyāmıdır
Būselik faṣlında şehnāz eylese māni' degil
Çün muḥayyerdir o 'işve-bāz ṣabā eyyāmıdır

19

Mefā'īlün Fe'ilātün Mefā'īlün Fe'ilün

---

(16) M 79a

(17) M 79a

(18) M 79a

(19) M 79a

İrişdi mevsim-i bahārsitān işte budur
Açıldı ġonca-i ḫāṭır meserret işte budur
'Acūz-ı berd-i melālet çekildi gitdi henüz
Bahār-ı vuṣlat irişdi leṭāfet işte budur

20

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Servi şermende olur şīve-i reftārıñdan
Gülsitān ḫurrem olur ġonca-i ruḫsārıñdan
Söze āġāz idemez ḫāmūş olup şermende
Ṭūṭī ḥayretde ḳalır 'işve-i güftārıñdan

4.8. BEYİTLER

1

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Eyledi rişte-i iḫlāṣ-ı derūnu te'yīd
İtdi şīrāze-i 'aşḳı yine dilber tecdīd

2

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Beni memnūn-ḫāṭır eylediñ cānım ṣafā geldiñ
Feraḥ virdiñ dil-i nā-şāda sulṭānım ṣafā geldiñ

---

(20)
M 79a
(1)
Ü 75b, M 77b
(2)
Ü 76a, M 78a

3

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Bir nefes vādī-i hicrānda ḥużūr eylemedik
Ḳalbimizden ġam u endīşeyi dūr eylemedik

4

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Cilve-i taḳdīr verā-yı perdede mestūrdur
Her kişi taḥṣīl-i maṭlab itmede mecbūrdur

5

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Viṣāliñle ṣafā-yāb olmadım vuṣlatdan el çekdim
Temennā-yı viṣāl ü dāmen-i minnetden el çekdim

6

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Şāhid-i devlet ü iḳbāl ebedī yār olsun
Ḥāsidiñ ḳalbi müdām reşk ile pür nār olsun

7

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

---

(3)
Ü 76a, M 78b
(4)
Ü 76a, M 79a
(5)
M 80a
(6)
M 80a
(7)
M 80a

Bī-ta‘ab maṭlab u maḳṣūduñu Ḥaḳ ide naṣīb
Bu du‘āyı iderim ben saña ey necl-i necīb

8

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Naġme-i muṭrib ṣadā-yı erġanūn itmez es̱er
Bir göñülde müştemil olsa ma‘az̠allāh keder

9

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Dillere ser-rişte-i mihr ü vedād peyvestedir
Rişte-i ümmīdi ḳaṭ‘ itme ḫulūṣa bestedir

10

Mefā‘īlün Fe‘ilātün Mefā‘īlün Fe‘ilün

Zemistān[ı] zamānıñ pür bahār olur giderek
Dırāzī-i şeb-i firāḳ nehār olur giderek

11

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

Ne ḥācet eylemek taṭvīl kelāmı
Menūṭ olmuş sezebilmek umūru

---

(8)
M 80a

(9)
Ü 78a, M 80a

(10)
Ü 78a, M 80a

(11)
Ü 78a

12

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

'Aceb kim infi'āl itdiñ selāmın ḳaṭ' idip benden
Göñül ey nūr-ı 'aynım hīç ne mümkindir geçe senden

13

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Mest-i ṣahbā-yı ġurūr u naḫvet
Ehl-i ḥāl ile ider mi ülfet

14

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Yıḳıldı Ka'be-i dil dest-i cevriñden ḫarāb oldu
Ṣaḳın ta'mīr ḳaydından yapılmaz tār-mār oldu

15

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Nesīm-i ṣubḥ mürüvvet eylediñ yārdan ḫaber virdiñ
Beni şād eylediñ luṭf ile dildārdan ḫaber virdiñ

---

(12)
Ü 78a, M 80a
(13)
Ü 78b
(14)
Ü 78b, M 80b
(15)
Ü 78b

16

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Eylemez ṭıynet-i bed-aṣla es̱er ḥüsn-i edā
Mār-ı bed-ḫū gibidir olsa da cismi zībā

17

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Ḫāme olsa cümle eşcār kāġıd olsa her varaḳ
Hīç ne mümkindir merām üzre idem ‘arż-ı firāḳ

18

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Ḥaḳ te’ālā devlet ü iḳbāliñ itsin müstedām
Müjde-i luṭfuñ ḥayāt-ı tāze baḫş itdi temām

19

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

Sözüñ zehr-āb zebānıñ nīş-āzār
Zebānıñ tīri itdi cānıma kār

(16)
M 80b
(17)
M 80b
(18)
Ü 78b, M 80b
(19)
Ü 78b

20

Mefā‘īlün Fe‘ilātün Mefā‘īlün Fe‘ilün

Peyām-ı gül gelir ey dil zebān-ı bülbülden
Severseñ sev gül-i ra‘nāyı nihān bülbülden

21

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

Efendi mihr ü vefāya numūne bu yelerek
____

4.9. MÜFREDLER

1

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

İmtinān-ı dehri çekmez ehl-i dil maḳṣūd içün
Minneti bu zümreniñ hep ḥażret-i Mevlā’yadır

2

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

(20)
Ü 78b, M 80b
(21)
Ü 78b
Beytin ikinci mısrası eksiktir.
(1)
Ü 76a, M 79b
(2)
Ü 76a, M 79b
gerdūn: felek M.

Hemān sen müstaḳīm ṭut dūş-ı isti‘dādını yoḫsa
Saña ḫayyāṭ-ı gerdūn giydirir iḳbāl ile ḫil‘at

3
Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

Sensiz idemem gūşe-i fürḳatde ben ārām
Gel pādişehim meclis-i ‘uşşāḳa bu aḫşam

4
Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Bir yalıñ yüzlü kömür gözlü bir āteş-meşreb
‘Alev-i ḥüsnü anıñ bıraḳır derūna āteş

5
Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Elime girmek içün ni‘met-i vaṣlıñ cānım
Dest açıp yalvaralım rūz u leyāl ḳapıñda

6
Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Zāhid ile irsem irişsem Bāyezīd’e Edhem’iñ
Rāġıben aġreb yine dirler hevādan geçmemiş

---

(3)
Ü 76a, M 79b
(4)
Ü 76a, M 79b
(5)
Ü 76a, M 79b
(6)
Ü 76a

7

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Eger ḫ˘āhişger-i āsāyiş-i dāreyn iseñ Nūrī
Umūr-ı 'āleme ilḳā-yı engüşt eylemekden geç

8

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Mecālim yoḳ kime şekvā idem kimden kime feryād
Göñül biñ kerre ġamzeñden şehā rencīde olmuşdur

9

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

Ālāyiş-i dünyā ile ālūdeyiz ammā
Çirk-āb-ı riyā ile mülevveṡ degiliz biz

10

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

'Aceb peyk-i seḥer kūy-ı dil-ārāya gider gelmez
Peyām almaz nesīm-i ṣubḥ ne ḥikmetdir ḫaber

---

(7)
M 80b
(8)
Ü 76a, M 79b
(9)
Ü 76a, M 79b
(10)
M 80a

11

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Kim añlardı cihānda Nūrī ṣubḥ-ı ṣādıḳı evvel
Ṭulū'-ı āfitābı ṣubḥ-ı kāẕib itmese īmā

12

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Firāḳ [u] ḥasretiñle ḫ˘āb-ı rāḥat 'aynıma gelmez
Bu hicrān ile dilde istirāḥat ḳandadır bilmem

13

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Maṭlabım ḫāk-i deriñ bendelerinden olmaḳ
Luṭf idip yaz yeñiden ḳullarıñıñ defterine

14

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Ṣalma bir destime gāh firāḳ serde(?)
Beṡṡ-i hicrāna devādır baña dirler vuṣlat

---

(11)
Ü 76b, M 79b
(12)
Ü 78a, M 80a
(13)
Ü 78b, M 80b
(14)
Ü 78b, M-
İlk mısrası eksiktir.

15

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Gāh bülbülden gehī gül-ġoncadan baḫs̱ itdigim
Ārzū-yı bezm-i vaṣlıñdır ḥikāyetden murād

16

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Söyleyiñ ol muṭrib-i nā-sāza maġrūr olmasın
Biz o bezmiñ naġmesin ṭanbūr rāzıñ ṭuymuşuz

17

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Beni ye's ile teb'īd eyleme dergāh-ı luṭfuñdan
Teraḥḥum eyle dāmen-gīr-i minnet 'arż-ı ḥāl itdi

18

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

Çoḳdan bilirim mez̠heb[i] yoḳ kākül-i yāriñ
Bir dīni ḳara kāfire beñzer hele ḫaṭṭı

---

(15)
Ü 78b, M 80b
(16)
Ü 78b, M 80b
(17)
Ü 78b, M 80b
(18)
Ü 79a

4.10. MISRALAR

1

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Defter-i hicrānı sulṭānım hele eyle ḥisāb

2

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Āfitābım ẕerreden efzūn saña üftādeler

4.11. LÜGAZLAR

1

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

1. Nedir ol müstaḳīm ehl-i sa'ādet
'Amel eyler anıñla ehl-i ḥācet

2. Ḳomaz hīç kimseye ide ḫıyānet
Dili anıñ beyān ider ṣadāḳat

3. Lisānı ikidir ẓāhirde ammā
Biri maṭlūb olanı eyler īmā

---

(1)
Ü 78a, M 80b
hicrānı: hicrān Ü.
(2)
Ü 78b
(1)
Ü 65b, M 71b
Lügazın cevabı "kantar"dır.

4. Oḳumaz gerçi ol ṣāhib-raḳāmdır
Merāmıñ ʻarż ider ehl-i keremdir

5. Başı birdir dişi yüzden ziyāde
Gezer elden ele gāhī fesādda

6. Sürür zencīrini dīvāne-āsā
Ḫilāf itmez ṣaḥīḥ ger olsa ḥāşā

7. Cüdā olsa başı anıñ bedenden
Ḳalırsın Nūriyā sen de işiñden

2

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1. Ol ne mesneddir ḳuʻūd itmez aña ehl-i şuʻūr
Ṣaḥn-ı ḫande cāy- i girye bir ʻaceb beyt-i ḥużūr

2. Yek sütūnla ṭarḥ-ı zībā resm-i dil-keş hem dü pā
Naḳş ile eks̱er müzeyyen baʻżısı şekl-i ḳuṣūr

3. Gāh ḳarār eyler gehī hem cān ile oynar dilā
Cān çıḳar gāhī derūnundan anıñ eyler ʻubūr

4. Ol maḳām-ı muḥterem sünnet disem yoḳdur ḫaṭā
Eks̱erī peyġamberān ol merkezi itdi mürūr

5. Enbiyā vü evliyānıñ mesned-i merġūbudur
Ol maḳāma lāyıḳ olmuşdur dimek cāy-i sürūr

---

(1)
4. ṣāhib-raḳamdır: ṣāhib-i ʻadldir Ü.
(2)
Ü 73b, M 76a
Bu lügaz Ü nüshasında Muamma-yı Nūrī olarak adlandırılmıştır.
Lügazın cevabı "gemi"dir.

6. Līk ol mesnedde hīç Ādem’le Ḥavvā olmadı
Anda hem ḳā’im olanlar eylemez kibr ü ġurūr

7. Nūriyā bilmez misin ol ḳaṣr-ı āsāyiş nedir
Sen de yellerle ṣafā kesb itdigiñ eyle ḫuṭūr

3

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ol ne şaḫṣ-ı bü’l-‘acebdir kim ‘ayān
Nuṭḳ ider insān gibi ol bī-zebān

2. Söylesek ‘indinde anıñ söz eger
Bī-muḥābā söyleşir ṣoḥbet ider

3. Her lisānda söylesek söyler kelām
Tercemān gibi ider ‘arż-ı merām

4. Līk ol söz ṣoḥbet-i ādem degil
Muttaṣıl kim añlanır ‘ālem degil

5. Ḳulağı sağır gibidir añlamaz
Nerm ile olan kelāmı diñlemez

6. Bir edebsiz ādeme beñzer sözü
Ḳālıb-ı bī-rūḥ gibi görmez gözü

7. Ḫalṭiyyāt itdirme aña el-ḥaẕer
Şetm iderseñ bī-edebdir redd ider

---

(3)
Ü 74a, M 76a
Lügazın cevabı “ṣadā-yı ḳubbe”dir.

8. Kimseden ḫavf eylemez ol bī-edeb
Anı sen söyletmege olma sebeb

9. Pādişāh ger ḫışm ile itse ḫiṭāb
Bī-tevaḳḳuf redd ider fi'l-ḥāl cevāb

10. İster-iseñ söylesin Nūrī saña
Yek nidā it işidince sen aña

4

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

1. Nedir ol kim eli yoḳ ayağı yoḳ
Ser-ā-pā gövdesinde hem gözü çoḳ

2. Ṭa'ām virseñ de ṭoymaz ḳarnı bir dem
Ṣu virsen çoḳ anı da ḳay' ider hem

3. Taḥammülsüz ḳabūl itmez ġıdāyı
Gözünden yaş aḳar itmez nidāyı

4. Ġıdā virmezseñ ol şaḫṣ-ı ża'īfe
Mis̱āl olur anıñ cismi naḥīfe

5. Riyāżet-keş olursa bir niçe ān
Ḳurur cisminde ḳalmaz olsa da ḳan

6. Çiçek dökmüş gibidir yüzü anıñ
Naẓar itme ṣayılmaz gözü anıñ

---

(4)
Ü 74a, M 76b
Lügazın cevabı "sünger"dir.
1. nedir ol: her iki nüshada da "ol nedir" şeklinde yazılmışsa da bu şekliyle vezne uymaz.

7. Aña ṭāhir dime var ise cānıñ
Ma‘āẕallāh içer vaḳtiyle ḳanıñ

5

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Nedir ol dilber-i sīmīn-endām
Buldu ‘ālemde ‘aceb şöhret-i tāmm

2. Aṣlını ṣorma anıñ nesli ‘Acem
Iṣfahān’dan gelip oldu hem-dem

3. Gül gibi nāz ile Rūm’a geldi
‘Acemīdir anı herkes bildi

4. Ḥüsn ile gerçi ṣuyuñ buldurdu
Ṭālibe kendisini aldırdı

5. Rū-siyāh ‘āşıḳı birdir ammā
Ṣarılır boynuña gāhī ḫayfā

6. Nefes oġlu dimege oldu sezā
Ṣuyu gördükçe olur ‘işve-nümā

7. Ḫalḳıñ aġzında gezer bī-çāre
Ol sebeble yanar ammā nāra

8. Bezm-i ülfetde muṣāḥib hem-dem
İmtizāc itmede eks̱er ādem

---

(5)
Ü 80b, M 76b
Lügazın cevabı “nargile”dir.
5. M-

9.	Bir ayaḳ üzre gezer ḫidmetde
Nūriyā hem-dem olur ḥācetde

4.12. MANZUM KÂİMELER

1

İslāmbol'dan oġlum Rāşid ṭarafına firistāde manẓūm ḳā'imedir
Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1.	Nūr-ı 'aynım baña sermāye-i behcet Rāşid
Eyledim ben seni Allāh'a emānet Rāşid

2.	Olasın cümle ḫaṭāyā vü ḫaṭardan me'mūn
Eylesin ḫafaẓa Ḫudā'sı ṣıyānet Rāşid

3.	'Ömr-i sermed ile 'ālemde Ḫudā ide 'azīz
Bulasın 'ilm ü fażīletle sa'ādet Rāşid

4.	Sa'y idip 'ilme heves eyle dü çeşmim nūru
Ḥamdülillāh hele var sende faṭānet Rāşid

5.	Ḥaḳ te'ālā kereminden saña itmiş iḥsān
Ẕātıña elzem olan ẕihn ü ẕekāvet Rāşid

6.	Olmasın ġayrı 'amel semtine ḳaṭ'en hevesiñ
'İlme cehd eyle odur ādeme 'izzet Rāşid

---

(1)
Ü 74b, M 82b
*M nüshasında şiirin başlığı "Nāzım-ı merḥūm İstanbul'dan maḥdūmu Rāşid Bey ṭarafına firistāde eyledigi manẓūm ḳā'ime" şeklindedir.
3. bulasın: bula Ü.

7. ‘İlm ü ‘irfān gibi bir devlet-i cāvīd yoḳdur
Heme ‘ālemde budur rütbe-i devlet Rāşid

8. Cehele zümresi ‘ālemde sa‘ādet bulmaz
Bī-hünerlik gibi hīç var mı rezālet Rāşid

9. Kesb-i ‘ilm ü hünere māni‘ olan ṭab‘-ı hevā
Anı terk eyle ṣaḳın itme ṭabī‘at Rāşid

10. Olmasın ṭab‘-ı hevā saña bu yolda reh-zen
Oḳuyup yazmaġa sen eyle ‘azīmet Rāşid

11. Ḥaḳ te’ālā saña tevfīḳını itsin rehber
Ola her ḥālde delīl feyż-i hidāyet Rāşid

12. Mūcib-i ‘izz ü şerefdir oḳuyup yazmaḳlıḳ
‘İlm ü fażl ile bulur her kişi rif‘at Rāşid

13. Gūş-ı hūşuña ḳabūl eyle bu pendi diñle
Gitmesin yoḳ yere bu pend ü naṣīḥat Rāşid

14. Maṭlabımdır hele ādāba ri‘āyet idesin
Nīk-ḫaṣletlik ider ḫayra delālet Rāşid

15. Kimse ẕemm eylemesin olma ṣaḳın bed-aḫlāḳ
Herkesiñ ḫāṭırına eyle ri‘āyet Rāşid

16. Nūr-ı ‘aynım sözümü eyle ḳabūl diñle beni
Çekme dünyāda vü ‘uḳbāda nedāmet Rāşid

17. İşbu mektūb ile Allāh’ı severseñ ‘amel it
Sende vardır bilirim fehm ü ferāset Rāşid

---

(1)
11. ṭab‘-ı hevā: ṭab‘ u hevā M.

18. Vaṭanım Priştine’de var niçe aḥbāb-ı ṣadīḳ
Cümleniñ diñle sözün eyle mürüvvet Rāşid

19. Ḫayr-ḫ˘āh-ı pederiñ cümlesi ẓāhir bilinir
Añlara luṭf ile sen eyle muḥabbet Rāşid

20. Dostān-ı ḳudemā yār-i ḳadīmim ma‘lūm
Añları ben saña ta‘rīfe ne ḥācet Rāşid

21. Her biri kān-ı güher kenz-i vefādır aḥbāb
Bellüdür herkese aḥbāb-ı ṣadāḳat Rāşid

22. Kemterīn mūyunu dünyāya degişmem dostuñ
Ḳaṣr-ı iḳbāl bulur anlarla metānet Rāşid

23. Böyle hengāmda sükūt itse de dostlar ārāma
Ḫāmūş eyler kişiyi vaḳt-i felāket Rāşid

24. Müntaḫabdır ne ḳadar var ise aḥbāb-ı ḳadīm
Dostān cümlesi erbāb-ı ḥaḳīḳat Rāşid

25. Sīm-i ḫāliṣ gibidir cümlesiniñ mi‘yārı
Hemān Allāh ide iḥsān-ı mülāḳāt Rāşid

26. Olmasa dilde eger nār-ı firāḳ-ı aḥbāb
Kim çekerdi ġam u endīşe-i fürḳat Rāşid

27. Beldemizde ne ṣafā var anı ārzū ideyim
Ḳalmamışdır bilirim ẕerrece rāḥat Rāşid

---

(1)
19. cümlesi: cümlesini Ü.

28. Līk terk itmesi güçdür vaṭanımdır o diyār
İsterim vuṣlat içün Ḥaḳ’dan i‘ānet Rāşid

29. Vaṣl ile bir gün olur şād ider inşā‘allāh
Umarız ‘avn-ı Ḫudā ide ‘ināyet Rāşid

30. Cümle aḥbāba ḫulūṣāne selāmlar ideriz
Eyle iblāġ-ı selām itmege sür‘at Rāşid

2

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

1. Benim yār-i ṣadīḳım nūr-ı ‘aynım
Mürüvvet kānı sulṭānım efendim

2. Hemīşe mecd ü iḳbāl ile ḳā’im
Sa‘ādet birle ol ṣıḥḥatde dā’im

3. Olasın mesned-i ‘izzetde a‘lā
Kederden ẕātını ḥıfẓ ide Mevlā

4. Ola ṭab‘-ı şerīfiñ ġamdan āzād
İde her ḥālde Allāh seni dil-şād

5. Du‘āmız bu durur ṣubḥ u mesāda
Olasın ẕevḳ u şevḳ ile ṣafāda

6. Budur inhā‘-yı muḫliṣāne cānım
Beyān idem biraz rāz-ı nihānım

7. Cenābıña olan şevḳ u muḥabbet
Bilirsin anı taḥrīre ne ḥācet

---

(2)
Ü 79a, M 83b
5. bu durur: budur Ü. / olasın: ola Ü.

8. Muḥabbete ḫilāf olmaz ḫalīlā
Mine'l ḳalbi ile'l ḳalbi sebīlā

9. Şühūd-ı ḳalb ile s̱ābit muḥabbet
Ḥuḳūḳ-ı cānibiñe yoḳ nihāyet

10. Tefaḫḫuṣ eyler iseñ ḥāl-i rāzı
Beyān itmek ne mümkin intiẓārı

11. Biraz idem saña esrārı i'lām
Ola ma'lūm vuḳū' bulan serencām

12. Vaṭandan eyledi dūr beni devrān
Ġam-ı fürḳatle aḥvālim perīşān

13. Vilāyetden çü vāḳi' oldu hicret
Baña müstevlī oldu ḫaylī külfet

14. Gelip İslāmbol'a itdik iḳāmet
Ḳażāen başa geldi bir felāket

15. Çü lāzım oldu bir aḥbāba gitmek
Ḳayıḳa iḳtiżā itdi ki binmek

16. İki çiftelü bir ḳayıġa girdik
Ḥiṣār aḳındısına çünki irdik

17. Ne itdi baḳ ḳażā-yı nā-gehānī
Gelip bir keştī-i bār-ı girānī

---

(2)

8. Mine'l ḳalbi ile'l ḳalbi sebīlā: Kalpten kalbe yol vardır.

9. ṣābit: şāhid Ü.

14. İslāmbol'a: İstanbul'a M.

15-25. Ü-

18. Şikest itdi ḳayığı iki pāre
Bizi ġarḳ itdi deryāya ne çāre

19. Düşürdü bī-amān baḥr-ı siyāha
Sunardım olsa anda bir giyāha

20. Necāt ümmīdine yoḳ çünki ālet
Kim ümīd eyler o demde selāmet

21. Ḥayātdan el yuduḳ deryā ṣuyuñda
O girdābın nihāyet yoḳ boyunda

22. Mededsiz yerde deryāya düşünce
Hemān ġayret ider ādem ölünce

23. Ne ḥāṣıl kişi itmiş anda ġayret
Meger Allāh ide ol vaḳt i'ānet

24. Aḳındısı ḳuş ḳapardı anıñ
Ḫalāṣ ide ne ḳābil kimse cānıñ

25. Ramaḳ ḳalmışdı cānımda baḳıyye
İrişdirdi bize Mevlā sefīne

26. Murādullāh imiş virmek necātı
O vech-ile hele gördük ḥayātı

27. Ḳulunu ḥıfẓ idince 'avn-ı Mevlā
Ecelsiz ġarḳ idemez yedi deryā

---

(2)
19. giyāha kelimesi metinde giyāh olarak geçmektedir; fakat vezin ve kafiye gereği giyāha olarak okunmuştur.

28. Ḫalāṣ itdi sühūletle bizi Ḥaḳ
Süvārī keştī olmuşken iki şaḳḳ

29. Bi-ḥamdillāh Ḫudā virdi selāmet
Hemān ṣıḥḥatde olmaḳdır sa'ādet

30. Ḫalāṣ iden belālardan Ḫudā'dır
Çekilen fikr ü endīşe hevādır

31. Hemān senden niyāzım bir du'ādır
Unutmasın beni cānım recādır

32. Gelip bir ḳıṭ'a mektūbuñ muḳaddem
Beni ol vech-ile itmişdi ḫurrem

33. Yine mektūb ile eyle gehī yād
Peyām-ı ṣıḥḥatiñle eyle dil-şād

34. Hemīşe ol sa'ādetle mükerrem
Viṣāliñdir hemān maḳṣūd-ı a'ẓam

3

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

1. Benim yār-i ḫulūṣkārım ṣadīḳım
Semāḥatli vefākār şefīḳım

2. Hezār ta'ẓīm ile olsun selāmım
Ḥaḳīḳat üzredir diñle beyānım

3. Saña olan ḫulūṣ-ı bī-nihāyet
Seni itdim müdām Ḥaḳḳ'a emānet

(3)
Ü 79b, M 86a

4. Muḥabbetde ider ḳalbiñ şehādet
Cenābıña anı ta‘rīf ne ḥācet

5. Ezelden çün muḥabbet oldu taḫṣīṣ
Seniñle cism-i vāḥiddir bu muḫliṣ

6. Ṣorarsañ gūşe-i fürḳatde ḥālim
Kemāl buldu firāḳıñla melālim

7. Firāḳıñ nārı kār itdi derūna
Kelām-ı ḥasretānemdir numūne

8. Göñülden bir nefes gitmez ḫayāliñ
Hemān maḳṣūdumuz dā'im viṣāliñ

9. İrişdi göklere feryād ü zārım
Teraḳḳī buldu dilde intiẓārım

10. Gözüme gelmez oldu ḫ˘āb u rāḥat
Ne müşkildir efendi derd-i fürḳat

11. Eḥibbādan varaḳa gelse bāri
Ferāmūş eyledi cümle eḥibbā

12. Ri‘āyet itmedi aḥbāb ḥuḳūḳa
Müyesser olmadı mektūb lüḥūḳa

13. Ġam ü fürḳat baña virdi melālet
Naṣīb olmadı görmek rūy-ı rāḥat

---

(3)
10 ve 11. beyitlerin yerine M nüshasında sadece "Ḫayāl-i ḫāṭıra gelmem mi eyā/ Ferāmūş eyledi cümle eḥibbā" beyti vardır.

14. Kerem ḳıl ḫāṭırıñdan itme nisyān
Peyām-ı ṣıḥḥatiñle eyle ḫandān

15. Unutmasın beni luṭf eyle cānım
Muḥabbet-nāme gönder mihr-bānım

16. Sa'ādetle hemīşe müstedām ol
Maḳām-ı 'izz ü rif'atda be-kām ol

4

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Ma'den-i mihr ü vefā sertācım
Dāder-i muḥterem sulṭānım benim

2. Ẕāt-ı memdūḥü'ş-şiyem ḥażretine
'Arż-ı iḫlāṣ olunur meclisine

3. Olasın ḥıfẓ-ı ilāhīde müdām
Mecd ü iḳbālde ser-efrāz ü be-kām

4. Ḫāṭırıñ ġuṣṣadan olsun me'mūn
Ẕevḳ u şevḳıñ ide Mevlā efzūn

5. Seni şād ide Ḫudā-yı müte'āl
Bulmasın ṭab'ıña yol gerd-i melāl

6. Şāhid-i baḫtla hem-āġūş olasın
Menzil-i devlete mīrim iresin

7. Ḳalb-i iḫlāṣ ile rūzān ü şebān
Bu s̱enā oldu müdām vird-i zebān

---

(4)
M 84b

8. Budur inhā-yı muḥibbāne begim
Hicr ile buldu nihāyet kederim

9. Ger ṣorarsañ beni nūr-ı ʻaynım
İmtidād bulmada gitdikçe ġamım

10. ʻĀdeti oldu bu vuṣlat-cūyuñ
Rūz u şeb fikr-i ḫayāl-i rūyuñ

11. Ḳıṣṣa-i hicr ü firāḳa gelelim
Şimdilik biñde birin söyleyelim

12. Eyledik Priştine'den çün hicret
Meskenim oldu diyār-ı ġurbet

13. Geldik İstanbul'a olduḳ dāḫil
Olmadı mīve-i ümmīd ḥāṣıl

14. Ola maḳṣūd diyü itdik ārām
Yedi ay oldu iḳāmet itmām

15. Ḳaldı nā-kām yine baḫt-ı nā-sāz
Hīç müfīd olmadı envāʻ-ı niyāz

16. Ġurbet ü kürbete oldum muʻtād
Vaṣl ile eylesin Allāh imdād

17. Nār-ı fürḳat ile sīnem sūzān
Elem-i hicr ile dīdem giryān

18. Ṭāḳatim ḳalmadı oldum nā-çār
Eylerim ṣubḥ u mesā hicr ile zār

19. Eyledik ẓulm ile çün terk-i diyār

Vādī-i fürḳate düşdü dil-i zār

20. Vaṭanım Priştine cāy-i ḫandān
Ceyş-i a'dā ile olmuş vīrān

21. Ferce-yāb oldu bu yüzden a'dā
____

22. Sekb olup rāḥatı nāsıñ cümle
Celb-i māl eylemege itmiş ḥamle

23. Aġlar iñler gice gündüz fuḳarā
Pençe-i ẓālime girmiş żu'afā

24. Meger imdād ide Allāh ġayyūr
Anı def' ide vire ḫalḳa ḥużūr

25. Yoḫsa elinde ḳalırsa furṣat
Kimseye virmez o ẓālim rāḥat

26. Anı ta'rīfe ne ḥācet ma'lūm
Kimseye ṭavrı degildir mektūm

27. Gelelim biz yine baḥs̱-i maḳāle
İdelim derd-i firāḳdan nāle

28. Çekdigim kendi ḳuṣūrum es̱eri
Kimseniñ yoḳ bu ḫuṣūṣda ḫaberi

29. İdemem kimseye isnād ḳaṭ'ā
Kimseniñ yoḳdur[ur] medḫali aṣlā

(4)
21. Yazmada ikinci mısra eksik bırakılmıştır.

30. Yazmasa levḥa-i taḳdīre Ḫudā
İdemezdi bunu yegin paşa

31. Līk taḳdīr-i ezelde Mevlā
Eylemiş levḥa-i sırda imlā

32. Budur āyīni cihānıñ dā'im
Kimse bir ḥāl ile olmaz ḳā'im

33. Cürmümü ʻafv ide Allāhu Ġafūr
Vaṣl ile eyleye tekrār mesrūr

34. Ḫāṭırıñ ola ṣafāda dā'im
Mesned-i ʻizz ü şerefde ḳā'im

35. Eyle mehcūra duʻāmı maḫṣūṣ
Naẓm ile eyledi iẓhār-ı ḫulūṣ

36. Eyle luṭfuñla bu mehcūrunu yād
Dil-i maḥzūnumu eyle gehī şād

37. Ḳıraʻāt olduḳda ḫulūṣ-nāme tamām
Eyle aḥbāba da iblāġ-ı selām

38. Eyle teblīġ-i selāma himmet
Cümleden ḫayr duʻā vü minnet

39. Bende yoḳ naẓm-ı liyāḳat ammā
Derd-i hicrān beni itdi gūyā

40. Başḳa bir ḳāġıda manẓūm imlā
Saña baʻżı ġazel itdim ihdā

41. Sehv ü noḳṣāndan ʻibāret eşʻār
Ṭaraf-ı eşrefe itdim tesyār

42. Ḫāṭırından hele itme beni dūr
Eyle mektūb ile her gāh mesrūr

43. Pürsiş-i ḫāṭıra olsun himmet
Ola kām üzre müyesser vuṣlat

44. Es̱er-i ḫāme-i muḥabbet-i Begzāde
Nūrī-i müştāḳ ʿaẓīm üftāde

BEŞİNCİ BÖLÜM
DİVANIN NESRE ÇEVİRİSİ

5.1. KASİDELER

1

1. Tüm dünya, o zamanın parlak aya benzeyen güzeline hayran oldu; ben de görmeden onun güzelliğinin vasıflarını anlatsam çok mu?

2. O sevgilinin güzelliğinin cevheri daima parlasın; hâsılı onun çifte gerdanı gümüş külçesine benzer.

3. Sevgilinin yüzünün dolunaya benzemesine şaşılmaz; o şüphesiz ki güzellik burcunun parlak güneşidir.

4. Sevgilinin güzel yüzünü seyredenler, gül bahçesinde yeni açılmış güle dönüp bakmaz, o açılmış gülü akıllarına bile getirmezler.

5. O nazlı sevgili, güzellik kumaşını gösterir; ama sonra eteği Züleyha gibi âşıkların elinde kalır.

6. Sultanım gönül ülkemde taht kursa buna şaşılmaz; o esnaf içinde ortaya çıkan ikinci bir Yusuf gibidir.

7. Güzellik terazisine konulduğunda onun kıymeti mücevherlere denktir; o sevgiliye tutulanların canlarının ipliği bir gün mutlaka pazara çıkar.

8. O sevgili, kavuşma pazarında birçok âşığa hile eder; o sevgilinin şanı şöhreti takke kapmaktır.

9. O sevgili, güzelliğinin dükkânında işve ve naz satar; âşıklar ise gizledikleri paraları onun uğrunda saçarlar.

10. Onun kiminle beraber oturup kalktığını bana söyle de o bahaneyle gözleri fitneler çıkaran sevgiliyi davet edelim.

11. Nazlanarak yürüse ve bu semte teşrif etse; herkes salınan servinin ne demek olduğunu görürdü.

12. Eğer sevgili naz atına binip bu semte dolaşmaya gelse, ben kirpiklerimi o sevgilinin geçtiği yollara süpürge ederim.

13. Keşke benim hüzünler kulübeme konuk olsa da görebilsem; o zaman harap vaziyette olan yıkılmış kalbimi tamir ederdi.

14. O gonca gibi sevgilinin, bu bahar mevsiminde gül yüzünü göstermek için Çiçek Pazarı'na gelmesine ihtimali yok mudur?

15. Nuri, sözü uzatma, zira söz söyleme âdâbına uymak şarttır; bütün Üsküp ayanı ona senden çok tutkundur.

2

1. O güzellik goncası, yüzünü göstererek gül bahçesini sevince boğduğundan beri, âşığın işi bülbül gibi sürekli feryat etmek oldu.

2. Görenler, senin mahmur gözlerine Isfahan sürmesi çekildiğini sanırlar; şüphesiz sevgilinin güzelliğinin şöhreti Saba memleketine kadar ulaşmıştır.

3. Âşıklarını busesinden nasiplendirmezse, o düşkün âşıkların ağlayıp inleyişleri Irak makamının zirvelerine çıkar.

4. Sevgilinin gözlerinde uyku gizlidir, o böylelikle naz yapar; bari âşığa bir kez olsun yüzünü göstersin.

5. O sevgilinin saçlarını sümbüle benzetirdim; ama o Kürt güzelinin rakibe bu sırrı açmasından korkuyorum.

6. Beş vakitte de hayalim, kavuşmanın değerli kumaşına talip olmaktır; o naz padişahı sevgili, pazarı ister kursun ister bozsun.

7. O sevgili, beni gördüğü zaman nazlanarak kaçar; böyle hileci sevgiliyi usulüne göre yakalamak hüner işidir.

8. O işveli sevgili, aslında temiz ve ahlaklı bir güzeldir; ama bana bir an bile vefa göstermez.

9. O nevâ ehli sevgili ruhlara hiç ferah vermez; o, çaresiz âşıklarını Hicaz'a kadar sürer.

10. Sevgili segâh makamında yapılan feryada acıyarak merhamet edip gönül bağlamaz; onun için sen sırrını arazbar perdesinden ona açma.

11. Sevgilinin huyunu rehâvi makamı ile güzelleştir, nevruz zamanında onun kutlu gönlü padişahlar gibi açılsın.

12. O Nihavend semtinin tazesinin Mahur'a meyletmesi şaşılacak şeydir; o sevgilinin aslının İranlı olduğunu söylemeye gerek bile yoktur.

13. O perinin yanağının parlaklığı bütün dünyayı aydınlattığı için, Nuri'nin yürek yakan inlemeleri Hüseynî'ye çıktı.

3

1. Sevgili, gül bahçesinde gül gibi açılıp işveler yapsın; bahar mevsimi geldi, benim salınan serviye benzeyen sevgilimin yanakları gül gibi olsun.

2. Bülbüller nağmeler söyleyerek çimenlikte dolaşmaya çıksınlar; gül zamanı geldi rast makamında söyle ki dünyaya medar olsun.

3. Bu nevruz zamanının ruhlara ferah verdiği bilinen bir gerçektir; artık kavuşma adımını atsın ve hemen ilkbahar gelsin.

4. O sevgili bir gün elbette âşıklarına yüzünü gösterir; o güzelliğin gül bahçesi, Hisar semtinde nağmeler etsin.

5. O galip padişahın güzelliğinin şöhreti tüm dünyaya yayıldı, işve kösü çalınsın da o güzelliğiyle ünü yayılsın.

6. O sevgilinin güzelliğinin memleketi Saba ülkesine bağlanmıştır; binlerce eziyet etse de ondan vazgeçemem.

7. O gönül çeken saçlar sümbüle eş denilse yeridir; o sevgilinin yanağı utanıp da terlemesin, her zaman parlasın.

8. Sevgilinin kaşları, Acem hattıyla çekilmiş latif bir tuğra gibidir; o Nihavend'den gelip gitti, bari Hicaz'a komşu olmasın.

9. Sevgilinin ceylan gözlerindeki şey, Isfahan sürmesi değildir; onun gizlenmiş olan bakışları artık ortaya çıksın.

10. Sevgili, o padişahlara yakışır yaradılışıyla hiç çargâh makamına tenezzül eder mi? O, âşığın hep segâh makamında ağlamasını ister.

11. Sevgili, itibar makamında nazlanarak zulmetmek ister, şarkıcının rehâvi makamında söylediklerini dinlemez.

12. Sevgilinin boyu, yeni yetişmiş bir fidan değildir; çalgıcı, sen de bu nakşı seyret de görünüp işve yapmaya başlasın.

13. Âhımın sesi hüseynîye değil evc makamına kadar çıktı; bu yürek yakan nağmeyle gönül de perdedar olsun.

14. O Kürt güzeli nazlanma usulünü bilmez, onun tavrı kanuna aykırıdır.

15. O sevgilinin kaşlarındaki siyah boya karadüzen midir, rastgele mi sürülmüştür; onu düşünerek gönüller parçalanıp darmadağın olsun.

16. İkitelli ve çember gibi zincir bağlama da sır senturunun nağmesi ortaya çıksın.

17. Bu gidişini terk et ve aşk semasına katılıp hanendelik et, gönlün de neyzen gibi dügâh makamında sürekli inlesin.

18. Bir kere şarkıdaki şeştarın nağmesini dinle, ona gönül bağlayanlar beğenilmiştir, ondan nasiplensinler.

19. Sevgili beni kavuşma meclisinden uzaklaştırsa bundan ne çıkar; bu düşkünlük bile benim için ayrı bir övünçtür.

20. Zahit eğer aşkın gizli işaretlerinden zerre kadar haberdar olsa, hiç utanıp çekinmeden ney gibi devamlı inlerdi.

21. Rakibin meclisinin görünüşü, sofu gibi sakildir; onlar istedikleri kadar bağırsınlar, içyüzleri belli değildir.

22. Âşığın dumanlar çıkaran âhını ve aşkın ne olduğunu nereden bilecek, o elbet bir gün olmayacak bir davranışta bulunup pot kırar; sen sabret de elbet onun şerri, fitnesi ortaya çıkar.

23. Sevgiliye, o Bulgar yaradılışlı senin peşinden gelmesin dedim; onu çağırtma ki yanına gelemeyip gönlü incinsin.

24. Rakip, Nişabur'dan mı geldi, yoksa Frengistan'dan mı, Çin'den mi? Beni sevgiliden ayırmışken onun mutlu olması reva mıdır?

25. Ey sevgili, bu benim çektiğim ayrılık bir değil beş oldu; beyati perdesinden gözyaşlarım saçılsın.

26. Ayrılık darbeleri benim boyumu yay gibi iki büklüm etti; ayrılıkla ettiğim âhlarım ve feryatlarım arazbar perdesine çıktı.

27. Felek beni bu ayrılık haberi ile dert sahibi etti; inşallah o da tamburun teli gibi asla bir kararda olamasın.

28. Felek hiç org ve saz ile yegâh makamının zevkini vermez, onun kastı hep gönül sahiplerinedir; o, hep onların halinin perişan olmasını ister.

29. Rakip bu gece mahurda sitem mızrabını gördü; sevgili böyle bir iyilikte bulunarak beni mutlu ettiği için onun ömrü uzun olsun.

30. Bırak yüzü kara olan çirkin görünüşlü rakip def gibi göğsünü dövsün, onun işi bu dünyada tulum gibi inlemek olsun.

31. O sevgili bir gün bizi de busesinden nasiplendirir, Nuri sen onun gerdaniye makamında karar kıl da sevgili gelsin.

1. Ey kerem sahibi, senden bana hediye gibi yardımlar yardım ve ihsanlar geldi.

2. Sultanım, Allah senin ömrünü uzun etsin ve sana talih ve mutluluk versin; senin lütfun sayesinde benim içim sonsuz bir mutlulukla doldu.

3. Senin iyilik ve ihsanlarının amber gibi hoş kokusu, can dimağına kadar ulaştı ve böylelikle benim özlem dolu kalbime çeşit çeşit letafet geldi.

4. Sevgilinin kaşlarının hilali bize ferahlık ve neşe verdi; ……….. o düşünceyle sevinçten bambaşka bir hal aldık.

5. Sevgili iki altınlı lûle gibidir; ona kavuştuğumuz zaman sevinç kumaşı açıldı.

6. Sultanım, senin iyiliklerin bu sıkıntılı zamanımda beni sevindirdi, bu iltifatın sayesinde mutlu oldum.

7. Ayrılık tuzağının esirini lütfunla sarıp sarmaladın ve beni sevindirmek için iyiliklerde bulundun.

8. Kalbi kırılmış garip, senin sayende neşe buldu ve böylelikle beni iyi karşıladığının, beğendiğinin belirtileri ortaya çıktı.

9. Ey kerem sahibi, bu hal ile beni tekrar sevindirdin; benim kalbime de senin saadetin için ettiğim dualardan dolayı bir rikkat, incelik geldi.

10. Sultanım, seni övmekten bir an bile vazgeçmem; bu dua sayesinde benim canıma lezzet geldiği için ben bu duayı etmekten hiç sıkılmam.

11. Ben, senin iltifatın sayesinde dünya dertlerini unuttum; Nuri, senin lütfunun çokluğu sayesinde yücelik ve ululuk buldu.

5

1. Ey keramet feyzinin kaynağı, senin kabrinin toprağı gözlere parlaklık veren sürmedir.

2. Senin nurlu mezarını ziyaret eden kişinin, senin feyzinden nasipleneceğine şüphe yoktur.

3. Gönülleri ölmüş kişiler senin lütfunun bereketiyle yeniden hayat bulur, ayrılık acısının devasının kaynağı sendedir.

4. Bu garip ve suçlu kimse sana halini anlatıyor, onun elinden tut; felek beni nice zamandır merkezimden, vatanımdan ayırdı.

5. Dünyanın sıkıntısı ve ıstırabı beni zayıf düşürdü; ben zavallı bir halde senin kabrine yardım istemeye geldim.

6. Bu görünen büyük şahsiyetlere sırrını açmaya bile gerek yoktur, çünkü evliya kapısı hiçbir zaman kapalı değildir.

7. Senin himmetinin kapısı açıktır, kapıcısı yoktur; senin kerametlerinin feyzinin parlaklığı sayesinde bütün dünya ışıklarla dolmuştur.

8. Nida etmek ve bağırmak, âşıklar indinde ayıp olmasaydı, uzun uzun âh çekip ağlayarak felekten şikâyet ederdim.

9. Pirim İsmail Dede himmet gösterip benim elimden tut, ben samimiyet ve doğrulukla senin dergâhına sığındım.

10. Feyzinin lokmasıyla beni sevindir, dertliyim bana ihsan et; Nuri, Kıtmir gibi senin bereketinin kırıntılarını istemektedir.

5.2. TARİHLER

1

1. Zamanın kutbu olan Hazret-i Sa'di Efendi, bu fani dünyadan el etek çekip cennete yöneldi.

2. O olgunluk sahibi, beka ülkesine sefer ettiği için, âşıklar yelkensiz bir gemi gibi dönüp durmaktadır.

3. O keramet sahibinin temiz soyundan olan bir süre irşat makamında oturdu.

4. İlim ve fen kaynağı olan Seyyid İsmail Efendi'ye Allah'ın feyzi sayesinde "Evlat, babanın sırrıdır" sözü zahir oldu.

5. Tevhid makamına parlaklık, güzellik verip o makamı nurla doldurdu; o şüphesiz Allah'ın ipine bağlandı.

6. Gaipten bir ses onun kulağına "Rabbine geri dön" diye seslendi ve o da bin şevkle "Ya Allah" diyerek ruhunu teslim etti.

7. Yazık ki o aşk feyzinin dolunayı, otuz yaşına ulaşamadan âlemin gözünden gizlendi.

8. Bu dünya tekkesine her gelen şüphesiz geri gidecektir; Allah'ın takdiri böyledir, kimse bundan kaçamaz.

9. Bu tarihten bin eksilt, Allah'ın merhumun ruhunun mekânının cennet olması için dua et.

2

1. Züleyha'nın kulağına "Rabbine dön" hitabı erişti ve onun ruhu göğe doğru kanatlandı.

2. Ebedi olan Allah, onu rahmetle süslesin ve cennette Zehra ile Züleyha'ya dost etsin.

3. O cennet goncası daha yedi yaşına girmeden, ecel rüzgârı esip onu âhirete götürdü.

4. Küçük kızım dünyanın süsüne hiç meyletmedi, Allahü Teâlâ onu nur elbisesiyle sevindirsin.

5. Babası Nuri bir âh ederek tarihi tamamladı, Allah'ım Züleyha'ya yüce cenneti mekân eyle.

3

1. Ali Paşa Hazretlerinin kethüdası divan kâtibi Mustafa Efendi,

2. Allah onun ömür defterine ecel yazısı yazdı.

3. O dünyada eşi olmayan olgunluk ve kemal kaynağı, Allah'ın emriyle beka ülkesine yöneldi.

4. Şüphesiz o melek huyluya kıyamette Hz. Muhammed şefaatçi olacaktır.

5. Ey Nuri, ona müjdeler veren bir tarih çıktı; firdevs cenneti ona mekân olsun.

4

1. O iyi huylu efendi, cömert sultan hazretleri, yani saadetin adaşı, Allah'ın lütfunun göründüğü kimse,

2. hayır için bütün parasını saçıp, Allah için çeşmeler inşa ettirip akıttı.

3. Dünyadaki susuzlar el kaldırıp ona dua etsinler; onun ömrü uzun ve saadeti devamlı olsun.

4. Tarihini düşünürken, yediler haber verdi; hayat kaynağı olan bu çeşmeden su içip ona dua et.

5

1. Bütün sultanların övüncü olan o iyi huylu kişiyi, yücelik sahibi Allah hayırların en güzelini yapmaya muvaffak etti.

2. Yani o saadetle adaş olan sultan ne iyidir, yüce Allah, onun talihini ve bahtını daha da artırsın.

3. Bu hayır için su gibi mal harcayarak, Allah için Kerbela'nın susuzlarının ruhunu şad etti.

4. Onun ihsanının kaynağı susuzları suya kandırdı ve bu çeşme âb-ı hayat menbaına benzedi.

5. Ey Nuri, dört şekilde tarih söylemek vacip oldu; o, Allah yolunda zülâl gibi tatlı su çeşmesini akıttı.

6

1. Allah Allah bu hiç olur mu idi, yine yüce Tanrı kerem etti, buna hamd edelim; çünkü ümitle gönülde yine yeni bir istek belirdi.

2. Allah'a şükürler olsun, mutlu bir sabahta saadet göğünde parlak bir yıldız göründü.

3. Yani Allah bana güzel bir oğul verdi; dünyada onun ömrü uzun ve bahtı açık olsun.

4. Doğum müjdesi ile gelen sevinçli haberi kutlamak için, hakiki sabah uğurlu bir şekilde yüzünü gösterdi.

5. Onun ismi alışılagelmiş bir isim olan Ömer oldu, Allah ona adının sayısı kadar uzun ömür versin.

6. Onun talihi güneş gibi hep bâki kalsın, Allah ona saadet ve ikballe uzun bir ömür nasip etsin.

7. Allah onu ilim ve fazilet ile şereflendirsin; o, anlayışı ve kavrayışı sayesinde dünyada her zaman doğru yolu bulsun.

8. Bahtının yıldızı da, güneş gibi şeref burcunda karar kılıp dünyayı aydınlatsın.

9. Nuri, bir müjdeleyici hemen çıkıp tarih söyledi: "Saadet ve kutlulukla onun ömrü uzun olsun."

7

Ey Nuri, aniden şeker gibi bir tarih düşürdün; pınarının o tatlı, latif suyundan âleme ölümsüzlük suyu geldi.

8

Derviş Osman'ın ölümünü veren tarih budur: Âşıklar şehidi, beka ülkesine doğru yöneldi.

5.3. MÜSEDDESLER

1

1. Ey müminlerin emiri ve bütün evliyaların sultanı ve ey hidayet yolunun rehberi olan lütuf ve bağışlama kaynağı! Ey hakikat hazinesine vâkıf olan, Hak sırrını bilen, keramet feyzinin madeni Murtaza Ali, ben kimsesiz ve dertliyim bana yardım et; senin lütfunun kapısına sığındım, benim elimden tut.

2. Sen âlemlerin övüncü olan o Allah'ın sevgilisi Hz. Muhammed'in dostusun; sen Allah'a yakınsın, sırlara vâkıfsın. Sen Allah'ın hazinesinin saklı olduğu madensin, Hak sırrının hazinedarısın. Elbette dertlilere yardım edensin, ben kimsesiz ve dertliyim bana yardım et; senin lütfunun kapısına sığındım, benim elimden tut.

3. Hz. Muhammed'in sırrının özü sende görüldü ve bütün dünya senin ruhanî feyzinle aydınlandı. Hz. Cebrail de senin için yadigâr kalacak sözler söyledi: "Ali'den başka yiğit, zülfikârdan başka kılıç yoktur." Kimsesiz ve dertliyim bana yardım et; senin lütfunun kapısına sığındım, benim elimden tut.

4. Evliyalara yol gösteren yüce sultan sensin; Hayber'in kapısını senin kırdığın bilinen bir gerçektir. Her iki âlemin de sultanı olan Hz. Muhammed senin için "Senin etin, benim etimdir." dedi. Bana yardım et de böyle başıboş bir halde gezmeyeyim. Kimsesiz ve dertliyim bana yardım et; lütfunun kapısına sığındım, benim elimden tut.

5. Senin yardımının bereketli kapısı kimsesizlere daima açıktır; padişahlar bile senin nurlu kabrine boyun eğip itaat ederler. Dünyada sana gönül bağlayanlar arasında isteğine kavuşamamış kimse kalmadı, ben de gönül saflığı ve doğrulukla buna inandım, benim derdime de çare ol. Kimsesiz ve dertliyim bana yardım et; lütfunun kapısına sığındım, benim elimden tut.

6. Ey gönüllerin tabibi, ey cömertlik madeni, kavuşma şerbetinden içirerek ayrılık derdini uzaklaştır. Ayrılık hastalığına tutulan bu gönlün devası sendedir, yardım ve lütfunla benim bu isteğimi kabul et. Kimsesiz ve dertliyim bana yardım et; lütfunun kapısına sığındım, benim elimden tut.

7. Ey veli, senin ilim şehrinin kapısı olduğuna şüphe yok; âlemlerin övüncü olan Hz. Muhammed senin için "Yetiş" dedi. Nuri, senin nâdını dilinden düşürmez. Senin dergâhına el açtım ne olur bana yardım et; ben kimsesiz ve dertli biri olarak lütfunun kapısına sığındım, benim elimden tut.

2

1. Allah'ın yardımı sana ululuk ve ikbal yolunda yol göstersin; Allah devlet makamlarında senin elinden tutup destek olsun. Efendim, bu ben kuluna çeşit çeşit ihsanda bulunarak seni öven bu zatı yeni baştan aydınlattın. Ey cömertlik kaynağı, harabeye dönmüş viran gönlümü bayındır bir hale getirip, lütfunla beni akranlarımdan daha üstün ve seçkin bir konuma getirdin.

2. Saadet ve ikballe hep bu itibarlı makamda bulun ve Allah ululuk ve iktidarla senin ömrünü uzun etsin. Şan, şeref ve mutlulukla her zaman dileğine eriş; gayret edip kudret ve iktidar makamına yüksel. Ey cömertlik kaynağı, harabeye dönmüş viran gönlümü bayındır bir hale getirip, lütfunla beni akranlarımdan daha üstün ve seçkin bir konuma getirdin.

3. Senin makamın ışıklarla dolup güneş gibi parlasın; ayağının toprağı dünyanın gözüne parlaklık versin. Bütün dünya senin lütfunun gölgesine sığınsın ve seni

kıskanıp yan gözle bakanların gözleri kör olsun. Ey cömertlik kaynağı, harabeye dönmüş viran gönlümü bayındır bir hale getirip, lütfunla beni akranlarımdan daha üstün ve seçkin bir konuma getirdin.

4. Ey kerem sahibi, beni ayrılık acısından kurtardığın gibi, lütfun ve keremin sayesinde feleğin kahrından da kurtardın. Gazaba uğramış bu kulunu, can korkusundan azat ettin. Senin cömertliğin ve ihsanlarından ben de payımı aldım. Ey cömertlik kaynağı, harabeye dönmüş viran gönlümü bayındır bir hale getirip, lütfunla beni akranlarımdan daha üstün ve seçkin bir konuma getirdin.

5. Senin kutlu devrinde, kalbim her açıdan sevinçle doldu; senin binlerce iyiliğin ve ikramın sayesinde senden iyilik görmeye alıştım. Senin saadetin için gece gündüz dua etmekteyim; kerem et de saadet ve ihtişamın sığınağı olan kapından beni ayırma. Ey cömertlik kaynağı, harabeye dönmüş viran gönlümü bayındır bir hale getirip, lütfunla beni akranlarımdan daha üstün ve seçkin bir konuma getirdin.

6. Senin kutlu kapına kul olanlar, her zaman dileklerine kavuşsun, zamanın büyükleri bile gelip kapında kul olsun. Divan ehlinin hepsi hizmet edip sana destek olsun; Nuri de bu sayede adaletle âyân olsun. Ey cömertlik kaynağı, harabeye dönmüş viran gönlümü bayındır bir hale getirip, lütfunla beni akranlarımdan daha üstün ve seçkin bir konuma getirdin.

3

1. Vatan sevgilisinin mahallesi ne kadar da gönül çekicidir; vatan yuvası benim için hasret dolu bir hayaldir. Vatanın anlamı, benim ayrılık çeken gönlümü aydınlattı ve vatanın değerini anlamış oldum. Vatan sevgisi ile kalbim hasret ve özlem mahzenine dönerken, vatanımın hayaliyle gözüme uyku girmedi.

2. Sabır ve huzurun dizginlerini elimden kaçırdım ne yapayım? Gönül ayrılık yolunda garip ve muradına erememiş bir şekilde kaldı. Bu düşkün gönlümün kavuşma semtine ulaşması mümkün olmadığı gibi, halini anlatabileceği kimsesi de

yok. Vatan sevgisi ile kalbim hasret ve özlem mahzenine dönerken, vatanımın hayaliyle gözüme uyku girmedi.

3. Sabah oluncaya kadar ayrılık kulübesinde acı acı inliyorum, ayrılık ateşi kalbimi baştan sona kadar yaktı. Yazık ki felek beni kavuşma ile sevindirmedi, bunun bir çaresi olmalı, kavuşmaya imkân yok mu? Vatan sevgisi ile kalbim hasret ve özlem mahzenine dönerken, vatanımın hayaliyle gözüme uyku girmedi.

4. Hasret yolunda sevgiliden ayrıldım ve bu ayrılığın verdiği acıyla hasta oldum. Kavuşma ümidim kalmadığı için kalbim yaralandı, ben ayrılık acısıyla çaresiz kaldım. Vatan sevgisi ile kalbim hasret ve özlem mahzenine dönerken, vatanımın hayaliyle gözüme uyku girmedi.

5. Bu ayrılık akşamı, kavuşma sabahına ulaşamadı ve ayrılık günleri uzun gecelere döndü. Sonunda ayrılık acısı beni güçsüz düşürdü; acaba bu ayrılık kavuşmayla sonlanır mı? Vatan sevgisi ile kalbim hasret ve özlem mahzenine dönerken, vatanımın hayaliyle gözüme uyku girmedi.

6. Çaresiz gönlüm bir yıldır avare bir şekilde dolaşıyor; ama sabretmesi güç olan bu halimi sevgiliye anlatamam. Kalbimdeki derdi sevgiliye nasıl anlatayım? Peki şimdi çaresiz gönlüme ne diyeyim, ona verebileceğim bir teselli de yok. Vatan sevgisi ile kalbim hasret ve özlem mahzenine dönerken, vatanımın hayaliyle gözüme uyku girmedi.

7. Sevgiliye halimi anlatmak için vücudumda derman kalmadı; ama o taze yetişmiş gül fidanı, ayrılık acısını da bilmez. Ayrılık ateşi ise kalbimde büyüdükçe büyüdü ve Nuri'nin kalbi kavuşma arzusuyla doldu. Vatan sevgisi ile kalbim hasret ve özlem mahzenine dönerken, vatanımın hayaliyle gözüme uyku girmedi.

4

1. Mutluluk meclisinin sonu ayrılık değil midir? Elbette her sevincin sonu kederdir. Felek işlerine çekidüzen vermene müsaade etmez; günler ve akşamlar gam, keder içinde geçer. Ne gariptir ki zevk ve neşe zamanı çok çabuk geçer; daha gündüzü yarılanmadan akşamı gelip çatar.

2. Zevke ve sefaya ne kadar alışsan da, dünyanın gamından ve tasasından kurtulamazsın. Feleğin âdeti, insanın derdini artırmaktır, feleğin bu oyunundan feryadımız ta gökyüzüne çıkar. Ne gariptir ki zevk ve neşe zamanı çok çabuk geçer; daha gündüzü yarılanmadan akşamı gelip çatar.

3. Bu feleğin dönüşü, gönül ehli için hep eziyetten ibarettir; o hep değersiz kişilere iyilik ve cömertlikte bulunur. Gönül sahipleri ağlayıp feryat etse yeridir; çünkü gam geldi ve rahatlık bir daha gelmemek üzere gitti. Ne gariptir ki zevk ve neşe zamanı çok çabuk geçer; daha gündüzü yarılanmadan akşamı gelip çatar.

4. Felek eziyet ederek ârifleri ağlatırken, onların kalbini de ayrılık ateşi ile yakar. Sevgilinin hasretiyle kafalarını karıştırıp hayretler içinde bırakır; o, âriflerin cemiyetini de dağıtır. Ne gariptir ki zevk ve neşe zamanı çok çabuk geçer; daha gündüzü yarılanmadan akşamı gelip çatar.

5. Rakip sürekli sevgiliyle zevk ve sefa sürerken, sadık âşık çaresizce ayrılık acısı çeker; zalim felek kimseyi kavuşma ile sevindirmez. Nuri sürekli olarak bu beyti söyler durur: Ne gariptir ki zevk ve neşe zamanı çok çabuk geçer; daha gündüzü yarılanmadan akşamı gelip çatar.

5

1. Bana lütfedip dost olduğun ve davetime icabet ederek bana boyun eğdiğin zamanlar nerede kaldı? Bana vefa göstermeye karar verip kalbimdeki keder

düğümlerini çözdüğünü ve beni iyilikle andığın zamanları unutsan da, ben senin bu kederli gönlümü sevindirdiğini unutmam.

2. Beni terk etmiş olsan da sana düşmanlık beslemem; ayrılığın her halini çekerim ama şikâyet etmem. Sen istediğin kadar cefa etsen de ben senden vazgeçmem. Sen beni iyilikle andığın zamanları unutsan da, ben senin bu kederli gönlümü sevindirdiğini unutmam.

3. Felek bana dert ile senin ayrılığını çektiriyor; ama elbet bir gün senin eteğin elime geçecek. Sen sürekli rakipleri sevindirerek mi bana ihsanda bulunuyorsun, yoksa verdiğin sözü unuttun mu? Sen beni iyilikle andığın zamanları unutsan da, ben senin bu kederli gönlümü sevindirdiğini unutmam.

4. Ayrılık yüzünden muradına eremeyen bu düşkün âşığın halini hiç sormaz mısın? Ey gönül çeken sevgili, sen şimdi beni ayrılığınla helak ettin. Bir kez olsun bana iyilikte bulunmaz mısın, senin âdetin sürekli bana eziyet etmek midir? Sen beni iyilikle andığın zamanları unutsan da, ben senin bu kederli gönlümü sevindirdiğini unutmam.

5. Ey sevgili, gece gündüz hasretle ağlayıp inliyorum, seni beklemekten zayıf ve güçsüz düştüm, ayrılık ateşiyle yanıyorum ne olur beni kurtar. Nuri durmadan bu beyti söyleyip durur: Sen beni iyilikle andığın zamanları unutsan da, ben senin bu kederli gönlümü sevindirdiğini unutmam.

5.4. MUHAMMESLER

1

1. Ey müminlerin emiri ve bütün evliyaların başının tacı olan Hz. Ali ve ey keramet kaynağı Ali Murtaza! Senin ayağının toprağı, hal ehlinin gözünü nurlarla

dolduran, onlara ışık veren bir sürme gibidir. Yâ Ali bana yardım et; çünkü ben merkezimden, vatanımdan uzak düştüm. Elimden tut, ben sabah akşam senin lütfuna kavuşmayı ümit ediyorum.

2. Her iki âlemin de sultanından yardımını bekliyorum; sadece şefaatin ile muradıma erişmek istiyorum. Ey hüma, Hz. Muhammed bile senin sözünü geri çevirmez. Yâ Ali bana yardım et; çünkü ben merkezimden, vatanımdan uzak düştüm. Elimden tut, ben sabah akşam senin lütfuna kavuşmayı ümit ediyorum.

3. Ey Ali, ilim şehrinin kapısı olan sana selamlar olsun; zaten senin için "Ali'den başka yiğit yoktur" denildi. Âlemin sırrı bir gazada sana "Yetiş" dedi. Yâ Ali bana yardım et; çünkü ben merkezimden, vatanımdan uzak düştüm. Elimden tut, ben sabah akşam senin lütfuna kavuşmayı ümit ediyorum.

4. Allah tarafından sana verilen bu saadet, senden başka kimde vardır? Hz. Muhammed de senin için "Senin etin, benim etimdir" dedi. Sultanım, halime acı ve beni gözden çıkarma. Yâ Ali bana yardım et; çünkü ben merkezimden, vatanımdan uzak düştüm. Elimden tut, ben sabah akşam senin lütfuna kavuşmayı ümit ediyorum.

5. Velilik nuru, kıyamete kadar sendedir; sen saadet sahibisin ve herkes senin mezarının toprağından feyz alır. Mübarek bir kudrete sahip olan sen, keramet sahibisin. Yâ Ali bana yardım et; çünkü ben merkezimden, vatanımdan uzak düştüm. Elimden tut, ben sabah akşam senin lütfuna kavuşmayı ümit ediyorum.

6. Sen âlemlerin övüncü olan o peygamberin şanlı şerefli vârisisin; sen yiğitlikte Allah'ın aslanı olan Hayber fatihisin, manevî dertlerin dermanı olan bir tabipsin. Yâ Ali bana yardım et; çünkü ben merkezimden, vatanımdan uzak düştüm. Elimden tut, ben sabah akşam senin lütfuna kavuşmayı ümit ediyorum.

7. Senin bütün evlatların Hz. Muhammed'in soyundandır. Âlemin sultanı olan o on iki imamın her biri bir evliyadır; onların pak ruhları için beni gözden çıkarma. Yâ

Ali bana yardım et; çünkü ben merkezimden, vatanımdan uzak düştüm. Elimden tut, ben sabah akşam senin lütfuna kavuşmayı ümit ediyorum.

8. Benim gibi dertli ve aciz bir kulu, senden başkasına muhtaç etme. Ya Ali, yardımını bekleyen bu kula gaipten yardım et de, minnet edip görünüşte makam sahibi olanların kapısına gitmeyeyim. Yâ Ali bana yardım et; çünkü ben merkezimden, vatanımdan uzak düştüm. Elimden tut, ben sabah akşam senin lütfuna kavuşmayı ümit ediyorum.

9. Benim işim gece gündüz günah işleyip isyan etmektir; kulların içinde Nuri kadar yüzü kara ve günahkâr yok, sen de bana yardım etmezsen halim harap olur. Yâ Ali bana yardım et; çünkü ben merkezimden, vatanımdan uzak düştüm. Elimden tut, ben sabah akşam senin lütfuna kavuşmayı ümit ediyorum.

2

1. Günlerimiz ayrılık derdiyle geçmekte; akşamlarımızsa uzun geceler gibi uzamaktadır. İsteğine ulaşamamış kalbimiz, gam kulübesinde inliyor. Ah, bu ayrılık yüzünden rahatımız, huzurumuz kalmadı, acaba sevgilinin ayrılığı ile sonumuz nereye varacak?

2. Gönül sevgiliye kavuşmak için o kadar koşup çabalamasına rağmen, feleğin eziyetle, cefayla dönüşü yüzünden isteğine ulaşamadı. Felek, ümidimizin yüzüne, ümitsizlik perdesini çekti. Ah, bu ayrılık yüzünden rahatımız, huzurumuz kalmadı, acaba sevgilinin ayrılığı ile sonumuz nereye varacak?

3. Ey gönül, bu kötü talihe hiçbir iyi kimse faydalı olamaz; bu insanlıktan nasibini almamış felek, sürekli olarak eziyetlerini artırır. Bu inatçı feleğin, bana acıyıp merhamet edeceğine hiç ümidim yok. Ah, bu ayrılık yüzünden rahatımız, huzurumuz kalmadı, acaba sevgilinin ayrılığı ile sonumuz nereye varacak?

4. Böyle ayrılık derdine alışarak halim nereye varacak? İnsanlar ve melekler gözyaşlarımı görüp bana acısınlar; korkum, bu hasret derdinin kıyamete kadar sürmesidir. Ah, bu ayrılık yüzünden rahatımız, huzurumuz kalmadı, acaba sevgilinin ayrılığı ile sonumuz nereye varacak?

5. Nuri, çaresiz gönlümüz ayrılık ateşiyle yandı, bu durumda ağlayıp inlemelerimizin göklere çıkmasına şaşılmaz; bizim işimiz gam meclisinde sürekli âh etmektir. Ah, bu ayrılık yüzünden rahatımız, huzurumuz kalmadı, acaba sevgilinin ayrılığı ile sonumuz nereye varacak?

5.5. TAHMİSLER

1

1. Sevgili nazlanarak çimenlikte gezmeye çıksın da onun nazla servi gibi salınarak yürüyüşünü görsünler. Güller, gül bahçesine letafet veren o gül yüzlü sevgiliyi görüp nazlanmayı bıraksın; bülbüller de benim âh edip inlememi duyup, feryat etmekten vazgeçsinler.

2. O açılmış goncaya benzeyen sevgili, kavuşmayla beni sevindirmedi; bu durumda benim gül bahçesindeki bülbül gibi feryat edip ağlamama şaşılmaz. Ayrılık derdiyle cansız bir cesede döndüm; neden kalbinin aynası pasla doldu diyen dostlar, onun yüzünün levhasındaki bakır renkli yazıyı görsünler.

3. Yabancıların kahrı yüzünden ayrılık köşesinde oturuyorum; daima onların zehirli kadehlerinin verdiği eziyetle sarhoşum. Ama ben yine de o sevgiliyi seyretmekten bir an bile vazgeçmem; sevgilinin eziyetinden yakasını kurtarmak isteyenler, tıpkı eteği gibi onun ayağına düşüp yalvarsınlar.

4. Sevgili, kavuşma ile bana bayram ve nevruz yüzü göstermedi; gönül ise o talihli sevgiliyi görmeyi ümit etmektedir. Sevgili, ayrılık sebebiyle benim yürek yakan âhlarımı göklere çıkardı; onun ciğeri delip geçen okları karşı konulamaz bir kaza gibidir, o peri yüzlünün görünmez bir bela olduğunu görsünler.

5. Âşık, yalvardıkça sevgili onu iyice aşkının içine çeker. O peri yüzlü güzel, âşığı olan Nuri'ye kavuşma vaadinde bulundu; ama ey put gibi güzel sevgili, benim kederli gönlümü sürekli oyalamak senin şanına yakışıyor mu? Makalî senin aşkınla bir heyulaya döndü, onu görmeyenler, duvara bakıp onun ne halde olduğunu kıyas etsinler.

2

1. Sevgili, beni gördükçe nazlanarak yürümeye başlar; o, kavuşma vaadinde bulunsa da eziyetini artırır. O yok yere konuşuyor, sözünde durmayacağını bilirim. Ne gariptir ki bana verdiği sözleri inkâr ederek kavuşma hazinesini başkalarına verir.

2. Sözünde durmayıp hile eden o sevgilinin yaptığı hilelere bakın; beni ağlatıp vefa göstermeyen o zalim sevgiliye bakın. Şimdi bana yabancı gibi davranan sevgili, gözyaşı nakdimi çürütmesine rağmen, benim kendisine âşık olduğumu söylemekten bile utanır.

3. Ey gönül, çektiğin dert ve ıstırapları başkalarına açma; yaralarını saklı tutup kimseye gösterme. Ey rakip, sen de bir kere halden anlamaya çalış; ben sevgiliye gam yaralarını gösterirdim; ama bela temreninin başı ta ciğerine kadar tesir ederdi, bunu bil.

4. Ben derdime derman geleceğini sanırken, ok gibi kirpikleriyle bakışları fitneler çıkaran o sevgili geldi. Ey tutkun gönül, ağlama çünkü gönül evine misafir geldi; sevgilinin dudağının hayali geldi, bu durumda yerimizi daraltan can da bedenimden çıksın gitsin.

5. Hayal ve kuruntunun pençesine düşen, yakasını kurtaramaz. Makam ve mevki sayesinde isteğine ulaşanlar gamdan, kederden kurtulamazlar. Ama irfan şarabını bulanlar sıkıntı yüzü görmez. Ey Veysî, ârif olanlar dünya saltanatına önem vermez; zira bir kadeh şarap kişiyi âleme sultan eder.

5.6. GAZELLER

1

1. Biz öncelikle Allah'a hamd ederek bu şiiri yazalım. İnsan dilsiz bile olsa, Allah'ın feyzi onu konuşturur.

2. Bu âciz kulda bilgiden eser yokken, o yüce Allah bu söze değer verdi.

3. Biz bir hocanın önüne oturup da kelime bilgisinden bile ders alıp marifet kazanmış değiliz, bana güven ve inan.

4. Nazım ve şiir yazmak için her yerde ilim ve marifet bilmek gerekir. Ey gönül, şairin elbette kelime ve cümle bilgisini bilmesi gerekir.

5. Doğrusunu söylemek gerekirse, ben dünya mektebinde hiçbir zaman marifet kazanmış değilim. Benim tek bildiğim şey, gerçekte gösterişten uzak bir gönül saflığıdır, ihlâstır.

6. Şiirlerimi gören, beni kınamasın, lütfedip de görünürde söyleyenin Nuri olmasına rağmen, gerçekte onu söyletenin Tanrı olduğunu bilsin. Bu ilhamı Tanrı vermiş, Nuri de söylemiştir, o buna baksın.

2

1. O melek yüzlü sevgili bana görünüp de karşıma çıkmaz. Bu nazlanma ve yüksekten bakma ile bana yâr olmayacağını anladım.

2. O insanlardan uzak olan hüma kuşunun yuvasını kimse bilmez; naz düşkünüdür, tuzağa düşüp de bana av olmaz.

3. Bu üzgün gönle onun eziyetinden dolayı ümitsizlik geldi. Sonunda ümidimi kestim, artık beklemeyeceğim

4. Sevgilinin göz ucuyla bakışından kıvanç duyar ve övünürüm. Dünyada bana bundan daha büyük bir övünç kaynağı olmaz.

5. Ey Nuri ismetle yüceltilmiş yaradılışım karmakarışıktır; aşkla şöhret kazansam da, bu benim için utanma değil övünme sebebi olur.

3

1. Bu işve ve binlerce naz ile padişahlar gibi kibirlenme, yüksekten bakma nedir? Bir gün gelip de kulların da sultana nazlanacağını unutma.

2. Mecnun kendine baktıkça Leyla'nın suretini görür; işte bu yüzden düşkün âşıklar da bazen bu yüzden sevgiliye nazlanırlar.

3. Sultanım, senin güzelliğinin gül bahçesinin âşık bülbülü, açılan güle sürekli nazlansa buna şaşılır mı?

4. Yüzünün güzelliği, dünyayı süsleyen güneş gibi bir ışıktır. Senin güzelliğin, dolunaya üstünlük taslarsa bunu çok görme.

5. Alıcı kuşa benzeyen gözlerin, hep kan döker. Senin yan bakışın sakın düşkün âşığın gönül kuşunu avlamasın.

6. Aşkın verdiği delilikle gönlü hasta olanlara tedavi fayda etmez, hastanede derman olsa bile oraya gitmeye nazlanırlar.

7. Nuri'nin gönlü, senin yüzünün güzelliğinin parlaklığına yanmaktan çekinmez. Pervane hiç kendini ateşe atıp yanmaktan çekinir mi?

4

1. Tutkun gönül, güzelliğinin gül bahçesini görmek için can atar. Ey renkli ve latif güle benzeyen sevgili, lütfet de kavuşmayı benden esirgeme.

2. Sultanım, gül bahçesinde yüzünü gösterdiğin zaman, senin binlerce âşığın bülbül gibi feryat eder.

3. Ey sevgili, bu düşkün gönül hasretten hiç kurtulmayacak mı? Her zaman ayrılık zincirine mi bağlı kalacak?

4. Senin eziyetlerine gönlün istekli olmasının sebebini anladım; zaten sen kusursuz bir güzelsin ve asla vefasız değilsin.

5. Nuri, senin ihsan eteğine teşebbüs etmiştir. Ey sevgili, gelecek vaadinde bulunduğunu lütfet, yerine getir ve inkâr etme.

5

1. Ey vefasız sevgili, eziyetini gitgide artırıyorsun. Zaten acımayıp beni ayrılık ateşiyle yaktın.

2. Gönül kuşu, sevgilinin bulunduğu yerin gül bahçesine ulaşmak ister; fakat bela dikeni eteğime sarıldı, benim elimden ne gelir?

3. Goncanın ağzından bir haber almak kolay değil; ama bülbül, sabah akşam yakasını yırtmak ister.

4. Âşığa güzelliğini göstermezsin; ama saba rüzgârı yine hiç zorluk çekmeden kolayca saçlarını tarar.

5. Ey Nuri, o sevgilinin eziyetinden şikâyet etme. Ne ettiyse sana sevgiliye öğüt veren o asık suratlı rakip etti.

6

1. Ey sevgili, sevdaya tutulan gönül senin ayrılığın yüzünden seher vakitlerinde bülbül gibi feryat eder.

2. Aşkınla Mecnun gibi olgunlaşıp, kemal bulan, baktığı her yerde Leyla’nın yüzünü görür.

3. Beyim bütün varlıklar Allah’ın eserleridir; sen damlaya bak da, denizin ne olduğunu anla.

4. Aşk yolunda hakikati görenlere, Allah’ın yardımı yol gösterir.

5. Elest kadehinden sarhoş olanların kalbi şüphesiz hep parlak ve lekesizdir, günahtan uzaktır.

6. Sakın dünyanın saadetine aldanıp kibirlenme; Dârâ’nın saltanatına rağmen sonunun ne olduğuna bak.

7. Nuri, yola gir ve gönül ilmini kazanmaya çalış da, sonunda ilahi feyizler gönlüne dolsun.

7

1. Ey sevgili, senin güzel yüzünün gül bahçesine karşı öten bülbül ve senin aşkının mumunda kendini ateşe atan pervaneyiz.

2. Şu anda dünyada Cemşid'in kadehinin yalnız ismi kaldı; artık biz bu asrın parlak, leke götürmeyen aynasıyız.

3. Güneş gibi parlak güzelliğinin ışığına hayranız; bırak da zerre gibi değersiz gönlümüz o güneşten gelen ışık demetinde toz zerreleri gibi oynasın dursun.

4. Nasihat fayda etmez, kimseden yardım istemem, biz o nazlı sâkinin tutkunuyuz, onun elinde sarhoş olmuşuz.

5. Biz hakikat denizinin yuvarladığı dalgalarız. Nuri işte bu yüzden dalgıç gibi mazmun incileri çıkarsa bunu çok görmeyin.

8

1. Ey sevgili, senin işveli bakışın, sarhoş gibi davranıyor; hiç tanıdığa yabancı gibi davranmak münasip olur mu?

2. Gönül aynası yüz parça oldu, artık keder verme. Ey sevgili, sevgili olmak bana cefa taşı atmak demek midir?

3. Bu beklemenin verdiği sıkıntı ateşinin gönülde gizli kalacağını mı sanıyorsun; aşkının yarasının fitili zaten yakıcıdır.

4. Vefa meclisine gelip de ağlayan gönlü mutlu etsen ne çıkar? Bana bu kadar naz ve cilve etmen, fitne çıkarman yetmez mi?

5. Ey Nuri, muradına erişememiş Mecnun'a benzemeyen bir yerimiz mi? Ettiğim âhlar ve feryatlar da delilik eseri değil midir?

9

1. Ayva tüylerinin ordusu, güzelliğinin ülkesinde buluştu da sanki Habeş askerine benzeyen benlerin, Anadolu ordusuna karıştı.

2. Ey sevgili! Sanki bakışın ağlayan gönlüme düşman olmuştu; şimdi ise öfkeli yan bakışın sulh ilan edip barıştı.

3. Saçlarını dağıtıp âşıklara tuzak kurma, çünkü onlar bela zinciri olup beni bağladı.

4. Güzelliğin yine taze bir parlaklık buldu; siyah saç, sakal, bıyık ve kaş sana yakıştı.

5. Tutkun Nuri'nin gönlü ve senin güzellik ülkenin padişahı birbirini özleyen iki sevgiliydi, artık birbirlerine kavuştular.

10

1. Deli gönlüm, sevgilinin lal gibi kırmızı dudağı için can atmaktadır. O gönlü süsleyen sevgili de kendi dudağına olan hasretimi anladı.

2. Deli divane gönlüm ona sırlar kumaşını açtı ve böylece sabır sermayesini yağmaladı.

3. Utansa alnından ter döker; ama işte o zaman yanakları ve endamı gül fidanına benzer.

4. Saba rüzgârı galiba sevgilinin kâkülünden geçti de, gönlümü amber gibi kokusu doldurdu.

5. O güzelliğiyle kendini gösteren sevgiliye bütün dünya hayrandır, Nuri de onun için bülbül kesilip söylese bundan ne çıkar?

11

1. O güneş yüzlü sevgili, bütün dünyaya yüzünün nurunu gösterir; ama ne hikmetse bana güzel yüzünü göstermiyor.

2. Hep yücelerden bakan sevgiliye yönelip gönül vermek zor; çünkü o herkese cefa etmek için sebep arayan sevgili, kendisine vefasız denilmesiyle övünür.

3. Sevgili günden güne eziyetini artırdığı için kötü duruma düştüm. Galiba asık suratlı rakip arabozuculuk yaptı.

4. Ömrüm, kimi zaman gurbette, kimi zaman da sevgilinin eziyetleri yüzünden gam meclislerinde geçti ve ben dünyada sevinç yüzü görmedim.

5. Ey Nuri, bu feleğin kendine has eziyetleri sürekli devam edecektir, bütün dünya bir tarafta felek de diğer tarafta olsa yine de kimse onunla baş edemez.

12

1. Senin gözlerin ve kirpiklerin, âşık gönlüme saplanan kaza okları gibidir. O siyah kaşların ise, gözlerinden çıkan bu oklara kader yayı olmuştur.

2. Ey güneş yüzlü sevgili, farz edelim ki güzel yüzünü gösterdin, benim yanağının parıltısından yüzünü seyredecek mecalim yok ki.

3. Ey fidan boylu sevgilim, ben seher vakti gül bahçesinde senin güzellik bahçeni seyrederken, gönlüm sana su gibi aktı.

4. Senin eziyetinle yaralanmış gönül, baştan başa yaralanmıştır; bu haliyle onun senin eziyetinden dolayı yine sana sitem etmeye hakkı vardır.

5. Ey padişah! Güzelliğin, dünya pazarında bulunan paha biçilemeyecek kadar güzel ve değerli bir kumaşa benzer.

6. Senin bulunduğun meclis, bu düşkün gönül için gönül açıcı bir yer olmasaydı, gönlüm senin mahalleni âşık bülbül gibi mekân edinmezdi.

7. Nuri ayrılığından dolayı ney gibi sabah akşam ağlayıp inlemeseydi, şüphesiz ki düştüğü aşkı başkalarına düşürmezdi.

13

1. Ayrılık hastası olan ben aşk derdine tutuldum; benim için sana kavuşmaktan başka ilaç (çare) yoktur.

2. Bu derdin çaresini baştan sona araştırdım; ancak doktorlar, derdimin devasının sevgiliye kavuşmak olduğunu söylediler.

3. Bu sırrı anlatmaya kelimeler yetmez; aşk sırrını elbette yabancılar bilemez.

4. Aşk yüzünden aklını kaybetmiş kişi, her yerde gönül avlayan sevgilinin hayalini görür. O kişi kendisinin Leyla mı yoksa Mecnun mu olduğunu bile bilmez.

5. Kendime hâkim olmadığım gibi, sabırla da vedalaştım. Padişahım, işte Nuri bu halini sana anlatmak ister.

14

1. Ey sevgili, Güzel yüzün, latif ve yeni açılmaya yüz tutmuş bir gonca gibidir. Siyah kâküllerin de şebboy destesine benzer.

2. Ey can gibi değerli sevgili, yüzün latif bir şekilde yüz yapraklı gül gibi kıpkırmızı kesildi; lakin gönül bülbülü, ayrılık ülkesinde hasta kaldı.

3. Gül yaprağının üstündekileri çiy tanesi sanma, o senin güzelliğini görüp utandığı için terlemiştir; ey sevgili güller bile senin güzel yüzünü görmek için can atmaktadır.

4. Sultanım, senin değersiz gibi görünen bir kılını dünyaya değişmem; çünkü senin bir kılın bile yaralı gönlümün yırtığını dikmeye yarayan bir iptir.

5. Nuri aşk bağı ile bağlandı ve aşkının ipi canının içine kadar uzandı; artık onun kurtulmasına imkân yoktur.

15

1. Sevgilinin vurucu yan bakışını bilirim, onun eziyeti ile olduğumdan ve gamla arkadaş olduğumdan sevgiliye yabancı kaldım.

2. Sevgili, gönlü aşk derdiyle hasta olan âşığa eziyet etmekten geri kalmaz; aşk derdi işte bu yüzden gitgide artmaktadır.

3. Akla elveda dediğimden ve aklı bir tarafa bıraktığımdan sarhoş gibiyim; artık dünyanın kâse kâse zehri bana Cem'in kadehi gibi gelir.

4. Gönül, sevgiliye kavuşmak için yabancılara minnet edip avuç açmaz; zaten yabancılar şeker bile sunsa, o benim için zehirden farksızdır.

5. Dünya halkı, aşk lezzetinin ayrılık halinde olduğunu söyler; hâlbuki ey Nuri, sevgiliyi görmek beni bir başka âleme götürür.

16

1. Kaza ışığının mumu sevgilinin bulunduğu mecliste göründüğü gibi, kazanın yakıcı ateşi de ey sevgili senin güzelliğinde gizlidir.

2. Kader yayından çıkan oklara kimse siper olamaz; o kaza okunun temreni düşkün âşığın kalbine kadar ulaşır.

3. Ey gönül, halinden şikâyet etme; kimi zaman kavuşma kimi zaman da ayrılık, kazanın ve kaderin şartlarındandır ve bunlar feleğin huyudur.

4. İnsanlar ne kadar mükemmel tedbir de alsalar, kaza emrine karşı durup onu uzaklaştıramazlar, o muhakkak hükmünü yerine getirir.

5. Göklere uçsan da boyun eğmekten başka çare yok, kazanın şöhreti ve kaderin hükümleri bundan başkası değildir.

6. Kaza terazisi adaletle kurulmamış olsa idi, dünyada kimse kendinin ne olduğunun farkına varmazdı.

7. Ey Nuri sakın ikbale, saadete kavuşmak için aceleci olma, aksi takdirde kazanın etekleri ayağına dolaşır ve düşersin.

17

1. Sevgilim olmayınca gül bahçesi benim için külhandan farksızdır; ama o yanımda olunca her köşe bana güllük gülistanlık olur.

2. Rakip, sevgiliye kavuşmam için bana yol gösterse de onunla iyi geçinemem; zira herkes eski düşmanın dost olmayacağını gayet iyi bilir.

3. Dolunaya benzeyen sevgilim, karanlık gecede yüzünü gösterdiği zaman, güzelliğinin ışığı ile her yer benim için aydınlık olur.

4. İyiliği de kötülüğü de bir başkasından bilmem; her ikisi de benim kendi yaptıklarıma bağlıdır.

5. Ey Nuri, sevgiliye kavuşmamı engelleyenler yabancılar değildir, benim kavuşma yolumu kesen yine benim utangaç gönlümdür.

18

1. O nazlı sevgiliden uzak düştüm ve ne yazık ki sonunda sevgilinin mahallesinden de ayrıldım eyvah!

2. O cefayı kendine âdet edinen, eziyet etmek ve nazlanmakta çok hünerli olan sevgiliden uzağım, zaten o beni sonunda beni dünyada her yerden uzaklaştırdı.

3. O rahat tavırlı, sıkılmaz ve laubali tabiatlı sevgiliden sakınmak gerek, o bir gün âşığının başını yer diye endişe ediyorum.

4. Sevgiliden ayrılan âşıklar, bu ayrılık nedeniyle akıllarını kaybettiler; Allah şahit benim gönlüm de o sevgilinin amber kokulu saçlarından ayrı düştü.

5. Ey Nuri, bülbül gibi ağlayıp sızlamak ve acı acı bağırmak senin için eğlence ve oyun gibidir; fakat ne yazık ki o da gül bahçesindeki taze goncadan ayrı düştü.

19

1. O yeni yetişmekte olan gül gibi sevgiliden bana vefa kokusu gelmez; ayı bir tarafa bırak, yıllar geçse de o sevgili bana uğramaz.

2. Benim o naz içinde büyümüş tabipten hiçbir beklentim yok; onun beni iyileştireceğine dair ümidim de kalmadı.

3. Benim halimi ve neler çektiğimi görmeye vefa sahibi olanlar gelsin, ey gönül bu üzüntü meclisinde ikiyüzlüler beni görmeye gelmezleri onlar derdime ortak olmazlar.

4. Vefadan anlamayan sevgilinin yan bakışında merhamet eseri yoktur; ancak sevgili o da insanoğludur, gerçek insandan bana ondan hiçbir zarar gelmez.

5. Sevgilinin alıcı kuşa benzeyen gözlerinden sakınmak gerekir; ey Nuri o sevgili asla tuzağa düşmeyen bir hümadır, onun aşağılara inip bana tenezzül etmesi imkânsızdır.

20

1. Sevgilinin gül bahçesine benzeyen muhitinde dilenci gibi ağlayıp inledim; fakat o gonca dudaklı sevgili bana vefanın kokusunu bile göstermedi.

2. Sevgili, benim gibi bir perişan âşığa bakmaz ve sürekli başkalarına vefa gösterir, bana da eziyet eder.

3. Aşk derdiyle gönlü hasta olan âşıklar, ayrılık kulübesinde devamlı ağlarlar; sevgili ise ölmek üzere olan ve kendinden ayrı düşmüş aşk hastalarına şifa sunup onları iyileştirmez.

4. Eğer dünyada selamet arıyorsan, her zaman dilini tut ve fazla konuşma. Ben bunu bilmedim ve sevgiliye aşk sırrını anlatarak hata ettim.

5. Ey Nuri, üzülme o sevgili sana elbet bir gün iyilik eder; padişah ne kadar naz etse de sonunda isteğini yerine getirir.

21

1. Rakip, sevgilinin meclisinde onunla sohbet etmeyi bana çok gördü, sevgiliye olan yakınlığımı, ilgimi kıskandı.

2. Sevgili için kâşanede ziyafet düzenledim; ama köpek rakip kıskanarak bu nimeti bana çok gördü.

3. O güzellik padişahı olan sevgili, nazlanarak davetime gelmedi; yabancıların hilesi yüzünden bana bu kavuşmayı çok gördü.

4. Yine gam kulübesinde kimsesiz kaldım ve bu durumdan kurtulmama çare yok, çünkü o sevgili bana değer vermeyi çok gördü, bana ilgi göstermeyi çok gördü.

5. Ey Nuri, eskiden sevgilinin muhitine ulaşmak kolaydı; ama sevgili artık o kadar izni bile bana çok gördü.

22

1. O sevgilinin hayali, benim kalbimin tahtında oturan bir padişahtır; onun güzelliğinin heybeti ve büyüklüğü ise bana mevki ve makamdır.

2. Gönül kuşu kararsızlıktan yerinde durmaz ve hiçbir yeri mekân tutamazken, şimdi ayrılık köşesini mesken tuttu.

3. Hal ehli, ayrılığın çilesi sayesinde yücelik ve değer kazanır; ayrılık zamanında bana çok hile yapıldı.

4. Aciz ve çaresiz halim, aşk iddiamı ispat etti, gözyaşlarım ve feryatlarım da aşkımın kanıtı oldu.

5. Ey Nuri, aşkı gizlemek zor; ama âşık olduğumu söylememe de izin yok; fakat durmaksızın devam eden âhlarım, bu sırrımın açığa çıkmasına yol açtı.

23

1. Ey renkli ve latif güle benzeyen sevgilim, seher vaktinde ettiğim feryatları dinle de, âşık bülbülün bile benimle kıyaslanınca aşk ilminden habersiz olduğunu gör.

2. Sana tutkunluğum, başımda ateşten bir gömlek gibidir; kalbim senden ayrıldığım için külhan gibi yanıyor.

3. O sevgiliyi gördüğüm zaman dilim tutulur, halimi anlatmam mümkün olmaz; bu nasıl bir halse onu görünce dilsiz gibi olurum, söz söylemeye mecalim kalmaz.

4. Eğer aradaki dostluk ipi kopmuş olmasaydı, şarap kadehi rakibin başında kırılmazdı.

5. Efendim, seher vakitlerinde ney gibi inleyen kimdir diye sorarsan, âşık Nuri ayrılık kulübesinde ağlamaktadır.

24

1. Renkli elma, sevgilinin dudağına benzemese, misk kokulu o elma bu şekilde elden ele düşmez, herkes ona ilgi duymazdı.

2. İnsaf et de bana yeni yetişen güzelleri alma deme, ona ne kadar çirkin derlerse desinler bırak, ben onların müşterisiyim.

3. Cana yakışan bir güzeli almakta gönül açıcı kokular vardır; fakat ne kadar minnet çekersen çek kendini beğenmiş birini ele geçiremez, zaptedemezsin.

4. Zamanın dostları, gamlı elma ağlasa da ona acımayıp bir bıçaktan çıkarırlar.

5. O, hileyle âşıklara eziyet etme usulüne alışkındır; zaten gözü âşığın kanına susamıştır, sakın onu alma.

6. Güzelliğinin metaı, şöhret ile pazara geldi, satışa çıktı; sen ona insaf şartı ile bak, sakın hemen peşin olarak alma.

7. Nuri, sen onun kızıl elma gibi gül rengi yanaklarına aldanma; o şirin, tatlı sevgili sana da o güzellikle hile yapmasın.

25

1. Taze elma hile yapmayı alışkanlık haline getirirse buna şaşılmaz; zaten biz onun naz ve niyaz için hileye başvurduğunu iyi biliriz.

2. Deli gönlüme gül suyu renkli elmadan bahsetseler uslanır mı? Bana taze alma demeleri ne demektir?

3. O tazedir, bu körpeliğiyle şöhreti vardır; fakat artık dostların elinde oynamaya alıştı.

4. Al elma ne kadar gösterişli de olsa, bahara yaza kalmaz, onun güzelliği geçicidir.

5. Her ne kadar âşığına buselik işvesi de verse, o usulsüzdür; sen onu sazının perdesine bile alma, kabul etme.

6. Onda da tıpkı lale gibi vefa kokusu yoktur; onun gibi sevgiliyi soğan gibi değersiz bir şey karşılığında bile alma, zira soğanın bile kokusu vardır.

7. Ey Nuri, yeni goncalar bitirmiş gülü (veya altın parayı) saklama, onları eline alıp taze güzellerin başına koy.

26

1. Ne yazık ki sabah akşam ney gibi inleyip sızlayan âşık, ayrılık sebebiyle her bucakta kimsesiz, garip ve yalnızdır.

2. Ey arkadaş, bir kimse herhangi bir vakitte memleketinden uzak düşmüşse, o ne kadar bilgili olsa da, ona lütufla, göz ucu ile bile bakmazlar.

3. Sevgilinin kâkülünün sevdası, âşık için büyük bir bağdır; ey sevgili sonunda beni Mecnun gibi vatanımdan ayırıp gurbete düşürdün.

4. Goncanın eteği, dikenin pençelerinde kaldı; âşık bülbül ise gül bahçesinde ayrılmıştır.

5. Ey sevgili, sen hiç çekinmeden yabancıların meclisine gidiyorsun; fakat Nuri’ye hep geleceğe dair vaatlerde bulunuyorsun bu şaşılacak bir şey değil mi?

27

1. Sarhoş gönlümüz şaraba tövbe etmez; aşk kadehi bizim için saf şaraptan daha üstündür.

2. Herkes senin güzelliğinin kumaşına canla başla ilgi göstermekte olduğundan, gitgide artan rağbetler de çoğalmaktadır.

3. Gönül çocuğu, aşkın başlangıcında "Allah'ım kolaylaştır" dedi ve bu sebeple sevgili naz nüshasını göstermek istedi.

4. Ey zahit, kendi itikadınca şahadet kelimesini söylemek şanına yakışmazdı; fakat onu da kaybettin.

5. Nuri aşk denizine düşmezdi; ama muhabbet denizi o kadar çekici ve cezbedici bir denizdir ki o denize düşmemek elde değildir.

28

1. Taze fidana benzeyen sevgilim, senin güzelliğinin bahçesi baştan başa açılmış güllerle doldu; gönül bülbülü de bu yüzden senin bulunduğun yerde ney gibi ağlayıp inlemektedir.

2. Zavallı gönlüm bir zerre bile kendini toplayamaz oldu; ey güzellik padişahı, senin aşkının derdiyle aklım tamamen karıştı.

3. Hiç kimse senin güzel yüzünün parlaklığına bakmaya cesaret edemez; çünkü senin güzelliğini seyretmek isteyen herkes, senden ayrılarak ağladı.

4. Gül vakti olan bahar geldi, artık nazlanma ve lütfedip gezintiye çık; zira bahar sayesinde dünya baştan başa gül bahçesine döndü

5. Ey Nuri, kimseye hüner kumaşını göstermek haddin değilken, şiirin de sıraya konularak divan haline geldi.

29

1. Ey sevgili, kavuşmaya dair verdiğin sözünde durmaman tuhaf değil mi? Bu gece dostların davetine gelmedin ya bunun sebebi nedir?

2. Ey yüce soylu sevgili, ben sana vefasız diyemem; ama o zaman lütfet de bana bu işin aslını anlat.

3. Dolunaya benzeyen sevgilim, kavuşmayı erteleyerek beni hasret karanlıklarında bırakma; bu gece bir iyilik yap ve yalnız başına benim yanıma gel.

4. Bana da vefalı bir sevgili olacağını düşündüğüm için, senden gerçek kavuşmayı talep ediyorum.

5. Ey Nuri, mazmun kıymetli ve övünç kaynağı bir elbise gibidir; senin yaratılışının çocuğuna da bu güzel kumaş yeter de artar bile.

30

1. Hasret gözünden oluk gibi gözyaşı akar ve ben böylece felek değirmenini gözyaşımın seli ile döndürsem ne olur?

2. Eğer kâinat, sevgilinin yüzüne hasret olmasaydı, güneş her gün onu görmek için bin istekle yollara düşmezdi.

3. Ey sevgili, gökyüzüne akseden âhımın dumanına bak da, dolunayın bile benim kalbimin yarasını gösterdiğini bir gör.

4. O zalim sevgiliye sırrını açmana ne lüzum var; ne de olsa onun ağzından kavuşma vaadine dair bir cevap çıkmayacak.

5. Sevgilinin mahallesine varsam bile yüzünü benden saklar; zaten o hep cefa etmek için fırsat kollayan sevgili, bu âşık Nuri'den çekinir.

31

1. Ey saba rüzgârı, gül bahçesine gidip sevgilinin yanağını öp; kimi zaman sevgilinin saçlarına yüz sür, kimi zaman da nar çiçeği gibi olan gül yüzünü öp.

2. Sevgili, nazlanarak gül yüzünü göstermezse, onun hastalara şifa olan amber kokuları saçan saçlarını öp.

3. Benim için o ay parçası gibi güzel sevgilinin gözlerinden sürme gibi öp; onun gönlünü al ve saçlarını öp.

4. Ey saba rüzgârı, sevgilinin yanına git ve onun saçlarına sarıl; eğer sevgili dikbaşlılık gösterir, itiraz ederse onun sürmelenmiş gözlerinden öp.

5. Eğer sevgili lütfedip de bu aşkından düşkün Nuri'yi sorarsa, bunun kavuşmanın habercisi olduğunu bil, onun şeker gibi tatlı olan sözler söyleyen dudaklarını öp.

32

1. Gönül, sevgiliye kavuşmaya, kavuşma ise, ayrılık çekmiş gönle yaraşır; bülbül güle, gül de inleyen sızlayan, acı acı bağırıp çağıran bülbüle uygun düşer.

2. Güzelliğinin sıcaklığından yüzün terledi; zaten gül, çiy tanesine, çiy tanesi ise açılmış güle yakışır.

3. Güzelliğini, geceyi süsleyen mum gibi yeniden göster; çünkü senin mum gibi parlak yanağına benim pervane kesilen gönlüm yaraşır.

4. Âşıklarının senin saçlarına tutulmasına şaşılmaz; senin bu karmakarışık saçlarına yakışan şey taraktır.

5. Nuri'nin gönlü, ayrılık derdinin ateşiyle yanıp tutuştu; zaten yara gönle, gönlün de aşk yaralarıyla yanmaya, acı çekmeye münasiptir.

33

1. Ayrılık gecesinde gözüme uyku girmedi; ayrılık ateşi, aşk ile yanan gönlüme acı veriyor.

2. Kalbim yanıp kebap olsa da faydası yok, eyvah ayrılık ateşinde yanarak kebaba döndüm.

3. Ben gam kulübesinde mum fitili gibi yanmaktayım; yoksa o dolunaya benzeyen sevgilim, benim ayrılık ateşiyle yandığımın farkında değil mi?

4. Şarap bu dertten haberdar olsa da, çektiğim sıkıntıda bana dert ortağı olamaz; o sarhoşluktan sonra ortaya çıkan baş ağrısına tutulmanın endişesi ile gönül bundan vazgeçsin.

5. Ey Nuri, gönlü neşelendiren bahar mevsimi geldi; artık can kulağının bülbül seslerinden nasip almasını sağla.

34

1. Ey sevgili, herkes baştanbaşa aşk şarabıyla sarhoştur; hatta âşık bülbül de, gül bahçesinin goncası da sarhoş olmuştur.

2. Âşık, sarhoş olunca bütün sırlarını açığa vurur; zaten sarhoşun sırrını açıklamaması mümkün değildir.

3. Ben ayrılık acısının yarattığı sarhoşlukla yıkıldım; artık sabretmeye tahammülüm kalmadı ve ister istemez, elimde olmayarak sarhoş oldum.

4. Ey sevgili, eğer gözlerin sürekli mahmur olmasaydı, aşkının kadehi âşığın aklını başından almazdı.

5. Ey Nuri, sen ayrılığı düşünerek dertlenmekten vazgeç; sözleri şeker gibi tatlı olan o sevgili sana kendinden geçmiş bir şekilde kavuşma vaadinde bulundu.

35

1. Salınan servi, sevgilinin fidan gibi boyuna hasrettir, gül bahçesi ise özlemle o sevgilinin yanağını seyretmeyi istemektedir.

2. Sular, divane gibi binlerce ağlayıp sızlayarak çöllere düşerler; akarsu da senin gül yüzünü seyretmek için hasret çeker.

3. Ey sevgili, senden ayrıldığım için gözlerimden sel gibi yaşlar akar; âşık gönlüm de hep ayrılık ülkesinde hasret içinde kaldı.

4. Ayrılık günlerimi hesap ederek hasretle inlemek, sıkıntı içindeki gönül için eğlence olursa buna şaşılır mı?

5. Gam kulübesinde Nuri, sevgiliye kavuşmayı hatırına getirdikçe ne yazık ki özlemle gözünden kanlı yaşlar akıtır.

36

1. O sevgili tekrar tekrar naz ve nezaket, incelik gösterir; bu tavırlarıyla o, cana ve gönle çok zevk ve letafet verir.

2. O taze gül fidanına benzeyen sevgili, güldükçe tatlılığın kokusunu yayar; bunu görmezden gelmeye, inkâr etmeye kimin gücü yeter?

3. O ağzı gonca gibi olan ve güle benzeyen sevgili, nazlanıp da göz süzerek konuşmaya başladıkça gitgide artan bir zarafet, incelik gösterir.

4. Yabancıların sevgiliye vefasız dediklerini duydum; o kötülük isteyen kişilere olan düşmanlığım yeniden gitgide arttı.

5. Sevgili, rakibe sahraya, çöllere yakışan köpek diyerek onu kovaladı; Nuri, o güzellik padişahı olan sevgilin böylece sana çok büyük iyilik etti, itidalde bulundu.

37

1. Bak, sevgi rahmeti, sevgi suyu eğer ihsan ile döndürmese, muhabbet dolabı hiç dönmezdi.

2. Muhabbetin dünyayı aydınlatan güneşi ışık saldığı zaman, senin kalbinin aynası da güneş gibi ışık verir.

3. Gönül evim, vefa konuğunun meskenidir; zaten sevgi kapısı, hakikatin binası değil midir?

4. Kimin yaratılıştan mayasında sevginin edebi, terbiyesi varsa, iki cihanda da onun eğleştiği yer saadet köşkü olur.

5. Ey Nuri, vefalı insanları tarif etmeye ne gerek var; sevgi ve muhabbet sahibi insanlar her zaman kendini açığa çıkarır.

38

1. Ey saba rüzgârı, sevgilinin yanına git ve sırrımı ona aç da, benim gönlümün derdini söyleyerek onu bu derdimden haberdar et.

2. Onu çok özlediğimi, bu istek ve hasret yüzünden çektiğim sıkıntıları tek tek söyleyerek ona halimi anlat; eğer yine de ilgilenmez ve göz ucu ile bakmazsa o zaman ağlayıp inlemelerimi ona işittir.

3. Ey sabah rüzgârı, eğer o sevgiliyi uyurken bulursan, nezaketle saçlarına dokun ve onu uyandırıp kendine getirir.

4. Ayrılığın yürek yakan inleyişleri, âhları feleklerin üstüne çıktı; bunu ney gibi can yakan nağmesi ile onun köyünde sevgiliye duyur, bildir.

5. O nazlı sevgili, Nuri'ye yâr olmadı gitti; ey sabah rüzgârı artık insanlık sana kaldı, sevgilinin vefalı olmasını sağla.

39

1. O dünyanın hayran olduğu sevgili, bana güzel yüzünü gösterdi; fakat bu yüzden kalbime çok yaman bir bela olan ayrılık ateşi düştü.

2. Gönlümde dayanacak güç kalmadığı için, sevgilinin yanına yaklaşmam zor; o servi gibi uzun boylu güzel acaba sevginin çimenliğinde mi salınıp gezmektedir?

3. Hançere benzeyen dilinden bir haber almak mümkün değildir; yay kaşlı sevgilinin öfkeli yan bakışının oklarından sakın.

4. Ey gönül, o hışımlı bakışı cellâda benzeyen sevgiliden sakın; çünkü o ağlayan âşığa hiç vefa göstermez, o bir beladır, afettir.

5. Nuri, vefa göstermek o ay parçasına benzeyen sevgilinin âdeti değildir; o güzeller içinde herkesin sevgilisi olan sevgilim, ansızın gelen bir felaket gibidir.

40

1. Tutkun gönül, ayrılık gecesi yüzünden aşk ateşine düşse buna şaşılmaz; çünkü sevgilinin bakışı âşıkları için muska gibi tesir eder.

2. O taş kalpli sevgili, ne yazık ki bana hiçbir şekilde boyun eğmedi; o edalı, işveli sevgilinin kalbinde hiç yumuşama belirtisi olmadığını anladım.

3. Gönül, sevgilinin zalim bir cellâda benzeyen o bakışlarından korkar; zaten sevgiliden cana güven, emniyet verilmiş olsa, ondan kim şikâyette bulunurdu?

4. Üzüntüden yakamı kurtarıyorum dediğim zaman, can korkusu ile üzüntü içinde olan âşığa böyle mi teselli verilir?

5. Gönül, sevgilinin elinde eziyet çekerek yaya dönse, yine de sevgilinin her eziyetine tahammül etmek yiğitliğin şanındandır.

6. Sevgili, sayısız âşığını öldürse de, âşıkların mezhebine göre onların kanı sevgiliden sorulmaz, sevgili bundan mesul değildir; aşk yolunda öldürülenler için kan pahası yoktur.

7. Şişedeki şarabın temiz sudan farkı yoktur; zaten yardımcı bir gönülde, yardım içinde olan gönle göre keyif ve keyfin verdiği durum ortaya çıkmaktadır.

8. Soyu kötü olana nasihat fayda etmez ve ondan hayır gelmez; kabiliyetsiz kişiyi terbiye etmek hiç mümkün müdür?

9. Ey Nuri, rakiple gönlün uyuşması, anlaşması mümkün müdür? İnsan hiç can düşmanı ile yakınlık kurabilir mi?

41

1. Âşıkları hayran eden, sevgilinin güzel yüzünün parlaklığıdır; onu özleyenlerin yanmasına sebep olan da ayrılık ateşidir.

2. Ey insafsız sevgili, beni semtinden uzaklaştırdın; böylece gözyaşımın ummana dönmesine sebep oldun.

3. Önceden kavuşma vaktinde kara kaşlarını çatmazdın; peki şimdi beni ayrılık tuzağına esir etmenin sebebi nedir?

4. Ey sevgili, eskiden beni ne kadar mutlu ettiğini hatırlamıyor musun? O halde şimdi neden sürekli ağlatıyorsun, bu davranışının sebebi ne?

5. Eskiden, sana tutkun olan Nuri'den kavuşma değerini esirgemezdin; şimdi neden beni unuttun, bana gel de bunun sebebini söyle.

42

1. Benim böyle şiir söylememin sebebi, gonca ağızlı bir güzeldir; bülbülün feryadına sebep olan ise çimenlikte olma arzusudur.

2. Gönül yine sabır sermayesinin parasını çaldırdı; onun böyle düşkünleşmesinin sebebi sevgilinin çene çukurudur.

3. Bülbülün geceden ta sabaha kadar yürekler yakan feryadının ve ağlayıp inlemesinin sebebi hep diken yarasıdır.

4. Ne demek istediğin anlaşıldı, sözü uzatmana gerek yok; bülbülün kafese girmesine yola açan da onun ötüşüdür.

5. Nuri, yürek yakan âhlarla ağlasa buna şaşılmaz; bu kadar inleme ve feryadımın sebebi vatan arzusudur.

43

1. Gül ve sümbül sevgilinin kâkülüyle yarışamayacağı gibi, bülbül de asla bu ağlayan gönlümle bir tutulamaz.

2. Ay yüzlü güzeller, her ne kadar güzellikleriyle şöhret kazansalar da, o dolunaya benzeyen sevgiliyle kıyaslanmaları nasıl mümkün olur?

3. Aşk konusunda eşi benzeri olmayan pervane, hiç konuşmaz; lakin âşık olduğunu iddia eden bülbül zaman zaman feryat ve figanla söz söyler.

4. O, gül mevsimi olan baharda, aşk edebine riayet etmez; fakat gül bahçesinin ortasında açılmış gonca ile söyleşir.

5. Ey Nuri, bülbül ile biraz konuşmama şaşılmaz; ben de bülbül gibi âşığım, kişinin akranıyla konuşmasını kimse ayıplamamalıdır.

44

1. Yabancılara ihtiyacını söylemek uygun değildir; sakın sırrını yabancılara ve sevgiline açma.

2. Gönül bülbülü durmadan feryat eder ve ağlar inler; ama dikene hiç ihtiyacı yoktur.

3. Ayrılık acısına tutulmanın kolay bir şey olduğunu sanma; teselli bulmayan avare, başıboş kişinin sabretmesi çok zordur.

4. O naza düşkün ve tabip gibi olan sevgili, gönlü hasta olan âşığını hiç arayıp sormadı; o, nazlandığından asla gelip hasta gönlü iyileştirmez.

5. Ey gönül, gölge gibi onun arkasına düşme, onu tutamazsın kaçar gider; dünya saadeti için asla düşüncelere dalma.

6. Aşk yolunda iddiacı olma ve sakın boş konuşma; sofu da Mansur'um der ama darağacında asılmaya asla rıza göstermez.

7. Ey Nuri, onun öfkeli yan bakışları keskin bir kılıç gibi kalbe işledi; lakin sinemdeki yaranın ilaç alıp iyileşmeye hiç ihtiyacı yok.

45

1. Ey gönül, eğer ârif isen hiçbir şey bilmiyormuş gibi davran ve "bilmiyorum" mesleğini mesken edip söz söyleme iddiasını, cevap verme ihtiyacını bırak.

2. Taklidi bir yana bırak ve sakın zahit gibi riyakâr olma; dünyada kötü olan her şeyden vazgeçmek sana yol göstermeye yeter.

3. O kararsız tabiatlı kişinin dünyada kimseye yar olmayacağını sen de bilirsin; o halde gel de yan bakışı fitne kaynağı olan o sevgiliden vazgeç.

4. Bu dünyada gerçek feyze erişmek, hakiki feyzi kazanmak istiyorsan, sakın mecaz fikrine kapılma ve gel sevgilinin çene çukurundan vazgeç.

5. Nuri, aşk ipinin malını pazara çıkarma; zaten onu kimse bir pula bile almaz, bu sıkıntılı işten el çek.

46

1. Ey gönül, aşk kitabını iyiye yorarak sevgiliye aç; aşk şarabının kitabını da sırları bilen birine aç.

2. Seher vakitlerinde sevgilinin yüzünü açıkça görmek istersen, o güzele can evindeki sevgi penceresini aç.

3. Ey gönül, eğer sevgilinin iç yüzünü öğrenmek istiyorsan, bir gün ona tenhada sırrını açıkça söyle.

4. Ey gönül, pervane gibi aşk ile yanmak istersen, sessiz ol söz etme ve çaresizce can kanadını aç.

5. Can dimağını sevgilinin gül gibi kokusuyla kokulandırmak için, sevgilinin gül bahçesine daima istek kokularını saç.

6. Eğer yüzü kara rakip, yumuşaklıkla söylenen sözü anlamazsa, sen de öfke ile hemen kılıç ayetinden başkalarına bahset.

7. Ey Nuri, eğer maksadın kalbindeki yarayı tazelemekse, önce sevgilinin neşter gibi kirpikleriyle yara açmalısın.

47

1. Ey gönül, sevgilinin ayağının toprağını başına taç yap ve onun kölesi ol, ondan başkasına da ihtiyacını söyleme.

2. Sevgilinin tarafından sevinç rüzgârları estiği zaman, sen onun ayağının tozunu canının gözüne sürme gibi çek.

3. Ateşli, yakıcı âhlarla sevgiliyi incitme; çünkü o gül mizaçlı ve taze güle benzeyen sevgili, gül yaprağından daha tazedir, kırılgandır.

4. Nabzıma bakıp şifa veren tabip bana “Ayrılık hastasının ilacı sevgiliye kavuşmadır.” dedi.

5. Ey Nuri, aşk ateşi ile gözündeki yaşlar birleşince, dünyadaki insanlar durmadan hayrete düşerler.

48

1. Aşk ateşine düşen zavallı gönül kurtuluş yolu bulamaz; ben kesinlikle yanma konusunda pervaneye denk oldum.

2. Sevgilinin ayrılığı sebebiyle ettiğim ateş saçan âhları gör ve senin aşkının ateşiyle yüreğimin yandığını anla.

3. Gam sahiplerine, aşktan derde düşmüşlere sevgiliden şikâyet etmek yakışmaz; çünkü âşığın gönlü sevgilinin hal ve tavırlarıyla açılıp genişler.

4. Sevgilim pervasızca öldürse bile, kimse bunu sultanımdan soramaz; çünkü âşıkların mezhebinde âşığın kanını dökmek mübahtır.

5. Ey Nuri, dünyanın sıkıntılarına alışmış olanlar, bu sıkıntıları iyi talih olarak değerlendirmişler ve baht açıklığı diye isimlendirmişlerdir.

49

1. Saba rüzgârı, açılmış goncaya genişlik ve gönül açıklığı verdi, bülbülün nağmesiyle gül bahçesine hoşluk ve güzellik geldi.

2. Sevgili, yanıp yakılmamı, acı acı bağırmamı duydu; ama bu ağlamalarımız o güzeller padişahına daima sevinç kaynağı oldu.

3. Bismil kuşu gibi tuzağa tutulup toprağa düşsem de, gönlün ve canın ıstırabı sevgilinin ferah bulmasına, sevinmesine sebep olur.

4. O sevgili daha yeni yetişmiş bir çocuk olduğundan benim halimi bilmez; fakat o zamanın güzeller güzeline bizim ney gibi inlememiz neşe kaynağı olur.

5. Ayrılık acısı, Nuri'nin gönlünde sevinç bırakmadı; acaba bir gün bu harap gönle de neşe ve sevinç gelir mi?

50

1. Sevgili, yabancılarla gül bahçesinde neşe ile gezince, inleyen gönül çok zamandan beri açılıp sevinmedi.

2. Dolunay, sevgilinin güzel yüzüne rahat rahat bakarak ferahlanıyor; gönül ise sabahlara kadar yârin hasreti ile yıldızları saymaktadır.

3. O devrin güzeli olan gül yanaklı sevgili, lütfedip teklifsizce meclise geldi; artık gönül goncası gül gibi açılsın.

4. Sevinç ve hüzün kardeştir, zorluğun elbette kolaylığı olduğu gibi, gözyaşları da sonunda gönle ferah ve sevinç getirir.

5. Sevgiliden ayrılan Nuri ayrılık evinde ağlarsa buna şaşılmaz; şimdi o güzeller padişahı neşeyle safa üstüne safa etsin.

51

1. Ey sevgili, zulmün, sitemin rintler meclisinin tadını kaçırdığı gibi, nazlanıp gelmeyerek sarhoş gönlümü de üzüntü içine attın.

2. Ayrılığın zehirli damlası kadehin tadını bozdu; bu yüzden bende cansız cisim gibi en ufak bir güzellik kalmadı.

3. Ey gül yüzlü saki, sözünde durmadın ve ey servi boylu sevgili meyhanenin şarabını zehir ettin.

4. Eziyetinin acılığı, dayanılmazlığı deli gönlümü zehre boğdu; artık buna son ver ve tatlı kavuşmanla beni sevindir.

5. Ey Nuri, sakın uzun uzun isteklere kapılma; çok yalvarıp da o açılmış güle benzeyen sevgilinin canını sıkma.

52

1. O sevgilinin uygun olmayan davranışlarından ve bir kez bile bakmamıza izin vermeyen gaddar bakışlarından Allah saklasın.

2. Sevgilinin çirkin yüzlü rakibe iyiliklerde bulunmasına sabredebilmek çok zor; zaten sürekli sevgiliden şikâyet edip bağırmamın sebebi de budur.

3. Ağlayıp inlediğim zaman benim perişan halimi görüp dağların bile benim gibi ağlayıp inlemesi, feryat etmesi şaşılacak bir görüntü değil midir?

4. Âşık bülbül, gül bahçesinde sürekli acı acı bağırıp çağırır; hal diliyle ağlar ve sürekli olarak dikenden şikâyet eder.

5. Nuri o sevgiliden şikâyetim yok, benim âhım ayrılıktandır; bir de ayrılık acısı ile çektiklerimi inkâr etmesinden feryat ediyorum.

53

1. Bayram sayesinde bütün dünya neşeyle doldu; biz ise ayrılık köşesinde acı acı ağlayıp bağırıyoruz.

2. Gönül ayrılığın esiri olmakla hasret çekmekte; çalışıp gayret etmekle kurtulamadı.

3. Bayramdan kasıt, sevgiliye kavuşmadır; yoksa dertlilerin istediği bayram değildir.

4. Bütün dünya bayram kumaşını açık artırmayla satın alsa da, benim için sevgilisiz bayramın ne değeri var?

5. Nuri, bugün kimse sana gurbette bayramın kutlu olsun demedi.

54

1. Ey gönül, sürekli ağlayıp inlemen nedendir? O sevgiliden sana hiç adalet, güzellik erişmez mi?

2. Ya hüzün dağlarında ağlayıp inleyerek, Ferhat gibi üne kavuşmanın sebebi nedir?

3. Bütün dünya sevgilinin aşkına esir oldu; acaba o sevgili aşk halinden beni uzaklaştırır, benim kendisine âşık olmamı istemez mi?

4. Gül bahçesi sevgilinin güzelliğini görünce utancından yere geçer; boy çekip uzayıp giden servi de önünde baş eğip köle kesilir.

5. Nuri, sevgilinin aşkı ile inleyip sızlasa, acı acı inlese, buna şaşılmaz; aşk derdine alışıp gitmektedir, sevgilinin aşkı ile dolup taşmaktadır.

55

1. Gül bahçesinde yine baharın alametleri görülür oldu; bu sebeple bizim de çılgın bülbül gibi ağlayıp inlememiz gitgide artmaya başladı.

2. İşve yapma, nazlanma zamanı gelince sevgili dikbaşlılık gösterdi; böylece onun güzel yüzünde eşref saatinin çizgileri çekildi.

3. Sevgili, avare, zapt edilmez gönlümüzü ayrılık yüzünden eleme boğdu; zaten bu inatçı felek hiçbir zaman beni kavuşma ile mutlu edip sevindirmedi.

4. Bu ayrılık gecesinin acaba sonu gelir de, felek bana iyi günler gösterir mi?

5. Acaba Nuri ayrılık orucu tutarak ibadet eden Nuri bir gün gelir de sonunda sevgiliye kavuşarak bayram yapar mı?

56

1. Gönül, gama, kedere tutulmakla Ferhat'a benzedi; acaba o Şirin'e benzeyen sevgili bana acıyıp iltifat eder mi?

2. Ben gönlümü aşk zincirine bağladım; artık beni kimse kurtaramaz.

3. Mecnun'un ruhuna binlerce alkış olsun; aşk yolunda ustaca gitmekte ancak o üstattır.

4. Sevgilinin öfkeli bakışından kime şikâyet edeyim, ben sevgilinin bu bakışlarında yok oluyorum feryat etmek olur mu hiç?

5. Köleliğin usulü, her an bekleyip sabretmektir; sakın ağlama, ağlarsan üzüntü ve kederle arkadaş olursun.

6. Gönül sarayı, sevgilinin eziyeti ile yıkıldı; artık onun mamur olması mümkün müdür?

7. Nuri, aşk derdinden kurtuluş yoktur; sen o sevgilinin eziyetine boyun eğmeye, katlanmaya devam et.

57

1. O sevgili, beni kavuşma ile sevindirmedi; ben kavuşma nimetine erişemedim.

2. Zavallı gönül, ayrılık yüzünden muradına erişemedi; böylece ümidimin gülü bir an bile olsun açılmadı.

3. Kavuşmanın lezzetli suyuna ulaşamadım ve kalbimdeki hasret ateşi gitgide arttı.

4. Ona kavuşmak için yanan susamış kimseler, iyliğinin kaynağından hep uzak düştüğü halde o yüce tabiatlı sevgili onlara hiç su ihsan etmiyor.

5. Nuri, sevgilinin öfkeli yan bakışları da sevgiliyle işbirliği yaptıktan sonra sana iyilik edecek kimse kaldı mı?

58

1. Ey saba, git ve sevgiliye ayrılık halini anlat da, benim kalbimin ayrılık ateşinden küle döndüğünü haber ver.

2. Bu zayıf bedenim, bir an bile canlar canı olan o sevgiliden ayrılmasın, o bana can veren sevgilim gelsin; çünkü bu ceset cansız olmaz.

3. Ey zahit, o perişan, gayrete gelmez gönül, kuvvetli bir delil istiyorsa, aşk iddiasında bulunan için gözlerimin yaşı kanıt olarak yetmez mi?

4. Ey gönül, sevgilinin eziyetinden şikâyette bulunma; bak senin başına ne geldiyse hasetçilerin yüzünden geldi.

5. Ey sevgili, kavuşma ile düşmanları mutlu ettin; maksadına ulaşamamış Nuri ise ayrılık vadisinde dert içinde kaldı.

59

1. Kötü huylu karga, elbette açılmış gülü kıskanıp hoşlanmaz; aşka tutulmuş perişan bülbül ise gül bahçesini ister.

2. Rakiplerin âdeti, sevgiliyi kıskanmaktır, dolayısıyla onların sevgiliyi kıskanmaları şanlarına noksan getirmez, bu şaşılacak bir şey değildir.

3. Sabah rüzgârı, sevgiliyi kıskandığı için ona bakmaz; güller ve sümbüller de sevgilinin kâkülünü kıskanır.

4. Ey sevgili, ben baştan başa ayrılık ateşine yandım; pervanenin benim bu yanışımı kıskanmasına şaşılmaz.

5. Ey Nuri, kıskanç insanların seni ayıplamalarına sabret ve bunu kendine dert edinme, ne de olsa irfan sahiplerinin kıskanılması onların daha da yükselmesini sağlar.

60

1. Parlak güneşe benzeyen sevgilim, ne olur âşıkların topluluğuna gel; ey dolunay gibi sevgili, gel de bu gece bize yüzünü göster.

2. Seni beklemek için sabretmeye gücüm kalmadı, geceyi süsleyen mum gibi her an yanıyorum, bana yardım et.

3. Ey sevgili sabahlara kadar bülbül gibi acı acı bağırıp çağırmama sebep, sana kavuşmak için beklememdir; ey açılmış gül gibi olan sevgilim gel de yardım et.

4. Gam köşesinde bana dert ortağı olacak bir arkadaşım yok; dostlarım da beni terk edip gittiler.

5. Ey Nuri, sevgiliye yalvar, o güzel muhakkak yakınlık gösterir ve bir gün teveccüh gösterip ilgilenerek o sultan, o güzeller padişahı imdada yetişir.

61

1. Âşık için bayramın geldiğinin göstergesi, senin o hilal gibi kaşlarındır; lakin bayramın şartı ve usulü selamlaşmaktır.

2. Ay parçası gibi güzeller, birbirlerine güzelliklerini göstermektedir; bayramdan ayrı kalmak özellikle de hasret ateşi sebebi ile dayanılması zor bir durumdur.

3. Ayrılık kulübesinde sabah akşam ağlıyorum; bayramın güzelleri bana bir kez olsun merhaba demeyecekler mi?

4. O gonca ağızlı sevgili, bayram yerinde gül yüzünü göstermedi; acaba naz ile bayramın gülen gülü, sevgilim bana görünür mü?

5. O alnı ay gibi parlayan, yine kıymetli elbiselerle süslenip göründü; ey Nuri, bayramın eteğini ele geçirmek kolay değildir.

62

1. O bakışlarından şikâyet ettiğim zalim sevgiliden ve onun bana aman vermeyen yan bakışından feryat ederim.

2. Eskiden o sevgilinin iyilikle, iltifatla bakışına nail iken, şimdi o sevgiliye eziyet ilmini öğreten öğretmenden şikâyet ediyorum.

3. Âşıkların mezhebinde, şikâyet etmeye izin yoktur; fakat sevgiliyle aramızı bozan insafsız hasetçilerden feryat!

4. Sevince yabancıyız, kederle ise eski dostuz; bu yüzden durmadan kederli gönlümden şikâyet etmem normaldir.

5. Nuri, senin ağlayıp inlemelerin feleğin en son noktasına kadar ulaştı; fakat feryat ettiğin için şikâyet etmek âşıklığa yakışmaz.

63

1. Canın koklaması için amberden bile daha güzel olan şey, kavuşmanın kokusudur; bana sevgilinin yüzünden daha güzel bir şey olduğunu söyleyebilir misiniz?

2. Kavuşma kadehine susamış yanık gönüller için kevserden bile daha tatlı olan şey, kavuşma şerbetidir.

3. Kavuşma kadehi âşığa bir kez nasip olsa, sevgiliye kavuşma kadehinin bir damlası şeker kaynağından bile tatlıdır.

4. Misk kokulu siyah saçının vasfını anlatmak benim haddim değildir; yoksa onun en değersiz bir telinin bile taze goncadan daha latif olduğunu söylerdim.

5. Sevgili konuşmaya başlayınca, düşkün âşıklarını papağan gibi söyletir; ey Nuri o sevgilinin her sözü çifte çekilmiş şekerden (veya sevgilinin dudaklarından) daha tatlıdır.

64

1. Sevgilinin mahallesine ulaşmak, cennetin zevklerinden bile daha üstündür; zahit gel sıkılma da sevgiliye kavuşmadan daha güzel bir şey var mı onu söyle.

2. Sevgiliyle aynı mecliste bulunup, bir an olsun onunla sohbet etmekten daha üstün, tatlı ve kutlu bir zamanın olmadığını da biliyorum.

3. Âşık için sevgilinin yüzü, rahat uykudan daha tatlıdır; rahatlık bir tarafa, benim için bundan başka gönül hoşluğu olamaz.

4. Ey tabip, gönlü hasta âşıklar senden onların hatırlarını sormanı ister; çünkü bu onlara şerbetten, ilaçtan daha iyi gelir.

5. Ey Nuri, o sevgili iyilikle gelsin de biraz özür dilesin; onun böyle gelip özür dileme hali her türlü zevkten daha tatlıdır.

65

1. Hasret gözü uyanık olduğu için ona uykunun hayali bile gelmez; gel beni ayrılık acısıyla sürekli ağlatıp da günah işleme.

2. Ey renkli ve latif gül, ben seni candan seven bir âşığım; çılgın gönül sevgide Kâbe'nin Rabbine sadık olduğu kadar sadıktır.

3. Ey sevgili, sen yeni yetişen bir gonca fidanısın; lakin güzel yüzünün gül bahçesinde bülbül olmak da bana yaraşır.

4. Sultanım, ney gibi inleyip feryat etmemden incinme; ey efendim kederli gönlüm ayrılık ateşiyle yanmıştır.

5. Başkaları, beni senden büsbütün uzaklaştırmaya çalışıyor; sen lütfet de o nifak çıkaran arabozucu münafıklara güvenme.

6. Çeşit çeşit halleri anlatan bu gazel gayet güzel yazıldı; eğer alıcı gözle bakarsan bunun hali anlatan pek uygun ve güzel bir şiir olduğunu görürsün.

7. Kısaca söylemek gerekirse, inleyen gönlümü ayrılık ateşinde erittim; işte bu yüzden âşık Nuri diğer bütün âşıklardan üstündür, çünkü o aşkı yaşayarak anlatır.

66

1. O cefakâr sevgilinin benim canıma kastı olduğunu anladım; kim ne derse desin bu böyledir, sevgilinin başka ne amacı olabilir ki?

2. Sevgili tıpkı dünyadaki güneş gibi herkese yüzünü gösterir; ama o melek yüzlü bu ben düşküne karşı kayıtsızdır.

3. Gam meclisinde dert ortağı bir arkadaşım yok; bu yüzden hasret gözü sürekli gözyaşı döker.

4. Sevgili bu deli gönle ne ederse etsin müstahaktır; çünkü sevgiliye tutulmaya sebep de bu deli gönüldür.

5. Ey Nuri, acı acı bağırmayı bırak da, şimdi taze açılmış bir gül olan o gül yanaklı sevgili incinmesin.

67

1. Sevgiliye kavuşma muhiti, benim kendi kılıcımın ekmeğidir, kendi hakkımdır; yabancılar hangi sebebe dayanarak bana müdahaleye kalkışmak isterler?

2. Ey sevgili, senin aşkının meydanına düşüp, can nakdini uğrunda saçan gönül, bin bela ile mum kesildi.

3. Aşkının beratına kavuştum; ama onu tasarruf etmeye, kullanmaya başladığımdan beri işim gücüm ağlamak oldu.

4. Şimdi ayrılık acısının sancağının altındayım; ama hayalim bu bayrakla sürekli sevgilinin ülkesine sefer yapar.

5. Aşk ülkesinde bana kalacak olan sadece gam mahsulüdür; elinden açık hisse aldıysam da, onun bir değeri yoktur.

6. Gönlün baş kalemi, senin güzelliğinin defterinde yazar; yaralı gönle yalnız sen derman olabilirsin, bu sana yakışır.

7. Vefanın toplanmış işlerinde senin adını bulamadım; muradına erişememiş âşık, çaresiz kalıp senin beratını yeniledi, adını yeniden yazdı.

8. Ey sevgili, yoksa cefanın emredicisi misin? Gel bana söyle, sen naz ülkesini berat ile mi aldın?

9. Senin kullarından olan Nuri, o deftere dâhil değilse de; lütfedip onu da kullarından biri olarak say.

68

1. Baykuşun ankalık tasladığı garip bir asırdayız; kötü huylu karga ise çalgıcı gibi nağmeler süslüyor.

2. Şeytanlar, hikmet sırlarını bilmeden saltanat zannında bulunarak, yüzük sahibi olduklarını söyleyerek Dârâlık, sultanlık taslar.

3. Sinek, sofu gibi iffetten dem vuruyor; eşek arısı da şekeri koklayarak ona arkadaşlık ediyor.

4. Bazen miskin tilki seyahat halini anlatıyor; kendi zannınca hilesini açığa çıkararak bilgiçlik taslıyor.

5. Yüzü kara karga gül bahçesinde yuva kurup, bülbülü kovarak âşıklık taslar.

6. Şakayık, hiç çekinmeden güzel kokulu güllere sataşır; ısırgan ise çer çöp içinde latif bir gül gibi davranır.

7. Dikbaşlı söğüdün doğruluktan bahsetmesine ise şaşılır; ey Nuri, devedikeni serviyle boy ölçüşüyor.

69

1. Bu çaresiz gönül, sevgiliye kavuşmanın yollarını arar; bu sırrı başkaları duymasın yoksa beni tekdir edip azarlarlar.

2. Aşk delisi, halini yabancılara söyleyemez; lakin çaresizce bağrına Leyla’nın, sevgilinin resmini çizer.

3. Dilsiz de olsa âşık sırrını anlatır; bu sırrın gizleneceğini sanma, mutlaka hal diliyle açıklanır.

4. Yüzünün sayfasına, güzelliğinin ayeti yazılmış; hayal fikrinin hocası ise sürekli onu tasvir eder.

5. Siyah ayva tüylerin yanağına bir başka parlaklık verdi; sanki şimdi ezel katibi nur ayetini yazıyor.

6. Bu gece rüyamda rakibi, sevgiliden ayrı gördüm; Allah kolaylaştırsın, herkes bunu iyiye yordu.

7. Ey Nuri, sevgiliyle aynı mecliste olmak nasip olsa da, ayrılık hallerinin macerasını ona kim yeniden anlatabilir?

70

1. Ey gönül, halimi sevgilime anlatmam mümkün değil ve ey yeni açılmış kalem, bunu bir mektup şeklinde yazmam da imkânsız.

2. Eğer sevgili bana bir kez iyilikle baksaydı, beni hasret ayaklarının altına atmazdı; o sevgili benim viran gönlümü tamir edilemeyecek bir biçimde yıktı.

3. Yabancılar dünyaya hükümdar olsalar da, ben onlara dost gibi görünemem; nihayetinde sevgilinin meclisinde düşmanı iyi bir şekilde karşılamak mümkün olmaz.

4. Evet yeri gelince insana mertlik, insanlık yapmak düşer; fakat rakibi yola getirme hususunda gecikmemek gerekir.

5. Sonu gelmeyen gözyaşları, aşk macerasını ortaya çıkarır; Nuri, o huysuz sevgiliyi etkilemek ne mümkündür?

71

1. Bütün dünyayı sarhoş eden saki mi, yoksa şarap şişesi midir? Peki ya bülbülü perişan edip çıldırtan gül değil midir?

2. Mutluluğun kokusu, can dimağını kokulandırmakta, acaba bu koku, sevgilinin kâkülünden mi geliyor?

3. Bu gönül yakan inlemelerle inleyen ney değil de, seher vakitlerinde gül bahçesinde acı acı bağıran bülbül müdür?

4. Gönül, ayrılık zamanında şaşılacak bir aşka düştüğü için, durmadan sevgilinin saçlarının sümbül olup olmadığını fark edememeye başladım.

5. Yabancılara iltifat etmek senin şanına yakışmadığı gibi; bu isteğine kavuşamamış Nuri'ye yabancı gibi davranmak da uygun bir yol değildir.

72

1. Canım, yüzünün güzelliğini seyredenler senin ay yüzlü olduğunu söylerler, güzelliğinin ışığını görenlerse onun için gönülleri aydınlatan, gönüller açan ayna derler.

2. Ey sevgili, bu mübarek bayram gününde rakibin hilesi yüzünden keder içindeyim; düşmanlarsa o gümüş gibi beyaz kollu sevgiliye (rahatça) selam veriyorlar.

3. Ayva tüylerin belirdikçe düşkün âşıklar bundan zevk alırlar; çünkü gönül kapan güzeller bazen âşıklarına tanıdık derler.

4. Âşıkların yürek yakan inleyişleri, o sevgili için mutluluk sebebidir; anlamayanlar benim ney gibi inleyişlerimi hiçe sayarlar, değersiz tutarlar.

5. Kederli Nuri, sürekli ağlasa da olur; ama bütün el âlem senin için vefasız diyor, bu durumda sana yazık olmuyor mu?

73

1. Ben doğruluk pirine doğru yöneldim, Allah'ın kapısına sığındım; biz riyasız sevenlerdeniz, bizim aşk tekkesinde saflığımız, samimiyetimiz var.

2. Zahit, biz çabalayarak gönülden samimiyet Kabe’sinin yoluna girdik, tevekkül, her şeyi Hakk’a bırakmak delil midir, zaten bizim kılavuzumuz Hakk’ın rahmetindendir.

3. Gönülden bağlılığım var ve ben her türlü gösterişten uzağım, dalkavukluğun ne olduğunu da bilmem; fakat vefa sahibiyim.

4. Bütün dünyanın hasetçileri, istemezleri beni tekdir etmek için birleşse ve kimse benden yana çıkıp yardım etmese üzülmem, zaten benim Allah’ım var, o bana yeter.

5. Muradına erememiş Nuri’nin mutluluğa ve gönül ferahlığı, neşesi olmasa buna şaşılmaz; çünkü biz eskiden beri gam ve kederle arkadaşız.

74

1. Âlemler, aşk denizinde kaybolmuştur; yeryüzü ise aşk limanında bulunan bir inci tanesi gibidir.

2. Akıl olsun, can olsun, gönül olsun bunların hepsi aşkın, sevda ateşinin devam eden halleridir.

3. Talihin ve bahtın bütün bayındır yerleri, aşkın pervasızca akan seline kapılmış ve harap olmuştur.

4. Dünyayı aydınlatan güneşin mumu, ışığını aşkın eşsiz cevherinin ışığından alır.

5. Sapkınlıkla doğru yol arasındaki hadiseleri birbirinden ayıran, aşkın fetvasıdır.

6. Mecnun gibi aşkla ülfet edinenler, aşk çölünün eteğinde yer tutarlar.

7. Nuri'yi bu gül bahçesinde bülbül gibi söyleten, aşkın renkli ve latif gülüdür.

75

1. Gönlüm sarhoş ve aklını kaybetmiş olmasına rağmen dilim halimi arz eder; elimdeki misk gibi siyah kalemim de sözlerimi yazar.

2. Üzgün kalbim, ayrılık günlerinin hesabını tutarken yanılmaz; gözyaşı nakdimi dökerken, dilim de halimi anlatır.

3. Seher postacısı gidip sevgiliye benim halimi anlatsın; benim söz söylemeye gücüm kalmadı, artık sırrım ne durumda olduğumu anlatıyor.

4. Zahit beni ayıplama, çünkü senin âşığın hallerinden haberin yoktur; ben son nefesimi versem bile yine canım halimi açıklar.

5. Nuri, o sevgilinin sözünü can kulağıyla dinle; çünkü cihana padişah olan sevgilim merhamet etti ve bana halini anlattı.

76

1. Müjdeler olsun, sevgiliden bana aşk mektubu geldi; böylelikle onun güzel yaradışılında insanlık olduğunu anladım.

2. Onun yüce nazmındaki nezakete, inceliğe dikkat et ve onun mektubunu toprağa yüzünü sürerek saygıyla al.

3. Bu sevda mektubu, kavuşmanın yarısı sayılır; onda kavuşmaya dair birçok açık ve gizli işaret vardır.

4. Kanlı gözyaşımla sevgiliye halimi arz ettiğim bir yazı yazmıştım; o da halimi anladı ve iyilik etmeye gayret etti.

5. Merhaba özleyen gönlümün mutluluk getiren postacısı, bu mektup kederli Nuri’ye sevinç getirmiştir.

77

1. Ben şimdi dünyanın ne olduğunu bilmeyen zamanın öyle bir Mecnun’uyum; ben sevgilinin aşkının şarabı ile sarhoş olduğumdan, şarabın, kadehin ne olduğunu da bilmiyorum.

2. Gül bahçesindeki gül gibi sabah akşam ağlıyorum; lakin yeni açılmaya yüz tutmuş goncanın bu deli gönlümden haberi yoktur.

3. Zerre kadar mecalim kalmadı ve ona sırrımı açtım; sevgili de kendisine olan aşkımı bildiğinden bana yüksekten bakıyor.

4. Hasrette kalarak sevgilinin aşkının kâkülünün esiri oldum; bakıp hayrete daldığımdan aşkın ne olduğunu da bilmedim.

5. O sevgili güzelliğini arz ettiği halde ona bakamam ve ben kendimden öyle geçtim ki, artık sevgilinin güzel yüzünden haberim olmuyor.

6. Sevgili, kederli Nuri’ye gizliden gizliye kavuşma işaretleri yapar; onu bayramda sevindirirse artık gelecek vaadi ortadan kalkar.

78

1. Kavuşma gerçekleşmezse, yine sevgiliden ayrılık da var; sevgili güzelliğini göstermediği zaman ise ayrılık acısı da hazır.

2. Kavuşmanın lezzetli şerbeti olmayınca, hasret ateşiyle her türlü melalet, üzüntü hazırdır.

3. Sevgili galiba benim kavuşma isteğimi anladı ve öfkeyle alnını buruşturmaya da niyetlendi.

4. Belki gelir diye onu davet etmeye niyetlendim, beni istekle, rağbetle karşılamazsa pişmanlık acısı da hazır demektir.

5. Kısaca söylemem gerekirse benim de gönlümün kanı hasret ateşindedir; ey Nuri sevgili için ziyafet de hazır.

79

1. Gönül, bülbül gibi ağlayıp inlemek istiyor; böylece çaresiz gönlüm aşkı açığa çıkarmak istiyor.

2. Onun maksadı, seni sana şikâyet etmek değil; sadece kederli gönlün yarasını anlatmak istiyor.

3. Aşk ateşini saklamanın imkânı var mı? Gönül pervanesi, ateşin yandığını göstermek istiyor.

4. Sevgilinin alıcı kuşa benzeyen bakışlarında hiç insaniyet nişanesi olmamasına rağmen; gönül kuşu ise sevgilinin gölgesinde yuva yapmak istiyor.

5. Ey kaşı keman sevgili, âşık, yaralı gönlünü senin hışımlı yan bakışının okuna hedef yapmak istemektedir.

6. Yanağının kandilinde ışığında, güzelliğin parıltısı görünür; o istekle halini ziyadesiyle anlatmak istiyor.

7. Senin öfkeli yan bakışının kanımızı dökmek istediğini bildiğimiz için, Nuri, senin Kâbe gibi tavaf edilen mahallende bile rahat edemez.

80

1. Ay gibi parlak alınlı sevgilim, güzelliğini gitgide artırır ve dolunaya döner; onun yüzünün ışığı günden güne ışık saçmaya başlar.

2. Gül yaprağı, dikenin pençesinde böyle saklanıp kalmaz, o sevgili yeni açmış bir gonca gibidir bugün açılmış gül olur.

3. O derde derman olan sevgili ne kadar nazlansa ve yukardan baksa da, elbet bir gün gelir ve derdime derman olur.

4. Yeni terlemiş bıyıkların, senin güzelliğinin parlaklığına halel getirmez; aksine o siyah tüyler, güzelliğinin beratına unvan olur.

5. Kalemin yazarken çıkardığı seslerden benim ne halde olduğum anlaşılsa da, aşk macerasını anlattığımız şiirlerimiz bir divan meydana getirir.

81

1. İkbal kadehinin damlasıyla sarhoş olanlar, gaflete düşer ve şaşılacak bir şekilde aklını, şuurunu kaybedip kibirlenir.

2. Gurur taşı, onun ikbal kadehini kırar ve saadet kâsesi de kibir yüzünden hasar görür.

3. İkbal kasrının temelinde sağlamlık yoktur; bu sebeple yüksek mevkilerde bulunan insanlar ancak sonlarını düşünürlerse temiz ve iffetli olurlar.

4. Temiz yaradılışlı olanlar, eteklerini dünyanın kirli sularına bulaştırmazlar ve rüşvet yemeyerek ismet kazanırlar.

5. Veli olan minnet edip de el açmaz; açgözlü olmayanlar da yaptıkları iyiliği başa kakmaz ve bu davranışları ile beğeni kazanırlar.

6. Övülen bu hasletlere sahip olanlar, her zaman talih ve saadete ulaşır ve onlar parlak güneş gibi şöhret kazanır ve bilinirler.

7. Ey Nuri, her zaman tevekkül kapısında yer al; çünkü tükenmez bir hazine olan irfana sahip olanlar bu sayede nimetlere kavuşur.

82

1. Bahar mevsimi geldi ve gül bahçesindeki güller açtı; gönül bülbülü ise sevgiliden ayrıldığı için ağlamaktadır.

2. Biz eskiden sevgiliyle safa, mutluluk meclisinde diz dize oturuyorken, şimdi ondan ayrıldığımız için durmadan gözyaşı döküyoruz.

3. Felek beni sevgiliden ayırdı, eyvah! Ben ona kavuşmanın sonunda ayrılık olduğunu bilemedim.

4. Sevgiliden ayrıldığım için güçsüz düştüm; benim derdimin dermanı ancak sevgiliye kavuşmaktır.

5. Muradına erişemeyen ve kederden başı önüne düşen Nuri, halini yazıp şiire dökse ortaya bir divan çıkar.

83

1. Ne zaman sevgilinin önünde ağlasak, yeni açılmış güle benzeyen sevgili, halimizden anlamayıp bize gonca gibi güler.

2. Sevgilinin o yay kaşları benim kalbimi nişan alıyor; onun öfkeli yan bakışının okları kalbime tesir edip onu baştan başa kana buladı.

3. O sevgilinin güzel kokan kâkülleri, fitne çıkarır; o gözleri mahmura gönül verenlerin işi gücü ağlamak olur.

4. Gönül evinde sevince hiç yer kalmadı; zaten üzüntü askerlerinin çiğneyip geçtiği yerler viran olup yıkılır.

5. Nuri, insanın kimi zaman sevinip kimi zaman da üzüleceğini bil ve sakın kavuşma sayesinde mutlu olup, ayrılık yüzünden de kederlere düşme.

84

1. Bahar geldi ama sevgiliye kavuşmak ne mümkün; onunla gezintiye çıkıp biraz hava alabilmek çok zordur.

2. Ey gönül, bayramla bahar aynı zamana denk gelse bile o şuh sevgiliyle selamlaşmak mümkün değildir.

3. Gönül, ümitsizlik bağıyla bağlanıp şaşkınlık içinde kalmıştır; kavuşmanın sabah namazına erişmek hiç mümkün müdür?

4. O gül gibi ağızlı sevgiliden burnumuza vefa kokusu gelmedi; o bana bu kadar eziyet ederken vefa etmesine imkân var mı?

5. Ey Nuri, o sevgiliye kalbinin temizliğini, samimiyetini göstermen lazım; fakat o lütfedip sana bakmıyor bile, bu durumda ümit edip, yalvarman bile işe yaramaz.

85

1. Feleğin şişesi, aşk incisindendir; dünyayı aydınlatan güneş ise aşk yüzüklerinin yapıldığı bir yerdir.

2. Mescit, mihrap ve kilise, aşk sarhoşlarının tecellí ettikleri viran yerlerdendir.

3. Zahit, boşuna bizim kafamızı karıştırmaya kalkma; çünkü aşk meyhanesinin kapısının, sevgi ve muhabbet yuvası olduğu doğrudur.

4. Kavuşma köşkü, âşık için gül bahçesi gibidir; orası külhan gibi olsa bile sevgili ile beraberken aşkın gül evine döner.

5. Herkes Hallac-ı Mansur gibi "Ben Tanrı'yım" sözünü söyleyemez; zira o aşk için can vermek isteyen bir divanedir.

6. Zahit, Allah'ın sırlarının tecellísini göremez; çünkü o aşka yabancıdır ve kaba sofuluk ile de bunu anlaması mümkün değildir.

7. Bu dünya bayındır bir yer değildir; çok uzun zamandan beri âriflerin gönlü gibi yıkıktır.

8. Hakikat mumu, dört unsurun (hava, su, ateş, toprak) fanusunda gizlidir; hakikati bilenler ise o mumun etrafındaki aşk pervaneleridir.

9. Nuri, eğer senin amacın hakikat ilmini bilmekse, gönül sır kitaplarının bulunduğu bir aşk kütüphanesi gibidir.

86

1. Gönül, o naz padişahının kölesidir ve onun aşkının yolunda yıkılıp yere düşmüştür.

2. Gönül evini aydınlatan da, sevgilinin ay yüzünün parlaklığıdır.

3. Ay ve güneş, sevgilinin güzelliğinin ışığı sayesinde parlar, onlar bu sebeple mahcup olsalar buna şaşılmaz.

4. Beni ağlatan o gonca gibi küçük ağızlı sevgilidir; ama aynı zamanda güldüren de yine onun gül gibi gülüşüdür.

5. Nuri'nin ne söylediğine dikkat et ve onu iyi dinle, zira o sevgi ve muhabbet meclisinin söyleyicisidir.

87

1. Seni bu letafetin sebebiyle açılmış güle, yürüyüşün sebebiyle de salınan servilere benzetirler.

2. Senin hışımlı yan bakışında bu kadar kibir ve kendini beğenmişlik varken, dünyadaki herkes senin fettan bir güzel olduğunu söylemez de ne yapar?

3. Benim gözyaşlarım nehirleri bile geçti; böyle bir sele umman deseler sezadır.

4. Dünya saadetinin sürekliliği yoktur, feleğin sürekli döndüğünü herkes bilir.

5. Aşk yüzünden yakalar yırtılmakta; ey Nuri düşkün âşığın hep ağladığını söylerler.

88

1. Gönül bülbülü, senin güzelliğinin gülüne âşıktır; senin o alıcı kuşlara benzeyen bakışının işiyse kalpleri avlamaktır.

2. Bu kederli gönlüm, eskiden beri acılarla dosttur, ben onlarla eskiden beri dost olduğum için, ne kadar tedbir alsam da bundan kurtulamam.

3. Bende irade olsa yeni mazmunlar bulup da söylemezdim; benim papağan gibi söylememe sebep olan, sevgilinin ayna gibi parlak yüzüdür.

4. Hayalim, sevgilinin resmini gözümün önüne getirmek için uğraşır durur, sürekli olarak bunu düşünmem delilik alameti değil de nedir?

5. Nuri, o Yusuf gibi güzel sevgiliye bütün dünya müşteri olmuştur; fakat satıcılar bu pazarla ilgilenmez, çünkü bu pazar can pazarıdır.

89

1. Bu perişan gönül, ayrılık tuzağına esir oldu; gönül ise senin güzelliğine âşıktır, gel de benim elimden tut, bana yardım et.

2. Işık, senin gül yanağından gül bahçesine koku verir; senin saçlarının kokusundan âşıkların burnu hoş misk kokuları ile doldu.

3. Ey yay kaşlı sevgili, ben gönlümü senin kirpiklerinin okuna nişan ettim; o halde neden alnını buruşturup kaşlarını çatıyorsun?

4. Gönül, kavuşma metaına müşteri olarak hata etti; aşktan sarhoş olduğum için bilmedim ve büyük bir suç işledim.

5. Gönül kuşu, senin güzelliğinin mumunun ışığına pervane oldu; hal böyleyken Nuri’nin o nurlu meclisi mesken tutmasına şaşılmaz.

90

1. Yanık gönlüme ayrılık ateşinin düşmesinden korkuyorum, onun her kıvılcımı ayrılık sebebiyle ta canıma kadar ulaşır.

2. Pervane, senin mum gibi yanağının parlaklığını seyreder ve onun parıltısına can verdiği için şükrederek düşüp ölür.

3. Gözyaşlarım gitgide denizlerdeki dalgalar kadar çoğaldı, zaman zaman damlaları eteğimin köşesine düşüyor.

4. Gönül sahiplerini sevindirmemek, feleğin âdetlerindendir; bu yüzden söz erbapları çoğunlukla ayrılık vadisine düşer.

5. Saltanata erişmenin ilk şartı, zahmet ve sıkıntı çekmektir; bu yüzden onlar bazen Ken‘an memleketindeki Hz. Yusuf gibi zindana düşerler.

6. Hemcinslerin düşmanların hilesi yüzünden düşkün bir duruma gelirlerse, ona yardım etmek için gayret etmek, onun akranlarının vazifesidir.

7. Nuri, sevgilinin seni kavuşma sayesinde sevindireceğini sanma; onun âdeti işve ve nazdır, çokça eziyet eder.

91

1. Güzeller, gül bahçesinde dolaşmaya çıktıkları zaman, gül bahçesindeki açılmış güller utançlarından kıpkırmızı olurlar.

2. O gözleri mahmur güzeller, işveler etmeseydi, sevgilinin öfkeli bakışlarından aklım karışıp perişan olmazdı.

3. Sevgili, yüzüne düşen saçlarını taramaya başlayınca, o fitneler çıkaran kâkülleri akılda karar bırakmaz.

4. Bütün dünya hiç merhameti olmayan zalim bir sevgiliye tutulmuş ve bütün divane gönüller onun aşkını kemendine kapılmıştır.

5. Nasıl ki pervaneler yanmalarına rağmen yine mumun ayağının dibine düşüyorlarsa, yanık gönüller de yanmalarına rağmen sevgilinin meclisinin mumundan ayrılmaz.

6. Sevgili, meclisinde sürekli yabancılarla diz dize oturup konuşmasa, onun ettiği eziyetlerden asla şikâyet etmezdim.

7. Nuri, hışımlı yan bakışıyla fitne çıkaran güzeller, eziyeti âdet haline getirmişlerdir, bu yüzden sen de gel sevgilinin eziyetlerine tahammül et.

92

1. Ey gönül, sende yine ayrılık acısının alametleri var; sonunda sevgili senin aşkından haberdar oldu.

2. Görünüşte bütün dünya mutluymuş gibi görünür; ama aslında herkes başka bir hal ile kederlenmektedir.

3. Ey sevgili, âşıklara hor görerek bakma, onların da seher vakitlerinde yürek yakan âhlarının olduğunu bil.

4. Geceyi süsleyen mumun dikbaşlılık etmesine şaşılmaz; onun kaza makasına ulaşan beli kadar başı var.

5. Yanmış pervanenin daha da yanası vardır; takdire layık olup yanabilmek için kolu kanadı vardır.

6. Saba rüzgârının saf bir kokuyla letafet getirmesinden, sevgilinin yanından geçtiğini anladım.

7. Nuri, o güzeller padişahı sana merhamet etmediği için ayrılık külünde de kalsan yeridir.

93

1. Sevgili, güzellik ülkesinin padişahı olup âlemi süslemiştir; onun kaşları güzelliğinin üzerinde bulunan hoş bir tuğra gibidir.

2. O amber kokulu ayva tüyleri, sevgiliye yeni bir parıltı verdi; fakat sevgilinin siyah kâkülleri âşıklarının başına sevda oldu.

3. Âşıkları bülbül gibi düşkün ve perişan olurlarsa buna şaşılmaz; çünkü o nazlı sevgili letafetin gül bahçesinde açmış renkli bir gül gibidir.

4. Sabah rüzgârı, hasret burnuna güzel kokular getirir; şimdi can dimağını güzel kokular ile doldurmak imkânı vardır.

5. Sevgili, kendisinin aşkıyla çılgına dönmüş Nuri'nin halini sorarsa, o çaresizin aşk derdiyle söyleyip durduğunu sevgiliye haber ver.

94

1. Talihim elvermedi, sevgili nazlanıyor; o padişah kullarını hatırlayıp da onlarla ilgilenmez.

2. O güzellik padişahı olan sevgili ve rakip, beni hor görerek kavuşmaya yaklaşmama izin vermedi ve beni uzaklaştırdılar.

3. O gonca ağızlı sevgili, istese papağan gibi konuşur; ama o tatlı sözler söyleyen sevgili büyüklenerek konuşmuyor.

4. Gülde vefa kokusu olmadığı gibi, bülbülde de sabır yok; goncalar gülmüyor ve gül bahçesi nazlanıp duruyor.

5. Ey Nuri, herkes sevgiliye kavuşarak bayram etti; fakat sevgili nazlanarak sana merhaba bile demez.

95

1. Bu deli gönlü Mecnun'a döndüren sevgili Leyla mıdır? Ya onun gül yüzündeki hoş kokulu ayva tüyleri saf amber midir?

2. Güzelliğinin parlaklığından çimenlik hep lale bahçesine döndü; yoksa benim ay gibi parlak alınlı sevgilim dünyayı süsleyen güneş midir?

3. Âşıklar, gül bahçesindeki bülbül gibi feryat ederler; onların böyleağlayıp inlemelerine sebep olan o latif güle benzeyen sevgili midir?

4. Kimsenin bilmediği fakat görülmesi gereken asıl hikmet, herkesi sarhoş eden aşk kadehinin kırmızı şarap olup olmadığıdır.

5. Ey Nuri, sen de o sevgilinin eziyetine ve cefasına kapıldın; her seferinde ettiği eziyetler nazdan mı kaynaklanıyor bilmiyorum.

96

1. Bu çaresizin senin yüzünden mi aklının karıştığını sormadığın gibi, düşkün âşığının senden ayrıldığı için mi ağladığını da bilmedin.

2. Ayrılık acısı yüzünden durmadan gözyaşı döküyorum; buna rağmen senin için mi ağladığımı hiç soruşturup öğrenmek istemedin.

3. Ayrılığınla beni cansız bir kalıp gibi kuvvetsiz ve zayıf bir hale düşürdün; sana kavuşarak mutlu olanlar hep yabancılar mıdır?

4. Ey sevgili, senin vefasız ve kararsız bir güzel olduğunu anladım; ama herkese eziyet etmek senin âdetin midir?

5. Kederli Nuri sabahları hasret kulübesinde gözyaşı döker; fakat sen onun senden lütuf mu beklediğini bir kere bile sormadın.

97

1. Düşkün gönül sürekli ağlayıp inlemesin de ne yapsın? Bu gidişle gözyaşlarımın seli dünyayı tufana vermez mi?

2. Sevgilinin gül bahçesine benzeyen mahallesinden ayrı kalmak da ayrı bir dert oldu; gönül, bülbül gibi yakasını yırtmasın da ne yapsın?

3. Ey sevgili, âşık seni yabancılarla gördüğünde ne yapsın? Buna tahammül etmek o kadar zor ki ağlayıp inlemesin de yapsın?

4. Ey padişah, avareler Mecnun gibi çöllere düştüler, onlar ayrılık acısıyla akıllarını kaybetmesin de ne yapsınlar?

5. Ey Nuri, sevgilinin mahallesine gidip sürekli neva etme, yoksa o sevgili nazlanarak ettiği eziyetleri daha da artırır.

98

1. Sevgili, benim canımın ipini binlerce eziyet ederek koparır; o güzeller padişahı, isterse âşıkların başını kesip onları öldürür.

2. Sevgili, benim kavuşma sayesinde bir an bile mutlu olmamı istemediği için, gözyaşlarımın seli tufana döndü.

3. Sevgiliye yalvardım; ama benim sözüm o güle benzeyen sevgiliye geçmiyor; onun güzellik bağındaki gülleri de cahiller topluyor.

4. Sevgili gül bahçesinde açılmış gülleri toplamaya çıktığında, o hoş kokulu gülleri hep deste deste rakibe verir.

5. Sevgi ve merhamet yaprakları o sevgilinin eline geçse, zamanın güzeli olan sevgili, onları paramparça edip koparır.

6. Mecmuadaki şiirlerime rağbet etmez ve nazlanarak onların yazılarını kazıyıp, sayfalarını yırtar.

7. Nuri sakın o sevgilinin canına can olduğunu sanma; onun hışımlı yan bakışı, göz göre göre kalbinden bin can alır.

99

1. O sevgili, muma benzeyen yüzünü gösterdiği zaman, mecliste dolunayın ışıklar saçtığı sanılır.

2. Sevgilinin kirpiklerinin okunun temreni kalbimde kalsa da, ben onun eziyetinin ve cefasının mızrağından şikâyet etmem.

3. Ayın yüzeyinde görülen siyahlık aslında siyahlık değildir; o benim ayrılık dolayısıyla yanan yüreğimdeki yaranın aksidir.

4. Pervaneye dönmüş gönlümüz, gül bahçesinin bülbülüyle kendini kıyasladı; ama ne tuhaftır ki bülbül, yakasının yırtığını gösterirken, ben göstermiyorum.

5. Nuri kalbindeki ateşi kime gösterdiyse, onlar da ayrılık ateşiyle yanmış kendi yüreklerini gösterdiler.

100

1. O sevgili nazlandıkça, çılgına dönmüş âşık nağmeler eder; ney gibi inlemelerim dokuz felekten ses getirir.

2. Sevgili, yolda bana rast gelse, göz ucuyla bile bakmaz; ama rakibe rastladığı zaman durup selam verir.

3. O acımasız sevgili beni öldürünce eline ne geçecek? Ümit edip yalvaran kişi aşk macerasına girişemez.

4. Sevgilinin amacının bizi sınamak olduğu anlaşıldı; ama aşka tutulmuş kimseler zaten aşk için canlarını vermekten çekinmezler.

5. Ey Nuri, âşıklar sevgilinin kanlı gözlerinden korkarlar; çünkü o sevgili yemin etse de yan bakışı sözünde durmaz ve eziyet etmeye devam eder.

101

1. Sevgilinin yüzünün güzelliğine baksınlar ve onun yüzündeki acemice yazılmış hattı görsünler; sevgiliyi gösteren o aynadaki sırları fark etsinler.

2. Kalbini aşk ateşinin yandığı buhurdan gibi bir tandır haline getiren kimseler, o yanık gönlü ve amber kokuları saçan saçları görsünler.

3. Ben, ayrılık derdiyle cansız bir bedene döndüm, bu halime numune isteyenler duvara baksınlar.

4. Ben sevgiliden şikâyet etmiyorum ama çirkin tabiatlı rakibin bana neler yaptığını herkes görsün istiyorum.

5. Nuri gibi sevgilinin gül yüzünü seyretme gailesine düşen kimseler, önce sevgilinin mahallesinin gül bahçesindeki diken yaralarını görsünler.

102

1. Aşk feyzine sahip olanlar, bunu Hz. İsa'dan, Hz. Meryem'den almadıkları gibi, bu meclisin sarhoşları hakikat kadehini Cem'den almazlar.

2. Bu bağın gülleri, safa suyunu şebnemden almazlar; zira aşk nebatı, benim samimi gözyaşlarım sayesinde tazelik kazanır.

3. Gözyaşlarımın dalgaları sayesinde, eşi benzeri olmayan pek çok inci ortaya çıktı; ama aşk incisini benim nemli gözyaşlarımdan almamaları ilginçtir.

4. Rakibin kalbine pervasızca âh okunu atanlar, minnet edip gayret ve himmet yayını benim elimden almazlar.

5. Ey Nuri, bu meclisin âşıkları, ney üfleyenler gibi eğri bakmazlar; onlar gerçekte gönül yakan inlemeyi üflemekten, havadan almazlar.

103

1. Beni bülbül gibi ağlatıp inleten o ağzı güle benzeyen sevgilimdir; benim âşık gönlümü papağan gibi söyleten tatlı dilli sevgilimdir.

2. O nazlanarak yürüyen sevgilinin fidan boyu servi gibidir; onun hayali benim gönlümü eğlendiren bir gül bahçesi gibidir.

3. Gözlerimden ırmaklar gibi akan gözyaşlarım tükenmek bilmez; çünkü o selin aktığı yer hayret dağında saklıdır, bilinmez.

4. O sevgilinin gönül okşayan her sözü, benim canımın sermayesidir; o meclisi süsleyen sevgili, gönül evimde canımın ta kendisidir.

5. Eğer o nazlı sevgili, iyilikle baksa, Nuri vallahi bunu kavuşmadan addederdi.

104

1. Ey sevgili, senin güzel yüzün âlemi aydınlatan güneşe varlık bağışlar; aşkının kadehi de bu sarhoş gönle bambaşka bir hal verir.

2. Yüzünün güzelliği güneşin ışıkları gibi meclisleri süsler; ey gözümün nuru, yanağının parlaklığı da benim kendimden alır.

3. Gül yüzüne baktıkça kalbim neşeyle dolar; senin şeker gibi tatlı sözlerin beni bir başka hale sokar.

4. Yeşillerle donanmış güller sana övünüp durmasınlar; çünkü senin güzelliğin her zaman âlemin gül bahçesini süslemektedir.

5. Ey güzeller şahı, senin ayrılığının kışı bu gönlü hüzünle dolu Nuri'yi tir tir titretir; ancak sana kavuşma ümidi onu ısıtır.

105

1. Senin yüzün, güzelliğin gül bahçesinde renkli bir gül gibidir; fidana benzeyen boyunsa tuba gibi yüce bir servidir.

2. Ey padişah, lütfedip de bir kez bana baksan ne çıkar? Şimdi kurban bayramıdır, kavuşmayla benim mahzun gönlümü sevindir.

3. Efendim, gönlüm senin uzaktan söylediğin bir merhabaya razı olmazken, şimdi bir bakışına bile razıdır.

4. Benim gözyaşlarımın neden ırmak gibi durmadan aktığını soruyorsan, onun çeşmesinin kıyamete kadar suyu tükenmeyecek olan büyük bir deniz olduğunu bilmen gerekir.

5. Ey sultanım, o kara yüzlü rakip, meclisinde sana arkadaş oldu; ey sevgili, ağlayıp inleyen Nuri'ye yapacağın en iyi lütuf yine geleceğe kaldı.

106

1. Parlak aya benzeyen güzel yüzün meclisleri süsler; yanaklarınsa gül bahçesinde açılmış bir gül gibi renkli ve latiftir.

2. Ey sevgili, yüzünün gül bahçesinin gülleri çok latif olduğu gibi, özellikle boyun da gül bahçesinde gönlü süsleyen bir fidandır.

3. Gözlerinin ahusu benim bu ağlayıp inleyen gönlüm garip bir hale getirdi; seni avlamanın mümkün olmadığını biliyorum, bu yüzden amacım seni sadece seyretmektir.

4. Ey güzeller şahı, âşığın eli bir türlü senin kavuşma eteğini tutamaz; ama göz ucuyla da olsa bir bak, zaten mahzun gönlümün istediği de budur.

5. Gerçi muhabbet gül bahçesindeki bülbüller ötmüyorlar, ama Nuri başka türlü bir âşık olduğu için kendine hâkim değildir, bu sebepten acı acı bağırmaktadır.

107

1. Ey saba rüzgârı, sevgiliden gelecek haber gecikti, bari bir iyilik yap da sevgilinin mahallesine gidip o dolunaya benzeyen sevgiliden bir haber getir.

2. Ayrılık sebebiyle sabaha kadar bekleme yıldızları saymaktayım; çabuk o güneş gibi âlemi aydınlatan sevgiliden bana bir haber getir.

3. Ayrılık günleri, saçlarımın sayısını bile geçti; sen sakın sevgiliyi kıl kadar incitmeden onu bu ayrılıktan haberdar et.

4. Sevgiliden ayrıldığım için her günüm uzun gecelere döndü, Allah aşkına benim gittikçe çoğalan derdimi sevgiliye bir anlatıver.

5. Ey Nuri, bülbül gibi her fidana konarak inleyip sızla; çünkü bir yıl geçmesine rağmen o açılmış güle benzeyen sevgiliden haber alamadım.

108

1. Yüzün gül gibi açılmış, boyun da güzellik fidanı gibi; bu gül bahçesinde senin vücudundan ileri gelen şeyler letafet yapraklarından başka bir şey değildir.

2. Sabrımın sermayesini senin uğrunda saçıp savurmama rağmen, aşk cevherimin sermayesi yine sende emanet kaldı.

3. Ey sevgili, yaratılışımda günahsızlık ve temizlik olduğunu bilirsin; sana kalbimin temizliğine dair metni şerh edip açıklamak sana güvenmemek olur.

4. Eğer istediğin, ağlayan âşığı sınamaksa, sonu gelmeyen eziyetler etmene gerek var mı?

5. Sultanım, Nuri’nin senin eteğinden el çekeceğini düşünme; çünkü güzellerin bazen sevgi ve vefa gösterip bazen de eziyet etmeleri onların eski âdetlerindendir.

109

1. Bu ayrılık hali böyle devam etmez, sonunda kavuşma olur; herkes gam ve keder içinde olsa da yine bir sevinç, gönül açıklığı olur.

2. Sevgili, güzelliğinin devleti için eğer kendini üstün görse de, ayva tüyleri çıktığı zaman elbette itaat ederler.

3. Ağlayan âşığın sevgilisi, zarif ve nükte bilen bir güzel olursa, onun ettiği cefada bile âşıklar için letafet vardır.

4. Resimlerde tasvir edilen eski güzeller, gerçekten güzel olsalar da, bu devrin nükteli güzellerinde bir başka hal, bir başka güzellik vardır.

5. Ey Nuri, sevgilinin ayrılığına katlanmak zordur; fakat hasret çektikten sonra ona kavuşmanın da ayrı bir lezzeti var.

110

1. Ey gönül, sen aslında incelik olan bir güzele gönül ver; akıllı ve nükte bilir güzellerde nasıl bir güzellik olduğuna da dikkat et.

2. Kendinin kadrini kıymetini bilmeyip cahillerle aynı mecliste bulunan sevgiliye sakın meyletme ve bu işin sonunda pişmanlık olduğunu iyi bil.

3. Bak benim sevdiğim güzel, iyi huylu olduğu gibi onun gül yüzünde de türlü türlü letafet, güzellik vardır.

4. Biz sevgiliyi bilmiyor değiliz, öteden beri onun yan bakışları ile tanıştık, onun işveli bakışında muhabbet olduğu gördük.

5. Âşık için maksat, sevgilinin güzel yüzünü seyretmekten başka bir şey değildir; ey Nuri, senin o sevgiliye gönül vermende de elbet bir hikmet var.

111

1. Sabah rüzgârı, sevgilinin gül bahçesine benzeyen yüzünün kokusunu getirdiğinde, bu sevinçten mahrum gönle de sevgilinin yolunun toprağını getirir.

2. Kırlardaki çimenler yine benim kanlı gözyaşlarımın seline kapıldı gitti; bunu görenler, “acaba bu dalgaları umman mı getiriyor” dediler.

3. O derde deva olan sevgili nazlanarak göz ucuyla bana baktı, bu ne güzel bir müjdedir, umarım bu sayede derdime derman bulunur.

4. Sevgiliyi rakiple beraber görmek kadar büyük bir dert olamaz; bu durum âşığın haddinden fazla gözyaşı dökmesine yol açar.

5. Nuri, o sevgilinin ağzından laf almanın imkânı yoktur; ancak bülbüle bahar mevsimini getiren açılmış güldür.

112

1. Bu gönül açan yer, gül bahçesi ile denktir; taptaze goncaların bulunduğu bu yerde, yeni yetişmiş güller de eksik değildir.

2. Yüzü ayna gibi temiz ve parlak olan o peri yüzlü güzeldir; ama onun bir yan bakışı âşıkların gönlünde yara açan keskin bir bıçak gibidir.

3. O işveli sevgili bazen eline eziyet için makasını alır; dükkânı süsleyen o sevgili, âşıklara cefa etme konusunda ustadır.

4. Benim dileğim sevgiliye başımdaki dertleri inceden inceye, en ayrıntılı şekilde anlatmaktır; eğer o gelir de ayrılık saçlarını keserse bu benim için mutluluktur.

5. Nuri, o sevgilinin aynası için can parasını verirdi; fakat ne yazık ki o nazlı sevgili, tıraşa gelmediği gibi pohpohlanmaktan da hoşlanmaz.

113

1. Gönül, senin ayrılığının ateşli bekleyişi sebebiyle yanıp yakılıyor; gönlün yanmasında dolayı hasrete uğrayan gözümüz durmadan ağlıyor.

2. Bahar mevsimi geldi, gül bahçesinde herkes neşe içindedir; benim gönül bülbülüm ise sabah akşam inleyip sızlamaktadır.

3. Kavuşma meclisi anılınca bana başka bir hal gelir; gönül de sevgilinin hayaliyle Mecnun gibi hayran olur, kendinden geçer.

4. Gurbet vadisinde kimsesiz kalsan da üzülme, bahtımın yıldızı hep böyle kalmaz, muhakkak bir gün parlar.

5. Ey Nuri, gerçi rüzgâr benim aklımı dağıtıp, gönlüme eziyet etse de, kâh iyi kâh kötü derken zaman gelip geçer ve güller açılır.

114

1. Gözlerim zaman zaman bahar bulutu gibi ağlar; taze fidana benzeyen sevgilim de gözümün yaşlarını görüp sevinçten güler.

2. Yine ilkbahar geldi ve dünya gül gibi açılıp sevindi; gönül bülbülü ise sevgiliden ayrıldığı için inleyip sızlıyor.

3. Âşık, kavuşma meclisinin teklifsiz misafiri de olsa, her kavuşmanın sonunda ayrılık vardır, dünyanın âdeti böyledir.

4. İyilik ve kötülük, üzüntü ve sevinç kardeş gibidir; bir de bakarsın ağlarken gülmeye başlarsın, dünyanın hali böyledir.

5. Ey Nuri, ayrılıktan dolayı kederlenme, bahtının yıldızı hep böyle kalmaz, bir gün gelir parlamaya başlar.

115

1. Ey güzeller sultanı, fidan gibi düzgün boyun, gönlümü süsleyen bir servidir; senin yanağının kırmızılığı da güzellik bakımından gülden bile üstündür.

2. Gönül, senin güzelliğinin parıltılarını seyredince çılgına dönüp pervane gibi yanmakta, bülbül gibi de âşık kesilmektedir.

3. Alnındaki siyah kaşların, kudret hattı olup akın yazısıdır; yay gibi olan kaşların emsalsiz güzellikte süslü ve ince nakıştır.

4. Ey sevgili, sen eziyetlerinle beni hiç güldürmedin, hep ağlattın; fakat güzelliğinle gururlanma, çünkü bu dünyada güzellik kalıcı değildir.

5. Nuri'nin senin güzelliğinin yüceliğinde ağlaması reva mıdır? Ona merhamet et ve ondan kaçıp da onu kendi haline bırakma, çünkü o aşk derdine tutulmuştur.

116

1. Gönüldeki aşk nüshası, sırlarla dolu bir hazinedir; senin güzel yüzünün parlak aynası da nur mahzenine benzer.

2. Gönül kuşu, senin güzelliğinin gül bahçesine bülbül olduğundan beri, ben sürekli olarak âh edip acı acı bağırmayı kendime zikir edindim.

3. Senden değil malımı mülkümü, canımı bile esirgemem; zaten canımdan başka sana hediye edeceğim bir şeyim de yok.

4. Utanma, mahcup gönül için kavuşma yolunda bir engeldir; bu arada âşığın utangaçlığı da bazen ona yabancı, rakip olur.

5. Ey Nuri, sevgili olmadan gül bahçesi bile benim için gam kulübesidir; ama sevgiliyle beraberken hamam ocağı bile gül bahçesine döner.

117

1. O yeni açmış goncaya benzeyen sevgili, benim inleyip sızlamalarıma aldırış etmez; hatta o beni bülbül gibi ağlatmak ister.

2. Ney gibi acı acı bağırıp ağlayışım, halkı sabaha kadar uyutmaz; ama ne var ki bu inleyişlerim o taş kalplinin kalbine hiç tesir etmez.

3. Sevgili, âşığın gam evinde neler çektiğini sormaz; zaten biz o güzelin bize merhamet edip acımayacağını biliyoruz.

4. O yay kaşlı sevgili, bize ne kadar cefa ve eziyette bulunsa da, sabredersek kalbimizdeki bu kederler de geçip gider.

5. Ey Nuri, ârif, divane gönlün söylediği her şeyi dinler; ne de olsa bazen deliden bile doğru haber alınırmış.

118

1. Bu hüzünler evindeki Yusuf’un hayali gibi ayrılıkla Kenan ülkesinde kalan gamlı gönül müdür?

2. Düşkün gönlün âşık Züleyha’sı, dünyanın makam ve mevkiine bakmaz; o, âlemi süsleyen güzel yüzün zindanda olduğunu gayet iyi bilir.

3. Yusuf’un müşterileri ipliklerini pazara çıkardı; fakat ona talip olan herkesin gözü yine terazide kalmıştır.

4. Bu pazarda sevgilinin güzellik metaını almak için para yerine can vermek gerekir; bu yolda canını vermeyen ondan mahrum kalacaktır.

5. O sevgiliyi bütün fikrimle kuşatmışım, ondan başka bir şey düşünmüyorum; o yeni yetişmiş sevgilinin unutulduğunu sanmayın.

6. Farkında olmadan hata edip sırlarımı açığa çıkardığım için, çaresiz gönlüm ayrılığa düşmüştür.

7. Ey Nuri, şimdi sevgiliden ayrılma ile sabah akşam gözyaşı dökmek de hikmetin bir görünümü değil midir?

119

1. Bahar yaprağı, gül bahçesinde senin yüzünün güzelliğini gördüğünden beri, hasretle gözleri nergis gibi açık kalmıştır.

2. Ey sevgili, senin ayrılığın beni deli etti, bu yüzden ağlayan inleyen kalbim Mecusî tapınağına döndü.

3. Bu karmakarışık gönül bu aşkın sırrını açığa vurmazdı; ancak ey lale yanaklı sevgili senin aşkının yarası bu sırrı açığa çıkardı.

4. Nehirler, başıboş bir şekilde sabah akşam kendilerini taşlara vurarak dövünürler ve ağlayıp inleyerek sevgilinin yüzünü görmek isterler.

5. Bu mevsimde gül bahçesinin hocası bülbüldür; kuşlar, çimenlikte ezberden Mantıku't-tayr'ı okusunlar.

6. Âşık bülbül gözlerini kapayıp kafasını sallar; ama iki kanadının olması, onun aşk öğretisinde cahil olduğunu gösterir.

7. Ben de aşk ateşinde pervane gibi yandım; bu inleyen gönülle bülbülün bahse girişmesi şaşılacak bir şeydir.

8. Hakikati bilen kişiler, gerçek aşka ulaşanlar, pervane gibi aşk ateşine düşmeyen birine âşık demeye utanır.

9. Nuri, gül güzeli nazlanarak yüzünü göstermese, bülbül çimenlikte böyle acı acı inleyip sızlamazdı.

120

1. O gül bedenli sevgiliden ayrıldığım için gözlerim kanla dolar; kanlı gözyaşlarımla da çimenlik gül rengine döner.

2. Âşık, sevgiliye kavuşma düşüncesiyle yine hayal çölüne düştü; onun Mecnun'a dönüp aklını kaybedeceğinden korkuyorum.

3. Aklı başında olan kimseler, gelecek düşüncesi ile kaygılanmaz; ama çaresiz gönül için o hayalle mutlu olmaktan başka yol yoktur.

4. Gönlüm hiç şüphesiz sevgilinin eziyetlerine layıktır; zaten o nerede bir ay yüzlü sevgili görse ona tutulur.

5. Ey Nuri, o güzeller padişahı, sana yeni yeni eziyetler ediyor; buna üzülme; o padişahın eziyeti kanun yerine geçer, bu da şifadır.

121

1. Galiba o sevgili, güzel yüzünü göstermek istiyor; ama onun amacı nazlanarak hile yapmaktır.

2. Sevgili, her ne kadar muhabbet yüzü gösterse de, aslında o düşkün âşığını üzmek ister.

3. Aşk nüshasından haberi bile olmayan zahide bak; hala hakikat iddiasıyla mücadele ediyor.

4. Zahidin gönlü, sıtmanın verdiği harareti, kendi zannınca aşkın hararetine benzetmeye çalışır.

5. Nuri, cahil zahit, ayva tüylerinin esrarını/ esrara benzeyen ayva tüylerini niteleyemez, nitelemeye çalışsa da boşuna uğraşır.

122

1. Gönül avlama konusunda usta olan o sevgili, kement atıcı mıdır; yoksa onun öfkeli yan bakışı âşıklar için naz oyunu mudur?

2. Gönül, bir bakışla, sevgilinin bakışının pençesine düştü; acaba o gözleri mahmur sevgilinin yan bakışı alıcı kuş mudur?

3. Tutkun gönüller, sevgilinin cefa oklarından kurtulabilmiş değildir; o güzeller padişahı, hep başkalarının gönlünü mü yapar?

4. Sevgili, ne yazık ki beni yine kavuşma meclisinden uzaklaştırdı; acaba onun bu eziyetleri naz mıdır?

5. Ey Nuri, herkes sevgiliden ayrıldığı için inlemektedir; ama acaba herkesin sevgilisi benimki kadar seçkin midir?

123

1. Bu gamlı gönül, sevgilinin kâkülüne tutulup bağlanmıştır; sen onu hür sanma, o deli için zincir gerekmez, o zaten bağlıdır.

2. Gönül, sevgilinin yanağının mumunun ışığına pervane kesilmiştir; bu yüzden yanıp yakılmadan hiç çekinmez.

3. Benim şarap kadehiyle sarhoş ve akılsız olduğumu sanmayın; kıyamete kadar beni sarhoş eden o gözleri mahmur sevgilidir.

4. Bir an bile sevgiliye kavuşup mutlu olmadım; hep kavuşmayı bekleyerek gözlerimden yaşlar döküyorum.

5. Ey Nuri, zahit bilmeden katı davranıp bağnazlık yapsa da, sen ayağını meyhanenin kapısından çekme/ senin kadehin meyhanede olsun.

124

1. Ey padişah, elinden bir şey gelmeyen çaresiz âşıklar, ayrılıkla durmadan ağlamaktadır; işte bu aşk hastaları sabaha kadar ağlayıp sızlarlar.

2. Ay parçası gibi güzeller akrep burcunda doğmasalardı, gönül, ayrılık yüzünden sürekli uyanık olmaz ve yıldız saymazdı.

3. O peri, eziyet elmasıyla gönlümü yaraladığı için, gözyaşlarım kanlı bir oluk gibi akmaktadır.

4. Sevgilinin ay gibi parlak yüzünün üstündekileri siyah tüy sanmayınız; onlar felek hattatının, ayın yüzüne karaladığı meşktir.

5. O ay gibi sevgiliye âşık olan sadece Nuri değildir; avarelerin hepsi onun aşkından Mecnun gibi çöllere düştü.

125

1. Ey sabah rüzgârı, parlak güneş gibi sevgilimden bir haber getirdin mi? O dolunaya benzeyen ay gibi güzel yârimden bir haber yok mu?

2. Sabah rüzgârı oyalanıp sevgilimden haber getirmedi; gözlerim de hasretle yollarda kaldı, durmadan ağlıyorum.

3. Ey sabah rüzgârı, hayal habercisi, sevgilinin mahallesine gidip gelsin; böyle olursa devrin en seçkini olan sevgilimden haber getireceğini umarız.

4. Ben ayrılık köşesinde bülbül gibi acı acı bağırıp feryat ediyorum; hiç kimse sevgiliye benim hiç durmadan ağlayan gözlerimden bahsetmiyor mu?

5. Sel gibi olan gözyaşlarım tufan gibi âlemi sele verdi; ey Nuri sen bu ummandan sevgiliyi haberdar et.

126

1. Bu gül bahçesinde esen soğuk rüzgâr, bu kederli gönlümü sonbaharın uçuşan yaprakları gibi baştan başa darmadağın etti.

2. Hasretle bekleyen gözlerim, sabaha kadar yıldız saymasa, ben kindar felekten bir an bile şikâyet etmezdim.

3. Gözlerimden gece gündüz sel gibi gözyaşı akmasaydı, ayrılık ateşi hiç şüphesiz kalbimizi yakardı.

4. O sevgiliye derdimin sırrını açarak halimi anlattım; acaba bana iyilikle bakıp halime itibar edip benimle ilgilenir mi bilmiyorum.

5. Ne yazık ki gönlümün gül bahçesi, hasret ayazı yüzünden açılmaz; ey Nuri kalbini ferah tut çünkü artık ilkbahar geldi.

127

1. Kâküllerin teli, deli gönlüme zincir oldu; ama gönül bu tuzağa kendi düştü, bunu kendi yaptı, sonucuna da kendi katlansın.

2. Gönül, muradına erişemeden ayrılık vadisinde kalmış ağlayıp sızlıyor; sakın bundan incinme, çünkü bu Allah'ın takdiridir, buna sabretmen gerekir.

3. Eğer ârif isen bunu Allah'tan bil ve suçu kimseye yükleme; benim başıma gelen iyi kötü her şey yalnızca benim gönlümün kusurudur.

4. O sevgili, bana nazlanıp gülerek baktı; ey gönül müjdeler olsun bu iyilik, vuslatın müjdesidir.

5. Ey Nuri, işte o zalim sevgili insafa geldi, galiba inleye sızlaya ettiğin dualarının etkisi yeni yeni görülmeye başlandı.

128

1. Ey gönül, ayrılık derdiyle kuvvetten kesilip hayret fikrinin potasında eridiğin yeter.

2. Sen daha gurbetin verdiği sıkıntı ve ıstıraptan kurtulmadan, aylarca, yıllarca ayrılık tuzağına esir oldun artık yeter.

3. Eğer ârif isen, ihlâs sahibi olan üstadın yoluna gir; başkalarının elinde oyuncak olup, perişan hale geldiğin yetmedi mi?

4. Benim maceram herkese eğlence olduysa ne yapayım? Ey gönül, sen herkesin meclisinde örnek oldun yeter.

5. İhlâsla gönülden doğruluğa dayan ve hakikatin eteğini tut; ey Nuri nefsin istekleri peşinde koşma, bu kadar ayak altında kaldığın yetmedi mi?

129

1. Ey güzeller sultanı, sen hep bu elinden bir şey gelmeyen, zavallı âşığa eziyet ediyorsun; kısaca söylemek gerekirse senin bana geciken alâkan, beğenin hep rakibedir.

2. Ey parlak aya benzeyen sevgilim, işte senin hercai olduğun apaçık ortadadır; senin âşıkların bunun için ayrılık vadisinde çaresiz kaldı.

3. Gönül yarasına, bir lütuf merhemin yok; göğsümüz senin eziyet kılıcınla yeni yeni yaralarla doldu.

4. Ey güneş yüzlü sevgilim, gönül aynası, senin güzelliğinin aksini görmediği gibi, attığın zulüm taşlarıyla da bin parça oldu.

5. Ey Nuri, gül bahçesinde açılan goncanın hep dikene meyletmesi gibi, o gül yüzlü sevgilinin de rakip hiç eteğini bırakmıyor.

130

1. Bu dünyada sana tutulup âşık olmayana adam mı denir? Ya sensiz geçen bir âna mutlu bir ân mı denir?

2. Neden gül gibi yüzün utançtan terledi? Yoksa senin goncaya benzeyen yanağındakiler çiy damlası mıdır?

3. Sevgili, eziyet kılıcıyla kalbimde yeni yaralar açar; acaba bu yeni yaralar bana merhem midir?

4. Cansız bir beden gibi zayıflayıp güçsüz düştüm; kederli gönlüm yine ayrılık derdiyle gamsız mıdır?

5. Nuri'nin hiç iyi bir iş yapmadığını söylerlermiş; peki rakibe haddini bildirmem kötü bir şey midir?

131

1. Sevgiliye duyduğum aşk, kalbimde ateş gibi yanan bir meşaledir; onun alevlerle dolu her bir kıvılcımı silsile halinde ta feleğe kadar çıkar.

2. O, sabır ipiyle bağlanmış canım ve kalbim için devamlı sevda vadisine çıkan bir yoldur.

3. Âşıklar, Mecnun'un devesi gibi ipsiz bir şekilde başıboş dolaşırlar; işleri gönül şehrine sevda getiren kafilelerdir.

4. Şimdi benim aşk derdimin geçeceğini sanma; çünkü bu, çaresi olmayan büyük bir derttir ve bu derde sabretmek çok zordur.

5. Nuri âh çekmeyi uzatıp da acı acı bağırma, zira aşk mezhebinde, aşk yolunda böyle bağırıp çağırmak, şikâyet etmek demektir.

132

1. Bizim meylimiz, zamanın ahu gözlü bir güzelinedir; o, dünyada güzelliğiyle öne çıkmış bir güzeller padişahıdır.

2. O güzellik bağının gül bahçesinde yeni yetişen ve servi gibi salına salına işveler yapan sevgili, açılmış bir goncaya benzer.

3. Onun işvesi ve nazı, âşıkta hiç güç kuvvet bırakmaz; o gözü mahmur sevgilinin yan bakışından sakınmak gerekir.

4. Âşıkların meclisi, onun yüzünün ışığıyla aydınlansa da, bizim âşık gönlümüz onun kurduğu meclisin mumuna pervanedir.

5. Ey Nuri, kalbi buz tutmuş zahit, aşkın ne olduğunu bilmediği için, senin derdini efsane zanneder, sana inanmaz.

133

1. İnsanın kimi zaman yükselirken kimi zaman da aşağı seviyeye düşmesi dünyanın âdeti olduğu için, sen de bu gururu bırak.

2. Dünya halleri bir kararda gitmez, kimileri kavuşmayla mutlu olur, kimileri de ayrılık çeker.

3. Kimi neşeli, kimiyse matem tutup ağlar; kimi sevgilisiyle diz dize oturur, kimi sevgilisinden uzaktadır.

4. Kimi kuru ekmeğe hasret kalır, kimi çeşit çeşit nimet ve bolluk içinde sevinir.

5. Nice olgun ve kâmil insanın vücudu toprakta çiğnenir; pek çok fazilet sahibi insansa hüsrana uğrayıp avare gezer.

6. Kimine herkes itibar eder, böylece kimi herkes tarafından beğenilirken kimisinden de nefret edilir.

7. Nice insanın kalbi parlak ayna gibiyken, pek çoğunun gönül aynası atılan taşlarla kırılmış.

8. Bu durum, ders alınması gereken bir bilmecedir; bu sırrın elde edilmesi ve anlaşılması kapalı kalmıştır.

9. Nuri sakın bu dünyada kederlenip üzülme; bu dünyadır bir gün üzüntünün sonu neşe ve sevinç olur, sen de muradına erersin.

134

1. Sultanım, lütfet de âşığın meclisine gel; sevgilim buyur şeref vererek meclisimizi şenlendir.

2. Tabibim, bu hasta gönül senden deva beklemektedir; kavuşmanın tesirli ilacı ile ona derman ol.

3. Bu gece gelerek ziyadesi ile senin için aşka düşen ben âşığına bir yüz göster; ey ay yüzlüm hüzünlü evime gel de neşelendir.

4. İşve ve nazının canıma tesir ettiği yeter, bundan bıktım; parlayan yıldızım, akşam olmadan bana gel.

5. Ben senin güzelliğinin gül bahçesinde sana âşık bir bülbülüm; benim açılmış güle benzeyen sevgilim gel de bu ağlayan Nuri'ye acı.

135

1. Kara bahtım, kötü talihim bana yine yüz göstermedi, sevgiliye kavuşma hasretiyle çaresiz kaldım.

2. Gönlümde pek çok keder ve üzüntü belirtisi ortaya çıktı ve beni çeşit çeşit akla gelmez üzüntüler sardı.

3. Gaddar felek sanki büyük bir kini var da bana düşmanca eziyetler ediyor.

4. Gönül gemisi, ayrılık derdiyle bir girdaba düştü; acaba kavuşma ümidiyle bir kenara çıkabilecek miyim?

5. Dikenin tırnakları, goncanın eteğini yırtmasaydı, bülbül Nuri gibi sabah akşam acı acı ötüp bağırıp bağırmazdı.

136

1. Ey padişah, gözyaşımın nehri, kaynak olan gözümün çeşme olmasındandır; bu yüzden gözyaşlarım durmadan kanlı bir çeşme gibi akmaktadır.

2. Sevgilinin aşkının kemendine tutulmak zor bir durumdur; çaresiz gönül de onun bakışının alıcı kuşunun yeni avıdır.

3. Sevgilinin yanağında, güzel yazılmış bir hatta benzeyen ayva tüylerinin belirmesi bir onun güzelliğine mani değildir, onlar sevgilinin güzellik beratının derkenarı olup güzelliğine noksanlık getirmez.

4. Güzelliğinin Hıta ülkesine ait misk saçan bir metaya benzeyen amber gibi ayva tüylerin, benim için dünyalara değer.

5. Ayrılık acısı aşkınla çıldırmış Nuri’yi bülbüle çevirdi; onun işi her an sevgiliyi hayal ederek gözyaşı dökmektir.

137

1. Siyah gözlerin sarhoş gibi mahmurluk ediyor; bakışlarınsa durmadan naz yaparak fitneler çıkarıyor.

2. Çaresiz gönül, uslanmayıp gitgide âşık oldu; onun deli divane olduğu doğrudur.

3. Sabah rüzgârı, sevgilinin kâkülünden elini çekmeyip onun saçlarına el uzatarak tarak vazifesi görüyor.

4. Ayrılık zamanında hayalinle oyalanmamıza şaşılmaz; böylece kalbimin konuğu olan hayalinle düşüp kalkmış oluyorum.

5. Nuri, sevgilinin mum gibi yanağının parlaklığını gördüğünden beri, akşamdan sabaha kadar pervanelik kesilir.

138

1. Kirpiklerim, derdimi yazmaya yarayan kalemdir; göklere yükselen kıvılcımlı âhlarım da mektubum oldu.

2. Gönül, aşk mektebinde Ferhat ile Şirin ve Leyla ile Mecnun hikâyelerini ezberledi ve artık aşk dersinde âlim oldu.

3. İhlâsımız, düşmanı susturmaya yeter; zaten biz samimiyetimiz konusunda hükümlere itibar eder, uyarız.

4. Elbette sevgiliye gönülden bağlanıp âşık olma iddiası bir gün neticelenir; bu zaten bizim yabancılar ile aramızda geçen ve mahşer gününe kadar sürecek olan maceramızdır.

5. Bizim iddiamız gönülden bağlılığımızın görülmesi ile ispatlanmıştır; ama kavuşmanın ele geçmesi durdurulmuş bir karardır.

6. Felek, gönül sahiplerinin bir an bile mutlu olmasını istemez; o her zaman iyi ad kazanmış insanlara kin besler.

7. Ey Nuri marifet sahiplerinin vücudunda elbise yoktur, felek terzisi, kabiliyet sahiplerine giyecek vermez.

139

1. O sevgilinin nazik bedenine giydiği elbise, gül rengindedir; işte bu yüzden deli gönül, renkli ve latif güle tutkundur.

2. Sevgilinin gece gibi karanlık saçlarının kemendine bağlananların akıllı olduğunu söylemek doğru değildir, onlar şüphesiz ki deli kimselerdir.

3. Kalbim senin neşter gibi kirpiklerinin açtığı yaralarla daima kan içindedir; bir de gönülde ayrılık yarası varsa, hiçbir şey o yarayı saramaz.

4. Benim bu ağlamam, inlemem Mecnun'un hikâyesine benzemez; benim derdim sayılırsa onun başımdaki saçlardan bile çok olduğu görülür.

5. Gözyaşımın seli durmadan akarak büyük bir ırmağa döndü; meğer onun çeşme olarak çıktığı yer gam dağındaki Ceyhun suyu imiş.

6. Kocakarıya benzeyen bu dünyanın dudağındaki tebessüm nasıl bir büyü yapıyorsa, bütün akıllıları deliriyor.

7. Nuri, burası dünyadır, neşe de sevinç de geçip gider; sen ne dersen de fakat sevinç ve mutluluğun hep baki kalmayacağı bilinen bir mazmundur.

140

1. Kalbimize gelen sitem okları hep kaza yayından çıkar; bu yeni yaralarsa, gönül bağladığımız sevgilinin oka benzeyen kirpiklerindendir.

2. Benim kanlı gözyaşlarım her zaman aşk sırrını ortaya çıkarır; işte benim çektiğim ayrılık derdi hep bu sebeptendir.

3. O ay yüzlü sevgili, felek hattatından cefa etmeyi öğrenir; onun bu işve ilmini meşk etmesini vefadan sanmayın.

4. Gözyaşımın denizinin önceden dalgalanma gibi bir âdeti yoktu; birbirini kovalayan bu dalgalanmanın sebebi sabah rüzgârının sevgiliden haber getirmesi sebebiyledir.

5. Nuri, dünyayı her gün aydınlatan güneş de olsa, sana gelen bu aydınlık o ay yüzlü sevgilidendir, senin gönlün onunla aydınlanır, yüzün onunla güler.

141

1. Utanıp ar ettiğim için bende aşk derdi ortaya çıkmıştır; böyle perişan olmamın sebebi ise bülbül gibi ağlayıp sızladığım içindir.

2. Hoş kokulu bir güle benzeyen kavuşmadan ayrılmamın sebebi, gözyaşlarımı o sevgiliye yâr etmem, onun için akıtmamdan dolayıdır.

3. Emelimin gül bahçesindeki ümit yapraklarının solup dağılması, kavuşma ümidiyle gül bahçesini arzuladığımdandır.

4. Hasret gözümden kanlı gözyaşlarının bir an bile eksik değildir; bunun sebebi benim her vefasızı kendime sevgili bilmemdir.

5. Nuri, sevgilinin ayrılığı ile bir yerde olmak mümkün değildir; ancak buna dayanmamın sebebi ayrılığı kendime iş edinmemdir.

142

1. Bahar mevsimi ile birlikte güzel gül bahçesinin zamanı geldi; gül mevsimi her zaman renkli goncanın devridir.

2. "Arzı nasıl diriltiyor" mazmunu açığa çıktı; bahar rüzgârı sanki Hz. İsa'nın nefesi gibidir.

3. Goncalar ağzını açtı ve sümbül perişan oldu; şimdi nağmeler söyleyen âşık bülbülün zamanıdır.

4. Deli gönlümü zapt edemiyorum, bunun çaresi nedir? Şimdi iradenin elden gittiği, sevdanın çekici olduğu zamandır.

5. Ey Nuri, gül mevsimidir, gezmeye çıkalım; artık dolaşma vakti geldi, çimenliğe gidelim.

143

1. Vefa âdeti kalmadı, vefanın adı sadece defterde yazılıdır; mertlik de anlamsız bir söz gibi yalnız dillerde kalmıştır.

2. Sarhoşlardaki hoş hararet, mutluluk ümidindendir; ama o ümit de yalnız kadehte kalmıştır.

3. Dünyada mutluluk yoktur, o, âriflerin gönlü gibi kederlidir; kalbin sevineceği şeyi sorarsan, o da sevgiliye kavuşmada kalmıştır.

4. O peri yüzlü sevgili, bize naz büyüsü yapsa bundan ne çıkar? Zira hatırımda onu büyülemek için birkaç dua kalmıştır.

5. Tanıdıkların yabancılaşması şaşılacak bir şeydir; artık ayrılığa düşmüş, sevgiliden ayrılan Nuri'yi soran kimse yok, o garip ayaklar altında kalmış, yerlere düşmüştür.

144

1. O güzellik ayı, kâkülüyle yüzünü örter; o, beni yabancı sayıp aşkımı da başkalarıyla kıyasladığı, denediği için utanır.

2. O sevgili, yabancılarla teklifsizce arkadaş olurken, ne hikmetse bana göz ucuyla bile bakmaya çekinir.

3. Beni kavuşma meclisinden uzaklaştırırken, rakibi kavuşma sermayesinden nasiplendirir.

4. O mağrur sevgili, benim verdiğim selamı bile almadan yanımdan hızlıca geçer; bu gururlanma bana nispet için değil de nedir?

5. Nuri'nin kalbi gibi bir viraneyi tamir etmek mümkün değildir; eğri gidişli felek her an eziyet ederek onu yıkar.

145

1. Ay gibi parlak alınlı sevgilim, gitgide güzelliğiyle şöhret kazanır ve onun güzelliğinin ışığı daima artarak değer kazanır.

2. O gül bedenli sevgili, giyinip kuşanmaktan uzak olsa da, onun yanağının renginden yine bir şey eksilmez, o yine beğenilir.

3. O güzellik cevheri, unutulma vadisinde kalmaz; güzel kabiliyetleri sayesinde dünyada yücelik bulur.

4. Hüner sahibi insanlar, inci gibi sedefin bir köşesinde kalsalar da, yerinden çıktıkları zaman kıymet kazanırlar.

5. Nuri gibi ayrılık belasına düşmeden, sevgiliye kavuşma meclisine ulaşılabileceğini sanmayınız.

146

1. Felek bana dert ve ayrılığın neye dendiğini gösterdi; ben perişanlığın ne olduğunu anladım.

2. Mihnet çeken düşkün âşık gam evinde o hüzünlü gönlün neye dendiğini anlayıp bildiler.

3. Senin aşkının derdiyle yandım demek, herkes için kolaydır; fakat yakıcı ateşin ne olduğunu sen bir de pervaneye sor.

4. Zahit, sen sevgiliye olan aşkın ne olduğunu nereden bileceksin? Gel benim halime bak da ağlamak nasıl olurmuş gör ve âşıklık hâlini seyret.

5. Nuri, eski ahbapların seni unuttuğu için sen de unutmanın ne demek olduğunu öğrenmiş oldun.

147

1. Sana âşık olanlar, kavuşmanın neye dendiğini bilmediler; eziyete uğrayan, sıkıntı çeken o âşıklar da şefkatin ne olduğunu görmediler.

2. Biz derdin ve belanın ne olduğunu anlamıştık, en sonunda gurbetin ne olduğunu da öğrendik.

3. Feleğin oyunu bizi tuzağa düşürdü ve biz de ayrılık köşesinde kalmanın ne olduğunu gördük.

4. Benim deli gönlüm, çaresi olmayan bir derde tutuldu; şimdi gel de eziyet ve sıkıntının ne olduğunu benden öğren.

5. Nuri, biz yine kavuşma iddiasındayız, bu ümit ile hayretin, aklı bir tarafa atmanın nasıl olduğunu bir anlamaya çalış.

148

1. Gönül sarayı senin eziyet ve zulüm elinle perişan oldu da gönül boş bir mekân gibi kaldı.

2. Lakin onun senin iyiliğinin mimarı sayesinde yapılmasını umuyorum; bunun için de gönül dilencisi senin iyilik göstermeni beklemektedir.

3. Ey iyilik ocağı, halime bak ve bana lütfedip gönlümü al, beni teselli et.

4. Gönül yıkıldıysa da bunun zararı yok; ey sevgilim, senin iyiliğin sayesinde gönül binası yeniden yapılıverir.

5. Nuri'ye güzellikle, iyilikle bakman, onun gönlünü hoş etti, Allah da senin ömrünü günden güne artırsın.

149

1. Yeni yetişen bir fidana benzeyen sevgilim, güzellik bağının latif bir goncasıdır; o, taze bir güzellik yaprağı, süslü ve hoş görünüşlü bir güldür.

2. Sabah vakti acı acı inleyenin ney olduğunu sanma; aslında o, hasret çeken âşığın feryadı ve ağlayıp sızlamasıdır.

3. Sevgilinin kara kaşları, güzelliğinin azametli fermanına hatla yazılmış güzel çekilmiş ve nakışlı bir tuğradır.

4. Elbette âşıklarla rakipler sevgili için savaşırlar ve bu savaş, dünyanın en büyük savaşlarındandır, buna sabretmek çok zordur.

5. Ey sevgili, Nuri, senin güzelliğinin gül bahçesindeki aşka tutulmuş bir bülbüldür; onun senin mahallenin başında inleyip sızlamasını çok görme.

150

1. Sevgilinin ayrılığının karmakarışık belalarını benden sor da, zamanın eziyetinin, haksızlığının nasıl bir zehir olduğunu bir öğren.

2. Ayrılığı çekmeyen insan o derdi bilmediği için tarif de edemez; hasretin verdiği üzüntü ile ağlayıp inlemenin ne olduğunu da benden öğren.

3. Kavuşma zamanı gelince, beklemek ateş kesilirmiş; kavuşma ümidiyle beklemenin ne olduğunu da benden öğren.

4. Gül bahçesi suyu buluncaya kadar ne yer ne içer, sitem çekerdi; sen hazan yaprağının fidanını da ilkbaharı da bana sor.

5. Daha neşesi gelmeden sarhoşluğunu çektiğim bu lezzetsiz işve kadehinin ne olduğunu bana sor.

6. Sakın feleğin dönüşüne kapılıp da o ümitlenme; o bir kararda olmayan dönek feleği bana sor.

7. Aklını, sevgilinin saçının düğümüne bağlama; zira ondan kurtulmak zordur, o işveli sevgiliyi sen gel bana sor.

8. Tabibim, yaralının kim olduğunu bana sorup ona deva ol ve bu ayrılık yarasını kavuşma ile sar.

9. Nuri, sır kumaşın gizlenmişken şimdi açıldı, o yadigârın ne işveler kestiğini bana sor.

151

1. Kabiliyet yudumundan içen rağbet kazanır, beğenilir ve bir gün gelir onun yetenekleri gül gibi el üstünde tutulur, takdir edilir.

2. Felek, şairlerin isteğine göre dönmez; ama felek engel olsa da o kişi devrinde yükselir, yücelik kazanır.

3. Gönül sahipleri, iradeleri olmadan gizli sırlarını açıklasalar da, onların mücevher gibi tabiatları ululuk kazanır.

4. Dünyada sıkıntıyla, zorlukla yücelik kazanan, baht göğünde her zaman güneş gibi şöhret bulur.

5. Gönül ehli, yoksul gibi giyinse de, o Yusuf kıssasında da görüldüğü gibi günden güne değer kazanır.

6. Kıskanç kişiler bu halleriyle mutluluğun önüne geçemezler; zira alçakgönüllü insanlar onların bu kıskançlıkları sayesinde daha fazla nimete kavuşurlar.

7. Nuri, benim şair yaradılışım, Ragıb'ın sözüne iltifat etsin; çünkü onun temiz şiirlerini anlatır ve bunlardan bahsederken dilimiz tatlanır.

152

1. Ey gönül, acı acı bağırıp çağırma, çünkü senin bağırıp çağırman aşk sırrını ortaya çıkarır ve zalim feleğin çalgıcısı seni kararsız bir duruma sokar.

2. Sakın sevgilinin gözlerinin alıcı kuşunu hafife alma; o yüzlerce biçare gönül kuşunu avlar.

3. O sevgilinin hatır gönül bilmeyen kan dökücü bakışlarından sakın; çünkü o kalbimi hiç acımadan yüz parça etmekle övünür.

4. Sevgili, rakiple hiç çekinmeden dost olur; ama bana rastlayınca bir kez dahi bakmadan utanıp kaçar.

5. Sevgili, ona tutkun olan Nuri'yi kavuşmanın gül bahçesinden uzaklaştırdığı için, perişan gönül onun hasretinden inleyip ağlamaktadır.

153

1. Ben ayrılık tuzağının esiri oldum, işte keder buna derler; yerimden yurdumdan ayrıyım, asıl felaket işte budur.

2. Sabır ve tahammül dizginini elimden kaptırdım, gam yolunda teselli eden arkadaşım da yok; işte asıl sıkıntı budur.

3. Ey gönül, asıl tuhaf olan, vatanımda tanıdık tanımadık pek çok insanın bana yabancıymışım gibi davranmasıdır.

4. Böyle bir haldeyken benim hatırımı sormak gibi bir vefa olmaz; işte asıl vefa budur, baştaki anlaşmaya uymak böyle olur.

5. Hüner, kırık kalplilere iyi davranarak onların gönlünü almaktır; işte Allah'ın evi olan kalbi yeniden yapıp bayındır hale getirmek böyle olur.

6. Herkesin elinden tutup yardım eden Hızır, bana da yardım et ve çare ol, işte asıl yardım budur.

7. Nuri, sabah rüzgârı sevgiliden haber getirse, hasret çeken burnuma letafet kokusu gelmiş olur.

154

1. Alçak olsun yüksek olsun her mertebede bir hikmet vardır; dünyanın düzeni hep adalet ve şefkat üzerine kuruludur.

2. Eğer minnet kapısı olmasaydı, kimse kimseye baş eğmezdi; herkesin birbiriyle uzlaşması ihtiyaç sebebiyledir.

3. Akıllı kişiye insaflı, hakbilir bir bakıştan daha iyi ölçü olmaz; dünyanın düzeni elbette baştan başa ibretle doludur, bunu bil.

4. Sonradan görmüşlerin kibirlenmesine şaşılmaz; çünkü onlar mevki makam sahiplerinin âdetinin kibirlenmek olduğunu sanırlar.

5. Ey Nuri, kavuşma kadehi, gam ve sıkıntıdan mürekkep bir zehirdir; bu kadehin tadı gaflet sayesinde ortaya çıkar, ama bilmeyen onun tadının acı olduğunu sanır.

155

1. Ben aşk ile perişan olmamış bir kalbi ne yapayım? Aşksız gönülde hüner olsa bile irfan olmaz.

2. Cahillerin süsle ve süs eşyaları ile övünmeleri yersizdir; zaten onlar cansız beden gibi olduklarından değersizdirler.

3. Zahit, aşkın zevk veren tadını nereden bilsin; onun ilim ve takva ile de bunu anlaması mümkün değildir.

4. Gerçek amele kavuşabilmek ve onu yapabilmek için Allah'ın yardımı gereklidir; cübbe giyip sarık sararak sofular gibi giyinmekle gerçek Müslüman olunmaz.

5. Kutsal ve ilahî güç olmayınca insan hüküm yürütüp emirlerini dinletemez; Hz. Süleyman'ın mührü insan ve cinlerin eline geçince onun gibi sultan olmaları mümkün değildir.

6. Değerli mücevherin aslı yıllarca kara toprağın altında da kalsa, toprağa yakın olmasından dolayı değerinden bir şey kaybetmez.

7. Nuri, haddini bil ve hüner göstermeye kalkışma; çünkü insan boş konuşup dedikodu ederek akranlarına üstünlük sağlayamaz.

156

1. Ey sevgili, siyah kâküllerin gül yüzüne perde olmadığı için, senin dünyayı süsleyen güzel yüzün, güneşle kıyaslanamaz.

2. Yanağını seyrederken yaşaran gözlerim kamaşır; güneş de parlak olmasaydı sadece sıcaklığı nedeniyle seraba yol açmazdı.

3. Sultanım, sözün kısası senin aşk kadehin bana bambaşka bir hal verdi; âşıklar için senin aşk şarabın gibi sarhoş edici bir şarap olamaz.

4. Gül bahçesine güzellik veren, canlılık getiren hep bülbülün inleyip sızlamasıdır; böyle bir gül bahçesinde karganın yeri yoktur, onları kovalayarak uzaklaştır.

5. Gökyüzü bulutlu olduğu zaman ayın ışığı görünmediği gibi, meclise rakip gelince de sevgilinin yanağının parıltısı azalır.

6. Papağanın seninle konuşamaması, liyakati olmadığı içindir; zaten senin nükteler söyleyen dilin gibi bir hazırcevap bulunmaz.

7. Vuslatının nisabından muradına eremeyen Nuri nasipsiz kaldı; neden benim gözyaşı paralarımı sarf etmem hesaba katılmıyor?

157

1. Dolunaya benzeyen sevgilimiz, dünyayı aydınlatan güneş kadar parlaktır; o güzeller padişahı, dünyada güzelliğiyle şöhret bulmuştur.

2. O açılmış güle benzeyen sevgilimiz, güzellik bağının gül bahçesinde yeni açılmış bir güldür; o gül yaprağından bile tazedir.

3. Bütün dünya o Yusuf gibi güzel sevgilinin aşkıyla perişan olmuştur, sultanımız bugün güzellik ülkesinin padişahıdır.

4. Sevgilinin eteği yırtılınca ümidini kaybetmeyen Züleyha gibi, inleyen gönlümüz de ona kavuşma eteğinden elini çekmez.

5. Ey Nuri, can parasını vermeden rağbet terazisi hele bir ortaya konsun, işte bizim eksiğimiz budur.

158

1. İkiyüzlülerin kalbinde hidayete yer yoktur; dalkavuklarda ise hiçbir zaman doğruluk olmaz.

2. Kıskanç insanlara güvenme, çünkü onlar senin iyi olmanı istemezler; zaten eski düşmanda da zerre kadar vefa ve doğruluk bulunmaz.

3. Sert huylu insanlar ne kadar cömertlik yapsalar da, niyetleri kötü olduğu için onlarda el açıklığı yoktur.

4. Sevgiliyle rakip beraber oturup kalkmasa ne iyi olurdu; fakat ne yapalım gül bahçesinde diken olmasaydı güzellik de olmazdı.

5. Ey Nuri, sevgiliyle sohbet etme konusunda aşırı düşkünlük gösterebilirsin; çünkü sevgili ile beraber bulunulan mecliste kanaat yoktur.

159

1. Ay yüzlü sevgililer, âşıklara eziyet etmekten çekinmezler; güzellerin âdeti kimi zaman nazlanıp, kimi zaman da cevretmektir.

2. Sevgilinin mahallesinde ney gibi inleyip sızlıyorum; ama o işveli sevgili yine de iltifatla göz atmıyor.

3. İlkbahar yaprakları, can dimağına hoş kokular getirerek, bu hasta gönüle bülbül gibi koşulup nağmeler söyletti.

4. Aşk derdini kalbimde canım gibi saklıyordum; fakat gözlerimden akan yaşlar ister istemez sırrımı ortaya çıkardı.

5. Ey Nuri, ümidinin ipini bırakma ve sevgiliye yalvarmaya devam et; belki bir gün o sevgili sana sevgi ve şefkat gösterir.

160

1. Acı acı bağırıp çağırmamız zaman zaman feleği tutsa buna şaşmamak gerekir; çünkü sevgilimizin işitip insaf etmesi mümkün değil, bizim de elimizden bir şey gelmez.

2. Sabahları sevgilinin mahallesinde âh çekip acı acı bağırıyorum; acaba ney gibi inlemelerim o sevgilinin kulağına gitmiyor mu?

3. Sevgili, gönlümüzü okşarsa, dayanması zor olan ayrılık eziyeti bile bizim için dert olmaktan çıkar, her şeyi unuturuz.

4. Kanlı gözyaşlarımla sevgiliye halimi anlatmak zordur; benim korktuğum şey, gözyaşlarımın aşk sırrını açığa çıkarmasıdır.

5. Nuri, ayrılmış da olsan ümidini kesme; Allah'ın lütfu sayesinde muhakkak bir gün hüzünlü gönlümüz neşe ve sevinçle dolar.

161

1. Muhabbetin gül bahçesinde dikenin ettiği eziyetten bahsedilmez; herkese sırları söylemek de âdâba uymaz.

2. Sevgilinin gül bahçesinin bülbülleri baştan başa hep susmuştur; zira hakiki aşkın âdeti o gül yüzlüden bahsetmemektir.

3. Ey gönül, şöhret kazandığını perişan bir şekilde müjdeliyorsun, şimdi herkes, bütün âlem acı acı öten bülbülü değil, seni dilinden düşürmüyor.

4. Ne hikmetse sevgiliyi gördüğüm zaman dilim tutuluyor; isteğimi anlatmak için bir tek söz bile söyleyemiyorum.

5. Nuri, gözyaşlarımın dalga dalga gelişi sebebi ile sevgilinin meclisinde çaresiz gönlün halini anlatamıyor, aşkımdan bahsedemiyorum.

162

1. Sevgilim sen olmayınca sana kavuşma hasretiyle aşkım gitgide artmakta, gözlerimiz de ardı arkası kesilmeyen gözyaşı ile kan olmaktadır.

2. Gönlüm gül bahçesini gezerken neşe ve sevinç duymuyor, bu benim elimde olan bir şey değildir; hatta her bir ot bile bende yara açan bir ok kesiliyor.

3. Her ne kadar âlimlerle düşüp kalksam da, sen olmayınca onların sözleri bile delilik sevdasının aslından başka bir şey değildir.

4. En yüksek yerlerde de bulunsam, seni beklemekle o yükseklikler benim için en aşağı dereceler gibidir.

5. Ey her derde deva olan sevgili çabuk gel, şimdi benim derdime derman olma zamanıdır; çünkü sen olmadığın zaman sana aşkla bağlanmış Nuri ayrılık acısıyla perişan bir haldedir.

163

1. Sevgili olmadığı zaman, sabahları gam meydanında yüreğim yanar; eyvah o olmadan dünya benim başıma dar gelir oldu!

2. Sevgiliye halimi anlatabilmek için onun yalnız olduğu bir zamanı bekledim; fakat onu bir an bile rakipten ayrı bulmam imkânsız.

3. Bahar mevsimi, sevinç sebebi olduğu halde, gül bahçesi yoksa dünya benim gönlümün bülbülüne kafes gibi gelir.

4. Dünyada açılmış hiçbir gülün dikensiz olmaması gibi, işi gücü melunluk etmek olan rakip de sevgilinin önünden gider, yanından ayrılmaz.

5. Gül yüzlü sevgiliden ayrılan gönül bülbülü kararsız olup yerinde duramadığı gibi, aşkından çılgına dönmüş Nuri de, sabah akşam bülbül gibi inlemektedir.

164

1. Aşkının yoluna düşen, dünyada makam ve mevkie bakmaz; yıkık bir evden başka oturacak bir yer de istemezler.

2. Gönül sarayını mesken tutanlar hiç taş üstünde taş koymadığı, artık saraya köşke bakmadıkları gibi, Kisra'nın sarayı bile olsa başka bir yapıya ihtiyaç duymazlar.

3. Beyim, "Fakirlik benim övüncümdür" menzilindeki manaya kavuşanlar, tükenmez bir hazineye sahip oldukları için, başka bir hazineye dönüp bakmazlar.

4. Burnuna ilahî feyzlerin kokuları gelen, ilahî âlemin kokularından başka koku duymayan insan, bahçıvana minnet edip de ondan gül istemez.

5. Tecelli nuru kimin kalbine doğup neşeye boğmuşsa, onun gecesi nur üstüne nur olmuştur; o artık dolunaya ihtiyaç duymaz.

6. İyi olsun kötü olsun âşıklar için korku yoktur; onların sayısız dertleri de olsa dermana dönüp bakmazlar.

7. Ey Nuri, eğer hidayet yıldızı senin yüzüne ışığını salarsa, senin güzel yüzüne bakanlar artık parlak güneşi görmek istemezler.

165

1. Tatlı sözler söyleyen şeker dudaklı bir sevgiliye âşık olduk; bu tıpkı bülbülün bir gül için gül bahçesine düşmesine benzedi.

2. Sümbül gibi kâkülleri olan, yeni açmaya başlamış goncaya benzeyen bir sevgiliye tutuldum ve gönlüm ona su gibi akıverdi.

3. Onun nurlu yüzünü seyredeli, yüzüne bakalı beri gönül pervane kesildi; sonunda kendine hâkim olamayıp ateşe yandı.

4. Sevgili, leventçe, yiğitçe bir eda ile aklımı çeldi; gönlüm de o gaddar bakışlı ve gözleri âfet gibi olan güzele düştü.

5. Ey Nuri, sevgilinin eziyetine dayanıp tahammül et; zira gönlümüz insanlıktan uzak, cefa etmekten çok zevk alan bir güzele meyletti.

166

1. Hasret yerini mekân tuttum ve gül bahçesi bana ayrılık sahası oldu; arkadaşım dert ve gamdır; işim gücüm ise ağlamak ve acı acı bağırmaktır.

2. Biz ezelden beri doğrulukla aşk pirine, gerçek mürşide yönelmişiz; onun için bizim inleyip sızlamamızla neyinki arasında bir fark yoktur.

3. Biz muradına erişememiş Ferhat'la aynı ocaktanız, onunla aynı yerde yatıp kalkmışız; bak bizim kazma vuruşumuzda da ateşler saçılır.

4. Aşkınla hasta olanlar bundan kurtulmaya çalışmaz; gerçekten hasta gönlümüz bundan memnundur, senden katiyen deva istemez.

5. Ey Nuri, sen hasret dağında hiçbir şey elde edemedin; yeşil yapraktan başka kazancın olmadığı için artık bundan vazgeç.

167

1. Gül mevsimi bitti ve kış mevsimi kendini gösterdi, bense sevgilinin gül bahçesine hasret kaldım, keşke nevruz gelse.

2. Ayrılık ayazı, beni hazan yaprağı gibi titretir; kalbimdeki ateşin kıvılcımları da bu durumuma fayda vermiyor.

3. Ben rakibin hilesi yüzünden sevgiliden ayrı düştüm; ayrılık yüzünden çektiğim gönülleri yakan âhlarım gökleri tuttu.

4. Göğsüm insanların eziyetlerine hedef oluyor ve kalbimin her yerine yürek delen binlerce cefa oku saplanıyor.

5. Bu feleğin bütün amacı, her zaman gönül sahiplerine cefa etmektir; ilahî sırlara vâkıf olanların gamdan, kederden kurtulmaları hiç mümkün olur mu?

6. Felek dönüşlerinde hiçbir zaman bana beyaz bir gün, iyi bir gün göstermedi; bütün günlerim sabahı olmayan ayrılık geceleri gibiydi.

7. Nuri, zamanın oyunlarına tahammül etmek gerekir, gün gelir senin de bahtın açılır.

168

1. Sevgilinin dudağı gibi inci saçan bir lal olmadığı gibi, onun inciye benzeyen dişleriyle kıyaslanacak padişahlara layık bir inci de yoktur.

2. Sevgilinin can veren sözleri, letafetten ibarettir; hiçbir söz, onun nazlı nazlı gülerek söylediği sözlere benzemez.

3. Aşk sırrını saklamak için uğraşmak yersizdir; insan kendine hâkim olunca netice zaten ortaya çıkmaz.

4. Aşk kadehinin bir yudumuyla sarhoş olanlar, ne kadar çabalasa da kıyamete kadar akıllanıp kendine gelemezler.

5. Gaflet uykusu zahidin aklını başından aldığı için, onun gözleri kıyamet gününde bile açılmaz.

6. Aşk ile gönülden yapılmayan her iş mutlaka hatadır; bunun delili de inkâr edilemeyen sözlerdir.

7. Nuri, kocakarı soğuğu, goncaların annesidir, babaları olan kış olmasaydı ne gül ne de gül bahçesi olurdu.

169

1. Biz kavuşma ümidiyle güzel günleri beklediğimiz gibi, ayrılık gecesinin de kutlu sabahına ermeyi bekliyoruz.

2. Gam askerleri bizi her taraftan kuşattı; biz de bu durumda ancak Allah'tan yardım diliyoruz.

3. Biz ayrılık tuzağına esir olmuşuz, bize yardım eden kimse de bulunmaz, bu gönül darlığından kurtulmak için ilahî yardım diliyoruz.

4. Hüznün karanlığında hayran bir halde dolaşan avareyim; hayret yolunda bizi doğru yola ulaştıracak yıldızı bekliyoruz.

5. Biz dert tekkesinde aşk pirine bağlanmışız; ayrılık çilesi tamamlandığı zaman icazet bekleriz.

6. Dünyanın gül bahçesinde ümidimin gülü açılsın diye, inayetle ılık bir rüzgâr bekleriz.

7. Ey Nuri, rüzgârın, zamanın sıcaklığı ve soğukluğunun sonucunda senin isteğinin meyvesini elde etmeni ümit ediyoruz.

170

1. Kavuşma isteğiyle huzuru bıraktık; böylece uyku ve emniyeti de uzağa attık.

2. Kederimizi giderme arzusuna düşerek boş yere o kadar fikir yürüttük.

3. O güzellik padişahının kavuşma eteğine el değmediği için biz de mecburen kendimizi karıncadan bile aşağı bir duruma düşürdük.

4. Ayrılık tekkesinde çileler çekerek, Allah'ın Sabur ismini hiç dilimizden düşürmedik.

5. Galiba ikbalin verdiği zevkten dolayı çok gururlandığımız için felek, bize kalbindeki kinini gösterdiği işler yaptı.

6. Şimdi biz mecaz köprüsünü geride bıraktık ve sonunda güle oynaya aşkla geçip gittik.

7. Ey Nuri, sevgilinin kalbine girmiş olsak bile, ondan bize mutluluk veren bir mektup gelmedi.

171

1. Ayrılık ateşi gibi yakıcı bir ateş yoktur; aşk ve hasret yaraları da gönülde gizlenemez, muhakkak kendilerini belli eder.

2. Ayrılık yarasının ilacı kavuşma merhemidir, gönül derdinin dermanı sadece budur.

3. Rüzgârın bereketi ulaşmasaydı, gül açılmaz ve benim ümidimin gülü de açılmaz öyle kalırdı.

4. Parlak güneşin ışığının bütün dünyayı kapladığı ortadadır; ama her varlığa tesiri bir değildir.

5. Hiç durmadan nisan yağmuru da yağsa, kara denizde inci ve mercan meydana gelmez.

6. Diken, güle yakın olmakla ondan feyz almaz; aslı bozuk olan da padişaha yakın bile olsa insan olması mümkün değildir.

7. Nuri, yetiştirmekte ehil hoca ne kadar çabalarsa çabalasın, aslı bozuk olan insanın, gönül adamı olması mümkün değildir.

172

1. Kibir ve gururlanma ile hiç kimsenin saadete ulaşamayacağı gibi, yalancı unvanla da yücelik, itibar ve saygınlık elde edilmez.

2. Sütü bozuk olan kişinin mutluluğa ulaşması mümkün değildir; cahil insan ne kadar servet sahibi de olsa cömertlik yapamaz.

3. Eskiden beri yardım feyzi rehber olmasa idi, salik tevhidin zikri ile hallere kavuşamazdı.

4. Ey sufi, Allah’ın isimlerini zikrederek halka keramet satma, yalnız hırka giymekle hidayet postacısının gelmesi mümkün değildir.

5. Süslenip püslenerek, taklitle büyük insan olunmaz; abkarî kumaştan yapılmış kıymetli elbiseyle de hiç kimse yüksek mertebeye ulaşamaz.

6. İhtiyarlığın getirdiği hırsı huy edinmiş kimse, Karun gibi mala sahip olsa yine kanaat etmeyip daha fazlasını ister.

7. Ey Nuri, dalkavuk insanlar nadiren vefalı olurlar; onlar samimi gibi görünseler bile yürekten sevmezler.

173

1. Bize bakanlar, görünüşte zamanın ileri gelenlerinden olduğumuzu sanırlar; ancak bizim gizli bir hazine olduğumuzu zamane insanları hiç anlamadı.

2. Gerçi mânen âlim sayılmasak da, hakikatleri yorumlayarak dünyadaki gizli şeyleri keşfedebiliriz.

3. Biz ilmin kurallarını bilmiyoruz; ama hidayet sayesinde sırların hazinesine kaynaklık ediyoruz.

4. Benim sitem oklarından kurtulduğumu sanma, biz de o yay kaşlı sevgilinin yan bakışlarına hedef olduk.

5. Nuri, biz aşk sayesinde dünyayı aydınlatan güneş gibi aşikârız; başkaları bunu nasıl inkâr edebilir?

174

1. Anlayış sahibi olmayan kimsenin lisanında açıklık yoktur; o kişi hüner kumaşı dağıtsa da, herkese iyi görünmeye çalışsa da bunda hiçbir güzellik bulunmaz.

2. Zahit ilim sayesinde irfan kazanamaz; bu aşksız gönülde sevgi aramaya benzer.

3. Güzel ahlak, Allah vergisidir; katı, soğuk yaratılışlı kimselere itibar edilmesi, meyledilmesi mümkün değildir.

4. Çekilen sıkıntılı işlerin bir hikmeti vardır; yoksa aslında çözülemeyecek bir zorluk yoktur.

5. Allah için söylüyorum, işi işleyen gerçek fail Hak'tır; yoksa iyilik ve kötülük yapmak insanın elinde değildir.

6. Ârif isen sakın ikbal köşküne dayanma; çünkü onun temelinin sağlam olmadığını biliyorum.

7. Haddini bil ve padişaha güvenme, zira onların fıtratında devamlı sevgiye yer yoktur.

8. Samimiyetin şartı, sevgiliye vefa gösterip insafla bakmaktır; yoksa âşıkların üstüne düşerek kendilerini feda ettikleri gönüllerinde kanaat yoktur.

9. Nuri, o zulmü sanat edinen sevgili, senin söylemek istediklerini sezdi; artık halini anlatmana gerek var mı?

175

1. Halimizi bilen sevgiliye kendimizden bahsetmemiz gerekmez; zaten o sevgili bir gün kavuşma ile bizi sevindirecektir.

2. Sevgilinin nazlanması kavuşmaya mâni değildir; asıl olan şey, çekingen gönlümüz kavuşma meclisine gitmemizi engellemesidir.

3. Ey zahit, bu deli gönlüme nasihat etme; cezbeye kapılmış gönlümün bu sevdadan usanıp uslanacağını zannetme.

4. Saba rüzgârı, ay yüzlü sevgilime benim ağlayıp inlediğimi anlatsın ve büyük bir özlemle yazdığım mektubu ona versin.

5. Ey Nuri, ben sevgilinin bir kılını dünyaya ve âhirete değişmem; zaten ben bu âlemde sevgilimden başka bir şeye bağlanmadım, yalnız onu üstün gördüm.

176

1. Biz zahit değiliz, fıtratında doğruluk olan gerçek vefa sahipleriyiz ve şüphesiz ki biz aşkla dolu bir deniziz.

2. Bizim iç yüzümüz dünyadaki güneş gibi apaçık ortadadır; biz ezel feyzinin göründüğü yeriz, Allah'ın nuruyuz.

3. Benim samimiyetim ve doğruluğum anlaşılmadıysa ne çıkar, biz kıskanç insanların başına fazlasıyla belayız.

4. Biz bütün dünya halkından aşağı olsak da, düşmanın gözüne kazanın keskin mızrağıyız.

5. Nuri, şair değilsin, sana boş söz söylemek yakışmaz; sen marifet sahiplerinin kulu olan bir fakirsin.

177

1. Senin gölgene sığınmayanlar, yücelik kazanamadığı gibi, senin yolunda toprağa düşmeyen de yükselemez.

2. Ressamlar senin güzelliğini resmedemezler, Çin putları bile senin kadar güzel değildir.

3. İnleyen gönlün sızlamaları haşre kadar günlerin sayfalarına yazılsa bile, Allah'a yemin olsun bizim başımızdan geçenlerin yazımı sona ermez.

4. Kibir hastalığına yakalananlar, bundan kurtulamaz; her ne kadar sıhhatli gibi görünmek isteseler de onlar sıhhat bulamaz.

5. Nuri, kader ve kazanın hükmüne boyun eğmeyen, tedbir alma düşüncesinde takılıp kalır ve selamete erişemez.

178

1. Sevgilinin ağlayan âşığın farkına bile varmayan bakışından şikâyetçiyim, onun aslında her halimi bilen, fakat bilmezlikten ibaret olan bakışı benim gözyaşlarımın farkında değil.

2. Ne hikmetse sevgili, bir kez göz ucu ile bile bakmadan hızlıca geçip gidiyor; onun nergis gibi mahmur gözleri insanı fark etmez.

3. O güzeller padişahı, bayramlık kıyafetleriyle gezintiye çıktı; o sevgili, âşıka alıcı bir gözle bakmaz, ona kurban olan âşığını fark etmez.

4. Başkalarının onun yanında hangi özellikleri ile üstün olduklarını bilmiyorum; o iyilik ve ihsanı bilmeyen nimeti tepen bir sevgilidir.

5. Söz, hakikatin pahada ağır elmasıdır; ey Nuri, hasetçiler irfandan uzak oldukları için bunun farkına varamazlar.

179

1. Aşk ve sevginin verdiği sıcaklığı gizlemek hiç mümkün değildir; ayrılık ateşinden daha yakıcı bir ateş de yoktur.

2. Ezelden beri bizim yaratılışımız aşkla yoğrulmuştur, bunun için gönlümüzden aşk ateşi eksik olmaz.

3. Hayır ve şer Allah'tan gelir; biz bunu Hakk'ın işi biliriz, başkalarını suçlamayız.

4. Kimseyi Allah'ın takdirine ortak etme; bütün işlerin faili olan Allah varken başka şeye inanılmaz.

5. Dünyanın işleri her zaman sebeplere bağlı değildir; zaten Allah'ın yardımı olmayınca bir işin gerçekleşmesi mümkün olmaz.

6. Şeytan, Süleyman'ın mührünü alsa da kimseye hükmedemez; insan yalnız mühür taşımakla âleme padişah olamaz.

7. Ey Nuri, makam ve mevki hevesine kapılanlar pişman olurlar; fakat tevekkül kapısına yönelenler pişman olmaz.

180

1. Yazık o cihan padişahı olan sevgili, nasıl eziyet edileceğini bilmiyor, çok zalim; onun ettiği eziyetler canıma yetti, ben buna katlanıyorum ama o bana vefa göstermiyor.

2. Sevgilinin eziyetlerini çekerek ayrılık derdine düştüm; ama tabibim benim bu derdimin ilacını bilmiyor.

3. Sevgilinin hışımlı yan bakışıyla ölsem de, o sevgili merhamet edip bana bakmaz; biz o vefasızın, kendine yakınlık gösterenlerden haberinin olmadığını anladık.

4. Gönül, sevgilinin aşk kemendine bağlanmasın; çünkü aşkın esiri olan bir daha ondan kurtulamaz.

5. Nuri, dikenin verdiği eziyetle mutluluğun ne olduğunu unuttu; ama o taze güle benzeyen sevgili, âşığın gönül bülbülünün halini ne bilsin?

181

1. İkiyüzlülerin kalbinde hakikat yer etmediği gibi, dalkavuklarda da asla gerçek sevgiye rastlanmaz.

2. Sakın ola eski düşmanına güvenme; çünkü eski düşmanda zerre kadar sadakat, bağlılık yoktur.

3. Güleryüz gösterse bile bunun hileye dayandığını anla, düşmanların yaratılışında doğruluk arama.

4. Âlemi süsleyen işlerin güzelliği hep zıttı iledir; ayrılık olmasa kavuşmanın tadı kalmaz.

5. Ey Nuri, sevgiliyle sohbet etmek kadar güzel bir şey var mı? Fakat ayrılık düşüncesi gibi de dert ve keder yoktur.

182

1. Kalbimin arsası aşk binasının temeli oldu; o bina ezel üstadı olan Allah'ın işi olduğu için asla yıkılmaz.

2. Zahit eğer bir kez muhabbet meclisine katılsaydı, neyin inlemesinden âşıkların gönlünün ne halde olduğunu anlardı.

3. Zahit, taklidi bırak ve meyhane kapısına gel; zira orada şüphe ve ikiyüzlülüğün ağırlığını taşıyan elbiseler yoktur.

4. Zahit, aşk şarabını içip sarhoş ol; çünkü insanların diline düşmeyen kimse aşk meclisine giremez.

5. Feleğin kubbesi, muhabbet feyzinden bir yudum bile içmeyen aşktan habersizlerin başına yıkılsın.

6. Ey gönül, yiğitlik göster de bu gelin gibi süslü dünyaya pek gönlünü kaptırma; o zaman zaman senin gönlünü okşasa da sonunda binlerce eziyet eder.

7. Nuri, aşk sahiplerinin tekkesine sadakatle bağlanıp orada aşkın gitgide artan nurundan senin de nasibin olsun.

183

1. Gönül, özlemle sevgiliye kavuşma hevesine kapıldı da sevgilinin tekkesinde çan gibi inlemeye başladım.

2. Gönül papağanı, sevgilinin güzellik Mısır'ında şekerden nasiplenemedi; lakin onun tatlı kavuşması ile bütün sinekler bayram ediyorlar, gülüp oynayıp yiyip içiyorlar.

3. Bu kederli gönlüme kimseden sevgi ve bağlılık görmedim; acı acı bağırıp çağırmama bile bir karşılık veren yok.

4. Ey gönül, göğsümde açılan yaralarla ney gibi feryadıma bakıp da gam meclisinde hiç kimse bana dert ortağı olup arkadaşlık etmez.

5. Ey gönül, şikâyet etme, bu şikâyetler şiire dökülmeye layık değildir; Nuri artık bunları bırakarak sus ve bu iddia bağını kopar.

184

1. Efendim, bu gönül açıcı topluluk senin için hazırlandı; lütfedip gel de meclis neşeyle dolsun.

2. Dostlar seni can u gönülden özleyip sana yalvarırlar; buyur gel de seni bekleyen bu meclisi şereflendir.

3. Dostların kalplerinin neşeyle dolması için biraz yardım et; tenezzül edip gel de bu akşam meclisimiz şenlensin.

4. Sultanım, bana acı ve beni ayrılığın karanlığında bırakma; ey ay parçası gibi sevgili, yüzünü göstererek meclisimizi aydınlat.

5. Nuri senin yüzünü görmezse, gönlünün goncası açılıp gülmez; sen olmadığın zaman bu meclisin onun için gam zindanı olduğunu bil.

185

1. O gül yanaklı sevgili, ayrılıkla benim yüreğime ateş düşürdü; ey sevgili sanki kederli gönlüme yanan bir ateş düştü.

2. Gözüm gül bahçesini görmez oldu, orası artık benim için gam evidir; sevgilinin ayrılığıyla bahar yaprakları karşımda ateş kesildi.

3. Bülbül acı acı bağırdıkça, benim ateşler saçan âhım gitgide artar; bu yanık nağme benim ağzımdan binlerce ateş çıkardı.

4. Ayrılık ateşine katlanmak ve sabretmek zordur; oysa bu ateş benim kalbimde gece gündüz alevlenip yanıyor.

5. Ey ateş tabiatlı sevgili, Nuri'nin halini bir düşün, sultanım insaf et de bekleme ateş değil mi bir bak.

186

1. Ne yazık ki sevgili tıpkı kirpiklerinin okları gibi dik dik bakar; sevgili bir âfettir; fakat kâkülü baş kaldırır.

2. Bu gece gönül pervanesi o sevgilinin nurlu yüzünün ışığına yandı; ne var ki o geceyi süsleyen mum dikbaşlıdır.

3. Gizli sırlarımı kılı kırk yararak anlatmam mümkün değil; çünkü o gönlümü süsleyen dikbaşlı sevgili benim konuşmama izin vermedi.

4. Sevgili, beni hep hasret ateşiyle yakıp küle döndürdü; gönül micmerindeki katıksız amber bile yanıp dumanı göğe çıktı, o da serkeş.

5. Nuri, sevgiliye halini anlatmak mümkün olmadı; çünkü güzellik ülkesinin Dârâ gibi padişahı olan sevgili hep kendi bildiğini yapar.

187

1. Ey ay yüzlü sevgili, senin güzel yüzün ayın on dördüne benzemiş ve parlak ay da sana âşık olup senin aşkından hilale dönmüş.

2. Ey sevgili, senin yüzüne nur ayeti yazılmış ve biz insanı en güzel surette yarattık beratı, yüzündeki benleri ve ayva tüylerini meydana getirmiş.

3. Bir fermanla aşk ülkesinin kumandanlığı bana verildi; duyduğuma göre bu haber ay yüzlü güzellerin diline düşmüş.

4. Senin güzellik ülkesindeki güzellerin padişahı olduğun ortadadır; zaten kara kaşların senin güzelliğini ispatlayan bir tuğra gibidir.

5. Parlayan güneş, senin güzel yüzünü seyretmenin bir yolunu aramaktadır; o da senin aşkına tutulup perişan olarak halden hale dönmüş.

6. Senin kirpiklerin kaza oku, kaşlarınsa bu okları atan yaydır; yan bakışınla beni öldürsen bile bir şey olmaz, çünkü benim kanım sana helaldir.

7. Tabibim, gönlü aşk derdiyle hasta olan Nuri'nin bu kederle takatsiz kaldığını biliyorsun; öyleyse lütfedip gel de bu gönlümün derdine çare bul.

188

1. O sevgilinin yanağının güneş gibi parıltısı, gül bahçesine ateş düşürdü; sevgiliden ayrılmanın sebep olduğu yaraların fitilleri de âşığın gönlüne ateş düşürdü.

2. Gönlümde şimdi hasret ateşinin kıvılcımları her tarafı sardı; gel insaf et, zira ateşi gizlemek mümkün değildir.

3. Ey sevgili, ateş senin yanağının parıltısının baştan başa aksettiğini görerek, utancından daima terler.

4. Gözleri kamaştıran, göklerden gelen şimşek değildir, o benim göklere çıkan hasret ve ayrılık ateşimdir; çünkü beklemenin yol açtığı ateşin kıvılcımları gökyüzünü ateşe verdi.

5. Gönlümü fırına çeviren ayrılık ateşini kavuşma ile söndür de, alevler âlemi sarmasın, değilse bütün cihan ateşle dolacak.

6. Ey güzeller padişahı olan sevgilim, kalbimin köşkünde hararet var mıdır? Benim hiç tahammülüm kalmadı, ayrılık ateşi şiddetlendikçe şiddetlendi.

7. O ateş yaratılışlı sevgili, benim âhımın dumanından sakınsın; ona Nuri’nin kalbinden ansızın bir ateş düştüğünü haber verin.

189

1. Gönül ayrılık içinde yanmaktadır, buna engel olunmuyor; ayrılık acısı ise harap olmuş gönlümden gitmek bilmiyor.

2. Âhlarım, göklerde çakan şimşek gibi parıltılar çıkararak felekleri tuttu; ama parlak bir yıldıza benzeyen sevgilim inatla bana yüzünü göstermedi/ talihimin yıldızı doğmadı.

3. O mağrur sevgili, ölsem bile bana bir kez dönüp bakmaz; devrin güzeller güzeli olan sevgilim çok kibirlidir, benimse elimden bir şey gelmez.

4. Gönlüm ney gibi yürek yakan inlemeler çıkararak ağlar; ama o dikbaşlı sevgili benim ağlayışımı duyup merhamet etmiyor.

5. Sevgilinin etrafa ışıklar saçan güzelliğinin parıltısı tüm dünyayı süsler; fakat Akrep burcunda doğan dolunay hâlâ bu konuda inat ediyor.

6. Denizlerin tufanı gözyaşı seli gibi görünmez; gönüldeki hasret ile aktıkça akan gözyaşım bir türlü dinmiyor.

7. Sevgilinin kâkülü böyle perişan ve kararsız olmasaydı, Nuri sabrını ve tahammülünü büsbütün kaybetmezdi.

190

1. Ahu gözlü, melek simalı ve gül yüzlü olan o berber, saçlarım gam kemendine dönüşse de telaş etmez.

2. O nazlı berber naz ile eline makası aldığı zaman, Hz. Ali'nin elinde zülfikârla savaşıyor sanırım.

3. Hiç kimseden kavuşmayı esirgemeyen o sevgili, bana cefa eder; karşılığında ona canımı da versem beni tıraş etmez.

4. Sevgilinin kirpiklerinin neşteri canımı çıkardı; o sevgilinin yan bakışına yüz verdim de aşkım açığa çıktı.

5. Sevgilinin eziyetlerinin artık sınırı aştığı için, gözlerimden sel gibi kanlı yaşlar aktı.

6. Sevgilinin attığı cefa taşları gönül aynamı kırar; ama o yağmur gibi taş yağdırsa da ben ondan yine vazgeçemem.

7. Nuri, gönlüm tıpkı tarak gibi sevgilinin saçına takılı kaldı; onun kara kaşları hiç gözümün önünden gitmiyor.

191

1. Senin nazlanman, âşığın samimiyetini göstermek için mücadele etmesine neden olur; ancak kavuşma delili bu samimiyet davasına ara verir.

2. Sevgi hakkı, senin için miras kalan bir mal gibidir, umarım samimiyet fetvan bana da hükmeder.

3. Gönül, yoluna düştü, artık davaya ne hacet; benim istediğim adalet dağıtan kadının tasdikidir.

4. Hasetçiler her ne kadar bu konuya muhalefet etseler de, doğruluk ve saflığa olan bağlılık düşmanı susturmaya yeter de artar bile.

5. Bu gayet açık ve samimi bir şekilde söylediğim mazmuna dikkat et de, bu delille gönülden bağlılığın meziyetleri anlaşılsın.

6. Gönlünde olanı, siretini görmek mümkündür; çünkü lekesiz gönül şişesi, ezel aynasının ta kendisidir.

7. Kalpteki hakikat sırları gün gibi meydandadır; Nuri kıymetli bir inciye benzeyen gönülden bağlılığın zaten bunun kanıtı değil midir?

192

1. Kalpleri doğruluktan ayrılmayanlar, sonsuza kadar yaşarlar; fakat doğruluktan nasibini almayan vücutlar, cansız cisim gibidirler.

2. Gönül levhası, tozsuz bir ayna gibi temiz olmalıdır; işte eşsiz bir inciye benzeyen samimiyet ancak öyle gönüllerde bulunur.

3. Gönlün Allah'ın Allah'ın arşıdır ve Hak oraya bakar; işte bu yüzden doğruluktan ayrılmayanların dereceleri bundan anlaşılır.

4. Gönül bahçelerinin yeşerip ortaya çıkması yadırganmamalıdır; çünkü gönlün temiz, saf suyu ilahî feyzin kaynağı olmuştur.

5. Dünyadaki gül bahçeleri ihlâs suyu sayesinde yeşerir ve güzelleşir; eğer saflık ve samimiyet oluğunda su akmasaydı, bu güzellikler yeşermez, kururdu.

6. İsteklerini aşırılığa vardırarak sözü uzatma; kalbi temiz olan dostlar, küçük bir işaretle bile senin ne demek istediğini anlarlar.

7. Ey Nuri samimiyet sırrına vâkıf olanlar, herkesle bu sırrı paylaşmaz onların âdetinde dalkavukluk olmadığını bilmelisin.

193

1. Ey sabah rüzgârı, sevgilinin mahallesine git de ona benim durumumu anlat; yanında toprağa yüz sürerek o sevgiliye benim perişan halimden haber ver.

2. Eğer onu naz uykusunda bulursan, sakın uyandırıp rahatsız etme; benim arzumu iyilikle o nergis gözlü sevgiliye anlat.

3. Eğer âşık sabretse ve aşk sırrını başkalarına açmasaydı, sevgilinin meclisinden böyle uzak kalmazdı.

4. Bülbül, gül bahçesine gidip ağlasa ve acı acı bağırsa da, halini bir türlü anlatamaz.

5. Ey sevgili, gönül kuşu ayrılık tuzağından ne zaman kurtulacak? Ey Nuri, durma gönlünün derdini o güzeller padişahına arz et.

194

1. Ey sabah rüzgârı, sevgilinin kâkülünü oynatarak, bu hüzünlü kalbimi neşeye boğdun.

2. O taze gül fidanı gibi olan sevgili gül bahçesinde gezinirken, gül yüzünü gösterip gül bahçesini sevinçle doldurdu.

3. O sevgili işve ve nazla gül bahçesinde gezdiği zaman, açılan güllere ziyadesiyle neşe verir.

4. Eğer pervane hep yanmaktan hoşnut olmasaydı, geceleri mecliste kalbini yakıp kebaba çevirmezdi.

5. Nuri, kederli gönlü kadeh bile mutlu etmezken, ruha sıkıntı veren ayrılığa nasıl bir çare bulalım?

195

1. Ey Hafız, şimdi güzellik ülkesinin padişahı sensin; bu güzelliğinle ay gibi şöhret kazan.

2. Hafız, dünyanın gül bahçesindeki taze gül gibi zaman zaman âşıkların meclisine gelip hep incelik ve tatlılık ver.

3. Hafız, hiçbir goncada sendeki kadar güzel koku yoktur; nezaket belirtisi yalnız sende vardır.

4. Hafız, muhabbet sırrının çekiciliği sana verilmiştir; başka güzellerin senin kadar gönül çekici olmasına imkân yoktur.

5. Hafız, senin güzelliğinin yazısı, hakikati gören insanların kalbine zerre kadar rekaket, tutukluk vermez.

6. Hafız, senin ettiğin cefalar, benim doğruluğuma ve samimiyetime engel olmadı; fakat senden ayrılmak gönlümü hüzne ve acıya boğdu.

7. Hafız, gerçi şimdi sana gönül verenlerin haddi hesabı yoktur; işte ben de sana tutuldum ve seni sevdim.

8. Hafız, ben senin doğru ve vefalı bir sevgili olduğunu sanıyordum; ama sen bana zerre kadar sadakat göstermedin.

9. Hafız, ayrılma zamanında gelmedin, neden böyle yabancı gibi davranıyorsun, vefa ve doğruluk âdeti böyle mi olur?

10. Hafız, uğurlamış olsan senin şöhret ve şanına noksanlık mı verirdi; neden bunu yerine getirmedin, sana ne oldu, bu ihsan ve mürüvvete sığar mı?

11. Bu sözlerime sakın alınma, çünkü benim maksadım samimiyetimi anlatmaktır; Hafız bu Nuri seni Allah'a emanet ediyor.

196

1. Canım, o nazlı sevgilinin gülüşüyle mutlu olduğu gibi, ağlayan gönlüm de sevgilinin güzelliğini seyrederek sevinir.

2. Söyleyin de o gül yanaklı sevgili benim figanımdan incinmesin; zira açılmış gonca, bülbülün acı acı bağırmasından hoşlanır.

3. Ne kadar ağlasam da sevgili bana bir kez bile iyilikle dönüp bakmaz; o yan bakışıyla fitneler çıkaran sevgili bana merhamet etmez, aksine bu durumum onun hoşuna gider.

4. O insafsız sevgili, benim harap gönlümü yapmayı aklına bile getirmediği gibi, ben onun aşkıyla harap olup fena hallere düşsem o bundan hoşlanır.

5. Nuri, o cihan padişahı olan sevgili eziyet ettikçe sen ona yalvarmaya devam et; çünkü sultanlar her zaman kendilerine itaat eden kullarından memnundur.

197

1. Mum, bu gece sevgilinin güzelliğinin ışığına pervane kesildi ve bu yüzden sabaha çıkmadı, baştan başa yanıp kül oldu.

2. Mum, o sevgilinin meclisindeyken sevgilinin yanağının parlaklığını gördü ve aklını yitirip tek ayak üstünde yanmaya başladı.

3. Mum, o sevgilinin güzelliğini seyretmeye başladığı zaman âşık oldu ve baitan ayağa sessiz sessiz gözyaşı döktü.

4. Mum, sevgilinin yüzünü gördükten sonra utancından başını eğdi; hal böyleyken nasıl olur da dolunaya yüzünü gösterebiliyor?

5. Ey Nuri, mum bütün varlığını yakıp tüketmesine rağmen hiç bağırıp çağırmadı; o, bu haliyle sürekli ağlayan bülbüle dil uzatsa, onu kınasa yeridir.

198

1. Mum, ayrılık ateşinin yol açtığı ıstırabı bildiği için, sevgilinin meclisinde için için yandığını gösterir.

2. Ay gibi güzel sevgili, âşığa güzelliğini gösterdikçe, mum hiç canını esirgemeden kül oluncaya kadar yanmak ister.

3. Mum, her zaman aşk fitili ile gövdesini baştan ayağa yakar ve kendini bu benim ateşli yüreğimle kıyaslar.

4. Mum, o meclisteki ateşin içyüzünü hiç kimse anlamadığı için üzülerek ve ağlayarak yanar.

5. Nuri, mum yumuşak tabiatı sayesinde hep feyz bulur ve bu özelliğiyle irfan meclisine marifet saçar.

199

1. Gönül, çırasını gam meclisinde sevgi mumundan yaktı; ayrılık ateşi de kalbimde laledeki gibi bir yara açtı.

2. Ey ağzı goncaya benzeyen sevgili, âşığının gönlü, senin eteğini tuttu, dikenler acıtsa, yaralasa da artık geri dönmez ve elini çekmez.

3. Zalim feleğin çalgıcısı, canıma kulak tutup dinlemeseydi, gönlümün tamburu onun eziyetinden dolayı ney gibi acı acı bağırmazdı.

4. Sana gerçekten âşık olup peşine düşen kimsenin yüzü kara çıkmaz; zaten senin sadık âşıklarının alnı açık ve yüzü aktır.

5. Ey Nuri, kalbini kin ve hileden temizle, zira dimağı bozuk olan kişi hakikat kokusunu almaz.

200

1. Gönül evimde senin aşkının parlaklığıyla bir mum yanmaktadır; kalbimde de senin ayrılık ateşinden dolayı pek çok yara açıldı.

2. Gönül kuşu her zaman senin mahallende uçmak isterdi; ama kâkülüne olan sevdası onun ayağına bağ oldu.

3. Ayrılık beni kavuşma düşüncesini hayal bile edemeyeceğim bir duruma düşürdü.

4. Ey sevgili, neden o kötü görünüşlü rakibe itibar ediyorsun? Senin gül bahçende karganın gelip seninle beraber oturması hiç yakışık alır mı?

5. Sevdiğim, ayrılık derdi çekilmez bir beladır; bu ayrılık yüzünden Nuri dünyadan da âhiretden de vazgeçti.

201

1. Ey gönül, dünyada sevgilinin yanağından daha güzel bir şey var mıdır? İşte o güzellik bağının gülü olan sevgilinin yanağı taze goncadan daha hoştur.

2. O yeni yetişmiş güle benzeyen sevgilim konuşmaya başlarsa, onun şekerden tatlı sözleri canıma can katar.

3. Onun hoş kokulu kâküllerinin amberden daha hoş koktuğuna kıl kadar şüphe yoktur deyip yemin etsem yalancı çıkmam.

4. Sevgilinin Necef incisi gibi olan dişlerine paha biçilmez; hatta mercan gibi dudakları da kırmızı yakuttan daha güzeldir.

5. Cihanı süsleyen güneş gibi güzelliği ile canlılık getirdi; ey Nuri bak sevgilinin yanağı dolunaydan daha güzel oldu.

202

1. Hangi sarhoş onun öfkeli yan bakışından korkmayın demiş? O sevgilinin oka benzeyen yan bakışı, âşığını öldürür.

2. Kalbim, başkalarının oklarına hedef olmasaydı, sevgilinin eziyetinden hiç şikâyet etmezdim.

3. Sevgilinin gözleri ahu, yanakları gül, dişleriyse incidir; ey gönül, dünyada hiç böyle bir güzel var mıdır?

4. Öyle sanıyorum ki güneş, sevgilinin yanağını görmeseydi, ışığı sayesinde gökte şeref bulmazdı.

5. Nuri, dünya dönüp âlemin hali değişinceye kadar, düşmanların seni kınamasına tahammül et.

203

1. Sevgili, kavuşma vaadinde bulundu; fakat ben onun yalan söylemiş olmasından korkuyorum; ey imdat isteyenlere yardım eden Allah'ım, bizi korktuğumuz şeylerden koru.

2. O sevgilinin yan bakışı, kaza okuna, kaşı ise yaya benzer; hal böyle olunca onun ok gibi yan bakışından korkma diyenler ya sarhoştur ya da aklını kaçırmıştır.

3. Ey zahit, aşk ve sevgi sâkisi saf bir kadeh sunmadan, gönül levhasındaki gam pasları temizlenmez.

4. Ey zahit, boş yere itikâfa çekilip ibadet etme; çünkü insanı sevgilinin bulunduğu yere ulaştıran şey, o ilahî şaraptır.

5. Nuri, hiçbir vefa sahipleri dünyada ayrılık derdini çekmesin; çünkü ayrılığa bin Kaf dağı bile dayanamaz.

204

1. Efendim, ben ayrılık yarasıyla yanıyor ve ağlıyorum, bana acı.

2. Efendim, kalbimin yaralı olduğuna dair delil istiyorsan, insaf et benim ney gibi inlemem buna yeterli delil değil midir?

3. Canım efendim, beni öldürsen de kimse bunu senden sormaz; ama senin şanına layık olan bana merhamet etmektir.

4. Efendim, beni öldürsen bunu senden kim sorabilir, ancak sen sana layık olanı yap.

5. Sultanım, Nuri ne kadar hatalı olursa olsun ona iyilik et ve merhamet ederek suçunu bağışla.

205

1. Ey gönül, gel sen aşk iddiasında bulunma ve aşkın hikmetini bilmek için ârif ol.

2. İstek güzeli bir kez olsun yüzünü gösterirse, aşk derdinin seni ne hale koyacağını gör.

3. Aşkın Leyla'sı muradına eremeyen Ferhat'ı dağlara attı ve Kays'ı da Mecnun haline getirip deli durumuna düşürdü.

4. Başına aşkın çekişmesi gelirse, o mutluluğa giden bütün her şeyi ayakları altına alarak ezip yok eder.

5. Nuri aşkın şartı sesiz olmaktır; sakın gürültü patırtı yapıp ağlayıp sızlayıp da aşk vurgunu rüsvası olma.

206

1. Bülbülün benim kadar bağırıp çağırmaya, inleyip sızlamaya istidadı yoktur; bana pervane benzetilse yerindedir; çünkü onun bağırıp çağırması yoktur. Benim aşkım da onunki gibidir.

2. Bülbülde sabır ve kararlılık olmadığı için o, temkin sahibi değildir; onu âşıklar meclisinde sorarsan kimse bilmez, adı hiç anılmaz.

3. Gönül, üstadı olmamasına rağmen aşk ilmini tahsil edip olgunlaştığı için ne kadar övünse yeri vardır.

4. Bir zalim ve insafsızın elinden feryat ediyorum; o kimseye merhamet etmediği gibi iyilik etme gibi bir alışkanlığı da yoktur.

5. Nereye gidersem gideyim dileğine kavuşamamış gönlüme huzur veren bir yer bulmasam da, aşk dağı boş değildir, mutlak o dağın Ferhat'ı vardır.

6. Ey gönül, şimdi aşk pirinin dergâhına gidelim; zira bu Allah'ın yazgısıdır, kimse bunu engelleyemez.

7. Ey Nuri, gönlünde zerre kadar sevince yer vermeyen gama boğulmuş biri de gelse, bana bu gam vadisinde asla arkadaş olmaz.

207

1. Bu ayrılık günleri ne kadar da uzadıkça uzuyor, her ayrılık akşamı bana uzun geceler gibi geliyor.

2. Hasret beni bülbül gibi sürekli söyletti, ayrılık acısı insanı ağlatıp inletiyor.

3. Zalim feleğin sâkisi kimi sevindirdi ki; zaten onun âdeti bana zehirle binlerce ayrılık kadehi sunmaktır.

4. Sabah akşam ayrılık evinde acı acı bağırarak benim düşüncem artık ayrılığın sona ermesidir.

5. Nuri, dostlar senin halini hatırını sormayı bıraktılar, yazık ki bu ayrılık zamanında senin halini kimse sormadı.

208

1. Ey gönül, gül gibi sevgiliye bak da gül bahçesini gör; böylece sevgilinin gül bahçesinin bülbülü ol ve sevgilinin güzelliğini seyret.

2. Sevgilinin yüzünün mektebindeki sırlar kitabına bir bak, Allah onun güzelliğinin sayfasında ben ve ayva tüylerini yaratmıştır.

3. Sevgilinin keskin hançere benzeyen kirpikleri ta canıma işler; onun eziyet ederek çektiği ateş yağdıran kılıç gibi bakışlarını gör.

4. Biz sevgilinin eziyetinden şikâyet etmiyoruz, sen asıl zalim feleğin ettiği uygunsuz hareketleri gör.

5. Ey güzeller sultanı, Nuri senin ayrılığının derdiyle acı acı feryat etmektedir; eğer inanmazsan gel kulak ver de o inleyip sızlamaları bir gör.

209

1. Sevgiliye halimi anlatmak için konuşacak gücüm kalmadığı gibi, sırrımı açacağım bir sırdaşım da yok.

2. Ey zahit, benim sarhoş olduğumu sanarak bana sataşma, ben sarhoş değilim ama bir güzele meyil verdiğimi zerre kadar inkâr etmiyorum.

3. Halimi kimseye anlatamam; ama ben böyle mutlu geziyorum diye hiç ağlayıp gözyaşı dökmediğimi de düşünme.

4. Sultanım, kalbim ayrılık ateşiyle yanıyor; ama bana merhamet eden vefalı bir sevgilim yok.

5. Nuri, dönek ve alçak felek seni kötü bir duruma düşürdü; ama Allah'a şükürler olsun ki talihimde terslik yok.

210

1. Hasret çekerek ayrılık köşesine alıştık, biz Mecnun gibi çöllerde dolaşmaya alıştık.

2. Biz mutluluk makamından ayrılık semtine düştüğümüzden beri sıkıntı çekmekteyiz, bunun içindir ki viranelere alıştık.

3. O sevgilinin nasıl biri olduğunu bilmediğimizi sanma; ama ne çare ki biz açılmış gülün kokusuna alıştık.

4. Gönül, senin zulmünden kurtulup da rahata erememiştir; ama biz sevgili binlerce eziyet etse de artık ona alıştık.

5. Nuri, kavuşma talebinde olduğun için müdara et, dostmuş gibi görün, zaten biz cahillerin eteğine yüz sürmeye alıştık.

211

1. Düşkün âşığına sultanlara yakışır bir şekilde bir kez bak da, bu virane içinde zapt edilemeyen deli gönlümü gör.

2. Gönül evinin, bir iyilik bakışıyla tamir edilmesi gerekmektedir; sultanım, yıkılmış gönlüme bir bak, çünkü orası senin tahtgâhındır, sen orada oturursun.

3. Ey padişah, gönül Kâbe’si tecellí evi olarak yaratılmıştır; o sarayın gaipten (görünmeden) nasıl bayındır olduğunu (neşelendiğini) bir gör.

4. Senin güzelliğinin mumu, dünyayı ışıklarla süsledi, gönül pervanesinin durmadan yandığını gör.

5. Senin la’lden yapılmış kadehlere benzeyen dudakların herkesi bir şekilde sarhoş etmektedir; Nuri sarhoş olsun da sabah akşam nasıl ağlanıp sızlanırmış sen o zaman gör.

212

1. Âşıkların meclisini aydınlatacak dolunay mı yok? Hiç bana sevgi ve vefa gösterecek melek yüzlü güzel mi yok?

2. Başımdaki dert yüzünden saçlarım bana gam kemendi oldu; bana acıyıp bu ayrılık saçlarını kesecek berber mi yok?

3. Ey naz ve eda bağının fidanı, sende vefa kokusu yoktur; sen bir tarafa âşık için sevgi ve vefa gösterecek başka sevgili mi bulunmaz?

4. Güzelliğinle kibirlenip beni adam yerine koymaz oldun, senden başka güzelliğiyle seçkin sevgili mi yok?

5. Ey Nuri, sen samimiyetini gösterdiğin için hata sende mi, yoksa sevgiliye benim bu sıkıntılı halimden bahseden kimse mi yok?

213

1. Hasretinle bülbül gibi ağlayıp inlemem ve gözyaşı nakdimi senin ayağının toprağına saçmam gerek.

2. Kederli gönlümün halinden haberdar olmayarak bana eziyet ettin, bu gidişle sonunda gizli sırrımı açığa çıkarmam gerek.

3. Sultanım, gönül, senin yanağının goncasına bülbül olmuştur; senin gül bahçesine benzeyen mahallende binlerce kez feryat edip bağırmam gerek.

4. Ben durmadan ayrılık ocağında yanıp kebap oldum, bana yardım et; artık ayrılık ateşine tahammül etmeyi öğrenmem gerek.

5. Ey ahu gözlü sevgili, sen Nuri'ye bir türlü boyun eğmedin gitti; ama ey vahşi, elbet bir gün seni avlamam gerek.

214

1. Bir kez olsun iyilikle bakıp bu düşkün âşığını sevindirmedin; beni bir naz hitabıyla bile anmadın.

2. Sultanım, gönül Kâbe'si senin eziyetinin eliyle yıkıldı; Halil'im göz ucuyla bir kez bakarak o evi tamir edip bayındır hale getirmedin.

3. Beni hasret tuzağına esir edip bir türlü azat etmediğin gibi, ayrılık fikriyle sabah akşam gözü yaşlı bir biçimde bıraktın.

4. Güzellik ülkesinde senin eşin benzerin yoktur, sen o ülkenin padişahısın ama hiç kimseye âdil davranmadın.

5. Ey sevgili, muradına erişememiş Nuri, sana halini bir bir anlattı; ama ne çare ki sen rakibi kapının önünden uzaklaştırmadın gitti.

215

1. Âşıklarını sürekli ağlatmak senin şanından mıdır? Peki ya onlara eziyet edip gözyaşı döktürmek de senin âdetin midir?

2. Sen benim sabrımı dağıtıp yağmalamayı alışkanlık haline getirdin; zaten senin yan bakışın, yağmacı Tatarlar gibi merhametsizdir.

3. Irmak gibi akan gözyaşlarım, denizin dalgaları gibi coşup akıyor; artık onları bir an bile gizlemem imkânsızdır.

4. Biz de sevgilinin hilal kaşını görüp bayram edelim, ona kavuşma bayramında canımızı kurban etmek bizim için zevktir.

5. Nuri, senin güzelliğinin mumunun alevine pervane olmuştur; ey sevgili onu daha ne zamana kadar ayrılığınla yakacaksın?

216

1. Senin hiç durmadan ettiğin eziyetler, benim için dayanılmaz bir beladır; göğsümde senin ayrılığınla açılmış yaralar ise iyileşmesi mümkün olmayan yaralardır.

2. Kaza oklarına benzeyen öfkeli yan bakışın canıma tesir etti; bari fitneler çıkaran gözlerin dünyayı fesada verip karıştırmasa.

3. Sultanım, âşıklarını öfkeli yan bakışının keskinliğiyle korkutmana gerek yok; zaten herkes senin kirpiklerinin okunun nasıl bir bela olduğunu biliyor.

4. Ey yay kaşlı sevgili, yan bakışının oku hiç yolundan sapmaz; onun temreni, hedefi olan âşığın kalbindedir.

5. Ey can gibi değerli sevgilim, neden âşıklarınla niza ipini kesmiyorsun? Sevdiğim, senin darmadağın saçlarının başa çıkamayacağı kimse mi var?

6. Ey hilesi çok olan sevgili, bana nasıl bir hile ettiğini bilmez miyim? Ama bana eziyet ederek elimden kurtulabileceğini sanıyorsan yanılıyorsun.

7. Ey can gibi değerli sevgilim, gözyaşımın seli, denizlerin dalgaları gibidir, tükenmek bilmez; Allah’ını seversen döktüğüm kanlı gözyaşlarına acı.

8. Bülbül benden izin almadan Gülistan’ı okuyor, izin verilse o bülbüllere ağızlarının payını verirdim.

9. Senin güzelliğinin vasıfları hakkında ne düşünüyor diyerek goncanın ağzını aradım; ama açılmış gülün bu soruya cevap verecek canı mı var?

217

1. Gönül, o güzeller padişahının minnetini çeksin; lakin kavuşma için cahillerin minnetini çekmesin.

2. Kâkülünün amber kokulu telinden dimağı dolan âşık, kıl kadar da olsa dağılmış zülüf için minnet etmez.

3. Ey gül yanaklı, senin gül bahçesine benzeyen güzelliğinin goncası varken, dünyada hiç kimse minnet edip de gül bahçesindeki gülleri koklamaz.

4. La'le benzeyen dudaklarının sırrını fark edenler, yakut ve mercanı fikirlerinin ipine dizmez, minnet edip de onlara bakmaz.

5. Taş kalpliler, kavuşma cevherinin kıymetini ne bilsin? Nuri gibi irfan meclisinin minnetini çeken mi var?

218

1. Fitneler çıkaran gözlerinle sevgilini kendine âşık ettin, düşkün gönlümü de ayrılığınla deliye döndürdün.

2. Önceleri sevgi ve vefa gösterirken, sonradan eziyet etmeye başladın; sultanım sen bana eziyet etmeyi kanun haline getirdin.

3. Beni kendine âşık edip ayrılığa alıştırdın; senden ayrılmanın üzüntüsüyle halimi tersyüz ettin.

4. Daima kötülük isteyen rakip, sana kavuşarak mutlu oldu; sen o kâfire iyilikle bakarak onu memnun ettin.

5. Senin kötülüğünü isteyen o rakibi sevindirip, sana kavuşmayı dileyen âşığını üzdün.

6. Ey kaşı keman, yan bakışının okları kalbime tesir etti; sen eziyet mızrağınla benim göğsümü kana buladın.

7. Nuri senin eziyet oklarına nasıl dayansın, sen onun çaresiz gönlünü binlerce yarayla doldurdun.

219

1. Hoş kokulu kâküllerinle âşığa tuzak kurdun ve benim düşkün gönül kuşumu avlayıp kendine boyun eğdirdin.

2. Kalbimde gizlediğim aşk sırrını, bir süre açıklamadım; ama sen beni dile düşürüp bu dünyada adımı kötüye çıkardın.

3. Güzelliğinle dünyada ay gibi şöhret kazandın; ama sen güneşe benzeyen yüzünü bana göstermeden her günümü akşama çevirdin.

4. Bana vefa göstermeyip rakibi sevindirdin; o çirkin görünüşlü düşmana sen çok fazla rağbet gösterdin.

5. Senin amacın Nuri'ye durmadan pek çok eziyet etmektir, sen onu dünyada kavuşma lütfundan mahrum bıraktın.

220

1. Kâküllerini dağıtıp onlarla yüzünü örttün ve böylelikle hep güzelliğini gizledin.

2. Göğsümdeki lale gibi yaralarım, ayrılık yüzünden açığa çıktı; sen benim kederli gönlümü aşk ateşiyle yaktın.

3. Ey can gibi değerli sevgili, bana bir kere bile vefa göstermedin, sana ne oldu? Böyle yaparak kederli bir şekilde hasret köşesinde kalmış âşığını şaşkınlık içinde bıraktın.

4. Ey can gibi değerli sevgili, sen türlü eziyetlerle beni perişan ederken, yüzü kara rakibi sevindirip güldürdün.

5. Yeter artık gel bu Nuri'yi ayrılık tuzağından kurtar; zira onu uzun zamandır ayrılığınla ağlattın.

221

1. Ey sevgili, bir kez olsun iltifatla bakıp bana sevgi ve dostluk göstermez misin? Ya benim yıkık gönlümü tamir etmeyi istemez misin?

2. Ben sana kavuşmayı ümit ederken, sen eziyetlerini artırıyorsun; ey sevgili bir gün olsun acıyıp da bu kederli gönlümü sevindirmeyecek misin?

3. Ey güzellik sultanı, lütfedip benim halimi dinle, yoksa sen güzellik ülkende hiç adaletle hükmetmez misin?

4. Zahmetsizce benim hüzünler evime gelsen ne çıkar? Yoksa sen kahrederek, kızarak bile olsa beni yâd etmez misin?

5. Kederli Nuri'yi aşkının kemendine esir ettin; bir an olsun onu ayrılık bağından kurtarmaz, azat etmez misin?

222

1. Ey çaresiz gönül, sevgilinin eziyetlerine katlanalım, gün gelir o sevgilinin zevkini ve sefasını da süreriz.

2. Ey gönül, daima sevgilinin eziyetine ve zulmüne tahammül et; zaten sen onun gösterdiği işveleri daha çocukken görmüştün.

3. Gönül, ay yüzlülerin eziyetinden incinme; önce onun vefasını gören kimse olmuş mu diye bir sor.

4. Eğer sevgili bir gece geceyi süsleyen mum gibi yüzünü gösterse, biz onun parıltılı güzelliğini dolunay sayardık.

5. Nuri, rakipler "Artık sevgilinin duasını oku, o öldü" deseler de, ayva tüyleri çıkmaya başladı diye sevgiliden vazgeçilmez.

223

1. Ey sevgili, ayrılık ateşiyle kalbimi yaktın, beni kavuşma ile sevindirmeyip ayrılıkla ağlattın.

2. Senin ağzından kavuşmaya dair hiçbir söz çıkmaz; sen benden çekinip uzaklaşırken rakibi sevindirdin.

3. Beni bin nazla aşkının kemendine çekip, sonunda beni âlemde Mecnun gibi hayran ettin.

4. Bir zamanlar bana kâh işve kâh naz ederken, ne yaptınsa yaptın eziyetlerini artırdın.

5. Ey gül yüzlü sevgili, Nuri’yi aşkınla bülbül gibi ağlatıp inlettin, bu kadar naz yetişir, artık yüzünü göster.

224

1. O kirpiklerinin okunun fitne çıkardığı apaçık ortadadır, senin fitneler çıkaran gözlerinin yüzünden ağlamayan bir kimse mi var?

2. Senin bakışının temreni eziyetle kalbimin tâ derinliklerine kadar ulaştı ve kalbim bu ayrılık yarasına dayanamayacak hale geldi.

3. Zalim felek beni düşkün bir hale koydu; ama sevgilinin eziyetleri olmasa kimse felekten şikâyet edip ağlamazdı.

4. Sevgiliye yan bakışındaki kibrin sebebi nedir, senin mahmur gözlerin kimseye iyilikle bakmaz mı diye sordum.

5. Boşuna dertlenme, o salınan servinin gölgesi bile görünmez; hal böyleyken Nuri o sevgiliden nasıl vefa beklesin bilmem.

225

1. Senin fettan gözlerin fitne çıkarmasaydı, bütün dünya aşkının derdiyle senin hayranın olmazdı.

2. Sen kimseyi mutlu etmedin, sevgi ve vefa senin âdetin değil; ayrılık vadisindeki âşıkların hepsi senin yüzünden ağlar.

3. Sultanım, sen güzelliğiyle seçkinlik kazanmış bir güzellik padişahısın; ama gönül ülkesi senin zulmünle yıkıldı.

4. Kavuşma vaadinde bulunmana rağmen sözünde durmadın; ey cefa eden sevgili, senin sözün bu muydu?

5. Güneşe benzeyen sevgilim, artık senin parlak yüzünü göremez oldum; ey parlak aya benzeyen sevgilim, bayram geldiyse de sen yine yüzünü göstermedin.

6. Ey gül bedenli sevgili, rakibin meclisine gidip onunla dost oldun; yazık ki senin eteğin dikenin elinde kaldı.

7. Ey sevgili, ayrılığın artık haddini aştı; bugün Kurban bayramıdır merhamet et de ağlayan Nuri'ye gel.

226

1. O sevgilinin hiç durmadan ettiği cefalar canıma tesir etti, o yan bakışıyla fitneler çıkaran sevgilinin gözleri eziyet dolu bir beladır.

2. Saba rüzgârı, yüz bulup sevgilinin saçlarından hiç elini çekmiyor, hiç olmazsa tarağın elleri onun saçlarından eli çekilsin.

3. Bülbül, açılmış güle âşık olmasaydı, her seher gül bahçesinde göğsünü yırtarcasına bağırmazdı.

4. Sevgili, benim ağlayıp inlememden incinmesin; çünkü ağlayıp inlemek divanelerin elinde olan bir şey değildir.

5. Tıpkı kendini devamlı ateşe atan pervanenin göğsünün yanıp tutuşması gibi, Nuri'nin gönlü de sevgilinin ayrılığından yara üstüne yara bağladı.

227

1. Gönül, sen sevgilinin hayaline meylederek delilik ettin; onun yüzünün mumuna âşık olup pervaneye döndün.

2. Ey gönül, aşk kadehine müptela olmak kolaydır; ama sen sürekli olarak o sevdaya düşüp sarhoş oldun.

3. Ç:ılgın âşık seni candan seven bir bülbül değil midir? Nazlı sevgilim o halde neden afet-i devranlık edip döndün?

4. Yay gibi kaşlarının bir işareti âşıkların ta kalbine işler; ey yan bakışı zulüm okları olan sevgili, temrenlik ettiğin yeter.

5. Ey Nuri, o çirkin yüzlü rakip senin sırrını anladı; ona yok yere yabancı gibi davrandın demek gerekmez mi?

228

1. Ey sevgili, sözün, muhabbet âdetinden ileri gelir; sen sevgi sebebi ile söz söylersin ve senin her zaman söylediğin söz sevgi ve vefa değeri gösterir.

2. Sözlerin, kalbimi dünyayı aydınlatan güneş gibi aydınlatır, hiç şüphesiz ki senin sözlerin parlak ve nurludur.

3. Senin iyilikle, beğeniyle bir bakışın, kalbime neşe verir, lütfet de sürekli bekleme sözünü ağzına alma.

4. Lütfunla her zaman ölüleri diriltsen çok mudur; zira senin sözün zahidi bile gaflet uykusundan uyandırır.

5. Sözün, mazmunun mana güzelini kucağına alır ve gayb örtüsünün ardından yüzünü gösterir.

6. Sen ilim ve marifet hazinesinin hazinedârısın; senin sözlerinin sırlarla dolu bir hazine olduğunu kimse inkâr edemez.

7. Ey Nuri, bu mazmundan kasıt, samimiyetimi göstermektir; şimdi bu halinden dolayı özür dileyip gel de sözünü kısa kes.

229

1. Sana kavuşmak nasip olmazsa, ağlayıp inlemeli ve ayrılığınla sürekli gözyaşı dökmeliyim.

2. Kalbimde takat kalmadı, ayrılığa tahammül etmek zordur; ey çaresiz gönül, bir gün sevgiliye doğru gitmek gerek.

3. Senin âşıkları avlayan gözün, ankayı bile avlar; fakat tevekkülle bağlanan sevgiliyi avlayabilir misin? Onu avlamak zordur.

4. Hüzün askerleri, gönül ülkesinde yer etmesin, âhımın topuyla o orduyu dağıtmam gerek.

5. Ey Nuri, talih müsait değilse acele etme, zira asrın nazına tahammül etmek gerek.

230

1. Saba, lütfet de gül bahçesinin kokusunu sevgilinin mahallesine götür ve bu deli gönlümü o sevgilinin kâküllerine ulaştır.

2. Gönül çeken sevgilinin ayağının toprağı, can gözüne sürmedir; onun ayağının toprağından al getir ve bekleme gözüne çek.

3. Ey çaresiz gönül, eğer manevî tabibin sana derman etmezse, sen de gam hastasının derdini çek.

4. Ey zahit, gel sen de sarhoşluk veren kadehin çilesini bir kez çek ve beni mazur görüp feryadıma müdahale etme, ayıplama.

5. Nuri, sen bu dünyada ayrılık meydanının yiğidi oldun; âhının ateşler yağdıran kılıcını rakibin göğsüne çek.

231

1. O yeni yetişen çocuğa benzeyen sevgilim, gitgide işveyle dolup taşar; o sevgili, gonca gibi güldüğü zaman yanakları gitgide güle benzer.

2. Hangi halde olursa olsun biz sevgilinin eziyetlerine katlanırız; öyle bir gün gelir o da gitgide daha çok zulmeder, daha çok cilve yapmaya başlar.

3. O nazlı padişah hep böyle zalim mi olacak? O gül bedenli elbet bir gün bana yâr olur.

4. Bu dünyanın rüzgârı ne kadar soğuk olursa olsun, bu sıcaklık ve soğuklukla elbet bir gün bahar gelir.

5. Kalbimde sevgilinin hayali şekillendi, bu hal gitgide ona kavuşma ümidini doğurur.

6. Âşık ne kadar düşkün olursa olsun yine yücelik bulur, gönül de sevgiliye kavuşarak muradına erişir.

7. Nuri, ayrılık akşamı ne kadar uzarsa uzasın, gün gelir o ayrılık gecesi de gündüze döner.

232

1. Felek sana kavuşma gününü göstermez sanma; bu işin gerçekleşmesine ne insan ne de melek engel olabilir.

2. Acele etme, sabret, her şeyin bir vakti vardır; sabredersen her işin giderek hayra döner.

3. Niyetin hep kâinatı yaratan Allah'tır, o halde neden inleyip elemle feryat ediyorsun?

4. Sen her işini Allah'a havale et; ama önce doğruluk ve gönül saflığıyla hiç şüphe duymadan buna inanman gerek.

5. Ey Nuri, hayır da şer de, alçaklık da yücelik de hep Allah'tandır; padişahın kapısına gidip halini anlatmanın faydası yoktur.

233

1. Talih, ikbal ve şeref kıyamete kadar senin kapıcın olsun; feleğin çarkı hep senin gönlüne göre, senin isteğine göre dönsün.

2. Senin temiz yaradılışın hiç üzüntü yüzü görmesin, kederden uzak olsun; lütfunun kapısında herkes istediğini dilesin.

3. Nimetin, Hatem-i Tayy gibi çoğalsın, insanlar da melekler de hep senin için hayır duada bulunsun.

4. Senin parlak, saf bir aynaya benzeyen tabiatın dünyada hiç keder tozu görmesin, güneş gibi ışık saçsın.

5. Ben utançla başını yere eğmiş kederli ve düşkün bir kimseyim; senin ayağının toprağına gelip halimi anlatmaya mecalim yok.

6. Ey cömertlik kaynağı, dertliyim ve senin iyiliğine muhtacım, zor durumda olduğumu zaten duymuş olmalısın.

7. Allahü teâlâ senin talihini ve ikbalini artırsın; söylemeye gerek yok, Nuri’nin halini zaten bilirsin.

234

1. İsyan derdine batmışım, gönül deva ister; Allah’ın yardımı ve yol göstermesiyle gönül şifa ister.

2. Benim kötülüğümü isteyen nefsim yakamı bırakmıyor; gönül bu dertten kurtulmanın yollarını arar.

3. Hayret vadisinde kimsesiz kaldım, yol gösterenim yok; gönül, aşk pirinden doğrulukla yol gösteren birini ister.

4. Amel defterime iyi bir amel girmiş değil, işim gücüm isyandır; gönül Allah’tan af diler.

5. Ben aşk cevherini ayrılık karanlığında düşürdüm; gönül o cevheri bulmak için ay yüzlü bir sevgili ister.

6. Vefasız dünya, yolumu kesip beni güçsüz bıraktı, kurtuluş yok ne yapayım, gönül boş istekleri terk etmek ister.

7. Ey Nuri, gönlünün bülbülü ne hale düştü bilmiyorum; ama gönül, dünyanın gül bahçesinde bulunmayan mutluluğu ister.

235

1. Gönül, sabah akşam senin gül yüzünü görmek ister; o sana kavuşma mahallesinde mutluluk makamını ister.

2. Çaresi yok ayrılığın acısıyla derdim gitgide artmakta; tabibim nazlanma da gel, gönül senden deva ister.

3. Ey şefkatli sevgili, geceleri feryat etmediğimi sanma; gönül, bu dünyada gönlümü eğleyecek ay yüzlü bir sevgili ister.

4. Gönül, gönül çeken bir sevgili ister, kalpsiz zahit bunu ayıplasa da dert değil, aşkı bilmeyen zahit aşk lezzetinden ne anlar?

5. Düşkün Nuri, ayrılık acısıyla ağlasa da buna şaşılmaz; sultanım, gönül kavuşma meclisinde mutlu olmak ister.

236

1. Ey bülbül, senin figanın şehnaz perdesine dost oldu, neden bu yürek yakan nağmeyle söze başlıyorsun?

2. Gül bahçesini mesken tutman, senin için zaten kavuşmadır; ey bülbül ayrılık ateşi beni ………….?? döndürdü.

3. Ey bülbül, neden sürekli acıyla feryat edip inliyorsun? Acaba bu herkesle eğlenen güzel Kabil’den midir?

4. Ey bülbül, uçmak için goncadan izin almadan, onun rahatını kaçırıp yapraklarını uçurup dağıttın.

5. Ey bülbül, sevgilinin bakışına rast gelirsen asla kötü bir duruma düşmezsin; bunun için o gözleri alıcı kuşa benzeyen sevgiliye yakalanıp ona esir ol.

6. Ey bülbül, ağlayıp inleyerek gülün gözünden uykuyu kaçırdığın için, gonca gül bahçesinde nazlanmaya başladı.

7. Ey bülbül, gonca güzelliğinin yapraklarından oluşan kitabı bir araya getirdi; gül de senin canının ipliği de o nüshanın şirazesi oldu.

8. Ey can gibi değerli sevgili, eğer diken gül bahçesindeki güle sarılıp onu gizlemeseydi, sabah vakti sevgilinin güzelliğinin gül bahçesini seyrederdim.

9. Ey bülbül, sen Nuri gibi yeni yetişmiş bir goncadan ayrı değilsin, o halde neden bu ateş gibi yakıcı sesinle inleyip duruyorsun?

237

1. Ey bülbül, açılmış güle benzeyen sevgilin yüzünü göstermekten kaçınmadığı halde, gül bahçesinin hasretiyle ağlayıp sızlaman gariptir.

2. Ey bülbül, neden böyle durmadan dertle ağlıyorsun? Oysa ayrılık acısı senin için saadettir; sen bunu bilmiyorsun.

3. Ey bülbül, sen gül bahçesinde yuva kur, kimse seni oradan uzaklaştırmaz; sana ayrılık yoktur.

4. Ey bülbül, sana bir an bile dikenden cefa, eziyet gelmez; senin eteğin her zaman incinip rencide olmaktan uzaktır.

5. Ey bülbül, renkli ve latif gülle beraber canın sefa içindedir; hiç kimse Nuri gibi düşmanların attığı taşlara hedef olmaz.

238

1. Ey gönül, ârif isen harap yerleri mesken tut; dünyanın halini hayal ederek uzlet köşesine gizlen.

2. Amacın marifet kazanmaksa, Allah’tan başka her şeyi terk et ve gelip aşk ile kanaat yolunda meydan eri ol.

3. Eğer binlerce yıl, başın yücelik ve saygınlıktan feleklere de ulaşsa, istersen sultan ol, bütün dünyaya sahip ol bunların hepsi geçicidir.

4. “Kendini bilen Rabb’ini bilir” sözünün manasını kavra ve “Fakirlik benim övüncümdür” menzilini tut; dünya endişesini bir kenara bırakıp bu menzilde irfan sahibi olmaya bak.

5. Eğer sıkıntı ve mihnet denizine girdiysen, bela dalgasına da sabret; Nuri sen umman ol da nasibin ne de olsa gelir, boşuna arama.

239

1. Biz önceden o sevgiliyle gül bahçesinde gezinir, onunla sohbet ederek sevinir, gülerdik.

2. Biz eskiden senin kapının önünde doğrulukla bekleyen bekçilerdik, kirpiklerimiz senin geçeceğin yolu süpürürlerdi.

3. Felek, beni yine sevgilinin meclisinden uzaklaştırdı; oysa biz eskiden o sevgilinin yanağının mumuna pervaneydik.

4. O zalim sevgili, bayram da gelse bana gelmez, hâlbuki biz eskiden onun yoluna canla başla kurban olurduk.

5. Nuri o gül bedenli sevgili sana el mi oldu? Acaba o gül, önceden onun için ağlayıp inleyen bir bülbül olduğumu bilmez mi?

240

1. Gönül, sevgilinin yanağının hasretiyle gözyaşı döker ve onu bekleyerek ney gibi inler.

2. Kalbim durmadan ayrılık ateşiyle yanıyor, artık sabretmeye mecalim kalmadı, gönül yanmıştır.

3. Leyla'ya benzeyen bir sevgiliye tutulduğum için, gönlüm ayrılık vadisinde Mecnun gibi koşup duruyor.

4. Ben ona her güzelin kâkülüne gönül bağlama dediğim halde, gönül benim sözümü dinlemedi; o, bu haliyle derde ve acı çekmeye müstahaktır.

5. Ey Nuri, kimse sevgilinin saçına esir olmak istemez; fakat irade elde değil, gönül başına buyruktur.

241

1. Sevgili, yüz yapraklı gül gibi açılmış bir gül değil midir? Ya perişan gönül, onun kâkülleri gibi dağılmamış mıdır?

2. Güzellik gül bahçesinde büyüyen düşkün gönül, ağlayıp inleyen bir bülbül değil midir?

3. O sevgilinin kaza oklarına benzeyen öfkeli yan bakışına dikkat et; o, küçükken bile büyük bir bela değil midir?

4. Sevgili naz ve işveyle yürümeye başlayınca, o güzelin boyu salınan servi gibi değil midir?

5. Nuri, o tabip gibi olan sevgili keşke senin hasta gönlünü iyileştirse, sevgiliye kavuşma şerbeti derdine derman değil midir?

242

1. Eğer kavuşma ihtimali olsaydı, gönül bununla teselli olup avunurdu; ama böyle ağlayıp inleyerek sevgiliye halimi anlatmam mümkün mü?

2. Gönül, muradına erişemeyip ümitsizliğe düştü ve benim hüzünlü gönlümü sıkıntı ve keder kapladı.

3. İnsan yüzlerce tedbir alsa da faydasızdı, bir işin vakti gelmeden boşuna düşünüp endişelenme.

4. Ey deli gönül, Allah'a doğrulukla tevekkül et ve gece gündüz durmadan ona yalvar.

5. Ey Nuri, alçak felek sana ne kadar eziyet ve cefa ederse etsin, ârifsen asla feleğin yaptıklarından dolayı incinip kırılma.

243

1. Sevgili, güzelliğinin azameti ile akranlarından üstün değil midir? Ya o sevgili güzellik ülkesinin Süleyman'ı değil midir?

2. Meclisteki ikbal mumu ne kadar yanarsa yansın, sonunda dağılacak değil midir?

3. Makam ve mevki hayaline kavuşsan da, bunun daima devam edeceğini sanma; o yücelik ve izzet ipi bir gün elinden kaçmaz mı sanıyorsun?

4. Sevgiliye kavuşma pazarı kurulsa bile, rakip yine verdiği sözden pişman olup o pazarı dağıtmaz mı?

5. Sevgili, kendisine kavuşmak isteyen Nuri'yi sevindirmedi, hal böyle olunca deli gönlüm ayrılık acısıyla gözyaşı dökmesine de ne yapsın?

244

1. Ey bülbül, açılmış gülün sana yüzünü gösterdiği halde, senin sabah akşam ağlayıp inlemelerin yüreklere tesir eder.

2. Ey bülbül, gülünden ayrılmadığın halde neden ağlayıp sızlıyorsun? Sen asıl benim halimi gör de kendinden utanıp şikâyet etmekten vazgeç.

3. Ey bülbül, gül bahçesini de mesken tutsan kimse seni oradan uzaklaştırmaz; senin vaktin hep gül bahçesinde zevk içinde geçer.

4. Ey bülbül, bahar geldikçe yandığını söyleyerek âşıklara ağlayıp inleyişlerini dinletiyorsun.

5. Ey bülbül, bir an bile hasret çekmemene rağmen yok yere ağlayıp inlediğin yeter; sızlanmayı bırak zira sen Nuri gibi ayrılık çekmiyorsun.

245

1. Kâkülünün telleri, delilere vurulan zincirlere benziyor; senin kıvrım kıvrım saçların şimdi pek çok akıllıyı zincire vurdu.

2. Sultanım, halimi anlatmak için senin yanına gelemem, çünkü ayrılık acısı bende hiç hal bırakmadı.

3. Ey gül yüzlü saki, bu düşkün âşığını başıboş bırakma, elinden tutup bana yardım et.

4. Parlak ay, kusurunu bilip güzelliğiyle kibirlenmeseydi, senin kaşların gibi hilale dönmezdi.

5. Hayal hattatı, ayın yüzeyine siyah bir çizgi çekerek senin güzelliğinin üzerine Neml ayetini yazar.

6. Eğer güzelliğin güneş gibi hiç hiç solmasın istiyorsan, âşıklarının kalbini ayrılık ateşi ile incitme.

7. Ey Nuri, kavuşma için sevgiliye yük olmayalım; zira o servi daha tazedir, kendi yükünü bile taşıyamaz.

246

1. Ateş gibi âhlar çekerek bülbül gibi ağlayıp inleyelim de o gonca dudaklı sevgiliyle gül bahçesine gidelim.

2. Onun mahallesinde yüreği yanık bir şekilde inleyelim ve böylelikle rakibin meclisini bozup dağıtalım.

3. Biz o sevgiliyle baş başa gezelim, hasetçiler de kıskançlıkla bizi ancak uzaktan seyretsinler.

4. Bülbüller gül için yakalarını yırtmak ister, bari o yeni yetişmiş güle benzeyen sevgiliyi saklayalım da görmesinler.

5. Bizim için gerekli olan şey, tedbirin güzel bir şekli ile sevgilinin semtine ulaşmaktır, böylece oradan yabancıları da kaçırmış da oluruz.

6. Ey Nuri, sakın fırsatı kaçırma da bu mevsimde gül bahçesine gidip goncanın açılmasına sebep olalım.

247

1. Parıl parıl güneşe benzeyen sevgilim, yazık ki seni benim gözümden kayboldun; dolunayım yoksa bir daha bana güzelliğini göstermeyecek misin?

2. Dünya baharla süslendi ve herkes sevinç içinde gülüyor; sultanım hiç beklemeden buyur çimenliğe gel.

3. Açılmış güle benzeyen sevgilim, benimle baş başa gül bahçesine gel; seni rakibin elinden alsam bundan ne çıkar?

4. Ey canım gibi değer verdiğim sevgilim, sen işve gül bahçesinde açan bir gonca fidanısın; ettiğin nazlar yüzünden gün geçtikçe daha çok ağlayıp inliyorum.

5. Tabibim, ağlayan ve inleyen Nuri'nin derdinin devasını hekimden sorma; benim derdimin dermanının sana kavuşmak olduğunu sen de iyi bilirsin.

248

1. Efendim, ayrılık acısıyla ağlamakta, eziyet ve zulümlerinle de yanmaktayım.

2. Ey sevgili, bir kez olsun bana iyilikle bakmadın; efendim yoksa sen benim perişan halimden haberdar değil misin?

3. Efendim, geceden sabaha kadar ney gibi inliyorum; sultanım, güzel başın için gel de bu halime acı.

4. Ey sevgili, gözyaşım gibi baştan ayağa düştüm, itibarımı kaybettim; sultanım beni lütfunla tekrar ayağa kaldır.

5. Efendim, ağlayan Nuri'yi hemen kavuşma ile sevindir; zira ben ayrılık acısıyla şaşkın bir haldeyim.

249

1. Ey gönül, ben sevgilinin meclisindeki mumdan ayrılmış bir pervaneyim; ayrılık kulübesinde hicran ateşiyle yanıyorum.

2. Kalbim ayrılık acısıyla lale gibi yaralarla doldu; ben göğsümdeki bu yaralarla ney gibi durmadan inliyorum.

3. O ay yüzlü sevgili, bana güzel yüzünü göstermeyip saklar; o sevgili benim ona kavuşma arzusuyla gözyaşı döktüğümü bilmiyor mu?

4. Sevgili, benim feryadımı, figanımı anlayıp dinlemez; o sevgili, onun aşkının kadehiyle sarhoş olduğumdan habersizdir.

5. Nuri ayrılığı düşündükçe bambaşka bir hale girer; ben bu halle daima şaşkınlık içindeyim, kim olduğumu bile bilmem.

250

1. Efendim, ayrılık yüzünden geceden sabaha kadar akıttığım gözyaşlarım sele döndü.

2. Efendim, beni ağlattığın yeter, artık merhamet et de beni kavuşmayla sevindir.

3. Ey güzellik ayı, sen bana yüzünü göstermediğin için bu kederli gönlüm hiç sevinemiyor.

4. Efendim benim ayrılık ateşim gitgide artıyor; öyle ki bu ateşin alevi göklere kadar çıkar.

5. Ey sevgili, gönül pervanesi yandı kül oldu; efendim gönlüm daha da yansın mı?

6. Benim açmış güle benzeyen sevgilim, sen mutlu ol da, ben ayrılık köşesinde feryat etsem de olur.

7. Nuri ayrılık acısıyla harap olup ağlar; efendim bu viran gönlüm onarılmadı gitti.

251

1. Ben sevgilinin güzel yüzünün mumuna yanan bir pervaneyim ve ayrılık ateşiyle yandım, bana yardım edin.

2. Âşıkların hepsi sevgiliye kavuşarak mutlu oldu; bense burada sevgiliden ayrı kaldığım için ağlıyorum.

3. Ben kavuşma kadehinden içip sevinemedim; uzun zamandır ayrılığın zehirli şarabıyla sarhoşum.

4. Ben zaten ayrılık vadisinde gezen garip bir divaneyim, şimdi Ferhat gibi ayrılık dağında taş dövsem de buna şaşılmaz.

5. Ey Nuri, eğer o hümayı avlamaya kalkışırsan, ben aşk tuzağı içinde çok değil bir taneyim.

252

1. Çokça akıttığım gözyaşlarım şebnem gibi senin yollarına saçılsın; o açılmış güle benzeyen sevgilim de nazlanmadan gül gibi açılsın.

2. İnci gibi gözyaşlarım durmadan o sevgilinin ayaklarına dökülsün ve salınan serviye benzeyen sevgilim şimdi güzelliğini göstererek salınıp yürüsün.

3. Sabır kumaşı ayrılık makasıyla kesildi; sevgilinin kirpiklerinin iğnesi ise canımın ipliğini kopardı.

4. O güzeller sultanı, naz uykusundan uyanıp ona kavuşmaya talip olan âşıklarına bakmadığı gibi o insanların binde birini bile beğenmez.

5. Nuri kavuşma temennisinde bulundukça o zalim sevgili, cefa ve eziyetini daha da artırır.

253

1. Sevgilinin mahallesine gidip yüzümüzü toprağa sürelim ve ağlayıp inleyerek göğsümüzü yırtalım.

2. İçimdeki aşk derdini anlatmak için sevgiliyi tek başına bulamıyorum; keşke onu tek bulsam da onunla çekinmeden sohbet edebilsem.

3. Ayrılık tozu gönül şişesine keder verdi; gönül aynasından o gam pasını nasıl temizleyelim?

4. Bu üzüntülü halimiz sevgilinin kalbine biraz tesir etti; başka şekilde sevgiliyi nasıl sevindireceğimizi bilemiyoruz, o bizim üzüntümüzle sevinir.

5. Ey Nuri, üzüntü ve kederden kurtulmaya bir çare bulmak gerek; bari biz de gam zehrine şarabı panzehir edelim.

254

1. Parlak güneşe benzeyen sevgilim, sen bana nurlu yüzünü göstermedin; dolunayım uzun zamandır benim gözümden gizleniyor, bana görünmüyorsun.

2. Sultanım, ben dertli bir kulum, kimsesiz ve çaresizim bana acı ve lütufta bulun, beni ağlatmakla eline ne geçer?

3. Henüz sen benim dertle feryat edip ağladığımı bilmiyorsun; hâlbuki benim çokça döktüğüm gözyaşlarımın haddi hesabı yok.

4. Bir kez olsun lütfedip bu kulunun kim olduğunu sorarsan, ben memleketinden uzak düşmüş, ayrılık yerini mesken tutmuş bir kimseyim.

5. Gönül macerası açıklanmadığı için, Nuri'nin derdi de bilinmez; ama ben hasret yolunda ağlayan ve uzlet köşesinde gizlenen bir kimseyim.

255

1. İçimdeki ayrılık ateşi baştan başa alev aldı; ama sevgilim benim yüreğimin yandığından haberdar olmadı.

2. Gönül yine hasret ateşiyle yanıp kebap oldu; hal böyleyken benim ettiğim âhların ve figanların göklere ulaşmasına şaşılmaz.

3. Ey sevgili, yazık ki kavuşma hasretiyle avare oldum, sabrım da servetim de bu uğurda tükendi gitti.

4. O dolunaya benzeyen sevgilim, bu ayrılık gecesinde kavuşma ışığı salsa, benim başıma gün doğardı, o zaman çok mutlu olurdum.

5. Nuri, kıyamete kadar hep ayrılık acısı mı çekecek? Sultanım, gel halime acıyıp bana yardım et.

256

1. Kimse benim aşk ateşiyle ne halde olduğumu bilmez, benim ayrılık ateşim ta göklere çıktı.

2. Gönül, hasret dağını mesken tutarsa buna şaşılmaz; zira ben dağları delmek için Ferhat gibi gayret ediyorum.

3. Benim aşk hevesimin yeni yeni ortaya çıktığını sanmayın; benim yaradılışım ezelden beri aşk suyu ile beslenmiştir.

4. Gönül, sevgilinin güneş gibi yüzünden başkasına bakmaz; ama ben zerre kadar vefası olmayan sevgiliye rağbet etmem.

5. Ey Nuri, eğer benim yaradılışım ezelden beri gayret suyuyla sulanmasaydı, ayrılık acısının külfetini kim çekerdi?

257

1. Ey sevgili, senin mahmur gözlerinde naz ve nezaket gördüm; işveli bakışında ise bambaşka bir hal gördüm.

2. Gözümün nuru, senin yan bakışın her ne kadar eziyet etmeye alışkın da olsa, ben daha küçükken sende mertlik ve insanlık gördüm.

3. Güzelim, sana özgü olan bu edalar sana öğretilmiş; ben de senin güzelliğinin gülünden letafet kokusu aldım.

4. Ey can gibi değerli sevgili, amacım sana samimiyetimi göstermektir; ben senden yardım ve iyilik gördüm, senin yaptığın iyilikleri inkâr edemem.

5. Muradına erişememiş Nuri, sana gönül bağlayıp kul olduğundan beri, onun hizmetinde doğruluk ve sadakat görmediğini söyleme.

258

1. Kavuşma ümidiyle sevgiliden ayrıldım; ayrılık acısı çekerek hasta düştüm.

2. Gönül, tıpkı gözyaşlarım gibi o goncanın ayağına düştü; hal böyle olunca ben de çiy gibi o taze gülün eteğine yük oldum.

3. Ben sabretmesi zor, çaresi yok bir derde düştüm; o cefa eden güzel, kanıma girse de kimse ondan bunun hesabını sormaz.

4. Bana sürekli eziyet etmenden usandım; senin yan bakışının canıma mı kastı var bilmiyorum.

5. Ey Nuri, şikâyet edip çaresiz kaldım deme; elbet o sevgili şanına yakışanı yapacaktır, bunu biliriz.

259

1. Ben o gül yanaklı sevgiliye gönül vermekle büyük hata ettim; o cefa eden sevgiliden vefa umarak yanıldım.

2. Ey mahmur bakışlı sevgili, bu ayrılık acısı beni mahvetti; ben sevgilinin yan bakışının kılıcına göğsümü açarak canıma zulmettim.

3. Mecliste hilekâr rakip beni yanılttı, ben de hata edip kötülüğümü isteyen o rakibe sırrımı açtım.

4. Bu kadar cefa ve eziyet eden sevgiliye tahammül edip sabretmek güç; ne çare ki kazayla ona gönül verdim ve kendim ettim kendim buldum.

5. Nuri, bu sıkıntılar yüzünden akıl sermayemi harcayıp heba ettiğim için, deliler gibi akılsız kaldım.

260

1. Ne yazık ki sevgiliye kavuşma eteğine elim uzanmaz; dostlar, ben ayrılık tuzağına düştüm ne yapayım?

2. Sevgili dikbaşlıdır, düşkün gönülse felakete uğradı; ben bu ayrılık acısıyla başımı alıp nereye gideyim?

3. O güzeller padişahının elinden medet; o eziyeti çok, merhameti yok sevgiliyi kime şikâyet edelim?

4. Talihim uzun zamandır tersine döndü, yıldızım şeref burcunda seyretmiyor ki sevgiliye kavuşayım.

5. Nuri inşallah bu hüzün karanlığından kurtulur; gönül, sabret de biz de ak bir gün, iyi bir gün görelim.

261

1. Keder içinde ağlıyorum, işim gücüm ah çekmektir; gül bahçesinde duyulan ses, bülbülün ötüşü değil, benim ağlayıp inlememdir.

2. Sevgiliden ayrıldığım için gözüme uyku girmiyor; benim rahatımı, huzurumu bozan şey, hep bu bekleyiştir.

3. Gül yaprağının üzerindekileri çiy taneleri değildir, dikkatle bakarsan onlar, benim gül bahçesinde döktüğüm gözyaşlarımdır.

4. Dünya gül bahçesine yepyeni bir ışıltı veren, latif gonca değil; benim gül yanaklı sevgilimdir.

5. Nuri'yi ağlatıp inleten, sevgilinin eziyetleridir; hal böyle olunca bizim inleyişimizin, bülbülleri susturmasına şaşılmaz.

262

1. Ey sevgili, gül gibi bedenin her zaman yüce ve ulu olsun; bahtın hep gül gibi açılsın, ömrün uzun olsun.

2. Allah rızası için benim gönül aynamı kırma; çünkü ben senin adının dünyada ebediyen iyi olup gönül okşamasını istiyorum.

3. Ey nazlı sevgilim, güzel sesli mutribi de alarak gezintiye çık da senin güzel işvelerini, tavırlarını görenler sana devamlı yalvarıp yakarsınlar.

4. Eğer rakip, senin meclisinin haremine yan gözle bakarsa, onun kalbi lale gibi yaralarla dolup ömrü de az olsun.

5. Beyim, lütfet de Nuri'ye feryat edip acı acı bağırması için izin ver de yürek yakan inleyişlerle sürekli nağme etsin.

263

1. Sultanım, misk gibi siyah yazıyla yazılmış hoş bir mektup geldi ve bekleme dimağına amber kokuları doldurdu.

2. Sultanım, mektubun içeriği gönlümü de canımı da güzel kokularla doldurdu ve hasret dimağına amberle öd kokusu geldi.

3. Sultanım, mektubun, vefa gül bahçesinden gelen gül yapraklarıdır; sanki sevinç ve ferahlık veren taze bir gonca geldi.

4. Sultanım, mektubunun şimdi bahar mevsiminde gelmesi, onun muhabbet güllerinden olduğuna delalettir.

5. Sultanım onun değerli mazmunu; baştan başa samimiyet doludur, o, dostluğa riayet etmenin tefsiri içinde yazılmış oldu.

6. Sultanım, iki gözüm iki pencere gibi yollara bakarken, ansızın letafetten ibaret güzel haberler geldi.

7. Mutluluk veren aşk mektubunuz, kalbinizin temizliğini gösteren bir ayna olduğu için, güneşin ışıkları gibi nurla doldu.

8. Sultanım, gelivermek suretiyle kapalı gönlün içinden geçenleri açığa çıkardı, böylece gönül burcuna en parlak güneş gelmiş oldu.

9. Sen ettiğin iyiliklerle beni sevindirdin; gönderdiğin mektupla sanki vefa hazinesinden çıkan inci gibi bir şiir geldi.

10. Sana kavuşmanın tatlı suyuna susamış âşığı bu suya kandırmak için, lütuf ve iyilikle aşk çeşmesinden kevser suyu geldi.

11. Ey can gibi değerli sevgili, Nuri'ye şeker gibi tatlı haberler vererek onun gönlünü papağan gibi konuşturdun.

1. Sultanım, yine bahar mevsimiyle neşe ve sevinç eserleri görünmeye başladı; gönülde keder kalmasın, artık mutluluk geldi.

2. Sultanım artık kavuşma zamanı geldi, şimdi gönüllerin neşelendiği zamandır; bu durum muradına erişememiş âşıklar için bulunmaz bir fırsattır, artık neşelenmeye baksınlar.

3. Ayrılık ayazı sonunda geçip gitti, müjdeler olsun artık bahar mevsimidir, bu mevsim bana bambaşka bir hal verir.

4. Gayretin bereketli rüzgârı esti ve gönüldeki kördüğüm çözülüp gonca gibi kapanmış gönüller açıldı.

5. Nuri, bu gül bahçesine ilk defa gül gibi güzel sevgili geldi, gül bahçesindeki bülbüller elbette onu kıskanır.

265

1. Bugün sevgilim bana göz ucuyla bile bakmadan geçip gitti; ama ona neden böyle yabancı gibi davrandığını sormaya cesaret edemiyorum.

2. Sevgilimin niyeti beni ağlatmaksa, değil ağlatmak, öldürse bile kimse ondan hesap sormaz, o sevgili bunu bilmiyor mu?

3. Gam yeme deseler de, benim yediğim gam zehridir; ben gamdan başka bir şey yemediğim için bu dünyada yücelik kazandım.

4. Kader kâtibi alnımıza ne yazdıysa o olur; tedbirin en güzeli ile de olsa bunu değiştirmeye gücüm yetmez.

5. Nuri, bizim noksanımız ayda en az bir kere ortaya çıkar ve biz kusurumuzu bilip bundan dolayı mahcup oluruz.

266

1. Ey sevgili, senin yüzüne baktığımda saf bir ayna gördüm ve senin güzelliğinin Mushaf'ını süsleyen o gönül açıcı hattını gördüm.

2. Rakibin amacı, beni sevgilinin yanından uzaklaştırmaktır; ama ben yine de senden iltifatkâr bir bakışla sevgi ve şefkat gördüm.

3. Ey sevgili, benim gönlümdeki aşk derdini Leyla ve Mecnun efsanesi ile karıştırma; zira sen benim aşk yolunda ne kadar cefa çektiğimi bilirsin.

4. Hele senin yan bakışlarının ok atan kirpiklerinden hata zuhur etmez; işte bunun için ben senin yüzündeki siyah kaşlarında kaza yayı gördüm.

5. Ey Nuri, aşkı itiraf etmek zor olduğu gibi, inkâr etmek de güçtür; işte ben o ay yüzlü sevgiliye gönül verip tutuldum.

267

1. Ney gibi inliyorum, sevgili benim bu halimi görmez mi? Sultanım benim ayrılık yaralarım iyice açığa çıktı.

2. O güneş yüzlü sevgili, naz zirvelerinde yüzünü gösterdi; ama ona bir kez olsun bakmaya gücüm yok.

3. Gönül, sevgilinin gül gibi güzel yüzüne çiy tanesi gibi düştüğü için benim feryadım gül bahçesindeki bülbül gibi artar.

4. Sevgili, geceleri benim hüzünler evime gelmez mi, yoksa o dolunaya benzeyen sevgili naz mı yapar?

5. Ey Nuri, tabip gibi olan sevgili nazlansa da sen yalvarıp yakarmaya devam et; o derdime derman olan sevgili, bir gün gelir bize acır.

268

1. Letafeti ve güzelliği açılmış güle bırakmadığım gibi, âşıklığı da ağlayıp inleyen bülbüle bırakmam.

2. Bu zalimce davranışı, bu hercai tavrı, o güzeller padişahına layık görmem.

3. O sevgili, bilmiyormuş gibi davranarak görmezden geliyor; ben bu yabancı gibi davranma durumunu sevgiliye hiç uygun görmüyorum, hiç yakıştıramıyorum.

4. Bundan sonra rakip endişesi beni ilgilendirmez; çünkü ben gönlümü sevgilinin karmakarışık saçlarına düşürmeyeceğim.

5. Gönül, aşk dalgalarının girdabına düştüğünden beri, ben de tıpkı dalgıç gibi cevher toplama işini cahillerin eline bırakmam.

6. Sevgilinin siyah gözleri hiç sürmeye tenezzül eder mi? Ben böyle bir alçaklığı o nergis gibi mahmur gözlü sevgiliye yakıştırmam.

7. Nuri, o gonca gibi sevgiliye çiy tanesi gibi düşkün olduğu için, gönlünün bülbülünü başka bir gül bahçesine götürmez.

269

1. İnleyen gönlüme acımaz bir garip vefasız sevgili aldım; artık elimden ne gelir bilmeden zamanın, devrin belasını yüklenmiş oldum.

2. Mecnun gibi deli gönlümün, aşk zincirine bağlanmasına şaşılmaz, çünkü o sevgilinin kâkülünden kurtulmak mümkün değildir.

3. O nazlı sevgilinin işve konusunda eşinin benzerinin olmadığını herkes bilir; ben onu beğenip sevdim ve diğer güzeller içinde kararlılıkla onu seçip aldım.

4. O ay parçası gibi güzele gönül verip tutulduğum duyulmaz sanmıştım; sevgiliyi gizli almış olsam bile aşkımın sırrı duyuldu, artık elden ne gelir.

5. Ey Nuri, aklı olan kendini benim âhımın oklarından korusun; çünkü ben şimdi güzeller içinde bir yay kaşlı sevgili aldım.

270

1. Sevgilim, ben kirpiklerimi senin yolunda süpürge ettim, tenezzül edip âşıkların meclisine gel.

2. Ey güzelliğiyle seçkinlik kazanan sevgilim, beni ağlatmakla eline ne geçecek? Sultanım, durmadan oyaladığın yeter, gel artık bize iyilik et.

3. İşveli sevgilim, senin nazlanmam benim gönlüme hoş gelir; fakat ey güzeller padişahı, aşağılık rakiple hemen dost olma.

4. Ey melek yüzlü, ne kadar eziyet edersen et kabulümdür; fakat artık insaf et, ben de insanım.

5. Ey can gibi değerli sevgili, Nuri senin hilal kaşlarını gördüğü zaman bayram eder; benim dolunaya benzeyen sevgilim halime acı da lütfedip yüzünü göster.

271

1. Ey padişah, acaba sadece bana mı kibirlenip tepeden bakıyorsun? Rakibe iyilik ve vefa göstermen uygun mudur bilmem.

2. Sultanım, senin aşkına esir olanlar ağlasın mı? Ben senin aşkınla âh edip acı acı bağırmakla hata mı ettim bilmem.

3. Kavuşma vaadinde bulunmuştun, sözünde durmamakla bana daima eziyet ediyorsun, bu dostluğa sığar mı bilmem.

4. Yan bakışınla öldürdüğün âşığının ne halde olduğunu sormuyorsun; ayrılıkla hasta düşen gönüle böyle mi derman olunur bilmem.

5. Bu yaptıkların nedir, inleyip sızlayan Nuri bu eziyete katlanır mı? Acaba senin maksat ve muradın âşığa cefa mıdır, bunu da bilmem.

272

1. Bülbül, yeter artık feryat etmeyi bırak, ben zaten güle benzeyen sevgilimden ayrıldığım için ney gibi inliyorum, sen de feryat ederek benim figanımı artırma.

2. O güzelliğiyle seçkin sultanım, benim halime acımaz, sultanım acaba bana bir kez olsun iltifatla bakmaz mı?

3. Sevgili, vatanda izzet ve yücelikle mutluluk içindedir; o kimsesizin hali nasıldır diye bir kez olsun sormaz.

4. Ey saba rüzgârı, sevgilinin yanına varıp ona benim halimi anlat, bırak o da halimi bilsin.

5. Süleyman’ım o peri yüzlü bana eziyet etmek istiyor; Ey Nuri, sen de zamanın Âsâf’ına gidip onu şikâyet et.

273

1. Gönül, ay gibi bir sevgiliye çaresizce tutulmuştur; o sevgili güzelliğiyle şöhret bulsa da vefasızdır ne yapalım.

2. Rakip sevgiliye kavuşma yerini mesken tuttu; zaten o sevgilinin âdeti sadece bana eziyet etmektir ne yapalım.

3. O güzel sevgili, ayrılık derdine tutulduğumu anladı; ama o nazlı tabip benim bu halime derman olmuyor ne yapalım.

4. O sevgili, anka gibi naz zirvelerinde uçar, ama gel gör ki hiçbir alıcı kuşa av olmaz ne yapalım.

5. Ey Nuri, o ay gibi parlak alınlı sevgili, bana dolunay gibi yüzünü seyrettiriyor ve beni ayrılık karanlığına atıyor, elimden ne gelir o da öyle bir ay yüzlü sevgilidir.

274

1. Güneşe benzeyen sevgilim, benim aşk yolunda zerre kadar kabahatim olmadığı gibi, senin gün yüzünü seyretmekten başka bir amacım da yoktur.

2. Sultanım, ağlayıp inlememi işitip bana merhamet et; çünkü benim amacım, ağlayıp feryat ederek sana halimi anlatmaktır.

3. Eğer anlatmamı istiyorsan, ağlayan gönlümün halini sana anlatayım; benim minnetim hep senin meclisine kavuşma temennisiyledir.

4. Beni terk ettiğin için vatanımdan ayrılıp gurbete düştüm ve ayrılık meclisinde gam ve keder çekmeye alıştım.

5. Ey padişah, Nuri'nin gönlü baştan başa ayrılık yaralarıyla kaplandı; benim talihim, bahtım yanıp yakılmadan ah vah etmeden başka bir şey değildir.

275

1. Saf la’le benzeyen dudağının hayali, âşıkların meclisine şarap olsun; kavuşma kadehini sun ve böylelikle susamış gönüller bu suyla kansın.

2. Güzellik goncası utanıp terlediğinde, o terler alnından dökülüp can şişesine gül suyu olsun.

3. Rakip, bitmek tükenmek bilmeyen ateş gibi feryadımı dinlesin ve onun da kalbi kıskançlık ateşiyle yanıp kül olsun.

4. Sultanım, kavuşma ümidiyle harcadığım gözyaşı nakdimi lütfet de bir kez olsun hesap et.

5. Nuri, yıldızlar kadar çok olan ayrılık gecelerini yıldız saymaktadır; güzel yüzünü gizleme de o, kavuşma meclisinin güneşi olsun.

276

1. Güneşe benzeyen sevgilim, lütfedip güzel yüzünü göstererek yüzünün parıltısıyla beni sevindirmez misin?

2. Dolunayım, seni özleyen bu âşığına güneş gibi yüzünü göster, yoksa sen de bu ayrılık gecesini kavuşma sabahına çevirmez misin?

3. Sultanım, sana kavuşma bayramını erteleme; yoksa sonunda kaşlarını çatıp hilal haline getirmez misin?

4. Sevgili, bayram yerine hiç çekinmeden kolayca gelse ne çıkar; sultanım selam vermeye gelip kederimi gidermez misin?

5. Nuri, sen o zalim sevgiliye halini anlat da, kim bilir belki kalbine merhamet gelir.

277

1. Ey gonca gibi küçük ağızlı sevgili, gül bahçesinde açılıp mutlu ol, o dikeni ne yapacaksın? Senin güzel yüzünün gül bahçesi dururken, başka gül bahçesini ne yapacaksın?

2. Sultanım, senin nar çiçeğine çalan dudağının kırmızılığı benim için yeterli bir tattır; artık kavuşma mevsiminin kirazı varken şeker saçan şeylere bakılır mı?

3. Amacın, âşıkları ayrılığınla öldürmekse, bunun için kirpiklerinin oku yeterlidir, bir de ateş saçan kılıca gerek yok.

4. Ayrılığın yürek yakan ateşinin kıvılcımları, canıma işledi ve kalbim bu ateşle baştan başa yandı, öyle ki artık başka bir ateşe gerek kalmadı.

5. Kavuşma ümidinin kapısını âşığın olan Nuri'nin yüzüne kapatma; efendim gel bu kuldan kaçma, başkalarını ne yapacaksın?

278

1. Gülün goncasına benzeyen yanağının alı günden güne artsın; efendim servi gibi uzun boyun tuba apacına benzesin.

2. Ey sevgili, gül bahçesine benzeyen yüzün hep genç ve taze kalsın; şeker gibi sözlerin Kevser suyuna benzesin.

3. Ey sevgili, senin gümüş gibi beyaz kolunu görmek isteyen varsa, önce gidip aşk potasında erisin.

4. Kim senin güzelliğinin gizli yerlerine ihanetle, kötü gözle bakarsa, o dünyada iyi gün görmesin ve sürekli dertlere kederlere batsın.

5. Nuri, sana kavuşma meclisine layık olmasa da, istersen en aşağı mevkie koy ama onu kapından uzaklaştırma.

279

1. Rakip, sevgilinin meclisinde fesat çıkardı haberin yok; sen o çirkin suratlı zalimin niyetini bilmezsin.

2. Sadece o sevgilinin eziyetlerinden şikâyet ettiğimi sanma; sen rakibin bana ne kadar yakışıksız hareketlerde bulunduğunu bilmezsin.

3. Ey zahit, sen benim ayrılık yolunda çektiğim sıkıntılardan habersizsin; sen ne ayrılmanın verdiği acıyı bilirsin ne de bu durumda ne yapacağını bilememenin verdiği sıkıntıdan haberdarsın.

4. Sen ayrılığın yürek yakan ateşini bilmiyorsun, benim sevgiliden ayrıldığım için ağlayıp inlediğimin farkında değilsin.

5. Ey Nuri, o sevgilinin bir müdarası olmadığı gibi, acıması da yoktur; ey tabip bu hasta gönül kendini dertlere vakfetti, fakat senin bundan haberin yok.

280

1. Ey gönül, sarhoş olduğun için hiç çekinip korkmadan gizlediğin sırrını o gaddar bakışlı sevgiliye açıyorsun.

2. Ey gönül, sende sabır ve tahammül yok, sana nasihat da fayda etmiyor; gidip divane gibi sevgiliye sırrını söylüyorsun.

3. Ey gönül, kavuşma meclisini arzu ettiğimi sana duyurmam, yoksa sen gidip başkalarının yanında o nar çiçeği gibi kırmızı dudaklı sevgiliye söylersin.

4. Goncanın ağzını açıp da sana sır vermediğini görmüyor musun? Çünkü o, sırrını sana açarsa, senin bunu hemen ağlayıp inleyen bülbüle yetiştireceğini biliyor.

5. Nuri, neden kederli gönlünün halini gül bahçesine anlatıyorsun, yoksa sen de âşık bülbülle aynı dili mi konuşuyorsun, onunla mı arkadaşsın?

281

1. Bugün gönül goncası açılıp neşe dolsun; bahara denk gelen kavuşma zamanına selamlar olsun.

2. Parlak yıldızlara benzeyen sevgilim, şimdi şeref burcunda göründü; ona hasret olan kalbimin içi o ayın ışığıyla aydınlansın.

3. Gel de şimdi gökyüzünün değişiveren hallerini anma, artık ne dönüşünden bahset ne de olan hadiseleri anlat.

4. Artık böyle dert ve ayrılıkları bir daha anılır olmasın, şimdi hasta gönlüm kavuşma ile iyileşsin.

5. Nuri, sevgilinin geçtiği yolların tozu can gözüne sürme olsun da gözüm bir kez olsun kavuşma yüzünü görebilsin.

282

1. Allah'ın yardımına kavuşup onun lütfuna nail olmak isteyenler, bir an önce gönüllerini dünyanın pisliğinden temizlensinler.

2. Âriflerin kalbinde, dünyaya dair endişeler bulunmaz; onların gönül evlerinde hayal ve keder tozlarını barınmaz.

3. Bencillik elbisesini samimi bir şekilde terk eden kimse için, fakirlik külahı ile Dârâ'nın tacı arasında fark yoktur.

4. Kalbi temiz olanlar dünyayı süsleyen güneşin numuneleri gibidir, onlar değişip başkalaşmaz.

5. Kibirli insanlar mutlaka alçaklık ve hakirlik toprağına düşerler; onlar terazinin ağır basan kefesinde de olsalar, göklerden yerlere inerler.

6. Güneş her gün gökyüzünün zirvesindeyken, akşam olunca batmaya yüz tutar; yüksek mevkilerde bulunanlar, talihin ve saadetin nasıl yok olacağını buna bakarak anlasınlar.

7. Nuri, mana gülünden hakikat kokusu almak isteyenler, minnet edip gül bahçesini koklamazlar.

283

1. Nergisi hayran bırakan, sevgilinin mahmur gözleridir; goncayı güldürüp açtıran da sevgilinin hoş kokulu kâkülleridir.

2. Pervanenin kalbini yakan, senin yanağının mumudur; ben senin yanağının parlaklığını hayal ederek şaşkınlığa düşüyorum.

3. Sana kavuşmayı bekleyerek, sabah akşam kanlı gözyaşları dökerim.

4. Sen güzellik gül bahçesinde açılmış bir goncasın; beni bülbül gibi ağlatıp inleten işte senin bu letafetindir.

5. Nuri, ayrılık vadisinde dili tutulmuş gibi susarken, sana kavuşma arzusu onu konuşturdu.

284

1. Ey gönül, sen yine bir güle mi gönül verdin, gamdan azadeyken şimdi eziyetlerle arkadaş mı oldun?

2. Neden ayrılık dağında ağlayıp inliyorsun? Yoksa sen de giderek Ferhad'ın menziline mi düştün?

3. Gül yaprağının üzerine çiy tanesi gibi gözyaşlarını mı döktün? O yeni yetişmiş goncaya âşık mı oldun?

4. Yoksa sen ayağını yere basmadan hızlıca geçip giden sevgilinin ayağına gece yalnızken mi düştün?

5. Nuri, o ay gibi güzel sevgiliyi göklerden indirmek için, sihirli ilaçlara mı yoksa bu işte ehil kimselere mi gittin?

285

1. Ey sevgili, ay yüzünü göster de, güzelliğin ortaya çıksın ve güneş, senin ayna gibi yanağını aksi ile ışık saçsın.

2. Ayrılık çeken gönül gemisi, uygun bir rüzgâr esince hasret girdabından çıkar ve kavuşma kıyısını arar.

3. Gönül, senin yüzünün gül bahçesini seyreden bir bülbüle dönmüştür; ona engel olma da senin yanına gelip nağmeler söylesin.

4. Gönül, ayrılığın yakıcı rüzgârıyla hazan yaprağı gibi savrulup gider; hele bahar gelsin de benim maksadımın gülü açılır.

5. Çirkin görünüşlü rakibin gönlü yaralanırsa yaralansın; Nuri senden onu kavuşma ile sevindirmeni ister.

286

1. Bu devrin cahilleri, güneşin parlaklığına bile laf edip beğenmezken, bir hesap et kim bilir senin için neler demezler?

2. Devrin rintleri, yumurtanın tepesine bile kulp takıyorken, insan onların elinden yakasını kurtaramaz.

3. Görünüşte köşesine çekilmiş gibi olsalar da inanmam, çünkü zamanın kendi köşesinde oturan yabancıları muhakkak fırsat zamanını bekler.

4. Dünyanın esasında böyle bir fesat, karışıklık varken, bu viran dünyanın bayındır olması mümkün müdür?

5. Ey Nuri, zamanın akranlarının seni kıskanmaları ne büyük bir beladır; seninse eline sıkıntıdan başka bir şeyin geçtiği yok.

287

1. Gönül, alışılmış sitemler sebebiyle sevgiliye kavuşamıyor; adaletsiz ve merhamet bilmez bir padişahtan bu mümkün olmayan şeyi ümit eder.

2. Sevgiliden ayrılmak zor bir iştir, ayrılıktan kurtulmak bir türlü mümkün olmaz; bizim kederli gönlümüz ayrılık tozundan kurtulamaz.

3. Biz aşk derdinin ne olduğunu, Ferhat ile Şirin hikâyesinden biliyoruz; gönül sahipleri, zulüm ve eziyet külüngünden kurtulamaz.

4. Gönül, henüz meşhur bir üstattan marifet dersi almadan, aşk ilminin arsasında hüner kazandı.

5. Nuri'nin gönül evi, sevgilinin ayrılığıyla yıkıldı ve o yıkıntıdan beni kıskananların gönlü alındı, gönüllerine su serpildi.

288

1. Ayrılık dikeni, zahmet ve eziyetle benim göğsümü delmeseydi, o gonca ağızlı sevgilinin ettiği eziyetler benim için dert değildi.

2. Keşke o ay yüzlü sevgili lütfedip benim yanıma gelse, o parlak yıldızlara benzeyen sevgilim benim gibi ağlayıp inleyen âşığını bekletti.

3. Güneşe benzeyen sevgilim, güzel yüzünü hiç göstermedi; kapkaranlık akşamlar olur, ama o dolunay bana gelmez.

4. Ayrılık ateşiyle yüreğim yanmasaydı, geceden sabahlara kadar ağlayıp inlemezdim.

5. Muradına erememiş Nuri, sevgiliye kavuşma mahallesinden ayrıldığından beri, hasret yollarında gözyaşı selleri akıtırsa buna şaşılmaz.

289

1. O fitneler çıkaran gözlerin ne yapıp ediyor, bakışların göz göre göre aklı başından alıyor.

2. Bu naz ve işvelerin bana eziyet etmek için yapıyorsan, bari aklımı dağıtıp perişan etme.

3. Gözyaşlarımı denizdeki dalgalara döndürdün, bana böyle eziyet etmekle eline ne geçecek?

4. Ayrılık acısıyla hastalanmış bir hastayım; tabibim lütfedip gel de beni iyileştir.

5. Nuri'ye eziyet edip duruyorsun, bari onu ayrılığınla ağlatma.

290

1. Kavuşma müjdesiyle gönlümüz şad oldu, şimdi kalbimizde dert tasa kalmadı.

2. Sanki bahar rüzgârı goncayı açtırdı; gönül yine bülbül gibi nağmeye eşlik etsin.

3. Ayrılık hastalığının devası bulunmaz diyerek ümitsizliğe düşmüşken, Allah gaipten bu derdime derman oldu.

4. Kavuşma ümidi aklımın ucundan bile geçmezdi, gönlümü ümitsizlik kaplamıştı.

5. Artık ferah ve mutluluk geldiğine göre ayrılık acısını unutalım; Nuri, bu kavuşma sayesinde gel artık ayrılığı unut.

291

1. O gül endamlı sevgili, nazlanarak gül bahçesinde gezinsin ve gül yüzünü gösterip gül bahçesini güldürsün.

2. Gönül kuşu, sevgilinin yanında nağmeler söyleyip, ona kavuşma arzusuyla bülbül gibi feryat etsin.

3. Sevgilinin meclisinde bulunmak isteyen kimse, kalbinin mumunu cefa ve eziyet meclisinde yaksın.

4. O hoş nefesli çalgıcıya kavuşmak isteyen, o sevgilinin kapısında ney gibi inlesin.

5. O hüma kuşunu Nuri gibi yakalayıp avlamak isteyen kimsenin yaradılışının alıcı kuşu hiç durmadan göklerde kanat çırpsın.

292

1. Ey gönül, o cefa eden sevgiliden haberin var mı? Sen o sevgilinin yüzünden ateşlere yandın.

2. Feryadım, sevgilinin kulağına gitse de o padişah, düşkün âşığına adaletle davranmaz.

3. O sevgili, bir kez olsun bana iyilikle bakmadı; ben o zalim sevgili yüzünden Mecnun'a döndüm.

4. Gönül sayfasında rahat ve huzura yer kalmadı; rakip yüzünden dünya başıma dar oldu.

5. Nuri, rakibin verdiği gam ve keder dikeniyle üzüntü içindedir; o da tıpkı bülbül gibi dikenin elinden bir gülü alamaz.

293

1. Gel de bu meclis dağılmadan güller gibi açıl; bu mahzun gönlümü ağlatma, onu kavuşma ile güldür.

2. Gönül micmeri ayrılık ateşiyle yanmadan, sana kavuşma kokusundan nasiplensin.

3. Gönül bülbülü, ayrılığın acısı altında eziyet ile ezilmeden, ey gonca dudaklım sevgili, naz etme de gel güneş gibi ortaya çık, gül yüzünü göster.

4. Ey sevgili, geceleri gölgen bana yabancı olmasın, akşamdan evvel dolunay çıkmadan gel.

5. Tabibim, gönlü hasta olan Nuri'nin derdine derman olmuyor ve nazlanarak seni hasretle bekleyen gözüme görünmüyorsun.

294

1. Sen benim ayrılık derdine tutulup bu ateşle yandığımı bilmiyor musun?

2. Ben şimdi hasret kulübesini mesken tutmuş olsam da, bir zamanlar sevgiliyle aynı mecliste oturduğumu bilmez misin?

3. Bir haberle kederli gönlümü sevindirmedin; senden ayrıldığım için sürekli ağladığımı bilmez misin?

4. Sultanım, senden ayrı düşmüş bu kulunun halini bir kez olsun sormadın; yoksa ayrılık köşesinde ağladığımdan haberin yok mu?

5. Ey can gibi değerli sevgili, sana tutkun olan Nuri'ye sevgi ve merhamet göstermedin; oysa benim daima iyiliğe layık olduğumu bilmiyor musun?

295

1. Bir ateş yüzlünün aşkı gönülde yara açsın; pervaneye dönmüş gönlüme de onun yanağının kandili mum olsun.

2. Bu derdin çaresi, sevgilinin kirpiklerinin oklarına tahammül etmektir; o sevgili bana eziyet etse de varsın canı sağ olsun.

3. Düşkün gönlümüz, o sevgilinin eziyetinden şikâyet etmez; yeter ki sevgili rakibin yanından uzak olsun.

4. Bu güzellik tarlasının işveden ibaret mahsulü o sevgiliye aittir; varsın onun naz hattının beratı gelmeden, yüzünde ayva tüyleri bitmeden o hep mum gibi ışık saçsın.

5. Nuri, o sevgili seni vefa kadehiyle mutlu eder; ama biraz sabret de işimizi zorlaştıran talihimiz buna müsaade etsin.

296

1. Sana yan bakan kimse, gamdan, kederden kurtulamasın; onun viran olmuş kalbi dünyada hiç bayındır olmasın.

2. Gönül kuşları sakın uçmaya alışmasınlar; çünkü onlar anka bile olsa senin kâkülünün tuzağına av olurlar.

3. Gönül, yine sevgilinin alıcı kuşa benzeyen bakışlarının pençesine düştü; senin kâkülün zaten bela tuzağıdır, başka bir avcıya gerek yok.

4. Sevgilinin iltifatı sadece rakibedir; bu durumda benim gönlümün kederlenmemesi mümkün mü?

5. Nuri’ye bir defa göz ucuyla baksa hemen ardından eziyet eder; bari bir eziyet edip bir iyilik etmekten vazgeçse.

297

1. O güzelliğiyle dünyada şöhret bulup seçkinlik kazanmış güzel, ahu gözlü, amber saçlı, gül yüzlü bir delikanlıdır.

2. Onun bakışı, letafet kaynağı olmasaydı; güneş, o ay gibi sevgiliye tutulmazdı.

3. Saba rüzgârı, onun hoş kokulu kâküllerinden elini çekmediği için, gönül bülbülü ağlayıp inlemektedir.

4. Dolunaya benzeyen sevgilim, rakibe rahatlıkla lütufta bulunurken, bana merhamet etmeyerek yüzünü benden gizler.

5. Yalnız Nuri değil, bütün dünya onun âşığıdır; o ay yüzlü, güzellik Mısır’ına Yusuf’tan izler getirdi.

298

1. Ey gönül, sevgilinin yanağının mumuna pervane oldun ve onun hasretiyle sabah akşam yanıyorsun.

2. Ey gönül, yine sevgilinin zincir gibi kâkülüne esir oldun; sen nasıl bir divaneysen uslanmadın gitti.

3. Sevgili, kadehine gam zehri karıştırmasaydı, kimse onun hasretini çekererk sıkıntıya düşmezdi.

4. Sevgilinin ayrılığıyla gözyaşı döktüğüm için beni ayıplamayın; sevgilisini göremeyen kimsenin gam dağında ağlayıp inlemesi normaldir.

5. Nuri, senin gönül sarayın büsbütün yıkıldıysa da sabret, ne de olsa Allah onu tekrar yapıp eski haline getirir.

299

1. Ey gönül, sevgilinin eziyetlerine sabret, sakın şikâyet etme; o ay gibi parlak alınlı sevgili elbet bir gün kavuşmayla seni sevindirecektir.

2. İşveli sevgilim şimdi bana nazlanıp duruyor; ama o nazlı güzel ayva tüyleri çıktığı zaman elbet bana boyun eğecek.

3. Eğer yeryüzünün kulağı, sarhoş naralarıyla dolu olmasaydı, benim ağlayıp inlemelerim bütün âlemi huzursuz ederdi.

4. Benim yürek yakan inleyişlerim, bülbüllerin sesini soluğunu kestiği için, ben âh etmeye başladığım zaman bülbüller ötmeyi bırakarak susarlar.

5. Senin amber kokulu saçların, âşıkların gönüllerini avlayan bir tuzaktır; zaten Kays'ı Mecnun haline getiren de Leyla'nın saçlardan sakınmak gerekir.

6. Eğer âşık, âhiret menziline muradına erişememiş bir şekilde giderse, onların mezarına aşk şehitleri oldukları yazılır.

7. Nuri, ay yüzlü güzeller yine eziyet etmeyi âdet haline getirdiler; ama sevgilinin alnını buruşturup kaşını çatması kavuşma imasıdır.

300

1. Ey sevgili, kalbim senin kirpiklerinin oklarına siper olsun da bari bu sayede bana bir kez bakmış ol.

2. Rakip, senin benden uzaklaştırdı, inşallah onun hali de benden beter olur.

3. Dalga dalga gözyaşları gözümden yağmur gibi sel olup akmaktadır; bu çimenliğe tazelikler bağışlasın, yeni bir iz bıraksın.

4. Dünyayı yakıp yıksa da yabancılar için bir şey değildir; onlar zaten sevgili tarafından bakarak bizim kederlenmemizi, üzülmemizi isterler.

5. Nuri biraz sabret, âhların kıvılcımlarla dolduğu zaman, o kâfiri de bir gün muhakkak yakacaktır.

301

1. Ben de tıpkı garip bülbül gibi gül bahçesinden ayrıldım; felek sonunda beni de sevgilimden ayırdı.

2. Âhımın ateşinin feleğin kubbesine erişmesine şaşılmaz; felekler benim âhımdan tutuşsa çok değildir.

3. Aşk sırrının metaını gizledim; fakat sevgili sonunda benim bu gizli sırrımdan haberdar oldu.

4. Ey sabah rüzgârı, o güneş yüzlü sevgilimin yanına vararak ondan haber getir; o can gibi değerli sevgilimden gelen haberle benim kederli gönlümü sevindir.

5. Ey sabah rüzgârı, artık insanlık sana kalmıştır; Nuri'ye o cihan sultanından sevindirici haberler getir.

302

1. Gönlüm, senin kirpiklerinin okuyla yaralandı; güzelim, senin ayrılığının ateşi yüreğimi yaktı.

2. Gönlümde zerre kadar sevince yer yok; senin karmakarışık saçların aklımı karıştırıp perişan etti.

3. Hayalimin süpürgesi sevgilinin geçeceği yolda kaldı; sevgilinin naz etekleri yüzünden yüzünü onun ayağına bile süremiyor.

4. Gönül kuşu, ayrılık ayazının verdiği sıkıntıyla ağlayıp dursa da, açılmış goncaya benzeyen sevgiliden vazgeçmez.

5. Senin nergis gibi mahmur gözlerin kavuşma imasında bulunur; ama sarhoş dudağından haber almak mümkün değildir.

6. Sultanım, senin ettiğin eziyetler yüzünden bende hal kalmadı, şimdi beni bunları tek tek söyletme de söz uzamasın.

7. Padişahım, Nuri ne kadar yerilmiş de olsa sen ona lütfet; şimdi merhamet zamanıdır, gel onun kanını dökmekten vazgeç.

303

1. Ey gönül, sen sevgilinin yüzünü görsen de yalvarmayı (veya para vermeyi) bilmezsin, sen daha onun hilekâr bakışından habersizsin.

2. Allah biliyor ki sevgiliye kavuşma temennisinde bulunmak hatadır; böyle bir istekte bulunursan o zalim sevgili eziyetini daha da artırır.

3. Sevgili gül gibi nazlanarak gülse de ona güvenme; sen o gül yanaklı sevgilinin hile ve efsunla seni kandıracağını bilmezsin.

4. Ey gönül, gül bahçesine gidip bülbül gibi şikâyet etme; sen daha sevgiliden ayrılmanın ne olduğunu bilmediğin gibi, dikenin açtığı yarayı da bilmiyorsun.

5. Sevgilinin amacı, senin kalbini kırmaktır; Nuri aman ondan sakın; zira sen rakibin yaptığı hileleri bilmiyorsun.

304

1. Kederli gönlümü aşkının kemendine esir ettin, serbest bırakıp da ne yapacaksın, zaten onun artık kurtulması mümkün değil.

2. Çaresiz âşığın eziyet çektiğini görmek senin hoşuna gidiyor, buna rağmen beni gördükçe neden âh çekip feryat ettiğimi soruyorsun.

3. Gönül sarayım, senin sayısız eziyetinle yıkıldı, senin amacın onu tekrar tamir etmek olmadığına göre bu viraneyi ne yapacaksın?

4. Tatar askerlerine benzeyen kirpiklerine dayanmak çok zor, ey vefasız sevgili beni öldürdükten sonra yardım etsen neye yarar?

5. Ey sevgili, sen cefa etme konusunda ustasın, muradına erememiş Nuri'ye eziyet etmeye devam et; zaten senin bu cefakârlığın doğuştan geliyor, cefa öğrenmek için ustaya ihtiyacın yok.

305

1. Kalbim muhabbet mektubu yazmaktan usanmaz; o sevgi mektuplarını yazarken gönül sevgiyle dolar.

2. İsterse kalemim kırılsın, öleyim yine de âcizlik göstermem; kalbim sevgiliye hasret mektupları yazmaktan usanmaz.

3. Sevgili, kavuşma vaadinde bulunup sözünde durmasa da, ben ona gerçeği anlatan hakikat mektupları yazmaktan vazgeçmem.

4. Gönül, o sevgilinin ettiği eziyetten şikâyet etmesin; zira sevgiliye yalvarmak benim için şikâyet mektubu yazmaktan daha iyidir.

5. Nuri süslü ve ipekli kâğıtlara yazarak halini anlatsa ne olur? Zaten onun davet mektubu yazmaktan maksadı sevgiliye kavuşmaktır.

306

1. Hiç gönüldeki aşk ateşi gizli kalabilir mi? Sen boşuna tedbir alarak bunun önüne geçmeye çalışma, bu ateşi saklamak zordur, er geç ortaya çıkar.

2. Gün gelir aşk Mecnun'u Leyla'dan çekinip uzaklaşır; hal böyleyken onun başına kuşların yuva yapmasına şaşılmaz.

3. Sevgili, ayın ilk günlerinde hilal kaşlarını gösterirse; bil ki o aya benzeyen merhametsiz sevgili, âşığa hasret orucu tutturacaktır.

4. Goncanın eteğini dikenden kurtarıncaya kadar ıstırap bahçesinde ne otlar yolduğunu bir de bahçıvana sor.

5. Kirpiklerinin oku ta canıma saldırıyor; o yay kaşlı sevgili el kanadıyla uçtuğunun farkında değil mi?

6. Bülbül, benim ağlayıp inlememi duyunca ne diyeceğini unuttu; benim halime şaştığından aklı başından gitti, artık ötmüyor.

7. Ey Nuri, o zarif sevgili elbette senin ne istediğini biliyor; şüphesiz o senin gönlünden geçenleri bir işaretle anlamıştır.

307

1. Sevgilimin elinden kime dert yanıp şikâyet edeyim, bu ayrılıktan kime feryat edeyim?

2. Ey sevgili, kalbim ayrılık ateşi ile yandı; yoksa sen hâlâ benim yürek yakan inlemelerimden habersiz misin?

3. Ey güzellik burcunun ayı, lütfedip halimi bir sor da nasıl perişan bir durumda olduğumu anla.

4. Ey yay kaşlı sevgilim, bana bir kez olsun iyilikle bakmadın; neden yanımdan keskin bir ok gibi hızla geçip gidiyorsun?

5. Nuri'ye eziyet ederek onu ayrılığın ayakları altında bırakma; beni öldürsen bile eline bir avuç kanımdan başka bir şey geçmez.

308

1. Ey sabah rüzgârı, gel bana sevgiliden haber getir; ne olur o dolunaya benzeyen sevgilimden haber olup olmadığını bana söyle.

2. Güneşe benzeyen sevgilim, gün gibi parlak ve nurlu yüzünü bana göstermeyecekse, bari yabancıların meclisinden ayağını çeksin.

3. Ey gönül, dikenin verdiği acıyla bülbül gibi ağlayıp inlemek yerine, bir an önce pervaneden aşk mumuna yanmayı öğren.

4. Bülbül, açılmış gülden gelen muhabbet kokusunu almasaydı, gül bahçesinde bir an bile feryat etmezdi.

5. Ey zahit, meyhanedeki sarhoşların sözlerini mazur gör; Nuri'ye de boşuna nasihat etme, çünkü o şarap içmekten vazgeçmez.

309

1. Kederli gönüle müjdeler olsun sevgili geliyor; hüzünler kulübesine o güzeller padişahı geliyor.

2. Kirpiklerimi sevgilinin geçeceği yollara süpürge ettim; şimdi güzeller sultanı benim gönül tahtıma oturmaya geliyor.

3. Ayrılık gecesi artık kavuşma sabahına dönüştü; parlak güneşe benzeyen sevgilim gelerek meclisi nurla doldurdu.

4. Sevgilinin neşter gibi yaralayıcı ve acı verici eziyetleriyle gönlümüz yaralanmış olsa da, sevgili, şimdi kavuşma merhemi ile derdime derman olmaya geliyor.

5. Ey Nuri, tubaya benzer boyuyla edalı bir şekilde yürüyerek gelen, benim salınan serviye benzeyen sevgilimdir.

310

1. Hoş kokulu gül bahçesi, renkli ve latif güllere açıldı; bu zamanda her yer sultanlara letafetini gösterir.

2. Bülbül, seher vaktinde gül bahçesindeki açılmış gülün ağzından âşıklara haber getirir.

3. O gözleri nergis gibi mahmur, saçları misk gibi siyah ve amber gibi güzel kokulu, kaşları tuğraya benzeyen aziz sevgili bana yâr olsa ne olur?

4. Sevgiliden ayrılmak yakıcı bir ateş değil de nedir? O sevgili, kavuşmaya dair ümitler veren her sözünü geleceğe erteler.

5. O ay yüzlü sevgili, yüzünü göstermediği için bana uyku haram oldu; o gönlümü çeken sevgili nice sultanlara bile nazlanır.

6. Ey sevgili, ayrılık acısıyla gözlerimden kanlı yaşlar döküyorum; yoksa o sevgili benim güzel yüzlülere hayran olduğumu bilmez mi?

7. Sevgilinin işi gücü âşığa eziyet edip rakibi sevindirmektir; o, ağlayan Nuri'yi bugün yine sevdalara saldı.

311

1. Ayrılık ateşi böyledir, insanı ağlatıp sızlatır; çaresi olmayan bu kadar dert âşığı elbette ağlatır.

2. Göğsümdeki binlerce gönül yarasına dikkat et, onlar ayrılık ateşinin kıvılcımıyla görünmeye başlamışlardır.

3. Sevgili, gözyaşlarıma acıyıp bana iyilik etmedi; biraz insaflı davranayım onunki de can demedi.

4. O cihan sultanı sevgili, hiç kimseye sevgi ve merhamet göstermez; o, üzüntünün ve ıstırabın ne olduğunu bilmediği için gam çekmenin kolay olduğunu sanır.

5. Ey Nuri, felek hep aynı şekilde dönmez; sabret bir gün elbet senin istediğin gibi de dönecek ve senin isteklerini yerine getirecektir.

312

1. Bu eziyetler hep böyle devam etmez, elbet bir gün bunlar da geçer ve sevgili bize sevgi ve vefa gösterir.

2. Ey gönül, bu ayrılık ve dertler hep devam eder sanma, sen Allah’a dua et elbet bu belalardan da kurtulursun.

3. O sevgili ne kadar eziyet ve cefa etse de, bir gün kavuşma sayesinde beni sevindireceğini ümit ediyorum.

4. Ümit ipinin düğümünü sakın kesme; çünkü yürekte yara açan sevgililer, aynı zamanda istek hazinesini de açar ve seni isteğine kavuşturur.

5. Ey dertlerimin dermanı olan sevgili, ayrılıkla gönlü hasta olan Nuri’nin dermanı hiç şüphesiz sendedir.

313

1. Ey gönül, aşk üstadına kul olmak, hayırlı bir iştir; sen de bu eşsiz ve değerli aşk yolumda marifet kazanmaya çalış.

2. Dünyadan elini eteğini çek, çünkü dünya öldürücü bir zehre benzer; o, binlerce karıncayı ve sineği öldüren katil bir bal gibidir.

3. Sen de gönülden ve candan gelerek aşk binasını sağlamlaştır; işte bu aşk köşkünü sağlamlaştırıp düzenlemek gereklidir.

4. Aşkın ışığı önce sevgiliye sonra da âşığa düşer; bu mazmun şüphesiz ki doğrudur.

5. Ey Nuri, aşk metninin sözünü açıklamak zor bir iş olsa da, bu söz eskiden beri hakikatler ilmini bilmeye yardım eder.

314

1. Su, ta ezelden beri sevgilinin gül yanağına âşıktır; bu yüzden gece gündüz hiç durmadan avare bir şekilde dolaşır durur.

2. Gönül, İskender gibi karanlıklar vadisinde dolaşır durur; zavallı acaba çok mu susamıştır ki gezip devamlı su arar?

3. Su, kavuşma denizine ulaşabilmek için koşturur durur; bu yüzden daima kendini hasretle yerden yere vurur.

4. Su, Allah'ın feyzi sayesinde gül bahçesine bereket saçmasa, ümit goncası açmaz, kapalı kalırdı.

5. Su, kaynağından ayrılıp nehre akmasaydı, kavuşma denizine ulaşamaz ve kıyamete kadar isteğine kavuşamamış bir şekilde kalırdı.

6. O sevgili, onun aşkıyla hasta olan gönle kavuşma kadehini sunsa, canı ağzına gelmiş ayrılık hastası yeniden can bulur.

7. Gözyaşlarım, kalbimdeki ayrılık ateşini yatıştırdığı için su, sürekli olarak benim gözyaşlarımı kıskansa yeridir.

8. Nergis, sabahları sevgilinin gül bahçesine benzeyen güzelliğini seyrederken sevgiliye o kadar göz dikti ki, karasu hastalığına yakalandı ve gözleri görmez oldu.

9. Ayrılıktan dolayı akıttığım gözyaşlarım, senin bakışının ateşler yağdıran kılıcına su vermeseydi, bakışının kılıcı kalbime bu kadar tesir etmezdi.

10. Akarsu, dünyadaki tüm susamışların gözünü gönlünü doyursa da, benim içimdeki hasret ateşine fayda etmez.

11. Aktıkça akan sonu gelmez gözyaşımız, o taş kalpli sevgiliye tesir etmiyor; Nuri, bu bir damla suyun mermere tesir etmemesine benzer.

315

1. Parlak güneş olmasaydı, zerreler yok olurdu; denizler ve okyanuslar olmasa damla olmazdı.

2. Dolunay hep karanlık gecede ortaya çıkmasaydı, kimse parlak ayın neye benzediğini bilmezdi.

3. Bülbüller gül bahçesinde ders okutmasa, hiç kimse gül bahçesinin metnini şerh edemezdi.

4. Eğer âşıklar sevgilinin eziyet etmesinden korkmasalardı, hiç şüphesiz bütün sırlarını açığa vururlardı.

5. Gönül, muradına erişemediği zaman ümitsizlikle çıldırarak yakasını yırtmasaydı, ümit ipine bağlanmazdı.

6. Sultanım, fitneler çıkaran gözlerinde kirpiklerinin temreni olmasaydı, iğne gibi yürek delen bakışların canıma işlemezdi.

7. Nuri sürekli olarak ayrılık ve beklemenin verdiği ateşle yanmasaydı, durmadan ney gibi inlemezdi.

316

1. Dolunaya benzeyen sevgilime bir kavuşabilsem; o güzeller padişahı ile selamlaşmak bana nasip olsa.

2. Sevgilim çimenlikte dolaşarak bana gelse, onunla gül bahçesine gidebilsem.

3. Sevgili bana iyilikle bakıp gönlümü okşasa, gönlüm de onun sohbetinden nasiplense.

4. O gonca ağızlı sevgilinin yüzü, yüz yapraklı gül gibi renkli ve latiftir; güllerin bile benim açılmış güle benzeyen sevgilimle iftihar etmesine şaşılmaz.

5. Nuri, şimdi o sevgilinin sana gelmesi ihtimali ortaya çıkmıştır; çünkü o, ağlayan âşığıma söyleyecek bir sözüm var demiş.

317

1. Gönül, yine gonca ağızlı bir sevgiliye âşık olup, aşk yolunda o gül yüzlü sevgilinin bülbülü oldu.

2. Ey gönül, gam derdini yabancılara açma; çünkü onlar sırlarımızın ipliğini pazara çıkarır.

3. Bülbül, bahar yapraklarının kafilesine yol gösterip, gül bahçesine nağme kumaşını açtı.

4. Düşkün gönül çaresizce gezer, ona elinden tutup yardım eden yok; o, gölge gibi hasret yolunun toprağında kaldı.

5. Ağlayan Nuri'ye kavuşma nasip olsa ve o avare bugün sevgilinin eteğine yüzünü sürebilse bayram ederdi.

318

1. Ah keşke dünyada hiç ayrılık acısı olmasa ve sevgiliyi beklerken gönül perişan olmasa.

2. Âşıklar üzüntüye ve derde böyle esir olmayıp, sevgiliden ayrı kalmasalardı, kimse ağlayıp sızlar mıydı?

3. Diken, gül bahçesinde açılmış güle yakın olmasaydı, bülbül, dert ile inleyip durmazdı.

4. Bülbül susup, güzel güzel ötmeseydi kimse onu kafese sokmazdı, gönül de söylediği, halini anlattığı için kuş gibi sevgilinin kâkülünün tuzağına düştü.

5. Seher rüzgârı, gelip kavuşma ile yakasını yırtmasaydı, hiç kimse ayrılık gecesinden kavuşma sabahına çıkamazdı.

6. Kavuşma ümidinin zirvesinde parlak güneş doğmasaydı, gam ve üzüntünün karanlık gecesinde kıyamete kadar sabah olmazdı.

7. Nuri'nin kalbi ayrılık ateşiyle yanmasaydı, o hiçbir zaman sevgilinin ettiği eziyetlerden şikâyet etmezdi.

319

1. Ey gönül müjdeler olsun, sevgili bu gece senin yanına geldi; o güzeller padişahı bu gece bana lütfedip yardım etti.

2. Sevgiliyi hasretle mum yakıp arardım; işte bu gece, geceyi aydınlatan muma benzeyen sevgili, ansızın bin şevkle bana geldi.

3. O, yanağının mumunu göstererek meclisimize ışık saçtı; gönül pervanesi bu gece onun güzelliğine hayran kaldı.

4. Meclisimiz gül bahçesi gibi gülüp sevindi; o açılmış goncaya benzeyen sevgili bu gece bin naz ve işve ile geldi.

5. Ey Nuri, artık sevgili meclisimizi şereflendirdi, biz de onun yüzünün saçtığı aydınlıkta gezelim; çünkü o ışık saçan ay bu gece davetimize icabet etti.

320

1. O salınan serviye benzeyen sevgili, işve ve naz ile gelse; o açılmış gonca, gül bahçesinde dolaşmaya çıksa.

2. Güzellik gül bahçesini süsleyerek ona letafet veren o sevgili, gönül tahtında bana adaletle hükmetmeye gelse.

3. Sevgili, sabaha kadar süren yürek yakan inlemelerimi duyup halime acıyarak meclise gelse.

4. Bu gece o parlak yıldıza benzeyen sevgilim lütfedip gelsin de, gönül, hasret gecesinde garip ve isteğine ulaşamamış bir şekilde kalmasın.

5. Talihim yaver gitse ve dolunaya benzeyen sevgilim gelseydi, eminim herkes ağlayan gönlüme gözün aydın derdi.

6. Sabah rüzgârı onun geçeceği yolu süpürse ve o güzeller padişahı lütfedip âşığına gelse.

7. Nuri, Allah’ın yardımı sana tabip deva olsa da hasta gönlünü iyileştirmek için derman gelse.

321

1. Bülbüller ağlayıp sızladıkça, benim feryadım artar; ama o nazlı sevgili, gül bahçesine gelince gönlüm açılır, sevinirim.

2. Âşık, sevgilinin güzel yüzünü seyretmekten memnun olur; hele o gönül alan sevgili söz söylemeye başlayınca iyice mutlu olur.

3. O sevgilinin gönül çeken boyu, bana başka bir hal veriyor; o nazlı ve işveli sevgili yürüdükçe aklımı başımdan alır.

4. Sevgili utanıp mahcup bir şekilde gülümsedikçe, yüzü gül gibi kızarır.

5. Ey Nuri, sessiz ol, her zaman sevgiliden bahsedilmez; bir toplulukta sevgiliden laf açılınca sana söz söylemek düşmez.

322

1. Ey güzel sevgili, düşkün âşığını unutma; ey güzeller padişahı lütfet beni unutma.

2. Felek beni vatanımdan uzaklaştırdığı gibi senden de ayırdı, canım bari gel sen beni unutma.

3. Herkes gül bahçesinde sefa sürüyor, kimsenin beni andığı yok; ey benim eskiden beri sevdiğim, açılmış güle benzeyen sevgilim sen beni unutma.

4. Ey gam hastasının derdine derman olan sevgili, ayrılık acısının zehriyle gönlü hasta olan âşığı unutma.

5. Nuri, ayrılıktan dolayı senin özleminle gözyaşı döker; sultanım, samimi bir şekilde ayrılık çeken bu Nuri’yi unutma.

323

1. Ah, felek beni o sevgiliden ayırarak bu deli gönlümü ayrılık vadisine saldı.

2. Sevgilinin saçları, miskin gönlüme pek çok oyun ettikten sonra eziyetle bu viran gönlümü yıktı.

3. Sevgili benim yanık yüreğimi daima ayrılık ateşinde yakar; acaba benim ateşler saçan âhımdan hiç korkmuyor mu?

4. Kimse bana o cefa dolu ve fitneler çıkaran sevgiliyi tarif etmeye kalkmasın; o sevgilide vefa gösterme âdeti olsaydı, herkes kavuşma ümidine kapılırdı.

5. Dikenler, açılmış gülü kucaklarına almasalardı, bülbül hasretle yakasını yırtmazdı.

6. Mum, her gece güzelliğini gösterip pervaneyi yakmasaydı, o da durmadan kendi güzelliğinin ışığında o ateşle yanmazdı.

7. Ey Nuri, sevgili seni ayrılığa alıştırdı, o sana hiç acımıyor; ama rakip gibi bir yabancıyı kavuşma ile sevindiriyor.

324

1. Gönül, o sevgilinin gönül çeken boyuna âşık oldu; zaten o ezelden beri sevgilinin hoş kokulu kâkülüne tutulmuştur.

2. Sevgilinin saçları bütün dünyaya hoş kokular saçtığı için, saba rüzgârının onun saçlarını kıskanmasına şaşılmaz.

3. Çaresiz gönül, sevgilinin eteğine ulaşamadı; bu dudaklarsa hasretle onun ayaklarını öpmeyi arzuluyor.

4. Bana kavuşma nasip olsa bayram ederdim; benim gönlümün istekleri bir türlü bitmiyor.

5. Tarak, zaman zaman onun amber kokulu saçlarına dokunmasaydı, bizim muradına erememiş gönlümüz, sevgilinin eziyetiyle ağlamazdı.

6. Seher vakitlerinde, kavuşma ümidiyle o sevgilinin mahallesine gitsem, bak o zaman rakip kıskançlıkla bizi nasıl arayıp soracak.

7. Nuri, o sevgilinin tek âşığının sen olduğunu mu sanıyorsun? Onun ahu gibi gözlerine âşık olmayan kim var?

325

1. Ey sevgili, bu nazlanma ve yüksekten bakma ile sen beni halsiz bıraktın; geleceğe dair vaatlerde bulunarak bana çok yalan söyledin.

2. Ey yeni yetişmiş gül, gül bahçesinde dikenle bir olup âşık bülbül ile dostluğu kestin.

3. Kara karga, gül bahçesini mesken tuttu; bu durumda bülbül, latif güle yabancı mı olacak?

4. Ferhat'ın ve Mecnun'un hikâyeleri beni teselli etmiyor; Leyla'nın hikâyesi benim aşkımı daha da artırıyor.

5. Ayrılık yüzünden dünya, âşığın başına dar oldu; ey sevgili, kavuşma ile üzüntüleri giderip Nuri'yi mutlu et.

326

1. Ey gönül, aşk fermanına tâbi olup boyun eğ; çünkü o kerem sahibidir seni yarı yolda bırakmaz.

2. Ey gönül, avare gezme, o kapıya intisap et; Allah'a tevekkül ederek sırtını o güvenli yere daya.

3. Sevgiliye kavuşma Kâbe'sine ulaşmak için koş; ama olur da yolun o konak yerine erişemese bile sen sevgiliyi istemeye devam et.

4. Sevgilinin eteğini sıkı tut, elinden düşürme; sevgili cefa etse de sen yalvarıp yakarışını artır.

5. Ey Nuri elde ümit nakdi ve sermayesi kalmadığı için, sen de şimdi sabır metaını mezada çıkar.

327

1. Senin darmadağın saçların başıma bela oldu; ayrılığınla beni ateşlerde yaktın.

2. Ey sevgili, fitneler çıkaran bakışın gönül evimde sevince yer koymadı, senin bakışının gönlümü baştan başa yıktı.

3. Ey zalim sevgili, ben hasret köşesinde susmuş dururken, açılmış güle benzeyen sen beni bülbül edip söylettin.

4. Güzelim, önceden bana sevgi ve vefa gösteriyorken, şimdi bu kadar eziyet etmenin sebebi nedir?

5. Ağlayıp inleyen Nuri ile bir çift laf etmedin; bu eziyetlerinin, bu tavrının sebebi ne, yoksa şimdi bana yabancı mı oldun?

328

1. O peri gibi güzel sevgili, işve ve naz yaparak döne döne geldi ve yine papağan gibi döne döne cilveler etti.

2. O sevgili, meclisimize gelerek bize iyilikle, iltifatla dönüp dönüp baksa, bu bizim için büyük bir mutluluk vesilesi olurdu.

3. Sevgiliye derdimizi, kederimizi anlatmaya gerek yok, o zaten aşk sırrının haberini defalarca aldı.

4. Sevgiliye kavuşamayıp ayrılık yolunun toprağında kaldığım için, ayrılık acısı tekrar tekrar kalbime işledi.

5. Ey Nuri, eğer sevgiliye kavuşmak mümkün olsaydı, benim nemli gözlerimden sel gibi yaşlar yuvarlanıp akmazdı.

329

1. Deli gönül, açılmış güllere bülbül oldu ve böylelikle ağlayıp sızlayan âşıklara da yoldaş oldu.

2. Ey gönül, sen bakışlarıyla fitneler çıkaran güzellere tutulduğundan beri, hiç mecalin kalmadı ve sabra elveda dedin.

3. Baygın bakışlı güzellere gönül verenlerin gönül şişesi elbette kırılır.

4. Güzeller, kavuşma vaadinde bulunarak yalan söylediler diye düşünme; ne de olsa biz çaresizce onların vaatlerini beklemeye devam edeceğiz.

5. Ey Nuri, ayrılık acısının tekkesinde ağlayıp inleyerek sonunda inleyen neylerle dost oldun.

330

1. Sevgilinin yanağında keder eseri belirmesin, gül bahçesinin üzerine bela kargası konmasın.

2. Diken gibi rakip, açılmış güle bakıyor; gönül bülbülü böyle bir sıkıntıya nasıl katlanır?

3. Yüzük elden çıksa da asıl hikmet budur, çünkü ellerinde yüzük de olsa cinler Süleyman'ın tahtında hükmedemez.

4. Bela tufanı tozu dumana katıp göklere kadar çıksa, yine de zerresi dahi parlak güneşe erişemez.

5. Hasret ateşi yüreği yanık Nuri'yi iyice küle döndürdü; sevgilinin eziyetleri de bunun tuzu biberi oldu.

331

1. Ey gönül, ayrılık acısını düşünerek dertlenme; keder tozları kalbinin parlaklığını örtüp perdelemesin.

2. Sakın açgözlü olup cahil insanların minnetini çekme; nasibin ne de olsa önüne gelir, sen oturduğun yerde boşuna üzülüp dertlenme.

3. Eli sıkı olan kimse için bir şey vermek elbette ölüme eştir; namerde muhtaç olup ondan yardım istemek çok zordur.

4. Makamı ve mevkii sebebiyle gururlanmış, kıymet bilmez kimseye minnet etme; ne ondan ne de başka insanlardan bir şey ümit etme.

5. Nuri, işlerinde acele edenlerin eline ne geçti bir bak; muradına erişmek için acele etmek boştur, boşuna telaşlanıp dertlenme.

332

1. Bu gece kavuşma kadehinden içip kandığımı sanmayın; ayrılık ateşi ile yandığım için yine susadım.

2. Kalbimde zerre kadar kan kalmadı; ama bu gece yakut yüzük gibi kana boyandım.

3. Pervane ile birlikte sevgilinin meclisinin mumuna yandım; fakat benim gönlüm çok itiraz edip niza çıkardığı için bu gece sevgiliden utandım.

4. O parlak aya benzeyen sevgili, kulunu ayrılık uykusunda bıraktığı için bu gece kalktığımda sevgiliyi bulamayarak ayrılıkla uyandım.

5. Sevgilinin, bilmeden Nuri'nin kalbine el verip, yardım etmesi şaşılacak bir şeydir; bu hal ile sanki canım bedenimden çıktı sandım.

333

1. Ey gönül, şehirli güzeller güzellikleriyle sultan da olsalar, parlak güneşe de benzeseler onlara gönül vermem.

2. Onlar her ne kadar güzellik ve letafetleriyle seçkinlik kazansalar da hercai olurlar.

3. Gerçi onlar papağan gibi hoş konuşurlar; fakat cana canan da olsalar övülmeye layık değillerdir.

4. Yeni goncalanmış güle benzediklerini inkâr edemem; ama açılmış gül de olsalar onlarda vefa kokusu yoktur.

5. Onların namus eteği yırtılmıştır, çoğu ismetsizdir; onlar dolunaya benzeseler de vefa semtine uğramazlar.

6. Priştine'nin genç kızları cahil olsalar da sevilir; onlar ne nazlanmayı ne de nezaketi bilirler ama onların güzellikleri yeter.

7. Ey Nuri, iffetli ve serbest edalı bu güzeller bakışlarıyla fitne çıkarsalar da onları sev.

334

1. Gönlümü oyalayacak bir sevgilim olsa; o gül bedenli sevgili bana lütfedip sevgilim olsa.

2. Gam evine gelip halimi hatırımı sorsa, bana eziyet etmeyi bırakıp vefa gösterse.

3. Sevgili, ara sıra rakibe sitemde bulunup zulmetseydi, gönül, sevgilinin onu sitemle anmasına bu kadar üzülmezdi.

4. Dünyayı güneş gibi aydınlatan sevgilim bana iyilikle baksa, kimse böyle ayrılık köşesinde inlemezdi.

5. Nuri'nin söz söylemeye mecali olsa, sevgiliye binlerce kez yalvarırdı; fakat şimdi onun yanına varıp halini anlatamıyor.

335

1. Ey sevgili, sana kavuşmayı lütfederek beni sevindir; ayrılığınla aradaki dostluk ipini kesme.

2. Senin benlerin ve ayva tüylerin büyük bir fitne gibidir; tarak bile senin karmakarışık saçlarını görüp hayrete düşmüştür.

3. Gonca senin yanağını görse, utanıp susar; fakat gül bahçesi senin gülen dudaklarınla övünür.

4. Dünyadaki güzeller her ne kadar güzellikleriyle meşhur olsalar da, onların hiçbiri senin fitneler çıkaran bakışınla yarışamaz.

5. Gönüldeki ayrılık ateşi alevler saçsa da, Nuri çokça döktüğü gözyaşları ile onları söndürür.

336

1. Keşke bir kere sevgilime kavuşabilsem ve yine o mecliste sultanımla sohbet etsem.

2. Sevgili bu gece lütfedip çimenlikte gezmeye gelse ve ben sabaha kadar o dolunaya benzeyen sevgilimle dostluk etsem.

3. Gönül, gel âşık bülbüle eşlik edelim, belki böylelikle açılmış goncaya benzeyen sevgilimle de yakınlık kurabilirim.

4. Sevgiliye âşık olan, bütün âlemin yolunun toprağı olur, herkesin ayakları altında kalır; ben de yakamı yırtarak sevgilinin semtine gideyim.

5. Ey Nuri, ayrılık hastalığı seni güçsüz bıraktı; bari o tabip gibi olan sevgilim bugün gelip derdime derman olsa.

337

1. Dünyada hiç kimse âriflerin gönlü gibi harap olup ayrılık tuzağının belasına düşmesin.

2. Sevgilinin ayrılığını çekmenin cehennem ateşinden farkı yoktur; hiç kimse hasret ateşinin acısıyla yanmasın.

3. Bülbülün gül bahçesinde ağlayıp sızlaması ikiyüzlülükten başka bir şey değildir; asıl kimse ayrılık yarasıyla ney gibi inlemesin.

4. Gözlerimden dalga dalga gözyaşları akar; dilerim hiç kimse benim gibi bu gözyaşı denizinde boğulmasın.

5. Sevgili, kavuşmayla Nuri'nin yaralarını sarmazsa, hiç kimse benim gibi iyilik ümidiyle derman aramasın.

338

1. Ey gönül, inşallah ayrılık acısı böyle kalmaz geçer ve kavuşmanın kutlu, uğurlu günleri erişir.

2. Ayrılık gecesi ne kadar uzun olsa da, inşallah bir seher vakti kavuşma sabahı doğar.

3. Ayrılığın harareti ne kadar yürek yakıcı bir sıcaklığa da sahip olsa, inşallah kavuşma suyu onu söndürür.

4. Bu asrın çeşmesinde bir bozukluk olduğu ortadadır; lakin inşallah su aktığı yerden akar.

5. İstek meyvesinin ağacına el uzanmaz diye düşünme; bekliyoruz inşallah bir gün üstümüze gölgesi düşer.

6. Gönül gemisi ayrılık girdabında dönüp durarak; inşallah sonunda kavuşma sahiline çıkar.

7. Nuri, inşallah hayal ümidinin postacısı sevgilinin mahallesine gidip ondan haber getirir.

339

1. İnşallah, keder dalgalarının seli son bulur ve gönül gemisi kavuşma kıyısına çıkar.

2. Ayrılık acısından eser kalır diye üzülme, Allah'ın izniyle kavuşma süpürgesi tüm o tozları, kederleri süpürür.

3. Gönül goncası, her ne kadar hasret soğuğu da çekse de, inşallah kavuşma rüzgârı sayesinde açılır.

4. Gül bahçesi kahır dolu şiddetli rüzgârlarla kurusa da, inşallah orada yine yüz yapraklı güller açar.

5. Nuri ayrılığı düşünerek üzülse de, inşallah gün gelir o da kavuşma sayesinde mutlu olup sevinir.

340

1. Gümüş gibi beyaz tenli sevgili, benim olsaydı hiç üzülmezdim; altınım ve gümüşüm olsa, gözyaşlarımı harcamazdım.

2. Eğer bu meşakkatli yolda bir rehberim olsaydı, gönül hasretle gam vadisinde kalmazdı.

3. Kanadım olsa, mutluluk gül bahçesindeki o goncayı seyretmek için bülbül gibi onun mahallesine uçardım.

4. Sevgilinin yanında oturacak yerim olsa, gam kulübesinde ayrılıkla yerinmezdim.

5. O gül bedenli gibi bir sevgilim olsa, gurbette olduğum düşüncesi aklıma bile gelmezdi.

6. O zalim sevgili benim berberim olsaydı, üzüntü saçları böyle uzayıp da başıma kadar çıkmazdı.

7. Ey Nuri, eğer düşmanlarına çekmek için bir hançerin olsaydı, rakip sana kıskançlıkla yan bakmazdı.

341

1. Sevgili, nazlanarak aklımı başımdan alıp beni güçsüz bıraktığından, ben de ney gibi şehnaz perdesiyle arkadaş oldum.

2. Sevgili, nazlanmanın ve büyüklenmenin zirvelerine çıktı, yüzünü bana göstermiyor; o hüma gibi sevgili yüksekten uçarak bana av olmadı.

3. Sevgiliye, ona âşık olduğumu söylemem çok zor; boşuna uğraşmaya gerek yok, gözleri alıcı kuşlara benzeyen o sevgiliyle konuşulmaz.

4. Şimdi ne canda ne de gönülde sevgilinin öfkeli bakışlarından eser yok; ama daha önce o fitneci bakışlarla aramızda çok maceralar geçti.

5. Ey Nuri, o sevgili, hile ederek yanağındaki beni gizledi; böylelikle gönlümü büsbütün bağlayıp ona fırsat vermeyecek şekilde aldı.

342

1. Ey gönül, kavuşma ümidiyle Çin’e kadar gidersin; ama dostum ayrılık yolundaki miskine hiç kimsenin yoldaş olmayacağını bil.

2. Ey ay yüzlü sevgili, yanağının parlaklığını ayna ile kıyaslama; çünkü ayna senin parlak yüzünü gördükçe kendinden utanır.

3. Sultanım, sen bugün güzellik ülkesinin yüce padişahısın; altından taç takmana gerek yok, zaten bütün dünya senden emir alıyor.

4. Ey sevgili, neden ağlayan âşığına hışımla bakıyorsun? Senin eski âşığına yaptığın iyilik bu mudur?

5. Ey Nuri, taş kesen işçi aşktan ne anlar; bizim durumumuz Ferhat ile Şirin hikâyesine benzemez.

343

1. Ey gönül, güzelliğiyle âleme sultan da olsa vefası güzeli sevme; güzellik sultanı dahi olsalar hercailere gönül verme.

2. Sakın senin değerini bilmeyecek sevgiliye gönül bağlama; o parlak güneşe benzese bile sakın ona gönül vereyim deme.

3. Hem dikene benzeyen rakip ile arkadaşlık yapıp hem de sevgiliyle dostluk eden sevgili, açılmış güle de benzese ona kavuşmaya talip olma.

4. Âşığa dikbaşlılık edip, başkalarına yâr olan güzel, cana canan da olsa ona gönül verme.

5. Ey Nuri, o zalim sevgili senin kıymetini bilmez; ne kadar güzel olursa olsun sen de ondan vazgeç.

344

1. O gül bedenli sevgili bu gece onun için ağlayanların meclisine gelse, meclis onun sayesinde gül evine dönerdi.

2. Aşkın hallerini anlatmak mümkün değildir, zahit bu hali hiç bilmez; aşk sırrı gördüğün her yabancıya açılmaz.

3. Pervane gönül, göz göre göre aşk mumunun alevine yandı; âşıklar da onun bu halini görüp beğenerek aferin dediler.

4. Ey ay parçası gibi güzel, aşkın peşine düşme, yoksa sen de benim gibi aşkından deliye dönersin.

5. Ey Nuri, sevgili gelmedi diye ona gücenme, insaflı ol zaten bu yıkık eve kim gelir?

345

1. Güzelim, şarap kadehi aşk kadehinin yerini tutmaz; o aşk şarabı gibi gerçekten sarhoşluk verip cana tesir etmez.

2. Ağlayan gönlüm gece boyunca inleyerek sırrımı açığa çıkardı; böylelikle herkes benim sevgiliye olan aşkımdan haberdar oldu.

3. Kazanın keskin hançerine benzeyen bakışlarının canıma kastı var; efendim lütfet de haksız yere kanıma girme.

4. Sultanım, benim viran gönlüm iyice harap oldu, artık onu kimse tamir edemez.

5. Bu gece senin aşkının ateşiyle tutuşup yandım; pervane gönlümün bir kuru canı kaldı.

6. Sarhoş olan herkes mutlaka sırrını açığa vurur diye düşünme; âşığın sabredip susması şarttır.

7. Ey Nuri, deli gönül ayrılık vadisine düştüğünden beri, onun hali Leyla ve Mecnun hikâyesi gibi dillerde dolaşır.

346

1. Sevgili, kibirlenerek değil mest olarak geldi; şimdi kalbimizin temiz olduğunu ve samimi olduğumuzu ona göstermenin tam zamanıdır.

2. Gül yüzlü saki ortaya çıkıp yüzünü gösterdi; kadeh ise hizmet etmek için tek ayak üstünde döner durur.

3. Bu pervane gönül, sevgilinin yüzünün mumunu seyretmek için yanıp yakılarak küle döndü.

4. Eğer sevgilinin sarhoş gözleri uyumak için nazlanmasa, ben sabaha kadar ona nefis hikâyeler anlatırdım.

5. Ne yazık ki tarak, sevgilinin kâkülünden elini çekmedi; bu da hüzünlü gönlüme başka bir bela oldu.

6. Sevgili yüzüne taze bir gül taktı; böylelikle açılmış gül de bana rakip oldu.

7. Harap olmuş gönlüm âriflerin kalbi gibi yıkıldı; Nuri, sevgilinin senin gönlünü yapmasına imkân var mıdır?

347

1. Bu ayrılık akşamına, kavuşma sabahı doğmaz mı? Dert ve sıkıntı günlerinin nihayeti yok mu?

2. Âhımın dumanı durmadan feleğin kubbesine çıkmasa, gökyüzündeki siyah bulutlar masmavi olmazdı.

3. İnsan, Cemşid'in kadehini de ele geçirse, felek, zehirli kadehi ile onu sarhoş eder.

4. Gönül bülbülü, daha güzellik gül bahçesindeki güller toplanmadan, o goncanın tuzağına düşmüştür.

5. Ey Nuri, aşk fermanı Ferhat'ın adına yazılmadan önce aşk komutanı ol.

348

1. Saba rüzgârı da tıpkı tarak gibi sevgilinin kâküllerine el uzatır, o bu haliyle sevgilinin karmakarışık saçlarına hasretle sarılıyor gibidir.

2. Nergis, gece gündüz kıskançlıkla yollara baksa da, gözleri sarhoş kimse gibidir, senin yüzünü göremez.

3. Sevgili bu gece mum gibi parlak yanağını gösterdiği için, canım da gönlüm de pervane gibi onun yanağının mumuna yanmak istiyor.

4. Nuri, o sevgiliye kavuşmayı ümit ediyordu; fakat neticede sevgili yine bana yabancıymışım gibi davrandı ve sevgi ve vefa göstermedi.

349

1. Sevgili, avare gönlümü ayrılığa alıştırdığı gibi, lütuf ile yabancıların gönüllerini alıp onları zahmetsizce sevindirdi.

2. Diken, sevgilinin gül bahçesine benzeyen mahallesinde onun eteğini tuttuğu için, gönül bülbülü ayrılık acısı ile ağlayıp inledi.

3. O şeker dudaklı sevgili rakibe sürekli iltifat ederken, benim muradına erişememiş gönlümü ayrılık dağındaki Ferhat'a çevirdi.

4. O sevgili, ağlayan âşığı olan bana bir kez olsun sevgi ve vefa göstermedi; aksine ayrılığıyla eziyetlerini daha da artırdı.

5. Nuri'nin gönlü yine sevgilinin eziyet eliyle yıkıldı; sevgili, bu davranışıyla âşığı kıskananları sevindirip, onların gönüllerini hoş etti.

350

1. Ey sevgili, gönül aynam gam ve keder pasından kaplandı; âşığın kalbi lale gibi yaralarla doldu.

2. Alçak felek, gönül ehlini bir an olsun sevindirmez; feleğin bu kini nedendir bilmem.

3. Muradına erişememiş Kays, ayrılıkla Mecnun olup yollara düştü, o yolda hırkası da elbisesi de parça parça oldu.

4. Ey zahit, aşk cevherini arıyorsan beri gel, aşk hazinesi ezelden beri benim gönlümde gizlidir.

5. Ey saba, sevgilinin yanına varıp ona benim samimiyetimi anlat, bu eski âşığının sürekli ayrılık çektiğini ona haber ver.

351

1. Gönül, aşk ateşiyle yanarak, senin güzel yüzünün mumuna pervane oldu.

2. Aşk Mecnun'u için aşk, Leyla'dır; aşk yoluna girenin divane olarak döneceğini bil.

3. Kederli gönül, aşk şarabıyla sarhoş olup geldi.

4. Senin aşkının kadehi bana ta ezelde öyle bir hal verdi ki, kadehler gözyaşlarımla dolup geldi.

5. Bugün yiğitler meydana çıktığı için, Nuri, kocakarıya benzeyen dünyaya gözünü çevirip bakmaz.

352

1. Gönül, şimdi ayrılıkla hasret ateşlerinde yanmaktadır; ben şimdi ayrılık acısıyla gözyaşı döküyorum.

2. Ay yüzlü sevgilim gizlendi, bana kendini göstermiyor; artık rahat rahat uyumak bana hayal oldu.

3. Sultanım, benim bu düşkün gönlümün hür olduğunu mu sanıyorsun? O şimdi ayrılık belasının esiri değil de nedir?

4. Ey sevgili, âşığı kıskananların gönlünü yaptın, ama benim evimi barkımı küle çevirdin; onun her yanı şimdi âriflerin gönlü gibi viran oldu.

5. Nuri, sevgilinin gösterdiği tavırlar samimiyete engel değildir; çünkü o şimdi zamanın dönüşlerine uygun, onun âdetlerine göre hareket etmektedir.

353

1. Acaba sevgili bize ne zaman sevgi ve vefa gösterecek? Hem ayrılığı hem de eziyetleriyle beni ateşlere yaktı.

2. Deli gönül, değerli sır kumaşını açtı ne yapalım? Gör şimdi bundan sonra o sevgilinin nazı ve işvesi sana ne eziyetler edecek.

3. O ay gibi sevgilinin güzelliği gözümün önünden gitmez; şimdi onun yüzü benim hayalimin gözüne apaçık görünür.

4. Tabip bana her derdin bir devasının olduğunu; fakat ayrılık hastalığına çare olmadığını söyledi.

5. Zahit benim aşk şarabından içmemi engelleyemez oldu; galiba meyhanenin insana mutluluk veren kadehi onun da hoşuna gitti.

6. Priştine'nin havası ve suyu bu kadar güzel olmasaydı, oranın ay gibi güzelleri hiç bu kadar gönül çekici olabilir miydi?

7. Eğer Nuri, kavuşmanın bedelini kanıyla ödemeseydi, sevgiliye kavuşma değerini ele geçirmek mümkün olmazdı.

354

1. Gönül bülbül gibi inleyerek, feryat figan edip yakasını yırtarak geldi.

2. Hayret kafilesini gönlümüzden kaldırmak için meşale yerine gül bile gülerek geldi.

3. O yeni yetişmiş goncaya bak nasıl da benim istediğim gibi açıldı; servi gibi salınarak şöhretle geldi.

4. O sevgili yüzünden gönülleri hasta olanlar, akıl hastanesinde bile tedavi olamadılar; onun aşkıyla delirenler binlerce dertle geri döndü.

5. Ona kavuşmaya talip olup da mutlu olan kimse var mı? Kim o sevgilinin semtine vardıysa hüzünle, üzüntüyle geri döndü.

6. Aklı olan kişi sevgiliye kavuşmayı ümit eder mi? Onun yolunda avare olanların her biri ayrılığa düştü.

7. Sevgiliden kime feryat edelim? Nuri gibi muradına erişememiş biri de onun yanından ağlayarak geldi.

355

1. O parlak güneşe benzeyen sevgilim bana güzel yüzünü göstermedi; kara akşamlar geldi, ama o dolunaya benzeyen sevgilim gelmedi.

2. O güzeller padişahı bu harap gönül evine gelmedikçe, hasret kulübesindeki gönlümün sevinmesi mümkün müdür?

3. O nazlı tabibim benim bu derdime neden derman olmadı; acaba o, benim ayrılık acısıyla hasta olduğumu bilmiyor mu?

4. O açılmış güle benzeyen sevgili bugün gül bahçesinde dolaşmaya gelmedi; gönül bülbülü yalnız başına baharı ne yapsın?

5. Ey Nuri o parlak yıldızlara benzeyen sevgili ne yazık ki senin yanına gelmedi; o, dünyayı aydınlatan güneş gibi gözümün önünden kayboldu gitti.

356

1. Ey sabah rüzgârı sen sevgilinin mahallesine gidip, yüz yapraklı gül gibi latif olan o sevgiliyi gördün mü?

2. O sevgili güzellik gül bahçesinde yetişmiş taze bir fidandır; sen o servi boylu sevgilinin işveli yürüyüşünü gördün mü?

3. Gönül, sevgilinin mızrağa benzeyen kirpiklerinin açtığı yaralardan şikâyet etmez; o sevgilinin ateş saçan bir kılıca benzeyen bakışını gördün mü?

4. Bu hasta gönül merhem kabul etmez, gönül devasız bir derde uğradı; vefasız sevgiliye bak da onun tutulduğu derdi gör.

5. Ey Nuri, rakip hile yaparak sevgiliyi aldatsa ne çıkar; sen hiç bu dünya gül bahçesinde dikensiz bir gül gördün mü?

357

1. Sevgili, göz ucuyla bakarak beni kendisine âşık etti; beni aşk derdinin zincirine bağlayıp deliye döndürdü.

2. Önceden bana sevgi ve şefkat gösteren sevgili, şimdi eziyet ederek halimi tersyüz etti.

3. Sevgili, hiç acımadan beni kavuşma semtinden uzaklaştırdı, cevrini ve zulmünü gün geçtikçe artırdı.

4. Rakip elbette benim halime bakıp güler; çünkü sevgili beni aşkıyla düşkün bir hale koyarken onu sevindirdi.

5. Nuri, senin başına ne geldiyse kötü talihinden geldi, yoksa rakip seni sevgiliden uzaklaştıramazdı.

358

1. Saba rüzgârı gül bahçesinde kâh açılmış güle ve yapraklarına, kâh sevgilinin kâkülüne sarıldı.

2. O, bir an olsun oyalanmadan çimenlikten geçti; galiba yine gidip salınan serviye salındı.

3. O çimenlik sahada benim gözüme diken oldu, işte bu bela dikeni oldu, işte bu bela dikeni gitti de gül bahçesinde güllere takıldı.

4. Sevgilinin eziyet ve zulüm dikenlerine üzülmezdim; ama ne var ki tarak onun saçlarına el uzatıp sarıldı.

5. Nuri, rakip yine sevgilinin o bakışlarının temrenine sarıldı; bakalım kader yayından ne gelecek?

359

1. Sevgili, bugün gül fidanı gibi güzelliğini gösterdi; gönül onun parlaklığını görüp bülbül gibi feryat eder.

2. Ayrılık ateşiyle kalbimden âhımın dumanları sümbül şeklinde kıvrım kıvrım göklere çıksa buna şaşılmaz.

3. Bahar yağmurlarının nehre karıştığını sanmayın; o benim hasretle sel gibi akan gözyaşlarımdır.

4. Bugün kılı kırk yararak derdimi sevgiliye anlattım; yine onun kâkül gibi benim başımda kaldı.

5. Nuri, eğer arada hayretin utanç perdesi olmasa, sabah vakti sevgilinin ay yüzünü seyrederdim.

360

1. Kederli gönlüme müjdeler olsun, kavuşma gerçekleşti; üzüntü vakti gitti, sevinç ve neşe zamanı geldi.

2. Ey gönül, bundan sonra şevk kumaşını almaya hazırlan; çünkü sana sevinç sermayesi geldi.

3. Ağlayan gönül, gam kulübesinde sevgilinin hasretini çekerken, o güzellik padişahı nazlanıp gülerek geldi.

4. Ayrılık tuzağında esir, kaderin kaza köşesinde şaşkın iken, bu karmakarışık gönlüme müjde postacısı geldi.

5. Sevgilinin zerre kadar vefa göstereceğini kimin aklına gelirdi? Galiba onun da kalbine iyilikle pişmanlık geldi.

6. O beni naz ve işveyle uzun zamandır ağlatıyordu; fakat şimdi o saflık kaynağı beni sevindirmeye geldi.

7. Ey Nuri, biz çoktandır ayrılık acısının dar geçidinde esirdik; fakat şimdi sevgiliyle konuşma vakti geldi, artık ona doğru gidelim.

361

1. Senin işin gücün bana durmadan eziyet etmektir, bana yâr olmadın gitti; ey sevgili bana vefa göstermedin gitti, yoksa sen vefa nedir bilmiyor musun?

2. Senden ayrılmanın acısıyla ağlıyor, ayrılık meclisinde inliyorum; hasret yolunda şaşkın bir halde kaldım, bana yâr olmadın gitti.

3. Halimi sorup sıkıntımı öğrensen ne çıkar; fakat sen benim rakibe olan kırgınlığımı bile bilmiyorsun.

4. Ayrılığından gönlüm yaralı olduğu gibi, çaresizim de; sen benim âhımı göklere çıkardın ve isteklerime karşılık vermedin, artık bana acı.

5. Gamdan, üzüntüden uzak bir şekilde gezip beni sevgiliye götürmüyorsun; sen bu kederli Nuri'ye neden hiç bakmıyorsun?

362

1. Gönül pervanesi, senin muma benzeyen yanağını hayal eder; onun yanık yüreği ayrılık ateşiyle yanıp kül oldu.

2. Ey taze fidana benzeyen sevgili, sen benim kalbimin nasıl yandığını bilmezsin; acaba herkesin sevgilisi senin gibi böyle dikbaşlı mıdır?

3. Sultanım, güller de senin gibi cefakâr olsaydı, ağlayan ve inleyen bülbül çimenlikten göç edip giderdi.

4. Eğer açılmış gonca dikene yakın olmasaydı, bülbül, gülün eziyetlerinden hiç şikâyet etmezdi.

5. Sultanım, Nuri uzun uzun âh çekerse bundan dolayı ona gücenme, ne yapsın onun deli gönlü bir türlü söz dinlemiyor.

363

1. O sevgiliyi rintlerin meclisine davet ettim; acaba efendim lütfedip çimenlikte gezinmeye gelmez mi?

2. Güzellik köşküne çıkan o sevgili güzelliğiyle gururlanır; acaba bir kez insanlık edip iyilikle bize gelmez mi?

3. Rakip, o sevgiliyle beraber gül bahçesinde gezinmeye çıktığı için, ağlayan gözlerimden hayretle gözyaşları döküyorum.

4. O genç terzi, yabancılarla dikiş tutturamaz; ama bu durumda benim yakam da yırtılıp ta eteğime kadar inmez mi?

5. Sultanım beni bu ayrılık vadisinde unuttu; acaba Nuri hep böyle unutulacak mı, o hiç sevgilinin aklına gelmeyecek mi?

364

1. İsteklerimi bildirmek için gözyaşım fırsat vermiyor, kalbin elemleri de gönüller açan meclise gitmeme mâni oluyor.

2. Gam ve keder benim bir an bile gülüp mutlu olmama izin vermiyor.

3. Bir gün elbet Allah lütfedip yardım eder; onun bu hasrete bir son vereceğini ümit ediyorum.

4. Ayrılık acısıyla gurbete düştüm; halimi anlatmaya gayretim yok.

5. Nuri meramını o dergâha anlat; o seni bu keder darboğazında eli boş göndermez.

365

1. Gönül bülbülüne müjdeler olsun, hem gül bahçesinin kokusu hem de güzellik gülünün önde gelen gülü geldi.

2. Galiba şimdi senin talihin yaver gitti; çünkü o parlak güneşe benzeyen sevgili gelince geldi kavuşma sabahı doğdu.

3. Ağlayan gönül, ayrılığın karanlık gecesinde gezerken, bir dolunay, güzelliğini göstererek zuhur etti.

4. O canımızın tabibi olan sevgili, hasret derdiyle hastalanmış gönüle kavuşma şerbeti ile can verip derman oldu.

5. Nuri bugün kalbini yakan hararetle şaşırmış kalmışken, salınan serviye benzeyen sevgili kavuşma gölgesi vererek geldi.

366

1. Sultanım, kederli kalbime, gönül açıcı haberler geldi; özlemle dolu dimağına vefa dolu kokular geldi.

2. Gül bahçesine ve âşık gönle yüzlerce müjdeler olsun, gönül çeken bahar rüzgârı geldi; artık kalbimin goncası açılsın.

3. Uzun zamandır bir habere hasret kalmıştım; sonunda eski dostlardan sevinç veren bir mektup geldi.

4. Sabah rüzgârı, iyilik ve lütuf haberleri getirerek esti ve bu ağlayan gönlümü sonsuz bir mutlulukla doldurdu.

5. Mektubunun yazısı, tıpkı sevgilinin kâküllerinin kokusu gibi gönül çekicidir; onun meziyetleri Hz. İsa'nın nefesi gibi derdimize derman oldu.

6. O sevinç veren mektuptaki sözler, yeni yetişmiş bir gül gibi baştan başa renkli ve latiftir; o mektubun satırlarının da sevgilinin boyu gibi hoş bir edası vardır.

7. Ey Nuri, gönül, ayrılık gecesinde sıkıntı ve eziyetle çaresiz kalmışken, keder dolu gönül nurlarla aydınlandı.

367

1. Senin güzelliğin gülün goncası değil de nedir? Ya saçların sümbülün kıvrımları değil de nedir?

2. Bülbül, bahar mevsiminde hazin bir nağme ile pervaneyi ayıplayıp kınamasın.

3. Mecliste sâki olmayınca, şarap o meclisteki safa ehlinin kadehine bela değil de nedir?

4. Zincire vurulmamış âşığa delidir demeyin, işte o kâkül denen şey aşk belasının zinciridir.

5. Ey gönül, sende yer etmek için bir yerin olmadığı anlaşıldı; Nuri gönülde sabır ve tahammül denen şeyler de kalmadı.

368

1. Eziyet etmese, sevgilinin güzelliğine söylenecek söz yoktur; eziyet etse de bari bana rağmen rakibin meclisine gitmese.

2. Sevgili her gördüğü yabancıyla dost olmasın da, isterse bana sayısız cefalarda bulunsun ben yine katlanırım.

3. Ben, sevgilinin yüzünü uyurken seyretmekle yetiniyorum; bari uyanmasa da onu doya doya seyretsem.

4. Gözyaşlarım çiy taneleri gibi sevgilinin ayağına düşer; inşallah gözyaşlarım o gonca gibi sevgilinin eteğine yük olmaz.

5. Nuri, sevgiliyi yabancılarla görmeye tahammül etmek zordur, onun sitem ve zulümleri zaten çekilmez bir beladır, bari eziyet etmese.

369

1. Kâküllerin deli gönlümün zinciri oldu; kirpiklerin ise âşıkların kalbine attığın oklardır.

2. Senin bir bakışın külü saf altına çevirir; bu durumda ayağının toprağı iksir gibi olsa çok değildir.

3. Ey sevgili, kavuşma nimetinin ümidiyle Kıtmir gibi senin meclisinin halkasında bulunmak istiyorum.

4. Sevgili, can parası verilerek avlansa da ne yapayım, âşık için en iyi sermaye sihir yapmaktır.

5. Ey Nuri, yok yere dilinin kılıcını çekme; asıl önemli olan tam zamanında sözü kılıç gibi kesmektir.

370

1. Yanakların şarabın verdiği parlaklıkla açılmış güllere benzedi; güzel yüzünün gül bahçesi baştan başa gül evine döndü.

2. Rakip, sevgiliyle aynı mecliste olmama katlanamadı; onun kalbi kıskançlıkla ateş gibi yandı.

3. Gönlün senin kâküllerinin ipinden kurtulması mümkün değildir; o, senin aşkın yüzünden zincirini sürüyen bir divaneye döndü.

4. Sultanım, Allah biliyor ki kalbim yıkılmıştır, bir daha yapılmaz; o şimdi yıkılmaya yüz tutmuş viran bir eve döndü.

5. Ey sevgili, Nuri senin aşkınla ayrılık ateşinde kebap gibi yandı; onun cisminin eriyip pervaneye döndüğünü görmüyor musun?

371

1. Gönül, sevgilinin yüzünde Allah'ın kudretinin yazısını ezbere okur; o kudret yazısı onun güzelliğinin beratıdır.

2. Tutkun gönül, senin güzel yüzünün gül bahçesine bülbül olmuştur; bu sebeple geceden seher vakitlerine kadar şevkle Bostan'dan beyitler okur.

3. Gönlümün, senin güzelliğinin Baharistan'ında, bahar mevsimine benzeyen güzelliğinde hasretle yakasını yırtması reva mıdır?

4. Ey sevgili gam ve keder dikenleri yeter, bir de kirpiklerinin oklarını atma; artık bana acı, âşığın kanı yerde kalmaz bilirsin.

5. Nuri, âh edip bağırsa da lütfedip onun dediklerinden incinme; çünkü o aşk şarabıyla kendinden geçmiştir, ne yaptığını bilmez.

372

1. Yeni yetişmiş fidana benzeyen sevgilim, renkli ve latif güller gibi güzelliğini gösterdi; bu durumda gönül, çılgın bülbül gibi feryat etmesin de ne yapsın?

2. Sultanım, âşıkların sana kavuşma meyvesini istiyor, onlara daha fazla sıkıntı çektirmezsen, senin de gölgen tuba ağacı gibi itibarlı ve saygın olur.

3. Zaten şöhretin dünyayı süsleyen güneş gibi âşikârdır, zerre gibi âşığına bakmakla güzelliğinin ışığı eksilmez.

4. Tabiatımın alıcı kuşu, kabiliyet kanadıyla uçsa da, sevgili anka gibi hüner ve marifet zirvesindeyken yapabileceği bir şey yoktur.

5. Sevgilinin bakışının yürek delen iğnesi yolumu kesmeseydi, ben de aşk ile Hz. İsa gibi göklere çıkardım.

6. Gözyaşlarımın denizi, türlü türlü inciler açığa çıkarırken, zaman zaman da denizin dalgaları gibi inci parçaları döker.

7. Ey Nuri, kavuşma meclisi uzun geceler kadar uzasa da, sevgiliyle sohbet etmekten hiç usanılmaz.

373

1. Kara karga, bülbülün çektiği acıyı çekemez; o latif gülün aşkının derdini çekmenin nasıl bir şey olduğunu bilmez.

2. Güzeller güzelliklerini göstererek herkesi aşk sarhoşu ettiler; böylece benim kadehten şarap içmeme fırsat vermediler.

3. Sevgili kavuşma vaadinde bulunarak yalan söyledi; o sözünde durmayarak beni boş vaatlerle oyaladı.

4. Eğer gönülde kavuşma ümidinin ipi olmasaydı; kimse sevgilinin kâkülünün derdini bu kadar çekmezdi.

5. Ey Nuri, eğer düşmanların ayıplamalarından kurtulmak istiyorsan, boşu boşuna endişelenmekten vazgeç, ancak öyle rahat edersin.

374

1. Beni kavuşma ile sevindirmedin, ağladığımla kaldım; ayrılık acısıyla bülbül gibi ağlayıp inlediğimle kaldım.

2. Ey sevgili, kalbimiz ayrılık ateşiyle baştan başa yandı; ayrılık yolunda kebap gibi yandığımla kaldım.

3. Sultanım kâkülünü dağıtma, çünkü o benim başıma büyük bir bağ oldu; senin saçlarının sevdasıyla perişan oldum.

4. Bir zamanlar eski âşıklarına iyilikle bakardın; yazık şimdi o zamanlar geçti ve ben şaşırdığımla kaldım.

5. Ey Nuri, rakipten intikam alma konusunda hata ettim, elime geçen fırsatı kaçırdığım için pişmanım.

375

1. Ayrılık, hasta gönlüme bir başka dert oldu; tabibim senin aşkının derdine tutulan âşığın iyice güçten düştü.

2. Seher vakitlerinde çan gibi feryadım, feleğin zirvelerine ulaştı; ağlayıp sızlamam, gül bahçesindeki bülbülü dahi geçti.

3. Gözyaşlarım ırmak gibi durmadan akıyor; dostlar, kanlı gözyaşlarım Kızılırmak'a döndü.

4. Sultanım, deli gönül senin ayrılığınla gece gündüz ağlıyor; benim bu halimi görenler aklımı kaçırdığımı düşünüyorlar.

5. Ey sevgili, Nuri'nin âhı yerde kalır mı sanıyorsun? Onun âhının ateş gibi dumanları, çirkin görünüşlü rakibe tesir edip onun talihini tersine çevirdi.

376

1. Ey sevgili, senin işve dolu bakışlarının yeri bellidir; o baygın gözlerinin Kahraman'ının yeri, kirpiklerinin kemeridir.

2. Eğer bu çaresiz deli gönlümün nerede konakladığını soruyorsan, o hasret vadisinde gezer, meskeni çöllerdir.

3. Minnetle sana el açan âşığa göz ucuyla bakmasan, o artık mahşere kadar mahrumiyet yerinde ve hayret içinde kalacaktır.

4. Ey Yusuf gibi güzel sevgili, sana kavuşma eteğini elimden kaçırdım, kalbimin Yakup'u ağlasın, onun yeri hüzünler evidir.

5. Gözyaşlarımın senin gül yüzünü mekân tutmasına şaşılmaz; zira düşkün çiyin yeri de açılmış güldür.

6. Yüzünün sayfasındaki siyah yazılar inceden inceye görünür; kimi zaman senin yüzün gibi gizlense de onun yeri senin güzelliğinde gizlidir.

7. Aşkın tıpkı canım gibi kalbimde saklıdır; aşkı söylemek de saklamak da güçtür, sabır dağılmış kalmamıştır.

8. Gökyüzü kıvılcımlı âhlarla büsbütün aydınlanmıştır, ey Nuri, aşk ateşinin yeri can olduğundan gidince gelmez.

377

1. Canıma can olan Ali, lütfedip meclisimize gel, bana ruh veren Ali gel de meclisimiz şenlendir.

2. Yüzü gül, dişi inci, kaşı yay Ali, hiç senin gibi servi boylu başka bir güzel var mı?

3. Ey servi boylu Ali, sende böyle gönül çeken bir boy varken, kim dönüp de yasemine bakar?

4. Gönül, ayrılık köşesinde kalmaya alıştığından beri, geceden sabaha kadar Ali adını zikreder durur.

5. Ey Ali, Nuri senin aşkını canında saklardı; fakat ben söylemesem de nasıl olsa bu sır ortaya çıkar.

378

1. Acaba saçları hoş kokular saçan sevgili, bu ağlayıp inleyen gönlüme gelmez mi? Ben ona uzaktan âşık oldum, acaba bana misafir olmaz mı?

2. Ey arkadaş o kâfir meyhanecin nasıl davranır bilmem; acaba imana gelip âşığına vefa etmez mi?

3. Bana eziyet eden bir kâfirin aşkının zincirine esir olmak zor; onun yan bakışı ile helak oldum, bana derman olmaya gelmez mi?

4. Ey gönül, aklı olan ona sadece uzaktan selam verip geçsin; yanına gidip de güzelliğini seyreden, aklını kaybederek geri gelmez mi?

5. Onun aşkının şehidi olan feryat edip ağlayarak gelir; ama onun bu kadar eziyet etmesine Hz. İsa da razı değildir.

6. Onu Hz. İsa'ya şikâyet etmeye gerek kalmasın; beni bilmiyorsa da davet edilince yabancı bile gelmez mi?

7. Sevgilinin Hıristiyanların bayramında geleceğine ümidim var; yoksa o mevsimde de iyilikle bakıp gezmeye gelmez mi?

8. Çin putları gibi güzel olan sevgili, imanı varsa gelsin; eğer özür dilerse onun aşkıyla sarhoş olanlar mest olup gelmez mi?

9. O kasabın yaradılışı kanlıdır, onun eziyet satırından sakınmak gerekir; kuzum âşıklarını boğazlamak için kurban yerine gelmez mi?

10. Eğer sevgili sorarsa, ben duvar gibi zayıf ve cansız bir hale düştüm; artık acıyıp merhamet etsin, çünkü ayrılık acısı canıma iyice ağırlık vermez mi?

11. Sevgiliye âşık olanlar, ona kavuşmak için can paralarını saçıp savururlar, böylelikle herkesin sermayesi meydana çıkar.

12. Suratını asmış sevgilinin kaşları haça benzer; o kâfir acaba benim çan gibi inlemelerimi duyup insafa gelmez mi?

13. Onun yanağının kandili, kilisedeki mumlar gibi yanar da, yüzünü seyretmeye Nuri gibi bir pervane gelmez mi?

1. Sevgiliden sevinç veren haberler geldi ve mutluluk fermanı şimdi sevgilinin semtinden zuhur etti.

2. Felek uzun zamandır bana kavuşma yüzü göstermedi; ama bugün insafa gelerek kalbimi sevinç ve mutluluk dolu bir eve çevirdi.

3. Şimdi kavuşma sabahı, kederli gönlümü sevindirdi ve bu parlaklıkla muradına erişememiş gönlüm baştan başa nurla doldu.

4. Bugün kutlu talihim güneş gibi ışıklarla doldu; kavuşma nuru gönlümden ayrılık karanlığını uzaklaştırdı.

5. Nuri, sen ayrılık denizindeki gam tufanına sabrettin ve o keder dalgaları şimdi yavaş yavaş geçerek yok oldu.

380

1. Sevgili, tutkun gönlümü yoklayıp çok zayıf buldu; o, benim gözyaşlarımı kanlı bir değirmen gibi akarken buldu.

2. Yaralardan göğsümde süsler görünse buna şaşılmaz; çünkü yaralı kalbim sayısız yaraya kavuştu.

3. O sevgili, benim yeni yeni açılmış yaralarıma bakınca, hiç şüphesiz binlerce sitem ve zulüm nedeniyle açılmış yaraları gördü.

4. Ben de ateş gibi âhlarımı gönlümde saklardım; ama ne çare sevgili, onun aşkıyla oluşan lale gibi yaralarımın izlerini buldu.

5. Sevgili, benim bitmez tükenmez yaralarımı görmekten zevk alır; o benim yaralarımı yeni kılıcının kabzası için güzel ve altından bir süs olmaya layık gördü.

6. Gözleri alıcı kuşlara benzeyen sevgilim, naz kanadı ile uçarken; hüma gibi gönül çölünde yuva kurdu.

7. Sevgilinin mahallesi, insana yeniden can veren bir şifahane gibidir; benim hasta gönlüm de şimdi orada yeniden can buldu.

8. Nuri, sen hançere benzeyen dilinle rakibin dilini kes, o kâfirlerle konuşmak için gönül daha yeni tercüman buldu.

381

1. Ey gönül, meyhaneden başka bir sevinç mekânı yoktur; o meclisin halini sarhoşlardan başka anlayan da yoktur.

2. Bülbüller gül bahçesinde hal diliyle ağlayarak gezerler; bildiğim kadarıyla pervaneden başka ağlayıp sızlamayan yok.

3. Dünyadaki harabeler genellikle yeniden bayındır hale gelir; acaba benim yıkık gönlümden başka yapılmayan, tamir olmayan bir virane var mıdır?

4. Ey sevgili, aşk iddiasını ispatlamak için, ağlayan gözlerden başka bir şahide gerek var mıdır?

5. Ey sevgili, lalenin içindeki siyahlık hiç benim kalbimin yarasına benzer mi? Nuri, senin haline inleyen neyden başka örnek yoktur.

382

1. O gül bedenli sevgili nazlanıp bana yüzünü göstermediği için, gönül bülbülü yasla ve korkusuzca acı acı bağırmaya başladı.

2. Sevgili, kimseye yakalanmadan vahşi bir şekilde gezen bir hümadır; o nazla ve kibirle yüksekten uçtu.

3. Sevgili, düşkün gönlümün kuşuna hiç aman vermiyor; gönlümü avlamak için baygın gözlerini alıcı kuş gibi üstüme saldı.

4. Rakipten şikâyet etmiyorum, onun hiç ilgisi yoktur; benim başıma ne geldiyse o gözleri alıcı kuşa benzeyen sevgiliden geldi.

5. Ey Nuri, o sevgilinin ettiği eziyetlerden şikâyet etme; eğer o benim bildiğim sevgiliyse, az bile etti.

-DİĞER GAZELLER

1

1. Ey benim devletli sultanım, bana iyilikte edip, himmet gösterdin, senin de saadetin artsın.

2. Benim halime acıyıp bana iyilikle baktın ve lütfedip harap gönlümü onardın.

3. Gönül kalesi, bir an bile gam askerlerinden rahat bulmazken, lütfedip bu üzüntü ve ıstıraptan kurtulmama yardımcı oldun.

4. Ey kerem kaynağı, sen zamanında benim elimden tutmuş ve bu düşkün kula şefkat göstermiştin.

5. Şeytanlar dört bir taraftan beni öldürmek için geldiklerinde, sen tedbir nüshası ile onların zararlarını uzaklaştırdın.

6. Allah senin saadetini ve ikbalini daima artırsın, sen durmadan şikâyet edenleri helak etmeye gayret ettin.

7. İkbal isteyen Nuri, eskiden beri seni metheder; çünkü sen bu zor zamanda ona mertlik ve insanlık ettin.

2

1. Merhaba ey sevgi ve şefkat kaynağı, merhaba ey ilim ve fazilet madeni.

2. Merhaba ey hidayet feyzinin zuhur ettiği yer; sen tüm vefalı insanların vasıflarının toplandığı kişisin.

3. Samimiyet ve temiz kalpliliğin gül bahçesindeki güzel kokulu gonca, hakikatin latif gülü merhaba.

4. Senin meclisinde ölü gönüller tekrar hayat bulur; senin her sözün hikmet kaynağıdır merhaba.

5. Gönlü hasta olanlar, senin fazilet meclisinde, sıhhat bulurlar, merhaba.

6. Eğer beni arayıp sorarsan, sana müjdeyle selam verip merhaba diyeyim.

7. Bir müjdeci gelip bana haber getirdi ve mutluluk ve sevinç müjdeleyerek merhaba dedi.

8. O, şimdi beni can korkusundan kurtardı ve böylelikle her türlü sevinç bana merhaba dedi.

9. İyilik ve yardım rüzgârı gelip merhaba dediği için, gönül aynasında hiç toz, keder kalmadı.

10. Karanlık hüzün geceleri elini eteğini çekti ve mutluluk güneşi merhaba diyerek yüzünü gösterdi.

11. Maksadımın güzeli yüzünü gösterdi ve lütfederek benimle selamlaşıp konuştu.

12. Ey Nuri, sevgili himmet edip selam verdikten sonra, rakibin yarattığı sıkıntının önemi yok.

3

1. Bu çaresiz kul, sevgilinin iyilikle bakışına mazhar olamamıştır; efendim lütfedip elimden tut, bu avare düşmüştür.

2. Hatalıyım, suçumu tekrar söylemeye gerek yok; kulun suçunu saklamamakta ve bin kez itiraf etmektedir.

3. Efendim, merhamet et ve lütfunla benim yaralarımı sar; çünkü yaralı gönlümüz binlerce diken yarasına hedef olmuştur.

4. Mürüvvet nakdi ile bu mahcup kulunu sevindir, onun suçunu kabul etmeyip inkâr ettiğini sanma.

5. Benim halimi arz etmem, rica ve ümit temennisinden başka bir şey için değildir; çünkü Nuri affedilmek ümidine kapılmıştır.

4

1. Bahar mevsimi gelse de, gönül feryat edip ayrılıkla bülbül gibi geceden sabaha kadar ağlayıp inlemektedir.

2. Gönlümün düğümünü kış vurmuştur, açılmaz; o da tıpkı benim bahtımın ipi gibi her an düğüm düğüm olmaktadır.

3. Felek sürekli benim ağlamamı istiyor, ben ona ne yaptım, bana kastı nedendir bilmiyorum.

4. Kederim günden güne artmakta; yazık ki bu memlekette yerle bir olan bir tek ben varım.

5. Gönül hanemde, mutluluk belirtisi kalmadı; dikkatle bakarsan o evin çatısından hüzün aktığını görürsün.

6. Felek bana dinlenebileceğim bir safa yeri göstermedi, aksine beni yıkık bir evde misafir etti.

7. Felek külhancısı içindeki öfkeyi açığa çıkardı ve bize bula bula bir hamamcı evini bulup ihsan etti.

8. Bu her yeri kalbur gibi delik deşik olan ev, âriflerin gönlü gibi yıkıktır.

9. Bu karanlık evin vasfını anlatabilmek ne mümkün; dört penceresi olmasaydı oraya zindan derdim.

10. Parlak güneş, gece gibi karanlık olan bu evin avlusuna hiç dokunmaz.

11. Nuri'nin bu dar ve küçük evde mutlu olması ne mümkündür; burada onun kalbine hiç huzur ve ferahlık gelmez.

5

1. Felek beni memleketimden ayırıp ayrılık diyarına saldığından beri, ben ayrılık köşesinde ney gibi inlemeye alıştım.

2. Felek, beni bu hasretle dert sahibi etti; ama benim ayrılıkla ettiğim âhlar ve inlemeler bitmek bilmiyor.

3. Sultanım, ben şimdi gam derdiyle sarhoş olup zayıf düştüm; bir sarhoşun attığı taş benim saadet ve ikbal kadehime değdi.

4. O, hiç acımadan benim saadet meclisimi perişan etti ve evimde hiç bayındır bir yer bırakmayıp orayı tamamen yıktı.

5. Felek de onun saadet ve ikbal şişesini kırdı; onun elinde bulunan devlet ve talih yüzüğünü alıp başkasına verdi.

6. Ey kerem sahibi, feleğin dertlilere acımadığını bilirsin, onun için sen benim derdime çare ol.

7. Beyzade Nuri, senden iyilik görmek ümidiyle sana halini anlattı; onun elinden tut, çünkü o senin lütuf ve ihsanlarını beklemektedir.

5.7. KIT’ALAR

1

Meclisin, her tarafı nura boğan kudret ışığıyla aydınlansın; Allah, saadet ve ikbal ile ömrünü uzun etsin. Allah biliyor ki, gece gündüz senin saadetin için dua ediyorum; vaktim hep bu işle geçiyor.

2

Yan bakışın keskin bir kılıç gibi ta canıma tesir eder; ey yay kaşlı sevgili, beni ok gibi yabana atma, bana değer vermemezlik etme. Sultanım, yine kâküllerin kalbime kement atıp onu avladı, senin saçının bir teli bana zincir oldu.

3

Sevgili bu kadar eziyet ederken, kalbimdeki yaraların iyileşmesine imkân mı var? O sevgilinin çaresiz âşıkları ölse bile kimse onlara acımaz. Priştine'nin ay parçası gibi güzelleri bu kadar nazlı olmasaydı, Priştine'de bu kadar aşk hali görülmezdi.

4

Allah'a şükürler olsun ki, ümit kapısı mutlulukla açıldı; şimdi Allah'ın yardımının anahtarıyla kavuşma kilidi açıldı. Artık kederlenmek yok, çünkü kavuşma ipin elime geçti, efendim keder düğümü himmet ve çaba eli ile çözüldü.

5

Gözümüz, senin güzelliğinin tarlasında bir su başıdır, ama ondan sadece gözyaşı hâsıl olur. Muradına erememiş Mecnun'un bana yabancı olduğunu sanmayın, o da aşk ocağında benim deli gönlümün yoldaşıdır.

6

Efendim, ettiğin bu eziyetlerin sonu gelmez mi? Senin ayrılığını çekmekten sabretmeye gücüm kalmadı. Beni söyletme, kalbimdeki derdi söyleyemem; ama sultanıma halimi anlatmama zaten gerek yok, o benim halimi bilir.

7

Yoksa hep gözlerimizden sel gibi yaşlar mı akacak? Acaba bizim gamlı gönlümüz de bir gün sevinç yüzü görecek mi? Gökyüzünde kıvılcımlar çıkaran şimşek değil, benim yanık gönlümün hasret ateşidir.

8

Senin güneş gibi parlak yüzünün hayalini bile resmetmek mümkün değildir; güzel yüzünü görenler ona dolunay dediler. Ayrılık yüzünden akıttığım gözyaşlarımın la'l gibi kırmızı olmasına şaşılmaz; denizin dalgaları nasıl inci getiriyorsa, benim gözyaşlarım da öyle inciler saçıyor.

9

Ey gönül, müjdeler olsun, sevgiliden gönlümüze ferahlık verip gül gibi rağbet gören bir mektup geldi; bülbül, bize o gonca dudaklı sevgiliden vefa kokusu geldiğini haber verdi.

10

Bizim işimiz gül bahçesindeki bülbül gibi ağlayıp inlemek oldu; acaba bir daha gül bahçemizde ümidimizin gülü açacak mı? Gözlerimiz yollarda kaldı, keşke saba rüzgârı yine bir haberle çıkıp gelse.

11

Hayalimin postacısı, sevgilinin mahallesine gider; ama ondan haber gelmez; ne hikmetse sabah rüzgârının da sevgiliden bir iz getirdiği yok. O zalim sevgiliye yolda rastlasam, nazlanarak benim yanımdan başka bir yere kaçar, gelmez.

12

Düşkün gönlümüz, ayrılıktan kurtulamadı gitti; ey sevgili, ne olur beni bu hasret tuzağından kurtar. Sultanım, benim keder ve sıkıntı dolu arzıhalimi dinle ve beni bu gurbetten kurtar.

13

Felek beni ayrılıkla ayaklar altına attı; ben ayrılık derdiyle zayıf ve güçsüz bir hale düştüm. Gurbetin sıkıntısı sözle anlatılmaz; ey olgunluk ve kemal kaynağı sen bana lütfedip elimden tut.

14

Artık dünya meclisinde hiç mutluluk âdeti kalmadığı gibi, bu gönül açan yerde de şimdi sevinçten eser kalmadı. Bu viran dünyada rahat edecek bir yer yoktur; oysa eskiden irfan meclisi bu kadar harap değildi.

15

Gönlümü paslı bir ayna haline getiren şey, keder tozudur; beni mutluluk meclisinden uzaklaştıran ise kendi hayalimdir. Gözden uzak olan, gönülden de uzak olurmuş, bu meşhur bir mesel olsa da, benim anlatacağım da budur.

16

Öyle zamanları gördük ki, sadakat unutulmuş; çaresi yok hakikat erbabı unutulmuş. Alkışlanmaya layık bu kadar topluluk unutulmuş, hal böyle olunca ben halkın sitem taşlarına hedef oldum.

17

Sevgiliden mutluluk veren haberler geldi, o şeker gibi tatlı sözlü sevgiliden gönlüme ferahlık veren bir mektup geldi. Sevgilinin güzel yazısını gül gibi şevkle karşılayıp öptüm; çünkü o sevgiliden gelen, muhabbetle yazılmış bir mektuptur.

18

Gül mevsimidir, kış bitti, mutluluk ve neşe zamanı geldi; ey çalgıcı, âşıkların meclisine gel, şimdi çalıp söyleme zamanıdır. Sevgili, buselik makamında nazlansa da dert değil, zira saba makamına geldiği zaman, o işveli sevgili muhayyer makamında söyler.

19

İşte bahar mevsimi erişti ve kalbimin goncası açıldı, mutluluk işte budur. Şimdi kocakarı soğuğu gibi şiddetli olan gam ve kederler kayboldu ve kavuşma baharı geldi, letafet işte budur.

20

Servi, senin işveli yürüyüşünü gördükçe utanır; gül bahçesi yanağının goncasını görerek açılır. Sen nazlı nazlı konuşmaya başlayınca papağan, hayretler içinde kalır ve utancından söze başlayamayıp susar.

5.8. BEYİTLER

1

Sevgili, kalbimdeki ihlâs ve samimiyet ipini sağlamlaştırarak aşk şirazesini yeniledi.

2

Canım, sen benim gönlümü hoşnut ettin, safa geldin; sultanım kederli gönlümü ferahlattın safa geldin.

3

Ayrılık vadisinde bir an olsun huzur bulmadık; kalbimizden gamı ve endişeyi uzaklaştıramadık.

4

Kaderin cilvesi, perdenin gerisinde gizlenmiştir; herkes istediğini kazanmaya zorlanmıştır.

5

Sana kavuşup mutlu olmadım ve kavuşma düşüncesinden vazgeçtim; böylelikle kavuşma temennisi ve minnet eteğinden elimi çektim

6

Kutluluk ve saadet güzeli ebediyen sana yâr olsun; seni kıskananların kalbi sürekli kıskançlık ateşiyle dolup yansın.

7

Ey temiz soylu kimse, Allah dilediğin her şeyi zahmetsizce sana nasip etsin diye sana dua ederim.

8

Allah esirgesin bir kalp, üzüntü ve kederle dolarsa, artık ne çalgıcının nağmeleri ne de orgun sesi ona tesir edip onu neşelendirmez.

9

Sevgi ve dostluk ipinin ucu gönüllere bağlanmıştır; sakın ümit ipini kesme, zira o can ve gönülden bağlıdır.

10

Zamanın kışı giderek bahara döndüğü gibi, ayrılığın uzun gecesi de gün geçtikçe gündüze döner.

11

Sözü uzatmaya gerek yok, işleri sezebilmek mümkün değildir.

12

Gücenip benimle selamı sabahı kesmen tuhaftır; ey gözümün nuru benim gönlüm hiç senden vazgeçebilir mi?

13

Gurur ve kibir kadehiyle sarhoş olanlar, hiç hal ehli olan kimselerle yakınlık kurabilir mi?

14

Gönül Kâbe’si senin eziyetinin eliyle yıkılıp harap oldu, onu tamir etmeye kalkışma; çünkü o paramparça oldu bir daha yapılmaz.

15

Sabah rüzgârı, mertlik edip bana sevgiliden haber getirdin; lütfedip ondan getirdiğin haberlerle beni mutlu ettin.

16

Aslı kötü olana iyi davransan da fayda etmez; dış görünüşü güzel olsa da, o kötü huylu bir yılandan farksızdır.

17

Bütün ağaçlar kalem ve bütün yapraklar kâğıt olsa, ben yine de ayrılık halini anlatamam.

18

Allah senin bahtını ve saadetini ebedi etsin; senin iyiliklerinin müjdesi bana yeniden hayat verdi.

19

Sözlerin zehir gibi acı, dilin de yaralayıcı, incitici bir iğnedir; dilinin attığı oklar canıma yetti.

20

Ey gönül, bülbülün ağzından güle dair haberler gelir; o gülü sevmek istiyorsan bülbülden gizli sev.

21

Efendi, bu şiir çarçabuk sevgi ve şefkat numunesidir.

5.9. MÜFREDLER

1

Gönül sahipleri maksatlarına ulaşmak için dünyaya minnet etmez; onların minneti hep Allah'adır, her şeyi ondan isterler.

2

Eğer sen istidad omzunu doğru tutarsan, felek terzisi sana kutlulukla hilat giydirir.

3

Sevgilim, ben ayrılık köşesinde sensiz duramam; bu akşam âşıkların meclisine gel.

4

Tabiatı ateş gibi yakıcı olan ateş gibi parlak yüzlü ve kömür gözlü sevgilinin güzelliğinin alevi kalbime ateş bırakır.

5

Sana kavuşma nimetini elime geçirebilmek için, sabah akşam kapında yalvaracağım.

6

Zahitle Beyazıt'a, Edhem'e erişsem bile ne tuhaftır ki bana hâlâ hevâdan, boş isteklerden vazgeçmemiş derler.

7

Nuri, eğer sen hem dünyayı hem de âhireti istiyorsan, dünya işlerinden elini çek.

8

Sultanım, gönül senin öfkeli yan bakışından bin kere incinmiş, kırılmıştır; fakat şikâyet etmeye mecalim yok, zaten kimi kime şikâyet edeyim?

9

Biz dünyanın pisliğine bulansak da, ikiyüzlülüğün kirli suyuyla kirlenmedik.

10

Seher postacısının sevgilinin mahallesine gitmesine rağmen geri dönememesi şaşılacak şey; ne hikmetse sabah rüzgârı da ondan haber getirmiyor.

11

Nuri, yalancı sabah, güneşin doğacağını ima etmeseydi, dünyada hiç kimse hakiki sabahın geldiğini önceden anlayamazdı.

12

Ayrılık ve hasret yüzünden gözüme rahat uyku girmez; gönülde bu ayrılık olduktan sonra nasıl rahat edilir bilmem.

13

Ben senin kapının toprağına köle olmak istiyorum, lütfedip beni yine kullarının defterine yaz.

14

Artık benim başıma ayrılığı salma; çünkü benim derdimin devasının kavuşma olduğunu söylüyorlar.

15

Benim kimi zaman gül goncasından kimi zaman da bülbülden bahsederek anlattığım hikâyeler, sana kavuşma meclisine olan arzumdandır.

16

O ahenksiz çalan çalgıcıya söyleyin, kibirlenmesin; biz o meclisin nağmesini ve tamburunun sırrını duyduk.

17

Beni ümitsiz bir şekilde lütfunun kapısından uzaklaştırma; minnetle senin eteğine yapışıp sana halini anlatan bu kişiye merhamet et.

18

Sevgilinin kâkülünün hiçbir mezhebe bağlı olmadığını uzun zamandan beri biliyorum; zira onun ayva tüyleri kara dinli bir kâfire benzer.

5.10. MISRALAR

1

Sultanım, gel de ayrılık defterinin ne tuttuğunu hesap et.

2

Güneşe benzeyen sevgilim, senin düşkün âşıkların zerrelerden bile daha çoktur.

5.11. LÜGAZLAR

1

1. İhtiyacı olanların onunla iş gördükleri kutlu ve dosdoğru olan şey nedir?

2. O hiç kimseye ihanet etmez ve onun dili hep doğruluğunu beyan eder.

3. Görünüşte dili ikidir; ama bunlardan biri her zaman talep edileni ima eder.

4. O okumaz ama rakam sahibidir; maksadını belli eden bir kerem sahibidir.

5. Başı bir tanedir; ama dişleri yüzden çoktur; kimi zaman elden ele gezer ve âlemi fesada verir.

6. Divane gibi zincirini sürükler; ama asla gerçeği saptırmaz.

7. Ey Nuri, eğer onun başı bedeninden ayrılırsa, sen de işinden geri kalırsın.

2

1. Şuur sahibi insanların oturmadığı o makam nedir? Orası hem gülme hem de ağlama yeri olan garip bir huzur evidir.

2. Bir sütunlu ve iki ayaklı, gönül çeken resimlerle süslü güzel bir yer. Onların çoğu resimlerle süslenmiştir, kimisi de kasır şeklindedir.

3. Ey gönül o, bazen durur bazen de canla oynar, bazen onun içinden can çıkıp gider.

4. O saygın makam, sünnettir desem hata etmiş olmam; çünkü çoğu peygamber o makamı geçmiştir.

5. Orası peygamberlerin ve velilerin rağbet ettiği bir yerdir; o makama sevinç yeri desek yeridir.

6. Fakat Âdem'le Havva o yerde bulunmadı; orada oturanlar kibre ve gurura kapılmazlar.

7. Ey Nuri o huzur yeri nedir bilmiyor musun? Sen de orada rüzgârlarla mutlu olduğunu hatırla.

3

1. Dili olmadığı halde insan gibi konuşan o garip şahıs nedir?

2. Onun yanında söz söylersek, şüphesiz o da bizimle konuşup sohbet eder.

3. Hangi dilde konuşursak o da o dilde konuşur ve tercüman gibi meramını anlatır.

4. Fakat onun sözleri insan sözleri olmadığı gibi, anlaşılır bir âlem de değildir.

5. Kulağı sağır gibidir anlamaz, yumuşaklıkla söylenen sözü dinlemez.

6. Edepsiz bir adam gibi sözler söyler; ölü gibidir, gözü hiçbir şeyi görmez.

7. Ona sakın münasebetsiz sözler söyletme; sövüp saysan da, edepsiz olduğu için bunların hepsini geri çevirip, karşılık verir.

8. O edepsiz hiç kimseden korkmaz, sen sakın onun konuşmasına vesile olma.

9. Padişah bile öfkeyle ona seslense, hiç durmadan ona hemen karşılık verir.

10. İstersen Nuri sana onu söylesin, sen onu duyunca tek bir kez söyle.

4

1. Eli ayağı olmayan, ama gövdesinin tamamında çok fazla gözü olan o şey nedir?

2. Yemek versen de karnı bir an bile doymaz, çokça su verdiğindeyse kusar.

3. Tahammülsüzdür, yiyeceği kabul etmez, gözünden yaş aksa da bağırıp çağırmaz.

4. O zayıf kimseye yiyecek vermezsen, iyice zayıflar.

5. Bir süre riyazet çekerse, vücudunda kan kalmaz, kurur.

6. Onun yüzü çiçek dökmüş gibidir, boşuna bakma gözleri sayılmayacak kadar çoktur.

7. Canın varsa ona temizdir deme, Allah esirgesin zamanı gelince senin kanını bile içer.

5

1. Bütün dünyada büyük şöhret bulan o gümüş bedenli güzel nedir?

2. Onun aslını sorma; ama nesli Acem'dir, Isfahan'dan gelip bize dost olmuştur.

3. Gül gibi naz ile Anadolu'ya gelen o güzelin İranlı olduğunu herkes bilir.

4. O, güzelliğiyle suyunu buldurup isteklilere kendini satın aldırdı.

5. Onun yüzü kara âşığı bir tanedir; ama ne yazık ki o da zaman zaman gelip o güzelin boynuna sarılır.

6. Ona nefes oğlu desek yeridir; o, suyu gördüğü zaman işve gösterip görünmeye başlar.

7. Ne çare ki, halkın ağzında gezer durur ve bu sebeple ateşlere yanar.

8. O, dost meclislerinin sohbet arkadaşıdır, çoğu insan onunla anlaşıp uyuşur.

9. Ey Nuri, o hizmet etmek için bir ayak üstünde gezer ve ihtiyaç olduğunda bize arkadaş olur.

5.12. MANZUM KÂİMELER

1

1. Gözümün nuru, benim sevinç sermayem Râşid, ben seni Allah'a emanet ettim.

2. Râşid, Allah seni koruyup esirgesin, hata ve yanlışlardan, tehlikeden uzak olasın.

3. Râşid, Allah sana dünyada uzun bir ömür vererek seni yüceltsin, sen de ilim ve faziletle mutluluğa erişesin.

4. İki gözümün nuru Râşid, Allah'a şükürler olsun ki senin zihnin açıktır, zeyreksindir, onun için gayret edip ilim öğrenmeye heves et.

5. Râşid, Allah sana lazım olan zihin ve zekâyı cömertçe ihsan etmiş.

6. Râşid, kesinlikle başka bir işe heveslenme ve ilim yolunda çalışıp çabala, çünkü insanı yücelten şey ilimdir.

7. Râşid, ilim ve irfan kadar kalıcı bir saadet olmaz; zaten dünyada rütbe ve saadet de ancak bunlarla mümkün olur.

8. Râşid, cahiller asla dünyada mutluluk kazanamazlar, hiçbir hünere sahip olmamak kadar utanç verici bir durum olabilir mi?

9. Râşid sakın ilim ve hüner kazanmaya engel olan isteklere uyup onları huy haline getirme.

10. Râşid, boş istekler senin yolunu kesmesin, sen okuyup yazmaya yönel.

11. Râşid, Allah sana yardım edip yol göstersin ve hep hidayet feyzi sana kılavuz olsun.

12. Okuyup yazmak, yücelik ve şeref sebebidir; Râşid herkes ilim ve fazilet sayesinde yücelir.

13. Râşid, ettiğim öğüt ve nasihat boşa gitmesin, bu öğüdü akıl kulağıyla dinle, kulağına küpe et.

14. Benim isteğim senin edebe uymandır; Râşid, iyi yaradılışlı olmak hayra delalet eder, sana hayır getirir.

15. Kötü ahlaklı biri olma, kimse seni yermesin; Râşid herkesin hatırına riayet et, kimsenin hatırını kırma.

16. Gözümün nuru, sözlerimi kabul ederek dinle ve dünyada da âhirette de pişmanlık çekme.

17. Râşid, Allah'ını seversen bu mektuba göre davran, zira ben sende anlayış ve zekâ olduğunu biliyorum.

18. Râşid, vatanım Priştine'de birçok sadık dostum var, hepsinin sözlerini dinle ve mertlik, insanlık bul.

19. Onların hepsi senin iyilik isteyen babanı tanırlar; Râşid, sen de onları iyilik ve muhabbet göster.

20. Râşid, eski dostlarımı sana tarif etmeme gerek yok, sen zaten onları biliyorsun.

21. O dostların her biri bir mücevher kaynağı ve vefa hazinesidir; Râşid onların sadakatleri herkes tarafından bilinir.

22. O dostların en değersiz bir kılını bile dünyaya değişmem; Râşid ikbal ve saadet köşkü onlar sayesinde sağlamlık kazanır.

23. Râşid, o dostlar böyle bir zamanda susup bir kenara çekilseler de, bu felaket vaktinin insanı sessizliğe gark etmesinden kaynaklanan bir haldir.

24. Eski dostlarımın hepsi seçkin insanlardır; Râşid, o dostların hepsi hakikat erbabıdır.

25. Onların hepsinin değeri halis gümüş gibidir; Râşid, Allah sana onlarla konuşup sohbet etme fırsatı versin.

26. Râşid, eğer kalbimde dostlarımdan ayrılmanın verdiği ateş olmasaydı, ayrılık düşüncesiyle kederlenmezdim.

27. Râşid, memleketimizde mutluluk verici ne kaldı ki onu isteyeyim; orada da zerre kadar rahat kalmadığını biliyorum.

28. Ama terk etmek zor, ne de olsa orası benim vatanımdır; Râşid ben vatanıma kavuşmak için Allah'tan yardım istiyorum.

29. Râşid, Allah inşallah bir gün beni kavuşma sayesinde mutlu eder diye ümit ediyorum; ben bunun için Allah'ın yardımını bekliyorum.

30. Bütün dostlara içten selamlarımı gönderiyorum; Râşid onlara hemen bu selamımı söyle.

2

1. Benim gözümün nuru, sadık dostum, mertlik kaynağı olan sultanım efendim!

2. Daima şan, talih ve saadetle sağlık ve sıhhatte ol.

3. Allah seni ululuk makamında yüceltip, gamdan, kederden korusun.

4. Şerefli yaradılışın gam, keder yüzü görmesin; Allah her zaman senin gönlünü şad etsin.

5. Biz senin zevk ve şevk ile mutlu olman için sabah akşam dua ediyoruz.

6. Canım, samimi bir şekilde yazdıklarım işte bunlardır; şimdi biraz da gizlediğim sırdan bahsedeyim.

7. Sana olan sevgimi ve hasretimi yazmama gerek yok, sen bunu zaten biliyorsun.

8. Ey dost, sevgide hilaf olmaz; bil ki kalpten kalbe yol vardır demişlerdir.

9. Sana olan sevgim, kalbimin şahitliği ile sabittir; sana olan hukukumun sonu yok.

10. Eğer halimi soracak olursan, sevgiliyi bekleme halini anlatmanın mümkün olmadığını bilmek gerekir.

11. Sana biraz halimi anlatayım da, başımdan neler geçtiğini öğren.

12. Felek beni vatanımdan uzaklaştırdığından beri, ayrılık acısıyla halim perişandır.

13. Memleketimden ayrıldıktan sonra, birçok sıkıntıyla karşılaştım.

14. İstanbul’a gelip ikamet ettim, başıma kazayla bir felaket geldi.

15. Bir ahbaba gitmek için kayığa binmemiz icap etti.

16. İki çifteli bir kayığa binip Hisar’ın akıntısına kapıldık.

17. Aniden gelen kaza bak neler etti. Bir ağır yük gemisi gelip,

18. kayığı iki parçaya böldü, bizi de çaresiz bir şekilde denize düşürdü.

19. Bizi hiçbir yardıma imkân vermeyecek şekilde Karadeniz’e düşürdü. Bir ot olsa uzanırdım; ama

20. kurtulmamızı sağlayacak hiçbir vasıta yoktu; o anda kimse sağ salim oradan kurtulmayı ümit edemezdi.

21. O denizin suyunda hayattan elimizi yıkadık; o girdabın boyunun sonu yoktu.

22. İnsan, hiç kimsenin yardım edemeyeceği bir yerde denize düşüp de ölmesine ramak kalınca, hemen gayrete gelir.

23. Allah o an yardım etmeseydi, kimse gayret etse de bir şey elde edemezdi.

24. O denizin akıntısı kuşu bile alıp götürecek kadar şiddetliydi; insanın ondan canını kurtarması ne mümkün.

25. Ölmeme ramak kalmışken, Allah bize bir gemi gönderdi.

26. Allah kurtulmayı bize nasip etti de, o sayede hayatta kaldık.

27. Allah yardım edip kulunu esirgerse, eceli gelmeden yedi derya bile onu boğamaz.

28. Gemi iki parça olmasına rağmen, Allah bizi kolay bir şekilde kurtardı.

29. Bizi sağ salim kurtardığı için Allah'a şükürler olsun, çünkü mutluluk sağlıktadır.

30. Bizi belalardan kurtaran Allah'tır; yoksa bizim düşüncelerimiz ve endişemiz boşunadır.

31. Senden istediğim benim için dua etmendir; canım senden beni unutmamanı istiyorum.

32. Önceden bir kıta mektubun gelmiş ve beni sevindirmişti.

33. Yine mektup göndererek beni hatırla, sağlık ve sıhhatte olduğun haberiyle gönlümü sevindir.

34. Daima saadet ile hürmet gör; benim en büyük isteğim sana kavuşmaktır.

3

1. Benim samimi ve sadık arkadaşım; cömert, vefalı ve merhametli arkadaşım.

2. Seni binlerce kez yücelterek selamlıyorum, benim doğru sözlerimi dinle.

3. Sana olan samimiyetimin sonu yoktur, ben seni daima Allah'a emanet ettim.

4. Kalbin de benim sana olan sevgime delalet eder, onun için bunu sana tekrar tarif etmem gerek yok.

5. Bu gerçek dostun ta ezelden beri, sevgi icat edildiğinden beri seninle tek vücut olmuştur.

6. Ayrılık köşesinde ne halde olduğumu sorarsan, senin ayrılığınla kederim iyice artmaktadır.

7. Kalbime ayrılığının ateşi düştü, bunun en önemli şahidi de hasret dolu sözlerimdir.

8. Hayalin bir an bile kalbimden çıkmıyor, hep sana kavuşmak istiyorum.

9. Feryadım ve ağlayıp inlemelerim göklere çıktı; kalbimdeki bekleyiş gitgide artmakta.

10. Gözüm ne uyku ne de rahat yüzü görüyor, efendim bu ayrılık derdi ne zormuş.

11. Bari dostlarımdan bir mektup gelse; ama ne çare onların da hepsi beni unutmuş.

12. Dostlar aramızdaki hukuka riayet etmedi ve bana mektup göndermediler.

13. Bu dertler ve ayrılık acısı bana çok sıkıntı ve keder verdi; bana rahat yüzü görmek nasip olmadı.

14. Kerem et beni aklından çıkarma ve sağlık ve afiyette olduğuna dair haberlerle beni mutlu et.

15. Canım lütfedip beni unutma; ey merhametli dostum bana sevgi dolu bir mektup gönder.

16. Mutluluğun dâim olsun, izzet ve yücelik makamında dileklerine kavuş.

4

1. Başımın tacı olan sevgi ve merhamet madeni, sultanım, benim muhterem kardeşim.

2. Senin övülmüş yaradılışına ve meclisine kalbimin temizliğini, samimiyetimi arz ediyorum.

3. Allah seni daima esirgesin, hep ululuk ve talihle yükselip muradına erişesin.

4. Kalbin gam ve kederden uzak olsun, Allah senin neşeni, sevincini artırsın.

5. Yüce Rabbim seni sevindirsin; gam tozları senin tabiatına yol bulup ulaşamasın.

6. Mîrim, baht ve talih güzeliyle kucaklaşıp saadet konağına erişesin.

7. Ben yürekten gelen bir samimiyetle gece gündüz övgü dolu bu sözleri dilime doladım.

8. Beyim, sevgiliye yakışan budur; ayrılıkla benim kederim son haddine ulaştı

9. Gözümün nuru, eğer beni sorarsan kederim gittikçe artmaktadır.

10. Bu sana kavuşmayı isteyen âşık, gece gündüz senin yüzünü hayal etmeyi âdet edindi.

11. Şimdilik ayrılık hikâyemin yalnızca binde birini anlatayım.

12. Priştine'den ayrıldıktan sonra, gurbet ellerini mesken tuttum.

13. İstanbul'a geldim; ama ümit meyvesini elde edemedim.

14. Amacıma ulaşmak için burada karar kıldım ve tastamam yedi ay ikamet ettim.

15. Ama ne kadar dua etsem de dualarım fayda etmedi, dönek talihim yine beni isteğime kavuşturmadı.

16. Ben gurbetle, gam ve kederle arkadaş oldum, bunlara alıştım; artık Allah kavuşma ile bana yardım etsin.

17. Ayrılık ateşiyle yüreğim yanık, hicran derdiyle gözüm yaşlıdır.

18. Takatim kalmadı, çaresiz düştüm, sabah akşam ayrılık yüzünden ağlıyorum.

19. Zulüm yüzünden memleketimizi terk ettiğimizden beri, ağlayan kalbimiz ayrılık vadisine düştü.

20. Sevinç yeri olan vatanım Priştine, düşman askerleri ile viran oldu.

21. Düşman gamdan, kederden kurtulduğu için, ________________________

22. O, mal toplamaya başladığı için, bütün insanların rahatı kaçtı.

23. Yoksullar gece gündüz ağlayıp inler, zayıflarsa zalimin eline düşmüş.

24. Allah yardım edip onu başımızdan def etsin ve böylelikle halka huzur versin.

25. Onun eline fırsat verilirse, o zalim kimseye rahat vermez.

26. Onu tarif etmeye ne gerek var, zaten onun yaptıklarını herkes biliyor.

27. Biz yine sözümüze dönelim ve ayrılık derdiyle inleyelim.

28. Benim çektiğim hep kendi hatalarım yüzündendir; kimsenin bu konuda bir müdahalesi yoktur.

29. Bu işi asla kimseden bilmem, kimsenin buna dahli yoktur.

30. Allah böyle takdir edip yazmasaydı, ne kadar güçlü olursa olsun paşa bunu yapamazdı.

31. Fakat Allah ta ezelde takdir edip sır levhasına bunu yazmış.

32. Dünyanın âdeti böyledir, kimse bir kararda kalmaz.

33. Allah gafurdur, suçumu bağışlayıp beni yine kavuşma sayesinde sevindirir.

34. Kalbin hep sevinsin ve yücelik ve şeref makamında oturasın.

35. Ben şiirle sana olan samimiyetimi gösterdim; ayrılmış kimselere mahsus bu duamı kabul et.

36. Lütfet ve ayrılık çeken bu kimseyi anarak, ara sıra kederli gönlümü sevindir.

37. Okunduğu zaman bu samimiyet mektubunun tamamlandığı görüldü; dostlarıma selamımı ulaştır.

38. Benim selamımı ulaştırmaya çalış ve hepsine hayır dualarımı ve minnet duygularımı ulaştır.

39. Bende onlara layık şiirler olmasa da, ayrılık derdi beni böyle söyletti.

40. Başka bir kâğıtta sana bazı gazeller yazıp hediye ettim.

41. Şerefli kişiliğine gönderdiğim şiirlerim, hata ve yanlışlardan ibarettir.

42. Beni aklından çıkarma ve daima mektup göndererek sevindir.

43. Hatırını sormaya gayret et; umarım istediğimiz gibi bir kavuşma gerçekleşir.

44. Bu, Beyzade'nin aşk kaleminin eseridir; hasret çeken Nuri, çok düşkün bir âşıktır.

SONUÇ

Priştineli Nûrî XVIII. yüzyılda yaşamış bir divan şairidir. Mahlasından da anlaşıldığı gibi aslen Priştinelidir; fakat birtakım sebeplerden dolayı İstanbul'a yerleşmek durumunda kalmıştır. Divan'ında İstanbul'da kendini gurbette hissettiğini ve gurbet acısının da ona şiir söylettiğini ifade eder.

Şiirlerine baktığımızda onun hem Nedim gibi lirik bir söyleyişe sahip olduğunu hem de Nâbî ve Koca Râgıb Paşa'dan gelen etkiyle hikemî söyleyişe yöneldiğini görürüz. O, özellikle hikemî tarzda yazdığı şiirlerde başarılıdır. Şiirlerinde deyimlere ve atasözlerine de yer veren Priştineli Begzâde Nûrî divanında oldukça sade ve anlaşılır bir dil kullanmıştır. Samimi bir söyleyişe sahip olan şairin özellikle manzum mektupları ve tarih manzumelerinde kendi hayatına dair pek çok bilgi vardır. Bu sebeple kaynaklarda fazla bilgi bulunmamasına rağmen, Divan'ından yola çıkarak onun hayatı hakkında bazı bilgiler elde etmek mümkün olmuştur.

Bu tezin ilk bölümünde şairin Divan'ından ve arşiv belgelerinden yararlanılarak hayatı hakkında bilgi verilmeye çalışılmış ve edebî kişiliği ele alınmıştır. İkinci ve üçüncü bölümde ise Divan, şekil ve muhteva yönünden incelenmiştir. Muhteva yönünden inceleme yapılırken divan tahlillerinde izlenen yöntem ve sınıflandırma kullanılmakla beraber, şiir ve beyit numaraları da verilerek aynı zamanda geniş bir konu indeksi oluşturulmaya çalışılmıştır. Dördüncü ve beşinci bölümlerde Divan'ın iki nüsha üzerinden yapılan karşılaştırmalı metninin yanı sıra günümüz insanı için kolaylık sağlaması ve daha geniş bir kitleye hitap edebilmesi için şiirlerin günümüz Türkçesine çevirisine yer verilmiştir.

Bu çalışmayla şimdiye kadar hakkında hiçbir çalışma yapılmamış Priştineli Begzâde Nûrî'nin Divan'ı gün yüzüne çıkarılarak okuyucunun istifadesine sunulmuştur.

KAYNAKÇA

AKSOY, Ömer Asım, **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, I Atasözleri Sözlüğü**, İstanbul, İnkılâp Yayınevi, 1988.

-------------, **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, II Deyimler Sözlüğü**, İstanbul, İnkılâp Yayınevi, 1988.

AKYÜZ, Kenan- BERKEN, Süheyl- YÜKSEL, Sedit- CUNBUR, Müjgan, **Fuzûlî Divanı**, Ankara, Akçağ Yayınları, 1990.

ARSLAN, Mehmet- AKSOYAK, İ. Hakkı, **Haşmet Külliyatı**, Sivas, Dilek Matbaacılık, 1994.

BEYZADEOĞLU, Süreyya Ali, **Sünbülzâde Vehbî (Hayatı-Edebî Şahsiyeti-Dîvânının Tenkitli Metni ve İncelenmesi)**, İÜ SBE Doktora tezi, İstanbul, 1985, s. 2.

BOA, Cevdet Zaptiye, Dosya nr. 3, Gömlek nr: 138.

BOA, Cevdet Maliye, Dosya nr. 709, Gömlek nr. 28938.

BOA, Cevdet Askeriye, Dosya nr. 1077, Gömlek nr. 47438.

ÇEÇEN, Halil, **Fıtnat Hanım Hayatı, Sanatı ve Divanı (İnceleme Metin)**, Ankara, Bizim Büro Basımevi, 2008, s. 36.

DİLÇİN, Cem, "Divan Şiirinde Gazel", **Türk Dili Dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)**, Ankara, 1986, s. 78-247.

DOĞAN, Muhammet Nur, **Şeyhülislâm Es'ad Efendi ve Divanının Tenkitli Metni**, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1997.

ELİAÇIK, Muhittin, **Tokatlı Kani Divanı'nın Tenkitli Metni (Hayatı, Kişiliği, Vazifeleri, Eserleri, Dili, Sanatı ve Üslubu)**, İÜ SBE Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1992.

ERTEM, Rekin, **Şeyhülislâm Yahyâ Divanı**, Ankara, Akçağ Yayınları, 1995.

FUZULÎ, **Leyla ve Mecnun**, haz. Muhammet Nur Doğan, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2002.

GIBB, E. J. Wilkinson, **Osmanlı Şiir Tarihi**, c. 4, Ankara, Akçağ Yayınları, 1999.

HAMMER, **Büyük Osmanlı Tarihi**, c. 8, İstanbul, Üçdal Neşriyat, 1991.

İPEKTEN, Haluk, **Nâilî, Hayatı, Sanatı, Eserleri**, Ankara, Akçağ Yayınları, 2004.

İSEN, Mustafa, "Divan Şiirinde Bir Akım: Sebk-i Hindî", **Yönelişler**, sy. 1, İstanbul, 1981, s. 7-10.

İSEN, Mustafa, **Usûlî Divanı**, Ankara, Akçağ Yayınları, 1990.

İstanbul Kütüphanelerindeki Türkçe Yazma Divanlar Katalogu, c. III, fasikül II, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1967.

İZ, Fahir, **Eski Türk Edebiyatında Nazım**, c. 2, Ankara, Akçağ Yayınları, 2000.

KAPLAN, Mahmut, **Hayriyye-i Nâbî (İnceleme-Metin)**, Ankara, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 1995.

KÜÇÜK, Sabahattin, **Bâkî Dîvânı**, Ankara, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, 1994.

MACİT, Muhsin, **Nedîm Divanı**, Ankara, Akçağ Yayınları, 1997.

MENGİ, Mine, **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, Ankara, Akçağ Yayınları, 1994.

MUM, Cafer, "Sebk-i Hindî'de Beyit Yapısı, Paradoksal İmajlar ve Çoklu Duyulama", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları I: Sözde ve Anlamda Farklılaşma: Sebk-i Hindî**, İstanbul, 2006, s. 109-141.

NÂBÎ, **Hayriyye-i Nabi**, haz. Mahmut Kaplan Ankara, 1995.

OCAK, Fatma Tulga, "Nef'î ve Eski Türk Edebiyatımızdaki Yeri", **Ölümünün Üç Yüz Ellinci Yılında Nef'î**, Ankara, 1991, s. 1-44.

ÖZYILDIRIM, Ali Emre, "Sebk-i Hindî'nin Türk Edebiyatındaki Seyri Üzerine Notlar", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları I: Sözde ve Anlamda Farklılaşma: Sebk-i Hindî**, İstanbul, 2006, s. 142-153.

SÂLİM EFENDİ, **Tezkiretü'ş-şuarâ**, haz. Adnan İnce, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, 2005.

SARAÇ, M. A. Yekta, **Klasik Edebiyat Bilgisi-Biçim, Ölçü, Kafiye**, İstanbul, 3F Yayınevi, 2007.

SEFERCİOĞLU, Nejat, **Nev'î Divanının Tahlili**, Ankara, Akçağ Yayınları, 2001.

SEYMAN, Adil, **Balkanlarda Alevi Bektaşilik**, yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi SBE, İlahiyat Anabilim Dalı, İstanbul, 2006.

SÜMBÜLZÂDE VEHBİ, **Lutfiyye**, metin, sadeleştirme ve açıklamalar: Süreyya Ali Beyzadeoğlu, İstanbul, Bedir Yayınevi, 1994.

ŞENTÜRK, Ahmet Atilla - KARTAL, Ahmet, **Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, İstanbul, Dergâh Yayınları, 2006.

TANYERİ, Ali, **Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler**, Ankara, Akçağ Yayınları, 1999.

TARLAN, Ali Nihad, **Necatî Beg Divanı**, Ankara, Akçağ Yayınları, 1992.

TİMURTAŞ, Faruk K., **Tarih İçinde Türk Edebiyatı**, 2. bs., İstanbul, Boğaziçi Yayınevi, 1990.

TOKER, Halil, "Sebk-i Hindî (Hind Üslûbu)", **İlmî Araştırmalar**, sy. 2, İstanbul, 1996, s. 141-150.

TOSKA, Zehra, **Veysî Divânı Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği,** İÜ SBE yüksek lisans tezi, İstanbul, 1985.

TUMAN, Mehmet Nâil, **Tuhfe-i Nâilî: Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri, c. II,** haz. Cemâl Kurnaz- Mustafa Tatcı, Ankara, Bizim Büro Yayınları, 2001.

VAROL, Ş. Pınar, **Kâr-ı Nâtıklar**, Ege Üniversitesi SBE Temel Bilimler Anabilim Dalı, yüksek lisans tezi, İzmir, 1993.

"XVIII. Yüzyıl Divan Edebiyatına Toplu Bakış", **Büyük Türk Klasikleri**, c. 6, İstanbul, 2004.

YILMAZ, Mehmet, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük)**, İstanbul, Enderun Kitabevi, 1992.

YORULMAZ, Hüseyin, **Koca Ragıb Paşa**, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1998.

----------------, Hüseyin, **Koca Râgıb Paşa Dîvânı (Araştırma ve Metin)**, İÜ SBE, yüksek lisans tezi, İstanbul, 1989.